توێژینەوە

گوتاری چێژی سێکسیی

لە رۆمانەکانی (کەمال سەعدی) دا

غازی حەسەن

توێژینەوە

گوتاری چێژی سێکسیی لە ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) دا

غازی حەسەن

A Discourse of Sexuality and Sensuality in (Kamal Saadi) Nivels

By: Gazi Hassan

هەرێمی کوردستان

٢٠٢٣

١٤ ×٢١ سم
حەسەن، غازی حەسەن
گوتاری چێژی سێکسیی لە ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) دا/ غازی حەسەن/ چ١، هەولێر، (چاپخانەی هێڤی)، ٢٠٢٣.
٣٣٠ لاپەڕە.

ناوی کتێب: گوتاری چێژی سێکسیی لە ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) دا	
بابەت: توێژینەوە	
دانەر: غازی حەسەن	
دیزاینی ناوەڕۆك و بەرگ: سەرباز سیامەند	
پیتچنین: نووسەر خۆی	
وێنەی پێشەوەی بەرگ: ئیرینا ڤیتالیڤنا کارکابی | Irina Vitalievna Karkabi	
چاپخانە: هێڤی	
چاپ: چاپی یەکەم، هەولێر ٢٠٢٣	
تیراژ: ٥٠٠ دانە	
نرخ: (٤٠٠٠) دینار	

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکان
ژمارەی سپاردنی (٧٩٦) ساڵی (٢٠٢٣) ی پێدراوە

مافی لەچاپدانەوەی بۆ نووسەر پارێزراوە.

ناوەڕۆک

بابەت	لاپەڕە
پێشەکی	٨
بەشی یەکەم لایەنی تیۆری و مێژووی سێکس	١٣
١-١ یاساکانی سۆمەر و حەمورابی و سێکس	١٣
١-٢ پەردەی کچێنی ناهێلن	٢٠
١-٣ خواوەندی دوو ڕەگەز لای (کەمت)ییەکان	٢٣
١-٤ دیارییەکان بۆ فیرعەون	٢٤
١-٥ گەشەکردنی بواری لێکۆڵینەوە لە سێکس	٢٦
١-٦ واتای سێکس	٣٣
١-٧ یەکبوونی جەستە	٣٨
١-٨ سزای سوتاندن	٤٤
١-٩ خۆشەویستی سێکسە	٤٧
١-١٠ لەشفرۆشی پیرۆز	٥١
١-١١ غەریزە	٥٣
١-١٢ کێشەی بەکارهێنان (ئیستهلاک)	٥٤
١-١٣ پەیوەندی جەستەیی بێ سۆز (لەشفرۆشی)	٥٨
١-١٤ زەوقی سێکسی لای گیانەوەر و مرۆڤ	٦١
١-١٥ کارێکی عەقلییە	٦٤
١-١٦ ئازادکردنی سێکس و گێڕانەوەی بەهاکەی	٦٧
١-١٧ مانەوە	٧٥
١-١٨ ئایین و سێکس	٧٧
١-١٩ ئافرەت و تێکشانێکی مێژووی	٨٣
١-٢٠ چەمکی گوتار	٨٨
١-٢١ گوتاری ئەدەبی	٩٠

بەشی دووەم: شیکردنەوەی دەقی ڕۆمانەکانی ژیاننامەی (کەمال سەعدی)	٩٣
٢-١ ئافرەت لە ئەدەبیاتی کوریدا	٩٣
٢-١-١ ئەشق و ئەڤین	٩٤
٢-١-٢ یەکێتی نێر و مێ لە نێو کۆمەڵگای کوردیدا	٩٦
٢-٢ ڕۆمانی ژیاننامە و بیرەوەریی	١٠٢
٢-٣ وزەی سێکسی دەمرێت، لە بیرەوەریدا دەمێنێتەوە	١١٠
٢-٤ خەون ژیان بەشتەکان دەبەخشێتەوە	١١٦
٢-٥ شوێن و سێکس	١٢٤
٢-٦ سێکس نوێبوونەوەیە	١٣٥
٢-٧ سزا	١٣٦
٢-٧-١ پاداشتێک بە تامی سزا	١٤١
٢-٧-٢ خۆ سزادان	١٥٢
٢-٨ کەموکورتی لە دیاردەی گێڕانەوە و ژیاننامەی ڕۆمان	١٥٨
٢-٩ بنەمای هاوبەشی ڕۆمانی ژیاننامە و دەقی سێکسی	١٦٥
٢-١٠ جوێن و سێکس و زمانی پراگماتیکی لە نێو ڕۆمانی ژیاننامەدا	١٧٣
٢- ١١(ڕۆمانی ژیاننامە) و کارەکتەری هەقیقی	١٨١
٢-١٢ ئەو شتانەی قەدەغەن	١٨٩
٢-١٣ نهێنی سێکس	١٩٦
٢-١٤ وەسف و ڕۆمانی ژیاننامە	٢٠١
٢-١٥ بۆنی جەستەی پیاو و سەرنجڕاکێشان	٢١٠
٢-١٦ هاوسەنگی	٢١٧
٢-١٧ سێکسی بەردەوام و مردنی بەها مرۆییەکان	٢٢٢
٢-١٨ سێکس ئامرازە بۆ تێکەڵبوون	٢٢٨
٢-١٩ لاوازبوونی پەیوەندیی نێر و مێ لەبەر گێڕانەوەی سێکسی	٢٣١
٢-٢٠ سێکس وەکو خواردن	٢٣٣
٢-٢١ سێکس و لەشفرۆشی	٢٣٨

هەواڵنامەی کتێب

٢-٢١- ١ یەکەم: سێکس وەکو لەشفرۆشی	٢٣٨
٢-٢١- ٢ دووەم: سێکس بۆ تێرکردنی چێژی برسی پیاو	٢٤٢
٢-٢١-٣ سێیەم: سێکس لە دەرەوەی وڵات	٢٤٣
٢-٢١-٤ چوارەم: چێژ وەکو بابەتێکی گەشتیاری	٢٤٤
٢-٢١- ٥ پێنجەم: ئافرەتی گەنج لە شەقامدا	٢٤٥
٢-٢١-٦ شەشەم: بیرەوەریی هەنووکە	٢٤٨
٢-٢١-٧ حەوتەم: شتەکانی ئێستا دەگێڕێتەوە	٢٤٨
٢-٢١-٨ هەشتەم: سێکسی حەڵاڵ	٢٤٨
٢-٢١-٩ نۆیەم: سێکس وەکو پیشە و ئاشکرا و یاساییە	٢٥٠
٢-٢١-١٠ دەیەم : ڕۆماننووس توێژەرەێکی کۆمەڵایەتییە	٢٥١
٢-٢٢ گان بەرانبەر گۆشت	٢٥٥
٢-٢٣ هەست کردن بەبێ دەسەڵاتی	٢٥٦
٢-٢٤ شەرم	٢٥٧
٢-٢٥ سەیرە	٢٥٧
٢-٢٦ تەگبیری کچەکان لە هەولێرەوە	٢٥٨
٢-٢٧ بەدیهێنانی دوو شت	٢٦٢
٢-٢٨ لەشفرۆشی پیشەیە	٢٦٩
٢-٢٩ سیاسەت و باڵادەستی پیاو	٢٧٣
٢-٣٠ کوردایەتی و سێکس	٢٨١
٢-٣١ زمان و سێکس	٢٨٤
٢-٣٢ ئایین و سێکس	٢٩٠
٢-٣٣ پاڵەوانی رۆمانەکان	٣٠٧
٢-٣٤ دیماهی و پووختە	٣١١
سەرچاوەکان	٣١٩

ھەوالنامەی کتێب

پێشەکی

ناوونیشانی لێکۆڵینەوە:

لەم ناوونیشانەدا (سێکس و جووتبوونی نێر و مێ لە ڕۆمانەکانی ژیاننامەی (کەمال سەعدی) دا جەخت لەسەر چەند پێکهاتەیەکی بنەڕەتی کراوە لەوانە (سێکس) وەکو بابەت و فکر و بۆچوون لە مێژوودا و گەشەکردنی بیرۆکەی سێکس، دوات (چێژ و جووتبوون) وەکو کردەیەکەی بەکردەوەی ئەنجامدانی سێکس لەنێوان (نێر و مێ)، چۆنیەتی ئەم بەیەکگەیشتن و گەوزاندن و تێربوون و چێژ لەڕێگەی ڕێککەوتنێکی سەرەتایی و خێرا لەنێوان (پیاوە گەشتیارەکانی نێو ڕۆمانە ژیاننامەکان) و ئافرەتە سێکس فرۆشەکانی ئەو وڵاتانەی گەشتیان تێدا دەکەن) لەپێناو (بەخشینی چێژ بە پیاوەکان، ئینجا بەدەستهێنانی هەندێک شت لەلایەن ئافرەتەکانەوە).

لایەنێکی دیکە ئەم لێکۆڵینەوەیە بریتییە لە باسکردنی ڕۆمانی (ژیاننامە)، ئەو ڕۆمانەی بەکردەوە بریتییە لەگێڕانەوەی بیرەوەرییەکانیان، کە هەم کارەکتەرەکانیان هەقیقین، هەمیش ڕووداوەکان ڕاستین و ڕوویانداوە. واتە ئەم نەهاتووە لەخۆڕا و بەپێی مەزەندە و تێفکرین و وێناکردنێکی ئەدەبی ڕووداوەکە لەنێو ڕۆمانەکانی دروست بکات، نەخێر ئەو وەکو (چاودێر و بەشدار و ئاخێوەری سەرەکی و بنەڕەتی نێو ڕۆمانەکە ئەو شتانەی لەدەوروبەری ئەو ڕوویانداوە، دەیانگێڕێتەوە.

لەگەڵ ئەوەشدا ڕەگەزی (نێر و مێ) وەکو دوو پێکهاتەی بنەڕەتی گرنگی کۆمەڵگە و ژیان لەنێو ڕۆمانەکاندا بەرجەستەیە، کە دوو هێمان بۆ پێکهێنانی ژیان و ئافرەتیش بە سەرچاوەی ژیان دادەنرێت.

ڕێبازی لێکۆڵینەوە:

ئەم لێکۆڵینەوەیە پشتی بەڕێبازی وەسفی و شیکاریی بەستووە. کارمان کردووە شیکاری زمانەوانی دەق و پێکهاتە و بابەتەکانی نێو دەق بکەین، کە پەیوەندییان بە (مەبەست و کار و ئەرکی سێکس) لەبەرهەمهێنانی دەق وەکو (فکر و بۆچوون و فەلسەفەی ڕۆژانەی ژیانی تاک و مرۆڤەکان بەنێر و مێ) هەیە، پشت بەوە دەبەستین کە سێکس پەیوەندی بە هێزی (نێر)ەوە نییە، بەقەد ئەوەی دیاردەیەکی (ئابووری و کۆمەڵایەتی و دەروونییە)، لەهەمان کاتدا پەیوەست نییە بە (لاوازیی و بەچۆکداهاتنی مێ) بەرانبەر بەدەستهێنانی هەندێک شت.

سەرچاوەکان:

پشتم بەسەرچاوەی بیانی بەستووە، چونکە لەزمانی کوردیدا کەمتر باسی (سێکس/ گانکردن و ڕابواردنی سێکسی) کراوە، ئێمە دەزانین لەنێو زۆر دەقی کلاسیکدا، لەنێو فۆلکلۆردا باسی (جەستەی ئافرەت بەهەموو پێکهاتەکانی) و (خۆشەویستی و لەنێو یەکتر توانەوە کراوە)، بەڵام هیچ دەقێک وەکو ڕۆمانەکانی (د. کەمال سەعدی) لە نموونەی (خانمباز/ ڕۆمان ٢٠١٩) و (شەوانی باکۆ / ڕۆمان/ ٢٠٢٠) و (حەج و عومرە/ ڕۆمان/ ٢٠١٩) و (شەوانی ئێریڤان/ ڕۆمان/ ٢٠٢٣) بەم زەقی و ڕاشکاوانە و ڕاستەوخۆیە گوتاری (گەشت و سێکسی ئاماژە پێ نەکردووە. دەتوانم وەکو دەقی سەربەخۆی ڕۆمان بە یەکەم ئەزموونی (سێکسی-لەنێو ئەدەبیاتی کوردی) و(ئەدەبی داوێنپیسی/ تاپۆ) دابنێم.

سەرچاوە لەلێکۆڵینەوەدا گرنگی لە شیکردنەوەی بابەتەکە زۆرترە، بۆیە هەڵبژاردنی سەرچاوە، چ وەکو بابەتی لێکۆڵینەوەکە واتە ئەو (دەقەی شیکاری دەکەیت)، چ وەکو سەرچاوە بۆ دیاریکردنی ئەوکلیل و جوومگە سەرەکیانەی پێویستە قسەیان لەبارەوە بکرێت و بەڵگەنامە و بۆچوونە فکری و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتییەکان، کە دەبنە پاڵپشت بۆ پتر ساخکردنەوە و شیکردنەوەی بنەما گرنگەکانی لێکۆڵینەوەکە.

وەکو گوتم بەهۆی هەژاری کتێبخانەی کورد لە بارەی فەلسەفەی سێکس، سێکس وەکو جەستە و چێژ و وزە، جەستە وەکو بوون و پێکهاتە و کارتێکردن و کاردانەوە و ئەو ڕەهەندانەی فکری نێر و مێی لەسەر بینا دەکرێت، ئەو پێکهاتە دەروونیانەی دەبنە ڕەوشت و ڕەفتار لای نێر و مێ.

سوودی لێکۆڵینەوە:

دەکرێت بڵێم ئەم جۆرە لێکۆڵینەوەیە تاقانەیە لەنێو شیکردنەوەی دەقی کوردی و ڕەخنەی کوردیدا، کە بەشێوەیەکی تایبەتمەند دوور لە (سووکایەتی، بقەبوون، وەکو فەلسەفەیەکی سروشتی ژیان سەیری بابەتی سێکس کراوە)، ئەم جۆرە لێکۆڵینەوەیە لەلایەک :

یەکەم: بابەتێکی ڕۆشنبیریی کۆمەڵایەتی و سایکۆلۆژی و کۆمەڵایەتییە، بۆیە قسەکردن لێی، قسەکردنە لەسەر کۆمەڵگە نەک بەتەنیا شیکردنەوەی گوتاری خودی سێکس وەکو کردەی (چێژ و تێربوون و کاردانەوە)، یان (خۆشەویستی و جوانی و سێکس و پەیوەندی بەردەوام و سەرکوت).

دووەم: بابەتێکی پەروەردەییە، کە لەکۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی هەموو شێتی بووین، لەهەمان کاتدا ناوێرین باسی بکەن. لەکاتێکدا

هەوراز نامەی کتێب

لەدەیان وشە و دەربڕین و دەستەواژە و پەند و گۆرانی و شیعر و هەڵسوکەوت و کاردانەوە جوێن ئامێز و چاوتێبڕین و جووڵەی (نێر و مێ) لەکاتی یەکتر بینین و دواندانـدا بەڕاشکاوی هەست بەبوونی سێکس لەگوتار و ئاخاوتن و مەبەست و کاردانەوەکان دەکرێت.

سێیەم: لەمێژە لەنێو دەقی فۆلکلۆری کوردیدا، ئەدەبی کلاسیکی و شیعر و چیرۆکدا (ئافرەت) وەکو (جەسەت و چێژ و سێکس) بابەتێکی سەرەکی بەرهەمهێنانی دەق بووە، کەچی لەشیکردنەوەکاندا، لە گوزارشتەکاندا دەقنووس پتر هەولی داوە بە دوای (جوانی و چاو و ڕوومەت و مەمک و بەژن و باڵا و گەوزاندن و سینگ و پەرچەم و برۆ و هەنیە و گەردەنی بە خاڵ و خرخاڵ و ئەگریجە و چارۆکە و ماچ ... تاد) بگەڕێت و بەکاریان بهێنێت، لەکاتێکدا لەنێو ئەم هەموو شتانەدا بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ دەیانەوێت باسی یەک شت بکەن ئەویش (سێکس و جەستەیە لای ئافرەت). تەنیا خودی ئافرەتەکانیش بەزمانی پیاوان وەسفی خودی خۆیان دەکەن، ئەوان ناتوانن وەسفی (پیاو/ پەیوەندیی پیاو لە گەڵ خۆیان و چێژ و پەیوەندییەکانیان) بکەن.

چوارەم: دەق لە نێو ئەدەبی کوردیدا پتر دەقێکی (نێرانەی باڵادەستی خۆسەپێنە). بۆیە گرنگە ئێمە لەڕوانگەیەکی دیکەدا کە بریتییە لەو چوار ڕۆمانەی (کەمال سەعدی) لە (بوونی ئافرەت و پەیوەندیی سێکسی- و برسیەتی نێری کورد و خۆدزینەوە لەسێکس لەپێناو سێکس کردندا) شیکاری شتەکان بکەین و گفتوگۆ لەبارەی پەیوەندیی (نێر و مێ) لە نێو ڕۆمانی ژیاننامە، کە بریتییە لەگێڕانەوەی بیرەوەرییە هەقیقییەکانی خودی ڕۆماننووس و ئەوانەی لە گەشتەکانیدا، لەکاتی سەردان و بیرەوەرییەکانیدا لەگەڵی بوون. ئەو خۆی قسەکەری یەکەمی تاک و خاوەن گوتاری نێو ڕۆمانەکانە، کارەکتەرەکانی دیکەش هەر هەموویان وکو خۆی (کەسانی هەقیقین).

بۆیە ئەم جۆرە لێکۆڵینەوانە گرنگە بۆ ساخکردنەوەی ئەرکی ئەدەبی دەق لەدروستکردنی دۆزێک و هەروەها سوود گەیاندن بە خوێنەری کورد بۆ ئەوەی بزانێت پێناسە و چەمک و ئەرکی (سێکس) لەڕووی مێژوویی و مرۆیی و دەروونی و ئەخلاقی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و خودی چییە.

پێنجەم: ئەم لێکۆڵینەوەیە خزمەت بە ڕەخنە و لێکۆڵینەوەی کوردی دەکات، بۆ ئەوەی بزانین ئەم جۆرە دەقانە دەقی (بێ ئەخلاقیی و دوور لەڕەوشت و داوێنپیسین)، یان جۆرێکە لە دەقی بەرز و دژە (ئایین و کۆمەڵگە و زانست و ڕووتکردنەوەی جەستە وەکو پێناسە و ناسنامەیەکی بێ بەها و بەدڕەوشتیی) نییە.

پێکهاتە و بەشەکانی لێکۆڵینەوە

ئەم لێکۆڵینەوەیە لە دوو بەش پێکدێت:

بەشی یەکەم: تیۆریی و بۆچوونە فکرییەکانە لەبارەی سێکس: ئەم بەشە دەبێتە چەند لقێک و دابەشکراوە بەسەر چەند تەوەرەیەکی گشتگیر و لەهەمان کاتدا تایبەت.

بەشی دووەم: بریتییە لە شیکردنەوەی دەقی ڕۆمانە سێکسییەکانی (کەمال سەعدی): ئەم بەشە دابەشی چەند تەوەرەیەک و لقێک کراوە، لەکاتی پێویستیدا پێشت بە تیۆر و سەرچاوەی هەمەجۆر بەستراوە بۆ شیکردنەوەی ئەو بابەتانەی بڤەن، یان قسە لەبارەکردنیان لەڕووی کۆمەڵایەتی و ئایینی و ئەخلاقی ڕێگەپێدراو نییە، لەکاتێکدا بەدزی بێت، یان بەئاشکرا لەلایەن زۆر کەس ڕۆژانە بەکاردێت و پەنای بۆ دەبرێت و مرۆڤە گرگرتووەکانی سێکسی. پێ دادەمرکێتەوە و هەندێک جاریش ئاژاوە و تاوان و کوشتنی بەدوادا دێت.

***

بەشی یەکەم لایەنی تیۆری و مێژووی سێکس

١-١ یاساکانی سۆمەر و حەمورابی و سێکس:

سۆمەرییەکان یاسای تایبەتیان بۆ یەکخستن و پێکهێنانی خێزان هەبوو، لەکاتێکدا "هیچ یاسایەک نادۆزیتەوە ئاماژە بە سزادانی پیاو بکات لەو حالەتەی خیانەت لە خێزانی دەکات، کەچی ئافرەتەکان ڕووبەڕووی سزای مردن دەکرێنەوە، ئەگەر تاوانی زینایان بەسەردا ساخ ببێتەوە. هەرکاتێک ئافرەتی تەڵاق درا و بڕیار بدات و بەگەڕێتەوە مالّی باوکی دەبێت هەموو ئەو شتانە بگێڕێتەوە، کە لەماوەی مارەکردن وەریگرتووە. دەبێت ئەوە بڵێین، کە عەشتار خواوەندی خۆشەویستی جەستەیی نەبووە. هەر تەنیا پارێزەری شوکردن نەبووە، بەڵکو سەرپەرستی ئافرەتەکانی پەرستگەشی کردووە. (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٧٨)". واتە دەسەڵاتی ئاینی سەردەمی سۆمەرییەکان و ئایینی لەسەردەمی کۆندا زۆر باڵادەست و کاریگەر بووە بەسەر ئافرەتدا. (خۆشەویستی و شوکردنیش خواوەندێکی وەکو عەشتاری هەبووە) و لەتەک ئەوانەشدا شێوازی ڕێکخستنی ئایینیش لە پەرستگاکاندا ئافرەتی خستبووە ژێر باڵادەستی و هەژموون و پێگەی ڕۆحی عەشتار.

بەپێی یاسای حەمورابی، کۆیلەکان دەیانتوانی بەشێوەیەکی یاسایی لەگەڵ ئافرەتە ئازادەکان هاوسەرگیری بکەن، بەڵام تەنیا لەچوارچێوەی کۆیلەکانی کۆشکی پاشایەتی، یان ئەوانەی لەبازنەی دەوروبەری خۆیاندا دەژیان، لەهەر حاڵەتێکدا و بەپێی زانیارییە مێژووییەکان، هاوسەرگیری لەنێوان بابلییەکاندا بەشێوەیەکی

دروست نازانرێت چۆن بووه، ته‌نیا ئه‌وه نه‌بێت به‌گرێبه‌ستێكی فه‌رمی له‌به‌رێوه‌به‌رایه‌تیيه حكومييه‌كانياندا تۆماركراوه. (د. تهانی سندیان، https://arabthought.org/ar/researchcenter/ofoqelectronic-article-details?id=1354&urlTitle).

له‌ته‌ک ئه‌وه‌شدا له‌نێو سۆمه‌رییه‌كان باوه‌ڕێكی باو هه‌بووه، كه "ئافره‌ت ترس و تۆقاندن له دڵی پیاوه‌كان ده‌چێنێت". (سابیتۆ) ده‌ڵێت: "به‌خواردن و خواردنه‌وه سكت پڕ بكه، شه‌و ڕۆژی خۆت به‌خۆشی به‌ڕێ بكه، وا بكه هه‌موو ڕۆژێک له ڕۆژه‌كانی ژیانت ڕۆژێكی به‌خته‌وه‌ر بێت. به مۆسیقا و قسیاره گۆرانی بۆ خۆت بڵێ، به‌سه‌ماش ئاسوده‌یی له شه‌و و ڕۆژدا بۆ خۆت دروست بكه، پاكترین جلكوبه‌رگ بپۆشه، سه‌رت بشۆ و پرچت جوان ڕێكبخه و به ئاوی پاقژ حه‌مام بكه، به دڵشادییه‌وه بڕوانه منداڵی هه‌ژار، چێژ و

خۆشی لەباوەشی ئافرەت وەربگرە". (بول فریشاور، ۱۹۹۹، ۸۹). ئەم ڕێسا و ئامۆژگارییە لەڕوانگەی پراگماتیکی شیکردنەوەی زمان جۆرێک (ڕێنوێنی و ئامۆژگاریی و فەرمان و ئاگاداکردنەوە و ڕۆشنبیریی) تێدایە. سۆرمەرییەکان لە کۆتایی هەموو ئەو خۆشی و ئەرک و خۆ پاقژکردنەوە و ئاسوودەییەی لەڕێگەی سەما و گۆرانی و مۆسیقا دروستی دەکەن، هەر هەموو لەکۆتاییدا دەبەستنەوە بە (سێکس و چێژی باوەشی ئافرەت). هیچ شوێنێکی دیکەی جەستەی ئافرەت ئاماژە پێ نەکردووە، (باوەش، نێو سینگ و مەمکۆلانی ئافرەتەکان نەبێت). ئەمە ئاماژەیەکی پراگماتیکی زمانەوانی زەقە بە (سێکس و چێژ و ئاسوودەیی). واتە ئافرەت سەرچاوەی (چێژ و ئاسوودەییە)، ئەوان هەر تەنیا ئاماژە بە سێکس و بەکارهێنانی سێکس لە جەستەی ئافرەت ناکەن، بەڵکو (دروستکردنی ئاسوودەیی و خۆشی و ژیانێکی خۆش).

بەپێی گێڕانەوە بەڵگەدارە متمانە پێکراوەکانی مێژوو، دەردەکەوێت لەنێو ئەفسانە کۆنەکانی میزۆپۆتامیادا کە بەنووسینی مسماری تۆمارکراون و بریتین لە ئەفسانە کۆنەکانی سۆمەری و ئەکەدییەکان، ناوی زۆر لە خواوەندەکانی وەکو (گەشەکردن)ی سۆمەری هاتووە، کە خولقێنەری مرۆڤە و بەرانبەری ئەویش (مامی) بابلی هەیە، کە واتای دایکی گەورە و زەوی بەپیتوبەرەکەت دەگەیەنێت، سەرباری بوونی خواوەندی خۆشەویستی و جەنگی وەکو خواوەندی عەشتار و خواوەندی (ئەرش کیجال) کە خواوەندی زەوی و بەشی هەرە ژێرەوەی زەویی دەگەیەنێت هەبووە. لەتەک ئەوانەشدا خواوەندی (شالا) کە تایبەتە بە گوڵە گەنم هەبووە. (یوسف زرا، https://mardutha.com/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1%D8%).

بەپێی بۆچوونەکانی (ئەنجلس) مرۆڤ لەسەرەتادا، کە بەشێوەیەکی سادە لەسەر کۆکردنەوەی خۆراک و ڕاو دەژیا و

لەئەشکەوتەکاندا خۆیان پەنا دابوو، "پێگەی ئافرەت ئەوکات بەهێز بوو چونکە منداڵیان دەبوو، پیاوەکانیش لەدەرەوەدا بژێوی ژیانیان لە ڕاو پەیدا دەکرد. لەقۆناغی کشتوکاڵیشدا پێگەی ئافرەت بەهۆی دەستپێشخەریی و داهێنانەکانیان زیادی کردووە و لەپێگەیەکەوە چۆتە پێگەیەکی دیکە. بەپێی پیتوبەری زەوییەکان و زۆری سەرچاوەکانی ئاو و دەرکەوتنی گوندی کشتوکاڵی سەرەتایی ئەم گۆڕانکاریانە لەژیانی ئافرەت دەرکەوتوون". (فریدریک انجلس، بدون سنة، ٣٢).

لەهەمان کاتدا لەسەردەمی ئارامی و ئاشتیشدا لەناوچەکانی نێوان دوو ڕووباردا (میزۆپۆتامیا)، پیاوەکان هەمیشە لەباوەشی ئافرەتەکاندا خۆشی و چێژیان بەدەست دەهێنا. (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٨٩). بەواتایەکی دیکە دەتوانین بڵێن ئافرەت سەرچاوەی خۆشی بەخشینەوە بووە. بێگومان هیچ گیانەوەرێک لە (ئارامی و خۆشیدا) ڕقی بەرانبەر ئەو شتە لادروست نابێت کە خۆشی پێ دەبەخشێت، بۆیە مرۆڤیش بەهەموو شێوەیەک پێشگریمانەی پراگماتیکی ئەوەی لێ دەکرێت، کە ئافرەتی خۆشویستبێت، لەپێناو نیشاندانی خۆشەویستییەکەی بەلای کەمەوە ڕێزی لێگرتووە، بەشتێکی بەهاداری گونجاوی داناوە، وەکو چۆن لەسەردەمی کۆمۆنەی سەرەتایدا واتا سەردەمی ژیانی ئەشکەوتەکان ئافرەت لەبەر دروستکردنی منداڵ پێگەی بەهێز بووە. خۆشەویستی بۆ ئافرەت پەیوەستبووە بە (لەزەتی سێکس و بەرهەمی ئەو لەزەتە کە منداڵ دروستکردن بووە).

زاناکان لەسەر ئەوە هاوڕان کە ئافرەت لەسەردەمی هەرە کۆنی گەشەکردنی ڕۆشنبیریی خاوەنی ئازادی زۆر بوون لە ناوچەکانی میزۆپۆتامیا بەتایبەتی لەسەردەمی (ئۆروک ٤١٠٠-٢٩٠٠ پێش زاین) ، ئەمەش پێش دەرکەوتنی (سەرجۆنی ئەکەدی ٢٣٣٤- ٢٢٧٩) دێت، لەکاتێکدا (سەرجۆن) خواوەندی (ئانانا)، کە ئافرەتە وەکو

پارێزەری خۆی هەڵبژاردووە، هەروەها کچەکەی (ئان- هیدۆ- ئانا) ۲۲۸۵- ۲۲۵۰ پێش زاین) وەکو دەسەڵاتی ڕۆحی باڵای ئور داناوە.(Joshua J. Mark، اكتوبر ۲۰۲۲، https://www.worldhistory.org/trans/ar/2-2081/).

گلگامێش لەداستانەکەیدا وەها وەسفی ئەو پەیوەندییە بەردەوامە کاریگەرەی نێوان ئافرەت و پیاو دەکات: "قسە لەگەڵ باوک و باپیرانم مەکە، کە بەهانای زیندوویەتی بۆ خاک دەهێننەوە، ئەو ژنەی خۆشت دەوێت ماچی مەکە، لەو ژنەش مەدە، کە ڕقت لێیەتی، ئەو منداڵە ماچ مەکە، کە خۆشت دەوێت و ئەو منداڵەی خۆشت ناوێت لێی مەدە". (بول فريشاور، ۱۹۹۹، ۸۷).

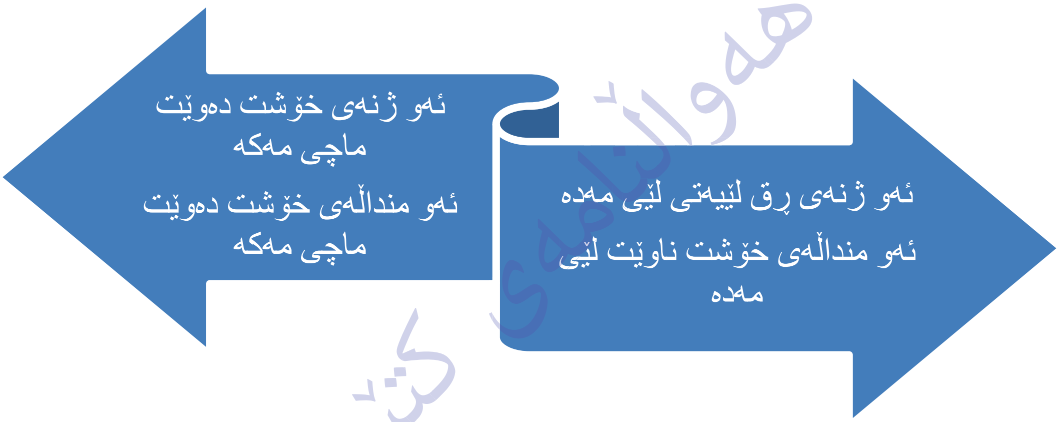

ئەم هاوکێشەیە لەنێوان ڕق و لێدان، ئینجا خۆشەویستی و ڕێزدایە. ژنە خۆسەویستەکەت ماچ مەکە و لەو ژنەش مەدە کە ڕقت لێیەتی. حیکمەت و لۆژیکی ئەم بۆچوونە فکرییە سەرەتاییە سادەیە لەوەدا بەدیار دەکەوێت (خۆشەویستی و ڕق) بەرانبەر (ئافرەت) لەلایەن (پیاو)ەوە. قسە بۆکراو (پیاو)ە لەنێو گێڕانەوەکەدا نادیارە، بەڵام کەسی ئاماژە بۆکراو (ئافرەت)ە کەسایەتییەکی دیار و ئاشکرایە، سەرباری ڕوونی و ئاشکراو و ڕاستەوخۆ ئاماژەکردن بە (خۆشەویستی و ڕق)، لەهەمان کاتدا باسی چێژ لە سێکس (ماچ) و ئینجا توندوتیژی سێکسی- (لێدان)کراوە. واتە هاوکێشەی خۆشەویستی بەستراوەتەوە بە (چێژی ماچ)، کردەی دەروونی، یان

نەخـــۆشی (ڕق)یــش بەســـتراوەتەوە بە (تونـــدوتیژی و لێـــدان). بەواتایەکی دیکە نە لە(چێژی خۆشەویستی) و نە (هەڵچوون و ڕق و ڕەتکـردنەوە) پەنـا وەبەر (تونـدوتیژی و بەکارهێنـانی جەسـتە بـۆ ئـازاردانی) ئـافرەت نابێت، ئەو ئاماژە بەوە دەکات پەنـا بـردنە بەر کردەی (تەسلیمبوون لەڕێگەی ماچ) و (کاردانەوەی توند) لەڕێگای (لێدان) کارێکی پێشوازیی لێکراو نابێت.

(حەمورابی) بە یاسـاکانی نـاسراوە ئەمەش هەر تەنیا دانـانی یاسا نەبـوو، بەڵکـو هەزاران سـاڵ بەر لەئێسـتا ئامـاژەکردنە بەبنەمـای ڕەوشتە ئەخلاقییەکانی مرۆڤایەتی، حەمـورابی خـۆی وەکـو بریکار و خزمەتکار و پاسـەوانی هێزی ئاسمان وەسـفکردبوو، هەروەها خـۆی وەکـو (بـاوکی مافەکانی گەل) پێناسـە دەکات، لامـان ڕوونە بـاوک سـەرکردایەتی خـێزان دەکـات و کاروبارەکـانی هەڵ دەسـوورێنێت، حەمورابی ڕێگەی بە هاوسەرەکان دا، پیاوەکان و ژنەکان، پارێزگاری لە یاسا دەرکردن بکەن بەو پێیەی هاوسەرگیریی بنەمای پێکهێنـانی خـێزانە و بەشـێوەیەکی گشـتی بنەمـای دەوڵەتیشـە، بـۆیە ئاگـاداری پیاوەکـانی کـردەوە، کە وشـیاربن و لەخـێزانە نەخۆشـەکانیان جیـا نەبنەوە، لەکاتی پێویستدا ڕێگەی بدات بگەڕێتەوە ماڵی باوکی ئەگەر ژنەکە شــەرەفمەند بێــت و هــیچ عەیبــێکی پێــوە دیـار نەبێـت و مێردەکەی بەدوای سەرگەرمی ماڵەوە دەربچێت و بەهـای خـۆی بە کەم سـەیر نەکردبێـت، ئەوا تاوانبـار نیـیە، لەئەخـلاقی سـۆمەریدا سزاکانی ئەو ژنـانەی کە ژیـانی هاوسـەرگیری تێـک دەدەن بە ڕەفتـار پێچەوانەی ئەخلاقە و بەشێوەیەکی ڕادەبەدەریش بەردەوام دەبێت لەم هەڵســوکەوتە کە دژی یاســاکانی خــێزانە، سزاکــان توونــدە و توونــدیش دەبێــت. "ئەگەر ژنەکە تاوانبــار بێــت، ئەگەر مــاڵی هاوسـەرەکەی بەجێبهێڵێـت، ئەگەر گەنـدەڵی لە بەکارهێنـانی پـارە بکـات، ئەگەر مـێردەکەی پشـتگوێ بخـات... فـڕێ دەدرێـتە نـاو ئاوەکە". (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٩٣). واتا ئافرەت بەشێوەیەکی توond

بەپێی یاسا حەمورابی بەشێوەیەکی توند سزا دراوە. تاوانەکانیش دژی ئافرەت بەم شێوەیە ئاماژەی پێکراوە:

یەکەم: تاوانبار بێت. دووەم: ماڵی هاوسەری بەجێ بێلێت. سێیەم: گەندەڵ بێت، مێردەکەی پشتگوێ بخات.

سزاکەی: فرێی دەدەنە نێو ئاوەوە. واتە سزاکەی کوشتنە.

یاساکانی حەمورابی بریتییە لە ٢٨٢ مادەی یاسایی و بەکۆنترین یاسا لەمێژووی مرۆڤایەتی دادەنرێت. (شريعة حمورابي، https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D8%B).

لەهەمان کاتدا لەنێو یاسایەکانی حەمورابیدا لەبارەی مافی ئافرەت و پەیوەندیی سێکسیی لەگەڵ پیاوی غەریبدا و ساخ نەبوونەوەی هیچ تاوانێک دژی ئافرەتەکە، لەنێو یاسایەکەدا دەبێژێت: "ئەگەر پیاوەکە خێزانەکەی خۆی تاوانبار کرد، بەڵام هیچ گوناهێکی بەسەردا ساخ نەبۆوە و پەیوەندی بەهیچ پیاوێکی دیکەوە نەبوو، ئەوە ئافرەتەکە دەگەڕێتەوە ماڵی باوکی، پاش ئەوەی لەبەردەم خواوەندا سوێند دەخوات" (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٩٣). واتە مافی ئافرەت ئەگەر هیچ تاوانێکی سێکسیی بەسەردا ساخ نەبووبێتەوە، مافی گەڕانەوە بۆ ماڵی باوکی هەیە، بەڵام مەرجیان بۆ داناوە، دەبێت لەبەردەم خواوەندا سوێند بخوات، کە هیچ تاوانێک و هەڵەیەکی نەکردووە و بێ گوناهە.

لەسەردەمی ئاشووریەکانیشدا لە نەینەوا لە (نینا) خواوەندی خۆشەویستی جەستەیان هەبوو، هەرچەندە لەبەراورد بە شارستانیەتی سۆمەری و بابلی پێگەی کۆمەڵایەتی ئافرەت دابەزیووە، بە مولکی پاشای دادەنێن و ماف و دەسەڵاتی ئەوەی هەبووە ئافرەت لەهەموو شتێک قەدەغە بکات، هەر کاتێکیش پیاوەکە گومانی خێزانەکەی کردبێت، سێکسی لەگەڵ پیاوێکی دیکە

کـردووە، دەبـووایە ژنەکە خـۆی فـڕێ بـداتە نـاو ڕووبـارێکەوە، بـۆ ئەوەی بێ تـاوانی خـۆی بسـەلمێنێت. (المـرآة فی حضـارة وادی رافـدين، https://www.hhro.org/%D8%A7%D9%84%D9%85%)، لەکاتێکـــــــدا دەتوانرێـت بلێـین جیـاوازییەکەی زۆری لەگەڵ ئەوەی عەشـتار نەبوو. لە سایەی خۆشەویستیدا، ئاشورییەکانیش دەیانتوانی "لەنێو باوەشی ئافرەتەکاندا چێژ وەرگرن". (بـول فريشـاور، ١٩٩٩، ٩٨). لای بابلییەکان سیسـتەمی خـێزان، سیسـتەمێکی باوکسالارانە بـووە. پیاو بەبنەمای سەرەکی ئەم سیستەمە دادەنرا، بۆیە هەموو شتێکی بەدەسـت بـووە. (رضـا جـواد الهاشـمی، بـدون سـنة، ٤٠). هەر لەو کاتدا لەپێناو خزمەتکردن و قوربانی دان بۆ خواوەندی خۆشەویستی جەسـتەی ئاشـوورییەکان، پیـاوانی ئـاینی لە (نینـا) داوایـن کـردووە هەموو ئافرەتانی ناوچە داگیرکراوەکان خزمەتی پەرستگایەکان بکەن. سـەرباری ئەوەی پاشـا بەپێی ئـارەزووی خـۆی دڵی هەر ئـافرەتێکی ویسـتبێت لەنێـو ئافرەتەکانی کۆشـک توانیـویەتی سـەرجێی لەگەڵ بکـات، بەڵام ئەم ئافرەتـانە مـافی نووسـتنیان لەگەڵ هـیچ پیـاوێکی دیکەدا نەبووە.

١-٢ پەردەی کچێنی ناهێڵن:

لەسـەردەمی عەشـتاردا وا بـاو بـووە کە نابێـت هـیچ ئافرەتێـک پەردەی کچێـنی بمێنێـت، ئەمەش بەوە وەسـفکراوە، کە "ڕەحمیـان دەکەنەوە"، لەکـردەوەدا لەو کاتـدا ئەمەیـان بە ئیمـان بەسـتابۆوە، دەبـووایە هەر یەکێـک لەو ئافرەتـانە بچـنە پەرسـتگای عەشـتار و لەپێناو "کچەکانی بابل کچێنی خۆیان وەکو خێر و نەزر لە پەرستگادا پێشکەش بکەن، ئەم کردارە دەبووایە پێش دروستکردنی پەیوەندی خۆشەویستی و هاوسەرگیری ئەنجام بدرابایە. ئەم ئیمانە بەردەوام بوو، بەو پێیە دەبوایە "ڕەحمی ئافرەتەکە بکرێتەوە" کە هێشتا کچە و پەردەی کچێـنی لەدەسـت نەدابـوو، ئەمەش بەکـردەیەکی پـیرۆز

دادەنــــرا، دەبــــووایە ئەمە ڕاســـــتەوخۆ لەنزیــــک خواوەنـــــدی (خۆشەویستی جەستە) ئەنجام بدرێت. دواى داگیرکردنی ناوچەکان دەبـووایە خواوەنـدە لۆکالییەکـان خۆیـان بە خواوەنـدەکانی دیـکە بگـۆڕنەوە، ئەگەر ئەوانە بەکـردەوە کـچ، خوشـک، یـان ئەنـدامی دەسـتپێوەندەکانی خۆیـان بـۆ ئەم پـاککردنەوە نەبـردایە سزا دەدران، لەتەک ئەمەشدا ئەمە نەریتێکی میللی کۆنە". (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٩٤).. لەڕوانـگەی فەلسـەفەی مـادیی، یـان فکـری (ئەنجلـس)دا "گەشــەکردنی خــێزان پەیوەنــدی بە پێشــکەوتن و گەشــەکردنی ئامرازەکانی بەرهەمهێنانەوە هەیە". (فردریک انجلس، بدون سنة ، ٥٥-١٠٥).

هەواڵنامەی کتێب

لەکاتێکـــدا واتـــای (خـــێزان/ خـــانەوادە) لە زمـــانی ئینگلـــزیی لەســـەرەتادا بەو واتـــا و مەبەســـتە بەکـــار نەدەهـــات کە واتـــای (

(Family) دەیگەیەنێت. لەبنەڕەتدا ئەم وشەیە پەیوەندی بە وشەی (Famila) لاتینییەوە هەیە، کە واتای خانەوادە، یان خاوەنی ماڵ دەگەیەنێت و لەبنەڕەتدا لە وشەی (Famulus) یان خزمەتکار هاتووە. (1966, 344\C.T. Onions,). لەبەر ئەوە ئێمە دەزانین بەپێی گۆڕان لە بنەما کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکانی کۆمەڵگە زمان و واتا و مەبەستی بەکارهێنانی وشە و دەستەواژە باوەکانیش گۆڕانیان بەسەردا دێت. ئێمە دەزانین (خێزان) کە واتای (Family) ی ئینگلیزی نیشان دەدات، لەهەمان کاتدا لەکاتی بەکارهێنانە میللییە باوەکەدا (خێزان) گوزارشتە لەواتای (ژن/ هاوسەر). کەواتە بیرۆکەی پێکهاتەی واتای خێزان لەبنەڕەتدا پەیوەندیی بە کۆبوونەوە و یەکبوون و دروستکردنی یەکەیەکی سەرەکی و بنەڕەتی کۆمەڵگە لەنێوان نێر و مێ هەیە. کە ئەم پرۆسەیە کە (لەیەکترناسین و خۆشەویستی و یەکبوون و سێکس و چێژ و دروستکردنی منداڵ) دەست پێ دەکات.

ناتوانم بڵێم (نەهێشتنی پەردەی کچێنی لەچوارچێوەی سیستەمی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان زولمێکی کۆمەڵایەتی بووە دژی ئافرەتان، بەڵام نەریتێکی سەپێنراوی بەزۆر بووە، بۆ ئەوەی دەسەڵات و پێگەی فەرمانڕەوایی و دەسەڵات و سیستەمی دەوڵەت بسەپێنرێت). واتە لەگەڵ گەشەکردنی هێزی بەرهەمهێنان و ئامرازەکانی بەرهەمهێنان پێگە و دەسەڵاتی کۆمەڵایەتی ئافرەتیش دەگۆڕێت، بابلییەکان دەسەڵاتێکی زۆری باوکسالارانەیان بە پیاو بەخشی، ئەم دەسەڵاتە بەشێکی تاکو ئەمڕۆش لەنێو کۆمەڵگەی عەرەبی و نەتەوە و پێکهاتەکانی ناوچەکەدا باوی ماوە. لەکردەوەدا ئەم دەسەڵات سەپاندنی غەریزەی سێکسە لەلایەن ڕەگەزێکەوە بەسەر ڕەگەزێکی دیکەی جیاوازدا بۆتە یەکێک لە کێشە مێژووییە بەردەوامەکانی مرۆڤ.

٣-١ خواوەندی دوو ڕەگەز لای (کەمت)ییەکان:

میسرییەکان لە کۆندا ناویان (کەمت) یان وڵاتی ڕەش (ئەسمەر) بووە، ئەمەشیان بۆ ئەوە بووە لە دەریا و بیابانی زەردی لماوی جیابکرێنەوە، کە لەڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا دەوریان دابوو، خواوەندێکیان هەبووە وەرزێرەکان ناویان لێنابوو (حاییس/ حابی) کە شێوەکەی لەبوونەوەرێکی خاوەن دوو ڕەگەز دەچوو، وەکو ئەوەی لە عەشتار لەنێو هەردوو ڕووباردا ئەم جۆرە دووڕەگەزییە هەبووە. ئەم خواوەندە تایبەتمەندییەکەی ئەوەبوو ڕەگەزی نێرینە و ڕیشی هەبووە، لەهەمان کاتدا مەمکی ئافرەتی پێوەبووە، ڕەمز و هێما بووە بۆ خواوەندێکی دوو شێوە ڕەگەز، ئەمەش لەکردەوەدا پەیوەستکرابوو بە توانای دووسەریی و دەربڕینە دوو لایەنەیەکە لەنێر و مێ. ڕووبار نیشانە و ڕەمز بوو بۆ دەسەڵاتی نێر و ساڵانە ڕووبارەکە خۆی دەپیتێنت و خۆی بەخۆی لەدایک دەبێتەوە و لەنێوان شلەمەنییە کەفاوییەکانیدا لە باشوورەوە کە لێیەوە سەرچاوە دەگرێت تاکو دەگاتە ئەو دەریایەی کە تێیدا دەڕژێت، وەکو دایکێکی شیردەری وڵاتی (کەمات) سەیر دەکرێت". (بول فریشاور، ١٩٩٩، ١١٩).

واتە بەهۆی لێکدانەوە بۆ دیاردە سروشتییەکان و هەڵکەوتەی جوگرافی میسر و جیاوازی وەرزەکان و ڕەنگی خاکی لماویی و بوونی ڕووبارێکی پڕ خێر و بەرەکەت و بەبەرهەم خواوەندیان دروستکردووە. ڕەگەزی نێر و مێ، کە دەربڕی خواوەندێکی جووت ڕەگەزبووە، دەربڕ و گوزارشت بووە لە کردەی بەرهەمهێنان و لەدایکبوون، وەکو چۆن مرۆڤ لەکردەی سێکس و جووتبووندا منداڵی دەبێت و هاوبەشیی و یەکبوون لەنێوان دوو ڕەگەزی نێر و مێدا دروست دەکات. مەبەستم ئەوەیە خواوەندەکانیش لە گوزارشت لە سێکس و پەیوەندیی نێوان نێر و مێ بەدەر نەبوون.

٤-١ دیارییەکان بۆ فیرعەون:

سـەرچاوە مێژووییەکـان ئامـاژە بەوە دەکەن لەسـەردەمی کـۆنی میسرـدا ئافرەتەکـانی پاشـاکانی فیرعەونییەکـان بەشی خواسـت و پێویسـتییەکانی ئەوانی نەدەکـرد، چـونکە وای لێهـاتبوو چی دیـکە خوشک و کچەکانی خۆشیان بەشی نەدەکردن، بۆیە پاشاکان دیاریی (ئـافرەت) لە دۆسـتەکانی خۆیـان بـۆ دەهـات، وەکـو چـۆن بـاج و سەرانەی وڵاتە ژێر دەستکراوەکانیان بۆ دەهات، دیارییەکان بریتی بـوون لە جـوانترین کچەکـانی وڵاتە بێگانەکـان. ((بـول فریشـاور، ١٩٩٩، ١٤٤).

دیـارییەکی دیـکەی میسرـیە کۆنەکـان بـریتییە لەگـرنگی دان بە ئافرەت و خێزانە خۆشەویستەکانیان دوای کـۆچ کردنیان و مـردن. ئەویش بە دیاریکردنی گۆڕێکی تایبەت و ناشتنیان بەشێوەیەکی جوان و دروستکردنی کێل و ڕازاندنەوەی گۆڕی ئافرەتەکان، واتا ئەم جارە لەجیاتی پێشکەشکردنی ئافرەتێک بۆ پاشای فیرعەونەکان، پاشاکانی فیرعەون لەڕێگەی ناشتنی خێزانەکانیان لەگۆڕ و شـوێنێکی تایبەت، ڕێـز لە خۆشەویسـتەکانیان دەگـرن. بـۆ نمـوونە دۆڵی (مەلکـات/ شـاژنەکان) کە لەسـەردەمی کۆنـدا بـریتیی بـووە لەگـۆڕی خـێزان و هاوسەری فیرعەونەکان ناوی (تا- ست- نفرۆ) بووە، واتا (نەوەکانی فـیرعەون). ئەم دۆڵە ژمـارەیەک گـۆڕی شـاژنەکان و ئافرەتەکـانی پاشـاکانی میسرـی کـۆنی تێدایە، گـۆڕی شـاژن (نفرتـای) هاوسـەری (ڕەمسیسی ـــ دووەمی) تێـــدایە، کە یەکـــێکە لە خۆشەویســـترین هاوسەرەکانی و لەدڵەوە خۆشی ویستوە. بۆیە (د. یحیی عویضة) لە لێکۆڵینەوەکەی لەبارەی ئەم گۆڕانە لە دۆڵی شاژنەکان لە ڕۆژئاوای (ئەقسـەر) لە سـەعید، کە سـەدان گـۆڕ و دەیـان پەرستگای تێدایە، ئامـاژە بەوە دەکـات ئەمە نیشـانەیە بـۆ بایەخـدانی فیرعەونەکـان بەپـــــێگەی ئـــــافرەت و ڕێزگرتنیـــــان. (دی. دەبلیـــــو،

هەولێرنامەی کتێب

https://www.dw.com/ar/%D8%AF%D8%B1%D8%A7%). بەم جـــــــۆرە بۆمان دەردەکەوێت لەلایەک ئافرەت وەکو کەلوپەل و دیارییەکی بەنرخ لەلایەن وڵاتە داگیرکراوەکان پێشکەش بە پاشاکانی فیرعەون کـراون، لەهەمـان کاتیشـدا ئـافرەت لەلایەن پاشـاکانی فـیرعەونەوە پـیرۆز و جـێگەی ڕێـز و سـتایش بـووە، ئەم هەسـت و گوزارشـتە دەروونییەیـان لە ناشـتنیان و دیارییکردنی گۆڕەکانیـان نیشان دراوە. واتە (چێژ و گۆڕ)ی ئافرەت دوو جەستەی پیرۆز و جێگەی بایەخی پاشاکان بووە.

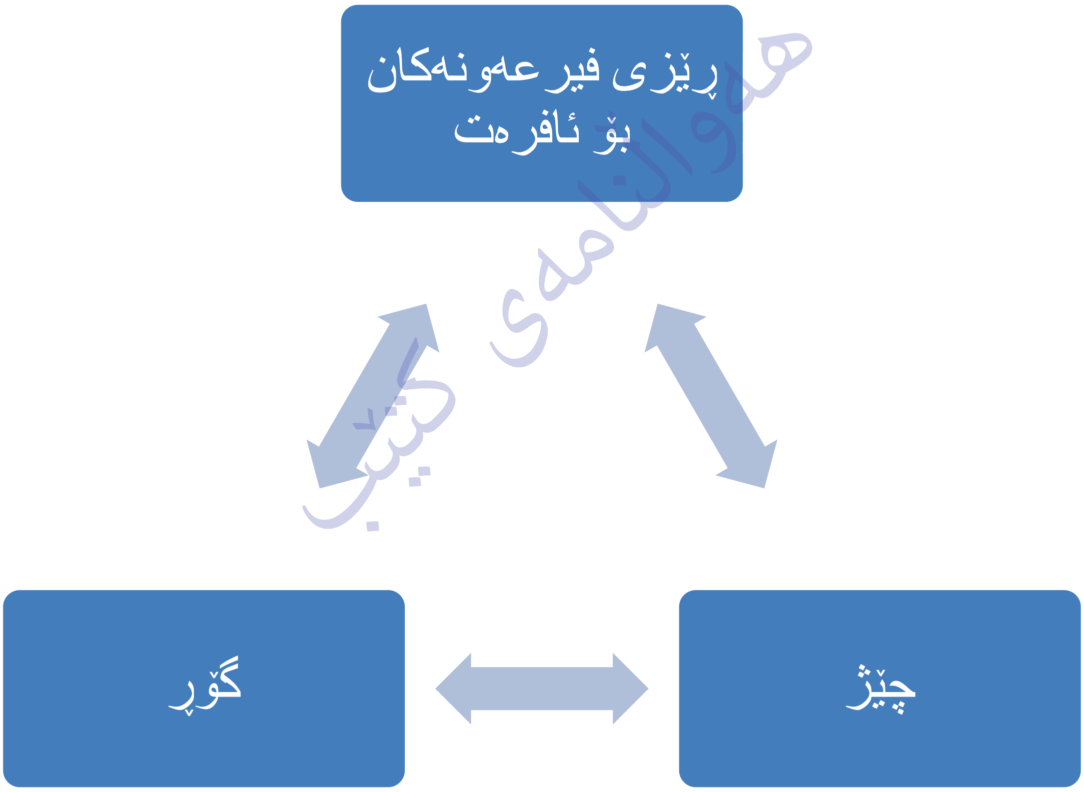

هەواڵنامەی کتێب

جەستەیەکی زیندوو بۆ پێدانی چێژی سێکسی، کە بۆ تێرکردن و بەدیهێنـانی خواسـتی دەسـەڵاتدارانی سـەردەمی کـۆنی فیرعەونەکان بەکـارهێنراوە، جەسـتەیەکیش بـریتییە لە جەسـتەیەک لەنێـو (جەستەیەکی دیکەدا/ کە گۆڕە) وەکو ڕێزگرتنێکی پیرۆز سەیر کراوە.

١-٥ گه‌شه‌كردنی بواری لێكۆڵینه‌وه‌ له‌ سێكس:

به‌پشت به‌ستن به‌و زانیاریانه‌ی (ا.س. كون) له‌كتێبه‌كه‌ی به‌ناوی (سێكس له‌نێوان ئه‌فسانه‌ و زانستدا) ئاماژه‌ی پێ ده‌كات، ئه‌م بواره‌ واته‌ قسه‌كردن له‌سه‌ر سێكس وه‌كو دیارده‌ و كێشه‌ و زانستێكی مرۆیی زۆر كۆن نییه‌. ته‌نیا له‌نیوه‌ی دووه‌می سه‌ده‌ی نۆزده‌هه‌مدا پێشكه‌وتنێك به‌دیهات، بۆچی ئه‌م دواكه‌وتنه‌؟ وه‌ڵامه‌كه‌ی ئه‌وه‌یه‌ بابه‌تی سێكس دابڕاو نییه‌ له‌گه‌شه‌كردنی سه‌رجه‌م زانسته‌كانی بایۆلۆجی و كۆمه‌ڵایه‌تی. ڕووبه‌ڕووبوونه‌وه‌ی كه‌نیسه‌ و سه‌باره‌ت بودووڕوویی بۆرژوازیه‌ت كێشه‌یه‌كه‌ له‌و شتانه‌ی مه‌سه‌له‌كه‌ی دواخست. ئه‌خلاقی فه‌رمی كۆمه‌ڵگه‌ی بۆرژوازی له‌ناوه‌ڕاستی سه‌ده‌ی نۆزده‌مدا پڕبوو له‌چه‌مكی دژ به‌ سێكس، ژیانی سێكسیی و هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ندییان به‌جه‌سته‌وه‌ هه‌بووه‌، به‌شتی پیس و خراپ داده‌نران و كه‌سانی خاوه‌ن پله‌و پایه‌ی كۆمه‌ڵایه‌تی نه‌ده‌بووایه‌ باسی ئه‌و شتانه‌ بكه‌ن و ڕێگه‌پێدراو نه‌بوو، بۆ نموونه‌ له‌ ئینگلته‌را له‌سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی نۆزده‌هه‌مدا ئه‌گه‌ر پیاو داوای مریشكی له‌ئافره‌تێك بكردبایه‌، كه‌ له‌پشت مێزكه‌وه‌ دانیشتوو بوو، ئه‌مه‌ به‌داوا و كارێكی نه‌شیاو داده‌نرا. نه‌شیاوییه‌كه‌ په‌یوه‌ندی به‌م بۆچوونه‌ هه‌بوو، كه‌ ئه‌مه‌ی وه‌كو مه‌سه‌له‌یه‌كی سێكسیـ داده‌نا. ئه‌و ئافره‌ته‌ی ده‌چووه‌ لای دكتۆر نه‌ده‌بوایه‌ له‌سه‌ر جه‌سته‌ی خۆی نه‌خۆشی و ئازاره‌كانی به‌ دكتۆر نیشان بدات، به‌ڵكو ده‌بووایه‌ له‌سه‌ر په‌یكه‌ره‌ ده‌ستكرده‌كانی جه‌سته‌ ئاماژه‌ به‌شوێنی نه‌خۆشیی و ئازاره‌كانی بكات

نه‌ك هه‌ر ئه‌وه‌ سانسۆری ئه‌خلاقی ڕێگه‌ی نه‌ده‌دا كتێبه‌كانی ئه‌م نووسه‌رانه‌ بڵاو بكرێنه‌وه‌ (رونسرـ) و (لاڤونتین) و (ڕوسۆ) و (ڤۆلتیر) و (بریگو) و (بیرانی) و هی دیكه‌ش. له‌ساڵی ١٨٥٧ له‌ فه‌ره‌نسا دوو كێشه‌ له‌دادگا لێكۆڵینه‌وه‌ی له‌باره‌وه‌ كرا، یه‌كێكیان

ڕۆمـــانەکەی (مەدام بۆڤـــاری) بـــوو بەتـــاوانی ئەوەی پێشـــێلی پیرۆزییەکانی کـردووە، هەروەهـا (بـۆدلێر) دادگـایی کـرا و شـەش لە شـیعرەکانی لەنێـو دیـوانەکەی قەدەغە کـرا، ئەم بڕیـارە تـاکو سـاڵی ١٩٤٩ درێژەی کێشا و دوای ئەم کاتە ئینجا قەدەغەبوونیان لەسەر شیعرەکان لابرد.

ئەم پزیشـــکانەش لەســـەرەتادا کاریـــان لەبـــارەی ســـێکس و لێکۆڵینەوە لە سێکس کـردووە و بەدامەزرێنەرانی زانسـتی تـوێژینەوە لەسێکس دادەنرێن، تووشی کێشەی زۆر کراون، لەوانە: (ریهاردفون کرافـت ١٨٤٠ - ١٩٠٢) لەزانکـۆی ڤیەنـا، پزیشـکی نەخۆشـییەکانی دەمار و زانـای دەروونـاسی و زینـدەوەرزانی، هەروەهـا (ئەفگوسـت فۆریل ١٨٤٨ - ١٩٣١)، زانستی دەروونناسی ئەلمانی (ئەلبرت مول ١٨٦٢ - ١٩٣٩) و (مـاگنوس هێرشـفیلد ١٨٦٨ - ١٩٣٥) و پزیشـکی نەخۆشی پێست لە ئەلمانیا (ئیڤان بلوخ ١٨٧٢ - ١٩٢٢) و نووسەر و دانەر و پزیشکی ئینگلیز (هێنەری گیفوک ئیلسین ١٨٥٩ - ١٩٣٩)، ئەمـانە بەهەمـوو پێـوانەیەک لەکەسـانی دیـکەی پێشـەخۆیان و سـەردەمی خۆیـان جیـاوازتر بـوون. (مـۆل)ی کە خـاوەنی فکـرێکی کۆنەپـارێزیش بـوو هـیچ پەیوەنـدیەکی بە ئایۆلۆژیـای سۆسـیال دیموکراتەکانەوە نەبـوو، یـان (هیرسـڤیلد)، یـان کەسـێکی لاشـەڕی عەقـڵانی وەکـو (فۆریـل)، بۆچوونەکانیـان جیـاواز بـوو، بەڵام هەموویـان ڕووبەڕووی فشـار و سزادان و دۆخی قـورس بـوونەوە. (کرافت- ئیبینـگ) کە دەروونناسـێکی ئەلمانی بـوو یەکەم (ڕێبەری کێشـەکانی دەروونـاسی سێکسی_ لەسـاڵی ١٨٨٦) بڵاوکـردەوە هەنـدێک لەبەشـەکانی دانـراوەکەی بە زمانی لاتیـنی نـووسی، هەتـا خـوێنەرە ئاسـاییەکان تـێی نەگەن، ئەمە وەکـو خـۆ سانسـۆرکردن وابـوو. گۆڤـارێکی بەنێـو بـانگی پزیشـکیی ئینگلـیزیی لەسـاڵی ١٨٩١ نووسـەری ئەم ڕێـبەرەی بەوە تاوانبـار کـرد (شـتی پیسی_ بێ مانـا) بڵاودەکاتەوە، ئەمەش وایکـرد دژایەتی (کرافـت- ئیبینـگ) بکرێـت تـاکو شـەرەفی ناوونیشـانی ئەنـدامی فەخـری کـۆمەڵەی پزیشـکی

دەروونناسـانی بەریتـانی پێ نەدرێـت. هەروەهـا (بلـوخ) زۆربەی دانراوەکـانی بەنـاوی خواسـتراو و نهێـنی لەبـارەی زانسـتی سـێکس بڵاوکـردەوە. دەزگای چاودێری ئینگلیز دانراوەکانی (ئیلیسـن)یان بە (قـێزەوەن) وەسـفکرد و خـودی نووسـەر ڕووبەڕووی دادگـا و لێپێچینەوە کرایەوە.

لەهەمـان کاتـدا فاشـییەکانی ئەلمانیـا (پەیمانگـای زانسـتی سێکسی)ی، کە (ماگنوس هێرشفیلد) دروستی کردبوو، تێکشکاند و لەناوبرد. هەروەها پزیشک و زانای مێژووی مرۆڤ لە ئیتالیا (باول مانتیگاسـا) لەبەر کتێـبەکەی بەنـاوی (پەیوەنـدییەکانی سێکسـییە مرۆییەکان) ڕووبەڕووی هێرشـێکی زۆر کـرایەوە، خەریکبـوو لەپلەی زانستی وەکو مامۆستا و کورسییەکەی لە ئەنجوومەنی پیران بێبەش بکرێت. زۆر ڕووداو و کاری لەم جۆرە لە مێژوودا ڕوویداوە، ئەمەش وایکـردووە مێژووی زانستی سێکس بە مێژووێکی ئازار دراو حیساب بکرێت.

ئیمتیـازە توندییەکان دژی زانسـتی تـوێژینەوەی بـایۆلۆژیی وردە وردە سـووک بـوون و ئەم دۆخە تونـدڕەوییە دژ بەزانسـتە جـێگەی خۆی بەسەرهەڵدانی تیۆری وردتر و ئاڵۆزتر لەبواری دەروونناسی دا.

لەسـەدەی نۆزدەهەم لەکاتی ڕەخنەگرتن لە بێهەڵوێسـتی تیۆری بایۆلۆژی پەیوەست بە سێکس دەبێت، کە لەهەمان کاتدا هۆکار بووە بـۆ سنووردار کـردنی پرەنسـیپیەکانی پەیوەسـت بە بایۆلۆژیا، چـونکە سیسـتەمی بڕوابـوون بە بایۆلۆژیـا هەوڵـدەدات هەمـوو دیـاردە کۆمەڵایەتی و دەروونییەکان بە یاسا بایۆلۆژییە سادەکراوەکان ڕوون بکاتەوە.

لەکاتێکـدا ڕابـردوو تەنیـا پێشـەکییەکە بـۆ ئێسـتا، بەڵام دیسـان تێڕوانین بـۆ ئێستا بەشـێوەیەکی میسـالیی دوور لەئیرادەی خۆمانە و

لەهەمان کاتدا زانست سەبارەت بە شیکردنەوەی دابونەریت و شتە باوەکان لەسەدەی نۆزدەهەمدا شوێنی لێکدانەوە و تێڕوانینە ئایینیەکانی گرتەوە. لەسەدەی نۆزدەهەمدا بایۆلۆژییەکان وەکو مەسیحییە لاهوتییەکان بیریان دەکردەوە و هەموو شێوە و پەیوەندییەکی سێکسیان بە مندڵبوون بەستابۆوە. دوای ئەوە مەسەلەیەکی دیکەی گرنگ هاتە پێشەوە (هاوڕەگەزیی و نەخۆشی سێکسی_) بوو، کە لای لاهوتییەکان وا پێناسە کرا، ئەمە کارە سێکسییە سزای خودا و مرۆڤیشی. بەدوادا دێت، بەڵام لای زانست و توێژینەوە زانستییەکان ئەمە دیاردەیە و خۆی لەخۆیدا کێشەیەکی جددییە. زانست دەپرسێت بۆچی ئەم دیاردە نامۆیە دروست بوو؟ لەنێو ئەم دیاردانەدا بۆچی ڕەغبەتی سێکس لەگەڵ هاوڕەگەزەکانی خۆی، یان خواستی لەبەرکردنی جلوبەرگی ڕەگەزی جیاواز، یان ئازاردانی ڕەگەزی دیکە بەشێوە (سادییەکە) ڕوودەدات؟. ئایا بەڕاستی ئەمە تاوانە و یاسا دەبێت سزای بدات، یان نەخۆشییەکە و پێویستە چارەسەر بکرێت؟ ئەگەر بڕیاردرا ئەمە نەخۆشیی بێت چۆن چارەسەر دەکرێت و بەچی چارەسەر دەبێت؟ بێگومان ئەمەش ئاسان نییە هەروا سەرپێی وەڵام بدرێتەوە.

لەساڵی ١٨٣٥ پزیسك و (ئەسنۆگرافی) ئینگلیزیی (جێمس بریچارد) بیرۆکەی (ئەخلاقی شێتانە) و (نەخۆشییە ناباوە و ناسروشتییەکانی) سەبارەت بەشیکردنەوەی هەندێک لەهەستەکان و ڕەغبەتی سێکسی، بێ ئەوەی عەقڵ لەدەست بدرێت ئاماژە پێکرد. ئەمانە سەرەتان بۆ لێکۆڵینەوە لەو لادان و نەخۆشییە دەروونیی سێکسیانەی ڕوو دەدەن. تاکو دەگاتە ئەوەی (هێرشفیلد) ئەم دیاردانە دەبەستێتەوە بە "تێکچوونی هۆرمۆنەکان لای نێر و مێ". (هێرشفیلد) لەساڵی ١٩٠٨ یەکەم گۆڤاری سێکسی_ لە جیهان بڵاوکردەوە، ساڵی ١٩١٨ یەکەم پەیمانگای زانستی سێکسی. وەکو ناوەندی سەرپەرشتیکردن بۆ چارەسەری ئەم نەخۆشیانە دروستکرد، تاکو نازییەکان لە ئەلمانیا دەسەڵاتیان بەدەستەوە گرت

و بڕیاری هەڵوەشانەوە و تێکدانیان دا. زانستە مرۆڤایەتییەکان لەسەرەتای سەدەی بیستەمدا هەنگاوێکی نوێیان لەبارەی زانستی سێکسی ـ بەرەو پێشەوە نا. بەتایبەتیش لەبارەی (ئەنتۆگرافیا و مێژوو). گەڕۆک و جوگرافیاناسە کۆنەکان بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنەر باسی دابونەریتی گەلە کۆنەکانیان کردووە، ئەمانە سەرنجەکانیان دەخەنە سەر سێکس لای ئەو هۆز و گروپە سادە و سەرەتاییانە. (بلوخ) بڕوای وابوو بایۆلۆژی بۆ کاری باسکردن و شیکردنەوەی سێکس، پێویستە بەشێوەیەکی تەواوکراو و گونجاو بێت و لەگەڵ باکگراوند و ڕۆشنبیریی لەپێشینەی مێژوویی بگونجێت. ئەمەشی لەنێو وتار و کتێبەکانیدا چەسپاند.

لەهەمان کاتدا تیۆرەکانی (هیفلوک ئیلیس)، کە بریتییە لە ئاراستەکردنی زانستی سێکس لە بایۆلۆژییەوە بەرەو دەروونناسی، لەنێو هەر حەوت بەرگی دانراوەکانیدا بەناوی "توێژینەوە لە دەروونناسی سێکسیی "Studies in the Psychology of Sex ڕەنگی داوەتەوە. ئەو لەڕوانگەی مرۆڤایەتییەوە کاری بۆ تێگەیشتن لە سێکسی ـ مرۆڤ بەشێوە هەمەجۆرەکانییەوە کرد و ئەو لەهەموو زاناکانی دیکە پتر کاری کردووە ئەم دۆزە لەژێر کاریگەرییە درۆ و ئەو ترسانەی پاتریاک لەبارەی ئافرەت دروستیان کرد بوو، دەربهێنێت. تاکو دەگاتە ئەوەی (تیدۆر هیندریک ڤان دی فیلدی) پزیشکی تایبەتی ئافرەتان لە هۆڵەندا کتێبێک بە ناوی (خێزانی نموونەیی) لە ساڵی ١٩٢٦ بڵاوبکاتەوە، تاکو ساڵی ١٩٦٧ ئەم کتێبە (٧٧) جار چاپ کرایەوە. بەڕوونی ئاماژەی بەوە کردووە، کە ئافرەت بۆ پیاوان تەنیا مەسەلەیەکی سادەی سێکسیی نییە، بەڵکو هاوبەشی تەواوی هەموو مافەکانیەتی. (ا.س، کون، ١٩٩٢، ١٢- ٢١).

تاکو دەگاتە ئەوەی زانستی نوێی توێژینەوە لە کێشەی سێکس وەکو غەریزە ببەستنەوە بەتوانای دارایی و ئابووری و ناوی بنێن (ئابووری سێکس لەڕێگەی ڕۆشنبرییەوە)، ئەمەش دەبەستنەوە بە

"ئافرەت دەستێکی باڵای لە بازاڕی جووتبوون هەیە، ئەمەش ئاکامی سایکۆلۆژیای پیاوە، کە حەز بەهەمجۆری سێکس دەکەن، هەروەها غەریزەی سێکسیان هەیە، سەرباری ئەوەش پیاو خاوەنی بەکارهێنانی زۆری وزە و لایەنگریی سێکسیی و خەیاڵە سێسکییەکانیان بەشێوەی بەردەوام هەیە. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ٢٠١٨، ٣٤٩). نەک هەر ئەوە ئەو ئافرەتە گەنجانەی داهاتێکی دیاریکراویان لەلایەن مێردەکانیان نییە کەمتر لەگەڵ مێردەکانیان سێکس دەکەن، بەراورد بەو ئافرەتانەی داهاتێکی دیاریکراوی تایبەتیان لای مێردەکانیان دەست دەکەوێت. .(Blumstein,P and Schwartz,P, , 1983.)

لەسەرەتای سەدەی بیستەمدا لە ئەمەریکاشدا بەهەمان شێوە زانستی سێکس و لێکۆڵینەوە لەم بوارەدا ڕووبەرووی گرفتی زۆر بوو. (ئەلفرێد کینزی ١٨٩٤- ١٩٥٦) تا ئەو ڕۆژەی بەهۆی وەستانی دڵ کۆچی دوایی دەکات لەئەنجامی بیروبۆچوونە نوێیەکانی لەبارەی سێکسەوە، تووشی فشاری هەمەلایەنی زۆر بۆتەوە. ئەو لێکۆڵینەوەی لەبارەی ڕەفتار و ڕەوشتی سێکسی.کەسەکان دەکرد و کارەکە بەشێوەیەکی نهێنی بەڕێوە دەچوو، ئەو کەسانەی زانیارییان لێ کۆدەکرایەوە دەیان توانی لەبارەی بەسەرهاتی سێکسی.خودیان بئاخڤن. (کینزی) توانی سەد هەزار چیرۆک لەبارەی سێکس کۆبکاتەوە و ١٩ هەزار دیداری ئەنجام داو و نزیکەی ٣٥٠- ٥٢٠ پرسیاری ئاراستەی بەشداربووانی لێکۆڵینەوەکەی کرد. لەئەنجامدا کتێبێکی لە دوو بەرگ نووسی یەکەمیان بەناوی (ڕەوشتی سێکسی- پیاو ١٩٤٨) و ئەوی دیکەیشیان بەناوی (ڕەوشتی سێکسی.ئافرەت ١٩٥٣) بوو. ئەمە بە شۆڕشێکی حەقیقی لەبارەی زانستی سێکس دادەنرێت. کارەکانی لەسەرەتاوە لەلایەن کۆنەپەرست و دڵڕەشەکان دژایەتی کرا، تەنیا وای لێهات زۆر لەبرادەرەکانیشی- سەڵاویان لێ نەدەکرد. تەنیا وای لێکرا لەژێر فشاری کۆنەپارێزەکانی کۆمەڵگە لەلایەن زانکۆ داوا لە (کینزی) کرا یان واز لە لێکۆڵینەوەکانی

بهێنێت، یان ڕێگەی پێ نادەن وانەکانی لە زانکۆ پێشکەش بکات. (کینزی) بەردەوام بوون و درێژەدان بە لێکۆڵینەوەکانی هەڵبژارد. سەربارى ئەوەش هەموو ئەو هاوکاریانەیان لێ بڕی، کە پێشتر بۆ لێکۆڵینەوەکەی پێشەکشیان دەکرد. لە کتێبخانەی سەربازیشدا هەموو بڵاوکراوەکانیان کشاندەوە و قەدەغەیان کرد، لەڕێگەی بەکارهێنانی سانسۆر بەناوی (ئەخلاقی بەرز) بابەت و شتەکانی قەدەغەکرا. بەوەش تاوانباریان کرد، کە ئەوەی (کینزی) دەیکات بریتییە لەتێکدانی ئەخلاقی ئەمەریکا و خۆئامادەکردنە بۆ کودەتایەکی کۆمەنیستانە. (آ.س. کون، ١٩٩٢، ٣٢-٣٤).

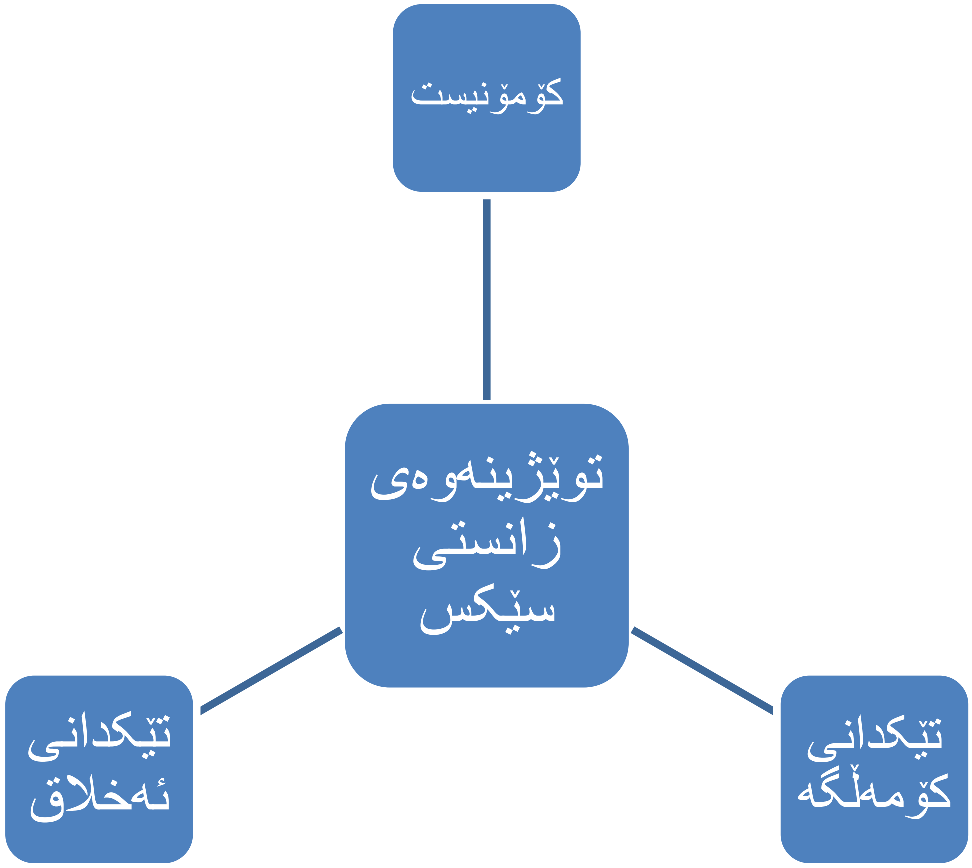

تەکنەلۆژیا بەجۆرێکی دیکە لەم سەردەمەدا کاریگەریی لەسەر دروستکردنی پەیوەندی سێکسی- و ڕیکلام بۆ سێکس هەیە. بەپێی ڕاپۆرتێکی (سی ئێن ئێن) ئەمەریکی لەم دوایانەدا لە (سیلیکون فالی) لە ویلایەتی کالیفۆرنیادا، بازرگانی بەسێکس زۆر پەرەی سەندووە، کە

بنەکەی سەرەکی زۆربەی کۆمپانیا مەزنەکانی تەکنەلۆژیایە. ئۆفیسی لێکۆڵینەوەی فیدراڵی بڕیاری داخستنی پێگەی (MyRedbook) لەشفرۆشی دا، کە خزمەتگوزاری بانگەشەکردن و ڕیکلام پێشکەشی کچانی شەو دەکات و دەرفەتی پەیوەندیی کردن لە گەڵ کڕیارەکانیان دروست دەکات. ئافرەتێک کە کار لەڕێگەی ئەم پێگە ئەلەکترۆنییە فووڵ بوو، دەڵێت: لە دەساڵی ڕابردوودا نزیکەی یەک ملیۆن دۆلارم پەیدا کرد، لەڕێگەی کارە سێکسییەکانی لەو ناوچەیەدا. (وادی الجنس-https://arabic.cnn.com/middleeast/2014/07/13/money-silicon valley-prostitution). مەبەستمان ئەوەیە زانستی لە وڵاتە پێشکەوتووەکانیش لەسەرەتادا ڕووبەڕووی سەرکوت و سانسۆر و تاوانبارکردن بۆتەوە. ئێستا تەکەلنەلۆژیاش بەشێوەیەکی کاریگەر بەشداری لە پەرەپێدانی (کردەی سێکس وەکو سەرچاوەیەکی ئابووری) دەکات. بەواتایەکی دیکە پێشکەوتنی زانستی پەیوەندیکردن لەڕێگەی ئەنتەرنێتەوە، دەرفەتی نوێی بۆ دروستکردنی پەیوەندیی سێکسی هێناوەتە ئاراوە.

١-٦ واتای سێکس

چەمکی سێکس لەزانستە بایۆلۆژی و کۆمەڵایەتی و دەروونناسیەکاندا هەمان مانای نییە ، کە مرۆڤ لەڕوانگەیەکی سروشتی سادە تێی دەڕوانێت. سێکس بەمانا توندەکەی بەم شێوەیە پێناسە دەکرێت "کۆمەڵێک تایبەتمەندی پێکهاتەی فیزیۆلۆژی و ئۆرگانیکە، کە زاوزێ مسۆگەر دەکەن و لەکۆتاییدا نێوەڕۆک و کاکلی مەسەلەکە بە کوتان دەبەسترێتەوە" بەڵام وشەکانی "سێکس" و "پەیوەندی سێکسی-"، یان "لێکچوونی سێکسی-" مانای فراوانیان هەیە و لەپێگەی تایبەتی کۆمەڵایەتی و بایۆلۆژی تاک تێ دەگەن، وەک پیاو یان ژن، نێر، یان مێ بە پشتبەستن بەپێکهاتەی ئەندامی زاوزێ و هەندێک جار لەسەر

بنەمـای تایبەتمەنـدییە جەسـتەیی و ڕەفتارەکـانەوە دەبێـت. (آ.س. کون، ١٩٩٢، ٥٢).

کردەی سێکس مانای شتێک دەگەیەنێت و گوزارشت لەشتێک دەکات، کە پەیوەندی بەهەموو مرۆڤەکانەوە بێ جیاوازیی هەیە. بۆیە سێکس دەتوانێت واتایەک ببەخشێت کە پێکهاتبێت لە گوزارشت لە نزیکبـوونەوەییەکی بێ کۆتـایی لەنێـوان بوونەوەرەکـان. (کوسـتی بندلی، بدون سنة،٢٤).

غەریـزەی سێکسی- غەریـزەیەکی هاوبەشـە لە نێـوان مـرۆڤ و ئاژەڵدا، بەرهەمی غەریزەی یەکەمە، کە بریتییە لە غەریزەی مانەوە، چــونکە پارێزگــاریی لەمــانەوەی جــۆری مرۆڤەکەکــان دەکــات. شارسـتانیەت و ڕۆشـنبیرییە کۆنەکـان پـڕن لە شـتی بەڵـگەدار، کە گوزارشــت لە ســێکس دەکەن، تەنیــا ئایینەکــانیش کــۆنترۆڵ و پارێزگـاریی لەسـەر سروشـتی مـرۆڤی تێـدایە، هەروەهـا ئەفسـانەی شارسـتانییە کۆنەکانی ڕۆژهەڵاتـیش گوزارشـت لە سـێکس دەکەن، زۆربەی کارەکـانی سـۆفیگەریی و ڕۆحـانیش گوزارشـتیان دەربـارەی سێکس تێدایە. لەڕاستیدا فەلسەفەی کلاسیکی مەسەلەی سێکسی- پشــتگوێ نەخســتووە، بەڵکــو هەوڵی داوە ســەرلەنوێ شــیکاری بکــاتەوە، بەڵام خــۆی لەوە دزیــوەتەوە بەشــێوەیەکی ڕاســتەوخۆ ئاماژەی پێ بکات. (کاظم الحجاج، ٢٠٠٢، ٣٢). بۆ زانیاریی زیاتر بڕوانە (رمضان بسطاویسی محمد، مجلة العصور الجديدة، عدد ٥ ينایر ٢٠٠٠، ل ١٣٨-١٣٩).

سەردەمی (ڤیکتۆری) ئەوەی نیشان دا، کە "سێکس تەنیا چێژ و خۆشی نییە بتوانرێت پشتی تێ بکرێت، ئێستا دان بەوەدا دەنرێت، ســێکس پێویســتییەکە نەک تەنیــا بــۆ بەردەوامی دان بە جــۆری مرۆڤایەتی، بەڵکو هۆکاریشە بۆ ئەوەی مرۆڤ بەشێوەیەکی سروشتی بە ئەرکەکانی خۆی هەستێت". (ا.س، کون، ١٩٩٢، ٢٣).

لەزمـــانی عەرەبیـــدا جیـــاوازیی ڕەگەزی نـــێر و مێ (ســـێکس) بەشێوەیەکی زەق بەدی دەکرێت لەوانە :

- نێر سەرەکیی و ڕەسەنە، مێ لاوەکییە و لقە.
- کردەی گوتن لە کردەی واتا بەهێزترە و لەژێر کاریگەریی ئەو دایە.
- کردەی بەهێز کارەکان پێش کاتی خۆی و دوای کاتی خۆی ڕادەپەڕێنێت، بەڵام کردەی لاواز و سیس تەنیا کارەکان لەدوای کاتی خۆی دەکات.
- لەژمارە و ژماردندا دەبێت هەمیشە نێر، کە سەرەکییە بەسەر مێ کە لق و لاوەکییە زاڵ ببێت.
- لەدووبارەکردنەوەی ناوهێنان و پێکچواندندا دەبێت نێر بەسەر مێدا زاڵ بێت.
- دەبێت نێر بەسەر مێدا زاڵ بێت لە گوتار و قسەکردنی سێکسیدا. (علی عبدالحلیم حمزة، ٢٠٠٣، ٢٦).

تەنیـا فەیلەسـوفێکی وەکـو (نـیچە)ش پـێی وایە ژنهێنـان لای فەیلەسوفەکان کارێکی پێشوازیی لێکراو نەبووە چونکە "فەیلەسوف ڕقی لە ژنهێنـانە لەگەڵ هەمـوو ئەو وەسوەسـەیەی بـۆی پەیـدا دەبێت، ژنهێنان تووشی کارەساتی دەکات". (یولان شانج، ت، مجلة العصـور الجدیـدة، عـدد ٥ ینـایر ٢٠٠٠، ل ١٢٩). بۆیە دەبینرێت هیچ یەکێک لە (هیراقلیتس و ئەفلاتـوون و دیکارت و ئەسبینوزا و لیبنتز و کانت و شـوبنهاوەر) ژنیان نەبووە. (کاظم الحجاج، ٢٠٠٢، ٣٣).

بەواتـایەکی دیـکە سـێکس هەر تەنیـا ئەنجامـدانی کـردەیەکی دابینکـردنی زەوق و لەزەت و چـێژ نیـیە، بەڵکـو "پەیوەنـدیی کـردنە کەســانی دیــکە لەوانە لەبەکارهێنــانی وشــەی (جووتبــوون) و

(بەیەکەوەنووستن) لە زماندا وەکو ئاماژە بۆ کردەی سێکسی. بەکار دەهێنرێت". (کوستی بندلی، بدون سنة، ٢٤).

(د. دڤید ام. باس و د. سیندی ام. میستون) لە پێشەکی کتێبەکەیان دەربارەی ئافرەت و سێکس بەڕاشکاوی دەپرسن: "بۆچی ئافرەت سێکس دەکات" و هەر خۆیان وەڵامی ئەم پرسیارە دەدەنەوە و دەڵێن "زانا و پسپۆرەکانی ئەم بوارە دەڵێن بۆ چێژ و خۆشی بەخشین، بۆ گوزارشت لە خۆشەویستی، لە ئاستی بایۆلۆژیشدا بۆ بەدیهێنانی غەریزەی سێکسە، بۆ زۆربوون، واتە منداڵبوون". دوای بڵاوبوونەوەی وتارەکانمان بەناوی "بۆچی ئافرەت سێکس دەکات لە گۆڤاری (Archivesof sexual Behavior) ژمارە ئابی ٢٠٠٧دا، لەویدا ٢٣٧ هۆکاری جیاوازی هاندەرمان دەستنیشان کرد. یەکێک لەو هۆکارانە زۆر بەسادەیی بریتی بوو لەوەی(هەستم بە بێزاریی دەکرد) لەنێو ڕۆحمدا (ویستم لە خودا نزیک ببمەوە). خۆبەخشانەش (ویستم پیاو بەرانبەر خودی خۆی هەست بەشتێکی باشتر بکات)، بۆ تۆڵەکردنەوە (دەمویست سزای هاوسەرە پیاوەکەم بدەم، کە خیانەتی لێکردم). بەڵام هەندێک ئافرەت سێکس دەکەن بۆ ئەوەی هێز و بوونی خۆیان نیشان بدەن و هەندێک بۆ ڕەزیلکردن و سووککردنی خۆیان ئەم کاری سێکسە دەکەن، هەندێکیش بۆ ڕاکێشانی سەرنجی هاورێکانیان ئەم کارە دەکەن، هەندێکیش بۆ دەربڕینی خۆشەویستی ڕۆمانسیانە و هەندێکیش هەر وەکو ڕقلێبوونەوەیەکی کوێرانە ئەنجامی دەدەن لەپێناو تووشکردنی کەسی دووەم بە نەخۆشی

لەڕێگەی سێکسەوە. وەڵام بەئاسانی بەدەست ناکەوێت ئێمە دەمانەوێت لەوە بگەین ئەو هەموو هۆکارانە چین لەنێو سایکۆلۆژیای ئافرەتدا کاریگەریی لەسەر سێکس لای ئافرەتان دروست دەکەن. (د. دیفید ام. باس و د. سیندی ام. میستون، ٢٠١٨، ١٣-١٤).

واتە زانستی لێکۆڵینەوە لە سێکس وەکو دیاردەیەکی بایۆلۆژی و سروشت، وەکو بەهایەکی ئابووری و گرفتێکی دەروونی و کۆمەڵایەتی و ئایینی کۆتایی نەهاتووە، لەزۆر شوێندا تاکو ئێستاش قسەکردن و شیکردنەوەی زانستی و ئاخاوتن لەبارەی (سێکس لەنێوان پیاو و ئافرەت) و (هاوڕەگەزیی) و (سێکس وەکو دیاردەیەکی بایۆلۆژیی) قەدەغەیە و سانسۆری هەمەجۆر کۆمەڵایەتی و یاسا و ئایین ڕێگە نادەن زاناکانیش بەڕاشکاویی و ڕاستەوخۆ قسە لەم دیاردە و دۆخە بکەن. وەکو چۆن لە سەدەکانی ڕابردوو، تەنیا لەسەرەتای سەدەی بیستەمیشدا لە ئەوروپا و ئەمەریکاشدا لێکۆڵینەوەی زانستی ڕێگە پێدراو نەبووە، قسە لە سێکس بکات و بە تاوانی تێکدانی ئەخلاق و بڵاوکردنەوەی فکری کۆمۆنیستی بەهۆی زاڵبوونی بۆچوونی بۆرژوازیی و کەنیسە و فکری کۆنەپارێزی دواکەوتوو تۆمەتبار دەکرا.

هیچ گومان نییە، ئەم باسە لە کوردستانیشدا وەکو زانست و لەنێو مینبەرە گشتییە باوەکاندا بقەیە و ناتوانرێت لێکۆڵینەوەی لەبەر ژمارەیەک هۆکاری جیاواز لەبارەوە بکرێت. هەرچەندە کۆمەڵگەی کوردی لە ڕێگەی بەکارهێنانی زمان لەنێو دەقی ئەدەبیدا لەکۆنەوە، یان لەنێو پەند و قسەی نەستەق و بەرهەمە فۆلکۆرییەکاندا بەڕاشکاوی جەستەی ئافرەت وەکو گوزارشتێک لە سێکس و وەسفی سێکس و پەیوەندیی و تێڕوانین و خواستی سێکسی۔ و وێناکردنی پیاو بۆ جەستەی ئافرەتیان بەکارهێناوە. لە لێکۆڵینەوە کوردییەکاندا قسە لەسەر لایەنە ڕووکەشە دیارەکانی ئەم بەکارهێنانە زمانیی و ئەدەبییە کراوە، بێ ئەوەی هیچ دید و بۆچوون

و لێکدانەوەیەکی قووڵ بۆ پەیوەندیی سێکسی۔ لەنێوان نێر و مێ بکرێت.

١-٧ یەکبوونی جەستە

کاتێک بمانەوێت باسی جەستە بکەین، بێگومان ئەمە پێکهاتە زیندوو و بێ گیانەکانیش دەگرێتەوە. بەپێی بۆچوونەکانی (فرۆید) "خۆشەویستی لەنێوان پیاو و ئافرەت نێوەڕۆکی وزەی خۆشەویستی ئاشکرا دەکات مەبەستی لەمەش ئەوەبووە، کە وا بکات ژمارەیەک بوونەوەر ببنە یەک بوونەوەر". (کوستی بندلی، بدون سنة، ٢٥). واتە لەڕێگەی خۆشەویستی لەنێوان مێ و نێردا، یەکبوون و تێکەڵبوونێکی ڕۆحی سێکسی۔ دروست دەبێت، کە ڕەنگە ئەمە یەکێک بێت لەو نهێنییە نادیارەی هەمیشە دوو هاوسەر بەیەکەوە دەبەستێتەوە. هەندێکیان لە ڕێگەی خۆشەویستی پێش ژن و ژنخوازیی و پێش سێکس درستبووە، هەندێکیش دوای ئەوەی دەبنە هاوسەر و سێکس بەیەکەوە دەکەن. لەکردەوەدا سێکس وزەیەکی بەهێز دەبەخشێتە درووستبوون و گەشەکردنی خۆشەویستی.

لەنێو ئەم تۆڕە زۆرە هەمەجۆرەی بەها و وەسفکراوەکاندا، جەستە دەبێتە ئامراز و ئامانجیش لەهەمان کاتدا. (ابراهم محمود بدون سنة، ٨٣). واتا بەکارهێنانی جەستە لەلایەن نێر و مێدا کارێکی هاوبەشە، هەردوو لا و کەس ئەگەر بەیەکسانی ئەم جەستەیە وەکو ئامراز و ئامانج بەکار نەهێنن، تێکچوونی هاوسەنگیی و نەمانی خۆشەویستی، تا دەگاتە خیانەت و تۆڵەکردنەوە و ڕقی کوێرانەی لێ دروست دەبێت.

مەبەستی لەمە ئەوەیە چەند جەستەیەک دەبنە یەک جەستە. لەبیر نەکەین لە دەقی ئاییندیشدا ئاماژە بەوە کراوە، کە ئەم

پەیوەندییە سێکسییە لەنێوان پیاو و ئافرەتدا هەیە، مرۆڤ بەرەو پێکهێنانی یەک جەستەیی دەبات. لەمەش پتر (ئێریک فرۆم) لەنێو کتێبەکەی (هونەری خۆشەویستی)دا، پێی وایە کارتێکردن و بەرەو یەک ڕاکێشان بەهۆی سێکسەوە، نابێتە هۆکار بۆ لەناوبردنی گرژییەکان و تەنیا بەشێکی نەبێت، بەڵکو ئەم تایبەتمەندییە پێویستی بە یەکێتی لەنێوان جەمسەری دژ بەیەک هەیە، خواستی سێکسیـ بەرەو لەنێو یەک توانەوەیان دەبات، وەڵامدەرەوەی پێویستییەکانی جەستە و خۆبەتاڵکردن لەگرژی و دڵەڕاوکێی بێزار کەر نییە". (کوستی بندلی، بدون سنة،٢٦). بەهۆی دروستبوونی یەک جەستەیی و یەکبوونی جەستە لەنێوان نێر و مێدا، ڕەنگە کۆتایی بەهەموو ناکۆکیی و هاوژدیی و تێڕوانین و جیاوازیی لەکەسایەتی و بیرکردنەوەی کەسەکان نەیەت، بەڵام ئەم یەکبوونی جەستەیە کاریگەریی لەسەر (یەکبوونی یەک جەستەیی خێزان)یش دەبێت. ئەو پیاو و ژنەی کۆک و تەبان، لەڕووی سێکسییەوە ئاسوودەن، ئاستی پەیوەندییەکانیان لەگەڵ منداڵ و خێزان و دەوروبەریشیان پەیوەندییەکی گونجاوی بالایە و هاندەری سەرنجەکانە بەلای باشیدا، ئاستی گفتوگۆ و بەکارهێنانی زمانی قسەکردن و زمانی جەستە و ئاماژە دەروونییەکانیان شیاو و جێگەی بایەخە. واتە پەیوەندییەکانیان ڕەنگدانەوەی ئاسودەیی دەروونییە، کە سەرچاوەکی (ئارامیی سێکسییە).

لەکوردەواریدا کە ماڵێک سبەینان زوو ئاوی لە جۆگەلەی حەمامدا بڕوات دەڵێن (ئەمشەو قەوماندوویەتی)، کەسێک توورە بێت دەڵێن (دیارە خاتوون ئەمشەو پشتی تێکردییە)، (خۆ بسمیل دەکەین، واتە سێکسمان کردووە)، (کاکە سبەینێ هەینییە، خێریان پێکردییە). سەرباری دەیان نوکتە کە پڕاو پڕن لە بەسەرهاتی هەقیقی، یان دروستکراو لەبارەی (سێکس و بیرکردنەوە لە چێژ و لەزەتی سێکس و کاردانەوە و کارتێکردنە هەستییە دەروونییەکان

لەبارەی سێکس و چۆنیەتی دروستبوونی یەکێتی جەستەیی لەنێوان نێر و مێدا).

"جەستە ئامادەیە و لێرەیە – لەهەمان کاتدا لێرە نییە غائیبە. لەنێو هوشیاری هیچ کەسێکدا نییە، تەنیا ئەو چرکانە نەبێت، کە لەئەنجامدانی ئەرکەکانی دەوەستێت، ئەوکاتەی رۆتیناتی ژیانی رۆژانەیە، یان ئەوکاتەی "بێدەنگی ئەندامەکانی جەستە" دەپچڕێت". (داڤید لوبروتون، ، ١٩٩٧، ٢٣). گرنگی جەستە لەکاتی پێویست و بەکارهێنانی بەدیار دەکەوێت، یان ئەوکاتانەی لەکار دەکەوێت. ئەگەر هەندێک وردتر لەم کێشە و باسە بنۆڕین بۆمان ساخ دەبێتەوە، کە ئەندامی نێرینەی پیاو دەمرێت، دەڵێن "برا گەورەی مردووە". ئەمە هێما و واتایە بۆ مردنی جەستە لەڕووی سێکسەوە.

پێویستە لێرەدا لەبارەی ئەم یەکبوونە ئاماژە بە بۆچوونێکی گرنگی (برونسلاڤ مالینوڤسکی) بکەم، کە پێی وایە "ئەفسانە مرۆڤی سەرەتایی فڕێدایە نێو جۆرێک لە هاندان و خواست بۆ ئەوەی شت بزانن". (برونسلاف مالینوفسکی ،بدون سنة، ٦٩). ئەفسانەی سێکس یەکێکە لەو بوارانەی مرۆڤ لەئەنجامی (بیرکردنەوە و دەستلێدان و هەستپێکردن و دواتریش دوای سەدان هەزار ساڵ هوشیاری) توانی لەم (نهێنییە سەرسوڕهێنەرە و مەبەستە شاراوەی ناخ و خواستە بێ سنوورەکانی ئەنجامدانی سێکس) بگات، یان هەیە هێشتا ترسیان لە تێگەیشتن لەم دیاردەیە هەیە. مەبەستی ئەوەیە ئەمە ئەفسانە بووە، وای لە مرۆڤ کردووە بیر لە زانین و پشکنین و گەڕان بەدوای ئەو شتانە بکاتەوە، کە لەسروشتی دەوروبەری ئەودا هەن. (سێکس) یەکێکە لەو شتە نەزانراوانەی لەنێو زۆر ئەفسانەی کۆندا ئاماژەی پێکراوە، کە گوزارشتە لە (دۆزینەوەی هۆکارەکانی یەکێتی سێکسی لەنێوان نێر و مێ)دا.

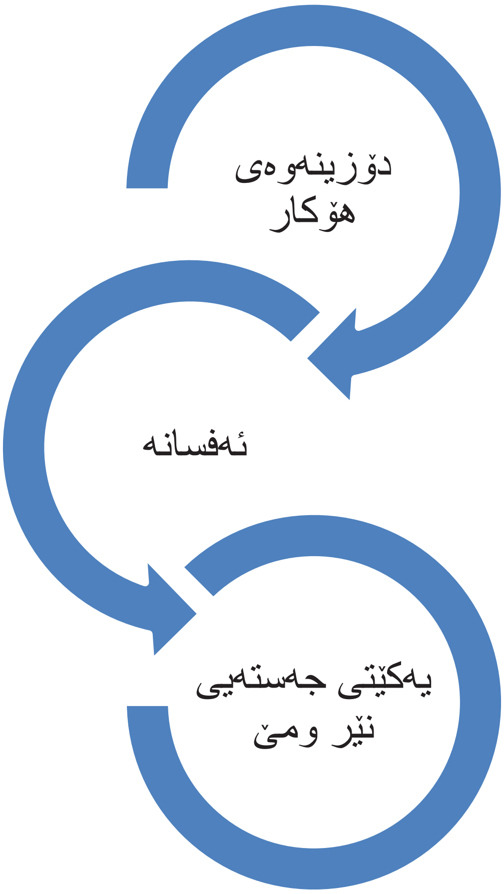

ئەگەر سەیرێکی بۆچوونەکانی (فرۆید) بکەین ئەو لەباسی (یەکێتی جەستە) و یەکبوون و تێکەڵبوون، یان کورد گوتەنی (تێوانەوە لەناویەکدا و بوونە یەک هەست و نەست و ڕۆح و جەستە) شتەکان بە (سۆزداری) دەبەستێتەوە و دەڵێت "ڕەغبەتی سێکسی- بەڵگەی یەکێتی جیهانیی سۆزدارییە لای کەسەکان". (ا.س. کون، ١٩٩٢، ٢٦).

یان لای یۆنانییە کۆنەکان بەشێوەیەکی دیکە باسی جەستە کراوە و لە سێ جۆردا وەکو هێما و نیشانە بەرجەستە کراوە، وەکو: (ماڵ) ئاماژەی پێکراوە (ماڵی یەکەم سکی ئافرەتە، ماڵی دووەم ئەو ماڵەیە کە پیاوەکە ئافرەتێکی دەهێنێتە ناو، سێیەم ماڵ بریتییە لە گۆڕ. (باسکال کینیار، ٢٠٠٧، ١٤٧). یۆنانییەکان (سکی ئافرەت و خانوو/ ماڵ و ئینجا گۆڕ)یان بەسێ جەستەی جیاواز داناوە.

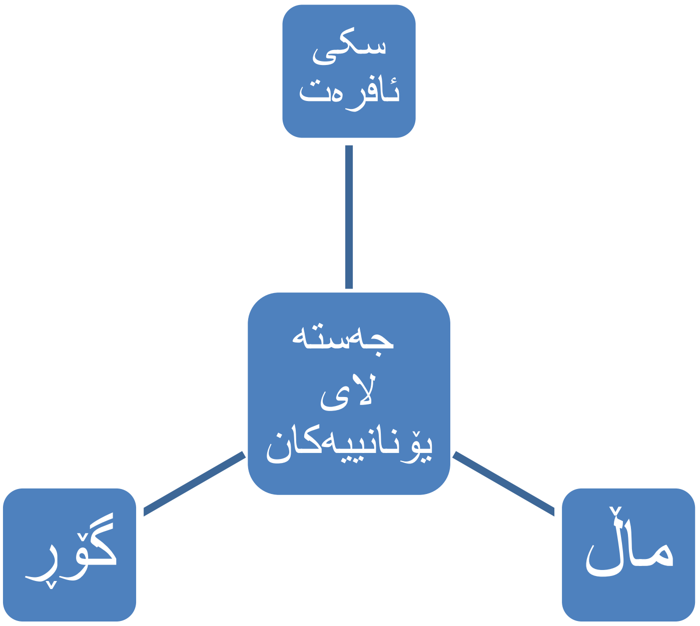

لای میدیيە کۆنەکان کە بڕوایان بە پاکی جەستە هەبووە، ئەوانیش ئەمەیان بەستاوەتەوە بە پاکوخاوێنی چیاکان، ئەم بەستانەوەیە لەو بڕوایەدا سەرچاوەی گرتووە کە پێیان وابووە "پاکوخاوێنی جەستە مەرجی حەتمیی یەکەمە بۆ پاکی ڕۆح". ((بول فریشاور، ١٩٩٩، ١٠٩). واتە ئێمە دەتوانین لەڕوانگەی ئایینی و کۆمەڵایەتی و دەروونی و کەلتووری جیاواز لە جەستە و یەکبوونی جەستە بڕوانیان.

بۆیە زانایەکانی ئەم بوارە گەیشتوونەتە ئەو باوەڕەی بڵێن "ناتوانرێت لە چەمکی سێکس لەدەرەوەی کەسایەتی کەسەکانەوە بگەین". (ا.س، کون، ١٩٩٢، ٢٣). ئەم شیکردنەوەیە بەرەو ئەوەمان دەبات ناسنامەی کەسەکان لەرێگەی چۆنیەتی و شێواز و جۆری سێکس کردنەکانیان دیاریی بکرێت.

بۆچوونێک هەیە دەڵێت "مرۆڤ پێویستە لەرێگەی بەکارهێنانی هۆکارەکانی کەوتنی هەستەکانەوە بناسرێت". ((بول فریشاور، ١٩٩٩، ٢١٧). (جومانە حەداد)یش دەڵێت: (کە سەبارەت بە

جەستەم دەنووسم، مەبەستم نمایشکردنی بوێریی نییە، بەڵکو لەهەوڵی ئەوەدام، دەستپاکانە ئەوە بڵێم، کە لەناخمەوە هەڵ دەقووڵێت. جەستەم بەشێکی گرنگە لە من، کێڵگەی ئەزموونەکانم و گۆڕەپانی ژیانمە، ئەو خاکەیە پێشوازی لە با و باران، لە خۆر و جریوەی مەل و لە خەڵکیش دەکات. هەندێک جار هەست دەکەم بە قەڵەمی جەستەم دەنووسم، ئاخر وشەکانم لە کونیلەکانی جەستمەوە هەڵدەقوڵێن). جەستە لە ئێرۆتیکادا لەوپەڕی دەروشانەوەی خۆیدایە، بەلای سۆفیگەرییدا، جەستە کۆسپە، ئاخر ئەوە جەستەیە بوار نادات، سۆفی بە مەحاڵ، بە توانەوە لە خوادا، بگات.(حەمە سەعید حەسەن، https://www.basnews.com/so/babat/392002).

ئایینی هیندۆسی یەکێتی سێکسی. لەنێو پرۆسەی هاوسەرگیری و لەدەرەوەی هاوسەرگیریدا شکۆمەند کردووە، چ وەک یەک بێت، بە مەرجێک ئەو دوو هاوبەشە لە کاروانی ژیانی خۆیان و لەچێژەکانیاندا سوود نەبینن بەڵکو یاریی توانا و وزەکانە، خواوەندەکان لە جەوهەرەکەیاندا، ئەوا کاری خۆشەویستی کۆپی دەکات و دواتر کردەی لەدایکبوونی جەستەیی ڕوودەدات، وەکو پرۆسەی سەرەتایی دروستکردنی جیهانەکان، بۆیە بنەمای پیاوانە ئەوەیە، کە لەگەڵ تەواوکەرەکەیدا جووت دەبن و یەکێتی جەستەیی دروست دەکەن، (شاکتی)یش لەڕاستیدا بنەمایەکە پەیوەستە بە ژنانەوە. ((بول فریشاور، ١٩٩٩، ٢١٦).

ئەمە کورتەیەکی خێرایە لە تێگەیشتن لە جەستە وەکو سێکس، جەستە وەکو تێڕوانینێکی فەلسەفی و فکری، جەستە وەکو لێکدانەوەی ئایینی و ڕۆحی. لەڕاستیدا سێکس لەنێو جەستەدا ڕوودەدات، لە جەستەیەکەوە دەگوازرێتەوە بۆ جەستەیەکی دیکە، لە گونجاندا جەستەکان ئاسوودەن و هەستەکان ئارام و نەرم و بەخشندەن، لە نەگونجاندا دەمارگرژیی و تێکچوونی باری دەروونی

و کـــاردانەوە و تـــۆڵەکردنەوە و رِق و ناپـــاکیی لای (نـــێر و مێ) و لێکدابرِان و جیابوونەوە لە جیاتی جووتبوون دروست دەبێت.

١-٨ سزای سوتاندن

کاتێک بمانەوێت بابەتە مێژووییەکان لەبارەی ئافرەت و سێکس و یەکبـــوون لەنێـــوان دوو جەســـتی جیـــاواز ئامـــاژە پێ بکەیـــن، رِووبەرِووی کارێکی زۆر قـورس دەبینەوە، پێمـان سـەیر نەبێـت، کە رِووبارێکی خـوێن و تـاوان و تونـدوتیژی دژی ئـافرەت هەیە. بـۆیە بێ ئەوەی بتـوانین رِووداوە مێژووییەکان بەوردی شـیکار بکەیـن، کارێکی قورسـە لە چەمـک و نێـوەرِۆکی پەیوەنـدییە سێکسـییەکان وەکـو دیـاردەیەکی بـایۆلۆژیی- مـێژوویی- کـۆمەڵایەتی و ئـابووری بگەیـن. گوتـارێکی مـێژووی خوێنـاوی دژی ئـافرەت ، لەکـردەوەدا گوتـاری سەرکوت و بەپاشکۆکردنی ئافرەتە لەرِووی (جەستە و سێکسـەوە). (جەسـتە و چـێژ و مـردن و بیرەوەریی) وەکـو چوارگۆشـەی مێژوویی (سێکس و چەوسانەوە و چێژی بەکارهێنراو و گێرِانەوە) بەردەوامە.

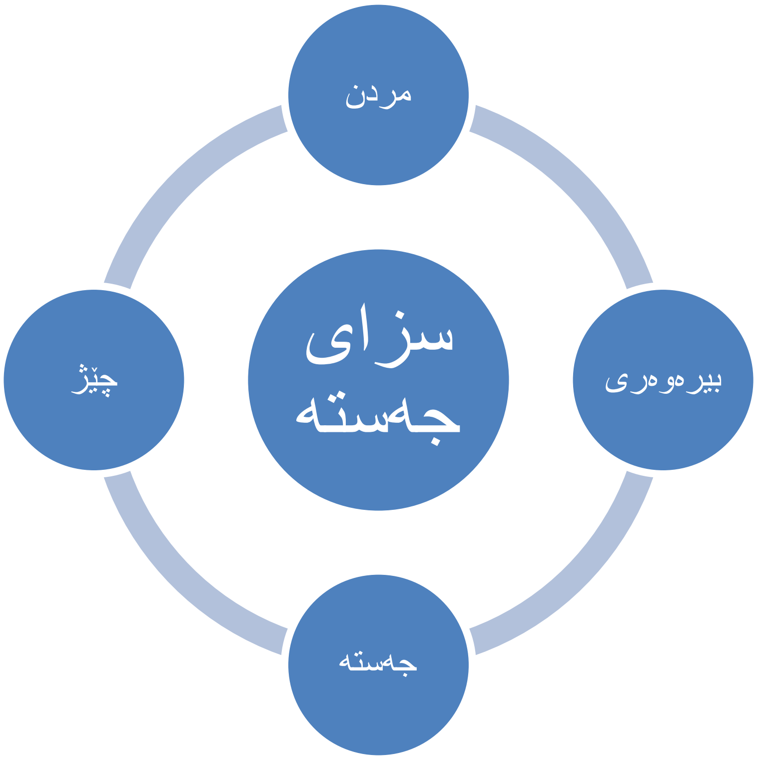

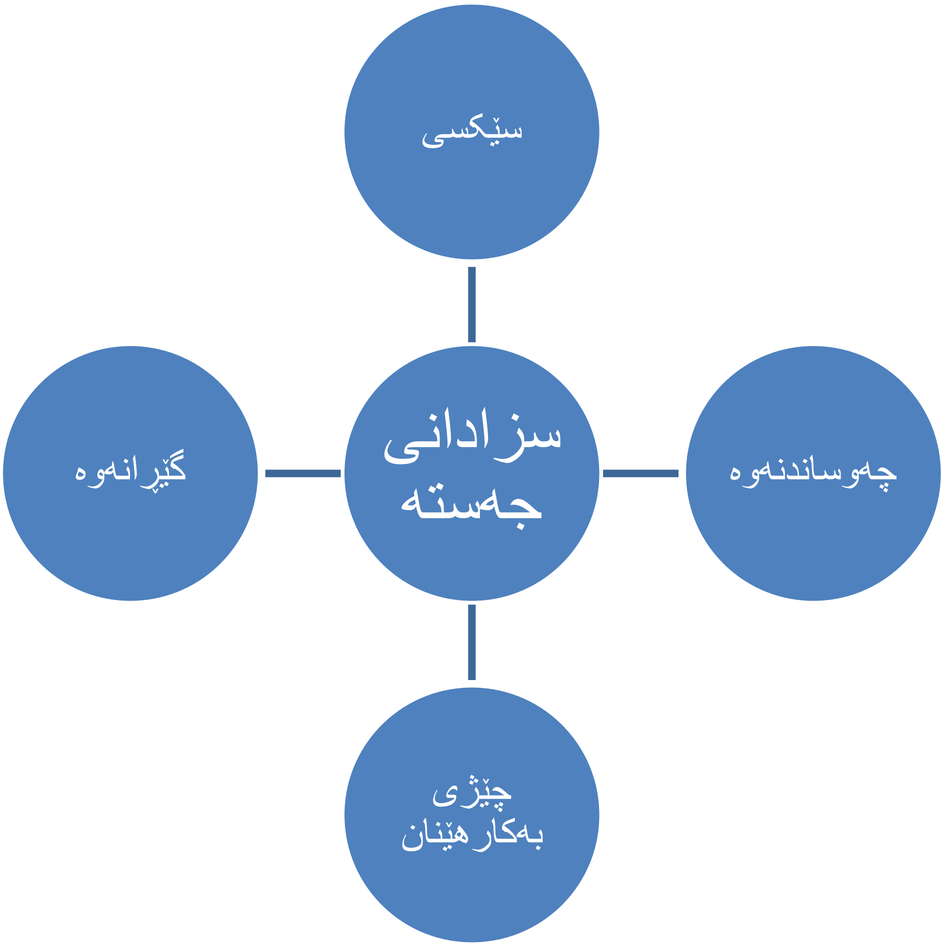

لەسەردەمی ئاشووریەکاندا بەتوندترین شێوە سزای ئەو ئافرەتانە دراوە، کە نەیانتوانیوە منداڵ دروست بکەن، یان بەدرۆ خۆیان بە ئاوس و سک پڕ داناوە، لەم بارەوە مێژوونووسان گووتویانە: "لەسەر ئافرەت پێویست بوو منداڵ دروست بکات. هەر خۆدوورگرتنێک لە سکپڕبوون و ئاوسبوون، سزادانی توندی ئافرەتەکەی بەدواوە بووە، ئەگەر باسەکە بە منداڵبوونی درۆینە کۆتایی بهاتبایە، ئەگەر ئافرەتەکە لەسەر منداڵ بوونەکەی بشچووبایە، لە گۆڕەپانێکدا دەسوتێنرا، ئەمەش وەکو سزایەک و تۆقاندن و ترساندن لەناخی ئەوانی دیکە بەکاردەهێنرا". (بول فریشاور، ١٩٩٩، ١٠٠).

لەکاتێکدا زانستی پشکنین و سایکۆلۆژیای پشکنینی پزیشکی لە گەشەکردنێکی خێرا بووە، لەلێکۆڵینەوەی پەیوەندی نێوان زانست و

دابـونەریتی کـۆمەڵایەتی و نەخۆشـییە باوەکـانی نێـو کـۆمەڵگە و خۆشەویسـتی و سـێکس لای ئـافرەت و پیـاو. "سێکسـپلۆژیای پشکنینی پزیشکی لەسەرەتای سەدەی بیستەمدا وەکو سیستەمێکی پێـوانەیی بـایۆلۆژی بەتەواوی لەژێـر فشـاری ئەخـلاقی فەرمیـدا ڕەتکرایەوە". (ا.س. کون، ١٩٩٢، ٣٠).

بەشـێک لەزمـانی جەسـتەش بەسـتراوەتەوە بە سـێکس، لەوانە هەڵهەڵە "ئەرکی بەستنەوەی ڕەگەزێکە بە ڕەگەزێکی دیکە" (مالک شبل، ٢٠١٠، ١٥٦)، "سەیرکردن و شێوازی ئاخاوتن" و "جووڵەی دەموچاو".. لە ئیسلامدا (زینا) لەژیان و لەنێو کۆمەڵگە و لەدوای مـردنیش سزایەکی یەکـلاکەرەوەی تونـدی بەدواوەیە. کەسـانی توندڕەوی چاکسازیخواز لەئیسلامدا "زینا بەچاویش" دەسەلمێنن و بەتاوانێکی یەکلاکەرەوەی بێ مشتومڕی دادەنێن و سزای بەدواوەیە، ئەمانە پەیوەندی نێوان پیاو و ئافرەت لەسەر بنەمای عەشق ڕەت دەکەنەوە و بە ئامرازێـک لە ئامرازەکـانی دەسـتی شـەیتانی دادەنـێن. (مالـک شـبل، ٢٠١٠، ١٥٧). لەسـەردەمی بابلییەکانـدا ئەگەر (قەرزارێـک توانـای دارایی و دانەوەی قەرزەکانی نەبووایە، دەیتـوانی ژنەکەی، یان کچەکانی لەجیاتی قەرزەکە ببەخشێتە خاوەن قەرز". لە سـەردەمی سۆمەرییەکانیشـدا، پیـاو هەقی ئەوەی هەبـوو لەڕووی ئایینیەوە ژنەکەی، یام منداڵەکانی بفرۆشێت کە ماندبوونی ئایینیان دروست دەکرد، یان هەر کاتێک ئافرەتەکە ئەرکی دایکایەتی جێبەجێ نەکردبایە، پیاوەکە دەیتوانی وەکو سزا ئافرەتەکە بخاتە نێو ئاوە و بیکوژێت. ئاشـوورییەکان حیجابیـان بەسـەر ئـافرەتە ئازادەکانیانـدا سـەپاند و خزمەتکارەکـانیش تەنیـا لەکـاتی دەرچـوون بـۆ دەرەوە لەخـــزمەتی خاوەنەکانیــان دەیـــانتوانی حیجـــاب بپۆشـــن. (https://www.hhro.org/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1%).

وەکو ئاماژەمان پێکرد سـووتاندنی ئـافرەت کە منداڵی نەبووە، یـان بەدرۆ خـۆی بە سکپڕ دانـاوە لەسـەردەمی ئاشـوورییەکاندا بـاو

بووە، سەرباری ئەوەش وەکو سزا ئافرەتیان فڕێ داوەتە نێو ڕووبار و کوشتوویانە. حیجاب و سەرپۆشیش لەسەردەمی ئاشووریەکاندا بەسەر ئافرەتدا سەپێنراوە.

(د. شاکر نابلسی) لە بابەتێکدا لەبارەی حیجاب و ئافرەت و کۆمەڵگەی عەرەبی دەڵێت: "ڕەنگە فەتوای بەرپرسە ڕێزدارەکانمان لە فیقهی ئیسلامیدا بێت، کە حیجاب بەم شێوازە جوانە، کە ئێستا لە سەری بێژەر و ئەکتەر و گۆرانیبێژانی ڕووپۆش و لەشپۆش لە پلەی یەکەمدا دەیبینین و بەشێک لە کرێکارانی بانک و کۆمپانیاکانی پەیوەندییە گشتیەکانیش لە پلەی دووەمدا دێن. بەهۆی نادادپەروەری سیاسی و هەژاری ئابووری و بێزاری کۆمەڵایەتی و بەجۆرێک پیاوی عەرەب بووەتە دوورترین کەسی جیهان لە ژن و لاوازترین کەسیش لە سێکسدا. بەپێی ئامارەکانی ئەم دواییە، پیاوی عەرەب بووەتە گەورەترین بەکارهێنەری ماددەی هاندەری سێکسی (ڤیاگرا) لە جیهاندا، کە ئێستا لە لەنێو هەندێک وڵاتی عەرەبیدا بەرهەم دەهێنرێت". (د. شاکر نابلسی، نوڤەمبر ٢٠٠٦، ایلاف، https://elaph.com/Web/ElaphWriter/2006/10/186409.htm). بێگومان ئەمە بەشێکی زۆری پیاوەکانی ڕۆژهەڵات و دۆخی ئافرەتیش دەگرێتەوە، چونکە ئەم دیاردەیە لە کێشەیەکی خودی و کەسی بۆتە کێشەی کۆمەڵگەش. بێگومان هۆکاری جیاواز بۆ دەرکەوتن و بڵاوبوونەوەی هەیە، بەڵام هەموویان لەکۆتاییدا دەبنە مێژووی بەئازاری مرۆڤ.

٩-١ خۆشەویستی سێکسە

بەپێی بۆچوونەکانی (فرۆید) ڕەغبەتی سێکسی- سەرچاوەی هەموو وزەیەکی دەروونیی تاکە کەسە، هەموو تێربوونێکی سۆزدارانە پەیوەندییەکی پتەوی توندی بە سێکسەوە هەیە. پێی وایە خۆشەویستی سێکسی- نێوەڕۆک و کاکڵی ئەو شتەیە، کە پێی دەڵێن خۆشەویستی، ئامانجی سەرەکیش تێکەڵبوون و خووڵانەوەیە لەنێو سێکسدا.

سەرباری ئەوەش ئەم ڕەغبەتە بنەمای ئەو هەستانەش پێک دەهێنێت، کە (سێکسی- نین) وەکو خۆشەویستی کەسێک بۆ خودی خۆی، خۆشەویستی کەسوکار، منداڵەکان و برادەرایەتی و

خۆشەویستی مرۆڤ بەگشتی و هەتا ئەو شتانەی هەستپێکراون، یان تەنیا بیرۆکەیەکە. (ا.س. کون، ١٩٩٢، ٢١).

فەیلەسوفی ئەلمانی (ئارسەر شوبنهاوەر) لە بارەی خۆشەویستی و سێکس دەڵێت "خۆشەویستی هەرچەندە لەڕێگەی جوانی و سەرنجڕاکێشانەوەش دەستی پێکردبێت، بەڵام لە غەریزەی سێکس دەست پێ دەکات". (شادی عبد الحافظ ١٧-٧-٢٠٢١ ، https://www.aljazeera.net/midan/miscellaneous/science/2021/).

هەروەها (ڕۆبەرت ستیرنبرگ) لە زانکۆی یێل لە ئەمەریکا لە شیکردنەوەیەکدا ئەم پەیوەندییە بە سێگۆشەیەک وەسف دەکات و دەڵێت بریتییە لە :

یەکەم "ئینتیما" واتە خواستی نزیکبوونەوە لەلایەنی بەرانبەر و هاوبەشکردنی زانیاری و هاوبەشی بەیەکەوە ژیان. دووەم بریتییە لە "سۆز"، کە (شوپنهاوێر) باسی کردووە و بریتییە لەڕاکێشانی جەستەیی و سێکس. سێیەمیش "پابەندبوون"ە، واتە ئەو بڕیارە هۆشیارییە ڕوونەی بریتییە لەوەی کەسێکت خۆشدەوێت و دەتەوێت پابەند بیت بەو پەیوەندییەی دروستی دەکەن و کار دەکەیت بۆ ئەوەی بەردەوام بێت. (Sternberg, R. J.1986, (93, 119–135.

(دیڤید بۆس)یش لەزانکۆی تکساسی ئەمەریکی ڕاپرسییەکی لە نێو ٣٦ ڕۆشنبیری و پێکهاتەی جیاوازی لە ٣٣ دەوڵەت ئەنجام داوە کە ١٠ هەزار کەس تێیدا بەشدار بوون، بەگشتی لەبارەی خۆشەویستی و سێکس ئەم سێ خاڵەی کورت کردۆتەوە: لە گرووپی یەکەمدا خۆشەویستی بەپلەی یەک دێت، دواتر سۆز دێت و ئینجا پیاوەکان، جوانی ئافرەتیان پێ لەپێشە و ئافرەتیش سەرچاوەی دارایی لای پیاو بە گرنگ بۆ پەیوەندیی سێکسی دەزانێت. (شادی عبد

الحـــــــــــــــــــــــــــــــــــافظ، ١٧-٧-٢٠٢١، (https://www.aljazeera.net/midan/miscellaneous/science/2021/).

بەشێکی زۆر لەو کەسانەی ڕای خۆیان لەبارەی پەیوەندی نێوان سـێکس و خۆشەویسـتی دەردەبڕن، وای مەزەنـدە دەکەن، یـان بیروبۆچوونیـان وایە، کە خۆشەویسـتی لەکـردەوەدا سێکسـە. ئافرەتێـک لە تەمە ی ٢٦ سـاڵیدا دەڵێـت: "خـزمەتێکی گەورەم پیشکەشی دوو کەس کرد، گانم لە دوو کاتی جیاواز دایە دوو کەس، چونکە لەوە پێشتر گانیان نەکردبوو، ئەوان لەژێر دەستم دوو کەسی لاواز و جێگەی بەزەیی بوون، بۆیە پتر هەستم بە بڕوا بەخۆبوونی زیاتر کـرد". (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام. میستون، ٢٠١٨، ٢٩). لەوەدا بۆمان دەردەکەوێت سێکس لەلایەن ئافرەتانەوە هیچ مەرج نییە بەسترابێتەوە بە (خۆشەویستی)، لێرەدا بـۆ هەستکردن بەشـانازیی و پێشـکەکردنی خزمەتێـک بە دوو کەسی جیـاواز، کە ئـافرەتەکە لەخـۆی لاوازتریـان دەبینێـت. بێگومـان هەنـدێک لەکردەکـانی سـێکس پەیوەنـدییان بەدۆخی ئـابووری و دەروونی و کۆمەڵایەتی و کەسیی و هەندێک یانەی شەوانە و گرووپی بازرگانی بە جەستە و سێکسەوە هەیە.

لەبەرانـــبەر ئەو زولـــمەی لەئـــافرەت کـــراوە، (فۆکۆیامـــا) دەڵێت:"ئافرەت لە دوارۆژدا دەسەڵاتی حوکم و سیاسەت دەگرێتە دەسـت، ئەمەش ئاشـتی و بەلاوەنـانی جەنـگی بەدواوەیە، چـونکە ئـافرەت ئاشـتیخوازە و بە نەرم و نیـانی و دایکـایەتی و سـۆز و دووركەوتـنەوە لە سـەركووت و ئاسـایش و خـاوبوونەوە وەسـف دەکرێـت. (زانـای دەروونناسی ئەلمـانی مارگرێـت مەتگـرلش لە کتێـبەکەی بەنـاوی دوارۆژی مێیـایەتی ١٩٨٧ دەبێژێـت: ئـافرەت بەدرێژایی مێژوو چەوسێنراوەتەوە، ئەم چەوسانەوەیە ئارامی و دان بەخۆداگرتنی لای ئافرەت لەگەڵ خۆی هێناوە. بۆیە ئەگەر جەنگ بـۆ پیـاو بێـت، ئەوە لای ئـافرەت بەهـۆی پێکهـاتەی دایکـایەتی ئاشتییە. (ابراهیم الحیدری، ٢٠٠٣، ١٩).

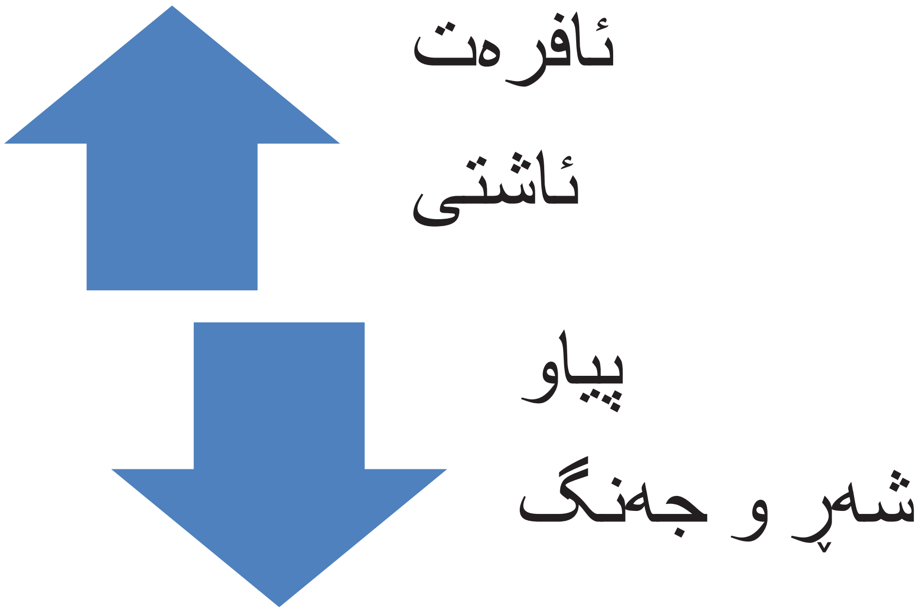

نامانەوێت لە باسەکەمان دوور بکەوینەوە، پێگەی ئافرەت لەزۆر ئاستدا لە هەڵکشانە، بۆیە (سێکس و خۆشەویستی و هێز و چێژ و خواستی ئافرەت) لەم بوارەشدا گۆڕانی بەسەردا هاتووە. لە کۆمەڵگە کراوەکاندا، ئافرەت سێکس وەکو حەز و بەکارهێنانی جەستەی سەربەخۆی خۆی و ئیرادە و پیشاندانی وزە و خۆسەلماندن و کارێکی ڕۆتینی ئاسایی و سروشتی و متمانە بەخۆبوون و بازرگانی و داهاتیش بەکاردەهێنێت، لەم کۆمەڵگەیانەدا کردەکە ئاشکرا و سەربەخۆ و بێ ترس و تۆقانە، لەکۆمەڵگە داخراوە سەرکوتکراوەکاندا کە ئابووریی پاشکۆیان هەیە و ئەخلاق لەژێر پرسیارە و دەسەڵاتی ئایینی و کۆمەڵایەتیی دواکەتووەکانە لە وزە و بوون و جەستە و مافی ئافرەت دەڕوانێت، بەشێکی کردەی سێکس بە دزی و شاراوە و ناڕاستەوخۆیە، قەدەغەیە، بۆیە زۆر خواستیشی لەسەرە. ڕێژەی خۆشەویستی لەنزمیی دایە.

بەو پێیەی سێکس و نان دوو توخمی گرنگن لە ژیانی پیاوی عەرەبدا لە ڕووی ئایینی و نەتەوەیی و پیاوسالاری و شیعرییەوە، بەجۆرێک کە پرفرۆشترین کتێب لە جیهانی عەرەبیدا کتێبی سێکسی و کۆمەڵە شیعرێکن کە باس لە سێکس دەکەن (نزار قەببانی) تا

ئێستاش زۆرترین فرۆشی شاعیری عەرەبە بۆ کۆمەڵگەی عەرەبی و زۆرترین بابەتی خوێندراو بابەتی سێکسییە، زۆربەی بەرنامە تەلەفزیۆنییەکان بەرنامەی سێکسین و زۆرترین قسەی ئایینی ئەوانەن کە باس لە سێکس دەکەن لە ئیسلامدا، کە هۆکارەکانی ڕووخساری کۆمەڵێک بانگخوازی گەنج، ڕووخساری ئەستێرەکانی سینەما، بەهۆی شەرعیەتی هاوڕێیەتی نێوان کوڕ و کچێکەوە، (دەرچوون)ی ئایینیانە. (د. شاکر نابلسی، ایلاف، ٢٠٠٦، https://elaph.com/Web/ElaphWriter/2006/10/186409.htm).

١٠-١ لەشفرۆشی "پیرۆز"

مەبەستمان لە لەشفرۆشتنی پیرۆز چییە؟ ئەم کردە پەیوەندی بە سێکس و جەستەوە هەیە، ئافرەت لەپێناو (بەدیهێنانی ئەو نزا و نەزرەی لەناخی خۆیدا دەیگرێت) دەیەوێت سێکس بکات، یان لەگەڵ پیاوێک جووت دەبێت. ئەم جۆرە (لەشفرۆشییە پیرۆزە) لەو چیرۆکە مێژووییەدا بەرجەستەیە، کە لەسەردەمی بابلییەکاندا باو بووە، وەکو نەریت و ڕەوشتێکی باوی کۆمەڵگەی ئەوان سەردەم پێشوازی لێکراوە.

(هیرۆدیت)ی مێژوونووس لەبارەی پەرستگای عەشتاردا دەگێڕێتەوە "لە پەرستگای عەشتار (بمیلیتا) کە لەشێوەی خواوەندی خۆشەویستی ئەفریقی (ئەفرۆدیت) بووە، بوونی هەبووە. پیاوەکان دەرفەتی ئەوەیان نەبووە چێژی جەستەیی وەرگرن، تەنیا لەبەردەم پەرستگا نەبێت. ئافرەت بە دۆخینێک سەری خۆیان دەبەستا، ئەو ئافرەتانە (نیاز و نەزرێکیان لەدڵی خۆیان دەگرت) لەبەردەم ڕێڕەوی پەرستگا دادەنیشتن، چاوەڕێ دەبوون تاکو پیاوێک پارچەیەک لە پارەیەکی زیوی بۆ فڕێ دەدان، هەر پیاوێک، کە یەکەم کەس بووایە پارەی بە هەر یەکێک لەئافرەتەکان بدایە،

ئــافرەتەکە ناچــار دەبــوو لەگەڵ ئەو کەســە بچێــت و لەگەڵی بخەوێت. ئافرەتە جوانەکان زوو نسیبیان هەڵدەستا و پیاوێکیان بۆ ڕێک دەکەوت، بەڵام ئافرەتە ناشیرینەکان دەبووایە تا ماوەیەکی درێژ چاوەڕێ بکەن، تاکو پیاوێک پارەی بۆ فڕی دەدان و مرازیان حاسڵ دەبوو. ئەم پارەیەی، کە بۆ ئافرەتەکان فڕێ دەدرا، دەبووایە بدرێتە پەرستگاکە. ئەم دابونەریتەی بابل لەڕاستیدا سوودی بۆ پەرستگا هەبووە. ئەمەش وایکردووە پەرستگاکان ببنە شوێنی نمایشی سێکس و بازاڕی وەرزیی و هەموو زەوق و خواستێکی تێدا بەدی دەهات و زۆر شتیشی تێر دەکرد. (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٩٥).

وابــزانم ئەم نمــوونەیە بەســە، کە (ســێکس) لەســەردەمی بابلییەکانـدا بەم جـۆرە پیرۆز کـراوە، لای هینـدییەکانیش هەنـدێک هەن وەکـو خواوەنـد سـەیری ئەنـدامەکانی زاوزێی مـرۆڤ دەکەن. لەهەمــان کاتــدا (فیلمەکـانی هۆلیـۆد)یش خەریـکە بەشـێوەیەکی ڕێـزلێگیراو نمایشی- ئـافرەت وەکـو سـێکس دەکـات، واتە (سـێکس وەکو شتێکی پیرۆز) سەیر دەکات. لە وڵاتە گەشەکردووەکاندا بەپێی یاسـا شـوێنی (نمایشی- جەسـتە و ڕابـواردن و سـێکس) ڕێکخـراوە، لەکاتێکـدا هەر پیاوێـک بەپـێی یاسـا سزا دەدرێـت، سـووکایەتی بە ئافرەت وەکو سێکس و دەستدرێژی دژیان بکات.

لەهەمــان کاتــدا لە ئایینەکانیشــدا جەســتە ئــافرەت و چــێژ لەو جەستەیە وەکو سێکس لەڕێگەی سیستەمی خێزاندا ڕێکخراوە، بۆ ئەوەی پیـاو بتوانێـت بێ ئەوەی گونـاهێکی ڕێـگە پێ نەدراو بکـات، بەشـەرعی چێژ لە جەسـتەی ئـافرەت و پەیوەنـدییەکانی لەگەڵ پـتر لەئافرەتێـک بەپـێی شـەرعیەتی ئیسـلام وەربگرێـت. واتە پیرۆزکـردنی ئـافرەت لەنێـو خێزانـدا، لەپێنـاو بەدیهێنـان و ڕێکخسـتنی مافەکـانی سێکس و جووتبوون لەنێوان نێر و مێ.

١-١١ غەریزە:

بەشـێوەیەکی گشـتی غەریـزە پێویسـتی بە شـتێکە، ئەگەر ئەو شتەی بەکارهێنا، فشار و گرژییەکان لەناو دەچێت، پێویستبوون بە خـواردن، پەیوەسـتە بە بەکارهێنـانی خـواردنەوە، ئەمە وەکـو پێویسـتبوون بە خـواردنەوە و گەرمـا و ئـاو و هەوایە، بەڵام سـێکس لای مـرۆڤ ئەوە نیشـان دەدات، کە مـرۆڤ پێویسـتی بە یەکێتیـیە، بۆیە یەکێتی لەنێوان تەنیا یەک مرۆڤ و یەک شـتدا نابێت، بۆیە ڕەگەزی مـرۆڤ بەدوای کەسـێکدا دەگەڕێـت". (کوسـتی بنـدلی، بدون سنة، ٣٠).

ئەگەر لەڕوانـگەی ئـایینی سـەیری ڕەغـبەت و سـەما و سـێکس بکەیـن بە پـێچەوانەی کاسـۆلیکەکانی ئێرلەنـدا، کەنیسـەی ئەرسۆدیکسی- ڕۆژهەڵاتی بـاسی ئەوە ناکات کە سـەماکردن کـارێکی خـراپە، هەرچەنـدە قەدەغەی کـردووە لە بـۆنە ئایینەکـان و ڕۆژی ماتەمی سەما بکرێت، هەرچەندە کردەی ڕێکخستنی سەما یەکێکە لە ئامرازەکانی چاودێری ڕەغبەتی سێکسی- و ڕێکخسـتنی، لەهەمان کاتـدا پەرەپێدانی سێکسی- پاقژ و خـاوێنە. (هاسـتنغز دونـان، فیونـا مـاغوان ،٢٠١٧، ١٩١). هەروەهـا ئەو جەسـتە بەکـارهێنراوەی لە سـەمادا بەکاردەهێنرێـت لەنێوەڕۆکـدا بـابەتێکی دروسـتکراوە، "پەیوەسته بە کردەی بینین و ئاڵوگۆڕکردن". (هاستنغز دونان، فیونا ماغوان، ٢٠١٧، ٢٠٢).

واتە غەریزە لەنێو هەموو شتێکدا هەیە، لە جلوبەرگ و ڕەفتار و زمانی جەستە و شێواز و ئاوازی ئاخاوتن و زۆر شتی دیکە. غەریزە لەگەڵ لەدایکبوونی مرۆڤ لەدایک دەبێت و بەپێی شوێن و کات و ژینگە و ڕەگەزی کەسەکان دەگۆڕێت.

نەک هەر ئەوە (ڕەغبە و جەستە) بابەتێکی گرنگی سەردەمی نوێخوازییە، بەتایبەتی ئێستا لەسەرتاسەری دونیا مرۆڤە نوێخوازەکان، یان بیرۆکەی نوێخوازی بایەخێکی ئێجگار زۆر بە جوانی و ڕێکوپێکی و زەریی بوون و جەستەیەکی لاوازیی ڕێکوپێک دەدات، لەبەر ئەوە شوێنی لەشجوانی، نەشتەرگەیی جوانکردن، بەرنامەی میدایی و داودەرمانێکی ئێجگار زۆر دەرکەوتوون، ئەمانە لەکردەوەدا ئەو جیاوازییە نیشان دەدەن، کە لەم سەردەمدا مرۆڤ چەندە بایەخ بە (جەستە) وەکو (جوانی و سێکس) بۆ کارتێکردن لەسەر ئەوانی دیکە و بینین و هەستیان دەدات. تەنیا هەندێک پێیان وایە "نوێخوازیی لە دەسەڵات و هەژموونی ئایینی کەم کردۆتەوە، لەبارەی پێناسەی بایەخی جەستە و ستاندارکردنی". .(Turner,B.S, 1983)

واتە باسکردنی غەریزە لەم سەردەمەدا مەبەست و واتا و بەکارهێنان و کارتێکردن و کاریگەرییەکانی زۆر گۆڕاوە، بەپێی ژینگە و دەوروبەری هەر سەردەمێک پێناسەی ئەرک و چەمکی غەریزە و سێکس دەگۆڕێت. دەیان شێوازی بۆ دەرکەوتن و نمایش و چۆنیەتی بەرجەستەبوونی غەریزە هەیە. مرۆڤ لەگەڵ گەشەکردنی پەیوەندییەکانی بەرهەمهێنان و کردەکانی پەیوەندیکردن و ئامرازەکانی گەیاندن توانیویەتی کاراتر لەجاران و ڕاستەوخۆتر لەسەردەمەکانی کۆن گوزارشت لە غەریزەی سێکسی خۆی بکات و سنووری قەدەغەکراوەکان ئاسانتر و خێراتر ببەزێنێت.

١٢-١ کێشەی بەکارهێنان (ئیستهلاک):

با نموونەی هەڵسوکەوت و ڕەفتاری (پاشایەکی فەرەنسا) بهێنینەوە لەبارەی بەکارهێنان (ئیستهلاکەوە). "پاشا فەرەنسییەکە فەرمان دەکات دوای بەکارهێنانی کچە ئاشقەکەی فڕێی بدەنە نێو

ڕووبــارەوە. ئەمە دۆخی تونــدوتیژییە، ئەمە کێشــەی بەکارهێنــانی سێکس دەگرێتەوە". (کوستی بندلی، بدون سنة، ٣٥).

لەئەنجــامی نەمــانی هەســتەکان، کە دەکرێــت پــێی بڵێــین (خۆشەویستی) هیچ شتێک نامێنێت تەنیا جوانی ئافرەت نەبێت، کە ئەویش یەکسانە بەهەندێک پارەی دیاریکراو وەکو هەر شتێکی دیـکە، کە ئامـادەیە بـۆ بەکارهێنـان و ئیسـتهلاک. (مالـک شـبل، ٢٠١٠، ١٦١). هەر کاتێک خۆشەویستی و جوانی ببێتە کەرەستە و ئـامراز، ئەوە دەبێـت گریمـانەی ئەوە بکەیـن کە جەسـتەی ئـافرەت بەشـێوەیەکی ئاسـایی دەبێـتە بەکارهێنراو. هەمـوو بەکارهێنراوێکیش سنوور و کات و وزە و هۆکاری خۆی لەگەڵ دایە. جەستەی ئافرەت بەپــێی تەمەن و ژیــنگە و پەیوەنــدییەکان و توانــای کەســەکان دەگۆڕێت.

دەگەڕێـمەوە سـەر نمـوونەیەکی کـوردی، ئەمە یەکـێکە لەکێشـە گرنگە دەروونییەکانی خودی مرۆڤ. لە (منداڵباز)ەکەی (د. فەرهاد پیربال)دا "منداڵەکان هەتا لەخەونەکانیشیان تۆقیوون و هاوارایان لێ هەستاوە لەدەست منداڵبازەکانی شـار"، لەتـرسی ئەوەی (شـون بــزر دەکــرێن، دوای ئەوەی سێکســیان لەگەڵ دەکرێــت) واتە (بەکارهێنان و سزا) لەیەک کاتدا دژی منداڵەکان بەکاردەهێنرێت.

بۆیە زاناکانی ئەم بوارە دەڵێن: (گیانەوەر هەست بە چێژ دەکات، بەڵام تەنیا خودی مرۆڤە دەرک بەم هەستکردنە دەکات). (کوستی بندلی، بدون سنة، ٣٦). هەرچەنـدە مرۆڤ کردەی (دەرک) کـردنی لە گیانەوەر پترە، کەچی هەر مرۆڤە (سێکس) و خودی (مرۆڤ)یش دوای ئەنجامــدانی کــردەی ســێکس و جووتبــوون ئەم بــوارە بەشـێوەیەکی خـراپ بەکاردەهێنێت و لەهەنـدێک وبـاردا قـێزەوەن دەبێـت. کە (مێشـک و چـێژ و تێربـوونە جەسـتەییەکەی) دەگـاتە

ئاستی (ئیستهلاک) ئیدی، پەنا وەبەر (سزا)ی (دەروونی و ئەخلاقی و ئازاردانی جەستەیی و لەناوبردنیش) دەبات.

مرۆڤ گەلێک جار زیاد لەپێویست بۆ نیشاندانی ڕەغبەت خواردنی زیاد لەپێویست دەخوات، کورد گووتەنی (ئەگەر کا هی خۆت نییە، کادین هی خۆتە) واتە ئەم کێشەیە پەیوەندی بەو دۆخە دەروونییەی مرۆڤەوە هەیە، کە لەتێرکردنی خواست و ڕەغبەتەکانی بێ سنوورە و هەندێک بێ کۆتایی ئەم ڕەغبەتە بەکار دەهێنن. هەرچەندە یەکبوونی مرۆڤ بەتەنیا لەگەڵ خودی تاکە کەسێک ئەنجام نادرێت، بەڵکو کرەیەکە لەنێوان (من) و (تۆ) ئەنجام دەدرێت و (ئێمە)ی لێ دروست دەبێت، ئێمە نیشانە و ئاماژەیە بۆ بەدیهێنانی (کردەی یەکێتی) لەنێوان دوو شت، دوو مرۆڤ و دوو کەرەستە. پسپۆرانی ئەم بوارە پێیان وایە. "تەنیا هەیە دەپرسێت دەتوانم بەرپرس بم لەکردەوەکانی جەستەی خۆم" (Turner, B.S, , 1992) و هەشە پێی وایە (هەرچەندە چێژ وەرگرتن، کە دەبێتە مەبەستێک لە مەبەستەکان، کارێکی سروشتی نییە، چونکە ئەمە وادەکات هیچ بایەخێک و ئامانجێک بۆ ئەوانی دیکە نەمێنێت، بەڵکو دەبنە ئامراز، بەواتایەکی دیکە چی دیکە مرۆڤ نین، بەڵکو کەرەستە و شتن). (کوستی بندلی بدون سنة، ٣٧).

لە کردەوەدا ئاماژە بەم بۆچوونە ئەوەیە، کە کردەی بەکارهێنان (ئیستهلاک) ئەوانی دیکە بێ بەها دەکات و دەیان کاتە کەرەستە. لێرەدا پەیوەندیی سێکسی- لەنێوان دوو مرۆڤ دەبێتە پەیوەندیی نێوان کەسێک و شتێک، ئامانج و ئامراز، بەها و بێ بەها، پیرۆز و فڕێدراو، تێربوون و سزا دراو، دەسەڵاتدار و بێ دەسەڵات، خاوەن مولک و کۆیلە... تاد.

بۆیە ئەگەر بگەڕێینەوە سەر ئەو تیۆرە، کە پەیوەندیی بە بەکارهێناوە هەیە، دەڵێت (هاندەرەکانی غەریزەی سێسکی

بەجۆرێک لەجۆرەکان تێکشکێنەرە، یان بە واتایەکی دیکە "بەکارهێنان (ئیستهلاک) شتە بەکارهێنراوەکە تێک دەشکێنێت". (کوستی بندلی، بدون سنة، ٨٣).

ئەمە نێوەڕۆک و بنەمای سەرەکی ئەو بابەتەیە کە پەیوەندیی بە بەکارهێنانەوە هەیە، دەبینین لە زۆر فیلمیدا دوای ئەنجامدانی کردەی سێکس، پیاوەکە دوای کردەی بەکارهێنان دەست بەئازاردانی (دەروونیی و جەستەیی و دەستدرێژیی و هەتا کوشتنی ئافرەتەکەش) دەکات. ئەمە لەکردەوەدا پەیوەندیی بە بنەماکانی بەکارهێنانەوە هەیە، کە دواتر خودی شتە بەکارهێنراوەکە بێ بەها و سووک و ناشیرین و قێزەوەن و خراپ دەکات. هەر شتێکیش ئەم سیفەتانەی تێدا کۆببێتەوە، دەبێتە مایەی (پشتگوێ خستن، تێهەڵدان، لەبیرکردن، سزادان، سڕینەوە).

١٣-١ پەیوەندی جەستەیی بێ سۆز (لەشفرۆشی)

دۆخێکی دیکەی پەیوەندی نێوان دوو جەستە و شت لەسەر بنەمای پەیوەندیی خۆشەویستی، یان تێرکردنی ڕەغبەت و چێژەکانیان ئەنجام دەدرێت، ئەمەش لەسەر (یەکیتی جەستە) وەستاوە لەنێوان دوو جەستەی جیاواز لەپێناو بەدیهێنانی یەک جەستە و (توانەوە لەنێو یەکتر و یەکبوون و جووتبووندا) بەدی دێت، بەڵام کاتێک (ئەم گەشەکردن و پێگەیینە لەچێژ بێ ئەوەی هیچ بەهایەک بۆ کەسی بەرانبەر، یان بێ بوونی هیچ پەیوەندییەکی ویژدانی لەگەڵیدا بهێنێت، دۆخێک دروست دەکات ئەم جۆرە پەیوەندییە تەنیا بریتی دەبێت لە کڕینی جەستە وەکو کەلوپەلێکی بەکارهێنراو ئیستهلاکی). (کوستی بندلی، بدون سنة، ٤٨). هەروەها ئەمەش لەپەیوەندی سێکی نێوان دوو جەستەدا بەدی دێت و لەچاوچێوەی ئەوەی، کە هیچ پەیوەندییەکی خۆشەویستی و سۆزداری لەنێوان ئەم دووکەسە نییە. (جۆزیف هینریچ) مامۆستای ئەنسرۆپلۆژیا لە زانکۆی هارتفۆرد کە کاری لەبارەی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و سێکس کردووە گەیشتۆتە ئەو ڕایەی کە "هاوسەری لە بەرپرسیارەتی و وەفای هاوبەشەوە گۆڕاوە بۆ ڕەزامەندی خودی و کەسی" (https://www.aljazeera.net/midan/miscellaneous/science/2021/).

بەواتایەکی دیکە پەیوەندی سێکسی۔ ئەم جۆرە کەسانە لەسەر بنەمای پەیوەندی مرۆڤانە و خۆشەویستی و سۆزداریی دانەمەزراوە، بۆیە ناتوانێت نیگەرانییەکانیان بسڕێتەوە و "کردەی سێکسی۔ لەدەرەوەی خۆشەویستی ناتوانێت نێوانی ئەم دوو بوونەوەرە (مرۆڤە) بسڕێتەوە، تەنیا لەیەک چرکەدا نەبێت". (کوستی بندلی، بدون سنة، ٤٣). لەبیری نەکەین هەتا ئێستاش سیستەمی باوکسالاری لە (خۆشەویستی و ڕەغبەتی سێکس و

پێکهێنانی خێزان و تەنیا هەڵبژاردنی ناوی منداڵەکانیان و شێوازی هەڵسوکەوتی ئافرەتەکە و هەڵبژاردنی ڕەنگ و جلوبەرگ و شێوازی ئاخاوتنیشی، لەزۆر شوێن بەستراوەتەوە بە هێز و پێگەی پیاوەکەوە). وەکو نوکتە ئینگیلزیەکە دەبێژێت (بۆیە ئێمە پیاوەکان ژنەکانمان لە ڕۆیشتن پێشەخۆمان دەخەین، بۆ ئەوەی ئەگەر تەقینەوەیەک بوو، ئەوان پێشتر بەربکەون). لەڕاستیدا ئەمە پەیوەندی بە بیرکردنەوە و جیاوازیی ڕەگەز و سێکسەوە هەیە، ئافرەت بەکارهێنراوە.

زانست پێناسەی شتەکان بەم شێوەیە دەکات، کە بریتییە لەبوونێک، ئەرک و کاری زانست نییە ئەوە دیاری بکات ئەو شتە دەبێت چی بێت. (کوستی بندلی، بدون سنه ، ٧).

لەبیری نەکەین هەندێک کۆمەڵگە و کەلچەر بەچاوێکی پڕ لەسوکایەتی سەیری ئەو کەسانە دەکەن، کە جەستەی خۆیان، هەست و نەست و چێژ بەخشی خۆیان دەفرۆش لەپێناو بەدەستهێنانی هەندێک شت. بۆیە "بەسووکایەتییەوە سەیری لەشفرۆشەکان دەکرێت". (مالک شبل، ٢٠١٠، ٣٢).

جارێکی دیکە دەگەڕێینەوە سەر (ئیستهلاکی سێکس) بە واتای بەکارهێنانی سێکس و لەشفرۆشی وەکو سەرچاوەیەکی داهات و ژیان. یەکێک چێژی لە سەرکووت وەردەگرێت و ئازاد نییە لەبەرکاهێنانی سێکس، لەلایەکی دیکەشدا پێویستی بە دارایی و ژیانە، بۆیە ئەم دۆخە دروست دەکەن. لە کۆمەڵگەی بەکارهێنانـدا، سێکسیش هەمان شتە، سێکس بەکاردەهێنرێت و خەڵک پێشوازی لە کڕین و فرۆشتنی دەکەن ئێمە لەسەردەمی شارستانیەتی زارەکین (بەدەم گوتنین) خەڵک هەموو شتێک قووت دەدەن بەتایبەتی لەڕێگەی چاوەوە. (کوستی بندلی، بدون سنة، ٤٦).

ئێرۆتیکای جەستە بە ڕووتبوونەوە دەست پێ دەکات، کە بریتییە لە سەرچڵیی کرانەوە بەڕووی ئەوی دیکەدا. ڕووتبوونەوە بە مانای ئەو دۆخە دێت کە دژە بە دوورەپەرێزی، دژە بە جوودایی و دەرگا لەسەرخۆ داخستن. ڕووتبوونەوە، ڕووبەڕوو بوونەوەیە لەگەڵ ترسدا و سەرکێشیی کردنێکە وەک ئەوەی دەست بدەینە یەخەی مەرگ. بەبێ ڕووتبوونەوە، نە ئێرۆتیکا لە گۆڕێدایە، نە دەربازبوون لە زیندانی خود، نە شکاندنی کۆتی دوورەپەرێزی و نە گەیشتن بە دوندی مەحاڵ. بەزاندنی سنووری تابوو، ئارەزوویەکە تێکەڵ بە ترس، ئارەزوویەکە پێکەوە ئەوپەڕی چێژ و لووتکەی نیگەرانی لەخۆیدا کۆ دەکاتەوە. ئەم چێژ وەرگرتن و نیگەرانییە بە زەبری تابوو لە ناخی تاکدا جێگیر بووە و تا نەیشکێنین و لە قاوغەکەی دەرباز نەبین، ناکرێینەوە، هەست بە ئازادی ناکەین و خودی خۆمان نادۆزینەوە. (حەمە سەعید حەسەن، https://www.basnews.com/so/babat/392002).

بۆیە پسپۆرە ئەمەریکییەکان دەڵێن (وەسوەسەی سێکسی- بەرهەمی خۆ سەرکوتکردن و شاردنەوەی ناخە. (کوستی بندلی، بدون سنة، ٤٨). بێگومان ئەمە لای تاکی ڕۆژهەڵاتی و کوردیش وەکو بەشێک لەم کەلتوورە باوە، بەردەوام ناخی خۆی سەرکووت و سانسۆر دەکات، بۆ ئەوەی نیشانی نەدات سێکس ژیانی داگیرکردووە، لەکاتێکدا چ بۆتە کۆیلەی سێکس، یان جەنگاوەرێکی سەرسەختی دژ بەسێسکە.

(جان بول شارییە) لە بارەی سێکس دەنووسێت : سێکس زمانە، کە دوو کەسی هاوبەش بەکاری دەهێنن، نەک کەرەستە، کە مرۆڤ لەنێو جەستەی خۆیدا دابڕانێک دروست بکات، کە پتر گۆشەگیری دەکات لەوانی دیکەی دادەبڕێت. لەهەمان کاتدا (فرانسوا شێرباز) پێی وایە "سێکس تێک دەشکێت و تووشی کێشە دەبێت، کاتێک هیچ شتێک ناگەیەنێت و دەبێتە هیچ.". (کوستی

بندلی، بدون سنة، ٥١). ئەمە لەکردەوەدا ئافرەت هان دەدات لە جەستەی خۆی بچێتە دەرەوە و پیاویش کۆنترۆلی جەستەیەکی دیکە بکات و بەپێی خواست و ویستی کەسی خۆی لەپێناو تێرکردنی چێژەکانی بەکاری بهێنێت.

ئافرەت لە سێکسدا لەزۆر دۆخ دەبێتە جێگەی بەزەیی و پیاویش دەبێتە باڵادەستێکی خودان هێز و بەپێی خواستی خۆی ئەم هێزە بۆ دەستەمۆکردنی جەستەی ئافرەت بەهەموو ڕەهەندەکانییەوە بەکاردەهێنێت. ئافرەت لەپێناو بەدەستهێنانی شتێک لەشی خۆی دەفرۆشێت، کار دەکات خۆی خاوەنی جەستەی خۆی بێت.

١٤-١ زەوقی سێکسی لای گیانەوەر و مرۆڤ

(د. مارک اوریزون) لە بارەی زەوقی سێکسی ـ لای گیانەوەر دەڵێت "لای مێینەی گیانەوەر، ئارەزووی نووستن و جووتبوون لەگەڵ نێرەکانیان لەئاکامی دەرکەوتنی هێلکۆکەدا دروست دەبێت، بۆیە ئەوکاتەی ئەم دەرکەوتنە سێکسییە لای مێینەکان دەردەکەوێت بیر لە جووتبوون لەگەڵ نێرەی خۆیان دەکەنەوە، بەڵام لای مرۆڤ ئەم ئاوازە و دەرکەوتن و چالاکبوونە سێکسییە، پەیوەستە بە هۆکارە دەروونییەکان. ئەمە ڕۆڵێکی بنەڕەتی بۆ وروژاندن و دەرکەوتنی خواستی سێکسی ـ لای مرۆڤ هەیە. (کوستی بندلی، بدون سنة ، ١٦- ١٧).

کردەی دەرک کردن و هەستکردن لای گیانەوەران بەئاسانی بەدیار ناکەوێت و هەروەها ناتوانرێت بە ئاسانی ئەم هەستە لەلایەن مرۆڤەوە هەست پێ بکرێت، بەڵام "گیانەوەران لەبەر ئەوەی قسە ناکەن، بەڵام کۆمەڵگە دان بەوەدا دەنێن، کە گیانەوەریش هەست بە ئازار دەکەن. گوزارشت لە خۆشی لای

گیانەوەران کردەیەکی شاراوە و نادیارە. لەم دوایانەدا چەندین لێکۆڵینەوە ئەنجام دراون لەبارەی چەمکی زمان و دەرکردن و بەکارهێنانی کەرەستە و چالاکییە سێکسییەکان لای گیانەوەران. (ویکیبیدیا، https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B9).

واتە بێ تۆمارکردنی کاردانەوە و کاریگەریی و دەرکەوتنی هەست و دەرکردن لای گیانەوەران کارێکی قورسە بتوانرێت وێنای ئەو پەیوەندیی و چالاکی و بزاڤە سێکسیانە بکرێت، کە گیانەوەران ئەنجامی دەدەن و درێژە بەمانەوە و ژیانی خۆیان دەدەن. مرۆڤ لەڕێگەی زمانەوە هەموو ئەو هەست و نەستە ناخەکی و دەروونیی و چۆنیەتی بیرکردنەوە و لێکدانەوە و ڕەتکردنەوە و پێشوازییانە دەگێڕێتەوە و وێنا دەکات، کە ئەنجامی دەدات، یان بیری لێ دەکاتەوە، یان پێشگریمانە و گریمانەی دەکات.

مرۆڤ تێکەڵەیەکی ناوازەی لە گەڵ ڕەفتار و ڕەوشتی سێکسیی هەیە، هەروەها گەلێک ڕەفتاری دیکەشی هەن لەگەڵ هەندێک بوونەوەری دیکەدا هاوبەشەن و لەیەک دەچن. بۆ نموونە (بۆنۆبۆ و دۆلفین) بەوە ناسراون بەشداری سێکسی.کات بەسەربردن دەکەن، ئەم جۆرە سێکسە پەیوەست نییە بەهیچ کاتێکی دیاریکراو، لە کاتی خولی هێلکە دانانەوە. (گیبۆن و کۆتر و پەنگوینی گەورەی جەمسەری باکوور) سیستەمێکی تاک هاوسەریان هەیە، نێرەکان یارمەتی چاودێریکردنی بەچکەکانیان دەدەن، بەڵام مرۆڤ تاکە زیندەوەرە خاوەنی هەموو ئەم ڕەفتارە دەگمەنانەی جووتبوون و سێکس کردنە. (دیفید لیندن، بدون سنە). بڕوانە (https://hekmah.org/%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B2%D8%A7%).

بۆیە ئەو زەوقە سێکسییە لای مرۆڤ بەشێوەیەکی ئاشکرا لەژێر کاریگەریی هۆکاری جیاوازەوە، بەشێوەیەکی تەواو جیاواز لە هۆکاری فیزیۆلۆژی دەردەکەوێت. (کوستی بندلی، بدون سنة، ١٨). بە واتایەکی دیکە مرۆڤ خاوەنی گوتاری سێکسییە، گیانەوەرەکانی

دیکە ئەم گوتارەیان بە هۆی نەبوونی زمان و دەربڕین و ناڕاستەوخۆ و بە شاراوەیی گوزارشت لە هەست و نەستیان لا دەرناکەوێت.

دیاردەی هاوڕەگەزی لەنێوان گیانەوەران بەشێوەیەکی بەرفراوان هەیە (بروس) مامۆستای زانکۆی ویلایەتی ویسکونسن ئاشکرای کردووە کە هاورگەزی لە نێوان پێنج سەد جۆر گیانەوەری جیاواز تۆمار کردووە، ڕەنگە ئەم ژمارەیە پتریش بێت، ئەم گیانەوەرانە نێر لەگەڵ نێر و مێ لەگەڵ مێ لەڕێگەی دەمەوە کردەی سێکس لەگەڵ یەکتر وەکو یەک ڕەگەز ئەنجام دەدەن. لەدیاردەی هاوڕەگەزی جووتبوونی دوو نێر لەگەڵ یەکتر لەڕێگەی کۆمەوە لەنێوان بەران و زەرافە و گای ئەمەریکی و دۆلفینی نێردا بینراوە، ئەندامی نێرینەیان دەخەنە نێو کۆمی یەکتر، هەروەها لە دۆخێکی زۆر ناوازەدا دۆلفینە نێرەکانی ڕووباری ئەمازۆن ئەندامی نێرینەیان دەخەنە کونی هەناسە دانەوە، کە کەوتۆتە بەشی سەرەوەی دۆلفینەکانەوە. (W. Bailey and M. Zuk, 2009: 439–46.).

پێتان سەیر نەبێت مرۆڤ و گیانەوەر هەندێک ڕەفتار و ڕەوشتی هاوشێوەیان هەیە، مرۆڤ هەندێک جار وەکو غەریزە بێت، یان تۆڵە و سوکایەتی و شێواندن سێکس لەگەڵ کەسی مردوو دەکات، یان سێکسی لەگەڵ دەکات و دەیکوژێت. با سەیری ئەم نموونە و گێڕانەوەیە بکەین: "لەمۆزەخانەی سروشتی شاری نۆتردامی هۆڵەندا دیواربەندێکی شووشەی ئاوێنەیی هەیە، کە تەواوی بیناکە دەگرێتەوە و ناوبەناو باڵندەکان تێیدا بەر ئەم شووشە بەندە دەکەون. پرۆفیسۆر(کەیس مولکەر) شایەتحاڵی یەکێک لەم خۆ کێشان بە شووشەکە بووە، کە ڕووداێکی کوشندە بووە. ئەو لە پەنجەرەی ئۆفیسەکەیدا، ڕۆژێک لە مانگی حوزەیرانی ساڵی ١٩٩٥ ئەم ڕووداوە دەبینێت، کاتێک مراویەکی نێری جۆری مالارد بەر شووشەکە دەکەوێت و دەستبەجێ گیانی لەدەست دەدات. کاتێک (مولکەر) لە پەنجەرەکە نزیک بووەوە بۆ ئەوەی پشکنین لەبارەی

ڕووداوەکە بکات، بۆی دەرکەوت کە مراویەکی دیکە (مالاردێکی دیکەی نێر) گەیشتووەتە لای نێرە مراوییە مردووەکە و بەردەوام بووە لە دەست درێژیکردنە سەر جەستەکەی و بۆ ماوەی نزیکەی ٧٥ خولەک لەم کارە بەردەوام بووە. کاتێک (مولکەر) دەستی بە نووسینی گێڕانەوەی ڕووداوەکە کرد، کە بینیویەتی تاکو لە گۆڤارێکی زانستی بڵاوی بکاتەوە، بۆی دەرکەوت ئەم ڕەفتارە سەیرە لەگەڵ (مراوی کێوی مردوو) پێشتر دۆزراوەتەوە و سێکس کردن لەنێوان باڵندەیەکی نێر و مێ کە مردووە بەهەمان شێوە ئاماژەی پێکراوە. (.(C. W. Moeliker, (2001): 243–47

پرسیار ئەوەیە ئەرێ چۆن بیر لەم ڕەفتارە سەرسوڕهێنەرە بکەینەوە؟ لاوازترین و کەمترین زانیاریی و ڕوونکردنەوە بۆ ئەم دیاردەیە ئەوەیە، کە بەشێکی زۆری ئاژەڵە نێرەکان تامەزرۆی سێکسن و هەوڵی بەرکەوتنی سێکسی ـ لەگەڵ هەر جۆرە بوونەوەرێک دەدەن، کە زیندوو بێت یان مردوو. (https://hekmah.org/%d8%a5%d8%b9%d8%a7%). لە کردەوەدا ئەم جۆرە ڕەفتارە نیشانی دەدات، کە گیانەوەر و باڵندە و هەتا مرۆڤیش لەپێناو بەدیهێنانی چێژی سێکسی. پەنا وەبەر جۆرە هەڵسوکەوتێک دەبەن، کە لەڕاستیدا بە دەستدرێژیی و سوکایەتی و دڕندانە دادەنرێن.

١-١٥ کارێکی عەقڵییە

بەڕاست هیچ پەیوەندییەک لەنێوان (عەقڵ و سێکس) هەیە ئایا مرۆڤ بەعەقڵ و مێشک و دەروون سێکس دەکات، یان ئەندامەکانی زاوزێ ئەم کارە دەکەن؟ هەیە تەنیا بەقسە لەزەت لە سێکس و گێڕانەوەی بەسەرهاتی سێکسی ـ و ئاماژەکردن بە جەستەی کەسی بەرانبەریی و نوکتەی ڕووت دەکات. هەیە تەنیا چاو لەڕێگەی بەستنەوەی وێنە و وێناکردن و شتە خەیاڵییەکانی نێو

میشکی، یان تەنیا بەبیرکردنەوە لەبارەی کەسێک چێژ وەردەگرێت. لە ڕۆماندا کە ئەرکی گێڕانەوەیە بەسەرهات و ڕووداوەکان و وێناکردنی دیمەنە وێناکراوەکانی سێکسە لەزەت و چێژ بە خوێنەر بەپێی تەمەن و ژینگە و ڕۆشنبیریی و پێکهاتەی بایۆلۆژی و فسیۆلۆژی کەسەکە دەبەخشێت. بەپێی بۆچوونەکانی (لایفون بریس): "سێکس پێویستەییەکی جەستەییە، لە فیسیۆلۆژیا جیا نەکراوەتەوە و ئەرک و فەرمانی سێکس بەستراوەتەوە بە هەست و خەیاڵ. (کوستی بندلی، بدون سنة ،١٩). (د. هاشم حتاتە) لە بەرنامەی (زخر المهار)ی کەناڵی (One)ی میسری دەڵێت "ئەنجامدانی سێکس بە عەقڵ و مێشک دەبێت، نەک ئەندامەکانی نێرینە". (ایمان رمضان، الیوم السابع، https://www.youm7.com/story/2017/3/19/%D8%A7%).

بەپێی توێژینەوە زانستییەکان نەمانی توانای سێکسی و ساردیی لە کردەی سێکس مەسەلەیەکی (دەروونییە)، هەروەها زۆربوونی چێژ و زەوق و هێزیشی هەر پەیوەستە بە (بیروباوەڕ و هەست و نەستەکانی تاکەوە). (کوستی بندلی، بدون سنة، ١٩).

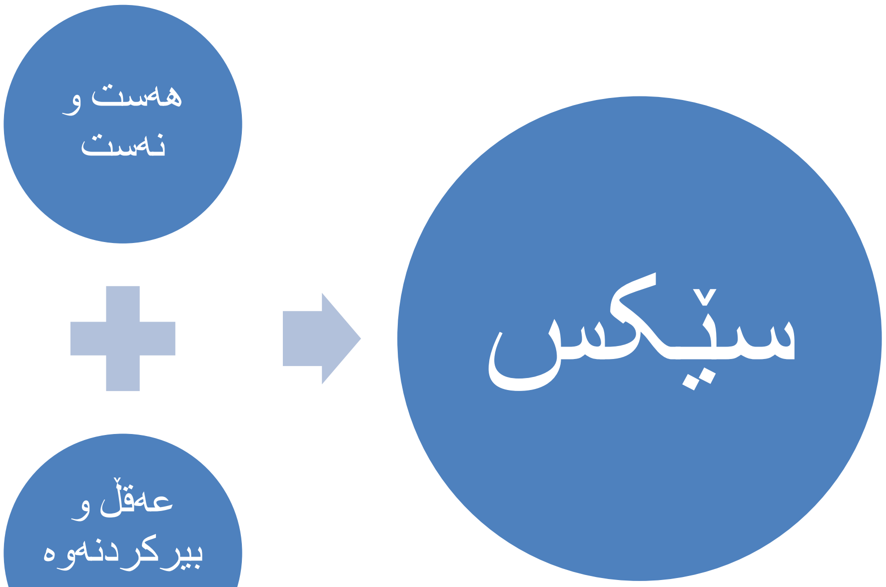

لە ساڵی ١٩٩٧ لە ئیسپانیا ڕاگەیەندراوی کۆمەڵەی نێودەوڵەتی بۆ تەندروستی سێکسی. بڵاوکراویەوە و ساڵی ١٩٩٩ پێداچوونەی پێداکراوە و ساڵی ٢٠٠٨ جەختی لێکراوە و تاکو لە مانگی ئازاری ٢٠١٤ بەتەواوی بڕیاری لێدراوە. لەیەکێک لە ماددەکانی ئەم ڕاگەیاندراوە لەبارەی (بیروڕای ئازاد و مافی سێکسە)، تێیدا جەخت لەسەر ئەم بنەمایە کراوەتە: هەموو کەسێک مافی ئەوەی هەیە بیر لە سێکس بکاتەوە و بەشێوەیەکی سەرەکی گوزارشت لە سێکس بکات، بە مەرجێک ڕواڵەت و شێوازی مافەکانی ئەوانی دیکە لەبەرچاو بگرێت. (https://worldsexualhealth.net/wp-content/uploads/2015/05/WA %). وشەی (بیر) بکاتەوە، ئاماژەی پێکراوە، ئەوان دەیانتوانی بڵێن (سێکس ئەنجام) بدات واتە بێ (بیرکردنەوە). مرۆڤ پێش ئەوەی سێکس بکات وەکو کردەیەکەی عەقڵی و هۆشەکی پێویستی بە بیکردنەوە، لەگوتاردا پێش ئەوەی وشەکان بەکاربهێنرێت، پێویستە مرۆڤ بیربکاتەوە (چۆن و چی و لەبەرچی و بەچ شێوازێک) ئەم شتانە بۆگەیاندنی پەیامەکەی بەکاربهێنێت. ئەمەش وایە پێش ئەنجامدانی سێکس بەکردەوە پێویستە بیر بکرێتەوە.

بەپێی لێکۆڵینەوە زانستییەکان و بۆچوونەکانی (کلود لافی ستروس) لەکۆنەوە و هەتا لەنێو کۆمەڵگەی سەرەتایشدا و لەنێو گەلە کۆنەکاندا "سێکس واتە (گانیان) لەچوارچێوەی سیستەم و یاساکاندا کردووە" و "بەپێی بۆچوونەکانی (ستروس) یاسای تەحریمی ژنخوازیی لە کەسوکاری خزم و کەسانی نزیکی یەکتر هەبووە، ئەمە هەر تەنیا پلە یەکەمەکان و کەسانی نزیکی وەکو دایک و باوک و خوشک و برا ناگرێتەوە، بەڵکو بەشێوەیەکی گشتی کەسە نزیکەکانی دیکەشیان دەگرێتەوە". "ئەم یاسایەش مرۆڤی لە گیانەوەر جیاکردۆتەوە". (کوستی بندلی، بدون سنة، ٢٢). ئەمە

بیرکــردنەوەیە مــرۆڤ دەگەیەنێــتە ئەو گریمانــانەی لەپەیوەنــدیی سێکسیدا پێویستیەتی.

مــرۆڤ عەقــڵی بەکاردەهێنێــت لەپێنــاو پاراســتنی نەوەکــان و درێـــژەدان بە ژیـــان دوور لە نـــاخۆشی و نەخـــۆشی، بـــیری لە ڕێکخســـتنەوەی پەیوەنــدییەکانی لەنێــوان نــێر و مێ لە کــۆنەوە کـــردۆتەوە. عەقـــڵ کە بڕیـــار دەدات، دەتوانێـــت شـــێوازی پەیوەنـدییەکانی نێـوان مێ و نـێر لە ئەنجامـدانی سێکسـیش دیـاریی بکات.

کەسێک لە گەشتدا وەکو برسیەکی بێ فکر، پڕ دەداتە هەموو ئافرەتێک بۆ ئەوەی چێژی سەرکوتکراوی نێو وڵاتەکەی خۆی، لە دەرەوەی وڵات و لەچوارچێـوەی گەشـتەکەیدا دابمـرکێنێتەوە. ئەو ئاگرەی هەیەتی ئاوێکی سێکسی بەسەردا بکات و کرمەکانی بکوژێت. هەشــە بەعەقــڵ و بیرکــردنەوە و کــۆکردنەوەی زانیــاریی و تەنیــا سەیرکردن خۆی تێر دەکات و چێژەکەی تەنیا لەچوارچێوەی عەقڵ و مەعــریفە و تێگەیشــتن و لێکــدانەوە و بەرهەمهێنــانی گوتــارێکی جیاوازە.

١٦-١ ئازادکردنی سێکس و گێڕانەوەی بەهاکەی:

مەسـەلەکە ئەمـڕۆ لەئاسـتی تـاکە کەسی گـوازراوەتە بـۆ ئاسـتی گشتی و کۆمەڵگە، یەکێک لەو بیرۆکانەی لەم سەردەمەدا ئاماژەی پێ دەکرێت (ڕزگارکردنی سێسکە). ئەم ڕزگاربوونەش دەبەستنەوە بە (بێدەنگی و دواکەوتـن و تـرس) گـێڕانەوەی بەهـا و پێگەکانی مـرۆڤی سـەردەم و هـاوچەرخ وزەی سێکسیـ هوشـیارانە بەکاردەهێنێـت لەجیـاتی خـۆ ڕادەسـتکردن بە دابونەریـت و خـووە باوەکـان. (د. شوشار) دەڵێت "مرۆڤ ئێستا پێگەیشتووە، بۆ یەکەمجار و پێش

هەر شتێک دەپرسێت سێکسی. مرۆڤ دەبێت چۆن بێت؟ بۆیە هەشە پێی وایە ڕزگاری سێکس نابێتە شتێکی ڕەسەن، تەنیا دوای ئەوەی مرۆڤەکان لەناخی خۆیان ئازاد دەبن". (کوستی بندلی، بدون سنة ، ٤٥).

لە ڕۆمانی (شەوانی باکۆ) (ڕۆماننووس/ قسەکەری سەرەکی نێو ڕۆمانەک کە خودی کەمال سەعدییە) دوای گەشتەکەی لەگەڵ (ئاکۆ) کە پێیەکی لە مزگەوتە و پێیەکەی دیکەشی لە ماڵە، لە باکۆ ئەویش دەچێتە نێو شەوە سێکسییەکانی ئەم وڵاتە، ئەو شەرم و سنوورە دەشکێنێت کە لەهەولێر پێی ناسراوە. (ئاکۆ) لەڕاستیدا ناوەکەی خوازراوە، بەڵام کەسایەتییەکی هەقیقی شاری هەولێرە. لەدوای گەڕانەوەیان (تەلعەت و فریا) کە لەباخچەی شار خەریکی تاولەکردنن، بە (ڕۆماننووس/ ئەوەی ژیاننامەی گەشتەکەی نووسیوەتەوە) دەڵێن:

لە فێیسبووک ئاگادارت بووم، کە وێنەی تۆم لەگەڵ ئاکۆ لە باکۆ بینی، سەرم سوڕما، لەدڵی خۆم وتم خوا قووەتی بدات، چۆن لەگەڵ ئاکۆ ئیدارە دەکات، ئەو تا مزگەوت هەبێ بۆ هیچ شوێنێکی تر ناچێت. منیش وتم بۆ ئاکۆ چیەتی؟ وتی: وەکو تەڵعەت گوتنەی ئەو قاچێکی لە ماڵەوەیە و قاچەکەی تری لەمزگەوتە، شاری باکۆش بە یانە شەوانییەکانی و ژنە سەماکەرەکانیەوە خۆشە، ئەویش لەگەڵ ئەو شوێنانە دۆست نیە، تەنیا ڕێگەی مزگەوت پێ دەزانێت!

وتم: وای تێمەگە، ڕاستە ئەو کەسێکی نوێژکەرە، بەڵام بەو ڕادەیەش داخراو نییە." (شەوانی باکۆ. ٩٤).

(داخراو نییە) بەواتای کرانەوە و خۆ ڕزگارکردن لەهەندێک کۆت و ڕەفتاری باو دێت، لەم گوتارەدا نووسەر دەیەوێت پێمان بڵێت، (داخراو نییە) یەکسانە بە (ئازادبوون و ڕزگاربوون) لەهەندێک کۆتی کۆن و کۆمەڵایەتی و لەهەمووشیان گرنگتر (سێکس)ە.

(ئاکۆ) نوێژکەرێکی ڕاستەقینەیە، بەڵام بەم پلەیەش داخراو نییە، دەچێتە (یانەی شەوان، دەچێتە مەلەوانگە کە پڕە لەژنی ڕووت، سێکس لەگەڵ ئافرەتە لەشفرۆشەکانی باکۆ دەکات). واتە لە گوتاری چێژ و سێکسیـ ئەم جۆرە دەقانە ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە:

داخراو نەبوون یەکسانە بە بڕیاری گەڕان بەدوای سێکسیـ ناشەرعی و چێژ وەرگرتن و خۆ تێرکردن، هەرچەندە ئەو کەسێکی نوێژکەری لە خوا ترسیشە.

لەهەمان کاتدا (ئاکۆ) لەنێوان دوو شوێنی ناسراوی دیارکراودا کاتەکانی بەسەر دەبات (ماڵ/ کە شوێنی لەدایک بوون و خێزان و پەروەردەیە) و دووەمیش (مزگەوتە) کە شوێنێکی پیرۆزی ڕێزلێگیراوی ئیمانداریی و خۆ بەستنەوەیە بە خوا. نووسەر زۆر بەکورتی وەسفی جێگای (ئاکۆ) و شێوەی ژیان و بیرکردنەوەی ئەم کارەکتەرەمان بۆ دەکات، کە دەکرێت و لەکردەوەشدا دەزانین ئەو کارەکتەرێکی هەقیقی و واقیعییە و لە هەولێر دەژیت و ئێواران دێتە نێو بازاڕ و پیاسەیەک بەدەوەری قەڵاتدا دەکات و بەپێیان دەچنە شێخەڵلا و شت دەکڕن و بەرەو ماڵ دەبنەوە.

ئەم ڕزگاربوونە بەشێکی بنەڕەتی پەیوەندی بەداهات و دۆخی ئابووری تاک و کۆمەڵگە هەیە. لەم دوایانەدا "لێکۆڵینەوە تەرخانکراو بۆ تیشک خستنە سەر گەشتوگوزاری سێکسیـ و لەشفرۆشی دەستی پێکردووە". (هاستنغز دونان و فیونا ماغوان،

٢٠١٧، ٢٢٢). بەپێی بۆچـوونی نوێخوازەکـان "جەسـتە پـڕۆژەیە.. بـۆیە پـڕۆژەی تەندروسـتی و نەشتەرگەریی و لەشجوانی سێ نموونە دەردەکەوێت کەسی نوێخواز چۆن بایەخ بە جەستەی دەدات بۆیە پـڕۆژەی بەرهەمهێنـانی جەسـتە ئامرازێکە بـۆ گوزارشـت لە خـوود و هەستکردن ". (کرس شلنج، ٢٠٠٩، ٢٧).

(کەمال سەعدی) ڕۆماننووس لە گفتوگۆیەکی نێوان (تەڵعەت و فریا) لەبارەی خودی نووسەر و سەردانەکانی بۆ ئەو شوێنانە، کە پڕە لە سێکس و گەشتەکانی ئەو تەنیا بۆ چێژی سێکسی- و ڕابـواردن و جووتبوون لەگەڵ ئافرەتی جوان و قەشەنگی باکۆ، دەنووسێت:

"تەڵعەت وتی: مـن تەنها جارێک ڕۆیشـتوومە، ئەو وەکـو ئێمە نیـیە، پـارەی زۆرە، هەر وادەکـات دەچێـتە ئەوێ، لەوانەیە ژنـێکی لەوێ هێنابێت.

فریـاش گـوتی: ژن هێنـانی بـۆ چییە، لەوێ پارەی خـۆت بـدە، دەیان ژنت لەگەڵ دەبێت". (شەوانی باکۆ، ٩٦). لەم گوازرشت و گفتوگۆیە هەقیقیەدا، بە سادەیی و ڕاشکاونە و ڕاستەوخۆ کارەکتەرە هەقیقییەکـان لەبـارەی (ڕۆمـاننووس) و (ئامـانج و مەبەسـتی گەشـتەکان) و (پـارە) و (لەشـفرۆشی ئافرەتەکـان لەنێـو کەشی گەشتیاریدا) و (ئینجا وەسفی جەستە) کراوە.

گوتـاری ئەم گـێڕانەوەیە، لەچوارچێـوەی گفتوگـۆ و دیـالۆگی دوو کەسـدا پێمـان دەڵێت: گەشت و سێکس و پارە هۆکار و ئامـانجن لەنێوان (نێری) گەشتکەر و (مێ)ی نێو شوێنی گەشتیاریدا.

مرۆڤەکـان بەدوای دۆزیـنەوەی جەسـتەیەکی نـوێ، لەڕێـگەی بەکارهێنـانی جەسـتەی خـۆی تێ دەکۆشـن، بێگومـان کەسـانێک لەڕێگەی گەشت لە (شوێن و کاتێکی سەرکوتکراوی دوور لە ئازادی)

خۆیان ڕزگار دەکەن و بەرەو ناوچەیەکی گەشتوگوزاری کراوەی ئازاد دەچـــن، لەپێنـــاو خۆڕزگـــارکردن لە دابونەریـــت و پەیوەنـــدییە کۆمەڵایەتییە سێکسییەکان و لەسایەی (گەشتوگوزاری سێکسی)دا خۆیان ڕزگار دەکەن، بۆ بەدەستهێنانی (جەستەیەکی ئازاد).

لە ڕۆمـانی (خانمبـاز)دا ئەم ڕزگـاربوونی جەسـتەیە لە پێنـاو ئەوەی ئـافرەتەکە، یـان کەسـەکە ببێـتە خـاوەنی جەسـتەی خـۆی و بەئـــارەزووی خـــۆی جەســـتەی خـــۆی بەکاربهێنێـــــت، لە کەســـــایەتی (شروق)ی بەغـدایی، ئەو کـچەی سـکرتێری بەرپـرسی ڕۆژنامەیەکە و کەسێکی باڵاپۆشە، کەچی هەر کە دەگاتە میسر، ئیدی خۆی ڕووت دەکاتەوە و ئەو ئەشواقە نییە، کە (ڕۆماننووس) لەسەرەتای گەشتەکە و لەنێو فڕۆکەدا دەیناسێت و دەیبینێت. لەکردەی گێڕانەوەی ئەو گفتوگۆیەی لەنێوان خـودی ڕۆمـاننووس و ئەشـواق ڕوویـداوە و دوای ئەوەی بەم شـێوەیە دەیبینێـت و قەمـیس و تەنـوورەیەکی سووریشیـ لەبەردا بـوو، تەنوورەکەی بستێک لەسەر چۆکی بوو دوو قۆپچەی قەمیسەکەی کردبـۆوە، مەمکەکـانی دەتـوت سـێون بەدارێـوەن زۆر بە جـوانی دیـاربوون. وەکـو بووکێـک هـاتە بەرچـاوم... ئینجـا دەڵێـت دوای هـاتنەوە ژوور، تەلەفـۆنم بـۆی کـرد وەڵامی نەدایە و نـامەیەکم نـارد گوتی دوای قسەت بۆ دەکەم و ئەویش پێی دەڵێت: "پیویست بە ڕوونکردنەوە ناکات، تۆ ئازادیت چۆن دەژیت، ئەوەندە بەسە بۆ من کە تۆ بەم شێوەیە بینی، خوات لەگەڵ". (خانمباز، ١٥٩- ١٦٠).

مەبەسـتم ئەوەیە ڕۆمـاننووس ئـازادی داوەتە (ئەشـواق) چـۆن هەڵسـوکەوت دەکـات، ئەویش خـۆی ئـازد کـردووە و لەو کـۆت و بەندە کۆمەڵایەتییەی خانەوادەکەی و کۆمەڵگە ڕزگاری بووە، چۆن

و چی لەبەر دەکات. ئەم ڕزگاربوونە لەڕاستیدا پەیوەندیی بە (ڕزگاریی سێکسییەوە هەیە). وەسف و گوزارشت و مەبەست و گوتاری ڕۆماننووسیش لەڕاستیدا ئاشکرا کردنی ئەو دۆخە سەپێنراوە سەرکتکراوە کۆمەڵایەتیی و خانەوادەییە، کە لەڕێگەی باڵاپۆشییەوە دژی ئافرەتەکە سەپێنراوە. هەموو سەپاندنێکیش پێویستی بە ڕزگاریی و ئازادبوون هەیە. گوتاری ئەم ئافرەتە، بریتییە لەپێوستی ڕزگارکردنی جەستەی خۆی بەرانبەر سەرکوتی نێو خانەوادەکەی.

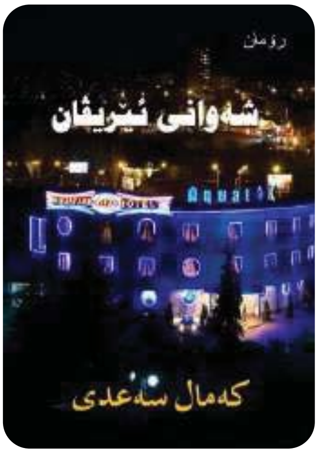

لە ڕۆمانی (شەوانی ئێریڤان)دا ڕۆماننووس کە ڕووداوەکان وەکو خۆی، وەکو بیرەوەریی و چێژ، وەکو گێڕانەوە و مەعریفەی کۆمەڵایەتی بەکار دەهێنێت، لەگەڵ یەکێک لە ئافرەت گەنجە لەشفرۆشەکان، دوای ئەوەی ڕێک دەکەون، سێکسی لەگەڵ ناکات، و پارەکەشی پێ دەدات، تەنیا مەبەستی ئەوەیە بیرەوەریی و شێوەی ژیان و هۆکارەکانی لەشفرۆشییەکی بۆ بگێڕێتەوە، لەبارەی بەسەرهاتی کچە جوانەکە دەڵێت: لەگەنجێک سکم پڕ بوو، جێی هێشتم، مێردم بەپیاوێک کرد، ئەویش لێم جیا بۆوە، کچێکم بوو کە ئێستا دوو ساڵە، کە ئیشم هەبێت دایکم بۆم بەخێو دەکات. منداڵەکەم خەرجییێکی زۆری پێویست بوو، منیش توانای داراییم لاواز بوو، ناچار دەستم بەم کارە کرد، تا بژێوی ژیانمانی پێ دابین بکەم". ئینجا لەو شەوەدا ئافرەتەکە کە هەموو پرسیارەکانی ڕۆماننووس وەڵام ناداتەوە، وەکو ئەخلاقێکی پیشەیی و کەسێکی ئازاد، پێی دەڵێت "واز لە پرسیار کردن بێنە، با بەیەکەوە بچینە گەرماو، لیفکەیەک لە پشتت دەدەم و دەتشۆم. هیچ نەبێ، ئەو دە درامەی پێمی دەدەیت، بێ بەرامبەر نەبێت". (شەوانی ئێریڤان،٩٩).
لەم بیرەوەرییەدا دوو مەبەست لەنێو گوتاری گێڕانەوەکەدا هەیە:

یەکەم: ڕۆمـانـنووس نایەوێـت سـێکس بکات، تەنیا دەیەوێـت ژیاننامەی ئافرەتەکە وەکو کەرەستە و بابەتی ئەم ڕۆمانە هەقیقی و ڕاستەقینەیە بزانێت.

دووەم: ئافرەتەکە لەپێناو دابینکردنی بژێوی منداڵەکەی و خۆی دەستی بە سـێکس و جەسـتە فـرۆشی خـۆی کـردووە. ئەوکەسـێکی ئازادی، متمانەدارە، دەڵێت "لەبری دە درامەکە، با پشتت بشۆم". واتە هەرچەنـدە ئـافرەتێکی لەشفرۆشــە، بەڵام بەهـا و ڕەفتـار و ڕەوشــتێکی بەرزی نیشــان داوە، نایەوێــت پــارەکە بێ هـــیچ خزمەتگــوزارییەکی سێکسیـ وەربگرێــت و خــۆی لە ئیســتغلال دەپارێزێت.

لەفەلسـەفەی نـوێی ئەمەریکدا دەڵێن "ئازادی بەهای بنەڕەتییە لای مـــرۆڤ، لە ڕۆژی لەدایکبـــوونییەوە بە خـــودی کەســـەکە بەسـتراوەتەوە ، پـێچەوانەوەی سـەرکووت و کـۆیلایەتییە، بەپـێی عەقڵی ئەمەریکی مرۆڤ بێ ئازادیی کەسێکی زیندوو نییە. پێشکەوتنی شارسـتانی و فکـری و ڕۆشـنبیریی ئەمەریکی، ئەمە لای هەر تـاکێکی ئەمەریکی وەکو ئامرازێک بۆ جێبەجێکردنی خودی و بوونی بۆ هەر کـردەیەکی ئـازاد بەپـێی ئـیرادە سـەربەخۆکەی بەکاردەهێنرێـت. (ڕنا مولود شاکر، https://www.iasj.net/iasj/download/b34600bd44653719).

ڕۆمـانـنووس خـۆی ئـازاد کـردووە لەوەی بە چ شـێواز و جۆرێـک بـاسی سـێکس بکات، سـێکس یەکـێکە لەو شـتە بڤـانەی لەڕووی کـۆمەڵایەتی و ئەخلاقـیی نابێـت ڕاسـتەوخۆ و بەڕاشـکاوی بـاس بکرێت، بەڵام نووسـەری ئەم چەنـد ڕۆمـانە خـۆی ڕزگارکردووە، لە نەریـت و پەیوەنـدیی کـۆمەڵایەتی بـاو، پـێچەوانەی ڕۆمـاننووس و شــاعیرەکان ، ئەو وزەی (نووســین و گــێڕانەوە و بیرەوەرییەکـانی) گوتاری دەقەکانی بەڕاشکاوی و بێ شاردنەوە بۆ باسی (سێکس) و (ئافرەت) و (گەشتکردن) و (ململانێی نێو خودی مرۆڤ لەنێوان

ئیمـان و ڕزگـاربوون لە ئیمـان) دەکـات. لە وێـنەیەکی سـینەمایيدا دەڵێت:

"کە چـــاوی بە شـــۆرتی بەرم کەوت، بەسەرسـورمانەوە وتی: ناتەوێ ئەم شۆرتە دابکەنیت؟ منیش وتم: کە نیازم نەبێ سێکست لەگەڵ بـکەم بـۆچی دایـبکەنم؟ کە وام وت، لـیفکە و سـابوونی دەست دایە و پشتی شوشتم". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٠).

ئەو کەسەی ژیاننامەی خۆی یان ڕۆمانێک لەشێوەی ژیاننامە دەنووسێتەوە، بێگومان ناتوانێت لە خودی خۆی دوور بکەوێتەوە. (کەمال سەعدی) لەهەموو ڕۆمانەکانیدا کە لە کردەوەدا بریتییە لە گێڕانەوەی (بابەت و بەسەرهات و ڕووداوەکانی نێو ئەو گەشتانەی بۆ چەند وڵاتێکی جیاواز دەیکات)، خۆی خۆی لەناوەوە و دەرەوە واتە (جیهـانی نـاخی خـۆی و جیهـانی دەرەوەی خـۆی) وەکـو خـۆی دەگێڕێـتەوە. "ژیاننـامەی کەسی، بـریتییە لە ژیاننـامەی مـرۆڤ لە (نـاوەوە/ لەنـاخییەوە)، ئەو لەپەیوەنـدیی دایە لەگەڵ (دەرەوە) بـۆیە ئەمە ڕاسـتە، کە ئـێمە خۆمـان لەدەرەوەی خـودی خۆمـان زینـدان کـردووە، بۆیە دەبێت تێڕامان و لێکدانەوەی ناخەکی و ناوەوە ببین، تـاکو ڕزگارمـان دەبێـت لە زینـدانە دەرەکییەکان. (عبـدالعزیز شرف، ١٩٩٨، ٢٨).

گوتـاری ئەم ڕۆمانـانەی کەمال سـەعدی کۆششـە بـۆ ڕزگاربوون لەنـاخی خـودی خـۆی و نـاخی هەر یەکێـک لە کارەکەتەرەکـانی و پەیوەنـدی کـردن بە نـاخێکی دیـکەی ئـازاد لەدەرەوەی جەسـتەی خۆیان.

۱-۱۷ مانەوە:

وەکو ئەو دۆخەی لای گیانەوەران هەیە، بوونی مرۆڤیش پشت بە غەریـزەی مـانەوە لەژیـان دەبەسـتێت، بـۆیە جەخـت لەسـەر غەریزەی سێکس دەکات. (بول فریشاور، ۱۹۹۹، ۱۹).

با لەڕوانگەیەکی هەنـدێک جیاوازتر لە بارەی (سـێکس) قسـە بکەیـن. مـرۆڤ لەیەک کاتـدا پێویسـتی بە (سێکسـە) و لەهەمـان کاتیشــدا (قەدەغەیە). ئەگەر بــۆ مــانەوە و دروســتکردنی نەوە (سـێکس) وەکـو ئـامرازێکی چـالاک و گرنـگ و ڕێـزلێگیراوی شـەرعی سـەیر دەکرێـت و پێشـوازی لێ دەکرێـت، بـۆ دەبێـت لەهەنـدێک کـۆمەڵگەدا سـێکس وەکـو (زینـا و تـاوان و لادانی ئەخلاقـیـ و شـەرەف) سـەیر بکرێـت؟ لەکاتێکـدا هـیچ مەرج نیـیە لە کـۆمەڵگە داخراوەکانــدا (ژن و مــێرد) ئــازادانە و بەشــێوەیەکی یەکســان و ڕێــزلێگیراو لەچوارچێــوەی یەکەی خــێزان ســێکس بــکەن. بــۆیە (خیانەت و پەیوەندیی ناشـەرعی و دۆستی ژێر بەژێر لەپێناو تێرکردنی ڕەغبەتی سێکسی) ڕوودەدات.

ڕۆژنـامەی (گاردیـانی) بەریتـانی لە ڕاپۆرتێکـدا لەبـارەی بەزۆر سـێکس کـردن لەگەڵ ئـافرەتە سـوورییەکان لەنێـو خێوەتگاکـانی ئاوارەییدا لەپێناو ژیانیان، ئافرەتەکان بەهۆی توندوتیژی و خەمۆکی تـووشی دۆخـێکی دەروونی خـراپ بـوون. ڕاپۆرتەکـان ئامـاژە بەوە دەکەن ئافرەتەکان ناتوانن خێوەتگاکانی ئاوارەیی بەجێ بهێلن و هیچ کارێکیشیان دەست ناکەوێت، بۆیە (لەپێناو ژیان و بەدەستهێنانی نانی ڕۆژانە) ناچارن تێکەڵ بەدۆخێک ببن، کە پێی دەڵێن "گاندان لەپێنـــــاو ژیـــــان". (الحـــــرة،١١ ابریـــــل ٢٠٢٢، https://www.alhurra.com/syria/2022/04/11/%D8%AA%D9%82%D).

"مرۆڤ پێویستی بە سێکسە، چونکە بێ ئەوە ناتوانێت لەدایک بـوونی نـوێ و زیـادکردنی ژمـارەی منـداڵ و نەوە نوێکـان بەرهەم بهێنێـت. لەهەمـان کاتـدا لەسـەرمانە و ئەرکمـانە دان بەوەدا بنێـین ئەگەر هەڵەی سێکسی- بـاو باپیرانمـان لە کـۆنەوە نەبـووایە، ئـێمە ئێستا نەدەبووین". (بول فریشاور،، ١٩٩٩، ٣٦).

لای میسرـــیە کۆنەکـــان، لە کـــۆنەوە لەنێـــو بەڵـــگە نـــامە هەڵکۆڵـدراوەکان و ئەو شـتانەی بەزمـانی کـۆنی خۆیـان تۆماریـان کردووە ئاماژە بەوە کراوە کە سێکس بەشێکە کردەی لەپێناو زاوزێ و مـانەوەی مرۆڤەکـان و گەل و بەردەوامـی دەگـرێتەوە. "ئەمەش جەختکردنەوەیەکی دینامیکی هێزی سێکسی- بووە، کە سەرچاوەی نوێبوونەی گەلی میسر- بووە. بۆ نموونە گەنم کە لەهاوین دەبێت و هەروەها نموونەی کەرەستەی زاوزێی گیانەوەر کە یەکێکی دیکەی وەکـو خـۆی بەرهەم دێنێت، بەم جـۆرە هەبـوون نـوێ دەکاتەوە و بەشـێوەی بـازنەیی بەدوای یەکـدا هـاتووە و بەردەوامـیش دەبێـت". (لیز مانیش، ٢٠٠٢، ١٣١).

یەکێک لە بیروڕایە باوەکانی هیندستان (یاساکانی مانۆ)یە. ئەم یاسایە دەگەڕێتەوە بۆ بیروباوەڕەکانی (براهما) کە ئەوان بڕوایان وایە (مـانۆ) کـوڕی ئەفسـانەیی خواوەنـدی برهامـایە. بـۆیە ئەم یاسـایە بەنـاوی ئەو کـراوە ، یاسـاکە هـانی هاوسـەرگیری دەدات و لەمەڕ ئـافرەت دەڵێـت: ئـافرەت سـەرچاوەی شـەرمەزارییە، سـەرچاوەی لێکجـابوونەوە و ئینشـقاقە، سـەرچاوەی بـوونی ئەم دونیـایەی ئێسـتایە، بـۆیە دەبێت خـۆ لە ئـافرەت بپـارێزین". (بـول فریشـاور، ١٩٩٩، ١٧٦- ١٧٧).

واتە بیروبۆچـوون و تێڕوانییەکـان لای هەر نەتەوە و گـروپ و ئایین و ژینگەیەک گۆڕانی بەسەردا دێت و لەهەمان کاتدا هاوبەشی و لەیەکچوونیشی- تێـدایە. ئـافرەت ڕەمـز و خواوەنـدی مـانەوە و

هەبـوون و بەرهەمهێنـانی نەوە و نەوەی نـوێیە، لەهەمـان کاتـدا هەنـدێک دەکۆشـن خۆیـان لەئـافرەت بپارێزن. لە زۆر شـوێن پیـاو هەیە لە خـێزانی خـۆی ڕادەکـات و بەدوای دۆزیـنەوە جەسـتەیەکی دیکەی ئافرەتدا دەگەڕێت بۆ تێرکردنی غەریزە سێکسییەکانی، یان بەپێچەوانەوە ئـافرەت بەدوای پیـاوێکی دیـکەدا دەگەڕێت، لەپێنـاو بەدەسـتهێنانی شـتێک (پـارە، خـۆتێرکردن، نـان، تـۆڵە لەمـێرد و پیاوەکانی دەوروبەری، خۆسـەلماندن، سـووکایەتی بە نەریـتی کـۆنی بـاو، نیشـاندان و نمایشی جەسـتە، نەخـۆشی دەروونی، هاوڕەگەزیی... تاد).

١٨-١ ئایین و سێکس:

باسکردنی ئەو بابەتە بڤـانەی لەکۆمەڵگە لەبەر هۆکاری جیاواز ڕێـگە پێـدراو نـین، کـارێکی ئاسـان نیـیە، هەرچەنـدە ئەدەب و دەقی داهێنەرانە دەتوانێت بەشێوازی تـایبەت هەمـوو شـتێک ئامـاژە پێ بکات، بێ ئەوەی سنووری ئاسایی ببەزێنێت. (سێکس و ئایینیش) یەکـێکە لەو بابەتـانەی لەزۆر دەقی ئەدەبی و فکـری و فەلسـەفیدا شـیکار دەکرێـت، یـان بەکاردەهێنرێـت وەکـو بەشـێک لە پێکهـاتە و فکـر و دەروون و ژینـگەی کـۆمەڵایەتی و هەسـت و نەسـتی خـودی مـرۆڤ. لەهەمـان کاتـدا بـابەتێکە لەسـنوورێکی ئێجگـار بچـووکی سنووردار بەکاردێت، کە وەکو نیمچە نەبوو حیساب دەکرێت.

تەنیـا لەنێـو دەقـدا وەکـو ئامـاژە و هێمـا و نیشـانە و گوزارشـتی ناڕاستەوخۆ بەکاردێت، بەڵام باسکردنی خودی کردەی سێکس بە بابەتێکی بڤە و قەدەغە دادەنرێت، لەکاتێکدا لەنێو شوێنە پیرۆزەکانی ئایین و لەسەر زاری پیاوە ئایینیەکان و خەڵکی ئاسایی و لەنێو پەند و پلار و قسـەی نەسـتەق و ئاخـاوتنی ڕۆژانەی خەڵکـدا بە (نێر و مێ) دەیان جار دەستەواژە و گوزارشتی (سێکس) بەکار دێت.

زۆر بەکورتی لەبارەی ئایین و سێکسەوە دەتوانین بڵێین "یەکەم گانکردن وا حیساب کراوە پێچەوانەوە و دژی فەرمانی خواوەندەکان بـــووە، ئاکـــامەکەشی ئەوەیە، کە ئەمە هەڵەیەکە و لێخۆشـــبوونی نییە". (بول فریشاور،، ۱۹۹۹، ۳۱).

پێویست ناکات بۆ بینینی چۆنیەتی سەرهەڵدانی بەهێزترین پیاوی ئـایینی و درێژکـردنەوەی ئەخـلاقە سروشـتییەکەی زۆر دوور بـڕۆین، چونکە ڕاستییەک هەیە کە کەس ناتوانێت ئینکاری بکات، ئەویش ئەوەیە، کە هەر جـــۆرە "پەراوێزخســـتنێکی سێکسی_" ڕووبەڕووی نەفرەتێـک دەبێـتەوە. (مالـک شـبل، ۲۰۰٦، ۲٤). واتە (نەفـرەتی ســـێکس) یەکێـک لەو بنەمـا ســـەرەکیانەیە هەمـــوو کەســـێک پێویسـتیەتی و غەریزەیەکە خـوا وەکـو بەشـێک لەپێکهـاتە و بـوون و بەردەوامی خـــودی مـــرۆڤ دروســـتی کـــردووە و لەهەمـــان کاتیشـــدا کردەیەکی نەفرەت لێکراوە. نەفرەتێک کە سزاکەی ئێجگار قورسە و دەخـــرێتە نێـــو ژێـــری ژێـــرەوەی ئـــاگر، لەنێـــو کۆمەڵگەشـــدا نەفـــرەتی خەڵک و ئینجا سزای کوشتنیشی. بەدواوەیە، لەهەندێک ئایینیشـدا بەردباران کـردن وەکـو سزایەکی ئـایینی و کـۆمەڵایەتی دژی زینـاکەران پیادە دەکرێت.

لای میسرییە کۆنەکانیش پەیوەندی نێوان ئایین و خۆشەویستی و سێکس هەبووە، بەڵام "ئەو زمانەی لە شیعر بەکارهێنراوە زمانێکی ســـادە و ڕاســـتەوخۆ بـــووە و دوور بـــووە لە تەنیـــا تێئـــاخنین و پڕکـــردنەوەی ڕســـتەکان، شـــیعری خۆشەویســـتی هـــیچ شـــتێکی پەیوەسـت بە جەسـتەی بەکارنەهێنـاوە، بۆیە ئەمانە جیاوازترن لەو حیکـایەتە ئـایینیە ئەفسـانەیانەی پـڕن لە سـێکس". (لـیز مـانیش، ۲۰۰۲، ۸۰). لـێرەدا دەبێـت لەسـەر (ئەفسـانە و ئـایین و سـێکس) بووەستین و شیکاری ئەو بوارە بکەین، کە لەیەکەمیاندا مرۆڤ بیری کردۆتەوە و ئاماژەی بەپێویستی (سێکس) و بەکارهێنانی کردۆتەوە، واتە سـەرەتای دروستبوونی هوشیاری و بیرکـردنەوە، کە مەرج نییە

ئەمە بەواتــای تێگەیشــتنی زانســتیانەی ســێکس و بەکارهێنــان و مەبەست بێت. ئایینیش کاری کردووە ئەو پەیوەندییەی لەڕێگەی سێکسەوە لەنێوان دوو کەس دروست دەبێت، بەپێی فەرمان و ڕێبەرایەتی و ئامۆژگاریی ڕێکبخات، واتە سیستەمێکی باڵاتری سێکسی- لەنێو پێکهێنانی خێزاندا دروست دەکات، کە سێکس لەنێوان (دوو هاوسەری مارەکراوی ڕێگەپێدراوی شەرعی) ئاسایی و ڕێگەپێدراوە، بەڵام سێکس لەدەرەوەی ئەم یەکە کۆمەڵایەتییە (خێزانی هاوسەردار) قەدەغەیە و بەپێی سیستەمی هەر ئاینێک سزاشی بۆ دانراوە.

گەڕانەوە بۆ ئەزموونە بەختەوەر و بەدبەختەکان، پیاو ئافرەتەکانی فێرکرد چۆن هەڵسوکەوت لەگەڵ بەدەستهێنانی سەرکەوتنی خواوەندەکان بکەن و چۆنیەتی خۆدوورگرتن لە تورەیی خواوەندەکان پەیڕەو بکەن. بۆیە لەسەر ئەو بنەمایە مرۆڤ نەریت و دابەکان و کردەوەکانی خۆی ڕێکخستووە (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٥٣). واتە هەندێک دەیانەوێت سێکس ببەستنەوە بەبەشێک لە ئیمان و بڕوای ئاییندارانەی ئافرەت و پیاوەوە، کە چۆن بۆ پێ بەخشینی چێژ بەپیاو، ئافرەت بەشێک لە خۆدوورگرتن لە توورەیی خواوەندەکان پەیڕەو دەکات.

(شێرزاد حەسەن)ی ڕۆماننووسی کورد لە بارەی پەیوەندیی نێوان ئایین و کۆمەڵگە و هێزی نێرسالاری دەڵێت: "لە ئایینە ئیبراهیمیەکاندا بە یەکتاخوایی دەگات و مرۆڤایەتی پێوەی پاند دەبێت و تا هەنووکەش بەردەوامە. هەڵبەتە کارەساتی پیرۆزیش دەبێت بە مایەی تەلاقدانی هەم کوشتنی عەقڵ و ئاوەز. دەبێت ئەوەش بزانین، کە هەر سێ ئایینە ئیبراهیمیەکە زادەی باوکسالارییە و هەم دووبارە بەرهەمهێنەری نێرسالارییە بە زەخم و زیادەیەکی زۆرەوە". (شاخەوان صدیق، https://dengekan.info/archives/5473).

هاوسەری لە سەرجەم شارستانییەکانی مرۆڤایەتی لەسەر بنەمای هاوبەشی سروشتی ژیانی پیاو- ئافرەت ڕۆنراوە، کە خواوەندەکان سەپاندوویانە، بەسروشتیش ئەوە دەزانین، کە شێوەی هاوسەریی بەپێی ڕێککەوتن و ناوچەکان و چەمکەکانی ئەخلاق و مەرجە ئابوورییەکان، کە بەسەر دامەزراوەکاندا زاڵبووە جیاوازییان بەخۆیانەوە بینیووە. ئەمەش وەکو دۆخی یاسایی مافی مولکایەتیی وایە. (بول فریشاور، ١٩٩٩ ، ٥٧).

واتە بیروباوەڕ لەبارەی خواوەندەکان ئەو بنە فکریانەی تێڕوانینی مرۆڤە سەرەتاییەکانی بۆ ئایین و پەرستنی لێ دروست بووە، وەکو موڵکایەتی تایبەت و مافی موڵکایەتی پەیوەندیی نێوان ئافرەت و پیاو، پەیوەندییەکی سروشتی لەهەمان کاتیشدا بەستراوەتەوە بەپێکهاتەی کۆمەڵایەتی و دەروونی و ئابووری و بەرهەمهێنان لە کۆمەڵگەدا.

هەروەها جووتبوون بەشێکە لەبیرۆکەی ئایینیش و ئەمە لە زۆر لەدەقە ئایینەکاندا هەیە، ئینجلی کریستانییەکان ئاماژەی بەوە کردووە کە هەموو هاوسەرێک دەبێت جووتبوون لەگەڵ یەکتر ئەنجام بدەن. بۆ ئەوەی زینا ڕوو نەدات، دەبێت پیاو و ئافرەت هاوسەرگیریی بکەن، لای جوولەکەکانیش ئەرکەکە پتر کەوتۆتە سەر شانی پیاوان بۆ ئەوەی خێزانەکانیان لەڕووی جووتبوونە ڕازی بکەن، هەروەها لای هەندێک ئافرەتیش جووتبوون وەکو ئەرکێکی خێزانیی و هاوسەریی دادەنرێت، ئەمەش سەرچاوەکەی لە ئایینەوە هاتووە، بۆ هەندێکیش بیرۆکەکە پەیوەندی بە ڕەگی نەوەکانەوە لەنێو دۆخە ڕۆشنبیرییەکان هەیە، کە پیاو کار دەکات و ئافرەتیش منداڵ لەماڵەوە بەخێو دەکات. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ، ٢٠١٨، ٢٦٥-٢٦٦).

ئایینە ئیبراهیمییەکان پرۆسەی سێکسییان بەو مەرجە بەرەکەتدار کرد، کە لە نزیک پەرستگایەک و بەتایبەتی لە ناوەوەی

پەرســـتگایەکدا ئەنجـــام نەدرێـــت، هەروەک چـــۆن ئەوان (واتە ئیبراهیمیەکـان) حەزیـان لەو پیـاوە ئایینیـانە بـوو، کە سـیما و بارودۆخی خۆیان دەپارێزن و ئەمەش بە هونەری ژیان ناو دەبەن و بۆ پلەی فەزیلەت بەرز دەبێتەوە و ئەو کەسانە بەتەواوی تەسلیمی چێژەکانی خۆشەویستی و خودی خۆیان بوون. (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٢١٠).

بیرمان نەچێت کە گوناهی یەکەم خراوەتە ئەستۆی "حەوا" کە لە پـای دەمـبردن بـۆ میـوەی قەدەغەکـراو و فریـودانی ئـادەم بـۆ تـامکردنی میوەی حەرامکـراو، پاشانیش ترۆکردنیان لە بەهەشـت، ژنان کەم عەقڵ و کەم دین هەژمار دەکرێن لەلایەن پیاوانەوە، کە بۆ خۆی وای لێدێت ئەندازەسازی رەوشتپارێزی و مۆراڵ لەلایەن پیـاوانەوە بـۆ ژنـان دابمەزرێـنن، یەکەمـین گومـانی لە مـیراتی ئەو کولتوورەی نێرینە بۆ خۆی نەخشـەی کێشاوە لە زمانەوە دەسـتی پێکـرد، چـونکە هـیچ فکـرێکی سپی و رەش لەدەرەوەی زمـان بـوونی نییە، زمانێک کە لە "ئادەم" ەوە تا هەنووکە هی پیاوەکانە و کۆی یاسا و رێساکانی بە قازانج و سوودی رەگەزی نێرینە نووسراوەتەوە، بەڵام بۆ تا هەنووکە نەگۆڕاوە؟ چونکە پیاوان و ژنان پێکەوە هیچ گومانێکیـان لەم زبـڵ و زارە نیـیە، کـا بە پـیرۆز نـاسراوە، سـەرباری ئەوەش هۆشیارییەکی زۆری دەوێت پیاوان بێنە پای ئەوەی شـەرم لە خۆیان بکەن و ئەو یاسا و رێسایانە هەڵبوەشێننەوە کە ستەم و بێدادی تێدایە دەرهەق بە ژنان. بگرە "حەوا" و کچەکانی کە دایکان و خوشـکان و کچـان و هاوژینەکانی مـن و ئێـوەیە کـراون بە هـاوڕێی شـەیتان، گـوایە ئەوە شـەیتانە کە هـانی "حەوا" دەدات لە سـێوە حەرامەکە بخـوات. ژنـان بـۆ هەمیشـە لە لایەن نێرینەکـانەوە هەم ڕامکـراون و هەم ڕاوکـراون. ژنـان بـۆ خۆیـان بڕوایان وایە شایستەی جۆرەها سزان، کە بەر نەفـرەتی یەزدان کەوتـوون، بگـرە مـن دەیەهـا جار لە ژنـان و کچـانم بیستووە کە وتوویانە، "خوشـکی خـۆم.. ئێمە لە پەراسووی خوار و خێچی ئادەم خولقاوین و تازە هەرگیز ڕاست

نـابینەوە”. لە ڕاستیشـدا ئەم ڕوانیـنە زادەی زمـانی خـوار و خـێچی نێرگەلـێکی خـۆ بە زلـزانە، مـن گومـانم لەوەدا نیـیە، کە ژنـان دوای تێکشـکانی دایکسـالاری لە بەرانـبەر باوکسـالاریدا بە تەواوی لە نـاو مێژوودا جێلەق دەبن و وەدەر دەندرێن، چونکە پیاو بە تەنیا خۆی دەکات بە خاوەن مێژوو. فەرموو سەیری ناو هەر هەموو کایەکانی ژیان بکە، نە لە ناو کایەی ئاییندا و نە لەناو دونیای ڕامیاری و نە لە بـازاڕ و سـەرمایەگوزاریدا ژنـان ئامـادە نـین، نەک خۆیـان حەز بەوە بکەن. نەخێر، بەڵکو پێگەی خانمان لە هەر سێ کایەکە نزمە و ڕێگا پێـدراو نیـیە ژنـان کێـبڕکێ و ملمـلانێ دەگەڵ پیاوانـدا بـکەن.. کـاری نەکردەیە. گوێ لەم فەرموودەیە بگرە سەبارەت بە خانمان، “من لە دوای خـۆم هـیچ فیتـنەیەکم بەجێنەهێشـتووە لە ژنان زیانبەخشـتر بەرامـبەر بە پیـاوان". (شـاخەوان صـدیق، سـایتی دەنگەکـان، https://dengekan.info/archives/5473).

هەر لە هیندسـتان و لەژێـر کـاریگەریی ئەو بیروبـاوەڕە ئـاییـنەی بڕوایان بەپەرستن و پیرۆزکردنی ئەندامەکانی زاوزێی نێر و مێ هەیە، دەتوانین زۆر بەکورتی و بۆ بیرهێنانەوە ئاماژە بەم زانیاریانە بکەین، کە دەڵێت "قەشەکان هانی ڕێوڕەسمەکانی پەرستنی (کاما)یان دەدا، تـا ئەو ڕادەیەی زێ و ئەنـدامی نێریـنە (یـۆنی و لینگـام) وەکـو بەناوبـانگترین خواوەنـد بـوون لەنێـو خەڵکـدا بنـاسرێن. کەواتە ئەو شـوێنەوارانەی کە شـێوەی "ئەلینگام"یان گرتبوو، لەهەردوو دیوی ڕێگـاکەدا دانـران و وانەکـانی چـێژی ئیرۆتیکیـان لەسـەر ڕووبەری پەرستگا بەردینە گەورەکان هەڵکەندرابوون، بۆ ئەوەی پەیامەکەی بگەیەنێـتە هەمـوو ئەو پیـاوانەی تـامەزرۆی مەعـریفە دەکەن. بـۆ خۆتێهەڵقورتانـدن و بینـین و هەروەهـا لەپێنـاو بەهێزکـردنی باوەڕەکەیان کارەکە لەرێگەی سەرچاوەکانی پەیوەست بە سێکس و مەبەستە ئیلاهییەکەی ئەنجام دەدرێت". (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٢١٠). لە ئیسلامیشدا جووتبوونی بێ هاوسەرگریی بە زینا دادەنرێت

و ئایینی ئیسلام سزای زیناکەران دەدات، بەڵام جووتبوون بەپێی هاوسەرگیری کارێکی ڕێگەپێدراوە لەپێناو زیادکردنی نەوە. لای پێغەمبەری خوداش کردەی جووتبوون پاداشتی بەدواوەیە. لەهەمان کاتدا جووتبوون لە ئیحرام و ڕۆژوو و ئیعتیکافدا، هەروەها بۆ ئافرەتانیش لە کاتی سووڕی مانگانەدا جووتبوون حەرامە. (ویکیبیدیا، https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9).

بە درێژایی مێژووی مەسیحی، زۆربەی زانایانی ئایینی و ئایینزا مەسیحییەکان ڕەفتاری هاوڕەگەزبازییان بە بێ ئەخلاقی و گوناهی مەزن زانیوە. ئینجیل و لێکدانەوە نەریتییەکانی لە مێژووی هەردوو ئایینی جوولەکە و مەسیحی پشتگیریان لە ڕێبازێکی پیاوسالاری کردووە و جووتبوونیشی- وەکو چالاکیەکی سێکسی- تایبەت و ڕێگەپێدراو لەنێوان ژن و پیاو لە سنووری هاوسەرگیریدا ڕێگە پێداوە و ئەمەی لەهەموو جۆرە سێکس و جووتبوونەکانی دیکە بە باشتر داناوە. (https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9).

مەبەستم ئەوەیە بڵێم هیچ ئایینێکیش نەیتوانیوە باسی (سێکس) وەکو پێویستییەکی خودی مرۆڤ و ڕێکخستنی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگە و پەیوەندییە سروشتییە ئاسییەکانی نێوان خودی مرۆڤەکان نەکات، بەپێچەوانەوە ئایین کە هێز بە پیاو دەبەخشێت، ئافرەت وەکو پلە دوو، یان وەکو بوونەوەرێکی سزادراو نمایش دەکات، بەشێکی بۆچوونەکان پەیوەستکراوە بە ڕەگەز و ئینجا سێکس، تەنیا لە ئاییندا ئافرەت وەکو دیارییەکی بەنرخ و جوان و چێژ بەخش پێشکەش بەپیاوە ئیماندارەکان دەکرێن.

١-١٩ ئافرەت و تێکشانێکی مێژووی:

پێش ئاماژەکردن بە قۆناغە مێژوییەکان و کاریگەریی لەسەر ڕەوشی ژیانی ئافرەت و جەستە و سێکس و چێژ وەکو سەرمایە و دۆخی دەروونی و کردەی تێربوون، وەکو دیاردەیەکی فزیۆلۆژی و

ئینجا سۆسیۆلۆژی، دەمەوێت بەکورتی و هەر بەچەند وشەیەک بگەڕێینەوە سەر کاریگەریی و بوونی و پایە و پێگەی ئافرەت لەنێو هەندێک شارستانیەتی کۆندا و واقیعە بەرجەستە، کە:

لە مسیری کۆندا، ئافرەت باڵادەستبوو، تەنیا لە بەکارهێنانی ئامرازەکانی گوتاریشدا پێگەی بەهێز بووە. ئافرەت و خزمەتکارەکانی پەرستگاکان هەستیان بە شەرمەزاریی نەدەکرد. لای سۆمەرییەکان و بابلییەکان لەشفرۆشی پیرۆز بووە، نەریتێکی ڕێگەپێدراوی باو بووە، تاکو قوستەنتینییەکان ئەم نەریتەیان لەناو برد. جلوبەرگ لەسەرەتا بۆ خۆڕازاندنەوە و جوانی بوو، بەهۆکارێک بۆ ڕێگەگرتن لەپەیوەندی سێکسی- دادەنرا، بۆیە هانی بەکارهێنانی جلوبەرگیان نەدەدا. لای یۆنانییەکان بەڕاشکاوی و لای پیاوەکان و ئافرەتەکانیان دان بەوە دانراوە، کە پەیوەندی سێکسی- بنەمایە بۆ خۆشەویستی. بۆیە لە ئەسینا و دواتریش لە زۆربەی شارەکانی دیکەی یۆنان لەشفرۆشی پیشەیەکی زۆر و فروانبوو، لقی زۆریان لەم پیشەیە هەبووە، بەڵام چینی هەرە ژێرەوەی لەشفرۆشەکان پێیان دەگوترا (پۆرنای Pornai) و چینێکی پێشکەوتووی پلەبەرز هەبوو، پێی دەگوترا چینی (هتایرای Hetaira) کە واتا پیشەییەکەی (هاوڕێ)یە، هەندێک لەوانە ئافرەتی ڕۆشنبیریش بوون. ئەمە ئەوەمان بیر دەخاتەوە کە ئافرەتی نۆکەر و خزمەتکاری گەنج کە خاوەنی ڕۆشنبیرییەکی جیاواز و داهێنەری هونەری بوون لەسەردەمی عەباسیدا هەمان شتیان دەکرد.

پەیوەندی پیاو بە کوڕەکەیەوە، یان پەیوەندی کوڕێک بەکوڕێکەوەلە یۆناندا، هەموو ئەو دیاردانەی باسی ئەشقی گێڕانەوە دەکەن، سەرچاوەکەیان سۆزی سۆزدارانە بووە، خۆشەویستی کچێنی، ئیرەیی، گۆرانی گووتن لەژێر پەردەو و لەژێر ڕۆشنایی خۆشەویستیدا بووە، ئەمەش بیرکردنەوەی چرچ و لۆچە، ئازاراوییە و ناڵە و بێخەویی درێژخایەنی دروستکرد بوو. وەکو (ئەرستۆ)

ئاماژەی پێکردووە (هاوڕەگەزیی و لادانی سێکسیی) لای یۆنانییەکان لەو ترسە سەرچاوەی گرتبوو، کە پێیان وابوو ژمارەی دانیشتوانی وڵاتەکەیان زۆر دەبێت و دەبێتە هۆکار بۆ دروستبوونی قەرەباڵغی. لەهەمان کاتدا (دیرانت) هۆکاری ئەم دیاردەیە دەگێڕێتەوە بۆ بڵاوبوونەوەی نەخۆشیی لەنێوان کوڕە هەتیووە ڕەگەز بازەکان و لەشفرۆشی لە ئەسینا، لەلایەکی دیکەش ئەم دیاردەیە دەبەستێتەوە بە گۆشەگیربوونی ئافرەت. لەیۆنان چەندین دیاردەی دیکەی سێکسی ئاماژەی پێکراوە و قسەی لەبارەوە کراوە. لە هیندستانیشدا کتێبی (کاماسوترا) کە واتاکەی (مەزهەبی شەهوەتە) باس لە "هونەری سێکسی- دەکات لە وێناکردنی جەستەیی و عەقڵیدا". (ابراهیم محمود، بدون سنة، ٢٩-٣١).

قۆناغە جیاوزەکانی بەر لەمێژوو، دواتر ئەو دابەشکردنە کۆمەڵایەتیی بەپێی کۆمەڵگەکان هەبووە، ئافرەت هەرچەندە پێگەی مرۆڤبوونی هەبووە، پێ بەپێ لەگەڵ پێشکەوتنی شارستانیەت ئافرەتیش تووشی پاشەکشە و چەوسانەوە و جیاوازیی سێکسی- و زولم بووە. تاکو گەیشتۆتە ئەوەی زاناکانی کۆمەڵناسی ئەمە بە "تێکشکانی گەورەی مێژوویی نەژادی مێ" دابنێن. (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٥٩).

با بگەڕێمەوە نێو مێژوو، مێژووی کۆنی ڕۆژهەڵات و شارستانیەتی کۆنی نێوان هەردوو ڕووبار (ئەنانا) گرنگترین خواوەندەکانی نێو خواوەندەکانی سۆمەرییەکان بووە، ئەمە ئافرەتێک بووە و خواوەندی ئاسمان بووە و هەردوو کچەکەشی (ئان) و (ئەنلیل) بە ئەستێرەی زەهرا و ڤینۆس ناسرابوون، خواوەندی جەنگ توانی بەسەر خواوەندی شاخ (ئیبی)، کە بە خواوەندی خۆشەویستی و بەرووبووم ناسرابوو، سەرکەوێت. (آرثر کورتل، ت، بدون سنة، ل ٢٦-٢٧). تەنیا لە ئەفسانەی بابلییەکاندا ئەوە ساخ بۆتەوە، کە خواوەندی پیاو بەسەر خواوەندی ئافرەتدا زاڵ دەبێت و هیچ

شوێنەوارێک بۆ دەسەڵاتی خواوەندی ئافرەت (مێین) نامێنێتەوە، ئافرەت کە پیاوی لێ لە دایک دەبێت، هەموو شتەکانی بەسەردا پێچەوانەوە دەبێتەوە، حەوا لە پەراسوی ئادەم لەدایک دەبێت، وەکو چۆن (ئەثینە) لەسەری (زوس) لەدایک دەبێت. (آریک فوروم، بدون سنة، ٢١٠). واتە بەپێی بۆچوونە ئایینەکان و لێکدانەوە فەلسەفییەکان هەموو شتێک دژی ئافرەت هەڵ دەگێڕدرێتەوە، ئافرەت لە پەراسووی پیاو دروست دەبێت. ئەم هەڵگەڕانەوە مێژووییە ڕێک پێچەوانەی ئەوەیە کە (پیاو لە ئافرەت لەدایک دەبێت)، واتە ژیان لە ئافرەتەوە دەست پێ دەکات و دەبینرێت لە کۆندا پلە و پێگەی کۆمەڵایەتی و دەسەڵاتی خواوەند و کاریگەریی ئافرەت لە (شوێنێکی بەرز) دادەبەزێت بۆ (شوێنێکی نزمی بێ دەسەڵات و پێگە) لەنێو کۆمەڵگەدا. ئەمە غەدرە مێژووییەکەیە لە دژی ئافرەت. ئافرەت وەکو (سێکس) و تێرکردنی چێژ و ڕازاندنەوەی ماڵ و خۆشی بەخشین بە نێر تێی دەڕوانرێت، بە شێوەیەکی دیکە لە دەسەڵات و مرۆڤایەتی و بەهاکانی دادەبڕدرێت.

بەپێی لێکدانەوەکانی مێژوو ئافرەت لەنێو ئایینە سامییەکاندا پێگەی خۆی هەبووە، بەپێی لێکدانەوەکانی (سمیس) و دواتریش دەبینرێت "ئەو خواوەندانەی کە مێ بوون، گۆڕدراون بۆ خواوەندی نێر". (روبرتس سمیث، ت، بدون سنة، ٥٠).

ئافرەت دژی دامەزراوەی هاوسەرگیری و پێکهێنانی خێزان نییە، بەڵکو خەبات دەکات و دژی داماڵینی مافەکانییەتی، کە ئاکامەکەی لەقازانجی پیاوانە و لە بنەڕەتدا ئافرەت دژی "دووڕوویی ئەخلاقە". لەڕاستیدا ئەمەش لەڕێگەی ئایینەوە پتر سەپێنرا، کە پیاو باڵادەست بێت و پیاو ئیدارەی ئافرەت بکات. (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٥٩).

با سەیرێکی هەندێک وڵاتی وەکو مەغریب و تونس بکەین، لە کتێبی (ئەخلاقی سێکس لە ئیسلام)دا نووسیویەتی: "سەبارەت بە

پیاو لە مەغریب قسەی زۆری لێ دەکرێت گوناهی زینا سەرنجی زۆر لا ڕادەکێشێت، لەشفرۆشی لەماڵەکاندا زۆرە، هەروەها منداڵبازی لەنێوان منداڵ و گەنجەکانیاندا بڵاوە، ناتوانرێت ئینکاری ئەمە بکرێت، کە سەرنج بەلای خۆیدا ڕادەکێشێت، هەروەها دەزانین ناوچەیەک لە تونسدا بەم جۆرە شتانە بەنێو بانگە". (مالک شبل، ٢٠١٠، ٣٠).

بۆ لێکدانەوەی پەیوەندی سێکسی و هاوڕەگەزیی لە کوردستاندا باشترە خوێندەوەیەکی سۆسیۆلۆژیی و فکری و ئەخلاقی بۆ ڕۆمانی (منداڵبازی د. فەرهاد پیربال) بکرێت، کە ئەو لەوێ وەکو گێڕانەوە و بیرەوەریی و وێناکردنێکی واقیعیی، ئاماژە بە دۆخێکی دەروونیی و ئەخلاقی کۆمەڵگە دەکات.

ئێرۆتیکا لە (ئێرۆس)ەوە هاتووە کە لای گریکەکان خوداوەندی تامەزرۆییە بۆ سێکس و کوڕی (ئەفرۆدیت)ی خوای جوانی، ئارەزووی ئەوین و وەچە خستنەوەی هەیە. (ئێرۆس) لای ڕۆمانەکان ئێرۆتیکا، ئەزموونێکە زیاتر لە ڕامانی شیعرییەوە نزیکە، وەک لەوەی بتوانین لێکدانەوەی زانستییانەی بۆ بکەین. چالاکیی سێکسی۔ کە وەچە خستنەوەی بەدوادا دێت، بەشێکە لە دونیای ئێرۆتیکا. سێکس لایەنێکی هاوبەشە لە نێوان ئینسان و ئاژەڵدا، بەڵام ئێرۆتیکا تایبەتە بە ئینسان. ئینسان و ئاژەڵیش وەک وەڵام دانەوەیەک بۆ یاسایەکی سروشتی، بە سەلیقە، بۆ وەچە خستنەوە سێکس دەکەن، بەڵام ئێرۆتیکا، خولیایەکە لە دەروونەوە هەڵ دەقووڵێت، نە زادەی ترسە لە مردن و نە بۆ تازەکردنەوەی ژیانە. ئێرۆتیکا سێ جۆرە: ئێرۆتیکای هەست کە خۆشەویستییە، ئێرۆتیکای جەستە کە سێکسە و ئێرۆتیکای پیرۆز کە پێوەندی بە ئایینەوە هەیە و تامەزرۆییەکی سۆفییانەیە. (حەمە سەعید حەسەن، ڕۆژی ١١-١١-٢٠٢٧، https://www.basnews.com/so/babat/392002).

لەڕێـگەی هەڵکەنـدراوەکان لەبـارەی ئـافرەت لەسـەر دیـواری ئەشکەوتەکان و وێنەکانیان لەسـەر بەرد و پەیکەرە بچووکەکان، کە هەموو تایبەتمەندییەکانی مێیاتەی تێدایە، یەکەمین بەڵگەی بابەتی لەبارەی پەیوەندیی نێوان پیاو و ئافرەت لە کۆمەڵگە سەرەتاییەکاندا تۆمار کـردووە. پێش کۆتـایی هـاتنی چەرخی بەستەڵەک، پیاوەکان بەشێوەیەک قسەیان لەگەڵ ئافرەتەکان دەکرد، بەهەمان شێوەی پەیوەنـدیکردن و خورانـدنی نێرینەی گیـانەوەر بـووە بـۆ مێیـنەی گیانەوەرەکە". (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٤٧).

واتە ئـافرەت لەمـێژوودا سـەرەتا پـێگەی کـۆمەڵایەتی و ڕۆحی لەدەست دەدات، دواتریش هێز و وزەی خۆشەویستی کز دەبێت و دەبێـتە ئـامرازێکی ئاسـایی بـۆ خۆبەدەسـتەوەدان و پەیوەنـدییەکی نایەکسان لەگەڵ پیاوادا.

١-٢٠ چەمکی گوتار:

چەمکی گوتار پەیوەستە بەشتی گوتراو و نووسراوەوە، کردەیەکی زمـانە و پەیوەنـدی بەدەق لەشـێوەیەکی گشـتگیر و گونجـاو بەرجەستەدا هەیە. (نورالـدین الـس، ١٩٩٧، ١١). لە گوتـاردا زمـان لەلایەن بەکارهێنەرەکەیەوە کۆنترۆڵ دەکرێت. (جاکوبسن) پێی وایە گوتـار دەقێکە ئەرکی شیعریانەی قسەکردن بەسەریدا زالە. (احمـد مداس،٢٠٠٤، ٢١).

بەپێی بۆچوونەکانی (ئیمێل بنفست) گوتـار بریتییە لە هەموو قسـەیەک، کە قسـەکەر و گـوێگری تێـدایە، ئامـانجی یەکەمیـان کارتێکردنە لەدووەمیان بەڕێگەیەک لەڕێگاکان. (ابراهیم صحراوی، ١٩٩٩، ٩). (ئێرس)یش دەڵێت: (گوتار قسەکردنێکی درێژە، یان بە دوای یەکـدا هـاتنی ڕسـتەیە). (موشـلەر)یش پـێی وایە گوتـار گفتوگۆیە.

دەوروبەری گوتار لە (قسەکەر و وەرگر و پەیام و دۆخ و پێگە و کەناڵەکانی پەیوەندیکردن پێکدێت، دەقیش لەزنجیرەیەک یەکەی هەواڵی بەدوای یەکدا هاتوو پێکدێت. بەمەش هاوبەشیی (هەواڵ و مەبەست) لەنێوان گوتار و دەقدا دروست دەبێت). (احمد مداس، ٢٠٠٤، ٢١).

(ڤان دایک) لەگۆشەنیگایەکی جیاوازە شیکاری گوتار دەکات و دەڵێت دەقی گوتار پەیوەستە بەیەکەم: گۆشەی ڕووداوەکان، دووەم: بەکارهێنانی ڕستەکان، سێیەم: کردە قسەکان. (احمد مداس، ٢٠٠٤، ٢٣).

هەندێکی دیکە لە بارەی گوتار پێیان وایە مەسەلەکە پەیوەندی بەدەق وکردەی پەیوەندیکردنەوە هەیە، ئەمەش پەیوەستە بەدەوروبەرە مەعریفی وپراگماتیکی وسۆسیۆ ڕۆشنبیریی و مێژوویەکانەوە. (سعید یقطن،٢٠٠١، ١٤-١٥). تاکو دەگاتە ئەوەی (ڤان دایک) هەموو دەقێک بە گوتار دەزانێت.. (میشال ئادەم)یش گوتار بۆ بوونی (گوتن و نووسین و پەیوەندیکردن و دەقبوون) دەگێڕێتەوە. (احمد مداس، ٢٠٠٤، ٢٤) .

زمان لە گوتاردا پێکهێنەری سەرەکییە، کە ژمارەیەک کردەی هەقیقی ڕادەپەڕێنێت بۆیە لەم ڕوانگەیەوە پێناسەی گوتار بە (دروستکردنی زمان لە ناو زمان)، یان (دەق بە گوتاری بەیەکەوە بەستراو) ناودەبرێت. (احمد مداس،٢٠٠٣، ٢٧).

بەمە بۆمان دەردەکەوێت گوتار و گوتن پەیوەندییەکی پتەوی تەواوکەریان بەیەکەوە هەیە، گوتار و ڕاپەراندنی کردە قسە و بەدیهێنانی مەبەستێکی دیاریکراو لەدەوروبەرێکی دیاریکراو بەکاردێت و دەکرێت دەربڕین و نیشانەیەکیش بێت، بەشێوەی نووسراو و گوتار بەکاردێت، نێرەر و وەرگر و پەیامی تێدایە، کردەی

پەیوەنـــدیکردن و کـــارتێکردن و بەرهەمهێنـــانەوەی گوتـــارەکە ڕادەپەڕێنێت.

١-٢١ گوتاری ئەدەبی:

گوتار پەیوەندی بەگوتن و بێژتن و ئاخاوتنەوە هەیە، ئەمانەش پەیوەنـدییان بەبەکارهێنـانی زمـان لەئاسـت و شـێواز و دەورووبەری کۆمەڵایەتییەوە هەیە، گوتار بێ زمان وەکو کەسێک وایە دەست و قـاچی نەبێـت. زمـانی ئەدەبی تایبەتمەنـدی هەیە، چـونکە دەقـێکی ئەدەبی، وەکـو دەقێکی ئاسـایی، سـادە دابـڕاو لەهێما و ڕەوانبێـژی و وێناکردن و واتا نییە، بایەخ بەڕەوانبێژی و واتا و هەست و نەست و وێنـاکردنی دۆخی کـۆمەڵایەتی و دەروونی کەسـەکان و ڕووداوەکان و هەتا شـتەکان و گـێڕانەوەی کەلوپەلەکانیش دەدات. (زمـانی ئەدەبی جیـاوازە لەزمـانی گوتـاری ئاسـایی، گوتـاری ئەدەبی پێشـبەندێکی شوشـەیی ڕازاوە بەوێـنە و نەخـش و ڕەنـگی هەیە، تیشـکی بینـین بەرپەرچ دەداتەوە، هەرکاتێک سنوورەکانی ببەزێنێت. (عبدالسلام المسدی،١٩٩٤، ١١٢).

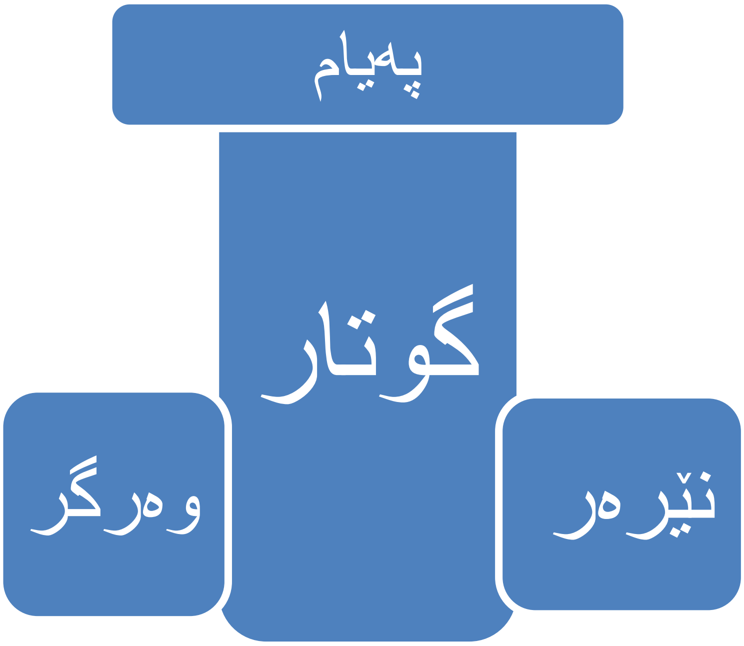

پێکهاتەکانی گوتاری ئەدەبی بریتییە لە (نێرەر و وەگر و پەیام)، بەپشت بەستن بە بەکارهێنانی بنەماکانی (هەواڵ و بڕواپێهێنان، دارشتن، گێڕانەوە، وەسف، حوکم، پێڕاگەیاندن، ریکلام، هوشداری، رەتکردنەوە، جەختکردنەوە و پەیوەندیکردن... تاد) بەرێوە دەچێت و ئەرکی (کارتێکردن و جووڵاندنی هەستەکان و دەرککرن و بەدیهێنانی کردەیە) لەدەوروبەرێکی دیاریکراودا. (جاکۆبسۆن) ئەرکەکانی گوتاری لە (هەڵچوون و دەربڕین) کورتکردۆتەوە، بەڵام ئەرکی پێڕاگەیاندن و پەیوەندیکردن ئامانجی ئەوەیە وەرگر لەنێوەرۆکی پەیامەکەی نێرەر بگات. ئەرکی دارشتنیش پەیوەستە بەنێوەرۆک و کاکڵی پەیامەکە، کە گوتاری ئەدەبی لەخۆگرتووە، بەڵام ئەرکی سەرچاوە، ئەوەیە پەیامەکە لەلایەن کەسێکەوە لێکدەدرێتەوە و شی دەکرێتەوە، بۆ ئەوەی لەئەرکە فەرهەنگی و کۆدە هاوبەشەکانی بگەن. ئەرکی بەئاگا و وریاکردنەوە و سەرنجڕاکێشانیش پارێزگاری لەو پەیوەندییانە دەکات، کە وابەستەن بەپێکهاتەکانی گوتار لەچوارچێوەی راپەراندنی خودی گوتارەکەدا.

لە نێو ئەم ئەرکانەدا لە نێوان (نووسەر و خوێنەر و پەیام و کۆد و راگەیاندن و ئەرکی فەرهەنگی و پەیوەندیکردن، شتێکی دیکە هەیە، کە پەیوەستە بە (کردەی سەرنجڕاکێشان و وریاکردنەوە). (ا. زهیرة بنيني، ١٦٥ file:///D:/الادب%٢٠والسعر/١٣.pdf).

(جینیت) سێ شێوەی بۆ گیرانەوە دەست نیشانکردووە لەوانە: یەکەم: چیرۆک Story وەکو نێوەرۆکی گێڕانەوەی بابەتەکە، دووەم: گێڕانەوەNarration وەکو کردەی گێڕانەوەیەکی بەرهەمدار، کە پشت بەژمارەیەک دۆخی هەقیقی و خەیاڵی دەبەستێت. سێیەم: گوتارDiscourse کە هێما و گوتراوەکان و گوتار و خودی دەقی گێڕانەوە دەگرێتەوە. (جیرار جینیت، ٢٠٠٣ ، ٣٨-٣٩).

بەم پێـوەرانەی سـەرەوە بۆمـان دەردەکەوێـت گوتـاری دەقی ئەدەبی لەگەڵ ئەوەی هەنـدێک بنەمـای هـاوبەشی لەگەڵ گوتـاری دیـکە هەیە، بەڵام بەهـۆی پابەسـت بـوون بە ژمـارەیەک شـێواز و ستایلی تایبەتمەنـد و دەربڕین و ڕوانبێژیی و بەدیهێنانی مەبەسـت و جێبەجێ کردنی ژمارەیەک ئەرکی کردە (کردە قسە) ئەو زمانەی دەقی ئەدەبی لەڕووی هـونەرییە پێ دەنووسرێـت، دەتوانرێـت جیـاوازیی و تایبەتمەندی ئەم بوارە دیاریی بکرێت.

هەر کاتێک لە گوتاری دەقی ڕۆمانێک، یان هەر دەقێکی دیکەی نـووسراو، یـان گـوتراو شـتێکی جیـاواز لەنێو پەیامەکە ببینرێت، ئەم گوتارە دەبێتە سـەرەتایەک بۆ هەنگاوی دیکە. دەرگای ڕزگاربوون و کـرانەوە بەسـەر نـاخی قسـەکەرەکاندا دەکـاتەوە، قسـەکردنێک نیشـانەی وریبـانەوە و گەیانـدنی شـتێک دەگەیەنێـت، کە بەلای دامەزراوە باوەکـانی نێـو کـۆمەڵگە ئاسـایی و سروشـتی نـین. چـێژ و سـێکس و ئـایین و سیاسـەت چوارکـوچکەی ژێـر خۆڵەمیشـێکی لەمێژینەن، گوتاری ئەم ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) کە بریتین لە ژیاننـامەی خـودی خـۆی و گەشـتەکانی و ئەوانەی لەگەڵیانـدا هەڵسـوکەوت دەکات. گوتـارێکە دەکرێت لە گۆشـەنیگا و ئەرک و کردەی جیاوازەوە شی بکرێنەوە، هەموو ئەو شتانەی بەفۆرمی فکر و ئایـدیۆلۆژیا نەگـوتراون، ڕیشـەی فکـری بۆچوونەکانیـان سـاخ بکرێتەوە.

بەشی دووەم: شیکردنەوەی دەقی ڕۆمانەکانی ژیاننامەی (کەمال سەعدی)

٢-١ ئافرەت لە ئەدەبیاتی کوردیدا:

نامەوێت بەدرێژی باسی مێژووی بەکارهێنانی وشەی (ئافرەت و ژن و سێکس و جەستە و مەرامە کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیریی و ئابوورییەکان) لەبارەی پەیوەندی نێوان (نێر و مێ) لەنێو دەقی ئەدەبی کوردی بکەم، چونکە هەر یەکە لە (کەریم شارەزا، بەیان ژمارە ٥٨ی ١٩٧٨ ساڵی ١٨) و (کێشەی ئافرەت لە کلاورۆژنەی شیعری هەندێ لە شاعیرانی هاوچەرخ دا، گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێ ژمارە ٨٥ نیسان، میاسی ١٩٨١، کاکە ئازادی حەمەمین). (عەلائەدین سجادی، مێژووی ئەدەبی کوردی). (محمدی مەلا کەریم، خەباتی شیعری کوردی لەپێناوی ئازادیی ئافرەتان دا، گۆڤاری بەیان ، ژمارە ٢٥ ماسی ١٩٧٠). (سەباحی غالب، ئافرەت لە چیرۆکی کوردیدا). (د. کەمال ئەحمەد مەزهەر، ئافرەت لە مێژوودا) و (عەبدولخالق مەعروف، مێژووی ئازدەمیزاد) و لێکۆڵینەوەکانی (د. مارف خەزنەدار لە مێژووی ئەدەبی کوردی) و (د. عیزەدین مستەفا رەسول، له الواقعیه فی الادب الکردی) و دەیان بابەت و وتاری دیکە لەبارەی بەکارهێنانی ئافرەت وەکو ئامراز و مەبەست و کەرەستە لەنێو دەقی ئەدەبی کوردیدا بڵاوکراوەتەوە.

لەشیعری کلاسیکیدا ئافرەت وەکو جەستە دوور لە سێکس ئاماژەی پێکراوە، لەهەندێک دەقی دیکەی چیرۆک و ڕۆمانی کوردیدا

ئـافره‌ت وه‌کـو جه‌سـته‌ و چـێژ و خۆشه‌ویسـتی به‌کـارهێنراوه‌، له‌ شیعری نـوێی کوردیـدا ئـافره‌ت راشکاوانه‌ وه‌کـو (جـێژ و سـێکس و جـوانی و خۆشه‌ویسـتی و که‌ره‌سـته‌یه‌کی گرنـگ و زه‌قی په‌یوه‌نـدی نێوان نـێر و مێ به‌کارهێنراوه‌. به‌شێوه‌یه‌کی دیکه‌ گوتـاری سێکسی- له‌نێو ئه‌م جۆره‌ ده‌قه‌دا ڕاشکاوانه‌تر به‌کاردێت، به‌ڵام لای من هێشتا ئافره‌ت که‌ره‌سته‌ و ئامرازه‌، سێکس ئامرازه‌ بۆ به‌خشینی چێژ، نه‌ک ئامانج.

٢-١-١ ئه‌شق و ئه‌ڤین:

وه‌کـو (که‌ریم شـاره‌زا) له‌ لێکـۆڵینه‌وه‌که‌ی له‌ گۆڤـاری (به‌یـان) ئامـاژه‌ی پێکـردووه‌ "حـاجی قـادری کـۆیی له‌کـاتی هه‌رزه‌کاری و چ له‌هه‌ره‌تی لاوێتییـدا یـان چـوونه‌ نـاو ته‌مه‌نی پیریـیه‌وه‌ هـۆنراوه‌یه‌کی نه‌هۆنیوه‌ته‌وه‌ که‌ باسی جوانیی ئافره‌تی کردبێ، یان وه‌کو شاعیرانی پێش خۆی که‌ جۆره‌ها که‌ره‌سه‌ی جوان کاری و تشبیه‌ و لێکچواندن و خوازه‌خواسـته‌ که‌ جیهـانی ئافره‌تیـان پێ ڕازانـدۆته‌وه‌ و بـاسی روومه‌ت و خـاڵ و زولـف و دڵبه‌ریان کـردووه‌ و له‌لایه‌کی تریشـه‌وه‌ بـاسی ئه‌ڤیـنی و دڵ سـووتاویی و هه‌ڵقرچـانی خۆیـانی کـردووه‌ و له‌ ئه‌نجـامی دووریی یـاردا ئارامیـان لێ بـڕواوه‌ و قسـه‌ی نالایه‌قیـان ده‌رهه‌ق کردوون، وه‌کو بێ وه‌فا، بێ مروه‌ت، غه‌دار، جه‌للاد، خوێن ڕێـز... هتـد. (فـواد حسـین احمـد، ئـافره‌ت له‌ هـۆنراوه‌ی کوردیـدا) بڕوانه‌ (که‌ریم شاره‌زا، به‌یان ژماره‌ ٥٨، ١٩٧٩).

واتـا له‌پـێش (حـاجی قـادری کـۆیی) شـاعیره‌کانی دیکه‌ ئافره‌تیان به‌کارهێناوه‌ له‌پێناو جوانکردن و ده‌بڕینی هه‌ستی ناخه‌کی و وه‌سف و لێکچوواندن. به‌کرده‌وه‌ش بۆمان ده‌رده‌که‌وێت شاعیره‌کان له‌زۆر ده‌قی خۆیانـدا ئـافره‌ت وه‌کـو جه‌سـته‌یه‌کی چـێژ به‌خـش له‌ڕێـگه‌ی وه‌سـفکردنی چـاو و قـژ، پـرچ و له‌نـجه‌ و بـۆن و به‌رامه‌ و سـینه‌ و

زولف و برۆ و لێو ... تاد . واتە ئافرەت بەر لەوەی وەکو مرۆڤێکی هاوبەش و یەکسانی پیاو دیقەتی لێ درابێت، بەشێکە لەجوانی و چێژ و جەستەیەک کە ئارامی بە (بینین و تێڕوانین و هەتا وێنە شیعرییەکانی شاعیر) بەخشیوە. ئارامی دەرووونی، شاعیر دەیانەوێت لەڕێگەی گەیشتنە جەستەی ئافرەت، ئاگری ناخیان بکوژێننەوە، ئێمە هەموومان دەزانین (ئاگری ناخی پیاو) بەرانبەر (ئافرەت) بەچ ئاوێک دەکوژێتەوە. ئەدەبی کلاسیکی نەیتوانیوە ڕاستەوخۆ ئەم پەیوەندییە نهێنیی و بینین و بیرکردنەوە و خۆ لێخۆشکردنەی نێر بەرانبەر مێ ئاشکرا بکات.

بۆیە ماچی مەجازی لەجیاتی وێنە وکردەی ماچی هەقیقی سەردەمی ئێستای نێو فلیمەکان بەکارهێناوە. وەسفی ڕۆیشتن و لەنجەو لاریی، لەجیاتی وێنە و نمایشی- نێو ڕیکلام و نمایشی- جلوبەرگ و بازرگانی و هەتا فیلمە نیمچە ڕووتەکان بەکارهێناوە.. تاد. ئەگەر نا (ماچ) لەملیۆنێک ساڵ بەر لەئێستا هەر (ماچ) بووە، ئەگەر شێواز و جۆر و کاتیشی- گۆڕابێت، بەڵام وزەیەکی ئەبەدی بە مرۆڤ دەبەخشێت. جەستە هەر جەستەیە، هەرچەندە (شێوازی بەکارهێنانی جەستە لە سێکس، لە کاروباری ڕۆژانە، لە نمایش و چۆنیەتی داپۆشینی بە جلکوبەرگ .. تاد) گۆڕانی بەسەردا هاتووە، بەڵام کاریگەریی و کارتێکردن و سەرنجڕاکێشان بەجەستە لای ئافرەت و پیاویش لە کۆنەوە هەبووە. بەلای منەوە کە دەمێکە دەخوێمەوە و دەمەوێت بزانم کاریگەریی (ماچ) چییە؟. پەیوەندیی و چێژی سێکسی. لەڕێگەی (بینین و لێو و ماچ و تام) دەگوازرێتەوە لە جەستەیەکەوە بۆ جەستەیەکی دیکە. واتە (ماچ) سەرچاوەیە بۆ دروستبوونی پەیوەندیی و تێکەڵبوونی ڕۆحی، بۆیە شاعیرەکان زۆر باسی ماچ دەکەن.

شوێن و کات کاریگەرییان لەسەر بەکارهێنانی (وشە و گوزارشت و کەرەستە زمانەوانییەکان و شێوازی وەسف و دەربڕین و نیشاندان

و نمایشەوە)کانی نێو گوتار هەیە، بۆیە ئەم جۆرە پەیوەندیانە لەنێو دەقی ئەدەبی دەکرێت بەپێی نەریت و پەیوەندیی کۆمەڵایەتی و ڕەفتار و ڕۆشنبیریی کەسەکان بەپێی سەردەم و شوێنیان شیکار بکرێت. وەکو چۆن ئەم پەیوەندییە لەنێو دوو گەڕەکی (هەژار) و (دەوڵەمەندی) یەک شار و لەیەک سەردەمیشدا جیاوازیی تێدا بەدی دەکرێت، تەنیا پەیوەندیی نێوان نێر و مێ، بەکارهێنانی وشە و دەستەواژە و دەربڕین و شێوازی بەیەکگەیشتنی کۆمەڵایەتی و هەتا شێوازی ماچ و دەستگرتن و یەکتر دواندن و خۆ لەیەکخشاندنی نێر و مێش، هەمان ڕەگەزیش جیاوازی تێدایە.

له دەقەکانی (کەمال سەعدی) له ناوونیشان تاکو کۆتایی گێڕانەوەی ڕووداوەکان ئەم شتانە بەرجەستەکراوە، کە مرۆڤ وەکو چێژ و سێکس و کردیە پەیوەندیکردن لەنێوان نیر و مێ بەکاردێت. (کردەی هەڵچوون و ڕەفتار و دۆزینەوەی جەستەیەکی چێژ بەخش.

٢-١-٢ یەکێتی نێر و مێ له نێو کۆمەڵگای کوردیدا:

ئێمە ئاماژەمان بەوە کرد کە (سێکس) ڕێگە و هۆکارێکە بۆ ئەوەی یەکبوون و یەکێتی ڕۆحی و بەیەکەوە بەستنەوەی بەهێزی نێر و مێ لەنێو کۆمەڵگەدا دروست ببێت، بەشێوەیەکی دیکە دەکرێت بڵێین (سێکس) پەیوەندیی و یەکێتییەکی لائیرادەیی و بێ خواستی پێشەکیی لای مرۆڤەکان دروست دەکات. بەپێی بۆچوونەکانی (حاجی قادری کۆیی) ئەم یەکبوون و لەنێو یەک توانەوەیە لەسەر بنەمای (یەکسانی و هاوبەشی و خۆشەویستی) لەنێو کۆمەڵگەی کوردەواری لەنێوان نێر و مێ دروست نەبووە، بەڵکو "ئافرەت هیچ دەورێکی نەبووە، تەنها بۆ خزمەتکردنی پیاو نەبێت تەنها له بەر ئەوەی کە ئەو ژنە و ئەم پیاو کەسایەتیی ئافرەت لەنێو کەسایەتیی پیاودا توابۆوەوە، پیاو بە هەوەسی خۆی فەرمانی

دەدایێ و قەدەغەی هەمــوو شــتێکی لێ کردبــوو. لەنێــو چــوار دیوارەکەدا لە نێو تاریکیی نەزانینیدا دەژیا زانین تەنها بۆ پیاو حەڵاڵ بوو، ئەمیش تاریکی و نەزانین، ئەو ڕۆشنایی و سەربەستی، ئەمیش دوور لە ڕووناکی و لە بەندایەتی دا ژیانی بردە سەر". (فواد حسین احمد، بێ ساڵ، ١٥٩).

(مەلای گەورە) ڕاشکاونە و بێ شاردنەوە وشەی (سێکس) لەنێو هۆنراوەی (شۆڕەژن)یدا بەکارهێناوە و لە دێڕیکدا دەڵێت:

شۆڕەژن من لەهەوەڵ پێم نەووتی

ئاخری حضرەتی شێخ تێت دەکوتێ

لای خوێنەر و بەکارهێنەری زمانی کوردی ڕوونە، وشەی (تێت دەکوتێ) بەچ مەبەستێک بەکاردێت و چۆن یەکێک ئیستغلالی ڕەگەزی بەرانبەری خۆی دەکات و سورای دەبێت و مەرج نییە ئەم جووتبــوونە ئــارەزوو مەنــدانە بێــت، بەڵکــو لەنێــوان فێڵبــاز و هەڵخەتێنراوێکــدا دەقەمەوێــت، یــان کەسی یەکەم، کەسی دووەم لەپێنــاو پێشکەشــکردنی خزمەتێــک و بــیرۆکەیەک و زانیــارییەک و شتێک بەکاردەهێنێت. گرنگ لەم وێنە شیعرییەدا پەیوەندی نێوان (شێخێک) و (ئافرەتێک) دروستکراوە، کە لەئاگامدا کردەی سێکسی دوور لە خۆشەویستی و سۆز و پەیوەندیی پێشوەختەی نێوان دوو ڕەگەز ئەنجام دەدرێت و ئەویش لەئاکامی (فریودان و پەشیمان بوونەوە) وێناکراوە.

لای گۆرانی شاعیرش پەیوەندی ئاشقانەی نێوان یار و کوڕە دڵدارەکە بەم جۆرە وەسف کراوە:

بڵێن بەیار، بڵێن بەیار، یاری نازدار
سەد هەزار جار خۆزگەم بە پار، منی هەژار،
خۆزگەم بە پار!

هە ڕۆژە عیشوەیەک، نازێ،
هەر خەڵوەتە چەشنە ڕازێ،
لەو توانج، لە من نیازی!
بۆ ماچێ ، نوقرچێ، گازێ،
هەر بەزمە دەنگێ، ئاوازێ،
بە چاو بینینی دڵخوزێ...

"ڕاستە شاعیر تاڕادەیەک لە (جینس) نزیک دەبێتەوە کاتێ باسی (ماچ) و (نوقورچێ) و (گاز) دەکات، بەڵام هەرگیز ناگاتە ئەو ڕادەیە بڵێین ئەم هۆنراوەیە هۆنراوەیەکی (جینسی-)ی پەتییە، (گۆران)ی شاعیر جینسی. نەکردۆتە ئامانجێکی سەرەکی، بەڵکو مەبەستی زیاتر جوانی پەرستییەکەیە، ئەگەر جار نەجار لەوەسفکردنەکانیدا زیاد ڕۆیشتبێت، ئەوا ئەو سنوورەی نەشکاندووە، کە بچێتە جوغز و کەوانەی ئەو مەسەلەیەوە لە مەبەستە ڕاستەقینە و ئامانجە سەرەکییەکەی دووری بخاتەوە. هەروەها سەبارەت بە شیعرەکانی (بۆ خانمێک) و (گەورە کچێک) و (شەوێک لە عەبدوڵلا) و (بۆ کچێکی بێگانە) ئێمە لەگەڵ ئەو ڕایەدا نین کە دەڵێن: جینس بەشێکی جەوهەری لە هەڵوێستی گۆران بەرانبەر ئافرەت پێکهێناوە. (فواد حسین احمد، بێ ساڵ، ٢٧٩- ٢٨٠).

من پێچەوانەی ئەو ڕاو بۆچوون و شیکارانەی لەبارەی ئەدەبی کلاسیکی و شیعری هاوچەرخی کوردی کراوە، پێم وایە دەبێت هەندێک کراوەتر و زانستیانە تر لەدەق لەبارەی (سێکس و جەستە و عەشق و دڵبەر و دڵدار و جوانی ئافرەت و چێژ و وەسفەکان) بنۆڕین، کە پەیوەندییەکی قووڵیان بە هەست و نەستی دەروونی و چێژی سێکسی_ و بینینی سێکسی_ بەچاو و لەزەتی جەستە و پەیوەندیی نێوان نێر و مێیەوە هەیە. لای من بابەتەکە تەنیا ئاماژە و وەسفکردنی ڕووت و قووتی بێ نیازی ناخەکی و هەستە سێکسییە

داپۆشراوە کپکراوەکەوەکەی جوانی نییە، بەڵکو بەرجەستکردنی (هەستی ناوەوەی خودی مرۆڤە بەرانبەر سێکس و جەستە). بڤەبوون و قەدەغە هۆکارێکی سەرەکییە، کە دەقنووسی کورد خۆی لە واتا و مەبەست و گوزارشتی ڕاستەوخۆی سێکسی- بپارێزێت، هیچیان نەگەنە ئاساتی (شێخ رەزای تالەبانی) و بەکردەوە هەجووی سێکسی- کەسانی ناحەزی خۆی بکات و (وشەی سێکسی- و کەرەستەی نیر و مێ) بەکاربهێنێت و لەهەمان کاتیشدا توێژەرانیش قسەکردن لەسەر ئەم بابەتە بە بڤە دەزانن و خۆیانی لێ دوور دەگرن. هەموو شتێک لەچوارچێوەی زانست و سنوور نەبەزاندن و بەکارنەهێنانی شتەکان بۆ مەبەستی دەرەوەی بابەتەکان، کارێکی ئاسایی و سوودبەخش دەبێت. لەمەد ابۆمان ڕوون دەبێتە لەنێو گوتاری ەئدبەیدا سێکس (بابەتێکی دیلکراوی سەرکوتکراوە، نە دەقنووس و نە ئەوانەی لێکۆڵینەوە دەکەن، ناتوانن لەبەر ژمارەیەک هۆکار خۆیان لەم سەرکوت و سانسۆرە بەردەوامە) ڕزگار بکەن.

لەکاتێدا دەقی کلاسیکی کوردی بەناڕاستەوخۆ وەسفی خۆشەویستەکانیان و جەستەی ئافرەت و نیەت و ئارەزووی سێکسی نێرانە و پەیوەندییە دەروونییەکان کردووە، بۆیە ناچار بوون پەنا وەبەر ڕەوانبێژیی و وەسف و خوازە و لێکچواندن و ناوی نهێنی و ئاشکرانەکردنی ناوی خۆشەویستەکانیان ببەن.

وابزانم لەوەش دوورتر (موحەمەدی مەلا کەریم) لە شیکردنەوەی شیعرەکانی نالی، لە قۆناغی تورکیا ئاماژە بە وەسفی (سێکسی- کوڕێکی سوورەی لوسی لە حەمام) دەکات و ئەو پەیوەندییە سێکسییە هاوڕەگەزییەی بە وردی شیکار کردووە. بەڕاستی لەم سەردەمەدا پێویستە شیکاری شتە قەدەغەکراوە سێکسییەکانی نێو دەقی کلاسیکی و دەقی هاوچەرخی کوردی بکەین، شتی زۆرمان بۆ ئاشکرا دەبێت. ڕەنگە ئەم دۆخە لەنێو چیرۆکدا

پتریش هەستی پێ بکرێت، کە چیرۆک لەبەراورد بەشیعری کوردی ژانرێکی هاوچەرخ و تازەترە. چیرۆک کە ئەرکی گێڕانەوەی کۆمەڵایەتی و وێناکردنی دۆخی کۆمەڵایەتی هەیە، پەیوەندیی سێکسی نێوان نێر و مێی پتر لە شیعر تێدا بەرجەستە دەبێت، یان ڕاشکاوانە و ڕاستەوخۆتر لە دەقی شیعریی گوزارشت لە پەیوەندییە مرۆیی و سنوور بەزاندنی سێکسی و بەکارهێنانی واقیعی پەیوەندییەکانی نێوان دوو ڕەگەزی جیاواز بکات.

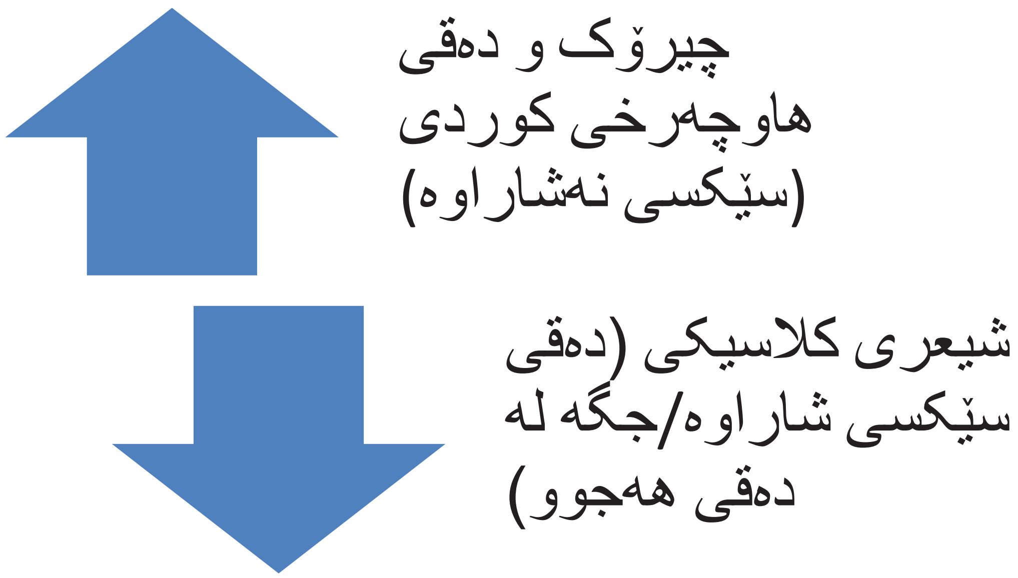

ئەم واقیعیە ئەگەر لە چیرۆکدا سنووردار بێت، بەڵام لەنێو دەقی ڕۆماندا پانتاییەکی زۆری لە گێڕانەوە و وێناکردن و بەکارهێنانی هەست و نەستی مرۆییانە و زەقکردنەوەی سێکسیی پێدراوە.

(کەمال سەعدی) لە ڕۆمانی (شەوانی باکۆ)دا لەگێڕانەوەیەکی کورتدا لە وەسف و باسی (سارا ئازەری) کە ئافرەتێکی جوان و قەشەنگ بووە دەڵێت: "زۆر بە جوانیەکەی سەرسام بووم، سەیری چاوەکانیم دەکرد، خەیاڵم لای سینە و مەمکی بوو، لەدڵی خۆمدا دەموت (دیارە کاتی خۆی ڕەسوڵ گەردیش کچێکی وەها شۆخ و شەنگی بینیوە، وەکو من پێی سەرسام بووە، بۆیە حەیرانی بەسەردا وتووە و بەنازدار حەیران ناوی بردووە). لە بینینی نازدار

حەیرانەکە تێر نەبوو بووم، ڕابەرە گەشتیارەکەمان وتی: پاسەکە لەبەردەم دەرگای هوتێلە، ئەگەر ئامادەن بفەرموون با بڕۆین". (شەوانی باکۆ، ٣١). لێرەدا (کردەی بینین) و (گەڕانەوە بۆ گێڕانەوەی بەسەرهاتی حەیران بێژ) و (چێژ و کاریگەریی و ورووژاندن) و (بیرەوەریی). وەکو بەشێک لە گوتاری دەقەکە دەردەکەوێت.

لەم گێڕانەوەیەدا ڕۆماننووس بەشێوەیەکی ڕاستگۆیانە (هەست و نەستیی) خۆی بەرانبەر بینینی ئافرەتێکی شۆخی ئازەری دەردەبڕێت و پێی سەرسام دەبێت. یەکسەر هەست و نەستی بەرەو (سینە و مەمکی) دەچێت. ئەمە دەربڕینێکی ڕاستەوخۆ غەریزەی سێکسییە. بۆیەشە دەیەوێت پێمان بڵێ ئەدەبی کلاسیکی و پێش ئەم دەقە، ئەوانیش سەرسام بوون بەسێکس و ڕەگەز و جوانی ئافرەت بۆ چێژ، بەڵام نەیانوێراوە ڕاشکاوانە بەم شێوەیە ئاماژەی پێ بکەن.

لە گێڕانەوەی قسەکانی (سەیاح پەقرەج)دا بەم شێوەیە هەندێک شتی ئەو قسەکەرەمان بیر دەهێنێتەوە، کە یەکێک لەنێو دەقی ڕۆمانەکەدا شتەکان بۆ گوێگرەکانی دیکە دەگێڕتەوە و دەڵێت "لەگەڵ ژنێک بچێتە فەرمانگەی حکومی و بە بێ ترس سێکسی لەگەڵ بکات. هەندێک کەس درۆ دەکات، بەڵام ئەو نەک درۆ، بەڵکو بوختانیش بۆ خۆی دەکات. بە قسەی ئەو بێت، بۆتە ڕاسپۆتین و ژن و کچ لەم شارە نەماوە سێکسی لەگەڵ نەکردبێت!!". (خانمباز، ٢٢٦). کەچی (سەیاح پەقرەج) خۆی دەڵێت: " هێشتا ژنم نەهێنابوو، لەگەڵ کچێکی پاکیزە پەیوەندی سۆزداریم هەبوو، ڕۆژێک ماڵەوەمان کەسیان لەوێ نەبوون، لەگەڵ خۆم بردمە ماڵەوە، دەمم خستبووە ناو دەمی، لێوەکانیم دەمژی، بە دەستەکانیشم، مەمکەکانیم دەگوشی. نەمدەویست هیچی لێبکەم، چونکە خۆشمدەویست، بەڵام کاتێک هەدرووکمان جلەکانمان داکەند و خۆمان ڕووت کردەوە، بەرگەی نەگرت و بەدنەگی بەرز

وتی: کوڕی قەحپە، بۆم پاڵدە بۆچی ڕاوەستایت و نایخەیتە ناو؟". (خانمباز، ٢٢٦).

گوتاری ئەم گێڕانەوەیە هەرچیەک بێت، فیلمێکی سینەمایی داوێنپیسییە، پیاوەکە لەهیچ ناگەڕێتەوە و کچەکەش لەتاوی چێژ، هاوار دەکات و جوێنی پێ دەدات. ئەمە لە شێوازی قسەکردن و لە وێناکردن و لە گێڕانەوەی بەسەرهاتەکە (خەیاڵی، یان هەقیقی) ئاماژەیەکی ڕاشکاوانەیە بە سێکس.

٢-٢ ڕۆمانی ژیاننامە و بیرەوەریی

هونەری گێڕانەوە لەگەڵ پەیدابوونی مرۆڤ پەیدا بووە، چونکە مرۆڤ لەسەرەتاوە پێویستی بەوە بووە، ئەو شتانەی لەدەرەوە دەیانبینێت و خۆی لەگەڵیاندا دەژیت بۆ ئەوانی دیکەی بگێڕێتەوە، یان قسەی گێردراوەی ئەوانی دیکە بۆ ئەوانەی لەگەڵیان دەژی، بگێڕێتەوە. گێڕانەوە هونەرە، هونەرێکی چڕ، کاریگەر و بکوژیشە لەهەمان کاتدا. ئەوانەی ناتوانن و توانا و زمانی گێڕانەوەیان لاواز و سیسە، لەگرنگی بابەتە گێردراوەکە کەم دەکەنەوە و وا دەکات گوێگرەکانی بێز لە بابەتەکە بکەن.

بەگشتی ئەم هونەرە بەیەکێک لە هونەرە کۆنەکانی پەخشان دادەنرێت و ژیانی واقیعی تاکێک لە تاکەکان بەکاردەهێنێت، کار دەکات دووبارە لە ژیانی ئەو کەسە لەچوارچێوەی مێژوویی و کەسیی لەنێو تێڕوانینە نوێیەکان بگەن. ئەو شتانەی لەنێو بیرەوەرییەکاندا تۆمارکراون نووسراو بێت، یان بەقسەکردن و گێڕانەوەی زارەکی و وێنە بێت. (Paul Murray Kendall,: 10 March 2019, URL: https://www.britannica.com/art/biography-narrative-genre,Access Date: January 30, 2021). لەمەش پتر دەتوانرێت بڵێین "کارێکی هونەری پەخشان ئامێزە، دەقی ژیاننامەی خودی دەگرێتەوە و پێویستە

دونیابینی نووسەرەکە لەبارەی خودی خۆی و جیهان بگرێتەوە. تەنیا خێزان و دۆستەکانی و ئەوانەی لێیشی نزیکن". (Joseph Epstein A: 1. Jan 2016,URL https://www.wsj.com/articles/the-art-of-biography-1451514816 , Access Date: January 30, 2021).

لە نووسینی رۆمان و چیرۆکیش دا کە بریتییە لەگێڕانەوەی بیرەوەرییە هەقیقییەکان لەبارەی خودی خۆی و دەوروبەری، دەکرێت شێوازێکی تایبەت پەیڕەو بکرێت لەپێناو دروستکردنی شێوازێکی هونەری تایبەت "هەندێک پێیان وایە ئەدەبی ژیاننامە وێنەیەکی تێکەڵە و سنووری پێوانە و بیناکردنی هونەریانەی رۆمان و چیرۆک دەبەزێنێت". (عراج الهوارية، ٢٠١٢، مقدمة).

لەهەمان کاتدا (دامی هەرمیۆن) بە شێوازێکی دیکە لەپەیوەندیی نێوان کەسەکان و خودی دەقی رۆمانی ژیاننامەیی دەڕوانێت و دەڵێت "ئەدەبی ژیاننامەیی دابەشی سەر ژیاننامەی (ئەوانی دیکە) و ژیاننامەی (کەسی و خودی) دەبێت. ژیاننامەی ئەوانی دیکە بریتییە لە گێڕانەوەی ژیانی کەسێک، کە کەسێکی دیکە لەبارەیەوە دەنووسێت". (Professor Dame Hermione Lee: January 30, 2021/Published:7JUL2020,URL:https://www.thebritishacademy.ac.uk) . هەروەها ژیاننامەی تاکە کەسی و خودیش گێڕانەوەیەکی پەخشان ئامێزە کەسێکی واقیعی لەبارەی تایبەتمەندییەکانی خۆی دەینووسێت، جەخت لەسەر ژیانی تاکەکەسی و مێژووی کەسایەتی خۆی دەکاتەوە، لەنێو زماندا ئەو خۆی حیکایەتخوان و قسەکەرە، لەبارەی بابەتیشدا بەکارهێنانی ژیانی تاکە کەسییە و مێژووی کەسێکی دیاریکراوە، لەبارەی دۆخی دانەرەکەیش گونجان لەنێوان دانەر و قسەکەر و حیکایەتخوانی باسەکە هەیە. (فیلیپ لوجون ١٩٩٤، ٢٢-٢٣). لەنێو ئەم رۆمانی (خانمباز) و (حەج وعومرە) و (شەوانی باکۆ) و (شەوناى ئێریڤان)دا لەبنەڕەتدا باسی خودی

نووسەرە، کە خۆی باسی خۆی دەکات و لەهەمان کاتیشدا باسی ئەوانی دیکەش دەکات.

ڕۆمانی ژیاننامەیی پشت بە بیرەوەریی خاوەنەکەی دەبەستێت و لەهەندێک شوێنیش بەپێی پێویست تێکەڵی خەیاڵی ئەدەبی دەکرێت، ئەمە وایکردووە لەگەڵ ژانرێکی تری ئەدەبی جیاواز بێت، لەکردەوەدا تێکەڵی هەردوو لقی ئەدەبی (ژیاننامە و ڕۆمان)ە. بەناوبانگترین ڕۆمانی ژیاننامەیی جیهانیی بریتییە لە ڕۆمانی (بەرزاییەکانی وێزەرینگ)ی نووسەر (جینێیر). (پرۆفیسۆر دکتۆر کەمال سەعدی مستەفا، ، ٢٠٢٣، ٦-٧).

(فیلیپ لۆجان) دەڵێت "ژیاننامە کارێکی ئەدەبییە، جا ڕۆمان بێت، یان شیعر، یان وتارێکی فەلسەفی، دانەر بەشێوەیەکی ناڕاشکاو، یان بە ڕاشکاویی بەمەبەستی گێڕانەوەی سەربردەکانی ژیانی خۆی، ژیاننامەی خۆی دەگێڕێتەوە و بیرۆکەکانی و هەستەکانی خۆی دەخاتە ڕوو". (پرۆفیسۆر د. کەمال سەعدی مستەفا، ٢٠٢٣، ١١) و بۆ زانیاری پتر بڕوانە (فیلیب لوجون١٩٩٤، ١٠).

بەپێی بۆچوونەکانی (جیرار جنیت) گێڕانەوە (چیرۆکی خودی و کەسی)یە ئەوکاتەی لەڕێگەی دەنگی قسەکەرە حیکایەتخوانەکەوە دیاریی دەکرێت، ئەمەش لەڕێگەی بەکارهێنانی ڕاناوی لکاوی کەسی یەکەمی تاکی قسەکەرەوە دەبێت. بەڵام هەندێک جار قسەکەری ڕاناوی لکاوی کەسی یەکەم مەرج نییە خودی نووسەرەکە بێت. (فیلیب لوجان، ١٩٩٤، ٢٤).

ژیاننامەی مرۆڤ لە پێناسە گشتییەکەیدا جۆرێکە لە ئەدەب، کە پێناسەی ژیانی مرۆڤی تێدا بەکاردێت، پێناسەکە کورت بێت، یان درێژ، بەشێکی گەورەی ئەم ژیانە لەنێو ژیاننامەکەدا لەلایەک کردەی بیرکردنەوە و ڕامان ڕەنگ دەداتەوە و لەلایەکی دیکەشدا

خوورەوشـــت و کـــار و کردەوەکـــانە. هـــونەرێکی ئەدەبیـــیە و نێوەڕۆکەکەی زمانی پەیوەندیکردنە. (د. عبدالعزیز شرف، ١٩٩٨، ١٢).

ڕۆمـــانی ژیاننـــامەیی دەربـــڕی خـــاوەنەکەیەتی بەشـــێوەیەکی ناڕاسـەوخۆ، لەڕێگەی پشـت بەسـتن بەخەیاڵ، پشـت بە ڕووداو و واقیعێـک دەبەسـتێت کە بەکـردەوە هی خـاوەنەکەیەتی. ئەم جـۆرە ڕۆمـانە لەم سـاڵانەی دوایـدا نێوبـانگی زۆری پەیـداکردووە لەوانە (جـێمس جـۆیس و برۆسـت و فرجینیـا و وۆلـف مارگریـت دۆرا). (شهرزاد قصاری، جوهر حنان منصوری، ٢٠٢٠، ٢١). بۆ زانیاری پـتر بـڕوانە (احمـد منـور، مجلـة فصـلية، يصـدرها اتحـاد الكتـاب الجزائريين، عدد ١، ١٩٩١، ١٨٥).

لە ڕۆمـانی (شـەوانی ئێریڤانـدا) قسـەکەر و کارەکتەری سـەرەکی (مـن)ی خـودی نووسـەرە و دەڵێـت: (ئێـوارە بـوو، لەگەڵ ئەمجەد مەندیل لەناو باخچەکە دانیشتبووم، فەرهاد کە منی بینی، شوێنی خـۆی گواسـتەوە و هـاتە لامـان دانیشـت: ئەو هەرچەنـدە تەمەنی لەسـەرووی حەفتـا سـاڵیدا بـوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشـدا کەسـێکی بەزەوق و ڕۆمانسی۔ بـووە. (قسـەکەر) کە لەگەڵ چەنـد بـرادەرێکی دەچێتە (ئێریڤـان) و لەنێو دەقەکەدا دەڵێت: "پێم وت: تۆ بەهەڵە لەمـن تێگەیشـتی، نـامەوێ سێکسـت لەگەڵ بـکەم، تەنهـا دەمەوێ دوو بتـڵ بـیرە بەیەکەوە بخـۆینەوە و کەشـێکی خـۆش بەیەکەوە وەربگرین و باسی ژیانی خۆتم بۆ بکەیت. ئەویش وتی: منت بەدڵ نییە، بۆیە وا دەڵێی.

وتم: تۆ کچێکی جوان و ناسکیت، ئەوانەی ئەو کارە دەکەن، لە تۆ جوانتر نین، بەڵام من لەو کەسانە نیم بەدوای ئەم کارەدا بگەڕێم، تەنها حەزم لەهاوڕێیەتی ڕەگەزی مێینەیە و حەز دەکەم گوێم لێت

بێت و باسی ژیانی خۆتم بۆ بکەیت. بزانم لەکەیەوە دەستت بەم کارە کردووە و بۆچی دەیکەیت؟

ئەویش وتی: تۆ چ سوودێک لە چیرۆکی ژیانی من دەکەیت؟

وتم: هەموو کەسێک بۆ من زۆر گرنگە، من رۆماننوسم، چیرۆکی ژیانی ئێوە کەرەستەی رۆمانەکەی منن. کە ئەوەم وت: سەری خۆی لەقاند و وتی: ئەها، کەواتە تۆ توێژەری کۆمەڵایەتی؟ منیش وتم : جیاوزی نییە، منیش وەک توێژەرە کۆمەڵایەتییەکان بەدوای ژیانی خەڵکیدا دەگەڕێم و دەیانکەمە رۆمان". (شەوانی ئێریڤان، ٩٨). لەڕاستیدا رۆماننووسە هەقیقییەکان فەیلەسوفێکی کۆمەڵایەتین بێ ئەوەی بانگەشەی هیچ فەلسەفەیەکی تایبەت بکەن، ئەوان هەموو ژیان و کۆمەڵگە و بزاڤ و کەسەکان لەنێو دەقەکانی خۆیان بەپێی دۆخی چینایەتی و دەروونی و رۆشنبیریی و نەخۆشی و ساخی و تەمەن و وزە و نیتە و گوتارە جیاوازەکانیانەوە دەئاخننە نێو دەقەکانیان. بۆیە گوتاری سێکسیش هەروا دیاردەیەکی بێ پەیوەندیی بە پێکهاتەی کۆمەڵایەتی نییە.

لەدەقی رۆمانێکی دیکەدا کاتێک (سەمیرە، هاوڕێیەکەی لەیلا) لەگەڵ خۆی دەهێنێتە نێو شوقەکە، ئەوان سێ کەسن (رۆماننووس) و (ئازا و کاروان). رۆماننووس (لەیلا) بۆ خۆی گڕ دەدات و (سەمیرە)ش بۆ (ئازا و کاروان) دەبێت و شەو سێکسیان لەگەڵ دەکەن. بەشێک لە ئێمە نەک هەر دەزانێت رۆماننووس خودی (کەمال سەعدی)ە، بەڵکو دەزانین (ئازا و کاروان)یش کێن و لە چ شوێنێک کار دەکەن و پیشە و کەسایەتییان چییە. واتە ئەوانیش دوو کەسایەتی هەقیقین.

قسەکەری نێو رۆمانەکە گفتوگۆ و زانیارییەکانی لەبارەی لەیلا بەم جۆرە دەگێڕێتەوە: لەیلا وتی: بەیانیان تا نیوەڕۆ لەسالۆنێکی

جوانکاری ژن کار دەکەم، ئەو بڕە پارەیەی لەوێ وەریدەگرم بەشی بژێوی ژیانم ناکات، بۆیە ئەم کارەش دەکەم. مانگی پێنج سەد مەنات وەردەگرم. لەبارەی داهاتیشی ـ لەسیکس وتی: دیار نییە، لەسەر گەشتیاران وەستاوە، لەوەرزی هاوین، بەهۆی هاتنی گەشتیارێکی زۆر بۆ ئێرە، پارەیەکی زۆرمان دەست دەکەوێت، بەڵام لەوەرزەکانی تر کەمتر دەبێت.. .. بەر لەوەی هەستین، بێینە دەرەوە، وتی ئەگەر سێکسم لەگەڵ دەکەیت، من ئامادەم، تۆ پارەی خۆت داوە.. منیش وتم: نامەوێ سێکس بکەم، چێژ لەم دانیشتنانە وەردەگرم.". (شەوانی باکۆ، ١٤٢). بەشێوەیەک رۆماننووس هەموو هەڵسوکەتەکان و ڕەفتار و چێژ و پەیوەندییەکانی خۆی سنووردار دەکات و هی ئەوانی دیکەش بازنەکانی دەوروپشتیان تێک دەشکێنێت.

لەڕۆمانی (شەوانی باکۆ)شدا نووسەر بەم شێوەیە دەستی پێکردووە: " هەرچەند جارێ زۆرم ماوە خانەنشین بم، بەڵام دەمێکە ناوی خۆم لەسەنتەری باخی شار تۆمار کردووە، ئێواران لەجیاتی سوڕانەوە بە دەوری قەڵات، دەچمە ئەوێ و لەژێر سێبەری دارێک دادەنیشم... هەندێکیان لە وەختی بەسەرچوودا دەژین و بە گۆپاڵ یان داری حەیزەران خۆیان ڕاگرتووە.. زۆریش هەن خانەنشین بوونە، بەڵام نایەن بۆ باخی شار، لەتوانجی هاوڕێکانیان دەترسن نەک پێیان بڵێن گون شۆڕ، یان کێر مردووە!.. (شەوانی باکۆ، ٥). بە واتایەکی دیکە پێمان دەڵێت (منی نووسەری ڕۆمانەکە هێشتا (گون شۆڕ و کێر مردوو نیم). ئەمە گوتارێکی دیکەی زمانی کۆمەڵایەتی و ئاخاوتنی باوی نێو دەستە و گروپی نێرەکانە. بەشێوەیەکی ئاسایی ئەم دەستەواژانە لەنێو خۆیاندا وەکو گوتاری (گاڵتە و گەپ، توانج، وەسفکردنی تەمەن و تەندروستی و توانای سێکسی و دۆخی کۆمەڵایەتی کەسە) بەکاردەهێنن.

ڕۆماننووس، لە گێڕانەوەیەکی دیکەی کورتدا لەبارەی سێکسی-ڕاستەخۆ و چێژ و شێوازی لەزەت وەرگرتن لە جەستەی ئافرەتدا، کە خۆی وەکو قسەکەر و کارەکتەری نێو بیرەوەرییەکانی ئەنجامی داوە، دەڵێت: "دەستم خستە سەر شانیان و وێنەیەکم لەگەڵ گرتن و دوایش یەکە و ماچێکم لە ڕوومەتە تەنک و ناسکەکانیان کرد. ئینجا بە ئاکۆم وت: من بە حۆریەکانی خۆم گەیشتم و تۆش تا ڕۆژی قیامەت چاوەڕێ بە، تا حۆریت دەدرێتێ یان نا!". (شەوانی باکۆ، ٦٣). تاکو لە بەشێکی دیکەدا دەڵێت: "منیش کچەکەی ترم لە ئامێز گرتبوو، مەمکە بچکۆڵەکانیم خستبووە ناو دەمم و وەکو منداڵی ساوا دەممژی، ناوە ناوەش گەزەیەکی نەرمم لە گۆیەکانی دەدا، لەگەڵ ئازاری گەستنی گۆی مەمکەکانی، هەڵدەبەزیەوە و بەدەنگی بەرز دەیوت: وەی نانە". (شەوانی باکۆ، ٨٦). لەبارەی هاوڕێ هاوگەشتەکەی دەبێژێت: "ئەویش بە ڕقەوە سەد ماناتەکەی خستە ناو دەستی کچە ئەسمەرەکە و لە ئامێزی گرت و بردیە سەر تەختی نووستنەکە. جلەکانی خۆی داکەند و تەنها بە فانیلە و شۆرتێک مایەوە و دەمی خستە ناو دەمی و لێوەکانی دەمژی، بەدەستێکی مەمکەکانی دەگوشی و دەستەکەی تریشی خستبووە ناو قوزی و میتکەی دەگوشی، دەتوت شتێکی بەنرخی لێ کەوتۆتە چاڵەوە و بە دوایدا دەگەڕێت. ناوە ناوەش بە ئینگلیزی پێی دەوت (It’s good)، کچەکەش وەڵامی دایەوە و دەیوت (It’s very good). (شەوانی باکۆ، ٨٥-٨٦).

لێرەدا هەست بەوە دەکرێت (کوردێکی کەم ئەزموون لە سێکس) بەربۆتە گیانی کچێکی جوانی ناسک نەک (ئافرەت) بەو وەسفە بێت ئەم کەسە (کچە و لە تەمەنی گەنجێتییە و ناسکە و نازداریشە)، بۆیە ئەم کارەکتەرە برسیانە پڕی دەداتێ و زمانی ئەو ئافرەتەش نازانێت، پارەی خۆی داوە بۆیە، بەرقەوە بەربۆتە گیانی و نەدەتوانێت کەشی گفتوگۆ لەپێناو سێکسێکی سروشتی و ئارام

دروست بکات، نە دەشیەوێت پارەکەی بە فیڕۆ بڕوات و بەقەد پارەکەی دەیەوێت کاتی خۆی بە ڕابواردن و سێکس تەواو بکات، بۆیە بە توندی بەردەبێتە گیانی ئافرەتەکە و گوێی مەمکەکانی دەگەزێت و هاواری لێ هەڵ دەستێنێت. بەدەستیش بەربۆتە ئەندامی مێینەی کچەکە.

بەپێی بۆچوونەکانی بڕیار و ڕاسپاردەکانی (یونسێف) لەبارەی توندوتیژی کە چەندین بوار دەگرێتەوە، لە پێناسەیەکدا لەبارەی ئەم دیاردەیە بەشێوەیەکی گشتی دەڵێت: "توندوتیژی سێکسی- بریتییە لە هەر کردەوەیەک، هەوڵێک یان هەڕەشەیەک، کە سروشتی سێکسی- هەبێت و بەبێ ڕەزامەندی قوربانییەکە ئەنجام بدرێت. توندوتیژی سێکسی- بریتییە لە دەستدرێژی سێکسی-، دەستدرێژی سێکسی-، هەراسانکردن، ئیستغلالکردن و لەشفرۆشی زۆرەملێ. دەگرێتەوە. ئەمەش دەتوانێت لە هاوسەرگیریشدا ڕووبدات، بەتایبەتی کاتێک بۆ ئەنجامدانی سێکس یەکێک لە هاوسەرەکان ئامادە نین بۆ کاری سێکسی-". (یونسف، https://help.unhcr.org/turkiye/ar/social-economic-and-civil-/matters/sexual-and-gender-based-violence). لەم وێناکردن و گێڕانەوەیەدا هەندێک (کردەی سێکسی-) توندوتیژانە بەدی دەکرێت، بەڵام لەشفرۆشەکە بەئارەزووی خۆی لەپێناو بەدەستهێنانی شتێک (کە لێرەدا پارەیە) ئامادەیە ڕەوشت و ڕەفتار و هەڵسەکەوتی خراپ و توندی سێکسیانەی ئەو کەسە پێشوازی لێ بکات، کە بەتوندی جەستەی ئەو بۆ مژینی چێژ بەکاردەهێنن.

کردەی گەیاندنی پەیامی ئەم گێڕانەوەیە ئەوەیە: یەکەم: نووسەر خۆشی هەتا نزیک دۆخی جووتبوون چێژی لەجەستەیە لەیلا وەرگرتووە. دووەم: بە توندی سێکس دەکەن. سێیەم: ئافرەتەکان خودنای هیچ گوتارێکی هەستپێکراو نین و هیچ کاردانەوەیەکیان بەرانبەر هەڵسوکەوت و ڕەفتاری پیاوەکان نییە. بۆیە ڕێنماییەکانی

یونسێف تەنای دەقێکی ڕۆشنبرییە و لەئاست ئەم جۆرە پەیوەندیانەدا هیچ کاریگەرییەکی نابێت. لە دونیادا و بەتایبەتی لە گەشتیاری سێکسیدا کردەی توندوتیژی و ئیستغلال و کۆیلەکردن و بارزگانی ئافرەت ڕوودەدەن، بەڵام لەبەر ژمارەیەک هۆکار باسیان ناکرێت. باسەکەی ئێمە پەیوەندی بە دەقی ئەدەبیی و سێکس لەنێو ئەدەبە، بۆیە ناچینە نێو قوراوی باسەکە.

بەتوندی و ڕەچاونەکردنی هەست و نەستی بەرانبەر لەکاتی سێکسدا لەکردەوەدا توندوتیژی دەروونی و ڕەفتاری خراپ و توند دروست دەکات، کە دەبێتە مایەی نیگەرانی و ئازاری دەروونی و هەندێک جاریش کەسەکان پەنا وەبەر سزا و تۆڵە دەبەن.

٣-٢ وزەی سێکسی دەمرێت، لە بیرەوەریدا دەمێنێتەوە

سەرپۆشی و جەستە پۆشی یەکێکە لەو دیاردە باوانەی لە کۆمەڵگەی ئیسلامیدا باوە، یان لای کریستانییەکان ئەوانەی، لە کەنیسە پەیرەوی نەریتە ئایینییەکانیان دەکەن، بەکار دەهێنرێت. بێگومان نامانەوێت ئەم دۆخە لەنێوان ئایینەکان بەراورد بکەین، بەڵام سەرپۆشی جلوبەرگی دامەزراوەیەکە و ئامانجەکانی ڕوونە، بریتییە لە جیاکردنەوەی ڕەگەزی نێر و مێ، ئینجا ئەمە لەڕووی بایۆلۆژی و کۆمەڵایەتییەوە بێت، یان هەر ئاراستە و ڕوویەکی فکری و ئیمان بێت. ئەمە بوارێکی (دال) نمایش دەکات، کە بریتییە لە بواری "ناوەوە"، کە دواتر دەبێتە بوارێکی هاوبەش لە: شەقام و گەڕەک و شاردا. هەروەها ئافرەت لەتێڕوانینی پیاوان دوور دەخاتەوە بەشێوەیەک دوورخستنەوەیەتی لە تێڕوانینی ئارەزوومەندانەی چێژ بەخشین. تەنیا ئافرەتی خۆ داپۆشەر، ئەگەر لە "دەرەوە" بێت، هەر لە "ناوەوە" دەمێنێتەوە بۆیە ئەم هاودژییەی لە ئەنجامی بەکارهێنانی حیجاب هەیە، لە "ناوەوە/ دەرەوە" دا لەکۆتایدا دەتوانرێت تێ بپەڕێنرێت. (مالک شبل، ٢٠١٠، ١٢١).

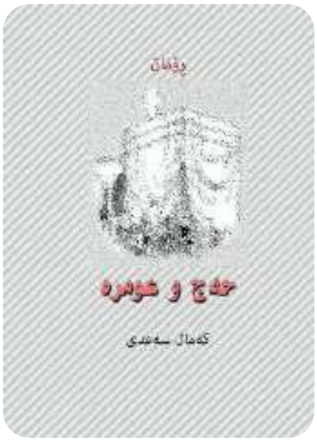

لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)دا تەنیا لە (حەج و عومرە)دا باسی (حیجاب) وەکو ئەرکێکی ئایینی کراوە، لەوانی دیکەدا، بەلای خۆپۆشیندا نەچووە، هەرچەندە لەهەندێک شوێندا وەکو کۆمەڵگە و ئافرەت بە موسلمان و ئیماندار دەکات، ئەمەش لەکردەوەدا دەبێت کەسانێک بن، ڕووپۆش و لەش پۆشیان بەکار هێنابێت. بەڵام لەبەر ئەوەی ئەو (ڕۆماننووس) خۆی وەکو کەسێکی عەلمانی و دوورە دین وەسف دەکات و ئەو شوێنانەی گەشتیان بۆ دەکات هەرچەندە وڵاتی ئیسلامین، بەڵام ئافرەتەکان هەمیشە بە لاشەی ڕووت و نیمچە ڕوت نیشان دەدرێن و دەڵێت: "هاوسەرەکەم کەسێکی نوێژکەر و لە خوا ترس بوو، کە بیرۆکەی چوونە عومرەم لە لای باس کرد، بڕوای نەکرد. وایزانی گاڵتەی لەگەڵ دەکەم، ئەو دەیزانی من لەگەڵ حەج و عومرە دۆست نیمە، تەنانەت ڕقیشم لەو کەسانە دەبێتەوە کە لە جیاتی دروستکردنی قوتابخانە و هەتیوخانە، بە دروستکردنی مزگەوت و تەکیە و خانەقا گرتوویانە و لەجیاتی ئەوەی ئەو پارەی کە لە ڕێگەی حەج و عومرە خەرجی دەکەن، پێم باشترە بیدەنە هەژار و نەدار و لێقەوماوەکانی وڵاتی خۆمان". (حەج و عومرە، ٢٦). بەڵام لەپێناو خۆشەویستی لەگەڵ کچێک دەیەوێت بچێتە سعوودیە و عومرە بکات. لەکاتێکدا خۆپۆشین لای هەندیک پارێزگاریی و شاردنەوەی نهێنی و کاریگەریی جەستەیە. نمایشێکی شاراوەیە، لەپێناو پیشاندانی چێژێکی شاراوە. لای هەندێکیش شاردنەوەی کردەیەکی نهێنی سێکسییە، بۆ ئەوەی کەس گومانی نەخاتە سەر. هەندێک ڕوونکردنەوەی تر بەپێویست دەزانم و زانیارییەکی گرنگ لەبارەی پەیوەندی ئافرەت و پاکیزەیی لە دونیادا ئاماژە پێ بکەم. هەر تەنیا ئەمەریکای باکوور نییە، کە ئافرەت

لەڕووی سێکسییەوە ئازادە، بەڵکو ئێستا لە چینیش کۆمەڵگە بەرەو ئـازادی پـتر دەچێـت. ئەگەر چـین بەراورد بکرێـت بە ڕۆشـنبیریی ڕۆژئـاوا ، دەبینرێـت هێشـتا چینییەکان پێداگرن لەسـەر بایەخـدانی پیاوان بە پاکیزەیی، هەرچەنـدە بەپێی داتاکان گۆڕانکاری ڕوویـداوە. بەپێی لێکـۆڵینەوەیەکی سـاڵی ١٩٨٩، ئافرەت و پیاو لە چـین پێیان وایە پـاکیزەیی سـیفەتێکە ناتوانرێـت پشـتگوێ بخرێـت، کەچی لای سـویدییەکان وا نیشـان دەدەن، کە ئەمە شـتێکە هـیچ بـایەخی نییە. (Buss, DM., 1989, 49). ڕەنگە ئەمەش پەیوەندیی بە جیاوازیی ڕۆشـنبرییەوە هەبێـت، سـەرباری ئەوەش جیـاوازیی سـەربەخۆیی ئـابووری لای ئافرەتەکـانی سـوید لە بەراورد بە ئافرەتـانی چیـنی کـاریگەریی زۆری هەیە لەسـەر ئەم جـۆرە بیرکـردنەوە و ئەنجـامەی دروسـتبووە، چـونکە لەپەیداکردنی سـەرچاوەی ژیان پشـت بە پیاو نابەسـتێت، ئەمەش وایکـردووە ئـازادییەکی زۆریان لەبـارەی ڕەگەز و سێکسەوە هەبێت، بۆیە لای ئافرەت ئازادی ئابووریی بەشێوەیەکی زۆر وەکـو ئـازادی سێکسی۔ بەکاردەهێنرێـت. (د. دیفیـد ام. بـاس، د. سیندی ام، میستون، ، ٢٠١٨، ٢٨٦). لەکاتێکدا ئافرەتی موسڵمان لە ڕۆژئاوا و لەو وڵاتانەی وەکو پەناهەندە ڕووی تێکردووە ئابووری بۆتە هاندەرێکی گەورە کە پتر ڕوو لەڕووپۆشی بکات، چونکە بەشێکی زۆریان لەسەر هاوکاری شارەوانییەکان دەژین و خاوەنی کاری خۆیان نین.

لە ڕۆمـانی (حەج عـومرە) لەسـەر زاری (سـەیفەدین) دا دەڵێـت "خۆزگە منیش وەکـو ئەو خەڵکە ژنێکم بۆ خـۆم بێنابوایە، تـاکو لەو کەش و هەوا خۆشـەی بەهەشـت بەیەکەوە لەسـەر ئەو ڕووبـاری شەرابە بەیەکەوە شەرابمان نۆشیبا". (حەج عومرە، ٣٣).

لەبارە جوانکاریش وەکـو بەشـێک لە سێکس و نمایشی۔ جەسـتە (کەمـال سـەعدی) لە ڕۆمـانی (شـەوانی بـاکۆ) لەبـارەی وەسـفی ئافرەتێکی شوفێر دەڵێت "قەمیسەکەی هەڵدایەوە و دەستی خستە

سه‌ر سکی و وتی: پێشتر که‌رشم هه‌مووی چه‌وری بوو، چوومه لای پزیشکی جوانکاری، نه‌شته‌رگه‌ری بۆ کردم. چه‌وریه‌که‌ی بۆ ده‌رهێنام و بۆتێکس و فیله‌ریشی بۆ ڕوومه‌ت و لێوه‌کانم کردووه، که ڕوومه‌تت گرتم، هێنده‌ی نه‌مابوو بۆتێکسه‌که‌م تێک بچێت. که وای وت کاروان ڕووی تێکردم و به پێکه‌نینه‌وه وتی: ئه‌م دامـاوه هیچ شوێنێکی وه‌کو خۆی نه‌ماوه، جوانکاری بۆ گشت له‌شی کردووه، ته‌نانه‌ت برۆیه‌کانیشی. تاتۆن و برژانگه‌کانیشی. ده‌ستکردن، تۆ به کێنده‌ری ئه‌و سه‌رسام بوویت. وتم: به ڕواڵه‌ت ده‌ڵێی شاجوانه، کێ بزانێت تاتۆ و ماتۆ و فیله‌ر و میله‌ر و جوانکاری کردووه!". (شه‌وانی باکۆ، ١٢٣). ئه‌م جۆره جوانکارییه وه‌کو (ڕووپۆشێکی ئاره‌زوومه‌ندایه) که ئافره‌ت له‌م سه‌رده‌مه‌دا بۆ گۆڕێن و خۆجوانکردن و به‌گه‌نج هێشتنه‌وه‌ی ده‌موچاوی و شاردنه‌وه‌ی لۆچ و چرچی پێستی ده‌موچاوی و سینگ و شان و باسکه‌کانی به‌کاری ده‌هێنن. ئه‌مه له‌کرده‌وه‌دا لای من (ڕووپۆشێکی دیکه‌یه)، ئه‌وانه‌ی ده‌یانه‌وێت له‌جیاتی ماسک، ماسکێکی دیکه جوانکاری بپۆشن.

مه‌به‌ستم به‌کارهێنانی جلوبه‌رگ و چۆنیه‌تی ده‌رخستن و داپۆشینی جه‌سته‌یه لای ئافره‌ت و کاریگه‌رییه‌کانیه‌تی له‌سه‌ر چێژ و ئاره‌زووی سێکس لای پیاو. له‌هه‌مان کاتدا جوانکاریی لایه‌نێکی دیکه‌ی سه‌رنجڕاکێشان و بزواندنی هه‌ست و نه‌ستی به‌رانبه‌ره‌که‌یه.

له ڕۆمانی (خانمباز)دا ڕۆماننووس هه‌ر خۆی وه‌کو گێڕانه‌وه‌ی بیره‌وه‌ری له (ئه‌نتیکه‌خانه‌که‌ی شه‌وکه‌ته فه‌ندی) ده‌ست پێ ده‌کات، ئه‌ویش که‌سێکی هه‌قیقی و شوێنه‌که‌شی واقیعییه و زۆر که‌س له‌نێو هه‌ولێردا ده‌زانێت ئه‌مه کێیه و شوێنه‌که‌ی له کوێیه. به‌وه ده‌ست پێ ده‌کات (ژنێکی عه‌ره‌ب دێته نێو ئه‌نتیکه خانه‌که‌ی شه‌وکه‌ت) و شه‌وکه‌تیش ده‌ڵێت: ئه‌م ژنه عه‌ره‌به خه‌مێکی هه‌یه، ئه‌و منداڵه‌شی بۆ ئه‌وه له‌گه‌ڵ خۆی هێناوه تاکو که‌س گومانی لێ

نەکات.. لەدرێژەی ئەم گفتوگۆیە دەڵێت: من بەدەموچاو دەزانم ئافرەت چی دەوێت و چییە، پیاوم لا گرنگ نییە. واتە بایەخ بە ناسینی پیاو لە بواری ڕەگەزبازی نادات و لە ڕۆژێکی دیکەدا دەبێژێت: "چیم پێ وتی، نەموت ئەم ژنە خەفەتێکی گەورەی لە هەناودایە، بۆیە دێتە ئێرە. ئەو نە بۆ کڕینی ئەو شتانە هاتووە و نە بۆ تەماشاکردنیان، بەڵکو بە دوای هاوڕێیەک دەگەڕێت تاکو خەمی لەبیر بباتەوە. بەدەموچاوی و جووڵەیەوە دیارە. دەزانی هەندێک لەو ژنانەی دێنە بازار، بۆ بازاڕکردن نایەن، بەڵکو بەدوای نێرێک دەگەڕێن، شتێکیان پێی دەستکەوێت. هەندێکی تریش، پارەش دەدەن، بۆ ئەوەی لەگەڵیان ڕابوێرن. "خانمباز، ١٤).

واتە ڕۆماننووس واقیعێکی تاڵی پەیوەندیی کۆمەڵایەتی و کێشەی ئافرەت و تێڕوانین و لێکدانەوەی پیاومان لەبارەی ئافرەت لەڕووی (دەروونی و خوێندەوەی جەستە و کاریگەریی هەڵسوکەوت و ڕەفتارەکان) مان بۆ دەگێڕێتەوە، کە لەڕاستیدا ڕووداوی هەقیقین. گوتاری ئەم دەقە و گێڕانەوەکان بریتین لە:

یەکەم: ئافرەتەکە، منداڵێکی لەگەڵ دایە، وەکو ڕووپۆش و بەلاڕێدا بردنی سەرنجی خەڵک بەکاری دەهێنێت، ئەمەش جۆرێکە لە ڕووپۆشییەکی مەجازیی و بەشێواز و کەرەستەیەکی جیاواز لە کەرەستە سروشتییە بەکار دەهێنرێت.

دووەم: کارەکتەرە کوردەکان دەیانەوێت بە (گەشت ڕووپۆشی خۆیان بکەن)، دەیانەوێت لەبەردەم خەڵک وا نیشان بدەن گەشت دەکەن، لەکاتێکدا ڕووی هەقیقی و گوتاری هەقیقی گەشتەکانیان بۆ (سێکس)ە نەک (پشوودان و بینینی وڵات و ناوچە و شارستانیەتی جیاواز).

سـێیه‌م: ڕۆمـانـنووس خـۆشی په‌رده‌یه‌كی ڕوون و ئاشـكرای شـاردنه‌وه‌ی گوتـاری خـۆی به‌كارده‌هێنێـت، كاتێـك به‌ ئافره‌ته‌كان ده‌ڵێت مـن سـێكس نـاكه‌م، ته‌نیا ده‌سـتبازیی ده‌كه‌م. ده‌یه‌وێت به‌ خوێنه‌ر بڵێت من بازنه‌ و سنووره‌كانم نه‌به‌زاندووه‌.

ئه‌مـانه‌ له‌كـرده‌وه‌دا جـۆرێكه‌ له‌شـاردنه‌وه‌ی ڕاسـتی و ڕووی هه‌قیقی هه‌ندێک بابه‌ت، وه‌كو چۆن ئافره‌ت به‌ پارچه‌ په‌ڕۆیه‌ك جه‌سته‌ی خـۆی ده‌شـارێته‌وه‌. هه‌ردوو دۆخ ئامـانجی (لێكـردنه‌وه‌ی دوو شـته‌). یه‌كێكیـان لێكـردنه‌وه‌ی (نـێر و مێـیه‌)، ئه‌وی دیـكه‌ش لێكردنه‌وه‌ی (ڕاستی و درۆ، هه‌قیقی و دروستكراو)ه‌كانه‌.

ئه‌و شـته‌ زینـدووه‌كان له‌نێـو بیره‌وه‌رییه‌كانیـدا به‌زینـدووی تۆمـار ده‌كــات. (شــه‌وكه‌ت) پیــاوێكی هه‌قیــقه‌. (ئــاكۆ و ئه‌مــجه‌د) هه‌ردووكیان یه‌ك كه‌سـن و له‌دوو ڕۆمـانی جوودا وه‌كـو هاوگه‌شـتی ڕۆمـاننووس، به‌سـه‌رهات و كـاردانه‌وه‌ و كه‌سـایه‌تی ئه‌و و چـۆنیه‌تی مـامه‌ڵه‌كردنی ئه‌ومـان له‌بـاره‌ی نـوێژ و ئیمـان و ژن و سـێكس بـۆ ده‌گێڕێته‌وه‌.

گه‌ڕه‌كه‌كانی شاری هه‌ولێر، ئه‌و شـوێنانه‌ی گه‌شتیان بۆ ده‌كه‌ن له‌ (سـعودیه‌/ مه‌كه‌ و مه‌دیـنه‌) (توركیـا) و (بـاكۆ) و (ئێریڤـان) و (ئێران) و (توركیا) و (میسر) و ته‌نیا (كاره‌كته‌ر و كه‌سه‌كانیش) یان به‌ناوی خۆیان ناویان هێنراوه‌، یان هه‌ندێكیان نیمچه‌ ده‌ستكارییه‌كی ناوه‌كانیـان كـراوه‌. له‌ته‌ك ئه‌وانه‌شـدا به‌سـه‌رهاته‌ مێژووییه‌كـان و كه‌سـایه‌تییه‌ ئـاینییه‌ دیاره‌كـانی ئیسـلام به‌ ژن و پیاویـانه‌ شـتی هه‌قیقین، ڕاسته‌ ئێستا له‌نێو بیره‌وه‌ریدا ده‌ژین، به‌ڵام له‌نێو بیره‌وه‌ری ڕۆماننووسـدا زینـدوون، به‌سـه‌رهاته‌كانیان وه‌كـو دیـارده‌ و بـیرۆكه‌ و بیرهــاتنه‌وه‌ و گفتوگــۆ و وه‌ســفكردنێكی هه‌قــیقی و زینــدوو به‌كارهێنراون. كه‌سایه‌تی (كاروان و ئه‌وانی دیكه‌ش) هه‌قیقین.

ڕۆماننووس کچێکی لە فەرمانگەکەی خۆیان خۆش دەوێت و ئاشقی دەبێت، کچەکەش ئەوی خۆش دەوێت، دەیەوێت لەپێناو ئەو خۆشەویستییە (سێکس و جوانی و بچێتە عومرە). لە گفتوگۆ و گێڕانەوەیەکدا دەیەوێت (خەونە خەیاڵییەکان) بکاتە هەقیقی و دەڵێت: "منیش وتم: بۆ دو عاشق کەی تەمەن کێشەیە. ئەوە نییە پێغەمبەری خوا لە تەمەنی پەنجا و چوار ساڵی عائیشەی کچی ئەبوبەکری هێنا، کە تەمەنی هەشت ساڵان بوو. وتی: ئاخر پێغەمبەری خوا بوو، خوا ویستی لەسەر بوو ، کە عائیشە بهێنێ، بۆیە هاوسەرگیری لەگەڵ کرد. هەرچەندە ئەو کاتە عائیشە کجێکی زۆر منداڵ بوو، لەگەڵ هاو تەمەنی خۆی لەبەر دەرگە یاری دەکرد". (حەج و عومرە، ١٩). مەبەستمان ئەوەیە، کە نووسەر لەپێناو دروستکردنی وێنەیەکی جیاواز، پەنای وەبەر وێنەیەکی دیکەی هەقیقی لەنێو بیرەوەریدا بردووە.

بیرەوەریی خۆی لەخۆیدا بریتییە لە گێڕانەوەی خەونێکی بەسەر چوو، پەیوەندی بەڕووداوەکانی پێش ئەم چرکەیە هەیە، کە قسەی تێدا دەکەین. بیرهاتنەوە، واتە ئەو شتانەی کە ڕوویانداوە و بوونەتە ڕابردوو. ئەو ڕابردوو لەپێناو دروستکردنی ئایندە بەکار دەهێنێت.

٤-٢ خەون ژیان بەشتەکان دەبەخشێتەوە:

نووسینی ڕۆمانی بیرەوەریی جۆرێک لەپەیوەندیی لەگەڵ ئەم لێکدانەوە دەروونی و فکرییە هەیە کە پێی وایە "مردووەکان زیندوو و بەردەوامن لەنێو بیروەریی کەسە زیندووەکاندا، چونکە هەر شتێک مرۆڤ لەڕێگەی هەستەکانییەوە دەرکی پێ دەکات لەنێو مێشکیدا هەڵی دەگرێت، ئەگەر بیرەوەریش پیر بێت، ئەوە خەون ژیانی پێ دەبەخشێتەوە". (بول فریشاور، ١٩٩٩، ٥١). (ڕۆماننووس) لەڕۆمانی (حەج و عومرە)دا کە خۆی قسەکەری سەرەکیی و پاڵەوانی یەکەمی ئاخێوەر و بڕیار بەدەستی نێو

رۆمـانەکەیە، دەڵێـت: "کەسـێک بیەوێـت بە ئامانجێـک بگـات، هەمـوو هەوڵ و تەقەلایەکی بـۆ هێنـانەدی بە گەڕ دەخـات. بـۆیە منـیش لەبنەڕەتـدا هـاتنم بـۆ مـاڵی خـودا، بـۆ دوو مەبەسـت بـوو، یەکەمیـان ڕاکێشـانی سـەرنجی ئەوکچەی کە خۆشـم دەویسـت و دەمویست هاوسەرگیری لەگەڵ بکەم، دووەمیشیان بۆ پیرۆزکردنی بەردە ڕەشـــەکە و نزاکــردن بــۆ هێنــانەدی خەونەکەم". (حەج و عومرە، ٦٦). یان دوای گەڕانەوە لەحەج بۆ دەرکردنی ماندووبوونی سـەفەری حەج، بڕیـار دەدات بچێـتە تورکیـا، لەوێ دوو حـاجی دیکەش لەنێـو هاوسـەفەرەکانیدا دەبـن و دەڵێـت "حـاجی فـازل و حاجی ئەنوەریش بەرامبەر ژنە سەماکەرە ڕووتەکان دانیشتبوون، لە خۆشیان ئاو لە دەمیان ڕانەدەوەستا". (حەج و عومرە، ١٢٨).

لەبـــارەی حیجـــابیش هەر لە ڕۆمـــانی (حەج و عـــومرە)دا، ڕۆمـاننووس کە خـۆی بەسـەرهاتەکان دەگێڕێتەوە دەڵێـت "حـاجی فـازلیش وتی: یەکەم جـارە بێیـنە تورکیـا، ئـێمە وامـانزانی وڵاتـێکی ئیسـلامییە و وەکـو سـعودیە خەڵـکەکەی خۆیـان داپۆشـیوە. بەوە هەڵخەڵەتـاین، کە حـزبی (عەداله و تەنمیە)ی ئیسـلامی حـوکمڕانن، نەمانزانی ئەوان هەر بە ناو دروشمی ئیسلامییان بەرز کردووەتەوە، دەنـا چـۆن دەهـاتینە ئـێرە و خـۆمـان گوناهـدار دەکـرد". (حەج و عومرە، ١٢٩).

ڕۆمـــاننووس لەڕێـــگەی دوو خەونەوە دوو بـــابەت و پـــتر لە دوو بابەتمان بیر دەهێنێتەوە:

یەکەم: چـۆن مـرۆڤ لەڕێـگەی نمایشی۔ خۆشەویسـتی کە مـنی خوێنەر بڕوام وایە پەیوەندییەکی بنەڕەتی بە (چێژی سێکسی۔)ییەوە هەیە، پشـت دەکاتە ئیمان و بیروباوەڕەکانی خـۆی. ڕۆماننووس بـۆ نیشـاندانی خۆشەویسـتی بەرانـبەر (کـچە فەرمـانبەرەکە) واز لە هەموو خەونێکی خـۆی لە بیرکردنەوە دەهێنێت و دەیەوێت بچێتە حەج و بەدوای (خەونێکی) دیکەدا دەگەڕێت و هەر واش دەکات و

لەوێ لە نزاکانیدا لە خوا دەپاڕێتەوە و نوێژ دەکات و دەڵێت لەپێناو گەیشتنم بە خۆشەویستەکەم هاتوومەتە ئێرە.

دووەم: دوو حــاجی دیــکە، کە تۆبەیــان کــردوو، بە خەونی (ئیخوانبوونی حزبەکەی ئەردۆغان) گەشتی تورکیا دەکەن، لەوێ لە جیاتی (حیجاب) و سەرپۆشی، ئەو هەموو پەرییە ڕووتە دەبینین و خۆیان بە گوناهبار دەزانن.

ســـێیەم: هەم ڕۆمــاننووس لەگـــێڕانەوەی خەونەکــانی لەنمایشـکارێکی دوو بـیروڕای جیـاواز و هەڵپەرسـت دەچێت. مـن دەزانم مرۆڤ لەڕووی دەروونییە هێزی لە مووێک باریکترە بەرانبەر (سۆز و کاردانەوەی عاتفی). لەژێر کاریگەریی چێژی خۆشەویستییە واز لە فکرەکانی دەهێنێت، کەپێی وایە خێرتـر ئەوەیە پـارە بـدرێتە نەدارانی نێـو وڵات، نەک لە حەجکرن سـەرف بکرێت. لە ڕاستیدا ئەمە لەڕووی فکــرییەوە نــزیکە لە بیروبــاوەڕی چەپـــڕەوانەی کۆمەڵایەتی. ئەوی دیکەش دووڕوویی لە ئیمانە واتە ئەو ئیمانـدارە موسـڵمانانەی بە گومـانەوە هەڵسـوکەوت لەگەڵ ئیمـانی خۆیـان دەکەن، کە حاجییەکان لەڕاستیدا ئازدانە و بەشێوەیەک کە خۆیان لە نەریت و دەوروبەر ڕزگار نەکردووە هـاتوونەتە تورکیای ڕووت و پـڕ لە چـێژ و ژن و ڕابـواردن و هەر لەوێـش بـیرە دەخـۆنەوە، بەڵام لەبەر کــوڕێکی گەنــجی دراوســێیان کە بەرێکــکەوت لە تورکیــا ڕووبەڕوویــان دێــت، خۆیــان وا نمــایش دەکەن کە ئیمانــدارن و شـەرمەزار دەبن. لەکاتێکدا ڕۆمـاننووس لە چـوونە حەج کـردەیەکی هەڵپەرستانەی کـردووە و خەونێکی دیکەی جیا لە خەونی (ئیمـان) هەیە، ئەویـش خەونی (سـێکس و خۆشەویســتی و ڕابــواردن و بیرکـردنەوەیە لە گەیشـتنە ئەو کچە فەرمانبەرەی خـۆشی دەوێت). کە لە عـومرەدا دێتەوە، یەکسـەر دەڵێت با "بۆ پشـوویەک گەشـتی تورکیا بکەم".

لە ڕۆمانی خانمبازدا لە گەشتەکەیدا کچێکی باڵاپۆش و خۆپارێز هەیە، کەچی کە دەگەنە میسر و لە چێشتخانەیەکدا دەیبنێت و بڕوا ناکات ئەوە هەمان کچ بێت و دەڵێت ؛ "ئەگەر بە چاوی خۆم بەو شێوەیە ئەوانم بەیەکەوە نەبینیبا، قەت بڕوام نەدەکرد. ئەویش وتی: بۆچی تۆ ئەو ژنانە بەچی تێ دەگەیت، لەوڵاتی خۆیان بە تەنیا دێنە ئێرە، خۆ بۆ تەکیە و خانەقا نەهاتوون، ئەوانیش وەکو ئێمە هاتوون هاوڕێیەکی پیاو بۆ خۆیان بدۆزنەوە و جەوێک بگۆڕن. منیش وتم: بەڵام لەوە تێناگەم بۆچی کە هات باڵاپۆش بوو، کەچێ لێرە خۆی ڕووت کردۆتەوە". (خانمباز، ١٥٨).

لەدرێژەی ئەم باسەدا ئەوەمان نیشان دەدات، ئەم کچە لەگەڵ بەرپرسی ڕۆژنامەیەک هاتووە، کە وەکو سکرتێری بەرپرسی ڕۆژنامەکە کار دەکات و ئازاد دەڵێت: دەبوو ئەو کات تۆ لێی بتزانیبایە بەڕێوەبەرەکەی بۆ گەرمکردنەوەی دەستی خۆی و شەوی سوور ئەوی لەگەڵ خۆی بۆ ئێرە هێناوە. منیش وتم: بەڵام من لەوە تێناگەم بۆچی کە لەگەڵمان هات، وەکو دۆڵمە خۆی پێچابۆوە، لەدەموچاوی بەولاوە هیچ شوێنێکی دیار نەبوو، کەچی ئێستا ئەم جلە ڕووتانەی پۆشیوە و ئەم هەڵسوکەتە ناشیاوانەش دەکات؟. وتی: ئەوان وان، لەترسی خانەوادەکەنیان لەماڵەوە خۆیان باڵاپۆش دەکەن، کە دەرفەتیشیان بۆ دەڕەخسێت، خۆیان ڕووت دەکەنەوە و لەسنووریش دەچنە دەرەوە". (خانمباز، ١٥٩).

لەم گێڕانەوەیەدا کە بابەتێک و کەسێک و دۆخێکی هەقیقی تێدایە، ئەوەمان بۆ ساخ دەبێتەوە (باڵاپۆشی/ حیجاب) یەکێکە لەو کەرەستە باوانەی نێو کۆمەڵگەی ئیسلامی و عەرەبی بەتایبەتی کە ئافرەت لە ڕووی جەستەوە لە پیاو جیا دەکاتەوە، ئامرازێکە بۆ شاردنەوەی جەستە و بەهێزبوونی نهێنی چێژی سێکسی- و ئینجا کاردانەوە و سەرکوتی ئارەزووی ئافرەت لە نمایشکردنی جەستەی لە خۆی دەیەوێت.

لە نێو ڕۆمانی (خانمباز)دا (باڵاپۆشی) وەکو ئەو کەرەستەیە نییە کە لە (حەج و عومرەدا) لە مەکە و مەدینە لەپێناو خواپەرستی و شاردنەوەی جەستە، بۆ ئەوەی ئافرەتەکە گوناهی نەگاتێ و لەهەمان کاتیشدا نەبێت هۆی سەرنجڕاکێشانی پیاو بەلای جەستەیەکی سێکسی ـ و دوورکەوتنەوە لە ئیمان و جێبەجێکردنی ئەرکە ئایینەییەکان. کەچی لە (خانمباز)دا لەڕێگەی کەسایەتی (شروق)دا باڵاپۆشی وەکو زیندان و کۆیلەکردنی خودی ئافرەت وایە، کە دەگاتە میسر ـ بەشێوەیەکی سەرنجڕاکێش خۆی ڕزگار دەکات و نیوە ڕووت و بە جلکێکی ڕازاوەی کورت دەردەکەوێت.

ئەرکی باڵاپۆش وەکو جلک ئەرکێکی دوو لایەنەیە:

یەکەم: کەرەستەیەکە بۆ داپۆشینی نهێنییە سێکسییە نادیارەکانی ئافرەت و پتر ڕاکێشانی سەرنجی پیاو، هەروەها شاردنەوەی هەندێک کردەی نەشیاوی ئافرەت، بۆ نموونە هەندێک (لەشفرۆش) بۆ ئەوەی ئاشکرا نەبن، خۆیان لە چاودێر و سانسۆر بشارنەوە خۆیان باڵا پۆش دەکەن، واتە بەکارهێنانی (حیجاب/ باڵاپۆش) لەڕاستیدا مەبەستدارە و پەیوەندیی بە بڕیار و خواست و ئارەزوو و پێویستییەکانی ئافرەتەکەوە هەیە.

دووەم: جۆرێکە لە سەپاندن و بە کۆیلەکردنی جەستەی ئافرەت، ئافرەتەکە ئارەزووی باڵاپۆشی نییە، بەڵام (خێزان و کۆمەڵگە و سیستەمی ئایینی و هەندێکجاریش دەوڵەت) ئەمە وەکو کۆیلە بەسەر ئافرەتدا دەسەپێنێت، لەهەر دەرفەتێکدا ئافرەتەکە ئەم باڵاپۆشییە ڕەت دەکاتەوە و کاردانەوەیەکی توندیشی ـ بەرانبەر دەنوێنێت.

سێیەم: باڵاپۆشی جۆرێکە لە سێکس، یان چێژدان بەو شتانەی لەژێر (باڵاپۆشەکەدا) دەشاردرێتەوە. چێژێکی بڤەکراو، ئەم جۆرە ئافرەتە شتەکانی نێو جەستە دەشارێتەوە، بۆ ئەوەی پتر مەراق لای

نێرینە دروست بکات، کە دەبێت سێکس و ئەندامە مێینییەکانی مێینە چ بن و چ لەزەت و کاریگەرییەکیان هەبێت.

حاجییەکانیش نمایشێکی پێچەوانەی خەونی (چوونە بەهەشت و ئیمان) دەبینین، بەپێچەوانەوە وا نمایش دەکەن (وایان زانیوە تورکیا لەسایەی حزبی عەدالەت و تەنمیە) بۆتە وڵاتێکی ئیسلامی و ئافرەتەکان هەموویان پەچە و سەرپۆش و حیجابیان پۆشیوە، وەکو ئەوەی لەسعودییەدا هەیە. لەڕاستیدا نمایشەکەی (ڕۆماننووس ڕاستگۆیانە) و (نمایشی- حاجییەکان درۆزنانەیە)، لەکاتێکدا خاڵی هاوبەش لەنێوان هەردوو دۆخدا (سێکس و خەون و ئیمانە).

(فیلیپ لۆجۆن) لە بارەی ژیاننامە و نووسینەوەی ئەم بابەتانەی پەیوەندی بە مرۆڤەوە هەیە پێی وایە ڕووبەڕووی سێ ئاراستە و کێشە لەدیاریکردنی چۆنیەتی لێکۆڵینەوە لەم بوارە دێین:

یەکەم: مێژووی مرۆڤ ئاشکرایە و بەگشتی دیارە، لەلایەن کەسێکی دیکەوە دەگێڕدرێتەوە (ئەمەش مانایەکی کۆن و زۆر باوە).

دووەم: مێژووی مرۆڤ کە زۆر ئاڵۆز و نادیارە، بەشێوەیەکی زارەکی لەلایەن کەسێکی دیکەوە دەگێڕدرێتەوە، لەپێناو لێکۆڵینەوە لە (ڕێبازی ژیاننامەکە لە زانستی کۆمەڵایەتیدا).

سێیەم: مێژووی مرۆڤ گێڕدراوەتەوە لەلایەن ئەوەوە بۆ کەسێک، یان کەسانی دیکە کە یارمەتیان داوە، لەڕێگەی گوێگرتن، بۆ ئاراستەکردنی ژیانی (ژیاننامە لە پێکهاتەکانی دەگرێتەوە). (فیلیب لوجون، ١٩٩٤، ١٠).

واتە شێواز و تەکنیک و بەشداربووەکانی گێڕانەوەکە چۆنە و کێن؟. ئەمە یەکێکە لە کێشەکانی بەردەم گێڕانەوەی ڕووداوەکان لەنێو ڕۆمانی ژیاننامەدا. چ ئەو ڕۆمانەی مێژووییە، چ ئەوانەی

بەسەرهات و ڕووداوەکانی ئێستان. هەیانە قسەکەر (خودی نووسەر/ من)ە. هەندێک جار قسە بۆ گوێگرەکانی لەنێو دەق و دەرەوەی دەق دەکات، هەندێکجاریش (قسەکەر / ئەو/ یان ئەوان/ یان قسەکەرێکی خەیاڵیی دەستکردە، بەڵام لە ڕاستیدا هەموو وەسف و بوون و کردار و کەسایەتی و بەسەرهاتەکانی واقیعین و هەن). ئەمە لەکردەوەدا دەبێتە کێشە لەبەردەم شێوازی گێڕانەوە لەنێو ڕۆمانەکەدا.

هەشە لەکردەوەدا وەکو (خەون، یان بابەتێکی خەیاڵی، یان لەزاری کەسانی دیکەوە، قسە لەبارەی ئەو کەسانە دەگێڕێتەوە کە لەگەڵیاندا دەژیت). لەمەشدا کارەکە لەرووی تەکنیکیی گێڕانەوە پێویستی بە وردەکاریی هەیە، بۆ ئەوەی خۆی لەتێکەڵبوون و ئاڵۆزاندنی بابەتەکان بەدوور بگرێت. بۆ نموونە (ڕۆماننووس لە ڕۆمانی حەج و عومرەدا) باسی (شێوازنی ژنهێنانی پێغەمبەری خوا) دەکات، وەکو ئەوەی ئەم کەسە لەنێو ڕۆمانەکەدا ئامادە بێت، چونکە (خەونی ژنهێنان)ی ئەو لەگەڵ کچە فەرمانبەرەکە هەقیقییە، بۆیە ئەو نموونەیە وەکو هەقیقەت و واقیع و ڕووداوێکی ڕاستەقینە دەگێڕێتەوە. ئەم چەند ڕۆمانەی (کەمال سەعدی)یش هەر لەخانەی ڕۆمانی ژیاننامەدان، بەهەمان شێوە دەیەوێت هەموو شتەکان لە خەون و خەیاڵ دەربهێنێت و بیانکاتە واقیع و هەقیقەت.

لەهەمان کاتدا دەبێت ئاماژە بەوە بکەین، کە "ڕۆمانی ژیاننامەیی دەکرێت هەڵچوون، یان عەقڵانی بێت". (ناصر برکة، ٢٠١٣، ٣٨). ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) ئەوانەی من لەم لێکۆڵینەوەیەدا شیکاریان دەکەم، بریتین لە گێڕانەوەی بابەت و بەسەرهات و پێناسە و وەسفی شتەکان بەشێوەیەکی (هەڵچوون و کاریگەریی دەروونی) و لەهەمان کاتیشدا (عەقڵانییە) بۆ؟

پرسیارێکی زۆر سادە بۆ؟. دەتوانم بڵێم لەهەموو ڕستەیەکدا (فکرەیەک و مێژوویێک و بەسەرهاتێک و مەبەستێک و لێکدانەوەیەک و هەڵچوونێکی دەروونی و گوتارێک.. تاد) هەیە. باسی (ئایین و پەیوەندییەکانی ئایین بەسێکس و نوێژ و مزگەوت و ئیمان) هەیە. پەیوەندی سیاسەت بە سێکس بەدی دەکرێت. هیچ ڕووداوێکی سێکسی- لەدەرەوەی مێژووی (کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسی و خواستی تاکە کەسی) نەگێڕدراوەتەوە.

هەڵچوونی دەروونی ئەو کارەکتەرانەمان بۆ دەگێڕێتەوە کە وەکو (تەگەی برسی) بەردەبنە (سێکس). دۆخی دەروونی و کەسایەتی هەر کەسێکمان بۆ دەگێڕێتەوە و وەسف دەکات، کە چۆن لەپێناو (گان و سێکس) دەخێزێنە باوەشی ئافرەت.

عەقڵانییە، چونکە:

یەکەم: خۆشی بەشێکە لە ڕووداوە سێکسییەکان و کەم و زۆر چێژ لە بوارە وەردەگرێت و بەشدار و بینەر و سازدەر و بکەری هەموو هەڵچوون و کردە و تاموچێژێکە .

دووەم: ئەو وەکو چاودێرێک و توێژەرێکی کۆمەڵایەتی لەڕێگەی (بینین، ئاخاوتن و لەزەتی گێڕانەوەی مێژووی خودی ئافرەتە لەشفرۆسەکان و تەنیا ماچ و خۆشوشتن) چێژ وەردەگرێت.

سێیەم: لۆژیکییە ناوی هەموو ئەندامە سێکسییەکانی پیاو و ئافرەت دەهێنێت، ترسی لە خوێنەر نییە، ترسی لەڕەخنەگرە کۆمەڵایەتییەکان و ئایینیەکان و سیاسییەکان نییە، لێی توورە بن و بەرقەوە پێشوازی لە دەقە بەرهەمهێنراوەکەی بکەن. بەڵام نە لە باسی (سێکس) و نە لە باسی (ئایین) و (سیاسەت) سنووری سروشتی نەبەزاندووە، دەیەوێت عاقڵانە و بەشێوەیەکی ژیرانە

مامەڵە لەگەڵ گێڕانەوەی شتەکان بکات، تاکو لەڕووی یاسایی نەکەوێتە تەڵەوە.

چوارەم: کارەکتەرەکانی هەمووی ناسراون، تەنیا بەشێکی ناوەکانی گۆڕیون، دەنا هیچ کردە و کەسایەتی و بیرکردنەوە و ڕەفتار و شتێکی ئەوانی نەگۆڕیوە. عاقڵانە لەپێناو پێدانی چێژ بە خوێنەرەکانی (کردە سێکسیی و گفتوگۆ و وێنە سێکسییە خەیاڵی و هەقیقییەکانیان) دەگێڕێتەوە. عاقڵانەیە بەپێی لۆژیکی کوردەواری (پیاو گوناهبار نییە)، بۆیە گێڕانەوەی بەسەرهاتە سێکسییەکانیان هیچ لە مەسەلە گرنگەکانی ئەوان ناگۆڕێت، تەنیا ئەوە نەبێت دوای گەڕانەوەیان لە هەر سەفەرێک (گەشتێکی نوێتر، لەگەڵ هەندێک کەسی دیکەدا دەکات، کە ئەوانیش سەرسامن بەوێنە و زانیارییەکانی نێو فێیس بووکی خودی ڕۆماننووس و دەیانەوێت ئەوانیش بچنە ئەو شوێنانە و چێژ و وەرگرن).

پێنجەم: عاقڵانەیە، پیاوی کۆمەڵگەی کوردستان ئەگەر ترسی نەبێت، دەست لەهیچ ئافرەتێک ناپارێزێت. ڕۆمانەکانی هەمیشە بریتین لەبیرەوەری و بەسەرهات و کارەکتەری جیاوازی نێوان دوو گەشت. زانیارییەکانی گەشتی یەکەم، کاریگەریی لەسەر ژمارەیەک کەسی دیکە دروست دەکات و هەر خودی ڕۆماننووس بۆ تەواوکردنی بەشەکانی دیکەی ڕۆمانەکەی گەشتێکی نوێ دەست پێ دەکاتەوە. کە گەشتەکانی بریتین لە (گەشتێکی پڕ لەچێژی سێکس و گانکردن و خۆ تێکردن و هەوەس بازی).

٢-٥ شوێن و سێکس:

لە نێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)دا شوێنێک هەیە گشتییە، ئەویش ئەو شوێنانە کە هەن و بەشێکن لە جوگرافیای واقیعی ئاماژە پێکراوی نێو ڕۆمانەکان، شوێنێکیش هەیە لەڕاستیدا (خەیاڵ و ئارەزووە و نەبینراوە)، شوێنێک هەیە، کە شوێنی گەشت و

سه‌ردانه‌کانه، شوێنێکی دیکه هه‌یه، (هوتێل و سه‌یرانگه و پارک و گازینۆ و نادییه‌کانی شه‌وانه). شوێنێکی دیکه‌ش هه‌یه جه‌سته‌یه. جه‌سته‌ی مرۆڤه‌کان.

شوێنه‌کان بریتین له (هه‌ولێر و له باخچه‌ی خانه‌نشینانی به‌رانبه‌ر بازاڕی نیشتیمان و نزیک قه‌ڵات، هه‌ندیک له گه‌ڕه‌ک و شه‌قامه‌کانی هه‌ولێر) ده‌ست پێ ده‌کات، شوێنێکی دیکه‌ش (مه‌که و مه‌دینه و شوێنه‌کانی نێو سعودییه و حه‌جه) و ئینجا (تورکیا و هه‌ندێک له‌شار و ده‌ریا و باخچه‌کانیه‌تی) سه‌رباری شار و ناوچه وهه‌ندێک پارکی (ئازه‌ربایجان) و (ئه‌رمینیا) و (میسر).

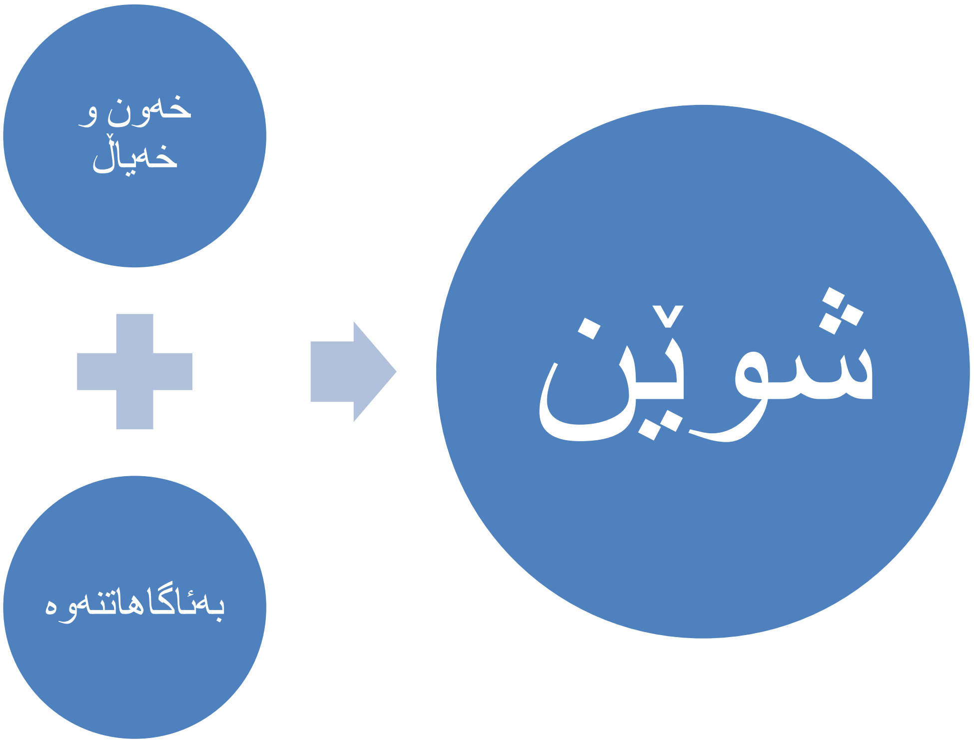

(گۆستن باشلار) له‌باره‌ی شوێن ده‌ڵێت: "شوێنێکی که‌ویی و ماڵی، ئه‌مه‌یان ماڵه که تێیدا له‌دایک بووین، یان ماڵی سه‌رده‌می منداڵیمانه، له‌و شوێنه‌دا خه‌ونی به‌ئاگاهاتنه‌وه‌مان تێدا کرد، خه‌یاڵه‌کانمان له‌وێ دروست بوو". (غاستون باشلار، ١٩٨٤، ٦).
لای (لۆتمان)یش شوێن به‌م جۆره پێناسه کراوه "کۆمه‌ڵێک شتی یه‌کسانن له (دیارده و دۆخ و ئه‌رک و شێوه‌ی ناجێگیریی گۆڕاو).

پەیوەندی هاوشێوەی پەیوەندییەکانی شوێنی ئاسایی ڕادەپەڕێنێت نمـوونەی وەکـو (پەیوەنـدیکردن و نێـوان/ مەسـافە). (شـهرزاد قصاری، جوهر حنان منصوری، ٢٠٢٠، ٦٩).

لە (حەج عـومەرە)دا (ڕۆمـاننووس) لە گفتوگـۆیەک لەبـارەی دراوسێبوونی ئەبوجەهل و پێغەمبەری خودا لەشاری مەکە دەڵێت: "لەکتێـبی مـێژوو خوێنـدوومەتەوە دەڵـێن ئەبـو جەهـلی مـامی پێغەمـبەریش دراوسـێی ئەوان بـووە. کە ئەمەم وت بەدەسـت ئیشارەتی بۆ ئاودەستخانەکانی بەرامبەرمان کرد، وتی: دەڵێن شوێنی ئەو ئاودەستخانانە شوێنی ماڵی ئەبو جەهل بووە". (حەج و عومرە، ١٠٨). لە ڕووی واتـاییەوە ئەم شـوێنە دیـار نیـیە، کە واتـای (سووکایەتی و ئیهانە و بەکەم سەیرکردنی مێژووی شوێن و ماڵی ئەبو جەهەڵ) دەگـرێتەوە. واتـایەکی دیـار و نادیـار لەهەمـان کاتـدا بـۆ وەسفی شوێنە ئاماژە پێکراوەکە هەیە.

لەهەمان کاتدا شوێنێکی دیکە لەنێو عەقڵ و وەسف و دەروون و ئیمانی قسەکەر هەیە، کە زانیاریی لەبارەی ماڵی (ئەبو جەهل)ەوە پێشکەش بە ڕۆماننووس دەکات. بە جـۆرێکی دیکە بە پـووختی و کـورتی بڵـێم: شـوێنێک لەنێـو ئیمـان و عەقـڵ و دەروونی و هەتـا وەسـفی ئامـاژەپێکراوی ئەو کەسـەدا هەیە، کە شـوێنێکی نادیـارە پڕە لەزانیاریی (ئیماندارانە) لەچۆنیەتی وەسفکردنی شوێنێکی دیاردا.

لەهەمـان کاتـدا داخـراو پـێگەیەکی گـرنگی لەنێـو ڕۆمانـدا هەیە، چونکە پڕە لە بیروباوەڕ و بیرەوەریی و هیوا و چاودێری و پەیوەندی هەتا ترس و ڕاچلەکین، شوێنی داخراو هەست و نەستی دژ بەیەک لەنێو دەروون دروست دەکات و لای مرۆڤ ململانێیەکی نێوەخۆیی لەنێـوان ڕەغـبەت و واقیـع دروسـت دەکـات. (حفیظـة احمـد، ، ٢٠٠٢، ١٣٤). بـۆیە ئەو شـوێنە کـراوانەی مـرۆڤ پێیـان ڕاهـاتووە بەشـێوەیەکی بەردەوام ناخوازێت لەشـێوەی داخـراو بێـت. شـوێنە

کراوەکان دەکرێت ئاماژە بەوانە بکەین (شەقام، ڕێگاو بان، گوند، دارستان، شار...) بەڵام شوێنە گشتییە داخراوەکان دەکرێت ئاماژە بەوانە بکەیـــن: (شـــوێنی دەرەکی کە ســـنوور داخراوەکـــان کەشوهەوایەکی ترسناکی تێدا دروست دەکەن، تابلۆیەکی سروشتی نابێت بۆ دروستکردنی کەسێکی کراوەی ئازاد).

نووسەر لەشوێنێکی داخراوی پەیوەندیی سێکسی (هەولێر) بەرەو دونیایەکی فراوان و شوێنێکی ئازادی کراوەی سێکسی. هەنگاو دەنێت و گەشـتە بیرەورییەکـانی تێـدا دەگێڕێـتەوە. لەکاتێکـدا شـەقامەکانی هەولێر وەکو شـوێنێک ناسراوە و خۆماڵییە لەکردەوەدا بۆ نووسـەر شـــوێنێکی کـــراوەیە، بەڵام ئەو بەوە ناوەســـتێت لە ڕۆمـــانە بیرەوەرییەکانیـدا بەرەو شـوێنێکی کراوەتـر بەڵام (خۆمـاڵیی و نـاسراو) نیـیە گەشـت دەکات، بەڵام لەڕووی پەیوەنـدیی سێکسی. شـوێنێکی کراوەتر و خۆشترە، تەنیا هەندێک لەکارەکتەرانی هێندە لەو شوێنە نوێیە کراوانەدا دڵیان دەکرێتەوە، وەکو ئەوەی ئەوان لێرە لە دایک بووبن. شوێنە بڤەکان دەبێتە نامۆ و شوێنە کراوەکان دەبنە ئاشنایی.

شـوێنی گـۆڕیی، پەیوەنـدیی بە (ڕەوشـت و نەریت و هەڵچـوونە دەروونی و دۆزینـەوەی شـتی نـوێ و بـابەتی تـازەوە هەیە). نووسـەر لەدەق (خانمباز) و (شـەوانی ئێریڤان) و (شـەوانی بـاکۆ) و (حەج و عـــومرە) شـــوێن وەکـــو (لەزەت و غەریـــزەی سێکسیـــ و چـــێژ و دامرکاندنەوەی هەڵچوونە دەروونییەکان و ئارامیی و گەڕان بەدوای دۆزینـەوەی جەسـتەیەکی سێسـکی نـوێ و لەزەت بەخشی. ئافرەتـدا) بەکاردەهێنێت.

خـوێنەر، کە دیـقەت لەواتـای ناوونیشـانی ڕۆمانەکـان دەدات، جـــگە لە (حەج و عـــومرە) ئەوانی دیـــکە لەڕاســـتیدا شـــوێنەکان پەیوەنـدییەکی ناڕاسـتەوخۆیان بە سێکسـەوە هەیە، بەتـایبەتی کە ڕۆمانەکـــان دەخـــوێنینەوە ئەم پەیوەنـــدیی و واتـــا و ئەرک و

گوزارشتانەمان بەڕاشکاویتر بۆ دەردەکەوێت. لەوانە (شەوانی باکۆ/ ٢٠٢٠) و (شەوانی ئێریڤان/ ٢٠٢٣) و (خانمباز/ ٢٠١٩) و (حەج و عومرە/ ٢٠١٩).

بەهەشت لەم ڕۆمانی (حەج وعومرە/ لاپەرە ٣٣٩دا شوێنێکی زانراوی نادیارە. لە نێو ئیمان و فکر و وێناکردنی ئیسلامدا (ئایین) شوێنێکە بوونی هەیە، کە لەڕاستیدا هیچ کەسێکی زیندوو لەم شوێنەدا نەژیاوە. گرنگ لەم ڕۆمانەدا مرۆڤ لەگێڕانەوەی ئەم گفتوگۆ و زانیاریەدا فکری بەلای سێکس و ئافرەتدا دەچێت، کە دەڵێت "حاجی تەلعەتی حەملەدار وتی: بەفەرمانی خوا، ژنەکانیشتان نوێ دەبنەوە و وەکو حۆریەکانی بەهەشتییان لێ دێت، بۆیە کەس دەسبەرداری ژنی خۆی نابێت لە بەهەشت". ئەمە لەوەڵامی پرسیارێکی (حاجی حوسێن) هاتووە کە دەپرسێت: ئەگەر یەکێک ماوەی چەندساڵێک بوو لە ژنەکەی جیا بووبۆوە و بە تەنیا دەژیا. بەسەرسامییەوە وتی: ئەی ئەو کەسەی لەژیانی دونیا لە ژنی خۆی بێزار بووبێت، دەتوانی وەری نەگرێتەوە؟".

شوێن: مەکەیە و قسەکەرەکان بۆ حەج و خواپەرستی و خۆپاککردنەوە لە ڕاپەڕاندنی ئەرکە ئایینیەکانیان.

کێشە: ژن و هاوسەرگیری و بەیەکەوە ژیان و جیابوونەوە و لەیەکتر بێزار بوونە وەکو سێکس.

چارەسەر: نوێبوونەوەیە. واتە لەم شوێنە بەهەشت ئافرەت لەڕووی سێکسییەوە نوێ دەبنەوە. لەڕووی جەستە و سێکسەوە نوێ دەبێتەوە.

شت/ کەلوپەل: ئافرەت وەکو بەشێک لەشوێن بۆ تێرکردنی خواستی پیاوان بەکارهێنراوە، واتا شوێنێکی نادیاری ئاماژە بۆ نەکراوی قەدەغە و بقەیە. چونکە لە واقیعدا ئەم شوێنە (سێکسە).

سەرچاوە: عەقڵ و ئیمان و دەروونە، کە لەڕاستیدا ئەوانەش پڕن لەهەستونەستی (سێکسی لەوەسفی ئافرەتدا).

بۆیە زۆر گرنگە ڕۆماننووس بەزمانێکی سادە و دوور لە هونەرکاری ڕۆماننووسانەی گەمەکردن بە زمان و وشە شتەکانی وێناکردووە، هەقیقەتی وەکو خۆی گێڕانەوە، بەڵام لەهەمان کاتدا بەرەو مێژووێکی پڕ لە گومان و گریمانە و کێشە و لێکدانەوەمان دەبات. بۆچی دەبێت (بەهەشت بە حۆری ببەسترێتەوە). بۆچی (سێکس) دەبێت یەکێک بێت لە (ئامراز و کەرەستە) و لەهەمان کاتیشدا (ئامانج). پێشتر گوتم ئەو هەڵچوون و عەقڵ بەکاردەهێنێت، ئەو هەست و سۆز و ئیمان و لەهەمان کاتدا لۆژیک و لێکدانەوە بەکاردەهێنێت. ئەو هێندە بەسادەیی شتەکانمان پێ دەڵێت، بەئاسانی لە (مەبەست و گوتار و واتاکان)ی نێو عەقڵ نەگەین.

حاجییەکان لەماڵی خودا بیر لە پرسیار و گریمانەی (گەڕانەوەی ژنەکانی خۆیان لەبەهەشت) و (بێزاربوون لە ژنەکانیان وەکو سێکس و چێژ و لەزەت) بکەنەوە. (سێکس و ئافرەت) لەهەموو شوێنێکدا لەگەڵمانن. دەتوانم بڵێم، ڕۆماننووس نەیویستووە مەبەست بەقوربانی واتا و هونەریی نووسینی زمانەوانی لەنێو ڕۆماندا بکات.

یان (سەیفەدین) لەپرسیارێکی خۆزگەییدا دەڵێت : "خۆزگە منیش وەکو ئەو خەڵکە ژنێکم بۆ خۆم بێنابوایە، تاکو لەو کەش و هەوا خۆشەی بەهەشت بەیەکەوە لەسەر ئەو ڕووباری شەرابە بە یەکەوە شەرابمان نۆشیبا". (حەج و عومرە، ٣٣).

لەم گوزارشتەدا مرۆڤ بۆ بەدەستهێنانی (ژن، سێکس، شەراب) دەبێت بکۆشێت بچێتە نێو شوێنێکەوە کە پێی دەگوترێت (شوێن). واتا یارییەکە هەر وا بەئاسانی نییە، دەبێت مرۆڤ لە شوێنی دیاری ژیانی ئێستای بپەڕێتەوە بۆ شوێنی نادیار (بەهەشت). تاکو لەوێدا ئەم سێ خواستە گرنگە نێرانەی بەدەست بهێنێت.

شوێن گرنگە، جەستەی مرۆڤ شوێنی خۆیەتی، ئەو شوێنەی تێیدا لەدایک دەبێن (سکی دایک) و دواتر (ماڵ) نزیکترین شوێنن کە بۆ هەمیشە مرۆڤ ناتوانێت لە هەست و نەست و بیرکردنەوەیدا داببڕێت. لەم ڕۆمانەی (کەمال سەعدی) (شوێنی بیرکردنەوە/ مەکە و مەدەینە)، (شوێنی تێدا بیرکردنەوە/ مێشک و عەقڵ)، (شوێنی تێدا بیرکردنەوە/ دڵ و دەروون)، (شوێن کە ئامانجی بیرکردنەوەیە/ ئیمان و باوەڕی ئایینی)، (شوێنێک کە لە پێناوی بیر دەکرێتەوەیە/ بەهەشت)ە. واتە ئەو نایەوێت لەنێو فەلسەفەدا مەبەستی فەلسەفیی بشێوێنێت، یان وا نمایشی وشە و گوزارشت و دەربڕینەکانی بکات، کە قسەی فەیلەسوفێک بۆ خوێنەرەکانی دەگێڕێتەوە. نەخێر، ئەو قسەی سادەی ئەو کارەکتەرانەمان بۆ دەگێڕێتەوە، کە ئاخاوتنەکانیان لای زۆربەمان و لەم شوێنە پیرۆزانەدا (بڤە و قەدەغە و ئازاد) نین.

تاکو (حاجی تەلعەت) بەڕاشکاوی قسەیەکمان بۆ دەگێڕێتەوە، هەرکاتێک کە پیاو نووقمی بیرکردنەوە و بیرەوەری سێکسی- نێرانە دەبێت، بەم شێوەیە دەئاخڤێت: "خەفەت مەخۆ، لە بەهەشت حیساب بۆ هەموو شتێک کراوە، ئەوەی بچێتە بەهەشت، خوای گەورە حەفتا حۆری پێ دەبەخشێت. ئەو حۆرییانە هێندە جوانن، مێشکی ناو ئێسقانەکانیان دیارە، ئەو دنکە ترێیەی کە دەیخۆن لەناو گەردەنیان دیارە. هەرجارێکیش لەگەڵیان بخەون، بە فەرمانی خوا وەکو جاران نوێ دەبنەوە و پەردەی کچێنیان بۆ دروست دەبێتەوە". (حەج و عومرە، ٣٣).

لـێرەدا ڕاشـکاوانە شـوێن/ بەهەشـت خـزمەت بە فکـری پیاوسـالاریی دەکات، ئافرەت کەرەستەیەکی جـوان و بەهێز و چێژ بەخشی سێکسین بۆ پیاو. هەموو ئیماندارێکی موسڵمانی هەقیقی کە دەچێتە بەهەشـت (حەفتا حۆری) پێ دەدرێت. ئەمانە هەمیشـە نـوێ دەبنەوە و پەردەی کچێنیان نـوێ دەبێتەوە. لەم گێڕانەوەیەدا شوێن پیرۆزە و چێژ بەخشە و نوێبوونەوەی سێکس و چێژی تێدایە.

لە زمانی کوردیدا (شەو) بەواتا و گوزارشت لە (دیاردە و کردەی سێکس لەنێوان نێر و مێ)دا دێت. (شەوانی سوور) بەواتای (گان و دەستدرێژی و سێکس) دێت. لەهزری خوێنەردا یەکسەر مرۆڤ کە گـوێی لەم جـۆرە دەسـتەواژەیە دەبێـت سـەرنج دەچێـتە سـەر شوێنێک، کە سێکسی تێدا دەکرێت.

لە گێڕانەوەیەکی دیکەدا ڕۆماننووس لەبارەی شوێن و (سوور) دەڵێت:

"وتی: حەز لەو ژوورە سـوورە نـاکەم. کە ئەمەی وت، سـەرم سوڕام، لەبەر خۆمدا وتم (زاراوەی ژووری سوور بۆ شتی ڕۆمانسی بەکاردێت، خۆ ئێرە یانەی شەوان، یان شوێنی لەشفرۆشی نییە، تا مەبەستی ئەوە بێت). لەدرێژەی گفتوگۆیەکەیدا دەڵێت: کە وات وت قسەکانی زیاتر سەرنجیان ڕاکێشام، لەدڵی خۆمدا وتم (تۆ بڵێی لەو ژوورە دەستدرێژی نەکردبێتە سەر ئەو، بۆیە نایەوێت بچێتە ئەوێ، لە شەرمانیش ناکارێت پێم بڵێت). ... بە پێکەنینەوە وتی: دەمزانی بیرت بۆ شتی خراپ دەچێت، ئێوەی پیاوان هەر وان، هەردەم بیرتان بۆ شتی خراپ دەچێت". (حەج وعومرە، ٨-١٠).

لەم گێڕانەوەیەدا (سێکس) لە گوزارشت کردن لەڕەنگی ژوورێکدا زاڵە، بەواتایەکی دیکە ڕاشکاونە قسەکان (بە دەستدرێژی سێکسی و خوێن و فکری پیاو و نێرانە) بەستراوەتەوە. (شەو)یش هەر وایە،

بۆیە (ڕمانناووس) زیرەکانە کە دەڵێت (شەوانی باکۆ) و (شەوانی ئێریڤان) ڕێک پێمان دەڵێت ئەم دوو شارە لەنێو بیرەوەرییەکانمدا وەکو دوو شوێنی سێکس و ئافرەت و چێژ وەسفکراون.

لە گێڕانەوەیەکی دیکەدا شوێن لەپێناو بەدەستهێنانی ژن، دەگۆڕێت لەم گفتوگۆیەدا پێگەی شوێن یەکسانە بە بەدەستهێنانی ژن بۆ ڕابواردن و سێکس کە دەڵێت : "مادام ئێوە بۆ ژن هاتوون، بۆچیی وا دوور دەڕۆن، لە ئێران ژنی لەشفرۆشی زۆر لێیە، لەسنوور قاچتان ئاودیو کەن، پڕە لەو ژنانەی کە ئێوە دەتانەوێ.

ئەمەی وت و ڕووی لە ئەمجەد مەندیل کرد و پێی وت: ئەوەیان بۆ تۆش باشە، ئەگەر حەز بکەیت دەتوانی ئەو ژنەی دەتەوێ بۆ چەند ڕۆژێک لە خۆتی مارە بکەیت و بەحەڵاڵی بیگێیت". (شەوانی ئێریڤان، ١٤٠). لێردە لەم گێڕانەوەیەدا منی خوێنەر بێ پرسکردن دەتوانم بڵێم ئەو (ئەمجەد مەندیل) کە کەسێکی بەدین دیارە و لە ڕۆمانی (شەوی باکۆ)دا ناوی لێنراوە (ئاکۆ)، کتومت (...... بەناوی شاخێکە). بەکورتی لەم گفتوگۆ ڕاشکاوەدا قسەکەر کە قسە بۆ (ڕۆماننووس و ئەمجەد مەندیل) دەکات ئاماژە بە چەند شتێک لەبارەی سێکس و ئافرەت دەکات:

یەکەم: ئێران پڕیەتی لە ئافرەتی لەشفرۆش.

دووەم: گوێگرەکانی لەپێناو ڕابواردن و گانگردن دەچنە ئێریڤان، بۆیە پێیان دەڵێ ئێران نزیکترە بۆ ئێوە.

سێیەم: ڕابواردن بە ڕێگەیەکی حەلال واتە سێکسی۔ حەلال لەڕێگەی (مارەکردنی کاتی)، کە ئەمە لەئێراندا ڕێگە پێدراوە.

چوارەم: قسە و پەیامەکە ئاراستەی (ئەمجەد)ە، کە خۆی بەکەسێکی موسڵمانی نوێژکەری بە ئیمان دەزانێت.

لـێرەدا شـوێنگۆڕکێ بەئامـانجی خێراتـر دەستخسـتنی سـێکس و ئافرەتی لەشفرۆش دێت. من هیچ گومانم نییە ئەم جۆرە ئاخاوتن و گوزارشـتە ڕاشـکاو و ڕاسـتەوخۆیانە لەنێـو ئەدەبیاتی کـوردی و لەنێـو کۆمەڵگەی کـوردی پێشـوازی لێکراو نییە، لەکاتێدا ئەمە واقیعێکی هەقیقی نێو کۆمەڵگەی کوردستانە. ڕۆژانە خەڵک لەپێناو (تێرکردنی سـێکس) بەرەو وڵاتە گەشـتیارییەکانی دەوروبەر و سـۆڤیەتی کـۆن سەفەر دەکەن.

شـوێنگۆڕکێ بەواتـای بەدەسـتهێنانی ئـافرەت و سـێکس گـۆڕکێ دێت. بەهەمان بیرۆکەی (نوێبوونەوەی ژن لە بەهەشت) هەندێک دەیانەوێت لەژیانی ئاساییاندا ژنی نوێ لەپێناو خۆ تێرکردنی سێکسی بەدەست بهێنن. ئێمە دەزانین لەنێو هەندێک دەقی کلاسیکیدا ئاماژە بە جەستەی ئافرەت وەکو بەشێک لە نیشاندان و وەسفی سێکس و ئـافرەت کـراوە، لەشـیعری شـێخ ڕەزای تاڵەبانیـدا ئامـاژە بە ئەنـدامەکانی زاوزێ نـێر و مێ وەکـو جوێنفرۆشـتن و هـێرش و شـەڕە جـوێن بەکـارهێنراوە، لای مـوکری و لای عەزیـزی مەلای ڕەش لە کوێخا سێوی و لە شاری حوسێن عارف و فەرهاد پیربال و هەندێک دەقی چیرۆک و ڕۆمانی دیکە ئاماژە بۆ سێکس هەیە، بەڵام ئەوانەی (کەمـال سـەعدی) لە شـێوە و گوتـار و مەبەسـت و دەربـڕین و وێنەکردنی سێکسیدا زۆر لەوانی دیکە جیاوازترە، بەجۆرێک دەڵێی لەبەردەم فیلمـێکی ڕووتی لەشـفۆرشی دایـن. سـێکس و گـانکردن و لەزەت و چێژ بەجۆرێکە لە وەسف تێپەڕیوە، بەڵکو بۆتە کردار.

شـوێن کاریگەریی لەسـەر نـرخی سێکسـیش هەیە. لە یەکێک لە گفتوگۆیەکانی نێـوان (شـێخ فەرهـاد و عـیزەدین چـاو حـیز) کە لە پـارکێکی ئێریڤـان دانیشـتوون و مـامەڵە لەگەڵ دوو ئـافرەت دەکەن. ئافرەتەکان داوای (بیسـت درام) دەکەن.. "عـیزەدین چـاو حـیزیش وتی: دوو مانگ پێش ئیستا لەگەڵ برادەرێک هـاتم، بە دە درام ژن لەگەڵمـان دەهـاتن. لەبەر منداڵەکانم ژمـارەی مۆبایلەکانیـانم ڕەش

کــردۆتەوە، ئێــواران دێــنە ئــێرە، ئەگەر بیــانبینم، بە مەمنــوونی لەگەڵمان دێن. فەرهادیش وتی: مەگەر ژنی سەر شەقام بن. دەنا چۆن بە دە درام ئەم کارە دەکەن. عیزەدین چاو حیزیش وتی: دیارە نار و شەمسیش هی ماڵانن، ئەوە نییە هاتوونەتە سەر شەقام و چاو دەگێڕن". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٧).

ئەم جۆرە زانیاریی و گفتوگۆیە چەند شتێکمان بۆ دەردەخەن:

یەکەم: بەشێوەیەکی ئاشکرا لەسەر شەقام ئافرەت بۆ سێکس مامەڵە دەکرێت.

دووەم: نرخی هەر ئافرەتێک لەنێوان دە- بیست درامە.

سێیەم: کوردە گانکەرەکان شارەزان و پەیوەندیی لەوە پێشیشیان لەگەڵ ئــافرەتی ئەم وڵاتە هەیە. ژمــارەی تەلەفۆنیشــیان هەیە. هەندێکیشـان وەکـو پیشـەیەکی ئاسـایی زوو زوو دێـنە ئەم وڵاتە بـۆ سێکس و ڕابواردن.

چوارەم: شیخ فەرهاد پێ دەچێت پەیوەندییەکی زۆرتری لەوانی دیکە لەگەڵ ئافرەتە لەشفرۆشەکان هەبێت.

پێنجەم: ئافرەت ماڵ و ئافرەتی سەر شەقام دوو گرووپی جیاوازن لە لەشفرۆشیدا. واتا ئافرەتەکانی ماڵ تایبەتمەندییان پێوە دیارە، ئەوانەی شەقام گشتین و لەگەڵ هەموو کەسێکدا سێکس دەکەن.

شەشەم: عیزەدین چاو حیز: ناوەکەی واتا و پێناسەی کەسایەتی ئەو دەردەخەن، لە هاوسەرەکەی دەترسێت، بۆیە ناوی ئەو ئافرەتە لەشفرۆشـانەی لە مۆبـایلەکەی سڕیـوەتەوە، کە پێشـتر سێکسی- لەگەڵ کردوون.

شـوێن لای ڕۆمـاننووس پەیوەنـدییەکی پـتەوی بە سـێکس و گانکردنەوە هەیە، لە ڕۆمانی (خانمباز)دا لە کاتی ئاخاوتن و گفتوگۆ

لەگەڵ شـەوکەتە فەنـدی، دەڵێـت "لەدونیـا شـوێن نەمـاوە بـۆی نەچــووبم و خانمابزایشــم تیـای نەکردبێـت.. بـۆ هەر شــوێنێک ڕۆیشتبم یادگارییێکی خۆشم لێی هەیە، ئەگەر هەموویان بۆت باس بـکەم وەکــو چـیرۆکی هەزار و یەک شــەوەی لێ دێـت و کۆتــایی نایەت".

٦-٢ سێکس نوێبوونەوەیە:

قسـەیەکی باو لەنێو کۆمەڵگەی کـوردی هەیە، ئەگەر کابرایەک ژن مـردوو، ژنێکی نـوێ بهێنێتەوە و هاوسـەرگیری بکات، پێی دەڵێن خـۆی نـوێ کـردۆتەوە، بەواتـای ئەوەی نوێـبوونەوەی ژیـانی پیـاو پەیوەنـدیی بە سـێکس و ئـافرەتەوە هەیە. لە ڕۆمـانی خانمبازیشـدا (کەمـال سـەعدی) کەخـۆی قسـەکان و بەسـەرهاتەکانی خـۆی و کەسنای نزیکی خۆی دەگێڕێتەوە دەڵێت: لەمەو دوا بایەخ بە ژیانی خـۆم دەدەم و ئەوەنـدە ژیـانەی کە مـاوە، گەشـت دەکەم.... کە ئەمەم وت بزەیەک هاتە سەر لێوەکانی و وتی: بڕیارێکی باشت داوە، کەسانی وەکـو تـۆ دینە ئێرە، چەنـد ڕۆژێـک لێرە دەبـن، لەو مـاوەیە بەشێوەیەکی کاتی هاوسـەرگیری لەگەڵ ژنـانی ئێرە دەکەن و خۆیـان نــوێ دەکەنەوە.. ڕۆمــاننووس لەوەلامی ئەم قسـانەی ئافرەتێکـدا دەڵێـت: لەمەودوا کەسێکی ڕۆمانسی- بـم و هـاوڕێی ژن و بـۆ خـۆم پەیدا بکەم". (خانمباز، ١٧٨).

لەم کورتە گفتوگۆیە چەند چەمکێکی گرنگی فکری و کۆمەلایەتی و دەروونی و ئاییـنیمـان بەرچـاو دەکەوێـت.، بەواتـایەکی دیـکە ڕۆماننووس لە دەربڕینی سادەی کورتدا ، دونیایەک شتی شاراوەمان پێ دەڵێت:

یەکەم: ڕۆمانسیــ بەواتــای گەڕان و دۆزیـنەوەی ئــافرەت و سێکسە.

دووەم: تاکو ئێستا هیچ نەکردووە، بەڵام لەمەو دوا دەست لەهیچ ناگێڕێتەوە و خەریکی رابواردن دەبێت.

سێیەم: ژن مارەکردنی کاتی بۆ ئەوی خۆ لەزینا و گوناهی ڕێگە پیدراو بپارێزێت.

چوارەم: هاورێی ژن پەیدا دەکات.

پێنجەم: پەیوەندی سێکس و گانکردن بریتییە لە نوێبوونەوەی پیاو و ژیانی. ئەمە بۆچوونێکە دەبێت زۆر لەسەری بووەستین. ئایا بەڕاستی سێکس ژیان نوێ دەکاتەوە، ئاسودەیی بە مرۆڤ دەبەخشێت و ژیانی پیاو درێژ دەکاتەوە. واتە سێکس یەکسانە بە بەختەوەریی، بەتایبەتی ئەو سێکسەی لەگەڵ هاورێی نوێی ژن دەکرێت.

شەشەم: گەشتکردن بەواتای گەڕان و پشکنین و دۆزینەوە و کردنی سێکس هاتووە. ئەو لەڕۆمانەکانیدا بەکردەوە گەشت لەپێناو پێناسە و دۆزینەوە و چێژ لێوەرگرتن و ناسین و بەکارهێنانی سێکس و جەستەی ئافرەت و چێژدا ئەنجام دەدات، گەشتێکی ئازاد بۆ دزۆینەوەی شتە بڤەکانی نێو جەستە و ژیانی ئافرەت.

٢-٧ سزا :

ئەم لێکۆڵینەوەی ئێمە کار لەسەر شیکردنەوەی نێوەڕۆکی چەند دەقێکی ڕۆمان دەکەین، کە ڕۆمانی ژیاننامەن و نووسەرەکەی خۆی پاڵەوان و قسەکەر و حیکاتخوانی بەرهەمهێنەری دەقەکەشە، ڕووداوەکان و کارەکتەر و بابەتەکانی هەقیقین، بەهەندێک خەیاڵی ڕۆماننووسیانە نووسراون. بابەتەکانی لە بواری سێکس جیاوازن لە دەقەکانی پێشەخۆی. "ئەدیب کاتیک خۆی بۆ گێڕانەوەی ژیاننامە تەرخان دەکات، هەوڵ دەدات واز لە خودی خۆی بهێنێت، لەو

چرکەیەدا ڕاستگۆ دەبێت لەگەڵ خودی خۆی، یاخیش دەبێت لە زینـدانی جیهـانی دەرەکی" (عبـدالعزیز شرف، ١٩٩٨، ١٨). یـان "بریتییە لە کەرەستەیەکی خودی و کەرەستەیەکی خەیاڵ، بەو پێیەی بـابەتی ئەو چـیرۆکەی کە دەگێڕدرێـتەوە، لەو دوو کەرەسـتەیە پێکهـاتووە. بـۆیە دەتـوانین بڵێـین ڕۆمـانی ژیاننـامەیی گـرنگترین ڕەگەزەکانی بـریتین لە خـود و خەیاڵ". یان "ڕۆمانی ژیاننامەیی بەو جـۆرە ڕۆمـانە دەوترێـت ژیاننـامە و بیرەوەرییەکـانی ڕۆماننووسـەکە دەبێتە کەرەستەی سـەرەکی ڕۆمانەکە". (پرۆفیسـۆر دکتـۆر کەمال سەعدی مستەفا، ٢٠٢٣، ١٣). بۆ زنیاریی پتر بروانە (ممدوح سراج النـابی،٢٠١١، ٤٧). واتە لەم جـۆرە دەقـانەدا (خەیـاڵ و بـیرەوەری خـودی) بنەمـا و کەرەسـتەی سـەرەکین بـۆ بەرهەمهێنـانی گوتـاری ڕۆمانەکە.

لەم لێکـدانەوەیەدا دەگەیـنە ئەو راسـتییەی کە ڕۆمانەکـانی (کەمـال سـەعدی) بـریتین لە بـیرەوەریی گەشـتە سێکسـییەکانی نووسـەر لە وڵاتە جیاوازەکـان و لەکـاتی جیـاوازدا، لەهەمـان کاتـدا سـوودی لەخەیـاڵی ڕۆمـاننووسی وەرگرتـووە، بـۆ بینـاکردنی لایەنی هـونەری ڕۆمـانەکە، لەهەنـدێک شـوێندا ئەگەر پێویسـتی کردبێـت دەسـتکارییەکی سـادەی نـاوی کارەکتەرەکـانی کـردووە، ئەگەر نـا بابەتەکـان و قسـە و بیرکـردنەوە و ڕەوشـت و ڕەفتاریـان کتومـت هەقیقین و دەستکاری نەکراون.

لەسـەردەمی حەمـورابی و ئەو یاسـایەی بـۆ ڕێکخسـتنی خـێزان و دیـارکردنی پەیوەنـدییەکانی نێـوان پیـاو و ئـافرەت دایڕشـبوو، لەم دۆخـانەی خـوارەوەدا تونـدترین سزای پیـاو دراوە، کە ئەم کـاری نەشـیاوی خراپیـان کـردووە، لەوانە: "دەسـتدرێژی و سـکپڕکردنی ئـافرەت، پـڕدانە ئەوانەی محەرمـن (دەسـتنوێژیان لـێ ناشـکێت)، کوشـتنی هاوسـەر و هـاوبەشی ژیـان، دەسـتدرێژی سێکسی- دژی دەستگیرانی پیاوە ئازادەکان، پڕدانە بووکی خۆی (خێزانی کوڕی)، یان

دایکە بێوەژنەکەی، ئەمانش توندترین سزایان بەدوایەوە". (بول فریشاور،١٩٩٩، ٩٣).

لەبارەی سزا دەگەڕێینەوە سەر بۆچوون و نەریتێکی کۆنی مسرییەکان، لە ڕۆژی ٢٣ی ئازاردا کە لە ڕووباری نیل لافاو هەڵدەستێت لەو ڕۆژەدا "سێکس کردن و زینا هەتا لەگەڵ بەدڕەوشتەکانیش حەرام کراوە، دەقی ئەم بۆچوونە لە نێو پارچە نووسراوێکی هەڵکۆڵدراوی سەر دیواری پەرستگەی شارید (ئەدفۆ) لە میسر هەیە، بڕیاری تەحریم کردنی زیان لەگەڵ بەدڕەوشتەکانی لەسەر تاسەری دەوڵەت لەم ڕۆژەدا دراوە". (لیز مانیش، ٢٠٠٢، ١١١). واتە لەڕوانگەی ئایینی و هەروەها بەستنەوە بەدیاردە سروشتییەکاندا (سێکسکردن) لە میسری کۆندا نەک بەشێوەیەکی شەرعی بەڵکو زینا و ڕابووردانیش لەگەڵ ئافرەتە بەدڕەوشتەکان لە ڕۆژێکی دیاریکراودا قەدەغە بووە و سزای بەدواوە بووە، دیارە دەسەڵاتدار و دادوەرەکانی ئەو کاتی میسر پێیان وایە (لاوفاوی ڕووباری نیل) پەیوەندی بە (کردەی بەدڕەوشتی و سێکس و زینا)ەوە هەیە، بۆیە لەسەرتاسەری دەوڵەتەکەدا بڤە و تەحریم کراوە.

لەئیسلامیشدا سزای زینا و سێکسی نایاسیی، یان هەر سێکسێک لەدەرەوەی شەرعیەتی خێزاندا قەدەغەیە و سزای کۆمەڵگە و خێزان و دەوڵەت و ئایین و (دوارۆژیشی لەدوای زیندوو بوونەوەی پاش مردنی بەدواوەیە).

لەهەمان کاتدا وەکو لە ڕۆمانی (حەج و عومرە)دا هاتووە، بۆ ئیماندارەکان پاداشتیشی سێکسیش هەیە، کە دەڵێت: "بەفەرمانی خوا وەکو جاران نوێ دەبنەوە و پەردەی کچینیان بۆ دروست دەبێتەوە... ژنەکانیشتان نوێ دەبنەوە و وەکو حۆریەکانی بەهەشتیان لێ دێت، بۆیە کەس دەسبەرداری ژنی خۆی نابێت لە

بەهەشــت... عومرەکـارێکیش وتی: ژنەکەی مــن زۆر بە زەوقە ئەو لەسـەر دونیا ئاوی چۆکەکانمی وشک کـردووە، جا لەو دونیا لەبەر ئەو چـۆن بەرتەقـای حەفتا حـۆریەکەی بەهەشـت دێم. حەملەدار وتی: لەوێ هەر پیاوێـک هـێزی سـەد ئەسـپی پێ دەدرێـت، نـازانێ ماندوو بـوون چییە، وەکـو وتم ئەو حۆریانەش هێندە جـوانن قەت لێیان تێر نابن". (حەج عومرە، ٣٣-٣٤).

لەم گفتوگۆ و زانیارییە تۆکمانەی لە ئیمان و ئایینەوە سەرچاوەی گرتـووە، جـێگەی مشـتومڕ و گومـان و ڕەتکـردنەوە نیـیە، ئەوەمـان بۆساخ دەکاتەوە، کە لەوێش ئافرەت:

یەکەم: بۆ ڕازیکردنی پیاو لەبواری سێکسی بەکاردەهێنرێت.

دووەم: ئـافرەت دەبێـت نـوێ بێتەوە و کجێـنی نـوێ بێتەوە، بـۆ ئەوەی زەوق و خواست و چێژی پیاو بپارێزێت و بەدی بهێنێت.

سێیەم: پیاو هـێزی سێ سـەد ئەسپی پێ دەدرێت (خـودان وزە و هێزی جەستەییە).

چوارەم: ئافرەت هێزی جوانی پێ دەدرێت (ڕۆمانسی)یە.

پێنجەم: دەکرێت بڵێن ئافرەت کەرەستەیەکی ناسک و بەچێژە بۆ بەدیهێنانی خواستی سێکسی. پیاو، یان بەشێوەیەکی دیکە ئەم جۆرە دەقە لەڕاســتیدا ســەرچاوەکەی عەقــڵ و تێڕوانــین و خواســت و ویستی پیاوانەیە.

پێنجەم: ئافرەت جۆرێک لە تاوان و گومانی دەخرێتە سـەر، کە دەبێـتە هۆکـار بـۆ وشـکردنی ئـاوی چـۆکی پیـاو، واتە (کوشـتن و لاوازکردن و مژینی توانا و وزەی پیاو لە بـواری سێکسـدا). ئەم جـۆرە

تێڕوانینە لەکردەوەدا نیشانی دەدات کە ئافرەت (خاک و کەرەستە و چێژە) بۆ تەنیا بەدیهێنانی خواستی پیاو.

شەشـەم: گوتـاری ئەم جـۆرە دەقە، ڕەخنەگـرانە نیـیە، بەڵکـو نمایشکارانەیە، شتەکانمان بۆ نمایش دەکات و بیرمان دەهێنێتەوە و پێمان دەڵێت مەسەلەکە بەم جۆرەیە، هیچ بڕیارێکی تێدا نییە، یان هـیچ کـردەیەک ڕەت ناکـاتەوە، ئەگەر نەگونجـاویش بێـت. لەم بوارەشدا ناتوانم گلەیی لە نووسەر بکەم، کە دۆزە جدییەکان لەژێر ئاسـمانێکی کـراوەدا بێ چارەسـەر و بێ هـیچ جـۆرە بیروبۆچـوونێکی دیاریکراو بەجێ دەهێلێت، ئەو وەکو پزیشکێک سێکسمان بۆ شی ناکاتەوە، وەکـو کۆمەڵناسـێک لە دیاردەی سـەردەهەڵدانی سـێکس ناکۆڵێتەوە، زانایەکی ئابووریی و ئایینی ویاسایش نییە، بۆ ئەوەی لە هۆکار و ئەنجام و سزاکانی ئێرە و ئەو دونیا شتێکمان پێ بڵێت.

ڕۆماننووس بیرەوەییەکانی خـۆی و دەوربەری لەنێو ڕۆمانەکانی لەبـارەی پەیوەنـدییە سێکسی- و چـێژ و بـاری دەروونی و پەیوەنـدی نێوان ئایین و سێکس، مرۆڤ و سێکس، گەشت و سێکس، سێکس وەکـو پێویسـتییەکی فسـیۆلۆجی و دەروونـیی، وەکـو کەلتـوور و هەڵوێستی تاکەکسی نمایش دەکات.

لەڕاسـتیدا ڕۆمـاننووس سزای هـیچ کەسـێک لە بـارەی سـێک و کاردانەوە و پێویستییەکانیان نـادات، ئەو خـۆشی بەشێکە لەپرۆسـە سێکسـییەکە، تەنـای ئەو ئافرەتـانەی لەمیسر- (١٠٠) دۆلاریسی- لێ دەسـتێنن و فـیلی لێ دەکەن و خۆیـان لەو دەشـارنەوە، سزا نـادات و هـیچ قسـەیەکی (تونـد و بـێزارکەر و نـاڕازییبوون و سـوکایەتی و هێرشـکردنە سـەر ئەو ئافرەتـانە) بەکـار ناهێنێـت. بەرای مـن ئەو مەسـەلەیە پەیوەنـدی بە نمـایش و گەیانـدنی زانیـاریی و گێڕانەوەی بیرەوەرییەوە هەیە، نەک بڕیار و بیرکردنەوە لە سزا و پاداشت.

٢-٧-١ پاداشتێک بە تامی سزا:

لەهەمان بواردا لەگێڕانەوەی بەسەرهاتەکاندا لەبارەی (سەیاح پەقرەج) و (کجێکی قوتابی ماستەر) بەم جۆرە لابرەی پاداشت و سزا دەگێڕێتەوە " کچە قوتابییێکی زانکۆ هاتە لام وتی:دەمەوێ ماستەرنامەکەم لەسەر شیعرەکانی تۆ بنووسمەوە. داوای لێکردم یارمەتی بدەم. منیش شیعرەکانی خۆم و کۆمەڵێک سەرچاوەی ترم خستە بەر دەستی، بەمەش لێی نەگەڕام بەشی زۆری نامەکەم بۆی نووسییەوە، ئەویش لە بەرامبەر ئەو جاکەیە، خۆی خستە بەردەستم وتی (من مولکی تۆم، چیم لێ دەکەیت بیکە، تەنها کچێنیم بپاریزە)". (خانمباز، ٢٢٧).

لەم گێڕانەوەیەدا پاداشتی قوتابیەکە بریتییە لە پیشکەکردنی جەستەی خۆی بە کابرای شاعیر، تەنیا بەمەرجێک کچێنی بپارێزێت. ئەمەش لەراستیدا سزایە، کاتێک پیاو لەپێناو هاوکارییەک سزای ئافرەتێک دەدات، سوکایەتی پێ دەکات و نهێنییەکانی خۆی و کجێکی قوتابی ماستەر دەگێڕێتەوە. لەهەمان کاتیشدا پاداشتی ئافرەتەکە سزایەکەی هەقیقییە. لەپێناو بەدەستهێنانی (نووسینەوەی نامەی ماستەرەکەی، سزای خۆی دەدات و جەستەی خۆی وەکو مولکی شاعیرەکە نمایش دەکات).

لەم هاوکێشە نمایشکراودا چوار توخم لەدەوەری یەک (ترس و سزا و پاداشت (پەردەی کچێنی) دەخولێتەوە. توخمەکان بریتین لە (ماستەر + سێکس یەکسانە بە کچ(قوتابی) و پیاو (شاعیر).

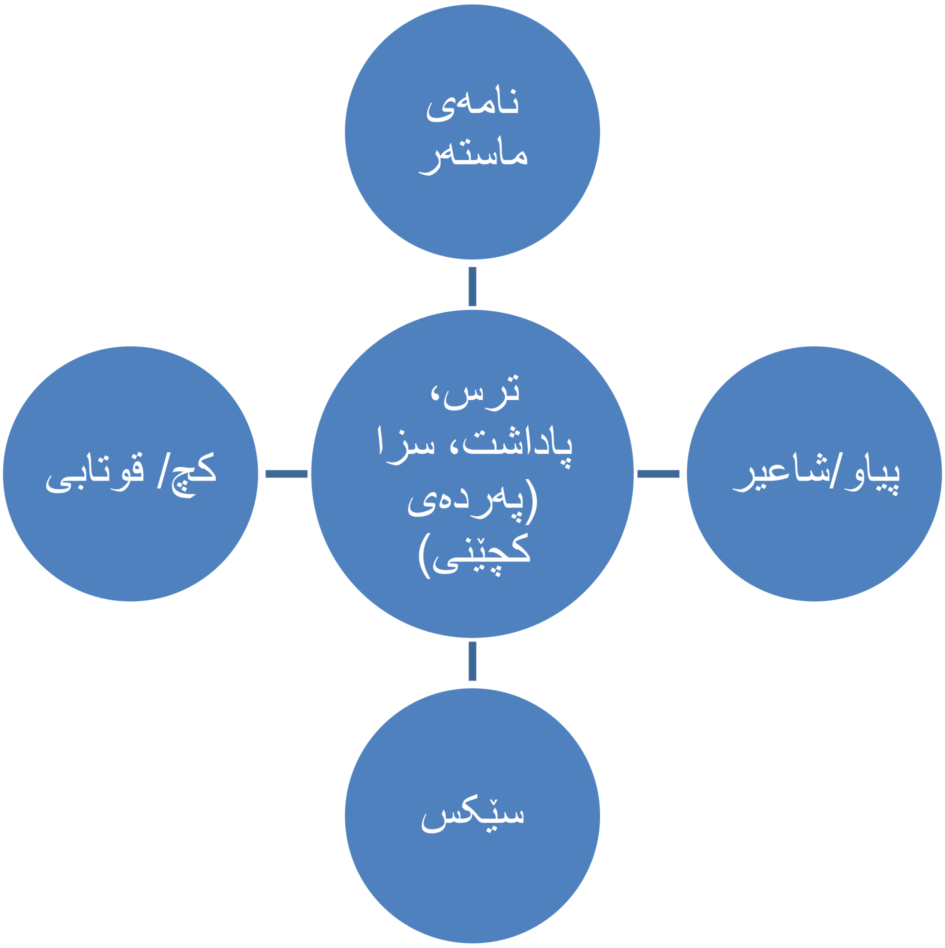

لە بوارێکی دیکەدا کۆمەڵگە و خێزان جۆرێک سزای منداڵان دەدەن، کە لە کردەوەدا سزایەکی دەروونی و ئەخلاقییە. لە گێڕانەوەی بەسەرهاتێکی سێکسیدا لە (شێخێک) ئەنجامی دەدات و کچی منداڵ بەکاردەهێنێت بۆ سێکس، ئەویش لە خانەی نەوجەوانان و لەڕێگەی ئافرەتێکەوە ئەم کچە منداڵە بچووکانە ڕاهێنراون بۆ کاری سێسکی، شوێن ماڵێکی نێو هەولێرە. واتە لەنێو بیرەوەرییەکانیدا بەسەرهاتێکی دیکەی سێکسی ـ لەنێو بەسەرهاتە سێکسییەکانی دیکەدا دەگێڕێتەوە. (عیزەدین چاو حیز) بەسەرهاتەکەی خۆی لەگەڵ ئەو منداڵە دەگێڕێتەوە: " منیش گوتم خوا بتانگرێت، ئەو کچەی بەردەممان مێرد منداڵە، تازە بنی مەمکانی داناوە، چۆن شتی وا دەزانێت؟ ئەویش وتی: نەمدەزانی هێندە بچووکە، کە لەگەڵ شێخ کەمین چوومە ماڵێ ژنەکە، دوو

منداڵی بچووکم لەناو باخچەکە بینی، بە یەکەوە یارییان دەکرد، کە بەژنەکەم وت (کوا ئەو کچەی بۆت ئامادە کردووین؟) پێش ئەوەی قسە بکاتن یەکێک لە منداڵەکان بۆلام هات و وتی (ئەوەتام) ئەوەی وت و دەستی گرتم و منی بردە ژووری خەوتن و خۆی ڕووت کردەوە و وتی (پەردەی کچێنیم نەماوە، دەتوانی لەپێشەوە بیکەیت).

قسەم بە عیزەدین چاو حیز بڕی وتم: منداڵێکی وەها چوزانێت پەردەی کچێنی چییە؟ وتی: کە وای وت، منیش سەیرم پێ هات. زۆر منداڵ بوو، ویستم دەستکاری نەکەم، بچمە دەرەوە، دەستی گرتم و ڕایکێشامە لای خۆی و دەستی بۆ دەرپێم درێژ کرد، کێری گرتم و وتی (دەرپێت دابکەنە و بیخە ناوی، بەرگە دەگرم). منیش وتم: جا تۆ چیتکرد؟

وتی: هەر چەند جار کێرم لە قوزی نزیک دەکردەوە، دەیوت وەی، وەی، دەترسا و دەکشا پشتەوە. منیش وتم: ئەی دوایی؟ وتی: کێرم خستە ناو دەستی و پێم وت (بیگرە چی لێ دەکەیت بیکە) ئەویش کێرمی گرت و لە قوزی خۆ خشاند تا ئاوی لێهێنا.

منیش وتم: تۆ و ئەو بەناو شێخە بەدفەڕە کەسێکی زۆر بێ ویژدانن، چۆن دڵتان هات لەگەڵ کچێکی بچووکی بێ دایک و باوک سێکس بکەن؟ کەوام پێ وت شەرمەزار بوو. وتی: شێخ کەمین پێی نەوتم کە کچەکە هێندە بچووکە، دەنا چۆن لەگەڵی دەچووم". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٤- ١٠٥).

مەبەستم لە ئاماژەکردن بەم پەیوەندییە ناهاوسەنگە و بەکارهێنانی منداڵی بێ دایک و باوک بۆ فرۆشتنی سێکس لەنێو هەولێردا گوتارێکی جیاواز و تاوانکارییەکی کەم وێنەمان پیشان دەدات، کە لەم گێڕانەوەیەدا منداڵەکە قوربانیی دوو کەسە (شێخ

کەمین و ئافرەتە سەرپەرشتکارەکەی خانەی بێ سەرپەرشتانە، کارێکی یەکجار خراپ و نیمچە درندانەشە. ئەم بەزاندنی سنوورەکانی مافی منداڵ و بەکارهێنانی سێکس و ئیدارە و دەوڵەتیشە، سەرباری بەزاندنی بەها ئەخلاقییەکانی ئایین. لەقسەکانی ڕۆماننووسدا چەند گوزارشتێکی نیمچە ڕەخنەگرانەی ناراستەوخۆمان بەر دید دەکەوێت، کە بە کابرای غانکەر دەڵێت: (تۆ و شێخ بێویژدانن). کە لە کردەوەدا هیچ چەشنە سزایەک بەدی ناکرێت دژی (ئەو ئافرەتەی منداڵەکە بۆ بە سێکسدانی بەکاردەهێنێت) و لەهەمان کاتدا نە (شێخ و نە عیزەدین چاوحیز)یش سزای دەروونی و ئەخلاقی و ویژدانی نادرێن، واتە:

یەکەم: پیاو لەم جۆرە کۆمەڵگەیانەدا ئازادن و خاوەنی هەموو جۆر دەسەڵاتێکن بۆ سێکس کردن بەشێوازی جیاواز لەگەڵ کچی منداڵیش.

دووەم: هیچ دامەزراوەیەک سزای ئەو کەسانە نادات، کە کچی منداڵ بۆ سێکس فرۆشی بەکاردەهێنن.

سێیەم: کچەکان قوربانین.

چوارەم: پیاو، بێ ڕەچاوکردنی تەمەن و ئەخلاق و ویژدان دەیەوێت چێژ وەرگرێت، لەیەک کاتدا دەزانێت کارێکی دوور لە ئەخلاق دەکات، کەچی (کێری دەخاتە نێو دەستی کچە منداڵەکە) و چێژ وەردەگرێت.

پێویستە ئاماژە بە دیاردەیەکی گرنگ بکەین کە پەیوەندی بە یاسا و سزا و دادپەروەریی و لێپچینەوە هەیە، بەپێی لێکۆڵینەوەکان لەبارەی کۆمەڵگەی سەرەتایدا بڕیارەکانیان پشتی بە "بەبڕیاری ناوەندی و لەهەمان کاتیشد پشتگوێخستنی ئەم ناوەندی بڕیارە

بەسـتووە" (رینـیە جـیرار، ٢٠٠٩، ٤٢). لەکاتێکـدا لەنێـو ئەم ڕۆمانانەدا هیچ جۆر بڕیارێکی ناوەندی و یەکلاکەرەوە لەبارەی سزا و لێپێچینەوە سەبارەت بەچۆنیەتی ئەنجامدانی سێکس و لەشفرۆشی و ئیستغلالی منداڵ لەئارادا نییە.

هیچ بڕیارێکی ناوەندیی و سەرەکی لەلایەن خودی ڕۆماننووس، یـان خـودی دەقەکە، یـان هـیچ کارەکتەر و دەزگا و دامەزراوەیەک لەبارەی (سێکس) نابینرێت.

مەبەستمان ئەوەیە لەنێو دەقی ڕۆمانەکانـدا هـیچ بنەمـایەک و ئاراستەیەک بـۆ دادپەروەریی و لێپێچینەوە و بڕیـارێکی گونجـاو بـۆ (لەشـکرِی و لەشـفرۆشی) نیـیە. لەکـرداردا سـەرنجی مـن بـۆ ئەوە دەچێت هەموو کاتێک مەیلی کۆمەڵگە بۆ سزادانی ئافرەت لەبارەی لەشفرۆشی دەچێت، یان ئافرەت بەوە تاوانبار دەکرێت کە هۆکار و بەکـردەوە ڕاپەڕێـنەری دیـاردەی لەشفرۆشـییە، وەکـو ئەوە لەشـکرِ هیچ تاوان و گوناه و کردەیەکی لەم بارەوە نەبێت.

پیاوەکـان هەر هەموویـان بە لیـبرال و ئیسـلامی و ئیمانـدار و خۆدابڕ لە ئیمانداری باڵادەست و خاوەنی پێگەیەکی بەهێزی ڕەوان بـۆ ئەنجامـدانی سـێکس بێ ئەوەی هـیچ سزایەک بـدرێن، لەکاتێکدا ئـافرەت بەپـێچەوانەوە دەخـرێتە ژێـر بـاری قـورسی سزای تاوانکارییەوە. ئافرەت جەستە و چێژ و هەست و نەست و دەروونی خۆی بەکپکراویی لەپێناوی بەدەستهێنانی شتێک پێشکەش بە پیاو دەکات.

(حەمە سـەعید حەسـەن) لەبـارەی ئەوەی دایـک لەهـیچ قۆناغێکدا زاڵم نەبووە دەنووسێت: "لە کۆمەڵی کۆلێکتیڤدا، گەلێک ژن و مێرد و منداڵ و نەوەی جیاواز، لەبن هەمان ساپیتەدا دەژیان و ئەگەر کەسـێک لەوانی دی، زێـتر ڕێـزی لێ گیرابێـت، ئەوە ژنـێکی

بەتەمەنی بەئەزمـوون بـووە. فرێـدریک ئێـنگڵس (١٨٢٠ - ١٨٩٥) بەخت یاوەری نەبووە کە ناوی (داکسالار)ی لەو کۆمەڵگەیە ناوە، ئاخر ئینسان سیستەمی زاڵمی (بابسالار)ی وەبیر دێتەوە و زەینی بۆ ئەوە دەچێت، ئەو قۆناغە، ژن ستەمکار و پیاو ستەملێکراو بووبێت، کە ئەو لێکدانەوەیە لە ڕاستییەوە دوورە، چونکە لە هیچ کۆمەڵگە و قۆناغێکدا، دایک زاڵم نەبووە. ئەو دایکسالارییە، کە ڕاستییەکەی (سیستەمی شێوازی دایکانە)یە، لەوەوە نەهاتووە کە دایک سەروەر بـــووە، لەوەوە هـــاتووە کە خزمـــایەتی تەنیـــا لە بەرەی دایـــکەوە دروستبووە، کە تەنیا ئیمکانی ئەوە هەبووە، دایکی منداڵ بە دروستی دیـاری بکرێـت و کە ژن و پیاوێـک بڕیاریـان داوە پـێکەوە بـژین، پیاوەکە چووەتە (ماڵ)ی ژنەکە، بەڵام ژن ستەمی لە پیاو نەکردووە و سەرداری پیاو نەبووە، هەردووکیان یەکسان بوون.

ئەو کـۆمەڵگەیە، کـارڵ مـارکس (١٨١٨ - ١٨٨٣) نـاوی نـابوو، کۆمۆنیزمی سەرەتایی، کۆمەڵگەیەکی ناچینایەتی بوو، کۆمەڵگەیەک تێیدا کەس خاوەنی شتومەکی تایبەت بەخۆی نەبوو، کۆمەڵگەیەک هەمـوو بەیەکەوە دەژیان و هەمـوو خـاوەنی هەمـوو شـتێک بـوون و هاوبەش بوون، هێشتا دەوڵەتی تێدا پەیدا نەبوو بوو. لە کۆمۆنیزمی ســـەرەتاییدا، خەڵـــکەکە بە شـــێوەیەکی هـــاوبەش لە شـــتەکان سوودمەند دەبوون، پێکەوە کۆمەڵیان بەڕێوە دەبرد، بڕیاردەران هەر خۆیـان جێبەجـێکەرانی بڕیـاریش بـوون و ڕۆڵی ژنـان هـیچی لە ڕۆڵی پیاوان کەمتر نەبوو. گواستنەوە لە قۆناغی کۆکردنەوەی بەری دار و ڕاوەوە، بۆ قۆناغی کشتوکاڵکردن، هەزاران ساڵی خایاند، ئێنگڵس بەو مـاوەی گواسـتنەوەیە دەڵێـت: بەربەریـزم، کە بنـاغەی دامەزرانـدنی شارســــــتانیی کــــــۆمەڵگەی چینــــــایەتی بــــــوو". (https://www.facebook.com/profile.php?id=100090810527179). واتا سزادان و لێپێچینەوە و ئـافرەت خسـتنە ژێر بـاری تاوانکاریی دادپەروەریی تێدا نییە.

ڕۆمان لەڕاستیدا هەر چەشنێک بێت پشت بە فەلسەفەیەکی دیاریکراو بۆ نمایش و لێکدانەوە و دروستکردنی گوتارێک دەبەستێت. قسە ئاساییەکانی خەڵک جۆرێکە لە فەلسەفەی سروشتی ژیانی ئاسایی ئەو خەڵکەی دەکەونە نێو دەقەوە. فەلسەفەی ئایینی، کۆمەڵایەتی و سیاسی و فکری و ... تاد، دەکرێت هەموویان بەیەکەوە، یان تەنیا لەنێو دەقی ڕۆماندا هەبن و دونیایەکی تایبەت لەبیرکردنەوە و لێکدانەوە و تێگەیشتن لای خوێنەر دروست بکات.

ئەگەر پرسیارێک بکەین و بپرسین بۆچی دەقنووس بابەتێکی وەکو سێکس دەکاتە تەوەرەی سەرەکی فکر و فەلسەفەی بیرکردنەوە لە ڕۆمانەکانی، ئایا بەڕاستی ئەو برسی و کوشتەی دەستی سێکسە؟ یان دەیەوێت لەتێرییەوە باسی برسیەتی سێکسی. ئەوانی دیکە بکات؟ یان ئەم باسە بۆتە دیاردەیەک و پێویستە قسەی لەبارەوە بکرێت؟ یان نەخۆشییەکی کۆمەڵایەتی و فسیۆلۆژیی و دەروونییە؟ یان کۆمەڵگە لەئاکامی لەدەست دەرچوونی کردەی سێکس، بەرەو تاریکایی و زوڵم و چەوسانەوە دەچێت؟ یان ڕۆماننووس سەرکێشییەکی فکری وئەدەبی و داهێنان دەکات. ڕۆمان پتر لەهەموو دەقێک پشت بە فکر دەبەستێت، فکری کۆمەڵایەتی و دەروونی و چینایەتی.

یان دەتوانین بپرسین ئایا دادپەروەریی نێوان نێر و مێ لە ئەنجامدانی کردەی سێکس لەچی دایە؟. بۆچی مرۆڤ هێندە تامەزرۆی سێکسە؟ دادگا چ بڕیار و فەرمانێکی لەبارەی سێکس و پیشێلکاریی و سزا و پاداشت هەیە؟ مرۆڤەکان خۆیان چۆن ویژدان و نەریت و ڕەفتاری خۆیان لەبارەی توندوتیژی سێکسی. و نەخۆشی سێکسی. لای نێر و مێ بێ جیاوازیی دادگایی دەکات؟ ئایا دەقنووس دەیەوێت ئەم باسە وەکو سەرە باسێکی ڕۆشنبیریی و فکری

بورووژێنێت، یان پەرچەکردارێکی تاکەسی و بە کۆمەڵە و پەیوەندیی بەتوند ڕەویی و میانڕەوەییەوە هەیە؟. دەیان پرسیاری دیکە.

ئەو کاتانەی لەنێو کۆمەڵگەدا، خانەوادەکان تەنیا ژوورێکیان بۆ نووســـتن هەبـــوو، نـــێر و مێ هەمـــوو بەیەکەوە لەیەک ژووردا دەنووستن، میوان و بێگانە و دۆست هەموویان لەژێر یەک بنمیچدا پشوویان دەدا، کەچی کەس ترسی لە سێکس و گان و دەستبۆبردن و حـیزە چـێژ نەبـوو، بەواتـا سـادەکەی کەس چـاوی لەنـامووسی دەوروبەرەکی نەبوو، بۆ؟ ئایا بەڕاستی هەژاریی و نەبوونی ئابووریەکی بەرهەمهێنی بەهێز هۆکار بوو، بۆ ئەوەی خەڵک لەئەنجامی ژیانی هاوکـاریی و هەرەوەزیی سـەرەتایی نەتـوانن سـنووری نـامووس و شەرەفی یەکتر ببەزێنن، یان لەڕاستیدا گان سزای هێندە ڕیسواکەر و توندی بەدواوە نەبووە، کە لەسەردەمی دیموکراسی و پێشکەوتن و نوێخوازیی هەیە. لەکاتێکدا لەم سەردەمەدا هەموو خانەوادەیەک ژوور و جێگەی جیاکراوەی بۆ نێر و مێ لەیەک خانەوادە و میوان و بێگانە و دۆست هەیە، کەچی هەموو گومانیان لە پاراستنی شەرەف و کەرامەت و نامووسی ژنەکانیان هەیە. ئەم گەشەکردنە چۆن لێک دەدرێـتەوە؟. ئایـا بەڕاسـتی لەسـەردەمی نوێخـوازیی و پێشـکەوتن سێکس هێندە زاڵ و بەربڵاو و کاریگەر و ئاشکرایە، مرۆڤەکان هەتا بەجیاکردنەوەی ڕەگەزە جیاوازەکانیش ناتوانن پێشگریی لێ بکەن.

لە ڕوانگەیەکی دیکەوە بەپێی هەندێک بۆچوونی نوێ لەبارەی جەسـتە پێیـان وایە "جەسـتە لەم گوتـارەدا هەر تەنیـا بەشـێکی پێکهێنەری مرۆڤ نییە، بەڵکو هەبوون و پەیوەندیی و کیانێکی دیکە، یان منێکی دووەمە. (داجید لو بروتون، ٢٠١٤، ٢١).

دەمەوێـت ئەوە بڵـێم مـن لەنێـو ڕۆمانەکـانی (حەج وعـومرە) و (شـەوانی بـاکۆ) و (شـەوانی ئێریڤـان) و (خانمبـاز)دا بەدوای دۆزینەوەی خودی (کەمال سەعدی ڕۆمانووس نیم، ئەو کەمالەی

وەکو جەستە دەزانم چۆنە و چی لەبەر دەکات بەژنی چەندە و چی دەخوات و لەکوێ دەژیت و بەچ شێوازێک قسە دەکات و کاری چییە و ژمارەی پیڵاوەکانی چەندە و لەڕێگادا چۆن دەڕوات و چۆن پێ دەکەنێت و .. تاد)، بەڵکو من شیکاری ناوەوەی کەمالی دووەم، کەمال سەعدییەکەی ناو کەمال سەعیدییە بینراوەکە دەکەم، کە کارەکتەرێکی نادیارە و لەناخی کەمالی یەکەمدا کە خاوەنی (جەستەیەکی دیاریکراوە)، ئەوی دیکەش (کەسێکی بێ جەستەیە و وەکو گوزارشت و شێواز و بیرۆکە و وێناکردنەکانە) لەشێوەی (فکر و تێڕوانین و بیرکردنەوە و وێناکردن و داڕشتنی بەرنامەی شێوازی نووسین و هاندانی ناخەکی بۆ یاخیبوون و سەرکێشی. ئەدەبی.. تاد) دەردەکەوێت.

کەمال سەعدی خاوەن جەستە، هیچ پەیوەندییەکی بە سێکس و ئەو کەشوهەوایە سێکسدارە بڤەیە نییە، بەڵام کەماڵە نادیارە بێ جەستەکە نەک هەر پەیوەندیی بە گێڕانەوەی ڕووداوەکانی سێکس و کارەکتەرەکان هەیە، بەڵکو خۆشی بەشێکە لە ئەنجامدانی کردەی سێکس و بەدیهێنانی گوتاری سێکسی.

وەکو (دیڤید لو بروتون) لە کتێبەکەیدا شیکاری کردووە، پێی وایە" گوتاری ئاسان، بێ شەرم قسە لەبارەی هەموو شتێک لەبارەی جەستە دەکات، وەکو ئەوەی بکەرەکان هیچ پەیوەندییەکان بە گۆشتەوە نەبێت". (دیفید لو بروتون، ٢٠١٤، ٢١). لە شیکردنەوەی دەقی ئەم ڕۆمانانە ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێت (کەمال سەعدی) بێ شەرم و بێ پەردە و شاردنەوە بەڕاشکاوی هەموو وشە قەدەغەکراوەکان دەربارەی سێکس و ئەندامەکانی نێرینە و مێینە بەکار دەهێنێت و ناویان دەهێنێت، کە ئەمەش کەم ڕێککەوتووە بەم شێوەیە لەتەک ناوهێنانی ڕاشکاوی ئەم زاراوە و کەرەستانە، بە وردیش باسی پرۆسەی ئەنجامدانی سێکسیش وەکو فیلمێکی ڕووت و ورووژاندن و هاندانی سێکسی بکات.

لە (خانمباز)دا وەکو ئەوەی فیلمێکی ئەمەریکی سەیر بکەم، (کچێکی گەنجی مەغریبی کە هێشتا نایەوێت کچێنی خۆی لەدەست بدات و لەیانەی شەوانە کار دەکات) قسە بۆ ڕۆماننووس دەکات و بەسەرهاتی گەشتەکەی بۆ لوبنان و دواتر هاتنە میسری بۆ دەگێڕێتەوە. دەڵێت: "خاوەنی ئەم یانەیە، ئێمەی بەستۆتەوە. گرێبەستی کارکردنی بۆ یەک ساڵ لەگەڵ واژۆ کردووینە، پاسەپۆرتەکانیشمانی لای خۆی گل داوەتەوە و دەستی بەسەردا گرتووە، تا ماوەی گرێبەستەکەمان تەواو دەبێت، ناماندانەوە. .. چاوەکانی پڕ ئابوون، بەهەناسەیەکی ساردەوە وتی: وا ئاسان نییە، کە پێشبینی دەکەیت، ئێمە لێرە وەکو کۆیلە ڕەفتارمان لەگەڵ دەکەن. ئەگەر بچینە دەرەوە، چاوساغێکمان لەگەڵ دەنێرن، چاودێریمان دەکەن، نەوەک خۆمان بدزینەوە و بەجێیان بهێڵین". (خانمباز، ٢١٠). لەهەمان کاتدا (سەبری بازرگان) وەکو جۆرێک لە سەرکۆنە و سزادانی و ڕەخنە لە (ڕۆماننووس) لەبارەی گێڕانەوەی ئەم شتە، دەڵێت: "تۆ چوویتە مسیر ڕابوێریت یان بۆ ئەوەی ببیتە توێژەری کۆمەڵایەتی و چارەسەرکردنی کێشەی ئەو لەشفرۆشانە؟!". (خانمباز، ٢١١).

لەبیری نەکەین ئەمەش جۆرێکە لە توندوتیژی سێکسی، یان جۆرێکە لەسزای ئەوانەی بەکاردەهێنرێن بۆ بازرگانی سێکسی و لەشفرۆشی بەزۆرەملێ و بەکارهێنانیان لەشوێنی کار، بەتایبەتی لە (یانەی شەوانە) زۆربەی ئافرەتەکان بۆ کاری نادروستی سێکسی و لەشفرۆشی بەکاردەهێنرێن. (کۆلین رانبۆ) دەڵێت: " زۆرجار توندوتیژی سێکسی بەشێکە لەشێوازێکی فراوانتری توندوتیژی و خراپ بەکارهێنان، کە بریتییە لە تاڵانکردن، کوشتن، لەناوبردنی موڵک و ڕفاندن. جۆرە باوەکانی توندوتیژی سێکسی بریتین لە دەستدرێژی سێکسی، کۆیلایەتی سێکسی، لەشفرۆشی زۆرەملێ، دووگیانی زۆرەملێ و هاوسەرگیری زۆرەملێ. لە کاتێکدا زۆرجار ژنان و

کچان وەک قوربانی توندوتیژی دەردەکەون". (احمد زکی عثمان، کـولین – رابنـو، مجلـة الانسـانی العـدد ٥٩ صـیف ٢٠١٥). مەبەسـتمان ئەوەیە کە کـۆیلەکردنی سێکسی- یەکـێکە لەو بنەمـا گرنگانەی لەشیکردنەوەی ئەم جۆرە بابەتانەدا دەبێت لێکدانەوەی بۆ بکەین. لەکاتێکدا دەتوانین بێژین پیاوان و کوڕانیش دەبنە قوربانی توندوتیژی سێکسی.

لـێرەدا چەنـد جۆرێـک لە (سزا) و (چـاودێری) و (سـەرکۆنە) و (بەدواداچـوون) لەنێـو گوتـاری ئەم گـێڕانەوەیەدا بەدی دەکرێـت، لەوانە:

یەکەم: ڕۆمانووس جارێکی دیکە لەسەر زاری سەبری بازرگان خـۆی وەکـو تـوێژەری کـۆمەڵایەتی لەچـۆنیەتی باسـکردنی لەشفرۆسـەکان وەسـف دەکات، نەک کەسێک کە بـۆ سـێکس و ڕابـواردن چـووبێتە میسر- واتە دەیەوێت نیشانی بدات (کەمال)ی یەکەمی ئاشکراو و خاوەن جەستە دیارەکەیە.

دووەم: بازرگانەکان کچە گەنجەکان دەکەنە کۆیلە و لە یانەی شەوانەدا بەکاریان دەهێنن، مەرج نییە هەموو ئافرەتێک بەئارەزوو و خواستی خۆی ئەم کارە بکات، هەندێک تێوە گلاون.

سێیەم: کۆمەڵگە هیچ بیروبۆچوون و کاردانەوە و شتێکی لەبارەی ئەم دۆخە نییە، کە دۆخێکی بەکارهێنراوە و پڕە لە ئیستغلالی دارایی و دەروونی و جەستە.

چوارەم: ئافرەتێکی لوبنانی ئیستغلالی کچێکی گەنجی مەغریبی دەکات، بەڵام هـیچ کاردانەوەیەک و سزایەک بەرانـبەر کـردەوەی ئـافرەتە لوبنـانییەکە بەدی ناکرێـت، وەکـو گـێڕانەوەیەکی ئاسـایی و سادە بەدی دەکرێت.

پێنجەم: لەنێو ڕۆمانەکەدا کەس هەڵەی نەکردووە و کەسیش سزا نادرێت بەواتای سزای لێپێچینەوە. لەشفرۆشەکان وەکو کارێکی زۆر ئاسایی دوور لە چاودێری و سانسۆری خێزان و کۆمەڵگە و دەوڵەت و یاسا کاری خۆیان دەکەن، لەشکڕەکانیش بەهەمان شێوە هیچ یەکێک لەو دامەزراوانە چاودێریان ناکات. لەکاتێکدا من گومان لە بێ (سانسۆریی و بێ سزادان و ڕووبەڕووبوونەوەی کێشە و گرفت) دەکەم. نە مرۆڤەکان هێندە ئازادن و نە کۆمەڵگەش هێندە مۆدێرن و کراوەیە تاکو بەم جۆرە نەک تەنیا لەشفرۆسەکان، بەڵکو (لەشکڕەکانیش) بێ گرفت و کێشە خۆیان گەرم بکەنەوە.

٢-٧- ٢ خۆ سزادان

لەنێو ڕۆمانەکاندا کەم سزا بەدی دەکرێت، ئەوە نەبێت کە لە (خانمباز)دا ڕۆماننووس کە منی قسەکەری سەرەکی گێڕانەوەی بیرەوەرییەکانە خۆی سزا دەدات، بەڵام چ جۆرە سزایەک!. ئەو سزایە پەیوەندی بە هەستی ناوەوەی کەسەکەوە هەیە، دوای بڕینی ئەو هەموو شوێنانە، لە دوایدا بڕیار دەدات (هیچ نەکات) واتە خۆی سزا دەدات و هەموو ئارەزووەکانی بە قوربانی نووسینەوەی ڕۆمانەکانی دەکات.

ئەو لە ئێران لە گەڵ کۆنە مەعشوقەکەی ڕێک دەکەوێت سەردانی شارێکی گەشتیاری لەپێناو ڕابواردن بکەن، بەڵام کە ئافرەتەکە بەسەرهاتی دوو مێردی خۆی بۆ (ڕۆماننووس) دەگێڕێتەوە و ئەویش دەڵێت "هاوسەری یەکەمی بەماددەی هۆشبەر گیراوە و خراوەتە زیندانەوە و ئەوەی دووەمیشی هێنانی ژنی سێیەمی لێ ئاشکرا بووە و بە تۆمەتی فرۆفێڵکردن حوکم دراوە. لەدڵی خۆمدا وتم دوور نییە بە مەبەستی دەست بەسەرداگرتنی پارە و پوولەکانیان ئەوانی بە گرتن دابێت، ئەگەر منیش لەگەڵی بخەوم،

لەوانەیە سیناریۆیەکیش بۆ من دروست بکات و پارەیەکی زۆرم لێ داوا بکات. بۆیە بڕیارم دا لەگەڵی جووت نەبم". (خانمباز، ١٨٨). ئەمە سزادانێکی ڕۆحی و ناخەکی و سنووردارکردنی چێژەکانی خۆیەتی.

لێرەدا دەکرێت سەرنج و هۆکار و ئاکام و خۆ سزدانەکەی خودی ڕۆماننووس بەم شێوەیە کورت بکەینەوە، کە پێمان وایە هەندێک جۆر سزادان لەنێوان (عەقڵ و چێژ و دەروونـدا) سزایەکی خـودییە. قسەکەر ڕۆمانەکە لەپێناو جووتبوون گەشت دەکات و ئەم ئافرەتە دەدۆزێتەوە و ڕێک دەکەون بەنیازی جووتبوون و ڕابواردن گەشت بـکەن، بەڵام ئەم خـۆسزادانە پەیوەنـدی بە (تـرس و دەروون و لێکدانەوە و بڕیار)ەوە هەیە، چونکە:

یەکەم: لەشفرۆشەکە دوو مێردی کردووە، هەردووکی لەزیندانە.

دووەم: ڕۆمـاننووس لە تـرسی فێـڵ و پـارە لێ بەردانەوە، سزای خۆی دەدات و چێژ و ڕابواردنەکەی دەکاتە قوربانی (ئەوگریمانە و ترسەی لەدەروونی خۆیدا دروستی دەکات).

سـێیەم: هـیج متمـانەیەک لەنێـوان لەشـکرِ و لەشفرۆشـەکەدا لەڕووی دەروونی و خـــودی و ئەخلاقیـــیەوە نیـــیە، هەرچەنـــدە باکگراوندێکی لەوە پێشیشیان لەنێواندا هەیە.

چوارەم: هەر لەشوێنەکانی دیکەی گێڕانەوەی ئەم بەسەرهاتەدا، ڕۆمـاننووس دان بەوەدا دەنێـت، کە ئـافرەتەکە گـلەیی ئەوەی لێ دەکات، گوایە "گومان دەکات لەبەر بەتەمەن کەوتن و قەڵەوی ئەو نەیەوێت لەگەڵی جووت بێت" لەڕاستیدا ئەمە جۆرێک لەدوو دڵی و نیگەرانی پیاوەکە بەرانبەر ژنەکە نیشان دەدات.

پێـنجەم: لەدۆخی دەروونیـدا ئەوەمـان بـۆ سـاخ دەبێـتەوە، کە پیاوەکە لەڕێگەی ئەم زانیاریـانە تـووشی تـرس دێـت، تـرس وای لێ

دەکات خۆی سزا بدات و لەدوا چرکەدا بڕیار بدات سێکس لەگەڵ ئافرەتەکە نەکات.

شەشەم: ئەمە یەکەم ڕووداوە لەنێو هەموو ڕۆمانەکاندا (دادگا سزای پیاوێک لەسەر ژن و فرە ژنی بدات)، بەواتایەکی دیکە لەبەر چێژ و سنوور بەزاندنی پیاو بۆ تێرکردنی چێژی سێکسی- لەلایەن دادگاوە سزا بدرێت و زیندان بێت. لە (حەج و عومرە) خانەوادەی ڕۆماننووس کە حەزی کە کچێکی فەرمانبەری خۆی کردووە، سزای دەدەن. واتە دامەزراوەی دەوڵەت و خێزان جێبەجێکاری گوتاری سزادانن. لە شوێنەکانی دیکە (کەسەکان خۆیان خۆیان سزا دەدەن و ئەم جۆرە گوتارەش پتر بە دەروون و ناخی کەسەکانەوە بەستراوەتەوە).

لە نێو دەقی فۆلکلۆریدا، یان لە پەند و قسەی نەستەقدا، یان لە ئاخاوتنی ئاسایی ڕۆژانەی خەڵکدا سزایەکی نادیاریی ناڕاستەوخۆی (مەعنەوی و دەروونی و ئەخلاقی و کۆمەڵایەتی و خودی و زارەکی) بێ ئەوەی هیچ کردەیەکی سزادانی بەکردەوەی تێدا بێت، هەست پێ دەکرێت. وەکو (سەرتاشین و ماست بەسەر داکردن و سوارکردنی پشتاوپێش لە سەر پشتی کەرێک نییە). "سزای سێکسی.ڕاستەوخۆ کاریگەری لەسەر ئەو کەسە دەبێت، کە ئەو کارێکی سەرزەنشت ئامێز دەکات، هەروەها ڕەنگە کاریگەری لەسەر ئەندامێکی خێزانەکەی هەبێت، ئەمەش لەگەنجێتییەوە تاکو پیریی و بە تێپەڕبوونی کات بۆی ماوەتەوە. دەکرێت سزایەکە ڕاستەوخۆ لەلایەن دەسەڵاتە نەبینراوەکان/ ئیلاهییەکانەوە بێت، کە خۆیان کۆنترۆڵی ڕەوشی سەرتاپای شتەکان دەکەن و تۆمەتەکەش بەسەر تاوانباردا دەسەپێندرێت. سزای سێکسی- چەندین شێوە یان پلە بەخۆیەوە دەبینێت و توندییەکەی، یان ئاستی ئەو شەرمەزارییەی لەگەڵ خۆیدا دەیهێنێت بەندە بەقەبارەی گوناهەکەوە، ئەو گوناهەی بووەتە هۆی دروستبوونی دۆخەکە. دەتوانین لانیکەم

سێ جۆر سزا دەستنیشان بکەین، ئەمەش بەندە بە ئامانج و جۆری سزاکە و قورسایی ئەو تاوانەی کە مرۆڤ ئەنجامی دەدات و بەپێی دەروونناسی و فیزیۆلۆژی و بایۆلۆجی ڕێکخراون: یەکەم: شەرمەزارکردن بەوریاییەوە. دووەم: سزاکە بێ سێکس، یان زیادەڕەوی لە چالاکیی سێکسی- دەبێت. سێیەم: مردنی خێرا و شێواندن. (کامل جابر، https://www.jadaliyya.com/Details/28455).

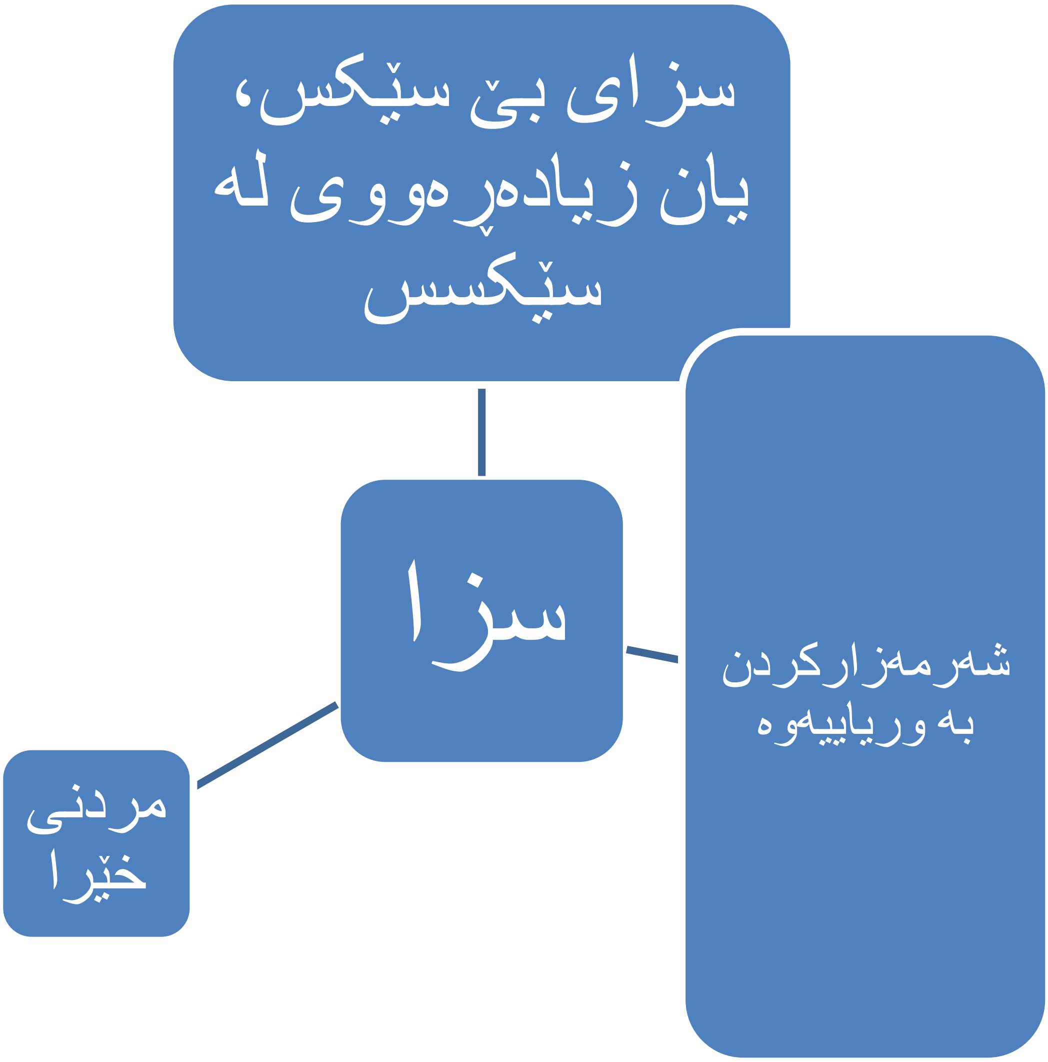

واتە ئەوەی من لەنێو دەقە ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) دەیبینم، سزادانێکی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ بەدی ناکەم، کە هۆکارەکەی سێکس بێت. بەپێچەوانە لە ڕۆمانی (حەج عومرە)دا پیاوێک کە ژنی دووەمی هێناوە، بۆ ئەوەی ژنە گەورەکەی ڕازی

بکـات، پاداشــتی دەکـات و دەینێرێـتە (عــومرە)، ئەمەش وەکــو کردەیەکی ڕازیکردن دێت، بۆ ئەوەی پیاوەکە سێکس و جووتبوونی شـەرعی لەگەڵ ژنە تـازەکەی بە ئاسـودەیی و بێ نـاڕازیبوون و کێشـە لەگەڵ ژنە گەورەکەی ئەنجام بدات.

ئەم بـابەتە لەگەیانـدنی مەبەسـتێکی دیـکە لەسزادان، سزادان بـۆ دوورخســتنەوەی ژنەکەی، گوتـارێکە ئەگەر لەمەبەســتەکانی نێــو خودی گوتارەکە نەگەین، ناتوانین کردەی بڕیار و مەبەست و نیازە شــاراوە ناڕاســتەوخۆکان بناســینەوە. هەر بــۆ کارەکتەرەکــان و گێڕانەوەی ڕەفتار و پەیوەندییەکانی ئەو کەسانەی لەنێو ڕۆمانەکەدا ناویان هاتووە، بقە و مەترسیدارە، نەخێر بۆ خودی ڕۆماننووسیش بەدوو هۆکار کارێکی قورس و بقە و سەرکێشییە: یەکەم لەبەر ئەوەی خۆی بەشدارە لەهەموو کردە سێکسییەکان و لەگێڕانەوەکاندا خۆی ئەنجام دەر و ڕاپەڕێنەری بەشێکی زۆری ئەم پەیوەندیی و سێکس و تێکەڵبــوون و چــێژ وەرگــرتنەیە. دووەم: ئەو تۆمــاریی ڕووداوەکـان دەکات و ڕووبەڕووی ژمارەیەک دامەزراوەی کۆمەڵایەتی و ئایینی و دەوڵەت و کـۆمەڵگە و خێزانـیش دەبێتەوە. دادگای ئەم وڵاتە سـاڵی ٢٠٠٦ لەبەر بڵاوبوونەوەی بابەتێک لەبارەی سێکس لە مەغریب لە گۆڤــاری (نیشــان) هەر یەکە لە ڕۆژنامەنووســان (ئیــدریس ئکسیکس) و (سەنا ئەلعاجی) بە سێ ساڵ زیندانی سزا دا. (سليمان الريســــــــــــــــــــــــــــــــــــونی، ٢٤-٨-٢٠١٧، https://www.maghress.com/alyaoum24/936598). واتە بـابەتی سـێکس بـابەتێکی بـقە و قەدەغەکـراوە، بەتـایبەت ئەگەر ئەم بـابەتە بـۆنی (شـەرمەزاریی و ورووژانـدن و هانـدان و جووتبـوون و لەشـفرۆشی سێکسی لێبێت).

جــۆرێکی دیــکەی سزای سێکسیــ، سزای سیاســییەکانە، یــان ئەوانەی بەرهەڵستکاری دەسەڵاتن، یان ڕۆژگارێک لە شاخدا لەنێو حزبەکانـدا دەسـتدرێژیان کـردۆتە سـەر ئـافرەت و سـووکایەتیان

پێکــردوون، دەکرێــت چەنــدین نمــوونە لەنێــو بــیرەوەریی ئەو پێشمەرگانە بدۆزینەوە، کە وەکو سزا، یان وەکو کارتێکی سیاسی، یان ئیستغلال ژنیان بەکارهێناوە، یان چێژیان لە ئافرەت و کچەکان وەرگرتــووە. لەدوای ڕاپەڕینــیش لەڕێــگەی ئەنتەرنێــت و تــۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا چەندین ئابڕوچوونی سێکسی. ئاشکرا کراوە، بۆ لێدانی پێگەی سیاسی بکەرەکان، یان لەشەڕی ناوەخۆدا پەنایان بۆ ئــابڕووبردن و سزادانی سێکسیــ دژی یەکــتر بــردووە. ئەمە لە مەغریبیش هەیە و لەزۆر وڵاتی دونیادا ئەم ئابڕووچوونە سێکسیانە وەکــو سزا و شــکانی پــایە و پــێگەی ســیاسی ئەو کەســانە بەکاردەهێنرێـت، کە بە سـێکس و دەسـتدرێژی تاوانبـار دەکـرێن. لەوانە (دۆنالد ترەمپ) و (بیل کلنتن) سەرۆکی پێشووی ئەمەریکا و هەنــدێک لە ســەرۆکەکانی دیــکەی ئەم وڵاتە. بــڕوانە (غــازی حەســــەن،ڕۆژنامەی خەبــــات ١٧ی نیســـــانی ٢٠٢٣، https://xebat.net/ku/?p=161530). لەبارەی مەغریب دەڵێن "خراپترین شــێوەی سزای سێکسیــ ئەو سزایەیە، کە دەســەڵاتدارانی نێــو دەســەڵات لە دژی ژمــارەیەک لە نەیارەکانیــان پەنایــان بــۆ دەبەن، بەکارهێنــانی (چــاپەمەنی دەبلیــوسی) بــۆ ئەوەی لەڕێــگەی نــاوبردنی سـێکس ســووکایەتیان پێ بـکەن. ئەمە بەڕاسـتی قەومابێـت، یـان بە درۆ بێـت، جـۆرێکە لە هەڕەشـەکردن و ئاشـکراکردنی ژیـانی تـایبەتی هەنـدێک کەس، بەڵام ئەم حیزبـانە نـازانن بەم شـێوەیە یـاری بە ئاگرێــک دەکەن، کە ڕەنــگە بەم شــێوازە ئەمــڕۆ ئەم کەســانەی ئۆپۆزسـیۆن، یـان ڕێکخـراوە ڕادیکاڵییەکـان بسـووتێنێت، بەڵام بە ناچـاری سـبەی هەر ئەوانە دەگەنە دەسـەڵاتە باڵاکـانی دەوڵەت و لەبـیری نەکەیـن ئەمە یاسـای یـارییە سیاسـییەکانە، بەتـایبەتی ئەو کــاتەی یــاریکردن لە فەیســبووک و تــویتەر کــراوە دەبێــت". (https://www.maghress.com/alyaoum24/936598). ئەمە لەڕاســــتیدا نێوەڕۆکی سەرەکی و بنەڕەتی گەمە سیاسییەکان و سێکسە.

لەم ڕۆمانانەی ئێمە لێرەدا وەکو چەند دەقێکی کوردی لێکۆڵینەوەیان لەبارەوە دەکەین، هیچ دادگایەکی ئەدەبیمان لە بیرۆکە و مەیلدا نییە، بەڵام هەر کەسێک بەوردی شتەکانی نێوان وشەکان و دێرەکان بخوێنێتەوە، دونیایەک شتمان بۆ ئاشکرا دەبێت کە ئاسان نییە بەشێوەیەکی سروشتی پێشوازیان لێبکرێت. لەهەندێک شوێن و بەخێرایی چۆتە نێو ئەم باسە، ئەگەر نا وەکو ئابڕووچونێکی سیاسی دەسەڵات مامەڵەی لەگەڵ نەکراوە. ئەو سیاسەتی وەکو مێژوو، گێڕانەوەی ڕووداوە سیاسییەکان و گەڕانەوە بۆ هەندێک بابەتی گشتگیری سیاسی بەکارهێناوە، نەک وەکو کارتێکی سیاسی و گەمە پیسەکانی نێو دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆن.

٨-٢ کەموکورتی لە دیاردەی گێڕانەوە و ژیاننامەی ڕۆمان:

بێگومان بەپێی زانست هیچ شتێک پڕ و تەواو و بێ کۆتایی نییە، ئەوەی ئێستا دروستە، ڕەنگە بەیانی نەگونجاو بێت، بۆیە دەقیش بەهەمان شێوەیە. لەنێوان بیرەوەریی و ژیاننامەدا گونجاو نییە بڵێین کەموکورتی و ناتەواویی و کێشە لەنێو خودی دەقەکەدا نییە. بەپێچەوانەوە چۆن دەوروبەری دەقنووس کاریگەریی لەسەر بیرکردنەوە و شێوازی نووسین و دەربڕینەکان هەیە، بەهەمان شێوەش ژینگە و دەوروبەری خوێنەر کاریگەریی لەسەر چۆنیەتی تێگەیشتن و پێشوازیی و ڕەتکردنەوە و لێکدانەوەی دەقەکە دەبێت. ئەمەش پەیوەستە،بە:

یەکەم: بیرەوەری خیانەت لە مرۆڤ دەکات، بۆ نموونە ڕەنگە وابزانرێت ئەوەی ڕوویداوە لە تەمەنی ١٥ ساڵی بووە، کەچی لەڕاستیدا لەتەمەنی ١٢ ساڵی بووە.

دووەم: بەشێوەیەکی هەست پێ نەکراو چیرۆک و بەسەرهاتی ژیانی خۆی بەشێوەیەک دەگێڕێتەوە، کە لەگەڵ (وێنەی من)ی

ئێستا بگونجێت، واتە گێڕانەوەی شتەکان وا دەکات قسەکانی بەپێی کەوتنە تەمەنەوە بێت.

سێیەم: ئاستی ڕۆشنبیری کاریگەری لەسەر کارتێکردنە سێکسییەکان و لەسەر وەڵامی بەشداربووەکان دەبێت، کە قسە لەبارەی بەسەرهاتی خۆیان دەکەن. ڕەنگە ئەو شتانە بشارێتەوە، کە لەگەڵ هەڵوێستی زانستی نایەتەوە. (آ.س. کون. ١٩٩٢، ٤٠).

"ئێمە ژیاننامە هەر بۆ ئەوە نانووسین، تەنیا بۆ ئەوەمان بێت لە خودی خۆمان دەرچین، یان تێکەڵبوون و نغرۆبوونی دونیای خەڵکی دیکە بگێڕینەوە، نەخێر کارێک ئەنجام دەدەین، تاکو هەستکردن بەبوونی خۆمان زیاد بکەین، هەست و نەستمان لەبارەی خۆمان بەهێز بکەین، مرۆڤ ناتوانێت هەمیشە لەدەرەوەدا پەرشوبڵاو بێت، پەرتبێت لەنێو شت و کەلوپەلەکاندا، بەڵکو ئەو دەبێت دوای هەر کردەیەک، بگەڕێتەوە نێو خودی خۆی، بۆ ئەوەی پەرە بە ژیانی ناخەکی و نێوەخۆیی لەنێو زاتی خۆی بدات" (عبدالعزیز شرف، ١٩٩٨، ٢١).

لە نێو گێڕانەوەکاندا قسەو گوتنی کارەکتەرە جیاوازەکان بەژن و پیاو، بەتەمەن و گەنج هەیە، سەرباری نەتەوە و زمان و کەلتووری جیاواز. ڕۆمان بریتییە لە پێکهاتەی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگە، بریتییە لەچیرۆک و تێڕوانین و بیرکردنەوە و شێواز و جۆری ئاخاوتنی خودی مرۆڤەکان. قسەکەر (من) ئەگەر خودی ڕۆماننووسیش بێت، نابێت شێواز و جۆر و نیەت و زمانی ئەوانی دیکە بشارێتەوە و هەر خۆی بەشێواز و زار و دەستەواژە و نیەتەکانی خۆی بئاخڤێت.

لەم ڕۆمانانەدا وەکو خوێنەر هەست دەکەم زمان و شێواز و جۆری ئاخاوتنی ڕۆماننووس بەسەر کەشوهەوا و تەنیا کەسایەتی کارەکتەرەکانی دیکەشدا زاڵە، ئەم هەقیقەتەم لە گوتاری زمان و

شێوازی گفتوگۆ و ئاخاوتن و مەبەستەکانی نێو ڕۆمانەکە بەرجەستە کردووە.

بەواتایەکی دیکە کەسایەتی و کارەکتەرەکان نین داوای شێوازی سێکس و جووتبوون لەگەڵ ئافرەتەکان بە ڕۆماننووس بڵێن، بەڵکو ڕۆماننووس ئەم دەرفەت و شێواز و پەیوەندیی و چێژ بەخشینەوەیە دروست دەکات. ئەمە بەیەکێک لەلایەنە لاوازەکانی ڕۆمانی ژیاننامەیی بەگشت دادەنرێت، چونکە ڕۆماننووس خۆی بیرەوەرییەکان دەگێڕێتەوە، لەکاتێکدا پێکهاتەی ئاستە جیاوازەکانی ئەم جۆرە ڕۆمانە پشت بەستن بەڕاستیی و هەقیقەت و واقیعە، بۆیە پێویستە ڕاستەقینەیی و واقیع و هەقیقەتی قسەکردن و شێوازی زمان و بەکارهێنانی زاری خۆیان بەکاربهێنرێت. (کاروان) دەبێت بە شێوەزاری خۆی بئاخڤێت و (ئەمجەد مەندیل)یش پێویستە بەشێوەی ناوچەکەی خۆی و شاعیرێک بە زار و شێوازی خۆی و بازرگانێکیش بەزمانی خۆی دەئاخڤێت، نەک هەموویان وەکو (شاگرد) و (شوفێری تاکسی) وەکو یەک و لەیەک ئاستدا زمان بەکاربهێنن.

ئێمە کە لیکۆڵینەوە لەپێکهاتەی ڕۆمان دەکەین، پێش هەر شتێک دەتوانرێت ئاست و شێوازی ئاخاوتن و ئەو زار و زمانەی کارەکتەرەکان بەکاری دەهێنن و دەستەواژە و دەربڕین و گوزارشتەکانیشیان بەپێی قۆناغە مێژووییەکان لێک بدەینەوە. کە ڕۆمان ئاوێنەی کۆمەڵگە بێت، دەبێت لەهەندێک بواردا وردەکاریی شتەکانیش بەکاربهێنرێت. ناتوانم بڵێم ڕۆماننووس دەبێت وەکو بیرکردنەوە و خواستی منی خوێنەر بنووسێت، نەخێر بەڵام ڕەچاوکردنی ئەرک و گوتار و پێکهاتەی ڕۆمان گرنگە، چونکە ڕۆمان لێکدانەوەی فەلسەفیی بابەت و شت و ڕووداو و کەسەکان و بەسەرهاتەکانی سەردەمی نووسینەکەیە.

" هـــیچ ژانــرێکی ئەدەبی، هێنـــدەی ڕۆمـــان بە کولتـــووری نەتەوەیەک ئاشنامان ناکات، ئاخر سیستەمی بیرکردنەوە، چۆنیەتی ژیان، خەباتی خەڵک و دابونەریت، کەم و زۆر لە ڕۆمانـدا ڕەنگ دەدەنەوە. قسەی نەستەق کە زادەی ئەزموونە، بەشێکی گرنگە لە کولتـووری مـیللی و جۆرێـک لە ڕەسـانەیەتی بە کـارە ئەدەبیـیەکە دەبەخشـێت. وەک چـۆن قسـەی نەسـتەقی هـاوبەش لەنـاو میللەتانـدا هەیە، هەر میللەتێکـیش قسـەی نەسـتەقی تـایبەت بە خۆی هەیە. وەک کەموکووڕی وایە، ئەدیبێکی ڕیالیست بین و لە دیالۆگی کارەکتەرەکانمدا، هیچ قسەیەکی نەستەق ئامادە نەبێت، تەنانەت ڕەنگە لە دەستپاکیی نووسەری وا کە بە درێژایی ڕۆمانێکی تووشی قسەیەکی نەستەقی باوی ناو میللەتەکەی نابین، بکەوینە گومانیشـەوە." (حەمە سـەعید حەسـەن، ڕێگای کوردسـتان، ١٣-٦-٢٠٢٣). لەبەر ئەوە زۆر گـــرنگە گـــرنگی بەزمـــان و شـــێوازی بەکارهێنانی زمان و ئاخاوتن و گفتوگۆکان بدرێت، زمان پەیوەندیی لەنێوان شتەکان دروست دەکات و هەر زمانی دەقیشە پەیوەندیی بە خوێنەرەکانی دەکات و ڕاپەڕاندنی گوتاریشە پێکهاتەی کۆمەڵگە و کەسـایەتی کەسـەکان و شـێوازی گەیانـدنی پەیـام و ڕاپەڕانـدنی کردارەکانمان پێ ئاشنا دەکات.

"نـاتوانین لەدەرەوەی کـۆمەڵگە و ڕۆشـنبیری لە سێکسی- مـرۆڤ بگەین". (ا.س. کون، ٤٢). واتە ڕۆمان کە خرایە دەرەوەی کۆمەڵگە و بـووە شـتێکی وشـکی خـودی و نووسـەر هەمـوو شـتێک بەئاقـاری بیرکـردنەوەی خۆیـدا ببـات و فکـر و پێکهـاتەی چینـایەتی و کێشـە کـــۆمەڵایەتی و ئـــابووری و فکرییەکـــان بەلاوە بنێـــت، دەقەکەی دەکوژێـت. (حەمە سـەعید حەسـەن) لەبـارەی ڕۆمـانێکی (حەنـا مینە)ی ڕۆمـاننووس کەبـارەی (دوو ژن) دەڵێـت: "ململانێی نێـوان دوو ژن کە تێیـدا خەبـاتی ڕزگـاریخوازی و تێکۆشـانی چینـایەتیی پـــێکەوە گـــرێ دراون، نمـــوونەیەکی جـــوانی ئەدەبی ڕیـــالیزمی سۆسیالیستە، تێیدا فیکر خزمەتی بە هونەری گێڕانەوە کردووە،

نەک بە پـــێچەوانەوە. ململانـــێی نێـــوان دوو ژن، ڕیـــالیزمێکی وشکوبرنگ نییە، ئاخر تێیدا سنوورێک نییە خەون لە واقیع، یان وەهـم لە حەقـیقەت جیـا بکـاتەوە، ئەم لایەنەیـش خـزمەتی بە پۆیەتیکـای ڕۆمـانەکە گەیانـدووە". (حەمە سـەعدی حەسـەن، ڕۆژنـامەی ڕێگـای کوردسـتان، ژمـارە (١٣٤٤) سێشـەممە ١٣-٦-٢٠٢٣، ٨).

لایەنـێکی دیـکەی کەموکـوورتی بەکارهێنـانی زمـانە لەڕووی کۆمەڵایەتییەوە، بەواتایەکی دیکە زمانی ڕەگەز و جێندەرە. شێوە و شـێوازی ئاخـاوتنی ئـافرەت گەلێـک جـار بەهـۆی سانسـۆری کۆمەڵایەتی و کۆمەڵگە و خێزان سنووردارە، یان پیاو لەبەکارهێنانی زمان دەرفەتی ئازدانە ئاخاوتنی پترە. بۆ نموونە بەکارهێنانی (جوێن و سووکایەتی و شکان و سێکس.. تاد) لەنێو کۆمەڵگەدا لای نێر و مێ جیاوازە. "ئافرەت ئازادی پترە لەپیاو لەقسەکردن لەنێو ماڵەکەی خۆیدا، واتە سنووری بەکارهێنانی ئەم جۆرە زمانەی کە جوێنە لەنێو ماڵەکەیدا پترە لە پیاو، لەکاتێکدا پیاو لەدەرەوەی ماڵدا پتر ڕێگەی پێدراوە ئەم چەشـنە زمـانە بەکاربهێنێـت". (مالـک شـبل، ٢٠١٠، ٦٢). بڕوانە (ایفلین لارکیش، ١٩٨٣) واتا لەبەکارهێنانی زمانیشدا مێیـنە لەژێـر فشـارە و سزای کـۆمەڵایەتی دەدرێـت. ئەم جـۆرە گـێڕانەوەیە لە نێـو ڕۆمانەکـانی (کەمـال سـەعدی) دا هەیە، حەماسـەتی وێـنە قەدەغەکراوەکـانی سـێکس لایەنەکـانی دیـکەی هونەری بەکارهێنانی زمان و قسەی نەستەق و ململانێی چینایەتی و زمانی کۆمەڵایەتی نێر و مێی لەبیر کردووە. ڕۆمان بەر لەهەر شتێک فکر و کێشەی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگەیە.

نەک هەر ئەوە نووسـین پرۆسـەیەکی ئـاڵۆزە، خودێـک دەینووسێتەوە، بەڵام کە دەیخوێنینەوە خۆمانی لەنێو دەدۆزینەوە، چونکە باسی خودی مرۆڤ و بوون و کێشـە و دەروون و دەوروبەر دەکات. لەهەمان کاتدا وەکو بـورخێس دەڵێـت: **"ئینسان لە هەوڵی**

ئەوەدایە، خۆی لە حەقیقەتدا چۆنە، ئەوە نیشان بدات، خۆی وەک هەیە، نەک وەک ئەوەی دەوروبەر دەیانەوێـــــــــــــت". (بـورخێس) ئەو بـیرۆکەیەی لە چیرۆکێکیـدا دەربڕیـوە کە بـاسی پڵنگێک دەکات، هەموو ژیانی بۆ ئەوە تەرخان کردووە، پڵنگبوونی خـۆی بسـەلمێنێت. (لـوو کلێزیـۆ) زۆر بەو چـیرۆکەی (بـورخێس) سەرسام دەبێت و بـۆ ئەوەی لەبـارەی (هینـدییە سـوورەکانەوە) بنووسێت، دڵی بەوە ئاو ناخواتەوە، لەبارەیانەوە بخوێنێتەوە، یان گوێ لە بەسەرهاتیان بگرێت، بەڵکو دەچێت لەگەڵیاندا دەژی، وەک گەشـتیارێک نـا، تەواو وەک یەکێـک لەوان، ئـاخر نووسـین لای ئەو، (ڕۆیشتنە بۆ بینینی ئەودیوی گردەکە) و (نابێت نووسەر هەر پشت بە زەینی خۆی و بە وشەی ساردوسڕ ببەستێت.) (لوو کلێزیـۆ) نووسـەرێکە بێـدەنگ، زیـاتر بـیر دەکاتەوە و ڕادەمێنێـت، وەک لەوەی قسـە بکات، کە قسـەی هەبـوو بـۆ گـوتن، دەچێت دەنووسـێت. ڕەنـگە ئەو خـووە لە خەڵـکی بیابـان و (هینـدییە سوورەکانەوە) فێر بووبێت، ئاخر ئەوانیش حەزیان لە بێدەنگییە و ترسـیان لە تەڵەی گـوتن هەیە. (لـوو کلێزیـۆ) لە بێـدەنگییەوە فـێر بـووە، کـورتبڕی ڕەچـاو بکـات، بـایەخ بە ئـامـاژە، سـیمبۆڵ، وێـنە و سرووت بــــــدات". (حەمەسـ‍ـــــــــەعید حەسـ‍ــــــــەن، https://www.facebook.com/profile.php?id=100090810527179).

گرنگە ئەم بنەمایانە لەبەرچاو بگرین:

یەکەم: ڕەوشتی واقیعی ئەندامەکانی کۆمەڵگە، شێوەی چالاکییە سێکسییەکانیان، کە پێی دەناسرێنەوە.
دووەم: هەڵوێست و بیرکردنەوەکانیان، پەیوەندییان بەم دیاردانە چییە.
سێیەم: دامەزراوە کۆمەڵایەتییەکان و چۆنیەتی ڕێکخستنی ژیانی سێکسی. وەکو خێزان و ژنهێنان و شێوازەکانی دیکە پێکهێنانی خێزان و بەیەکگەیشتنی دوو کەس.

چوارەم: ڕەمزە ڕۆشنبرییەکان لەو چوارچێوەیەدا بایەخی سێکس و دەرکەوتەکانی، هەروەها مەزەندە ئایینییەکان لەبارەی سروشتی جیاوازیی لەنێوان ڕەگەزی نێر و مێ و نێوەڕۆکی سێکس کردن دەگرێتەوە.

پێنجەم: بۆنە و دابونەریتێک لە ڕێگەیەوە کار و کردەوەی وەکو ڕێوڕەسم و بۆنەی ژنهێنان و ئاهەنگی شەکراو خواردنەوە و ئاهەنگەکانی دیکەی دەگرێتەوە. (آ.س. کون، ١٩٩٢، ٤٧).

لەنێو دەقەکاندا هەندێک لەکارەکتەرەکان بیر لە سێکس لەگەڵ لەشفرۆسەکان بەڕێگەی شەرعی دەکەنەوە. بۆ نموونە (ئازا) لەگەڵ یەکێکیان هاوسەرگیری کاتی دەکات، یان (شێخ فەرهاد) لەپێناو مافی نیشتەجێبوون و سەردانی بەردەوام بیر لە ژنهێنان لەگەڵ یەکێک لە ئافرەتە لەشفرۆشەکان دەکاتەوە. لە ئێرانیش بەهەمان شێوە (شوفێرەکە) پێیان دەڵێت دەتوانن وەکو زۆر گەشتیاری دیکەی کوردستانی باشور هاوسەرگریی کاتی بۆ چەند ڕۆژێک بکەن و تا دەمێننەوە کاتێکی خۆش بەسەر ببەن. لە (خانمباز) دەڵێت: "لەو ماوەیەدا بەشێوەیەکی کاتی هاوسەرگیری لەگەڵ ژنانی ئێرە دەکەن و خۆیان نوێ دەکەنەوە" (خانمباز،١٧٨). یان لە (شەوانی ئێریڤان)دا دەڵێت: "ماهیر کرمانجیش بێ ئەوەی پرسیاری لێ بکەم وتی: من لەجیاتی کەسوکاری لەگەڵی هاتووم، هەر لەوێش مارەی دەکەین و منیش دەبمە شایەت لەسەر مارەکردنیان لەیەکتری. منیش وتم: ئەو زۆر لە تۆ بچووکترە، مێردت پێ دەکات؟ بەپێکەنینەوە وتی: خۆشەویستمە، ماوەیەک پێش ئێستا لە هەولێر بوو، خانووێکم بۆ گرتبوو، خۆم کرێیەکەم لە جیاتی دەدا". (شەوانی ئێریڤان، ١٤١). (نەوزاد دۆخین بە فەرهادی وت: بۆچی تۆش وەکو ئەو ژنێکی ئەرمەنی ناهێنیت و لەکۆڵ ئەو جرت و فرتە دەبیتەوە و شوێنێکیشت دەبێت لێی بحەوێیتەوە". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٧). "ئەوەبوو بەشایەتی خۆم و کاروان لەیەکترم مارەکردن و بە ئازام

وت: ئێستا ئێوە حەڵاڵی یەکترن و هاوژینەکەت براژنی ئێمەیە. کاروان وتی: خۆزیا لەیەکترت مارە نەدەکردن، بەڵکو ئێمەش هەندێک دەستبازیمان لەگەڵ دەکرد و ماچێکمان لەو ڕوومەتە سپی و تەنکانەی دەکرد..... ئازاش وتی ئەو براژنتانە نابێ بە چاوی حیز تەماشای بکەی..... کاروان جارێکی دیکە دەڵێت: لە قوونی هاوسەرگریی وەهابەم، ئەو ژنە سەماکەرە و هەر شەوێ دەستی لەناو دەستی پیاوێکە، چ شەریعەتێک ڕێگا بەم هاوسەرگیرییە دەدات!!". (شەوانی باکۆ، ۱۳۲-۱۳۳).

ناتوانم بڵێم ڕۆماننووس ئەم شتانەی کتومت نەبینووە، هەموو شتەکان لە ڕاستی دەچن، گانکەری کوردیی موسڵمان، دەیەوێت چێژ وەرگرێت و سێکس بکات، لەهەمان کاتیشدا لە خوا و سزای دوارۆژ و زینا دەترسێت. ڕۆماننووسیش بۆ پتر سەلماندنی بۆچوونەکانی و ساخکردنەوەی ئەم بیرۆکە و ڕووداوانە دەڵێت: "ئەم جۆرە هاوسەرگیرییە لەناو شیعە مەزهەبەکان باوە و پێی دەوترێ (زەواجی موتعە)، زەواجێکی کاتیە و بۆ ماوەیەکی دیاریکراو دەبێت". (شەوانی باکۆ، ۱۳۳). ئەم دیاردەیە لە ئێراندا باوە و کەسانێک بەناوی گەشت و دکتۆر دەچنە ئەم وڵاتە و بۆ تێرکردنی سێکسی-خۆیان (زەواجی موتعە) دەکەن، بەمە خۆیان لەگوناە و ئازاری قەبر دەپەڕێننەوە و لەڕووی کۆمەڵایەتیشدا هۆکارێکیان بۆ سێکسی-بەدزی و خۆتێرکردن هەیە.

۹-۲ بنەمای هاوبەشی ڕۆمانی ژیاننامە و دەقی سێکسی

(حەمەسەعید حەسەن) لەبارەی ڕۆمان و ژیاننامە بیروبۆچوونێکی تایبەتی هەیە و دەنووسێت "ئەوە ڕۆمانێکی خراپە کە بە پەخشانە شیعر دەنووسرێت و بە دارشەقی ژیاننامە و ستایشی-سروشت ڕێ دەکات، ئاخر خۆ ڕۆماننووس نە بیرەوەری تۆمار دەکات، نە شاعیرێکی ژینگەدۆستە. ڕۆمان ڕەنگدانەوەی ژیانە،

ژیانیش نەخشەڕێگەیەکی دیاریکراوی نییە، تا ڕەچاوی بکەین. ڕۆمان با سوود لە ژیاننامەیش وەربگرێت، بەڵام ژیاننامە نییە، زیاتر زادەی خەون و فانتازیایە. (بابەخی ڕۆمانی عەتری پاتریکزوسکیند بەوەوە بەندە، بیرۆکە سەیرە، کارەکتەر ناساغە و ڕووداو ناماقووڵە، ئەوەندە ناماقووڵ، تێیدا عەتر لە تاوان چێ دەکرێت.) ڕۆماننووس نە پێشداوەری دەکات، نە حوکمی درەنگوەخت دەدات، ئاخر خۆ دادوەر نییە، چاودێرە".(حەمەسەعید حەسەن، https://www.facebook.com/profile.php?id=100090810527179).

نووسەری فەرەنسی. (ئەندریە موروا) لەبارەی ژیاننامە ئاماژە بە گرفتێک دەکات "ئەویش لەبیر چوونەوە و خیانەتی بیرهاتنەوە و بیروەرییە، ئێمە کە دەمانەوێت ژیاننامەی خۆمان بنووسینەوە، دەبینین بەشێکی گەورەمان لە ڕووداوەکانی ژیانمان لەبیر چۆتەوە، سەردەمی منداڵی خۆمان لەبیر دەچێتەوە، لەکاتێکدا هەندێک نووسەر زۆر شتیان لەسەردەمی منداڵی خۆیان لەبیرە وەکو (تۆلستۆی) و (ئەنتۆنی ترولوب)". (عبدالعزیز شرف، ١٩٩٨، ٢٤).

ناتوانم لێرەدا بڵێم ڕۆماننووس هەندێک لەشتەکانی لەبیر چۆتەوە، کە باسی کەسایەتی ئایینی لە گەشتەکانی تورکیا و میسر دەکات، بەکردەوە ئەوان کەسانی سیاسی ئایینین، یان سیاسییەکان، لەکاتێکدا ئەو وا نیشان دەدات، کە خۆی لە ماچکردن و لەزەت و چێژ لەقسەکردن شتێکی دیکەی نەکردووە، واتە کردەی جووتبوون و سێکسی ئەنجام نەداوە. لێرەدا لەبیرچوونەوە، یان بەئەنقەست لەبیرچوواندنەوەی لەبارەی خۆی نمایش کردووە. ئەمە لەڕاستیدا بەیەکێک لە کەموکورتییەکانی ڕۆمانی ژیاننامە.

ڕۆماننووس وەردەکاریی بەسەرهات و ئاخاوتن و گفتوگۆ و گوزارشت و تەنیا دەرپێ کورتی ژێرەوەی هەر یەک لەکارەکتەرەکانیشی. لەبیرە، کەچی کردەوەکانی خۆی، لەو شوێنە تێ

ناپەڕێت کە (سزا و لێپێچینەوە و ئابڕووچوون و گوناهی تێدایە). ئەگەر نا بیرەوەریی و یادگەکانی زۆر هاوکاریان کردووە، ڕووداوەکان و شتەکان بە وردی بگێڕێتەوە، بەڵام لەبارەی خۆی ناگاتە ئەو سنوورانەی پێویستە خوێنەر زانیاریی پتریان لەبارەیەوە بزانێت.

ڕۆماننووس گەشت دەکات چونکە بڕوای وایە "ئەم گەشتانە بۆ مرۆڤ زۆر پێویستن، مێشکی مرۆڤ ساف دەکات و ئەو لۆدەی لەسەریەتی کەمی دەکاتەوە". (شەوانی باکۆ، ١١). واتە نووسەر لەکردەوەدا لە (مێشک)ی مرۆڤ دەست پێ دەکات، ئەو شوێنەی هەموو بیرەوەریی و زانیاریی و لێکدانەوە و هێنانە ناوەوە و ناردنە دەرەوەی شتەکان و لێکدانەوە و کارتێکردن و جووڵاندنی تێدایە. لەکاتێکدا ئەو زۆر گەشت دەکات و بڕوا بە برادەرەکەشی دەکات ئەویش "بڕیار دەدا لەمەودوا هەموو هاوینان گەشتێک بۆ ئەوروپا بکات". (شەوانی باکۆ، ١١). کە ئێمە باسی بیرەوەریی دەکەین، پێویستە باسی شوێنی کۆکردنەوەی زانیاریی و تێڕوانین و لێکدانەوە و بینین و وەرگرتن و پێدانی مەعریفە بکەین. ئەمانەش لەکردەوەدا هاوکاری مرۆڤ و کەسی قسەکەر و هەقایەتخوان دەکات زانیارییەکانی بەتەواوی بیر بێتەوە، یان بەناتەواویی شتەکانی بیر بێتەوە. لەکاتێکدا هەندێک بە مەبەست نایانەوێت هەموو شتێکی خۆیان وەکو بیرەوەریی و بیرهاتنەوە ئاماژە پێ بکەن. بۆ نموونە لەباسی (ئەمجەد مەندیل) و (ئاکۆ) لە دوو ڕۆمانی جیاوازدا، کە پێ دەچێت هەردووکیان یەک کەس بن و لەزۆربەی گەڕانەکانی ناو شاری هەولێر و گەشتەکانی بۆ دەرەوە لەگەڵ ڕۆماننووس بەیەکەوەن. لەباسی ئەودا ڕۆماننووس هەموو شتێکی لەبارەی ئیمان و نوێژ و مزگەوت و قرچۆکی و چۆنیەتی هەڵسوکەوتەکانی لەبیرە، بەڵام ئێمە بەڕوونی و ئاشکرا نازانین خۆی چۆن مامەڵە لەگەڵ نوێژ و مزگەوت دەکات، لەکاتێکدا لە ڕۆمانی (حەج و عومرە) دەچێتە سعودییە، لەوێ تەواو دەبێت دەچێتە تورکیا و میسر- بەنیازی ڕابواردن و پشوودان. ئەمە ناڕاستەوخۆ لەنێو ڕۆمانەکاندا هەست

پێ دەکەین، کە ڕۆمااننووس کەسێکی نوێژکەری بڕواداری وەکو ئەمجەد مەندیل نییە. مەبەستم ئەوەیە لەوەسفی ئەوانی دیکەدا ڕاستەوخۆ دەئاخڤێت و لە وەسفی خۆیدا لەزۆر شوێن دەبێت خوێنەر بەدوای ئاشکرا کردنی نیەت و ڕەوشت و ڕەفتارە سێکسییەکانی ڕۆماننووسدا بگەڕێت، واتە ناڕاستەوخۆ لەبارەی خۆی شتەکان دەگێڕێتەوە و وەسفەکانی دەچنە خانەی ناڕاستەوخۆ.

ئەگەر سەرنجی ئەم خاڵانە بدەین باشتر ئەو بوارەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە:

یەکەم: لێکچووان و پێکچوونی سێکسی، لەیەکچوونی تاک بەم ڕەگەزە، یان ڕەگەزێکی دیکە، پێویستی بە هوشیاری خودی دەبێت، سەرباری هێزی پۆلێنکردنی خودی چونکە ئەم لەیەکچوونە سێکسییە لای مرۆڤ هاوشێوەی لای گیانەوەران نییە. ئەم ڕەوشتە جیاوازیی لەنێوان نێر و مێ لەڕێگەی نیشاندانی هێزیانەوە و ڕێگە و شێوازی هەڵسوکەوتیان دەگرێتەوە. کوڕ لە کچ چالاکترە، بەزۆری بەشداری لە یارییە جەستەییە بەهێزەکان دەکەن.

دووەم: ڕەوشت و ڕەفتاری سێکسی بەپلە و شێوەیەک لەشێوەکان لەیەکچوونێک لەنێوان مرۆڤ و گیانەوەری تێدایە.

سێیەم: جیاوازی سێکسی دیاریکراو هەیە، بەڵام بەشێوەیەکی نەگۆڕ و بەردەوام نییە، ئەمەش لە کردەی مەعریفەدا پەیوەستە بەخێرایی لەکاردانەوەی کردەی دەروونی و فێربوون و توانستی عەقڵی و هی دیکە.

چوارەم: ئارەزووی سێکسی، ڕەغبەتێکی ئیرۆتیکییە بۆ هاوڕەگەزی لەنێوان ڕەگەزەکاندا. (ا.س. کون. ١٩٩٢، ٦٢).

نووسەری ژیاننامەی کەسی "خودی خۆی دەخاتە نێو بابەتە هەڵبژێردراوەکە، وەکو (مۆریس بلوندل) دەڵێت هیچ شتێک بۆ مرۆڤ نییە، تەنیا خودی خۆی نەبێت). (عبدالعزیز شرف،

١٩٩٨،٢٦). لەنێو هەر چوار ڕۆمانی (کەمال سەعدی)یشدا خودی خـۆی خسـتۆتە نێـو بـابەتە سـەرەکی و لاوەکییەکـان، تەنیـا ئەو بەسـەرهاتانەی کەسـانی دیـکەش دەیگـێڕنەوە، بە جۆرێـک لە جۆرەکان ئەو یان شتێکی لێ دەزانێت، یان بەشێکی ئەو دەیگێڕێتەوە، تەنیـا باسـە مێژووییەکـانی نێـوان ئازەربایخـان و ئەرمینیـا و شـەڕ و ناکۆکیی نێوانیشیان هەر ئەو خۆی باسی دەکات، واتە ئەو هەر تەنیا پاڵەوانێکی نێو کردە سێکسییەکان نییە، بەڵکو شارەزاییەکی زۆریشی. لەبارەی سیاسەت و مێژوو و ناوچەکان و چۆنیەتی گەشت و ئایین و ڕووداوە مێژووییە ئایینەکانیش هەیە.

"ڕەوشـتی سێکسیـ سروشـتی دەروونـیی بـریتییە لە ئەنجـامی کۆششیـ هـاوبەشی سروشـتی و پەروەردە". (آ.س. کـون، ١٩٩٢، ٧٩). لە بەشـێکی ڕۆمانەکانـدا ئەگەر بەئامـاژەی خـێرا و کـورتبڕیش بێت ڕۆماننووس زۆر لەمەسەلەکان و ڕووداووکان و تەنیا گێڕانەوە و گفتوگۆکـانیش دەبەسـتێتەوە بە مەعـریفە و پەروەردەوە. لەبـارەی گەشـت بـۆ ئازەربایجـان دەڵێت: "ئەوانەی کە بـۆی دەچـن، وەکـو باسی دەکەن، زیاتر گەنجان ڕووی تێ دەکەن، ئەوەندەی بۆ کەسانی سەڵت دەدات، بۆ خێزان دەست نادات. وڵاتێکی خۆش و دڵـڕفێنە. وتـم: بەکـورتی شـوێنی ڕابـواردن و خۆشـییە. وڵاتـێکی گەشتیارییە، پێشتر بەشێک بووە لە یەکێتی سۆڤیەت، بەڵام دوای هەڵوەشانەوەی لە ٣٠ ئۆغستۆسی ساڵی ١٩٩١ لێی جیابۆتەوە و سـەربەخۆیی خـۆی ڕاگەیانـدووە. یەکێـک لەو شـەش دەوڵەتەی نـاوچەی قەوقـاز لە ئۆراسـیا، دەکەوێتە سـەر دەریای قەزوێـن...". (شەوانی باکۆ، ١٢-١٣). لە شوێنێکی دیکەدا لەبارەی هوتێلەکان بە مەکتەبەکـانی پلیـت فرۆشـتن و گەشـت دەڵێـت: "لە ئەنتەرنێـت سـەیری دەکەم، ئەگەر پێنج ئەستێرە نەبـوو، هەروەهـا لەدەریـاش نزیک نەبوو، گلەیتیان لێ دەکەم". (شەوانی باکۆ، ١٤).

لەبارەی هونەریش دەڵێت "من ئەو شارەم نەبینیوە، بەڵام وەک هونەرمەنـدێک زۆر سەرسـامم بە کـارە هونەرییەکانی هونەرمەنـدە ئیتاڵییەکان بەتایبەتی تابلۆکانی لیۆناردۆ داڤنسی. و مایکل ئەنجیلۆ، زۆربەی کارە هونەرییەکانی ئەو هونەرمەندانە لە مۆزەخانەی شـای فلۆرەنسـا هەڵگـیراون". (خانمبـاز، ٢٠٨). هەرچەنـدە لەم دەقەدا هەوڵی داوە زانیـــاریی و مەعـــریفەی سێکسیـــ و چـــۆنیەتی پەیوەنـدیکردن بە ئافرەتـان و سـێکس و کـردەی چـێژ وەرگـرتن لەڕێگەی پرسـیارە ورووژێنەرەکـان لە شـەوکەتە فەنـدی بزانێـت و شـتەکان ئاشـکرا بکات. لەهـیچ شـوێنێک وا خـۆی نیشـان نـادات هەنــدێک لەو شــتانە نازانێــت، لەڕێــگەی جــۆری پرســیاریی و گفتوگۆکانەوە دەیەوێت وەکو کەسێکی زاڵ نمایشی خۆی بکات.

لەزمانی "ڕەوانبێژی عەرەبیدا گوتن و واتا جیاوازیی لە پێوانکردنی ڕەگەزی سێکسی- دروسـت دەکـات، باشـترین قسـەکردن و گـوتن چاکەیە و واتـای کچێنی دەگەیەنێت. واتە گـوتن دەبەسترێتەوە بە چـــاکە و واتــاش دەبەســترێتەوە بە کچێــنی. ئەمە ئەوەمــان بــۆ دەردەخات بۆ پیاو وشەی گوتن و بۆ ئافرەتیش واتا بەکارهێنراوە. گوتن واتا ملکەچی خۆی دەکات وەکو چۆن پیاو ئافرەت ملکەچی خۆی دەکات. دوانەیی گوتن و واتا وەکو دوانەیی دوو هاوسەر وایە، کارلێکردنیشـیان وەکـو کـارلێکردنی سێکسی- نێوانیـان وایە" (علـی عبدالحلیم حمزة، ٢٠٠٣، ١١).

لە ڕۆمانەکاندا (پیاوە گەشتیارییەکان، ئەو پیاوانەی لە وڵاتەکانی دیکە دەژین و بەڕەگەز خەڵکی وڵاتێکی ڕۆژهەڵاتن، خاوەنی (گوتنن) و قســە دەکەن، ئەمەش بەواتــای پێــدانی پــێگە بە پیــاو دێــت، ئـافرەتیش وەکـو (واتـا) ملـکەچ و پاشـکۆی گـوتنەکە، کە گوتمـان بـریتییە لە (پیاو) دێت. ئافرەتەکان بەگشتی نمایشی- پاشکۆبوون و ملکەچی و ڕاکشان و واتایەکی چێژ بەخش و تێرکردنی پیاو دێت، زۆر گفتوگـــۆ نـــاکەن، گفتوگۆیەکانیشـــان تەنیـــا ڕازیکـــردن و

زەمینەخۆشکردنە لەبەردەم پیاوەکان بۆ ئەنجامدانی کردەی سێکسی. ئەمەش لەڕاستیدا لەپەیوەندیی لەپێشینە و خۆشەویستی نەهاتووە، بەڵکو لە پەیوەندییەکی کاتی لەناکاوی نایەکسان هاتووە. نایەکسان لە تەمەن، لە زمان و چێژ و کەلتوورەوە. کەلتووری ئیسلامی ئەو پیاوە گانکەرانەی بەمەبەستی ڕابواردن گەشتی ئەو وڵاتانە دەکەن، (گوتن) دەسەڵات و پێگەی نێرایەتیان پێوە دیارە. ئافرەتەکانیش نیشانەکانی (واتا) بە واتای پاشکۆبوون و خزانە باوەشی پیاوە سێسکییەکان و کانگەرەکان نیشان دەدەن. بۆ نموونە لەسەر زاری (سەیاح پەقرەج) دەڵێت: " کە گەنج بووم، دراوسێیەکمان هەبوو، دوو ژنی هەبوو، هەردوو ژنەکانی حەزیان لە من کردبوو، منیش پەیوەندیم لەگەڵ هەردووکیان بەست. هەرجارێک هاوسەرەکەیان لەوێ نەبا، دەچوومەماڵیان، لەگەڵ هەردووکیان دەخەوتم و پەقرەجێک ئاوم بۆ تێ دەکردن". (خانمباز، ١٩٦). یان دەڵێت: " گانکەرەکان لەدوورەوە دیارن، چاو حیزن، بە بیانووی دانیشتن، یان سڵاوکردن، یان هەر بیانوێکی تر، لێیان نزیک دەبنەوە و بە سینگی ڕووت و جەستە سێکسییەکانیان فریویان دەدەن، بۆ سێکسکردن لەگەڵ خۆیان دەیانبەن". (شەوانی ئێریڤان، ٨٧). دەتوانین دەیان نموونەی لەم جۆرە لەنێو هەر چوار ڕۆماندا دەستنیشان بکەین، کە واتای (گوتن و واتا) گوتاری (دەسەڵاتی نێر و پاشکۆبوونی مێ) ڕادەپەڕێنێت، گوتار لەکردەوە ڕاپەڕاندنی مەبەست و خواستێکە بە وشە و گوتن. یان دەڵێت "ئەگەر دەمزانی ڕۆژێک دێت، لە بەرامبەر شاجوانێکی ئازەری دەبینمەوە، قەت لەو فرسەتەم باز نەدەدا، لەبەر خاتری ئەو خۆم فێری زمانی تورکی دەکرد". (شەوانی باکۆ، ٢٣).

بەکورتی دەتوانین بڵێین:

یەکەم: ڕۆمـانـنووس بەشـێوەیەکی گشـتی لەپێنـاو نیشـاندانی ئـارەزووە سێکسـییەکان پیـاوی لای خۆمـان و بـرسی سـێکس بیرەوەرییەکانی دەگێڕێتەوە، ئافرەتیش ئامرازێکی کاتی لەشفرۆشە.

دووەم: لەم دەقانەدا بۆمان ڕوون دەبێتەوە ئافرەتەکان ئازادن و بەئاشکرا جەستەی خۆیان لەپێناو بەدەستهێنانی شتێک کە (پارەیە) نمایش دەکەن، پیاوەکانی وڵاتی ئێمە ئازاد نین، لەپێناو دۆزینەوەی جەستەی ئەوی دیکە، گەشت بۆ وڵاتەکانی دیکە دەکەن و لەوێ بەردەبنە جەستەی ئافرەت.

سێیەم: هـیج سـووکایەتییەک بە ئـافرەت و جەسـتەی ئـافرەت لەنێو ڕۆمانەکانـدا بەدی ناکرێت، بەپێچەوانەوە هەنـدێک وێنەی (گـاڵتەکردن، خـراپ بیرکـردنەوە لە سـێکس، نەبـوونی ڕۆشـنبریی سێکسیـ و لاوازی لە مەعـریفەی سێکسیـ لای پیاوەکـان .. تـاد) بەدی دەکرێت.

چـوارەم: پیاوەکـان کە خـاوەنی پـێگەی (گـوتن) لەپێنـاو خـۆ ڕزگـارکردن پەنـا دەبەنە بەر (گەشـت و سـێکس و چـێژ)، هەروەهـا ئافرەتەکان کە خـاوەنی (واتـا)ن کێشـەی ڕزگاربوونیان نییە، جـونکە ئەوان لەدەرەوەی (خۆشەویسـتی و پەیوەنـدی کـۆن و ناسـینی لەوەپێشیـ پیاوەکان) و (واتـای سێکسیـ خۆیـان) وەکـو پیشـەیەکی ڕۆژانە بـۆ پەیداکردنی نـان و پێویسـتی ڕۆژانەیان بەئاشکرا و دوور لە سانسۆر و سزای (دەوڵەت و کۆمەڵگە و ئایین و خێزان) جەستەیان نمایش دەکەن.

٢-١٠ جوێن و سێکس و زمانی پراگماتیکی لە نێو ڕۆمانی ژیاننامەدا

زمانی پراگماتیک واتە چۆنیەتی بەکارهێنانی خودی زمان لەپێناو بەدیهێنانی مەبەستێک و ئامانجێک، لەڕێگەی وشە و ئاخاوتنەوە. سێکس کردن بە زمان و وشە، جۆرێکە لەو دۆخە کۆمەڵایەتییە دەروونییە ڕەوشتییەی مرۆڤ لەپێناو وەسف و گێڕانەوە و دانپێنان و دەربڕینی ڕەغبە و قەناعەتەکانی بەکاری دەهێنێت.

لەکوردیدا دەڵێن ئەو کەسە (زمان پیسە) واتە جوێن دەدات و جوێنەکانیشی_ بەشێکی زۆری بەواتای "سوکایەتی و نیشاندانی وێناکردنی وێنەی سێکسییە لە ئاخاوتندا بەشێوەیەکی خوازراوی زیرەکانە لەنێو زماندا بەکاردێت لەژێر ڕۆشنایی ئەو پەیوەندییە بێ دەنگراوانەی لەنێوان بەرهەمهێنانی ئەم گوتارە و خودی گوتارەکانیان". (مالک شبل، ٢٠١٠، ٦٣).

(کەمال سەعدی) لە هەندێک شوێندا لەنێو ڕۆمانەکانی بەڕاشکاوی هەندێک دەستەواژە وەکو (جوێن و سوکایەتی)، یان (سروشتی ئاخاوتنی میللیی) بەکار دەهێنێت، لەوانە دەڵێت "دەرچوو ئەو پیاوە خۆی گەواد بووە، بۆ ئیش و کاری خراپ ئەوی بەکارهێناوە". (خانمباز، ١٦٦). کچەکەی (شەوکەتە فەندی) لە گفتوگۆیەک لەگەڵ باوکی دوای گەڕانەوەی لە ئەوروپا و دەیەوێت لە کوردستان بژی، دەڵێت: "باوکە تۆ ڕاستت کرد، خەڵکی ئێرە وا دەزانن هەر ژنێک بە تەنها بژیت، کەسێکی خراپە، بوختانی پێ دەکەن و ناوی دەزڕێنن". (خانمباز، ١٦٨) و لە شوێنێکی دیکەشدا (شەوکەتە فەندی) ڕاشکاونە و بە تووڕەیی دەبێژێت "لەوەتەی ئەو خوشکەم هاوسەرەکەی مردووە و بێ کێر ماوەتەوە، بیبەری تێکراوە، لە هیچ شوێنێک ئۆقرە ناگرێت. ئەو چ کارێکی بە چوونە دەڤەری سۆران هەیە، ئەگەر ئاگر لە قوزی بەرنەبووبێت و نەیخورێت!!". (خانمباز، ١٦٩).

سـوکایەتی بەجەسـتە، لە شـێوەی (نمـایش، وەسـفکردن، ناوهێنان، دەست لێدان، لەزەت و چێژ...) زۆر لەو شتانەمان نیشان دەدات، کە دەکرێت وەکو بەشێک لەسوکایەتی و ناوزڕاندن و جوێن سـەیر بکـرێن. بـۆ نمـوونە بەکارهێنـانی وشـەی (حـیز)، (گەواد) (لووسـکە)، (چـاوحیز) و (بـدەر) ... تـاد بـۆ پیـاوان و (قەحـپە) و (سۆزانی) و (لەشفرۆش) و (چاوشۆڕ) و (قوز و دەیخورێ) و ... تاد بۆ ئافرەت بەکاردەهێنرێت. ئەمانە بەشێکن لە ژمارەیەکی زۆری ئەو وشـە و دەسـتەواژە و دەربـڕین و گوزارشـت و وەسـفانەی لە پراگماتیکـدا وەکـو (کـردە قسـە)ی پەیوەسـت و نـزیکن لە کـردەی سێکسی۔ و شی کـردنەوەی دۆخێـک وبـارێکی دەروونی و ئەخـلاقی و کۆمەڵایەتی. لە گوتاردا وەکو (مەبەست و پەیام و گەیاندنی پەیام و ڕاپەڕاندنی ئەرک و لێکدانەوەی شتەکان) دادەنرێن.

ڕۆمـاننووسی (شـەوانی بـاکۆ) لەسـەر زاری کـاروان بەم جـۆرە وەسفی (ئازا) دەکات "کاروان بە پێکەنینەوە بە ئازای وت: ئـازای گەواد چیـت دەوێ، منداڵێکیشـت بـۆ پەیـدا بـووا.. ئـاکو دەڵێـت: دەترسـم پیـاوێکی تـری دەسـت کەوتـبێ، لە بەر ئـێمە وابڵێـت". (شـەوانی بـاکۆ، ١٣٥). جـۆرێکی دیـکەی سـوکایەتی بە جەسـتە و خوودی ئافرەت ئەوەیە، لەپێناو سێکس وەکو گیانەوەرێک وەسف بکرێت، لەم گوزارشتەدا لەسەر زاری حاجییەک دەڵێت "پەشیمان نـیم، خەفەت بـۆ ئەوە دەخـۆم کە چـۆن لە سـعودیە ژنە لوبنـانییەکەم نەگـا". (شـەوانی ئێریڤـان، ٩١). ئەگەر لەشـێوازی دەربـڕینەکە بنـۆڕین بۆمـان ڕوون دەبێـت قسـەکردنەکە جۆرێـک لەسوکایەتی بەئافرەتی تێدایە، قسەکە هیچ جۆرە دەربڕینێکی فەرمی تێدا نیـیە، وەکـو ئەوەی لە شـەقام قسـە بـکەن. لەڕووی کـردە قسـەییەوە ، کـردەی پەشـیمانی و دەسـتی خـۆ گەزیـن و ڕەخـنە لەخۆگرتنی تێدایە.

نووسەری ئەمەریکی (وندل هولز) دەڵێت "مرۆڤ سێ جۆرە. مرۆڤ وەکو ئەوەی خوا دروستی کردووە، مرۆڤێک وەکو ئەوەی خەڵك دەیبینن، سێیەمیشیان ئەو مرۆڤەیە کە خۆی خۆی دەبینێت" (عبدالعزیز شرف، ١٩٩٨، ٢٨).

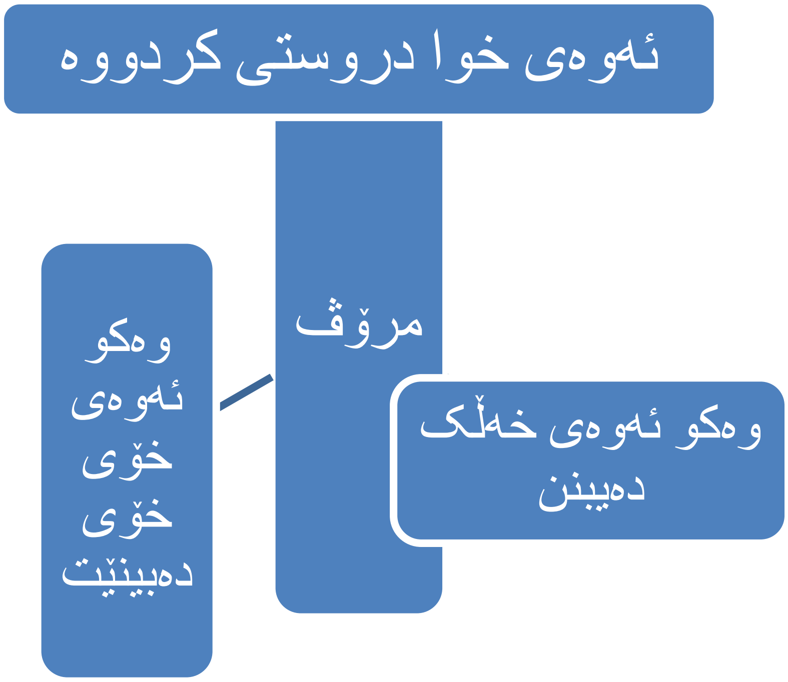

جۆرەکانی مرۆڤ هەندێک جار خزمەت بە وەسفی کەسایەتی ئەو کەسانە دەکات، کە لەنێو دەقەکەدا ئاماژەیان پێ دەکرێت، (دزی) و (لەشفرۆشی) لەم دەقەدا دوو واتای دژ بەیەکیان پێدراوە کە گفتوگۆیەکی نێوان خۆی (عیزەدین چاو حیز) و (ئەمجەد مەندیل)دا دەڵێت "منیش وتم: ئەوانە دز نین، ئەگەر چاویان لە دزی بێت، بۆ پارەیەکی کەم دەستبەرداری شەرەف و ناموسیان نابن". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٥). لەیەک کاتدا سوکایەتی و ناشیرین نیشاندانی ئافرەتە لەشفرۆشەکەی گوتووە و لەهەمان کاتیشدا ستایشان دەکات، کە ئەوانە دز نین. نازانم بۆچی و بەچ قەناعەت و زانیارییەک ئەم دوو وەسفە دژ بەیەکەی لەنێو کەسایەتی کەسێکدا کۆکردۆتەوە. کە بریتییە لە (سوکایەتی و ستایش) لەکاتێکدا کەسە

پیشەکەی بریتییە لە لەشفرۆشی. لەڕووی کردەییەوە پێمان دەڵێت شیکردنەوەی پراگماتیکی ئەوەمان بۆ ساخ دەکاتەوە کە:

لەشفرۆشی پیشەیەکی لە دزیی شەریفانەترە.

دزی کارێکی لە جەستە فرۆشی قێزەوەنترە.

لەشفرۆشەکانیش هەندێک بەها و کەرامەتیان هەیە، ئامادەنین لەدەستی بدەن.

لەشفرۆشی دۆزێکی کەسیی و خودییە (ئاساییە).

دزی کارێکی گشتییە (نائاسییە).

من دەتوانم بڵێم ڕۆماننووس (دز)ی بەکارێکی خراپ و قێزەوەن و خراپ و نەشیاو و دزێو و چی خراپە دادەنێت، کەچی (لەشفرۆشی و دەستبەرداری شەرەف و ناموس) لەپێناو پارەیەکی کەم بە کردەیەکی (شیاو، لەبار، ڕێزلێگیراو، ڕەخنە لێ نەگیراو.. تاد) بەراورد بەدزی وەسف دەکات. لەڕاستیشدا لەهەر چوار ڕۆمانەکەیدا تەنیا (کردەی دزین و قۆڵبڕی لەلایەن ئافرەتە لەشفرۆسەکان) لە میسر ڕوویداوە و سەد دۆلاریان لە ڕۆماننووس وەرگرتووە و خۆشیان لێی دزیەوەتەوە، ئەگەر نا لەهیچ شوێنێکی دیکەدا کە ئەم هەموو تێکەڵی و بەیەکەوە نووستن و مانەوە لەشوێنی حەوانەوە و نووستن و چوونە یانەکانی شەوان و سەر دەریا و جووتبوون دەگێڕێتەوە، ئاماژە بە دزیی تێدا نییە. بەواتایەکی دیکە ئافرەتە لەشفرۆسەکان جێگەی متمانە بوون، ترسی ئەوەیان لێیان نەبووە دزی بکەن. لای منی خوێنەر ئەمە تێبینی و وەسف و گێڕانەوەیەکی سەرنجڕاکێشی-کۆمەڵایەتییە. ئەم ئافرەتانە جەستەی خۆیان بە پارەیەکی کەم هەرزان فرۆش دەکەن، کەچی دزی ناکەن.

گرنگە ئەمە لەنێو زمانی ڕۆمانەکان دەست نیشان بکرێت، کە ئاماژە بە ژمارەیەک دەستەواژەی کوردی دەدەن لەوەسفی ئافرەت وەکو (کەسایەتییەکی لاواز، لەشفرۆش و ئامادە بۆ پیاو)، یان

دەڵێت "مەگەر ژنی سەر شەقام بن، دەنا چۆن بە دە درام ئەم کارە دەکەن". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٧). یان شێخ فەرهاد بە "تووڕەیی وتی: بۆچی من گەوادم". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٨). لە هەمان کاتدا کە کابرای عەرەب بەناوی (عەبدول حوسێن) گوێی لە وشەی (گەواد) دەبێت بەشێوەیەکی ئەرێنی وەری دەگرێت و لەگەڵ کارەکتەرە کوردەکان دەئاخڤێت "عەبدل حوسێن بەسری کە گوێی لە وشەی گەواد بوو، هەندێک کارتی لەناو جانتاکەی دەرهێنا و پێی داین و وتی: ئەمە ژمارەی مۆبایلەکەمە، ئێریڤان شوێنی شێلان و ڕابواردن و یانەی شەوانی زۆری لێیە، ئەگەر ویستتان زەنگم بۆ لێدەن، لەلاتان ئامادە دەبم و بە ئۆتۆمبلی خۆم دەتانبەم". (شەوانی ئێریڤان، ١٠٨). لەم دۆخەدا (گەواد)ی نابێتە شتێکی خراپ و نەشیاو، بەڵکو وەکو پیشەیەکی نێو پرۆسەی گەشتیاریی و دۆزینەوەی کڕیار و هاندان سەیر دەکرێت.

هەروەها وەکو (مالک شبل) لە لێکۆڵینەوەکەی لەبارەی سێکس و ڕەگەز لەدەقی ئەدەبی و لەنێو کۆمەڵگەدا ئاماژەی بەژمارەیەک وشەی وەکو (بێوەژن) و (تەڵاقدراو) و (گەرم لەڕووی سێکسیـ) و (بێ بەرهەم، یان نەزۆک) و (وەکو پیاوە، ئامادەیە)، (قەحپە) کردووە. (مالک شبل ، ٢٠١٠، ٦٦-٦٨). دەمانگێڕێتەوە نێو ئەو وەسفانەی کە بەزمانێکی پراگماتیکی ڕاشکاوانە لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)یشدا بەکارهێنراون.

لەنێو دەقەکەدا (ئەمجەد مەندیل) لەبارەی (نەوزاد دۆخین) کە هاوسەفەریانە، دەڵێت "تەماشاکە چۆن وەکو ئاژەڵ لەدوای خۆی ڕایدەکێشێتن گانێک ئەوەندە دەهێنێت پیاو خۆی لەبەردەم ئەم ژنە لەشفرۆشەدا وا سووک و ڕیسوا بکات؟!". (خانمباز،١٣١).

لە گفتوگۆیەکی دیکەدا لەنێوان نەوزاد دۆخین و عیزەدین چاو حیزدا ئاخاوتنێکی نیمچە توند ڕوودەدات، کە سوکایەتی و ناشیرن

باسکردنی یەکتری تێدایە و بەم جۆرە ڕۆماننووس باسی گێڕانەوەی ئەم گفتوگۆیەی کردووە:

"نەوزاد دۆخینیش بە پێکەنینەوە وتی: خۆ ژن نییە تا دەستاوی خۆش بێت!

بەر لەوەی من وڵامی بدەمەوە، عیزەدین چاو حیز وتی: هەتیم تۆ کەی فێری قسەکردن دەبیت، لەجیاتی وەکو ئەو ستایشم بکەیت، کەچی توانجم لێ دەدەیت.

ئەویش وتی: ئەگەر ژن بایت لە بەر ئەو شیوە خۆشانە هەرگیز پیاوەکەت تەڵاقی نەدەدایت.

ئەویش وتی: ئاخر چیت پێ بڵێم هەی نێرەکەر.

محەمەد کۆسەش تەماشای نەوزاد دۆخینی کرد و بە پێکەنینەوە پێی وت: دەزانی ئەو ناوەت زۆر جوان لێ دێت.

نەوزدا دۆخینیش وتی: کۆسەی گەواد هەر تۆ مابووی پێمان ڕابوێریت. ئەویش وتی: تورە مەبە ، ئەم نازناوە بەهەموو کەسێک نادرێت، لای ئێمە ئەوەی کێری زل بێت و زۆر بپەڕێت وای پێ دەڵێن.

عیزەدین چاو حیزیش وتی: بۆیە منیش وای پێ دەڵێم، چونکە ئەو بەشەر نییە ، ژنی پیر و گەنج لەیەکتری جیا ناکاتەوە، هەرچی بکەوێتە بەر حەملەی کێری دەیگێت". (خانمباز، ١٣٧).

لەم گوزارشت و گفتوگۆ گێڕانەوەیەدا لەتەک سووکایەتی (ستایش بە سووکایەتیشی تێدایە). (نێرەکەر ستاسیش و پیاهەڵدانە

بە وشـــەی خـــراپ و نەشـــیاو)، واتە هەنـــدێک وشـــەی نەشـــیاو دەگۆڕدرێت بۆ وشەی شیاو.

بەکارهێنانی وشەی گەواد، زاراوەیەکی نەشیاوە، بەڵام مەرج نییە هەموو کاتێک گوێگر و قسە بۆکراوەکە توورە بکات. وشەیەکی باوی میللییە، زۆر جار بێ مەبەست و واتا هەقیقییەکەی بۆ وەسفی کەسێک بەکاردەهێنرێت. مەرج نییە ئەو کەسەی پێی دەگوترێت گەواد بەکردەوە گەوادیی بکات.

یان (دەستاوی ژن) و توورەبوونی قسە بۆکراوەکە، جۆرێکە لە (بەسووک سەیرکردنی پێگەی ئافرەت) لەکاتێکدا موحەمەد کۆسە بە وشەی گەواد هیچ کاردانەوەیەکی نەرێنی نیشان نادات، کەچی پێچوواندنی بە ئافرەت لە جێشت دروستکردن و لێهاتوویی لە بوارە، قسە بۆکراوەکە دڵتەنگ دەبێت و کاردانەوەیەکی نەرێنی نیشان دەدات. لای کۆمەڵگەی باوکسالاریشدا (کێری گەورە و گانکەری باش) ستایشە بۆ ئەوەی بە نێرەکەر بچووێندرێت.

لەهەمان کاتدا وەکو سەرزەنشت و خراپ وەسفکردنی نەوزاد دەڵێن (بەشەر نییە و لە گانکردن لەهیچ ناگەڕێتەوە). واتە بەهۆی ئەم هەڵسوکەوتە خراپ و بێ بیرکردنەوە و زۆر پەڕینەی لەسیفەتی مرۆڤانەی دەدرچێت و سیفەتێکی گیانەوەرانە وەردەگرێت.

پێویستە ئاماژە بەوە بکەم، کە لە شیکردنەوەی زمانەوانی ئەم جۆرە دەقانە دەگەینە ڕاستییەک کە مرۆڤ لەدەرەوەی زماندا بوونەوەرێکی ناتەواوی پڕ لە کەموکوڕییە. زمان (واتا و مەبەست و خواست و فکرە و وێناکردن) لەنێو گوتاری گێڕانەوەدا بەرجەستە دەکات. بۆ نموونە "لەشفرۆشی ڕووبەڕووی ڕاستەوخۆ دانوستان لەبارەی نرخ و جۆری خزمەتگوزاریی پێویستی تێدایە، بۆ ئەوەی گونجاون و بەیەک گەیشتن لەنێوان گانگەرەکە و لەشفرۆسەکە

له‌باره‌ی چالاكی سێكسی- رووبدات". (هاستنغز دونان، فیونا ماغوان، ٢٠١٧، ٢٣٩). له‌كاتێكدا ئه‌م جوێن و ستایش و هێرش و رازیبوونه له‌نێوان پیاوه‌كان و ئافره‌ته‌كاندا له‌كرده‌وه‌دا گونجاون و به‌یه‌ككه‌یشتن و رێككه‌وتن له‌سه‌ر پرۆسه‌ی سێكس نیشان ده‌دات. ئه‌وانه كه قسه ده‌كه‌ن و یه‌كتر به‌زمان سه‌رزه‌نشت ده‌كه‌ن، یان یه‌كتر به ئافره‌ت و نێره‌كه‌ر وه‌سف ده‌كه‌ن، له‌سه‌ر ئه‌وه به‌زمان و زمانی ناخه‌كی رێككه‌وتوون كه ئه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ ئافره‌ته له‌شفرۆشه‌كان ده‌یكه‌ن، كارێكی شیاوه.

(شێرزاد حه‌سه‌ن) له‌باره‌ی سێكس و نووسین و داهێنان ده‌ڵێت: " زۆر جاران نووسه‌ر په‌نا ده‌باته به‌ر بابه‌تی سێكچواڵه‌تی و ئیرۆتیكی شاراوه و ئابڕووبه‌رانه تاوه‌كو سه‌رنجی خوێنه‌ره‌كانی رابكێشێت كه خۆی ورووژێنه‌ره، به‌ڵام مه‌رجه داهێنان بێت نه‌ك فلیمی ڕووت و پۆرنۆ بێت، چونكه دیاره كه سێكس و ئیرۆتیكا بۆ هه‌مووان جێگه‌ی بایه‌خه، یان ئه‌وه‌تا نووسه‌ری گه‌نج و هه‌م به‌ته‌مه‌ن خۆیان له قه‌ره‌ی بابه‌ته‌كانی رامیاری و نیشتمانپه‌روه‌ری ده‌ده‌ن بۆ ئه‌وه‌ی زوو ناوداربن. له كاتێكدا وه‌ك نووسه‌ر زیره‌كانه‌تره ئاوڕ له هه‌موو ئه‌و بابه‌ت و كه‌س و پانتاییه فه‌رامۆشكراوانه بده‌ینه‌وه كه نووسه‌ره‌كانی دیكه به بایه‌خێكی كه‌مه‌وه لێیان نزیك ده‌بنه‌وه ". (شاخه‌وان صدیق، ٢٠١٨، https://dengekan.info/archives/5473). نابێت له‌بیری بكه‌ین، كه ئافره‌ت له‌م ده‌قانه وه‌كو جه‌سته‌یه‌كی لاشه‌ڕی بێ تاوان بۆ به‌دیهێنانی خواسته‌كانی پیاوان به‌كارهێنراوه. ئامێرێكه بێ گرفت وه‌كو كه‌لوپه‌لێكی ئاسایی له‌ڕێگه‌ی (كڕینیانه‌وه) چێژ و خۆشی به پیاو ده‌به‌خشن.

"ئه‌مه‌ش وێنه‌یه‌كی نه‌رێنی ئافره‌ته، كه ته‌نیا وه‌كو بووكه شووشه‌یه‌كی جوان وایه، بۆ گوتاری فرۆشتن نمایش كراوه". (عبدالله محمد الغذامی، ١٩٩٨، ٤٧). له‌وه ده‌گه‌م كه (رۆماننووس) ئامانجێكی فراوانتر له جه‌سته و سێكسی- هه‌یه، ئه‌و

دەیەوێت کەلتوور و دۆخی دەروونی و پەیوەندییە شاراوەکانی نێر نمایش بکات، بەڵام بێ ئەوەی مەبەستی بێت (ئافرەت وەکو کەلوپەلێکی هەرزانی نمایشکراو، نیشان داوە. هەموو ئەو ئافرەتانەی پەیوەندییان بە سێکسەوە هەیە، لە هەست و نەستە هەقیقییە مێینەکەیان دابڕێنراون، هیچ چێژێک لەو سێکسە ناکەن، کە ئەنجامی دەدەن)، هەروەها وەکو کیانێکی کۆمەڵایەتی نێو کۆمەڵگەش هەڵسوکەوت ناکەن، بەشی هەرە زۆریان بوونەتە ئامێرێک لەپێناو بەدەستهێنانی پارەیەکی کەم، جەستەی خۆیان دەفرۆشن. ئەمەش لە ڕێگەی زمانی نێو دەقەکە بەدی دەکرێت، چونکە لە نێو دەقدا کارەکان نین خۆیان نمایش دەکەن، بەڵکو زمانە کارەکان و نیەت و مەبەست و کاریگەریی و کارتێکردن و هەستەکان نمایش دەکات.

٢- ١١ ڕۆمانی ژیاننامە و کارەکتەری هەقیقی

دەتوانم بڵێم ڕۆمانی (سەعید زەبۆکی لای خۆمان) و دادگایی کردنی دەقەکە و نووسەرەکەی یەکێکە لەو بابەتانەی سەرەتایەکی نوێی پەیوەندی نێوان نووسەر و دادگا و خوێنەر و کارەکتەرەکانیشی. بەکردەوە دروستکرد. ئەم دەقە دوای بڵاوبوونەوەی کەسێک لەدادگا سکالای لەدژ تۆمار دەکات و بە دادگا ڕادەگەیەنێت ئەوەی لە ڕۆمانەکەدا باسکراوە، ئەوە ڕێکو ڕەوان باسی ئەوە و دەقەکە باسی ئەو و کەسایەتی ئەو دەکات. بۆیە لەدادگا وەکو دەقێکی ژیاننامەیی و ڕۆمانێکی هەقیقی کە باس لە کارەکتەرێکی زیندووی سەردەمی ڕووداوەکان دەکات، لێپێچنەوەی لەگەڵ دەکەن و لەکۆتایشدا (دەقەکە) لە (کارەکتەرەکەی خۆی) دەباتەوە و بێ تاوان دەردەچێت. ڕۆماننووسی ئایرلەندی "جێمس جۆیس" دارکاری کرا لە سۆنگەی بڵاوبوونەوەی کۆمەڵە چیرۆکی" خەڵکانی دەبلن" گوایە ئاماژەی بە چەند کارەکتەرێکی ناو شاری "دەبلن"

کردووە، کە دەناسرانەوە، دەقەکەی گوایە ئابڕووبەرە بووە، هەر خودی ئەو نووسەرە وتەیەکی تووڕەی هەیە کە گوتوویەتی: ”من ناتوانم بنووسم بە بێ بریندارکردنی هەستی ئەوانی دیکە!". (نەجیب مەحفوز)یش لەسەرینی بڵاوبوونەوەی ڕۆمانی ”منداڵانی گەڕەکەکەمان” لەلایەن ئیسلامییە توندڕۆکان بەر چەقۆ درا. دوو نووسەری ئینگلیز کە کوڕ و باوک بوون: کە لە دوو قۆناغی جیاوازدا ژیاون و هەم ئەزموونیشیان لە یەکدی نەدەچوو، پتر سەرگەرمی نووسینی ڕۆمان بوون، مارتن – ی کوڕی دەیگوت گەر باوکم ڕۆمانێک سەبارەت بە خانەوادەی خۆمان بنووسێت، هەموو وردەکارییەکان باس دەکات، بەڵام توخنی ژووری نووستنی خۆی و دایکم ناکەوێت، بەڵام جیاوازی من لەگەڵ باوکمدا، کە سەر بەنەوەیەکی تازەم ئەوەیە، گەر منیش ڕۆمانێک سەبارەت بە خانەوادەی خۆمان بنووسم، بەر لە هەر شتێک دەرگای ژووری خەوتنی دایک و باوکم دەکەمەوە. هەڵبەتە مەبەستی مارتن ئاشکرا و ڕوونە. (شاخەوان صدیق، سایتی دەنگەکان، https://dengekan.info/archives/5473). ئەمە ئەوەمان بۆ ڕوون دەکاتەوە ئەم جۆرە دەقە جۆرێک لەشێوازی ئابڕووبەرانە پەیڕەو دەکات، لە باسکردنی وردەکاریی ژیان و شتە نهێنیی و بقەکانی کارەکتەرە هەقیقییەکان و پەیوەندی سێکسی۔ و داوێنپیسی۔ و هەر ڕەفتار و خووێکی دیکە کە لای کۆمەڵگە بەسووک سەیر بکرێت و شێوازی هەڵسوکەوت و ڕەفتار و باری دەروونیان دوور ناکەوێتەوە، بەڵکو بەپێچەوانە دەچێتە نێو باسی شتە وردەکانەوە.

دەبێت ئاماژەیەک بەو دۆخە بکەم، کە (کەماڵ سەعدی) دەقەکانی تێدا دەنووسێت، بەزمانێکی سادە، بەڵام دەتوانین واتا و مەبەستی جیاواز لەنێو دەربڕین و گوتنەکاندا بدۆزینەوە، ئەو بێ پێچ و پەنا و بەشێوەیەکی ڕاشکاوانە باسی کارەکتەرەکان و پێکهاتە و نەریت و ڕەفتار و سێکس و شتە نهێنییەکانیان دەکات، ئەو لەوە

ناترسێت باسی بابەتێکی بڤەی قەدەغەکراوی ڕێگە پێ نەدراوی کارەکتەرەکانی بکات، ئەو باسی پەیوەندیی سێکسی. وەکو بابەتێکی ئابڕوبەرانە ناکات، کە لەکردەوەدا خەڵک بە بابەتێکی خراپ و ئابڕووبەرانەی داوێنپیسی و نەفرەتلێکراوی ناشیرین و قەدەغەکراوی دەزانن.

ئەو سێکس بەهەموو ڕەهەندە ئابووری و دەروونی و کۆمەڵایەتی و کەسییەکان دەبەستێتەوە، ئەو دەزانێت سێکس لەلایەن دامەزراوە جیاوازەکانی وەکو خێزان و کۆمەڵگە و دەوڵەت و ئایین سانسۆر کراوە و سزای بەدواوەیە، یان سازاندنی تێدایە.

(کەمال سەعدی) پێچەوانەی نووسەرەکانی دیکە لە گێڕانەوەی بیرەوەرییەکانی لەنێو ڕۆماندا هێندە ڕاستگۆیە، مرۆڤ گومان لە شتە ڕاستگۆیەکان و باسە پڕ چێژەکانی بکات. خۆی دانابڕێت، ناوی خۆی نەهێناوە بە ڕاناوی کەسی یەکەمی تاک (من) قسە دەکات، خوێنەر دەزانێت ئەوە خودی خۆیەتی لە هەر تەنیا لە جەستە و ڕەفتاری کەمال سەعدی ناچێت، بەڵکو بەکردەوە خودی خۆیەتی، زۆر لە کردەوە سێسکییەکانی خۆشی لەگەڵ ئافرەتەکانی ئێران و تورکیا و میسر و سعودییە و کوردستان و ئازەربایجان و ئەرمینیا باس دەکات، لە باسکردنی کارەکتەرەکانیش هیچ سنوورێک بۆ قسەکانی خۆ دانانێت لە بەکارهێنانی زمان و شێوازی گوتنی ئەندامەکانی زاوزێ و نێرینە و مێینە و شێوازی ئەنجامدانی سێکس و مامەڵە لەگەڵ ئافرەتە لەشفرۆشەکان و بە تاک سێکس کردن و بەکۆمەڵ سێسکردن لەگەڵ ئافرەتەکان، ئەو وەکو گێڕانەوەی بیرەوەریی گەشتەکانی بەسادەیی و دوور لە فەنتازیای بەرهەمهێنانی دەقێکی ئەدەبی و گەمەکردن بە زمان و واتا و وێناکردن و ڕەوانبێژیی و خوازە و پێکچوواندن شتەکانی نووسیوە، لەکاتێکدا بەسادەیی نووسین کەمێک لە پێگەی ڕۆمانەکانی لاواز کردووە و لەهەمان کاتدا پێگە و دەسەڵاتی گەیاندنی گوتاری ڕۆمانەکەی ڕوونتر و ڕاشکاوانەتر و

ڕاستەوخۆتر کردووە. ئەو نهێنییەکانی خۆشی ئاماژە پێکردووە بۆ نموونە دەڵێت " منیش لەدڵی خۆمدا وتم ئەگەر هاوسەرەکەم بزانێت منیش حەزم لە کچێک کردووە و لەبەر بەدەستهێنانی دڵی ئەو، هاتوومەتە ماڵی خوا، فەرتەنەیەک دەنێتەوە ئەوسەری دیار نەبێت". کە چی ئافرەتێک هەر لەماڵی خودا بەسەرهاتی خۆی و مێردەکەی بەم جۆرە دەگێڕێتەوە "مێردەکەم حەزی لە بێوەژنێکی عارەبان کرد و بەسەر منی هێنا، بۆ ئەوەی داوای جیابوونەوەی لێ نەکەم، خەرجییەکانی ئەو زیارەتەی بۆ دابین کردم، دەیزانی دەمێکە من چاوم لەزیارەتی مەککە و مەدینەیە بۆیە بەوە بێدەنگی کردم. شەریعەتی ئیسلام ئەو زوڵمەی لە ئێمە کردووە و ڕێگەی بە پیاو داوە چوار ژن بێنێت، لەبەر منداڵەکانم نامەوێ لێی جیا بمەوە، کچەکانم کاتی شووکردنیانە، حەزناکەم بەهۆی منەوە پەڵەیەکی ڕەش بەنێوچەوانیان بنووسێت". (حەج و عومرە، ١٠٠). هەردوو ڕووداو و بەسەرهات لە یەک شوێن و کاتدا دەگێڕێتەوە، باسی خۆی و ژنێکی دیکە دەکات، کە مێردەکەی ژنی بەسەردا هێناوە. ئەوەیە یەکەمیان کە پەیوەندیی بەخۆیەتی (هاتنە ماڵی خودا)یە بۆ بەدەستهێنانی دڵی کچەکە، لە ئیمانەوە سەرچاوەی نەگرتووە. ئەوەی دووەمیان پاداشتی پیاوێکە بۆ ژنەکەی، بۆ ئەوەی بەئاسایی و ئارامیی و دڵنەواییەوە (ڕەزامەندی لە جووتبوون لەگەڵ ژنە عەرەبەکە) بەدەست بێنێت.

یەکەمیان باسی بەکارهێنانی ئایین بۆ بەدیهێنانی دڵی خۆشەویستەکەی دەکات، دووەمیان بێدەنگ کردنی ژنێکە لەڕێگەی خەرجی حەجەوە، بۆ ئەوەی بیر لە سزای پیاوەکەی و جیابوونەوە بەرانبەر ئەو زولمە نەکات، کە سەرچاوەکەی شەریعەتی ئیسلامە.

یەکەمیان ئیسلام بۆ بەدەستهێنانی خۆشەویستی و دڵی کچێک بەکاردەهێنێت، دووەمیشیان ئیسلام بۆ زولم دژی ئافرەتێک

بەکاردەهێنێت، کە ڕێگە بە فرە ژنی دەدات. هەموو ئەمانەش پەیوەندییان بە چۆنیەتی گەیشتنە سەرچاوەی سێکسە، سێکس لەڕێگەی خۆشەویستی و سێکس وەکو ئازاردانی بەرانبەر.

سێکس لەنێو دەقدا بابەتێکە و یەکێکە لە باس و بۆچوونی (کۆندێرا)، کە دەڵێت "ڕۆس: بە نزیکەی هەموو ڕۆمانەکانت، لە ڕاستیدا هەموو بەشەکانی دوایین کتێبەکەت، کۆتایی خۆیان لە دیمەنی ناوازەی سێکسکردندا دەبیننەوە. تەنانەت ئەو بەشەش کە لەژێر ناوی پیرۆزی «دایک» دایە، ئەویش هەر دیمەنێکی درێژی سێکسی. سێ کەسی تێدایە لەگەڵ پێشەکی و پاشەکیدا. سێکس بۆ تۆ وەکو ڕۆماننووسێک چ مانایەکی هەیە؟

(میلان کۆندێرا)ی ڕۆماننوسی چیکی لەبارەی بابەتی سێکس لەنێو دەقدا: لەمرۆدا ئارەزووی سێکسی. چیدی تاپۆ نییە، تەنیا وەسفکردن و تەنیا دانپێدانانی سێکسی. بەشێوەیەکی دیار بووە بەشتێکی وەڕزکەر. (لۆرێنس) یان تەنانەت (هێنری میلەر) بەهۆنینەوەی فاحیشەییەوە! چەند بەسەرچوو دێنە پێشچاو کەچی هێشتا هەندێک پارچەی ئیرۆتیکی کاریگەریی بێ کۆتایی لەبارەم داناوە. ڕەنگە لەبەر ئەوە بێت کە هۆنینەوەیی نەبێت بەڵکو فەلسەفی بن. لەوەدا ڕاست دەکەیت، لە لای من هەموو شت بە دیمەنێکی ناوازەی ئیرۆتیکی کۆتایی دێت. ئەو هەستەم هەیە، کە دیمەنێکی ئەشقی جەستەیی ڕووناکییەکی زۆر بەهێز دەبەخشێتەوە، کە لەناکاو جەوهەری کەسایەتییەکان ئاشکرا دەکات و ڕەوشی ژیانیان بەپوختی نیشان دەدات. (تامینا) لەگەڵ (هۆگۆ)دا سێکس دەکات، لە کاتێکدا نائومێدانە هەوڵ دەدات بیر لەپشووە لەدەستچووەکەی لەگەڵ مێردە کۆچکردووەکەیدا بکاتەوە. دیمەنی ئیرۆتیکی، چڕ دەکاتەوە لەکاتێکدا ناواخنەکانی چیرۆکەکە پەرت دەکات و شاراوەترین نهێنییەکان تێیدا بەرجەستە بوون". (فیلیپ ڕۆس، https://azadbun.com/archives/6393).

لێرەدا نابینم پیاو قوربانی بۆ بەدیهێنانی خواستی سێکسی- و جووتبوونی ئافرەت بدات، بەپێچەوانەوە لەهەموو دیمەنەکانی نێو هەر چوار ڕۆماندا دەتوانم بڵێم (ئافرەت و سێکس) پەیوەندییەکی پتەویان بە باسی قەدەغەکراوی سێکەوە لەئاست و واقیعی جیاوە هەیە. ئافرەت هەمیشە بۆتە کەرەستەیەکی هەرزان بۆ دابینکردنی خواستە سێکسییەکانی کارەکتەری پیاوی کورد. ئەو پیاوانەی لە هەولێر و کوردستانیش بەدزیی و ژێر بەژێر چاویان لە پەیوەندیی سێکسییە. ئەو نموونەی کە منداڵێکی خانەی نەوجەوانان بەکاردەهێنن بۆ سێکس و لەشفرۆشی، یان گوندی لوبنانی وەکو ئاماژەیەک بۆ دەرکەوتنی لەشفرۆشی بەنیمچە ئاشکرایی.

ڕۆماننووس باسی هەست و نەستی خودی خۆی بەرانبەر دەنگی ئافرەت دەکات، ئەو کاریگەرییە لەشوێنێکی پیرۆز ڕوویداوە و لەکاتی حەج وعومرەدا دەقەومێت، واتە ڕۆماننووس ناتوانێت ناخی شاراوە و کاریگەری پیاوانە و نێرانەی خۆی لەم شوێنەشدا بشارێتەوە کە دەڵێت " کە ئەمەم بینی لە بیری خۆمدا وتم ئەو ئافرەتە بەو هەموو جوانییەی کە خوا پێی داوە، لەگەڵ ئەم دەنگە خۆشەی، ئەگەر بۆ گۆرانی وتن بەکاری بێنێ، لە ئوم کەلسوم و ئەسمەهان و شادیە بەناوبانگتر دەبێت". تا دەڵێت " لەبەر جوانی و شۆخ و شەنگییەکەی، عومرەکارەکان چاویان بڕیبووە ناو چاوەکانی، ئەویش ئافرەتێکی زۆر بەزەوق بوو، ناوە ناوە لەچکەکەی لەسەری دەکردەوە و دەستێکی بە پرچە درێژەکەی دادەهێنا، لە زەردییان وەکو زێڕ دەبریسکایەوە.. تا لە گفتوگۆیەکدا خێزانەکەی دەڵێت:ئەی نالێن بە شەریعەت حەرامە ژن دەنگی خۆی بەرزبکاتەوە و گۆرانی بڵێت؟ منیش وتم: بۆچی وا دەڵێیت، خۆ ئەو ژنە گۆرانی ناڵێت؟ وتی: ڕاستە ئەو گۆرانی ناڵێت، بەڵام ژنێکی زۆر جوانە و دەنگیشی- خۆشە، لەبەر جوانی و دەنگە خۆشەکەی سەرنجی گشت پیاوانی بۆ لای خۆی ڕاکێشاوە... منیش وتم: جا

لەوە باشتر دەبێت، خۆزگە ئەوقاف ڕێگەی بە ژنیش بدابا، لە مزگەوتەکان وەکو پیاوەکان قورئانیان بخوێندباوە، باشتر دەبوو، نەک هەندێک مەلا ، کە بەدەنگە ناخۆشەکانیان بێزارمان دەکەن". (حەج وعومرە، ٦٣).

شیکاری ئەم گفتوگۆیە ئەوەمان بۆ دەردەخات، کە ڕۆماننووس لەژێر کاریگەریی (جوانی ئافرەتەکە و دەنگە خۆشەکەیەتی و سەرنجی خۆی لەبارەی شۆخی و جوانی ئافرەتەکە ناشارێتەوە) و هاوسەرەکەشی (نیگەرانی و ترسی خۆی لە ئیمانی پیاوەکان و کەوتنە ژێر کاریگەریی جوانی ئافرەتەکە ناشارێتەوە). یەکێکیان سەرسامییە بە دەنگ و جوانی ئافرەت، ئەوی دیکەشیان گومان و نیگەرانییە لەبارەی جوانی و دەنگی ئافرەت. ڕۆماننووس لەبەر دەنگی ناخۆشی پیاو و دەنگی ناسکی ئافرەت و جوانییەکەی بیر لەوە دەکاتەوە ئەوقاف ڕێگە بدات ئافرەتیش لە مزگەوت قورئان بخوێنن، بۆ ئەوەی پەیوەندییەکی سێکسی۔ لەنێوان دەنگ و جوانی ئافرەت و چێژ و مەزاج و خواستی نێرانەی پیاو دروست ببێت.

ڕۆماننووس وەکو دەقێکی ژیاننامەیی باسی ناخی خۆی و هەست و نەستی خۆی بەرانبەر ئافرەت دەکات، بەواتایەکی دیکە لەو شوێنە پیرۆزەدا، کە مرۆڤ گوایە لەوێدا خۆی لەهەموو بیر و وێناکردن و هەست و نەستێکی هەیەتی دادەبڕێت و مێشک و وزە و خواست و توانای خۆی بۆ نزیکبوونەوە لە خوا بەکاردەهێنێت، کەچی دەقنووس ناتوانێت هەستی ڕاستەقینەی سێکسی۔ خۆی بەرانبەر دەنگ و جوانی ئافرەت بشارێتەوە.

لەدەقێکی دیکەدا ڕۆماننووس لەبارەی خۆی و پەیوەندییە سێکسییەکانی لەگەڵ ئافرەت دەڵێت: کاروان وتی: خۆ بەنیاز نیت تۆش وەکو ئازا لەخۆتی مارە بکەیت. وتم: من سێکسی۔ لەگەڵ ناکەم تا لەخۆمی مارە بکەم، تەنیا ماچ و بۆنی دەکەم و هەندێک

دەستبازی لەگەڵ دەکەم. کاروان ڕووی لەئازا کرد و پێی وت: من و تۆش لەگەڵ سەمیرە دەبین، خۆت سەرپشک بە، حەز دەکەی یەکەمجار تۆ لەگەڵی بخەوە، تا تۆ تەواو دەبیت پێکێکی تر شەراب دەخۆمەوە". (شەوانی باکۆ، ١٤٠).

(ئەمجەد مەندیل) پێیان دەڵێت "ئێوە نازانن چێژ وەرگرن، بە پێنج خولەک گانەکە دەکەن و هەڵدەستن. من دوو کاتژمێر لەگەڵی مامەوە، ئەویش زۆری پێ خۆش بوو. نەوازد دۆخینیش وتی: بۆیە لە هۆڵەکە بەدوای یەکتر کەوتبوون و بەیەکترتان دەوت (You are Crezy) ! محەمەد کۆسەش وتی: ئەوە مانای چییە؟ نەوزاد دۆخینیش وتی: واتە تۆ شێتی". (شەوانی ئێریڤان، ١٣٨). لەکاتێکدا هەندێک پێیان وایە "کردەی سێکسی. هەوڵدانە بۆ بەرزکردنەوەی متمانە بەخۆبوون". (د.دیفید ام. باس، د. سیندی ام. میستون،٢٠١٨، ٣٦٠). ڕۆماننووس بە بڕوایەکی پتەو شتەکانی نێو بەسەرهات و بیرەوەرییە هەقیقییەکانی خۆی دەگێڕێتەوە و نایشارێتەوە (ماج و دەستبازیی و چێژ لەقسەکردن و دانیشتن لەگەڵ ئافرەتی لەشفرۆش) وەردەگرێت، بەجۆرێک متمانەی بەخۆی هەیە، دوور نییە کۆمەڵگە و کارەکتەرەکانیشی. لێی بەدەنگ بێن و داوای لێپێچینەوە بکەن، بەڵام ئەو متمانە بەهێزە لای کارەکتەرەکانی دیکەی بەدی ناکرێت. هەیانە لەپێناو (شاردنەوەی گوناهەکانی و لەنێوان ئیمان و سێکس و نوێژ) بەدوای مارەکردنی کاتی دەگەڕێن، بۆ ئەوەی لەڕووی ئایینییەوە تووشی گوناهی گەورە نەبن، و چێژیش وەرگرن. نموونەی (ئاکۆ) و نوێژکردن و بیرکردنەوە لە مزگەوت و نەچوونی نوێژەکان و چێژ وەرگرتن لە سێکس، بانگەشەی ئەوەی کە ئەوانی دیکە نازانن سێکس بکەن، ئەو دوو سەعات لەگەڵ ئافرەتەکە دەمێنێتەوە و ژنەکە پێی خۆش دەبێت، کە ئەو ماوە درێژە لەگەڵی ماوەتەوە، ئەوەمان نیشان دەدات کە متمانە بەخۆبوون زۆر لاوازە، نەک بەهێز.

واتە سێکس کردن لەم دەقانەدا بەشێوەیەکی گشتی لەپێناو پتەوکردن و بەرزکردنەوەی متمانە بەخۆبوون نییە، بەڵکو چێژ وەرگرتنێکی کاتی بۆ دامرکاندنەوەی چێژی سێکسییە.

لەم گوزارشت و وێناکردن و گێڕانەوانەدا دەقنووس بەڕاشکاوی ئاماژە بە هەڵسوکەوت و کاردانە و تەنیا بەکارهێنانی وشە و زاراوەکانیش دەکات، باسی ئیمان و جووتبوونی بە گروپ و چێژ و کاردانەوە و هەڵسوکەوتی توند و نارەزایی بوون دەکات.

١٢-٢ ئەو شتانەی قەدەغەن

کامەن ئەو بابەتانەی لەنێو ڕۆمانەکەدا وەکو شتی قەدەغەکراو باسیان کراون؟. یەکێک لەو شتانەی لە گێڕانەوەی بیرەوەریدا بەکارێکی شیاو دانانرێت دانپیانانە، یان گێڕانەوەی ئەو ڕاستیانەن کە پەیوەندیان بە (ئابڕووچوون و دەستدرێژی و داوێنپیسی و جووتبوونی بەدزیی و پەیوەندیی لەگەڵ ژن بەنهێنی.. تاد)یەوە هەیە. یان شاردنەوەی پەیوەندیی نهێنی خۆشەویستییە لەگەڵ کچدا لەکاتێکدا پیاوەکە خێزانداره و منداڵی هەیە. (قەدەغەکردن و هوشداری دان لەچوارجێوەی ئامرازی عەقڵی کۆنترۆلکردن پێ بەپێ دەچێتە نێو جەستە. بۆیە ڕوونکردنەوە دەدات، کە شیعر و پەخشانەکان لەو کارانەن کە قەدەغەکراون و شتی سلبین، بەو پێیەی هەڕەشە لەبەها و ئەخلاقی باو دەکات. (ابراهیم محمود، بدون سنه، ٩١). ئایا بەڕاستی گێڕانەوەکانی نێو ئەم ڕۆمانانەی (کەمال سەعدی) هەڕەشەن لەسەر بەها گشتییەکانی کۆمەڵگە، یان وێناکردنەوەی وێنەی شتە ڕاستەییەکانە؟. لەکاتێکدا هەموو ئەو شتانەی بە قەدەغە دادەنرێن، شتی بەکارهێنرانی ڕۆژانەی نێوان خەڵکن بەزمان و گوتار بێت، یان بەکردەوە. ئەم شتە قەدەغەکراوانە پێ بەپێ چوونەتە نێو عەقڵ و مێشک و نەریت و کەسایەتی و کەلتووری خودی مرۆڤەکانەوە.

ڕۆمــاننووس دەگــاتە ئەو بڕوایــایە ســنووره بــاوەکۆنەکــان بشـکێنێت، نهێـنی ئەو گەشـتانە ئاشـکرا بکات، کە مرۆڤەکانی ئەم سـەردەمە (کـورد بەتـایبەتی) بـۆ هەنـدێک وڵات ئەنجـامی دەدەن. لەپێناو بەدەستهێنانی چێژ، ئەو چێژەی لە نێو کوردستاندا پیاوەکان بە دزیی و نهێـنی لەنـاخی خۆیانـدا بەشـێوەیەکی شـاراوە سـەرکوتی دەکەن، ئازادیی و ماف و کەلتووری ئەوەیان نییە باسی ئەو شتانە بکەن، چونکە بابەتی قەدەغەکراون. با ئاماژە بە بابەتێکی گشتگیر بـکەم، زۆر پیاو لە جیهانـدا لەپێناو بەدەستهێنانی (چێژ و سێکسی-جیـاواز) گەشـت بـۆ وڵاتـانی دونیـا دەکەن، واتە (بەنێـو نەتەوەیی بـوونی چێژ، یان چێژی جیاوازی سێکسی-لە نەژاد و نەتەوە و وڵاتی جیـاواز)، کـوردیش لەم دوایـانە بەهـۆی کـرانەوەی (ئاسـمان و دەرفەتی گەشت، خەریکە ئەو ئابلووقە سێکسیە تێک دەشکێنێت و دەبێتە گەشتیارێکی دەرەکی و بەوڵاتە جیاوازەکاندا دەگەڕێت لەپێناو بەلی لەپێناو بەتایبەت بەدەستهێنانی چێژی سێکسی.

یەکێـک لەو نهێنـیەی ئـافرەت لە چـێژ و سێکسـدا بەدوایـدا دەگەڕێت بـریتییە لە بـیرۆکەی ڕاکێشـانی سـەرنجی پیـاو، ئافرەتێک دەڵێت: "بـۆ ئەوەی ڕاسـتگۆ بـم، ئەوەی دەمویسـت بەدەسـتهێنانی سۆز بوو لە پیاوێکدا، ئەگەر ئەمە بۆ کاتێکی کورتیش بێت هۆکاریش ئەوە بوو من هەستم دەکرد، کە من سەرنجڕاکێش نیم، بۆیە بڕوام وابـوو ئەگەر پیاوێـک سێکسـم لەگەڵ بکـات، ئەمە واتـای وایە لەڕووی سێکسییەوە سەرنجڕاکێشە" (د.دیفید ام. باس، د. سیندی ام. میستون،٢٠١٨، ٣٦٢).

ئەم هەســتە لای ئافرەتەکــان بەشــێوەیەکی گشــتی لەنێــو ڕۆمانەکانــدا بەدی ناکرێــت، بەپــێچەوانەوە ئافرەتەکــان وەکــو بوونەوەرێکی بێ هەست و نەست، وەکو ئامێرێکی بێ هەست چێژ بە پیاو دەبەخشن، هیچ ئامانجێکیان لەم کارە قەدەغەکراوە نییە، تەنیا بەدەستهێنانی بڕێک پارە نەبێت، پیاوەکانیش لەپێناو چێژێکی کاتی بە

بڕێـک پـارە، دوور لە چـاوی (دەوڵەت و کـۆمەڵگە و خـێزان) ئەم پەیوەندییە خێرا و نهێنییە دروست دەکات.

لـێرەدا دەمەوێـت لەسـەر بـابەتێکی گرنـگ و پەیوەسـت بەم ناوونیشـانە بووەسـتم، کە پەیوەنـدیی بە (قەدەغە و تایبەتمەنـدیی کـوردیی و خۆشەویسـتی و چـێژ)ەوە هەیە. بـۆ ئەم مەبەسـتە دەگەڕێـمەوە سـەر هەنـدێک نمـوونەی نێـو دەقەکـانی (کەمـال سـەعدی)، کە ئەو پـێی وایە ئەو دەقـانەی نووسـیویەتی بـرتین لە (ڕۆمـانی ژیاننـامە) و "لەنـاو ئەدەبی کوردیشـدا نمـوونەی ڕۆمـانی ژیاننـامەیی زۆرن، بەنـدە یەکـێکم لەو کەسـانەی کە لەم سـاڵانەی دواییـدا چەنـد ڕۆمـانێکی ژیاننـامەییم بڵاوکـردۆتەوە. مەبەستمان لە ژیاننـامە ژیـانی مـرۆڤە کە لەلایەن خـۆیەوە نـووسراوەتەوە. بەمەش لەگەڵ بیرەوەریـدا جیـاوازی هەیە، کە هەنـدێک ڕووداو لە خـۆ دەگرن، لەوانەیە پێوەندی بە کەسی گێڕەرەوە نەبێت"، (پرۆفیسۆر دکتۆر، کەمال سەعدی مستەفا، ٢٠٢٣، ١٠). یان بەواتایەکی دیکە وەکـو (عەبـدولعەزیز شـەرەف) ئاماژە پێ دەکات ئەم جـۆرە ئەدەبە بـریتییە لە "ژیاننـامە بە مانـای خسـتنەڕووی ژیـانی مـرۆڤەکە، واتە مرۆڤەکە چۆن خودی خۆی دەبینێت". (عبدالعزیز شرف،١٩٩٢، ٢٧)، بڕوانە (پرۆفیسۆر دکتۆر، کەمال سەعدی مستەفا، ٢٠٢٣، ١١).

لە ڕۆمانەکانـدا (کەمـال سـەعدی) شـتەکانی نێـو ئەو مـاوەی ژیاننامەی خۆی، کە بریتییە لە بیرەوریی گەشتەکانی، چۆن بینیووە و چۆنی لێکداوەتە هەروەها چۆن لەخودی دەڕوانێت و خودی خۆی چـۆن دەبینێـت بـاس دەکـات، نەک هەر ژیـان و پەیوەنـدیی قەدەغەکراوەکان و سانسـۆرەکان، بەڵکـو ژیانی هاوسەفەرەکانیشی-گێڕاوەتەوە.

ئەو شـتانەی قەدەغەن، زۆرن یەکێـک لەوانە پەیوەنـدی نێـوان تاکێکی نێر و تاکێکی مێی کوردییە لەگەڵ یەکتردا، ڕۆماننووس دوای

گەڕانەوەی لە عـومرە گەشـتێکی ڕاسـتەوخۆ بـۆ تورکیـا دەکات و لە گێڕانەوەیەکـدا دەربـارەی خـۆی دەڵێـت: " نەمتـوانی چی دیکە دان بەخۆمـدا بگـرم، ڕووم تـێی کـرد و پـێم وت: زۆر سەرسـامم بە جوانییەکەت، کاتێک کە لە میرسین دابەزین و چووینە سەر دەریا، کە تـۆ جلی مەلەوانیت لەبەر کـرد و چـوویتە نـاو ئـاوەکە، دەتـوت مـاسی، لەنـاو ئـاوەکە زۆر بەجـوانی مەلەوانیـت دەکـرد. کـاتێکیش هـاتیتە دەرەوە، لەڕۆخی دەریاکە لـێی ڕاکشـایت، دەتـوت فریشـتەی دەریای، زۆر سەرسام بووم بە جوانییەکەت، لەدڵەوە حەزم دەکرد خۆمت پێ بناسێنم و بۆ یادگاری وێنەیەکت لەگەڵ بگرم:

وتی: نـاوم پروشـەیە، خەڵکی سلێمانیم، لە پۆلی چواری بەشی ژمێریاری لە کۆلێژی بازرگانی دەخوێنم. ئەو پێش من هەستا، چووە هۆلی پێشوازی، منیش دوای ئەو دەستم لە خواردن هەڵگرت و لە کورسییەکی بەرامبەر ئەو دانیشتم. داوام لێ کرد لە فێسبووک ببینە هـاوڕێی یەکـتری". (حەج و عـومرە، ١٢٣). ئەمە یەکـێکە لە شـتە قەدەغەکراوەکان، وەسـفی ئـافرەتەکە وەکـو مـاسی دەکات، خـۆی خێزانـدارە و لەپێنـاو ڕازیی کـردنی دڵی کچـێکی بەتەمەن منـداڵەکانی خـۆی چـۆتە عـومرە و لێرەشـدا سەرسـامی کچـێکی دیـکەیە، بەڵام ناتوانێت پتر لەمە وەسفی جەستە و جـوانی و شـوێنە کاریگەرەکانی ئەوکچە بکات، ڕەنگە لەبەر کوردێنی و ئاشکرابوون بێت.

کـچەکەش لە گێڕانەوەیەکـدا لەبـارەی خوشـکەکەی دەڵێـت : "خوشکەکەم لە من بچـووکترە و قوتـابی کـۆلێژی زانستە، حەزی لە مامۆسـتایەکی خـۆی کردبـوو، خێزانـدار بـوو، کە دایکـم پـێی زانی، خوشکەکەی بە قژ لەدوای خۆیدا ڕاکێشا و زۆر جوێنی پیسی. پێدا و پـێی وت ئەگەر وازی لێ نەهێنێـت بە بـاوک و براکانـت دەڵـێم، چی خـراپە پێـت بـکەن، جـا ئەوەبـوو خوشـکەکەم ناچـار بـوو، واز لە خۆشەویسـتەکەی بێنێت. (حەج عـومرە، ١٣٢). لەم گـێڕانەوەیەدا ڕۆمـاننووس دەیەوێـت ئەوەمـان پێ نیشـان بـدات لە کـۆمەڵگەی

کوردیدا خۆشەویستی قەدەغەکراوە. کچ ئازاد نییە لەژێر هەڕەشەی (سانسۆر و سزا و لێدان و سوکایەتی خێزان) دەژیت، لەهەمان کاتدا کچە بە خودی ڕۆماننووس دەڵێت ئەگەر پەیوەندیی لەگەڵ کەسێکی خێزاندار ببەستم دایکم وەکو خوشکم ئازارم دەدات. واتە لەم دیمەن و گێڕانەوەیەدا (هەست و نەستی پیاوەکە ڕەت دەکاتەوە). کردەی ڕەتکردنەوەی بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ ئەنجام داوە.

لەبارەی خۆشییەوە پەیوەندییە شاراوە نهێنییەکەی خۆی لەگەڵ کچێک ئاشکرا دەکات و دەڵێت " کورە گەورەکەم هاتە لام و بە تورەییەوە زەرفێکی فڕێ دایە پێشم و وتی: باوکە سەیری ئەم وێنە و نامانە بکە، بزانە خۆت خستۆتە چ بارودۆخێکی خراپەوە، کەی دایکم شایەنی ئەو سووکایەتی پێکردنەیە، تۆ وەکو هەرزەکارێک لەگەڵ کچێکی وەکو منداڵەکانت کەوتوویتە داوی عیشقەوە". (حەج وعومرە، ١٣٦).

لەم وێنەیەکدا ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە کە:

یەکەم: عیشق پەیوەندیی بە تەمەنەوە نییە، بەڵام کاریگەریی لەسەر شێوازی پەیوەندیی و ژینگە و پێکهاتەی کۆمەڵایەتی کەسەکانەوە هەیە.

دووەم: خێزان وەکو دامەزراوەیەکی کۆمەڵایەتی سزای پەیوەندیی خۆشەویستی و پەیوەندی نێوان ڕەگەزی نێر و مێ دەدات.

سێیەم: خۆشەویستی باوکێک، یان مامۆستایەک لەگەڵ کچێکی دیکە، وەکو سزا و سووکایەتی بە هاوسەری پیاوەکە، یان نەگونجان لەنێوان پیاوێکی خێزاندار و کچێکی گەنج دادەنرێت.

چوارەم: ئەم جۆرە پەیوەندیانە، پتر لە پەیوەندییەکی نەگوجاو دەچن، کە کەسەکان لەیەک دوور دەکەونەوە، هیچ کاردانەوەیەکی دەروونی نابینرێت، بۆیە ئەگەر سێکس و پەیوەندیی ماچ و دەست بۆبردن و بەکارهێنانی جەستەی ئافرەتەکەشی تێدا نەبێت، هەر

لەسـنووری پەیوەنـدیی سێکسی۔ دەمێنێـتەوە، نەک پەیوەنـدییەکی دەروونی و ڕۆحی بەهێز و تۆکمە. ئەمانە هەمووی بە پەیوەندی کاتی خۆشەویستی و چێژ دەچێت.

کوردێـک کە خـودی ڕۆماننووسـە لەگەڵ هاوڕێکانی لەباکۆ لە یـانەیەکی شـەوانە لەگەڵ ئافرەتێـک بەنـاوی (سـارا) سـەما دەکات، بێگومـان دوای ئەوەی چەنـد بـیرەیەک، یـان شـەراب دەخـۆنەوە دەسـت بە سـەما دەکەن. ئەشـقێکی قەدەغەکـراو نیشـان دەدات، ناگونجێت تـۆ بـۆ یەک کاتژمێر بچیتە یانەیەکی شـەوانە لە وڵاتـێکی دوور لە وڵاتی خـۆت، بـیر لە (خۆشەویسـتی) بکەیـتەوە، لەم بـارەدا دەگێڕێـتەوە "ئەمـجەد ڕووی تێکـردم و بە پێکەنیـنەوە وتی: بـاش لەگەڵ یەک گونجاو بوون، وابزانم ئەویش تۆی خۆش دەوێ بۆیە دەستی بەرنەدەدایت. منیش وتم: سوپاست دەکەم، سارا کچێکی نـاوازەیە، سـەماکردن لەگەڵ ئەو، تـام و چـێژێکی تـایبەتی هەیە". (شـەوانی بـاکۆ، ٤٠). هەرچەنـدە لەکەلتـووری ئـێمەی کـوردا ئەمە قەدەغەیە، بەڵام لای هەندێک نەتەوەی دیکە دیکە و بەتایبەتی لە یـانەی شـەوانە ئەم پەیوەنـدییانە قەدەغەکـراو نـین، یـان نـیمچە کراوەن.

یەکێـک لە شـتە قەدەغەکراوەکـانی لای ئـێمە منـداڵەکانن لە دیمەنـێکی دیـکە نێـو هەمـان بـیرەوەریی و گـێڕانەوەدەدا دەڵێـت " لەناوەڕاستی هۆڵی یانەکەش کۆمەڵێک کچی جوان و ناسک، جلی نـیمچە ڕووتیـان لەبەر بـوو، لەگەڵ ئـاوازەکە سـەمەیان دەکـرد و بە چاوە جوانەکانیشیان ئیشارەتیان بۆ ئێمە دەکرد، کە بچین سەمایان لەگەڵ بکەیـن. ئـاکۆش بە بینیـنی ئەم دیـمەنە زۆر سەرسـام بـوو، سەری هێنا ژێر گوێم و وتی: ئەمانە هێشتان منداڵن، چۆنە دایک و باوکیان لێ دەگەڕێن کارێکی وەها بکەن". (شەوانی باکۆ، ٤٤).

(ئەمجەد مەنـدیل) لە ئێریڤانـدا بەم جـۆرە هەسـت و تێڕوانـین و پەیوەنـدییەکانی خـۆی لەنێـوان سێکسی۔ قەدەغە و ئیمـان و نـوێژدا

دەردەبڕێت: "هەندێک خێراکەن، تا نوێژی مەغریبمان نەڕۆیشتووە. نەوزاد دۆخینیش بە توانجەوە پێی وت: ئەتوو کەسێکی زۆر سپۆرتی، چەند شەوێک پێش ئێستا لەگەڵ ژنی لەشفرۆش یاریت دەکرد، سبەی شەویش بەنیازی لەگەڵمان بێیتە یانەی شەوانی دیڤا، کەچی ئێستاش بە پەلەیت تا نوێژی مەغریبت نەڕوات!. ئەمجەد مەندیلیش وتی: هەر شتێک بە شتی خۆی، نوێژەکە بۆ خودایە، ئەوەی تریش بۆ زەقی دڵی خۆمە". (شەوانی یەریڤان، ١١١). سەربارى بەکارهێنانی ئەو وشانەی پەیوەندییان بە ئەندامی نێرینە و مێینەوە هەیە.

یان لەسەر زاری (سەیاح پەقرەج) دەڵێت "بەسەری ئەو جەماعەتەی، هەر جارێک لەگەڵیان بخەوتبام، هەر یەک و پەقرەجێک ئاوم بۆ تێ دەکردن". (خانمباز، ١٩٧). یان لە سەردانی میسردا دەڵێت "بڕیارمدا چەند ڕۆژێک بچمە وڵاتی مسیر و لەوێشەوە بچمە شاری گەشتیاری شەرم ئەلشێخ و ئەو وانانەی کە لە شەوکەت ئەفەندی فێربوومە، لەوێ بەکاریان بێنم". (خانمباز، ١٢٩).

گەڕان بەدوای شتی قەدەغەکراو لەنێو ئەم دەقانە زۆرن، لەڕستیدا دەتوانم هەر خودی دەقەکان جۆرێک لە قەدەغەکراویان تێدایە. واتە باسی بابەتێکی قەدەغەکراو دەکەن، کە دڵنیام ئەو کەسانە هەقیقیانە، کە لەنێو ڕۆمانەکەدا ناویان هاتووە، دڵیان بە گێڕانەوەی ئەم بەسەرهات و پەیوەندییە سێکسی و چێژ وەرگرتنانەی ڕۆماننووس خۆش نابێت. ئەم جۆرە ڕووداوانە ئابڕووچوون و سوکایەتی و ئاشکراکردنی پەیوەندیی نهێنی و چۆنیەتی جووتبوون و گەڕان بەدوای دۆزینەوەی ئافرەتی لەشفرۆشی ناسک و جوان و گەنجی تێدایە.

هەر بەتەنیا باسی سێکسی قەدەغەکراو ناکات، بەڵکو باسی ئایین و گونجاون و نەگونجان لەنێوان ئیمان و سێکسیش دەکات. ئەمە بابەتێکی ئێجگار هەستیارە، نەک تەنیا قەدەغەکراوە، بەڵکو بابەتێکی ڕێگە پێ نەدراوە و نابێت قسەی لەبارەوە بکرێت. ڕۆماننووس کاری کـردووە لە کەلتـووری قەدەغەکـراوی کـۆمەڵایەتی و کـۆمەڵگە و دەسەڵاتی سیاسی و ئایینیش بدوێت.

٢-١٣ نهێنی سێکس

ئـافرەتێکی تەمەن سی و سێ سـاڵی لەبـارەی سـێکس لەگەڵ پیاوێـک، کە ئەو کەسـێکی کەمـدووە و شـتەکانی نـاخی خـۆی نادرکێنێت، دەڵێت: "زۆرم لا گرنگە کەسی بەرانبەرم کەسێکی ڕوون و ڕەوان و ئاشـکرا نەبێـت، نهێنییەکـانی خـۆی ئاشـکرا نەکات، ئەو جارە سێکسـم لەگەڵ پیاوێک کرد، چونکە بە سـەرنجەوە سـەیری مـنی دەکـرد، زۆر قسـەی نەدەکـرد، ئەزمـوونێکی گەرم و گـڕبەخش بوو". (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ، ٢٠١٨، ٣٨).
لە ڕاسـتیدا لەنێـو دەقی ڕۆمانەکانـدا دیـاردەیەکی سـەیر دەبینـین، ئەویـش ئەوەیە کە (ڕۆمـاننووس) پـێچەوانەی بۆچوونەکـانی ئەم ئـافرەتە، ئـارەزوو دەکات نهێنـیی و شـتە شـاراوەکانی ئەو ئافرەتـانە بزانێـت، کە لەشفرۆشـن. واتە پیـاوێکە زۆر قسـە دەکـات و زۆر دەپرسێت و بەرەو ڕووش پێیان دەڵێت مـن حەزم لەسێکس نـیە، بەڵکو دەمەوێت وەکو توێژەرێکی کۆمەڵایەتی چیرۆکی هەقیقی ژیانی ئێوە بـزانم و بیکەمە ڕۆمـان. ئافرەتەکانیش کە بـۆ پارە کار دەکەن، بەخـــێرایی و بێ کـــاردانەوەی نەرێـــنی داواکەی جێـــبەجێ دەکەن، لەکاتێکدا کارەکتەرەکانی دیکەش بەهـۆی زمان بێـت، یان بەهـۆی زاڵبوونی چێژ و تێڕوانین لە جەستەی ئافرەتەکان هیچ گفتوگۆیەکی جـددی لەنێـوان ئەوان و ئـافرەتە لەشفرۆشـەکاندا بەدی ناکرێـت. تەنیا هیچ تەنیا یەک گفتوگۆی ئاشکراش لەنێوان کارەکتەرەکان و

ئافرەتە لەشفرۆشەکان بەدی ناکرێت. ئەم کەمدووییە پەیوەندیی بە (ڕەفتار و پێکهاتەی دەروونی و خودی کارەکتەرەکانەوە نییە) بەڵکو بەشێکی پەیوەندی بە (نەزانینی زمانی ئافرەتەکانە هەیە و بەشەکەی دیکەش پەیوەندیی بە کەلتووری سێکسی- و برسیەتی سێکسییەوە هەیە، بەشێکیشی. پەیوەندیی بەوە هەیە، کە ئەوان گانگەری کاتین و بە پێنج دەقە ئیشی خۆیان دەکەن و ئافرەتەکان بەڕێ دەکەن).

لە ڕۆمانەکەدا لەباری سێکسییەوە هیچ جۆرە سیفەتێک و گفتوگۆیەکی ئافرەتەکان بەدی ناکرێت، کە ئارەزوو و خواست و شێوازی سێکسکردنی ئافرەتەکان بەڕوونی بەدیار بخات. ئەوەی هەیە پتر (نمایشی خواست و ویست و پێویستی پیاوەکانە).

لەشوێنێکدا لەسەر زاری (شەوکەتە فەندی) چیرۆکێکی سەیری کچەکەی خۆی دەگێڕێتەوە، بەجۆرێک ئەم کچەی شەوکەتە فەندی ئارەزووێکی جیاوز لەهەموو ئافرەتەکانی دیکەی هەیە. کچەکەی لەئەوروپا شووی بە یەکێک کردووە و لێی جیابۆتەوە، بەم جۆرە باسی دەکات: "بەوتەی خۆی ئەو بێزار بووە لەو ژیانە، حەز دەکات هاوسەرگیری لەگەڵ کەسێک بکات، هەر هیچ نەبێت تەنیا جارێک پێی بڵێ نەخێر، بەڕای من هەر ئەوەندە بەس نییە بۆ ئەو کچەی من بەڵکو پێویستە هەندێک جاریش تێی هەڵبدات. منیش گوتم هیچ ژنێک هەیە حەز بکات هاوسەرەکەی بەگوێی نەکات و تێی هەڵبدات؟. وتی ئاخر بۆیە لە خەفەتی ئەو کچە بێ ئەقڵەی خۆم وەختە شێت بم. ئێستاش کۆلێژی پزیشکی بەجێهێشتووە و گەڕاوەتەوە کوردستان و دەیەوێت لێرە بە تەنیایی بژیت". (خانمباز، ١٦٧-١٦٨).

بەکورتی دەتوانین بڵێین: ئەم دۆخە دەروونی و کۆمەڵایەتی و ژینگەی کچەکەی شەوکەتە فەندی تێدا گەورە بووە، جیاوازە لە

ژیـنگەی ڕۆمـاننووس، دەکرێـت لەم چەنـد خـاڵە ئەم نهێنیـیە سێکسییە ئاشکرا بکەین:

یەکەم: ئافرەتێکی جیاواز و سەرکێشە، حەز ناکات پیاو هەمیشە پێی بڵێت بەڵێ. حەزی لەوەیە نەخێریشی لەگەڵ بەکاربهێنێت.

دووەم: ئەمە سـیفەتێک و ڕەفتـارێکی کەسی ئەو کـچەیە، کە لە هیچ کەسێکی دیکە ناچێت.

سـێیەم: مـرۆڤ هەیە، هەسـت بە شـەرمەزاریی دەکـات، کە بەرانبەرەکەی وەکـو کۆیلە و زیـاد لەپێویسـت بەرانـبەری ملکەچ و ئامادەی هەموو شتێک بێت.

چوارەم: ئەم ملکەچی و بەڵێیە بەردەوامە، کاریگەریی لە کـردەی سێکسیش دەبێت، پیاوەکە هێندە نەرمە، ئافرەتەکە هەست بە وزە و توندیی و ئازارە چێژ بەخشەکانی کاتی جووتبوون ناکات، بۆیە ئەو دەیەوێـت لەڕووی سـێکس و پەیوەنـدییە سێکسـییەکانی بەکـردەوە ئافرەت بێت و بەرانبەرەکەشی بەکردەوە پیاو بێت.

پێـنجەم: بەپـێی لێکـۆڵینەوە زانسـتییەکان نهێـنی سـێکس دەیـان دیـاردەی لەم جـۆرە و ئەو نمـوونەی تێـدایە، کە پێشـتر لەبـارەی کەمدوویی ئاماژەمان پێکرد. لەڕاستیدا سێکس ڕۆشنبرییە و شێوازی جیـاواز و ئەرک و گوتـاری جیـاوازی جەستەیشی۔ هەیە، هەروەهـا سـێکس گفتوگـۆیە پێویسـتیە لە ڕێـگەی زمـان و ئاخـاوتن و یەکـتر دواندن زەمینەی دەستدان لەجەستە دروست بکرێت، نەک وەکو هێرشـبەرێکی تونـد، بەڵام ئەمە پەیوەنـدیی بە زۆرڕەویی و زیادەڕەویی نییە.

زۆر نهێـنی هەیە، کە پەیوەنـدیی بە کـردەی سێکسیـ هەیە، ئـافرەت بـۆچی بەدوای سێکسـدا دەگەڕێـت، هەیـانە دەڵێـت: ئەو

کاتەی کچ بووم، پێم وابووە لەڕووی کۆمەڵایەتییەوە کە پاکزیەیی خۆم پاراستووە بەراورد بە کچەکانی دیکە، بە داخراو دادەنرێم، بۆیە بڕیارم دا سێکس بکەم بۆ ئەوەی ئەو بازنە داخراوە بشکێنم. هەشیانە پێی وایە لەشەوێکی سووردا، مەیم خواردووە و بڕیارمدا لەگەڵی جووت بم. هەندێک ئافرەت پێیان وایە لەڕێگەی سێکسەوە ئەو شتانە بەدەست دەهێننەوە، کە لەکاتی منداڵی دەستیان نەکەوتووە. زۆر لەدۆخەکانی ئەو لێکۆڵینەوانەی ئەنجام دراوە ئافرەت سێکس دەکەن بۆ بەدیهێنانی بایەخ پێدانیان و دروستکردنی پەیوەندی سۆزداریی. هەندێک ئافرەتیش گووتیانە ئەوان سێکسیان بەکارهێناوە بۆ ئەوەی هەست بە خۆشەویستی بکەن و ئەو بایەخدانە بەدەست بهێنن، کە لەماڵ پێیان نادرێت.

ئافرەتێکی هەژار دەڵێت : ئەوکاتەی هەرزەکار بووم، لە ژینەگەیەکی خانەوادەیی توندوتیژ و هەژاردا دەژیام، بروام بوو ئەگەر پەیوەندییەکی جەستەیی لەگەڵ پیاو دروست بکەم ئەوە بەرەو خۆشەویستیم دەبات. (دیفید ام باس، د. سیندی ام، میسون، ٢٠١٨، ٣٦٩-٣٧٢).

لەم زانیاریی و بۆچوونانە ئەوەمان بۆساخ دەبێتەوە کە هۆکاری زۆر لەنێو مێشک و دەروون و ڕەفتاری ئافرەتدا هەیە، بۆ ئەوەی ڕێگەیەک بۆ ئەنجامدانی سێکس بدۆزێتەوە، یان پێی وابێت ئەمە هۆکار و پاساوێکی گونجاوە بۆ دروستکردی پەیوەندیی سێکسی- لەگەڵ پیاو.

لەڕاستیدا لەدونیای ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) دا کار لەسەر وروووژاندن و شیکردنەوە و نیشاندانی ئەم جۆرە هۆکارانە نەکراوە، چونکە ئافرەتەکان قسە لەسەر هۆکاری پەنا بردنە بەر پەیوەندیی سێکسی- خۆیان ناکەن، ئەوەی دەری دەبڕن و لە نێو ژینگەی پەیوەندییەکاندا بەدی دەکرێت و ئاماژەی پێ دەکەن، بەدەستهێنانی

(پـارە و سـەرچاوەیەکی بچـووکی ڕۆژانەی ژیـانە). ئەم ئافرەتـانەی سێکســیان لەگەڵ دەکەن، هــیچ شــتێک لەبــارەی زەمیــنەی پەیوەنـدییە سێکسـییەکانی خۆیان دەرنـابڕن، کە بـریتییە لە هۆکاری بنەڕەتی سێکس کردن. وەکو ئەوەی لە کتێبەکەی ئەم دوو توێژەرە ئەمەریـکەدا وەکـو نمـوونەی هەقـیقی شـیکردنەوەیان لەبـارەوە کردووە، بۆ نموونە:

یەکێــک بــۆ بەدەســتهێنانی ئەو شــتانەی لەمنــداڵی پــێی نەگەیشتووە، سێکس دەکات.

یەکێک پێی وایە لەڕێگەی جەستەوە خۆشەویستی بەدەست دەهێنێت.

یەکێـک پـێی وایە ئەوەی لە خـانەوادە تونـدوتیژ و هەژارەکەی بەدەستی نەهێناوە، لەڕێگەی سێکس و چێژەوە بەدەستی دەهێنێت.

بەو واتـایەی ئەم ئافرەتـانە دەیانەوێـت لە واقیعـێکی سـەختدا ڕابکەن و خۆیان دەرباز بکەن، پێیان وایە ئەم ڕزگاربوونە لەڕێگەی پەیوەندیی جەستەیی و سێکسەوە بەدی دێت و (سێکس هێندە چێژ بەخشە چارەسەری خواست و ویست و ئارەزووەکانیان دەکات).

لای (کەمال سەعدی) کارەکتەرە پیاوەکان لەپێناو بەدەستهێنانی چێژ، لە ژینگەی خۆیان لە کوردستان ڕا دەکەن و گەشت دەکەن. ئافرەتەکانیش لەپێناو پارە جەستەی خۆیان پێشکەش دەکەن. لەم دەقەدا ڕۆمـاننووس لەجیـاتی شـیکاری هۆکارەکـانی چـێژ بەخشـین بەئافرەتەکان بکات، کاری لەسەر چێژ بەخشینی بەپیاوەکان کردووە لە گێڕانەوەیەکدا دەڵێت: "منیش بە ئەمجەد مەندیلم وت: دەمێکە وەکو پشیلە بەدوای کەوتوویت، لەژوورەوە هیچت لەگەڵی نەکرد، دەتەوێ لە گەرماوەکە لەگەڵی بقەومێنی؟ ئەویش وتی: مـن ئەوهـا زەوقـم پێ دێـت، ئەوە نیـیە تـۆش تەنهـا حەز دەکەیـت لەگەڵیـان بخــۆیتەوە". (شــەوانی ئێریڤــان،٧٧). ڕۆمــاننووس گوتــارێکی

ڕاشکاوانەی دروستکردووە و ئەوەمان نیشان دەدات و نمایشی دەکات، کە (ئەمجەد مەندیل) سیفەتیکی پشیلانەی هەیە، حەز لە دەستبازیی دەکات، نەیتوانیوە لە ژوورەوە هیچ لەگەڵ ژنەکە بکات. ئەویش ڕاشکاوانە دەڵێت من زەوقم بەم جۆرە ڕەفتارە دێت. ئەمە وەکو گوتاری گەمەیەکی سەردەمی منداڵی و هەرزەکارییە، لەڕاستیشدا دوور نییە ئەمجەد لەم ڕێگەیەوە بیەوێت ئەو شتە بەدەست بهێنێتەوە، کە لەکاتی هەرزەکاریی پێی نەگەیشتووە.

٢-١٤ وەسف و ڕۆمانی ژیاننامە

قسەکردن یەکێکە لە بوارە گرنگەکانی پەرەپێدانی گوتار و پێکهاتەکانی نێو دەقی ڕۆمان، مرۆڤ خۆی بریتییە لەگێڕانەوەی خۆی و ئەوانی دیکە و دەوروبەر بەهەموو جۆرەکانییەوە. "لە وەسفکردندا قسەکردن و ئاخاوتن ڕۆڵێکی گرنگی گواستنەوە لە بیرەوەریی دەگێڕێت، وەکو ڕێبەری گەشتوگوزار وایە، دونیای جەستە دەردەخات، لەوانە: خاڵە هەستیارەکان، ناوچەکانی گرژیی، بێ سنوور، لەرزۆک، ڕاپەرینەکان لەژێر کاریگەریی شتی دیکە، تەنز و گاڵتە و گەپ، وەسف بریتییە لە حاڵەتی وێنەگرتنی جەستە و

پێشنیار بۆ عەقڵ. (براهیم محمود، بدون سنة، ٢٠٣). بە واتایەکی دیکە گوتاری وەسف لەنێو ڕۆماندا ژمارەیەکی ئەرک ڕادەپەڕێنێت کە پێشتر ئاماژەمان پێکرد، ئەم گوتارە توانای ڕۆماننووسیش بۆ چۆنیەتی دەرخستنی توانا هونەرییەکانی نیشان دەدات.

هەر لەبارەی جەستە و بەکارهێنانی زمان لە وەسف و نیشاندان و هەندێک زاراوە، کە نیمچە ڕووتبوونەوە و زەق بەخشینی سێکسی. و تەنیا نیمچە قەدەغەشە لەنێو کۆمەڵگەدا. (کەمال سەعدی) لە ڕۆمانە نوێیەکانیدا ئەو سنوورە باوە دەشکێنێت و وشەی (قوز و گان و کێر و ئەو شتانە... تاد) بەڕاشکاوی بەکار دەهێنێت، کە گوتن و بەکارهێنانی لەنێو ئاخاوتنی ئاسایشدا زۆر ڕێگە پێدراو نییە، نەک لەنێو دەقێکی نووسراودا. (میلەر) بەشێوەیەکی ئەمەریکانە وەسفی ئەم شتانە دەکات، وەسف گرنگە لەنێو دەقدا (سێکس ڕشانەوەیە لێرەدا، بەڵام گوتاری جەستەی هەقیقییە، دەبێت جیاوازی لەنێوان ئەو شتانە بکەین، کە بە ئەخلاق دادەنرێن و ئەمەش وامان لێ دەکات ناویان نەهێنین و ئەو وشانە بەکار نەهێنین، کە دەبێتە مایەی هەستانی زەوق. تاکو وەکو بوونەوەرەکانی نێو جەنگەڵ ئاسا نەچینە دەرەوەی قاوغی مرۆڤانەمان، ئەو شتانەی دەمانخاتە دەرەوەی کەرامەتی مرۆڤانەوە. (ابراهیم محمود، بدون سنة، ٢١٢).

لە نێو ڕۆمانی (شەوانی ئێریڤاندا) ڕۆماننووس بەم شێوەیە وەسفی پەیوەندیی نێوان هاوڕێ هاوگەشتەکانی دەکات، ئەو لەڕێگەی گێڕانەوەی مشتومڕ و گاڵتە و توانجی دۆستانەی هاوڕێیەکانی وەسفی دۆخێکی سێکسی۔ سەیرمان بۆ دەکات، کە دەڵێت: "عیزەدین چاو حیزیش ڕووی لەئەمجەد مەندیل کرد و پێی وت: بۆچی لەقسەی من تورە دەبێت، من بۆ تۆمە، بیست درام پارەیەکی کەم نییە، دەکاتە پەنجا دۆلاری ئەمەریکی. مادام نایگێیت و لەگەڵی ناخۆیت و ناخۆیتەوە، بۆچی ئەو پارەیان دەدەیتێ. لە توورەییان ئەمجەد مەندیل جیرەی ددانەکانی دەهات و تووکی

سـەری هەڵچـوو بـوو، نێـوچەوانی ببـووە دوو ئەنگووسـت، بـرۆی جـۆت ببـوو، چاوەکانی سـوور هەڵگەڕابـوون، دەتـووت خوێنیـان تێ زاوە، بە غەزەبەوە سەیری عیزەدین چاو حیزی کرد و مرەیەکی کرد و چـــووە ژووری نووســـتن و بە تونـــدی دەرگـــاکەی لەدوای خـــۆی داخست و تاکو بەیانی نەهاتە دەرەوە.

کە (نەوزاد دۆخین و سیڤانا) لەگەرما و هاتنە دەرەوە، عیزەدین چاو حیز ڕووی لە نەوزاد دۆخین کرد و پێی وت: دەڵێی تازە بە زاوا دەبی، زۆرتان پێ چو، لەژورەوە چیتان دەکرد. زۆری نەمابوو زەوقم تێک بچێت و کێرم بنیشێتەوە.

ئەمەی وت و دەستی سیڤانای گرت و بردیە ژووری نووستن و دەرگەیـان داخسـت. بەڵام زۆریـان پێ نەچـوو، بەچـاو تروکانێـک، هەردووکیـان هـاتنە دەرەوە. سـیڤانا هـیچی لەبەر نەبـوو، جەسـتەی هەمـوو ڕووت بـوو، بەڵام عـیزەدین چـاو حـیز دەرپێـیەکی کـورت و فـانیلەیەکی بێ قـۆڵی لەبەر دابـوو. ڕووم لە عـیزدەین چـاو حـیز کـرد و پـێم وت: جـوو فسیـ نەکـردووە، چ زوو هـاتنە دەرەوە، ناکـات بڵـێی گانیشم کردووە!.

کە وام پێ وت: کۆنـــدۆمەکەی بەرزکـــردەوە وتی: ئەگەر بـــڕوا ناکەیت، سەیری ئەم کۆندۆمە بکە، بزانە چەند ئاوم تێ کردووە". (شەوانی ئێریڤان، ٧٨-٧٩).

لەسـەر زاری (شـەوکەتە فەنـدی) وەسـفی دۆخێـک دەکات، کە پەیوەندیی بە خانمبازییەوە هەیە و دەڵێت "مرۆڤ لەو تەمەنە زیاتر پێویسـتی بە خانمبـازییە. مـاوەیەک پـێش ئێسـتا، کە چـوومە ئـێران داوام لەو شوفێرە کرد، کە ئێمەی برد بۆ شاری ڕامسەر لە باکووری ئێران، ژنێکی جوانم بۆ بێنێت.... بەهەڵە لێم تێ مەگە، من پیاوێکی بەتەمەنـم، دەمـێکە لە جـنس کەوتـووم، بەڵام حەز لە دانیشـتنی

خانمان ده‌که‌م و ده‌مه‌وێ چه‌ند ڕۆژێک له‌م ڤێلایه‌ له‌گه‌ڵم بێت، به‌یه‌که‌وه‌ بخۆینه‌وه‌ و بخه‌وین.... خانمبازی په‌یوه‌ندیی به‌ ته‌مه‌نه‌وه‌ نییه‌، مادام تۆ پاره‌ی خۆت ده‌ده‌یت، ئه‌وان هه‌موو شتێکت بۆ ده‌که‌ن". (خانمباز، ١٧١-١٧٢).

ده‌کرێت سه‌رنجه‌کانمان له‌باره‌ی وه‌سف له‌نێو ده‌قی ڕۆمانی ژیاننامه‌ به‌م شێوه‌یه‌ کورت بکه‌ینه‌وه‌:

یه‌که‌م: وه‌سفه‌که‌ گێڕانه‌وه‌ی شتێکه‌، که‌ په‌یوندی به‌ واقیعی په‌یوه‌ندی نێوان کاره‌کته‌ره‌ هه‌قیقییه‌کان و شوێنه‌ ڕاسته‌کان و کاتی دروست و ڕاسته‌وه‌ هه‌یه‌.

دووه‌م: گوتاری ئه‌م وه‌سفکردنه‌ په‌یوه‌ندیی به‌ (داواکردنی ئافره‌تێکی جوان له‌ڕووی جه‌سته‌ و ته‌مه‌نی پیاو و خانمبازی و دانی پاره‌ و به‌ده‌ستهێنانی چێژ و جووتبوونه‌وه‌) هه‌یه‌.

سێیه‌م: ئافره‌ته‌که‌ نه‌ گوتارێکی تایبه‌تی هه‌یه‌، نه‌ داوایه‌کی دیاریکراو پێشکه‌ش ده‌کات، نه‌ هیچ.

چواره‌م: گوتاری وه‌سفکردنه‌که‌ بریتییه‌ له‌ پێشکه‌شکردنی زانیاریی به‌پێی گێڕانه‌وه‌ی قسه‌کانی شه‌وکه‌ت له‌نێو قسه‌کانی ڕۆماننووسدا. واته‌ ڕۆماننووس وه‌سفی ئه‌و وه‌سفانه‌ ده‌کات، که‌ قسه‌که‌ری دووه‌م (شه‌وکه‌ته‌ فه‌ندی) پێشکه‌شی کردبوو.

له‌ڕاستیدا هه‌رچه‌نده‌ ڕۆماننووس ده‌یه‌وێت که‌شێک و ژینگه‌یه‌کی ڕۆمانسی- دروست بکات، له‌ڕێگه‌ خواردنه‌وه‌ و ده‌ستگوشین و ماچێک و گه‌رماوکردنێک و قسه‌کردنه‌وه‌ گوتارێکی ڕۆمانسی- دروست بکات، ئه‌و ئه‌رکه‌ ڕاپه‌ڕێنێت که‌ به‌ره‌و په‌یوه‌ندی مرۆڤانه‌ ده‌چێت، که‌چی هاوڕێیه‌کانی به‌پێچه‌وانه‌ گوتارێکی دیکه‌ به‌رهه‌م ده‌هێنن، که‌ سنووره‌ ئاساییه‌کان تێ ده‌په‌ڕێنێت و سێکسی-

بەکردەوە دونیایەکی جیاواز لە دونیای ئەدەب و زانیاریی و وەسف دروست دەکات، لەم گێڕانەوەیەدا بەم شێوەیە وەسفی سێکس کردن و چێژ و توندوتیژی سێکسی. دەکات: "پاش ئەوەی ئازاش جلەکانی پۆشی و هات دانیشت. کاروان پێی وت: ئازا چیت لەو بەستەزمانە کردووە، بە قوز و قوونی ڕووتەوە بە ڕاکردن هاتە دەرەوە؟ ئازاش بە پێکەنینەوە وتی: دووجار لەپێشەوە چوومە لای، ویستم لەپشتەوەش بچمە لای، دەستی بەهاوار کرد و ڕایکردە دەرەوە، کاروانیش ڕووی لە سەمیرە کرد و پێی وت: بۆچی نەتهێشت؟ سەمیرەش وتی: خەریک بوو بم دڕێنێت، نازانێت وەکو مرۆڤ سێکس بکات". (شەوانی باکۆ، ١٤٣- ١٤٤).

لەم وەسفەدا چەند شتێکمان بۆ ساخ دەبێتەوە:

یەکەم: گوتاری پیاوەکان بەدەستهێنانی چێژە، بەهەر شێوە و شێوازێک بێت.

دووەم: ئافرەتەکە ئامادە نییە، هەموو جەستەی خۆی ڕادەستی (ئازا) بکات.

سێیەم: هیچ پەیوەندییەکی سۆزداریی و ڕێزگرتن و هاوسەنگیی و ڕەچاوکردنی دۆخی دەروونی ئافرەتەکان لەبەرچاو ناگیرێت.

چوارەم: گوتاری ڕۆماننووس ئەوەیە لەسەر زاری (سەمیرە) دەڵێت"نازانێت وەکو مرۆڤ سێکس بکات". ئەمە لەکردەوەدا پەیام و مەبەستی نێو گوتاری ڕۆمانەکەیە، کە ئەوانە لەپێناو تێرکردنی خۆیان بەهەموو شێوازێک ئەگەر گونجاویش نەبێت دەیانەوێت سێکس بکەن. لەکاتێکدا بەشێکیان توانا و وزەی سێکسیان لەدەست داوە.

(نووسەری ئەم ڕۆمانە (شەوانی ئێریڤان) دەڵێت من حەز دەکەم لەگەڵ ئەو لەشفرۆشانەی ئێریڤان دانیشم، هیچ کارێکی سێکسی- ناکەم، تەنیا ئەوە نەبێت دەمەوێت قسەیان لەگەڵ بکەم، وەکو توێژەرێکی کۆمەڵایەتی چیرۆک و ئارەزوو، و کێشەکانیان بزانم. لەڕوانگە (ڕۆمانسییەکان)وە، ئەوە ساخ بۆتەوە، کە ئەوانە بڕوایان بە خۆشەویستی لەیەکەم دیدار هەیە، خۆشەویستی بۆ یەکەمین ئاشق و عاشقە. بۆیە ئەوان خۆشەویستی بە کلیلی پەیوەندییەکان دادەنێن. (William, G.p and Kleinke,C.L, , 1993, 83).

لەهەندێک گوزارشتدا ڕۆماننووس دۆخەکە بەشێوەیەک وەسف دەکات، کە هەندێکیان وا وەسف دەکات، بەتایبەتی خۆی کە کەسێکە هەست و نەستی خۆشەویستی لەگەڵ ئافرەتەکان لا دروست دەبێت. ئەم گوتارە لەڕاستیدا هیچ گونجانێکی لەگەڵ ڕووداو و بەسەرهات و کردەوەکانیان تێدا نییە. گوتارەکە کردەیەک نیشان دەدات و لەکردەوەشدا شتێکی دیکە ئەنجام دەدات.

بەو پێیەی ڕەنگە ئینتیما و بەیەکەوە نووسانی دووکەس و لێکنزیکیان ببێتە هۆکار بۆ ئەوەی بڵێسەی سەرنجڕاکێشانی سێکسی- بکوژێنێتەوە. لەبارەی سێکسەوە ئەم زانایەی دەروونناسی (بێم) دەڵێت: "نامۆ کە ئارەزووی دەکات". (Bem, D.J, Exotic, 1996 ,35). واتە بەپێچەوانەی لێکزیکی و تێکەڵبوون و شارەزابوون و بینینی یەکتر، کەسانی نامۆ، یان (نامۆ) ئارەزووی سێکسی- پتر دەکات. گوتاری نێو ئەم ڕۆمانە کوردیانەش لە بنەڕەتدا پشت بەستنە بە پەیوەندی نێوان دوو کەسی نامۆ، نامۆ لە زمان و کەلتوور و تەمەن و وزە و ژینگە.

لەبەر ئەوەشە (ڕۆماننووس) بۆ ئەوەی ئەم ئارەزووە سێسکیە دەربخات و نیشانی بدات و بەکردەوەش کارەکتەرەکانی بە سێسکەوە مژول دەکات، لە (نامۆ)یی، واتە لەنێو کەشێکی دوور لە

واقیـــع و هه‌قـــیقی کوردســـتاندا ئه‌م کـــاره‌ ده‌کـــات، چـــونکه‌ له‌ وه‌ســفه‌کاندا شــوێن نـامۆیه‌ (میسر- ئازه‌ربایبیجـان، ئێریڤـان، ئـێران، ئازه‌ربایجان و تورکیا.. تاد).

ئه‌و (خـودی رۆمـاننووس) و (کاره‌کته‌ره‌کان) که‌ که‌سـانی نـامۆ و دوور و نه‌ناسـیاوی ئافره‌ته‌کانن، کـرده‌ی سێکسی- ئه‌نجـام ده‌ده‌ن و خـــاوه‌نی گوتـــارێکی راشـــکاوانه‌ن بـــۆ به‌ده‌ســـتهێنانی چـــێژ و له‌زه‌تی سێکســـین له‌گه‌ڵ ئـــافره‌ت، هـــیچ مه‌رجـــێکی پێشـــوه‌خته‌یان بـــۆ ئافره‌ته‌کـان نیـیه‌، له‌وه‌ش پـتر ئه‌م ئـاره‌زووه‌ نیشـان ده‌ده‌ن و (گـان) وه‌کـو چـێژی دوور له‌ (خۆشه‌ویسـتی، دوور له‌ هـیچ په‌یوه‌نـدییه‌کی پێشوه‌خته‌، خۆ تێرکردن و تۆڵه‌کردنه‌وه‌ له‌ رابردووی خۆیان نمایش ده‌که‌ن و که‌ پێناچێت پێشتر هیچ سێکسێکیان به‌ ئاره‌زووی خۆیان کردبێت. به‌ واتایه‌کی دیکه‌ "میرات ده‌توانێت زۆر به‌ خێرایی سێکس بکوژێت". (, ,Slater,L, Overcome in P. Derrow (ed) 2008, 55). ئێمه‌ له‌راستیدا خۆشاردنه‌وه‌ و به‌دزییه‌وه‌ تێگه‌یشتن له‌جه‌سته‌ و تامکردنی چێژمان به‌میرات بۆ ماوه‌ته‌وه‌، میراتێکی خراپ، ســـه‌رکوتکراوی قه‌ده‌غه‌یه‌. گوتـــاری ســـێکس له‌نێـــو کـــۆمه‌ڵگه‌ له‌ کـرده‌وه‌دا راپه‌رانـدنی کـرده‌ی (شـاردنه‌وه‌ی مه‌به‌سـته‌، کوشـتنی چـێژ وبقه‌کـــردنی جه‌ســـته‌ وره‌زیلکـــردنی په‌یوه‌نـــدییه‌کانه‌، له‌پێنـــاو به‌ده‌ستهێنان و مسـۆگه‌رکردنی کـرده‌ی سێکسی- دوور له‌ سانسـۆر و سه‌رکوتکردن).

پێـوانه‌ی سـێکس و به‌هـا و ئه‌نجامدانیشی- له‌نێـوان نـێر و مێ جیـاوازییه‌کی زۆری هه‌یه‌، ئـافره‌ت هه‌یه‌ پـێی وایه‌ "سـێکس کـردن جۆرێکه‌ له‌ درمانکردنی ئه‌و برینه‌ی خۆشه‌ویستی دروستی کردووه‌"، یـان لای هه‌نـدێکی دیـکه‌ پێیـان وایه‌ "ئه‌گه‌ر که‌سـێک که‌ خـۆشی ده‌وێت و ئازاری هه‌مـان ئـافره‌تی دا، چاره‌سـه‌ری کێشـه‌ به‌ سـێکس کـــردن له‌گه‌ڵ که‌ســـێکی دیـــکه‌دا ده‌کـــات". ئه‌م بۆچوونـــانه‌ له‌

کتێبەکەی هەردوو تـوێژەری ئەمەریـکی (د. دێڤیـد ام بـاس و د. سیندی ام میسون، ٢٠١٨، ٣٧٤) قسەی لەبارەوە کراوە.

لەکاتێکدا هیچ یەکێک لەم فەلسەفە و بۆچوون و لێکدانەوانە لای هیچ یەکێک لە ئافرەتەکانی نێو ڕۆمانەکەی (کەمال سەعدی) بەدی ناکرێت، ئەوان لەپێناو چارەسەری کێشە و برین و نەخۆشییە دەروونـیی و پەیوەنـدییە تێکشـکاوەکانی خۆشەویسـتی بەکـار نەهێنراون، بەڵکو ئافرەتەکان دەیانەوێت (چارەسەری کێشەی کەم دەرامەتی و دارایی خۆیان بکەن) و پیاوەکانیش کە ڕێگایەکی دووریان بڕیوە دەیانەوێت (چێژ لە جەستە و سێکسی- ئافرەت وەربگرن). تەنیا کەسێک و کارەکتەرێک کە دەیەوێت لە نەخۆشـییەکان و پەیوەندییەکان و کێشەکان و پێویستیی و هۆکاری ئافرەتەکان بگات خودی (ڕۆماننووس/ کەمال سەعدی)یە کە یەکێکە لە کارەکتەرە سـەرەکییەکان نێـو ڕۆمـانەکە و بیرەوەرییەکـانی خـۆی و دەوروبەرەکەی و هاوڕێیەکانی دەگێڕێتەوە. بیرەوەریش جۆرێکە لەڕۆمـان، بەڵام بەشـێوازێک جیـاواز لە تەکنـیکی ڕۆمـان دەنووسرێتەوە.

لە(حەج عـومرە)دا پیاوێـک کە هاوسـەرگیری لەگەڵ ژنـێکی عەرەب وەکو ژنی دووەمی دەکات، بەم شێوەیە چارەسەری شکانی متمانە و خۆشەویستی لەنێو خێزانەکەی لەگەڵ هاوسەری یەکەمی دەکات، پاداشتی دەکات و پێویستی و خەرجی (عومرە)ی بۆ دابین دەکات، ئەویش لەبەر خاتری کچەکانی کە گەنجن نایەوێت بیر لە جیـابوونەوە بکـاتەوە لـێی جیـابێتەوە و سزای بـدات. لـێرەدا نە (ئـافرەتەکە) بـیر لە چارەسـەری نەخـۆشی و برینەکـانی لەڕێـگەی سێکس لەگەڵ پیـاوێکی دیـکە دەکـاتەوە، نە کەلتـووری ئیسلامی و کـوردی ڕێـگە بەم جـۆرە پەیوەنـدییە سێکسـییە بە ئاشـکرا و بەڕاشکاوی دەدات.

گوتـاری ئەم وێـنە فکـرییە لەنێـو گـێڕانەوەی بەسـەر هاتەکانـدا پێچەوانەی چارەسـەرە سێکسـییەکانی نێـو کۆمەڵگەی ئەمەریکییە. کاردانەوەی ئافرەتە کوردەکە (تۆڵەکردنەوە و دەرمانی سێکسی. و ڕق و تێکـدانی پەیوەنـدییەکان نیـیە)، کەچی لە کـۆمەڵگەی کـراوەدا ئـافرەتەکە سێکسـکردن لەگەڵ پیـاوێکی دیـکە، لە بەرانـبەر بە کـاردانەوە لەگەڵ خۆشەویسـتەکەی بە (دەرمـان و چارەسـەری گرفت و کێشەکانی لەگەڵ پیاوی یەکەم دادەنێت).

ئەمە گوتـارێکی هەمەلایەنەی چـۆنیەتی بەکارهێنـانی سێکسـە، هەرچەنـدە لەنێـو ڕۆمانەکانـدا سـێکس بەشـێوەیەکی گشـتی وەکـو کەرەستە و مەبەست و پەیمان لەلایەن پیاوەکانەوە بەکاردەهێنرێت، سێکس لای پیاو ئامانج و کەرەستە و مەبەستە، ڕاپەڕاندنی گوتارەکە و بەدیهێنـانی خواسـت و چـێژەکەش هەر بەسـتراوەتەوە بە وزە و خواسـت و پـێگەی نـێرانەی پیاوەکـانەوە. ئـافرەت جەسـتەیەکی نمایشـکراوی بێ بڕیـار و ئـیرادەیە. مەگەر تەنیـا ئەم دۆخی ئـیرادەیە، یان هەڵوێسـتێکی لاوەکی لای ئەو کچە مەغـریبیە نمـایش کرابێت، کە بەهەڵە لەڕێـگەی ئـافرەتێکی لوبنـانییەوە دەچێـتە لوبنـان و دواتریش دەچێتە میسر. و لەیانەکانی شەوانە کار دەکات و نایەوێت کچێنی خۆی لەدەست بدات. ڕۆماننووس دەیەوێت بە فکرە و پارە هاوکاری بکات، بۆ ئەوەی کچە لەم شـوێنە نەمێنێت و بگەڕێتەوە مەغریب. بەڵام کچەکە پێی دەڵێت مەسەلەکە ئەوها ئاسان نییە "ئەوان وەکو کۆیلە دەژین و پاسەپۆرتەکانیان دەستی بەسەرداگیراوە و گرێبەستی یەک ساڵ کارکردنیان پێ مۆرکراوە". بەم جۆرە ئەم کچە (سـێکس نەکـردن لەگەڵ ئەو پیـاوانەی شـەوانە دێـنە یـانەکە، بە دەرمـان و چارەسـەر دەزانێـت) لەکاتێکـدا ئافرەتەکـانی دیـکە بەشـێوەیەکی ئاسـایی کـردەی سـێکس لەم شـوێنە ئەنجـام دەدەن. (دەرمـانی ئەو ئافرەتـانە گەڕانەوە بـۆ خۆشەویسـتی و چارەسـەرکردنی پەیوەنـدییە تێکشـکاوەکەی نێـوان دوو خۆشەویسـت، یـان

ئارامکردنەوەی دەروونی خۆیان لەڕووی سێکسییەوە نییە، بەڵکو کۆششە بۆ پەیداکردنی پارە و ئەوان قوربانی بازرگانی سێکسین).

٢-١٥ بۆنی جەستەی پیاو و سەرنجڕاکێشان

بەپێی ئەو لیکۆڵینەوەی توێژەرانی زانکۆی (براون) ئەنجامیان داوە، ئافرەت سەرسامن بە بۆنی خۆشی پیاوان و پێیان وایە ئەمە گرنگترین کردەی هەستکردنە بۆ هەڵبژاردنی خۆشەویستەکانیان، ئەمە پێش هۆکارەکانی وەکو دەنگ و جلوبەرگی دێت. (Herz, R.S, and Cahill, E.D, , 1997, 86). لەهەمان کاتدا بۆنی خۆشی ئافرەت لای پیاو کەمتر ئەو کاریگەرییە دروست دەکات، ئەمەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە هەستی بۆن کردن لای پیاو لاوازترە لە ئافرەت، کەچی هۆکارەکانی بینین (چاوگێڕان) زاڵە بەسەر هۆکارەکانی کارتێکردن و هەست بزواندن لای پیاوان. کەچی بۆنی خۆشی جەستە کاریگەریی و هەست بزواندنی سێکسی۔ و کارتێکردن لای ئافرەت زیاد دەکات، لەهەمان کاتدا بۆنی ناخۆشی جەستە ئەم هەست بزواندنە دەکوژێت. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام. میستون، ٢٠١٨، ٤٠).

لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) هیچ ئاماژە و گوزارشتێکی لەم جۆرە بەدی ناکرێت، کە (بۆن) کاریگەریی لەسەر پەیوەندیی سێکسی. لەنێوان پیاوەکان و ئافرەتەکان دروست بکات، تەنیا ئەوە نەبێت (دوشێک) وەرگرن، یان لەحەمام ئاوێک بەخۆیاندا بکەن، ئەمەش دوای جووتبوون، یان لەپێناو وەرگرتنی چێأ لەگەڵ ئافرەت لەنێو حەمامدا خۆیان بشۆن. واتە کە ڕۆمانەکان دەخوێنینەوە بەهۆی کەش و هەوای گەشتیاریی و زەمینەی ئاشکرا و کراوەی نێوان کڕیاری سێکس و فرۆشیاری سێکس لە ئێران و تورکیا و میسر. و ئازەربایجان و ئەرمینیا پێچەوانەی (کوردستان) بەئاسانی و بێ گەڕان بەدوای هۆکار و ئامرازی کارتێکردن و بەکارهێنانی (بۆن) و جووڵاندنی زەوق و هەستی ئافرەتەکان و کارتێکردنیان لەلایەن پیاوەکانەوە پەیوەندییەکان دروست دەبن و ژنەکان بەئاسانیی دەخزێنە باوەشی پیاوەکان و پیاوەکانیش تەنیا کارێک کە پێویستە بیکەن (پێدانی پارەیەکی کەم) و (گانکردنە بە خێرایی و خۆ تێرکردنە لەڕووی سێکسییەوە).بەڵام لەزۆر شوێنی ڕۆمانەکاندا گوتاری (کردەی بینین) لای پیاوەکان کاریگەریی دروست کردووە، زوو بە جوانی ئافرەتەکان لەڕێگەی بینیان سەرسام دەبن. (کردەی ئاخاوتن و جۆری ڕۆشنبیریی و هەستی ناخەکی) هیچ جۆر ئاماژەیەکی پێ نەکراوە. تەنای قسەکانی (کچە مەغریبییەکەی) میسر. نەبێت، لە ڕێگەی ئاخاوتن کاریگەریی لەسەر (ڕۆماننووس) دروست دەکات و وای لێ دەکات بیر لە هاوکاری کچەکە بکاتەوە بۆ ئەوەی ڕزگاری بێت و بگەڕێتەوە وڵاتی خۆی.

لەکاتێکدا (بینین و چاوگێڕان و جوانی) وەکو کردەیەکی هاوبەشی لەنێوان (بینینی پیاوەکان) و (جەستەی جوانی) ئافرەتەکان هاوسەنگی و کاریگەریی و زوو کارتێکردن لەنێوان (خواست و مەبەستی پیاوەکان بۆ بەدەستهێنانی ئافرەتێکی سێکسی. و جوان و کاریگەر و پڕ چێژ) و (زوو بەدەستهێنانی پیاوێک لەلایەن ئافرەتەکانەوە) دروست دەبێت. ئەمەش ئەوەمان بۆ ساخ دەکاتەوە

ڕۆماننووس پتر پشتی بە گوتاری بینین بەستووە لە بەدەستهێنانی ئافرەت. ئەو لە گێڕانەوەی زۆربەی بەسەرهاتەکاندا لەڕێگەی کردەی بینینەوە کار و ڕەفتاری هاوسەفەرەکانی دەگێڕێتەوە.

بینین و جوانی لە عومرەشدا کاریگەریی لەسەر خواپەرست و ئیماندران دروستکردووە، ڕۆماننووس دەڵێت "ئافرەتێکی جوان و شۆخ و شەنگ، کە لەگەڵ قافڵەکەی ئێمەدا بوو. ئەگەر دەنگە خۆشەکەی بۆ گۆرانی وتن بەکاربێنێت، لە ئوم کەسلوم و ئەسمەهان و شادیە بەناوبانگتر دەبێت.." (حەج و عومرە، ٦٢)، واتە بینین ڕاستەوخۆ کاریگەریی لەسەر هەست و نەستی سێکسی-لای پیاو دروست دەکات، لێرەدا (جەستەی جوان و دەنگی خۆش) ئەم پەیوەندییە کاریگەرە وەکو گوتاری گێڕانەوەی بەسەرهاتەکان دروست دەکات.

لەهەمان کاتدا ڕۆماننووس (بینین و هەڵخەڵەتاندنی بینین) بەم شێوەیە وەسف دەکات، کە خودی ڕۆماننووس بە جوانی کچێک سەرسامە دەڵێت "کاروان ڕووی تێکردم و بەپێکەنینەوە وتی: ئەم داماوە هیچ شوێنێکی وەکو خۆی نەماوە، جوانکاری بۆ گشت لەشی کردووە، تەنانەت برۆیەکانیشی. تاتۆن و برژانگەکانیشی. دەستکردن، تۆ بە کوێندەری ئەو سەرسام بوویت". (شەوانی باکۆ، ١٢٣). بێگومان دەیان نموونەی دیکەی کاریگەریی (بینین) لەنێو ڕۆمانەکەدا هەیە، کە لەبینینی یەکەمدا دەکەونە ژێر کاریگەریی (جوانی و شۆخی ژنەکان) و مرخیان لێ خۆش دەکەن و ئارەزوو دەکەن لەگەڵیان جووتبن و چێژ لەجەستە و جوانییان وەربگرن. لەهەندێک شوێندا ڕۆماننووس دەیەوێت وا نیشان بدات، کە (ئافرەتەکەی خۆش دەوێت)، بەڵام هیچ کاردانەوە و هەستێکی هەقیقی لەم جۆرە لەلایەن ئافرەتەکانەوە بەدی ناکرێت.

لە شوێنێکی دیکەدا بەم جۆرە لەڕێگەی هەستی بینینەوە، یان گێڕانەوەیەکی وەسفیدا کە پەیوەندی بە بینیەوە هەیە دەبێژێت "ئەم یانەیە ناوی دیڤا نایت کلاپە، لەشەقامی باگریڤانده، پێشی- دەڵێن یانەی شەوانی خۆڕووتکردنەوە، چونکە ژنە سەماکەرەکان لەگەڵ سەماکردن و نمایشکردنی خۆیان، جلەکانیان لەبەر دەکەنەوە و بە قوز و قوونی ڕووت لە بەردەممان سەما دەکەن و بەقوزی لووس و مەمکی قیت و جەستەی سپی و تەنکەکانیان سەرنجی ئامادەبووان بۆ لای خۆیان ڕادەکیشن و حەزییان دەچوێنن". (شەوانی ئێریڤان، ١٢٥).

لەم وەسفە وێناکردن و هەقیقی و گێڕانەوەیە، گوتارێکی سێسکی کاریگەرمان بۆ دەردەکەوێت، کە بریتییە لە گوتاری (جەسەتی ڕووتی ئافرەت، سەما، ئێمەی برسی سێکس، سەرنجڕاکێشان، چێژ و ئارەزووی سێکسی- دروستکردن) لە ڕێگەی (بینین و ئامادەبوونی ڕاستەوخۆ بۆ بینینی جەستە ڕووتە جوانە کاریگەرە پڕ چێژەکانی ئافرەت). دەکرێت ئەم گوتارە بەوە ببەستینەوە، کە:

یەکەم: هەستی بینین بۆ دروستکردنی زەوقی سێکس و جووڵاندنی چێژ و ئارەزووی سێکسی بەکارهێنراوە.
دووەم: جەستەی ڕووت کەرەستەیەکی کاریگەر و گوتارێکی جەسەتیی کاریگەر بۆ ورووژاندنی هەستی سێکسی لای پیاو دروست دەکات.
سێیەم: کردەی بەدیهێنانی (حەز و سەرنجڕاکێشانی سێکسییە)، لەکردەوەدا ئەمانە هەموو لەڕێگەی کردەی بینینەوە بەکارهێنراون.
چوارەم: کردەی نمایشی- ڕووتی سێکس لەپێناو کارتێکردنی هەستی بینین نێرەکان، یەکێک لە گوتارە بنەڕەتییەکانی ئەم جۆرە دەقەیە.
پێنجەم: زانیارییەکی گرنگی شوێنەکەش بە خوێنەر دەدات، کە یانەی سەرنجڕاکێشەکە لە چ شوێنێکی ئێریڤانە.

شەشـــەم: لەهەنـدێک ئـایینی وەکـو مەسـیحی و هەتـا لای ئیسلامیش (سێکسی- بینین)، یان (گوناهی چێژ وەرگرتن) لەڕێگەی تەنیا بینینەوە هەیە.

لە ڕۆمانی خانمباز دەڵێت "ڕەشا کچێکی سـوور و سـپی، قـژ زەردی ناوقەد باریک بوو، تەمەنی نزیکەی بیست ساڵ دەبوو، کە دەسـتی خسـتە ناو دەسـتم، تـۆقەم لەگەڵ بکات، توند گوشـیم، هێندە نەرم و ناسک بوو، دەتوت ئاوریشمە. پێم وت: زۆر بەدڵمی، ئەگەر ڕازی بیت، حەز دەکەم بەیەکەوە بڕۆینە دەرەوە و ئەمشە و بەیەکەوە کاتێکی خۆش بەسەر ببەین....". (خانمباز، ٢٠٥).

لەم گـێڕانەوەیەدا (بینـین) پێشـنیاری بـۆ (دڵ) دەکات، دڵـیش (بڕیـار) دەدات، کە بە ڕەشـا بڵێـت (بەدڵـمی) بـۆیە داوا دەکەم ئەمشـەو بەیەکەوە بین. هەمـوو ئەو کاریگەریی و پێشنیار و بڕیار و خواسـت و چێژ و زەمینەسازییە بۆ سـێکس پەیوەندی بە (گوتاری بینینـەوە) هەیە، ئەم گوتـارەش یەک مەبەسـت نیشـان دەدات کە بریتییە لە جووتبوون.

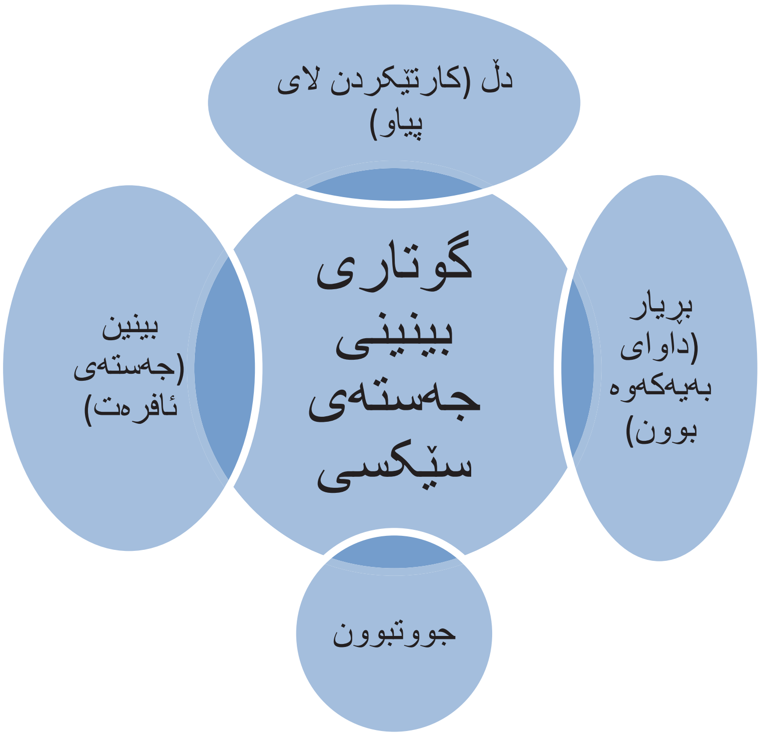

رۆماننووس و کارەکەترەکانی دیکەش لە رێگەی بینینەوە بڕیار ڕاستەوخۆ و یەکسەر دەدەن، چونکە ئەوان بەدوای دۆزینەوە جەستەیەکی چێژ بەخشدا دەگەڕێن، نەک

جەستەیەکی خۆشەویستی بەخش. ئەم جیاوازییە دەرخەری نێوەرۆک و مەبەست و خواستی گوتارەکەشە. ئێمە کە گوتار بە کردەیەکی کاریگەری ڕاپەراندنی کردەی پەیوەندیکردن دەزانین، لەهەمان کاتدا کردەکانی دیکە دەتوانن ببنە سەرچاوە بۆ شیکردنەوە و ناسینەوە و دەرخستنی نێوەرۆکی هەر گوتارێک.

لە رۆمانی (حەج و عومرە)دا ئەم گوتارە باشتر بەدی دەکرێت کاتێک رۆماننووس خۆی ئافرەتێک دەبینێت و سات و هەست و کاریگەریی و وەسفی ئەو دۆخە لەرێگەی گوتاری بینینەوە دەگێڕێتەوە و دەڵێت: لەبەر جوانییەکەی لەشوێنی خۆم چەقیم و جووڵەم نەکرد. کورسیێکم لە بەرامبەری دانا و بەدیارییەوە دانیشتم. دوای تۆزێک لە ئاوەکە هاتە دەرەوە، تووتییەکی گەورەی رەنگاورەنگی بەکرێ وەرگرت، لەسەر لیمەکە لێی ڕاکشا، تووتیەکەشی خستە سەر قاچێکی، دەتووت فریشتەیە. هەندێک وێنەی لەگەڵ تووتییەکە گرت و دوایی هەستایەوە و بەرەو سوێنی خۆگۆڕین ڕۆیشت، جلەکانی پۆشییەوە". (حەج وعومرە، ١١٨).

لەم جۆرە وێناکردن و گێڕانەوە هەقیقیانەدا ئەوەمان بۆ ساخ دەبێتەوە گوتاری بینین چ کاریگەرییەکی هەیە، لەوانە:

یەکەم: کاریگەری خێرا و هەست بزوێن دروست دەکات، پیاو هەمیشە بەدوای جوانیی و ڕووتی و جەستەیەکی سێکسییەوەیە.

دووەم: کردەی بینین گوتاری ڕاوکردنی ئافرەت وەکو سێکس دروست دەکات، بۆیە دەڵێت "بیرم لای ئەوەبوو تۆ بڵێی بەخت

یاوەرم بێت و بتوانم هاوڕێیەتی بەدەست بێنم". (حەج و عومرە، ١١٨).

سێیەم: لەم بینین و گوتارەدا و لەزۆر شوێنی دیکەدا بینینی ئافرەت لەڕێگەی جەستەوەیە، نەک ناخ و دڵ و دەروون و مێشک و زانین و ئاستی هوشیاری و تێگەیشتن لە چۆنیەتی بیرکردنەوەیان و خۆشەویستی.

چوارەم: هاوڕێیەتی بەواتای جووتبوونی سێکسی- دێت، بەو واتایەی گوتاری پیاو بەرانبەر ئافرەت، گوتاری دەستەبەسەرداگرتنی جەستەی ئافرەت، لەپێناو کۆلۆنیالکردنی وەکو (سێکس و چێژ و ڕابواردن)ە.

پێنجەم: لە شیکردنەوەی گوتاری ئەم دەقانە دەگەینە ئەنجامێک، کە گوتاری بینین لای پیاو، گوتارێکی سێکس سالارانەی نێرانەیە، ئەمەش وەکو هێزە مەزنە کۆلۆنیالیزمییەکان، هەمیشە بەدوای داگیرکردن و کۆیلەکردن و بەکارهێنان و چێژ لەپێناو ئارامی بەخشین بەخۆیەتی، لەهەمان کاتیشدا چەوسانەوە و بە سووک سەیرکردنی لایەنە داگیرکراوەکەیە. من وای دەخوێنمەوە (کۆمەڵگە و خێزان و دەوڵەت و ئایین) لەنێو ئەم ڕۆمانانەی (کەمال سەعدی)دا هەڵگری بیرۆکەی کۆلۆنیالیزمی نێرساڵارییە بۆ داگیرکردنی جەستەی ئافرەت.

ئەو لەم گوتارانەی خۆیدا دەیەوێت ئەوەمان بۆ نمایش بکات، کە گوتارێکی قەدەغەکراوە، لەپێناو نمایشی شتێکی قەدەغەکراو.

٢-١٦ هاوسەنگی

چۆن هاوسەنگی لەنێوان دوو کەس پەیدا دەبێت، لەنێو دەقی ڕۆمانەکانەکانی (کەمال سەعدی) یشدا هاوسەنگی شێواز و ئامانج و جۆرێکی جیاوازە، زانایەکی دەروونناسی ئاماژەی پێکردووە و دەڵێت "هەڵوێستی لەیەکچوو هەست و نەستی ئەرینی دروست دەکات و بەپێچەوانەش دروستە، بەپێی بۆچوونەکانی زانایەکانی کۆمەڵناسیش، هەستکردن بە گوونجان ئەوکاتە دەردەکەوێت، کە دوو کەس یەکتریان خۆش دەوێت و عاشقن. (Hummert, M.L, Crokett,W.H, and Kemper, S , 1990,21).

من وای دەبینم پێچەوانەی (خۆشەویستی) لەنێو هەموو ڕۆمانەکاندا، کە گوتاری بنەڕەتی بریتییە بە بەدیهێنانی سێکس و چێژ، لە ژینگەیەکی گەشتیاری ڕوودەدەن و ئامانجەکان هەموویان بەکاتێکی کورتی دیاریکراوی نیمچە سەرپێی بەستراونەتەوە، زۆر ئاڵۆزە بڵێین کردەی خۆشەویستی دروست دەبێت، هەرچەندە لەپێناو هاوسەنگی لەنێوان گوتاری ڕۆماننووس و تێڕوانین و لێکدانەوەی کۆمەڵگە و خێزان و خوێنەر وەکو تاک، هەمیشە دەیەوێت وا نیشان بدات ، کە ئەو وەکو هاوسەفەرەکانی دیکەی ئامانجی (سێکس/ گانکردن) نییە، بەڵکو بەدیهێنانی یەکەم: زانیارییە لەبارەی لەشفرۆشەکان بۆ ئەوەی ڕۆمانێک بنووسێت. دووەمیشیان: ڕابواردنە، بە دەم، بە قسە و بە بینین، بەماچ، بۆ دەستگەمە و چێژ. سێیەم: لای من مەسەلەکە پەیوەندیی بەوەوە هەیە لە نێو ڕۆمانی ژیاننامەدا کە بریتییە لە گێڕانەوەی بیرەوەرییەکان هەندێک جار (لەبیرچوونە، یان مەبەست و ئامانج و بەلاڕێدا بردن و شێواندنی هەقیقەتە) وا لە نووسەرەکە دەکات، شتەکان هەندێک دەستکاری بکات. لێرەدا ڕۆماننووس خۆی لە کردەی بەکردەوەی سێکس دەدزێتەوە، بەڵام هی ئەوانی دیکە بەوردەکاریی دەگێڕێتەوە،

کە ئەوەیــش لەگەڵ ئەوانی دیــکەدا واتە (خۆیــان) بەشــێوەیەکی (هاوبەش و هاوسەنگ و بەشدار و یەکسان و بەیەکەوە) بەشدار بووە.

لەکاتێکــدا بــۆ دروســتکردنی هاوســەنگی و چــاککردنی ئەو لاسـەنگییەی بەهـۆی هەڵوێسـتی جیـاواز و هەسـتی جیـاوازەوە دروستبووە، یەکێکیان بیر لە گۆڕینی هەڵوێستی خۆی دەکاتەوە و دەیەوێت هاوسەنگی دروست بکات. (کاروان) نیشانی دەدات وەکو ئەوانی دیکە وزەی سێکسیـ بەهێزی هەیە، کەچی دەردەکەوێت بەم شـێوەیە نیـیە، کە خـۆی لەپێنـاو دروسـتکردنی هاوسـەنگی لەگەڵ هاورێیەکانی دەیەوێت دروستی بکات.

(ئەمــجەد مەنــدیل) و (ئــاکۆ) بەهــۆی نەخــۆشی شــەکرە و نــوێژکردن و ئیمــانەوە نایەوێــت نیشــانی بــدات، کە ئەویــش لە سێکسکردن و ڕابواردن هاوسەنگی هاوسەفەرەکانیەتی، لەکاتێکدا ئەویش بۆ خۆهاوسەنگ کردن لەگەڵ ئەوانی دیکە بەشدار دەبێت لە سێکس و ڕابواردن و بانگەشەی ئەوە دەکات، کە ئەو بۆیە دوو سـەعات لەگەڵ ئافرەتێکـدا دەمێنێـتەوە، بـۆ ئەوەی چـێژی پـتر وەرگرێت، پێیان دەڵێت ئێوە لە سێکس و چێژ نازانن، بۆیە بە پێنج دەقە هەمــوو شــتێک تەواو دەکەن. دەیەوێــت بڵێــت بەم زۆر مانەوەی لەگەڵ ئافرەتەکە، خۆشی بەئافرەتەکەش دەبەخشێت.

واتە لەم جۆرە گوتارەدا ئەوەمان بۆ دەردەکەوێت:

یەکەم: کـاروان بانگەشـەی وزەی زۆر دەکـات، بەڵام ئەمەی ڕاست نییە و درۆ دەکات، بەڵام ئەم هاوسەنگییە بە قسە دروست دەکـات، تـا لای هاوسـەفەرەکانی شـەرمەزار نەبێـت و گـاڵتەی پێ نەکەن.

دووەم: ئەمـجەد مەنـدیلیش بەکـردەوە وزەی سێکسیـ لاوازە و نەخۆشی شەکرەی هەیە و هەمیشەش بەناوی نوێژکردن دەیەوێت

نیشانی بدات سێکس حەرامە، کەچی ئەو پێچەوانەی کاروان، لەوانی دیکە پتر و بۆ ماوەی درێژتر لەگەڵ ئافرەتەکان دەمێنێتەوە و چێژ وەردەگرێت و سێکس دەکات.

سێیەم: ڕۆماننووسیش دەیەوێت بەم هەڵوێستانەی کە گوایە سێکسی بەکردەوە ناکات، هاوسەنگی لەنێوان بیروبۆچوون و ترس لە ڕەخنەی (کۆمەڵگە و خێزان و خوێنەرەکانی و دامەزراوە ئایینییەکان) و لەهەمان کاتیشدا پاراستنی بەشێک لە هەقیقەتی هەڵسوکەت و ڕەفتارە سێکسییەکانی خۆی هاوشانی (هاوسەفەرەکانی) دروست بکات.

هاوسەنگی لەنێو ئەم ڕۆمانانەدا کاتێک تێک دەچێت، کە ئێمە لەچەند ڕوانگەیەکەی جیاوازەوە لە بنەمایەکانی گوتار دەکۆڵینەوە. مەبەستم لەگوتار کردەوەکانی پەیوەندیکردن و نمایش و قسەکردن و وێناکردن و کردەی سێکس و بڕیار و فەرمان و هوشداریی و ڕێنمایی و بانگەشە و بیرکردنەوەیە، لەم ڕوانگەیەش مەبەستم تێڕوانینە فکرییە سادە و ساکارەکانە:

یەکەم: نەبوونی خۆشەویستی وەکو فکر و پەیوەندییەکی ڕۆحی، بەڵکو مەسەلەکە پەیوەندی بە (پێدانی پارە) و (وەرگرتنی چێژ) و (گێڕانەوەی ڕووداوەکانەوە) هەیە.

دووەم: پەیوەندییەکە (کاتی و خێرایە). لەگەشتێکی چەند ڕۆژەدا ئەو هەموو پەیوەندییە دروست دەبێت، پەیوەندییەکان هێندە زۆر و ئاڵۆز و خێران کارێکی قورسە هاوسەنگی لەنێوان گوتار و بابەت و کەرەستەکان و شتەکان و مەبەست و خواستە سێکسییە چێژ بەخشەکان و نیەتی جیاوازی کەسیی و کەلتووریی و ژینگەی جیاوازی هەر یەکێک لە کارەکتەرەکان دروست بێت.

سێیەم: هاوسەنگی لە (بیرکردنەوە) و (کەلتوور) و (تەمەن) نییە.

چوارەم: هاوسەنگی لە پابەندی ئایین و جیاوازیی نەتەوەیی و ناسنامەی کەسەکان نییە، چونکە تەنیا ڕۆماننووس وا بیر دەکاتەوە

هەندێک شارەزایی لە ناسنامەی ئافرەتەکان پەیدا بکات، ئەگەر نا هیچ یەکێک لەکارەکتەرەکانی دیکە، لایان گرنگ نییە، هاوسەنگی لەنێوان ناسنامە و باگگراوند و کەسایەتی و چۆنیەتی بیکردنەوەی کەسەکان دروست بکەن، یان نا.

لەگێڕانەوەی بەسەرهاتێکدا ڕۆماننووس هەڵوێستی (ئاکۆ)ی هاوسەفەری دەگێڕێتەوە و دەڵێت: "کە تۆ هاتیتە ژوورەوە، من خەوتبووم لەگەڵ دەنگە دەنگی ئەوان وەئاگا هاتم، کە ئەوانم بینی هێشتان خەو بەری نەدابووم، دەنا چۆن شتی وا دەکەن... وتم: بەڵام لەو چرکە ساتەدا، تۆم وەکو کەسێکی تینوو و برسی بۆ ژن بینی". (شەوانی باکۆ، ٨٩). هەر لەگێڕانەوەی ڕووداوە سێکسییەکانی پەیوەست بەم ڕووداوە دەڵێت: "بەهەرحاڵ، دەسبازیمان لەگەڵ کردن، کچەکان لەنێوان خۆیاندا بە زمانی تورکی قسەیان دەکرد، ناوە ناوە زیقەیەکیان لێ بڵند دەبوو، نەمدەزانی بۆچی وادەکەن، ڕووم لە ئاکۆ کرد و پێم وت: وازی لێ بێنە، تا لەگەڵ ئەم دەنگە دەنگە خەڵکیان لێ وەئاگا نەهێناوین، با بەڕێیان بکەین. ئەویش وتی ئێمە پارەی خۆمان داوە، باهەندێکی تریش لەگەڵیان بین.

وتم: وای دابنێ ئەم بڕە پارەیەمان بە خێر داونەتێ".

لێرەدا ڕۆماننووس هاوسەنگی لەنێوان کۆمەڵێک شت دروست دەکات:

یەکەم: گانیان نەکردووە و تەنیا ڕایان بواردووە.

دووەم: بۆ ڕازیکردنی ئاکۆ، بیر بەلای وشەی (خێر)دا دەچێت، بەمە دەیەوێت هاوسەنگییەک لەنێوان (پارەکەی ئاکۆ) و (تێر ڕانەبوارنی ئاکۆ) و (دەنگە دەنگ و ئابڕووچوون) دروست بکات.

سێیەم: لەنێوان سێکس و چێژدا بیر لە خێر وەکو ئیمان و بڕوا دەکاتەوە.

بۆیە ئێمە کە بیر لە گوتاری بینین لەنێوان دوو دۆخی پەیوەست بەسێکس دەکەینەوە، باشتر بۆ مان ڕوون دەبێتەوە ئەو نهێنییە چییە وا لە بینین دەکاتە هەموو چێژ و جوانی و لەزەت و حەز و ورووژان و خۆگەیاندنە جەستەی چێژ بەخشی. سێکسی. بە خێرایەکی ڕەچاونەکراو لەیەکەی بینینی خێرادا بگوازێتەوە. دەبێت سەرنج لە "دۆخ پارێزی گشتی سێکس و دۆخی ڕەغبەت لە بابەتی دیاریکراوی سێکسدا" بدەین بۆیە پسپۆڕانی ئەم بوارە هەردوو دۆخەکە وا لێک دەکەنەوە کە یەکەمیان بە "پێویستی" و دووەمیشیان بە "ڕەغبەت" ناو دەبەن. (ثیودور رایک،٢٠٠٥، ٢٣). بینین لەنێوان (خواست و پێویست) و (ڕەغبەتدا) ئاسان نییە بەخێراییەکی گونجاو جیاوازیی لەنێوان ئەم دوو دۆخەدا بکات.

لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)دا لەنێوان (پێویستی مێبازیی و خانمبازیدا)، بیرەوەرییەکان هاوکاریمان دەکەن چۆن لە (ڕەغبەتی سێکسی) بگەین. یان لەنێوان (شەوانی باکۆ) و (شەوانی ئێریڤان)دا چۆن جیاوازیی لەنێوان (پێویستی گەڕان بەدوای دۆزینەوەی سێکسی- جوان و جەستەی شۆخی ئافرەتدا) بگەڕێین و لەهەمان کاتدا (ڕەغبەتی) جیاواز و هاوسەنگ و هاوبەش بدۆزینەوە.

پێویستە لەنێو زۆر شتدا تەنیا شتێک بڵێم، ئافرەت ئاسان نییە بۆ بەدیهێنانی ڕەغبەتی سێکسی- و خۆشەویستی لەگەڵ هەموو پیاوێک بخەوێت و دەست تێکەڵ بکات، بەڵام بۆ پیاو ئاساییە لەپێناو بەدیهێنانی ڕەغبەتەکانی و پێویستییە سێکسییەکان لەگەڵ هەموو ئافرەتێکدا بخەوێت، نەک هەر ئەوە پیاوەکان پێیان ئاساییە لەیەک کاتدا لە یەک پیاو پتر سێکس لەگەڵ یەک ژن بکات. مەبەستمان ئافرەتە تایبەتییەکان نییە، کە ئەوانەی لەپێناو بەدەستهێنانی پارە جەستەیان دەفرۆشن. واتە هاوسەنگی لەنێوان ئەم دوو ڕەگەزەشدا لەزۆر شتدا نییە.

٢-١٧ سێکسی بەردەوام و مردنی بەها مرۆییەکان

ئافرەتێک کە (١٣) ساڵە هیچ سێکسێکی نەکردووە، دەگێڕێتەوە و دەڵێت "دەمویست بەنی بەشەرێک دەستم لێ بدات، بۆ ئەوەی بیرم بخاتەوە کە هێشتا توانای هەستکردنم تێدا ماوە. سێکس و چێژی جەستە هاوکاریان کردم جارێکی دیکە هەستی مرۆڤانەم بەدەست بهێنمەوە". (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام. میستون، ٢٠١٨، ٨٧).

لەنێو گێڕانەوەی ئەم ڕۆمانانەدا شتێک بەدی ناکەین بمانپەڕێنێتەوە کەناری ئارامی لە بیرکردنەوە، تێربوون لە سێکس، تێگەیشتن لە چەمکی پێویستبوون و خواست و بەدیهێنان و تێربوون. ئەمەش ڕەنگە پەیوەندیی بەوەوە هەبێت ڕۆماننووس نەیویستووە باسی فەلسەفەی سێکس و سایکۆلۆژیای پەیوەندیی سێکسی. و کاریگەریی کۆمەڵایەتی سێکس و پێکهاتەی جەستەیی و بەدەنی مرۆڤ لە دروسبوونی ڕەگەز و سێکس و جیاوازییەکان، یان تاکو ئێستاش نازانرێت سێکس لە چییەوە ئەم هەموو وزە و کاریگەرییەی بۆ دروستبووە.

مرۆڤ لەسەرەتاوە سێکسی. وەکو هۆکاریک بۆ مانەوە و بوون و بەردەوامی نەتەوە لێکداوەتەوە، بەڵام لەسەردەمی هاوچەرخدا چەمک و ئەرک و شێواز و پێناسەی سێکس گۆڕاوە. مرۆڤ تەنیا لەپێناو مانەوە و دروستکردنی نەوە بیر لە سێکس ناکاتەوە. پێشتر سێکس لەپێناو پارە نەبوو، لەپێناو ژیان بوو، ئێستا کەرەستە و ئامرازێکی سادەیە بۆ بەدەستهێنانی پارە.

سێکس لەگەڵ مردنی جەستە بەهەموو ڕەهەندەکانی دەمرێت. (جەستەی ناشیرن) وەکو (جەستەی جوان و شۆخ) نییە، سێکس

لەگەڵ تەمەن دەمرێت، جەستە لەگەڵ فرۆشتنی جەستە لە وزە دەکەوێت و ڕەغبەت و چێژی تێدا نامێنێت.

لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) ئافرەتەکان وەکو ئامێرێکی بێ هەست ڕۆژانە ئەم پرۆسەی ناوی بەخشینی چێژی سێسکییە دووبارە و چەند بارە دەکەنەوە، ئەوان کە چی دیکە خۆیان بەخاوەنی جەستەکانیان نازانن، خۆشیان بەخاوەنی چێژی سێکسی۔ نازانن. سێکس کردن لەگەڵ تەمەن و نەتەوە و پێست ڕەنگی جیاواز و پیاوی لاواز، یان قەڵەو، پیر و گەنج و نەخۆش و ساخ، یان خوێندەوار و نەخوێندەوار، زمانی جیاواز سێکس دەکەن، هیچ ئاخاوتنێکی ئافرەتەکانم بیر نایەتەوە، کە بەهای مرۆیی ئەوان نمایش بکات، پێ دەچێت ئەوان بەهۆی لەدەستدانی ڕەغبەتی سێکسی۔ و فرۆشتنی جەستەیان، بەها مرۆییەکانیشیان لا لاواز و لاوەکی دەربکەوێت.

پرسیاری ئێمە ئەوەیە:

لە هەموو ڕۆمانەکاندا (ئەم ئافرەتانە بەردەوام و بێ وەستان و بەشەو و ڕۆژ لەگەڵ چەندین پیاوی جیاواز) سێکس دەکەن، بێ ئەوەی هیچ هەست و نەستێکی هەبێت، یان گوزارشت لە هەست و نەستیان کرابێت. لەکاتێکدا بەپێی ئەو گێڕانەوەی پیشتر لە بارەی ئافرەتێک کە تەمەنی ١٣ ساڵ بووە و هیچ سێکسێکی نەکردبوو، پێمان دەڵێت چۆن هەست و نەستی مرۆڤانەی بۆ گەڕاوەتەوە دوای ئەوەی سێکسی۔ کردووە. پێ دەچێت لەم دۆخە دروونیی و کۆمەڵایەتییەی لەنێو واقیعی ڕۆمانەکاندا وێناکراون و لەکردەوەشدا بەسەرهات و بابەتەکان و کارەکتەرەکان هەقیقین، (گیانی مرۆڤانەی ئافرەتەکان بسووێت و بتوێتەوە) بەهۆی ئەو کردە سێکسیانەی بەردوام و بێ پسانەوە و دوور لەپەیوەندیی خۆشەویستی و هاوسەنگی و ڕێزگرتن و چێژ ئەنجام دراون.

کـچە گەنجەکـان بۆ خۆشەویسـتی سـێکس لەگەڵ پیـاوە هەمەجۆرەکان لە تەمەن و قەبارە و کێش و زمان و نەتەوە و ئایین و رۆشـنبیریی دەکەن، کەسـانی کـراوەن بەرانـبەر ئەزمـوونی نـوێ بەهەمـوو جۆرێکەوە، ئەمەش جۆرێکە لەگەشت بەنێو رۆشنبیریی جیاوازدا. (Shaver, P.R and Mikulincer,M, , 2008.).

بێگومـان لەنێـو دەقی ئەم رۆمانـانەی (کەمـال سـەعدی) هـیچ پەیوەنـدییەکی خۆشەویسـتی نابینرێـت، تەنیـا ئەوە نەبێـت کە رۆمـاننووس حەز لە کچـێکی موچەخـۆری خـۆی دەکات و لەپێنـاو ئەوەش دەچێتە عـومرە. بێگومـان چەنـد جۆرێـک (سـێکس) هەیە، وەکـو ئەوەی چەنـد جۆرێـک مـرۆڤیش هەیە. ئەوانەی بڕوایـان بە (ئایین) نییە، هەیانە (هیچ ئیلتیزامێکیان بە دۆخی کۆمەڵایەتی نییە) و (هەیانە کەسانی ئایینین و ئیمانیان بە پەیرەوکردن و خواپەرستی و نوێژ لە ئایین) هەیە.

(هەیانە گەشت دەکات) لەپێناو:

یەکەم: سێکس.

دووەم: ئارامیی و ئاسودەیی و پشوو.

سـێیەم: شـارەزابوون و تێگەیشـتن و ئاشـنابوون بە کەلتـوور و رۆشنبیریی و مێژوو و شارستانیەتی جیاواز.

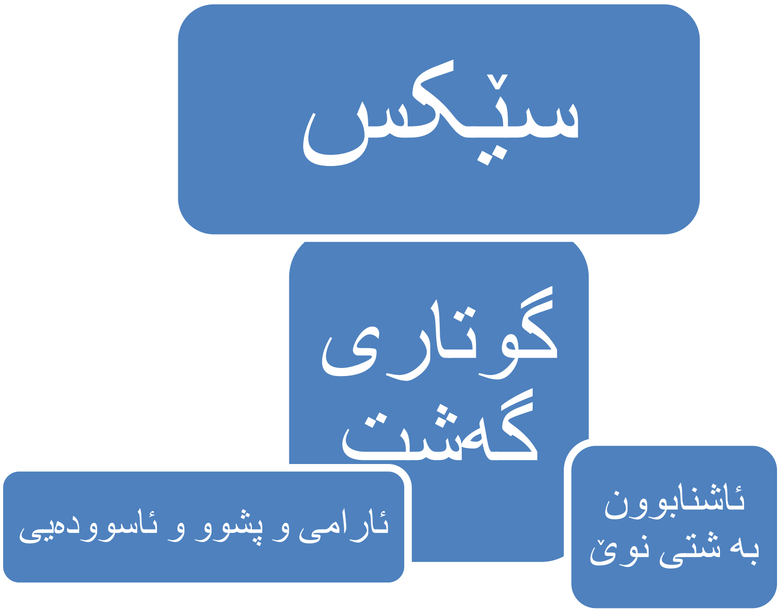

بۆیە ئەمانە هەندێکیان بەدوای (سێکس)دا دەگەڕێن بێ ئەوەی هیچ پەیوەندییەکی پێشینەیان بەوکەسانەوە هەبێت، کە سێکسیان لەگەڵ دەکەن. لەهەمان کاتدا هەیە (ئەم جۆرە پەیوەندییە سێکسییە کە بێ خۆشەویستییە بەکارێکی هەڵە نازانێت). (Meston, C.M, Trapenll , P.D and Gorazalka, B.B, Ethnic , 1998, 88).

با هەندێک نموونەی نێو دەقەکانی (کەمال سەعدی) بە نموونە بهێنینەوە، کە نزیکمان دەخاتەوە لە باسی (بەها و ژیان و مردن لەنێوان (چێژ و ڕەغبەت و ژیاندا). ڕۆماننووس دەڵێت دوای گەڕانەوەم لە عومرە "دوای پشووێکی سێ ڕۆژی، گەڕامەوە سەر کارەکەم، دیارییەکانم دایە خۆشەویستەکەم و لەئامێزم گرت، ماچێکم لە ڕوومەتی کرد، ئەویش بەدەستە نەرم و نۆڵەکانی ناوقەدی منی گرت و ماچێکی لێ کردم و وتی: خۆزگە منیش نەمردبام سەفەرێکی ماڵی خودام لەگەڵ تۆ کردبا، ئەوە هیوایەم بهاتبا دی". (حەج و عومرە، ١١٤). لێرەدا ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە (پەیوەندیی خۆشەویستی/ ماچ) بەستراوەتەوە بە (نەمردن و خۆزگەی چوونە حەج). کە لەڕاستیدا ماچی پیاوەکە، ڕەنگە جیاواز بێت لە ماچی

ئـافرەتەکە، ئەمەش دەمـانگەڕێنێتەوە لای بەهـا مرۆییەکـان، ئەو بەهایـانەی سـێکس دیاریـان دەکـات، ڕەگەز ناوونیشـیانیان بـۆ دادەنێت و ڕەغبەت وزەیان پێ دەبەخشێت.

بەهای مرۆڤ لە گوتارەکەیەتی، پێگە و دەسەڵاتی گوتارەکەشی لەو کەرەسـتانە بە دی دەکرێـت کە لەنێـو گوتارەکەیـدا بەکاریـان دەهێنێـت، (ڕۆمـاننووس) دوای گەڕانەوە لە مـاڵی خـودا و عـومرە دەڵێت "ئەوەی ڕاستی بێت، ئەو چەند ڕۆژەی لە ماڵی خـوا بـووم، لەبەر نـوێژ و تـاعەتکردن زۆر مانـدوو بـووم، بـۆیە پێویسـتم بە جەو گۆڕینێکی دیکەی جیاواز هەبوو، بۆیە خۆم ناونووس کرد بۆ تورکیا". (حەج و عومرە،١١٥) و لەبارەی دانیشتن بەدیار ئافرەتەکانی سەر دەریا و سەیرکردنیان دەڵێت "دانیشتن بەدیار ئەوانەوە تام و چێژی خۆی هەیە، مرۆڤ لێیان تێر نابێت، نەش دەکرا هیچ نەخۆمەو، لەسەر مێزێکی ڤالا بەدیاریانەوە دانیشتم، بۆیە ناچار بووم منیش وەکو ئەوان بکەم و گڵاسێک بیرە لەبەردەمی خۆم دابنێم و بە فڕی بچووک بە دیار ئەم دیمەنە دڵڕفێنە بیخۆمەوە... حاجی فازل و حاجی ئەنوەریش بەرامبەر ژنە سەماکەرە ڕووتەکان دانیشتبوون، لە خۆشیان ئاو لەدەمیان ڕانەدەوەستا". (حەج وعومرە، ١١٨- ١٢٨).

لەم بیرەوەریـانەدا ئەوەمـان بـۆ سـاخ دەبێـتە بەهـای مرۆڤەکـان بەپـێی پەیوەنـدیی سـێکس و بینیـنی جەسـتە و بیرکردنەوەیـان دەپێوڕێت، نەک ئیمان و باگگراونـدی ئاینیان. گوتاری ئەم جـۆرە دەقە بریتییە لە ڕاپەڕاندنی چەند مەبەستێک، لەوانە:

یەکەم: سێکس سنوور و پێگە و ئینتمای ئایینی نازانێت.
دووەم: بەهـای سێکسی- مـرۆڤ، پەیوەسـتە بەو ژیـنگەی تێـدا دەژیت.
سێیەم: چێژ و ڕەغبەت کاریگەریان لەسەر هەڵوێست و ڕەغبەتی کەسەکان دەبێت.

لەشـیکردنەوەی ئەم دەقـانەدا هەنـدێک شـتمان بەڕوونی بـۆ ڕوون دەبێـتەوە، کە ئەو پەیوەنـدییە سێکسـییە لەنێـوان کـارەکتەرە کوردەکان بەهەمـوو جـۆر و خـاوەن کەسـایەتی و ئـیرادە و ئیمـان و باکگراونـد و ڕۆشـنبیریی جیاوازەوە، لەگەڵ (ئافرەتە جیاوازەکان) لە وڵاتە جیاوازەکانـدا دروسـت دەبێـت، گوتـارێکی هەسـت پێکـراوە لەپێناو دەربڕینی:

یەکەم: هیچ جۆرە نزیکبوونەوەیەکی سۆزداریی و گەرموگوڕانە لەنێوانیاندا نییە.

دووەم: هـیچ پەیوەنـدیکردن و بەیەکگەیشـتنێکی قـووڵ بەدی ناکرێـت، پەیوەنـدییەکان کـاتین و بـۆ بەدەسـتهێنانی چـێژ و دەستکەوتێکی داراییە.

سێیەم: هـیچ جـۆرە هەسـتکردنێکی پەیوەنـدیکردن بەکەسـانی دیکەی تێدا نییە. واتا (گانکەرە کوردەکان) لەپێناو دروستکردنی هیچ جۆرە پەیوەندییەکی خۆشەویستی بیر ناکەنەوە و بەردەوامی بەهیچ نمایش و کردەیەکی لەم جۆرە نادەن، لەبەرانبەریشـدا، پەیوەنـدیی و پێدانی ژمـارەی تەلەفـۆنی ئەو کارەکتەرانەی گانـدەرن، یـان بـوونەتە هۆکار بۆ دروستکردنی پەیوەندیی (گەوادیی) ئامانجییان کۆکردنەوە و بەدەستهێنانی (پارەیە). واتە لەم ژینگەیەدا هیچ کردەیەکی سێکسی بەدی ناکرێت (خۆشەویستی و گەرمکردنەوەی ڕۆحی و ئیلتزامێک) بەدی بهێنێت.

چـــوارەم: هــیچ جــۆرە یەکبـــوون و یەکێتیـــیەکی ڕۆحی و دروستکردنی کەسایەتییەکی هاوبەش و هاوسەنگ دروست نابێت. گێڕانەوەی ئەم ڕووداوانە وەکو (فیلمێکی سینەمایی ڕووت و لەپێناو وروووژانـدنی سـێکس)ە. لەکاتێکـدا ڕۆمـاننووس دەیەوێـت ئامـاژە بە کەلتووری (گەشتکردن و کرانەوە و ئامانجی گەشتی خەڵکی برسی بە

سێکس و تێرکردنی چێژە سێکسییەکانی پیاوەکان و بەکەلتوور بوونی سێکس لەلایەن ئافرەتانی وڵاتە گەشتیارییەکان) بکات. واتە ڕۆمانەکان لەنێوان گوتاری (سێکس) و (کەلتووری سێکس) دەخولێتەوە. ئەمەش بەهای بوونی مرۆڤەکان دەردەخات، لەگەڵ مردنی خودی سێکس بە شێوازی جیاواز.

١٨-٢ سێکس ئامرازە بۆ تێکەڵبوون

یەکێک لەئامرازە نوێیەکانی ئاشنابوون بە کەلتوور و ڕۆشنبیریی وڵاتە جیاوازەکان بریتیە لە (گەشت و سێکس). ڕۆمانیی بیرەوەریی، یان ژیاننامە بریتییە لەو گەشتە هەقیقی و ڕاستەقینیانەی ڕۆماننووس کارەکتەرەکانی بەشێوەی هەقیقی هەڵبژاردوون، شوێن و کات و ڕووداوەکانی هەقیقین و بریتین لەبیرەوەریی ڕۆژانەی هەقیقی خودی ڕۆماننووسەکە.

(کەمال سەعدی) لەڕۆمانەکانی (خانمباز) و (شەوانی ئێریڤان) و (شەوانی باکۆ و (حەج و عومرە)دا بەڕاشکاوی سەربردەی هەموو ئەو کەسانەی گێڕاوەتە کە لەگەڵ ئەودا سەفەریان کردووە. ئەو دەستکاری ناوی کارەکتەرەکانی کردووە، بەڵام هەموویان کەسانی هەقیقی و ڕاستەقینەن.

بۆیە لەڕێگەی گەشتەکان و سێکس (پەیوەندییەکی نوێ) دروستبووە.

ڕۆماننووس لەکاتی سێکس و گەمەکردن لەگەڵ ژمارەیەک کچی گەنجی لەشفرۆش لەباکۆ، بۆ منداڵی خۆی دەگەڕێتەوە و ئەم بەسەرهاتە دەگێڕێتەوە " قسەکانی دایکمم بە بیرهاتەوە. قەیرە کچێکی دراوسێمان هەبوو، هەر جارێک دەهاتە ماڵمان، دایکم پێی دەوتم (کە تۆ منداڵ بوویت، ماوەیەکی زۆر نەخۆش بووم و لەسەر

جێگا کەوتبووم، شیری مەمکانم وشک ببوو، باری دارایشمان زۆر باش نەبوو تا شیری تۆزت بۆ بکڕین، لەجیاتی شیر، قەنداومان بۆ دەگـرتیتەوە و دەمانـدایتێ، بەڵام دڵـت پـێی دانەدەکەوت و هەر دەگریایـت و دەتـوت مەمە. ئەو کـچە جـوانە دەبیـنی، ڕووی سـپی بێت هەرجارێک بهاتبایەتە ماڵمان، تۆی لەباوش دەگرت و دوگمەی کراسـەکەی بـۆ دەکـردیتەوە، تـۆش دەمـت بە مەمـکی وەدەنـا و گۆیەکانیـت دەمـژی، تـا شـیری لێ بێنیـت، کە بێ هیـوا دەبوویـت لەوەی شـیرت پێ بـدات، بەددانە کەروێشـکییەکانت گەزەت لـێی دەدا، ئەویش لەتـاوان هەڵـدەزەقیەوە و هـاواری لێ هەڵدەسـتا)، کە ئەو کـچە لەتـاو ئـازاری مەمکەکـانی هـاواری کـرد و وتی وەی نـانە، خەیاڵم گەرایەوە سەردەمی منداڵی و قسەکانی دایکمم بەبیرهاتەوە". (شەوانی باکۆ، ٨٦).

ئەمە یەکێکە لەبیرەوەرییەکانی دەقنـووس کە هەر لەمنـداڵییەوە دەمانگیرێتەوە نێو پەیوەندیی سێکس و مرۆڤ و بیرکـردنەوە و هەڵە و پاداشــت. لەکاتێکـدا ئەم جـۆرە پەیوەنـدیانە (کە ئـازار بەرهەم دەهێنن) جۆرێک لەچێژ دروست دەکەن.

یـان دەقنـووس لەپێنـاو درسـتکردنی پەیوەنـدیی سێکسی۔ لەگەڵ ئـافرەتی نەناسـیاودا ئەم بەسـەرهاتە دەگێڕێـتەوە کە پەیوەنـدی بە خودی خۆیەوە هەیە "وتم: ئەو دوو کچە جوانانە، دەڵێی حۆرین، مـن حـازر بە قەرز نـاگۆڕمەوە، بـۆ یادگاری وێنەیـان لەگەڵ دەگـرم، دەستم خستە سەرشانیان و وێنەیەکم لەگەڵ گرتن و دواییش یەکە و مـاچێکم لە ڕوومەتە تەنـک و ناسـکەکانیان کـرد. ئینجـا بە ئـاکۆم وت: مـن بە حۆریەکـانی خـۆم گەیشـتم و تـۆش تـا ڕۆژی قیـامەت چاوەڕێ بە، تا حۆریت دەدرێتێ یان نا! دەزانم تۆش حەزت دەکرد وێنەیان لەگەڵ بگریت، بەڵام لەترسی باوکـت نەتگـرت". (شـەوانی باکۆ، ٦٣).

لـێرەدا سـێکس چەنـد جۆرێـک پەیوەنـدیی دروسـت دەکـات، لەوانە:

یەکەم: لەم چـرکە سـاتەدا، دەگەڕێـتەوە بـۆ دەسـەڵاتی بـاوک و تـرس لەبـاوک، واتە سـێکس و وێنەگـرتن و مـاچەکە بـاوک وەکـو دەسەڵات و باڵادەست بیر دەخاتەوە.

دووەم: وێنەگـرتن و دەسـتنە خسـتنە سەرشـان و دوومـاچ، دروسـتکردنی پەیوەنـدییەکی چـێژ بەخشـە لەگەڵ خـودی خـۆی، چونکە ئافرەتەکان هیچ کاردانەوەیەکی سێکسی. نیشان نادەن، هەر خوودی ڕۆماننووسە (چێژ دەمارەکانی گەرم دەکات).

سێیەم: ئەم وێنە ڕۆمانسیيە دەبێتە هۆی دەربڕینی پەیوەندییەکی قـووڵ لەنێـوان (ئیمـان) و (لەزەت و ڕەغـبەتی سێکسی۔ هەنـووکەیی) کە باس لەگەیشتنە حۆرییەکانی ئێستا و حۆرییەکانی دوای مردن و بەهەشــت دەکــات. بەواتــایەکی دیــکە (ماچێــک و وێــنەیەک) پەیوەندییەکی ڕۆحی لەنێوان (حۆریی و ژیان و مردن و ماچ و سێکس و لەزەت) دروست دەکات.

لە گـێڕانەوەی کـردەیەکی دیـکەی سێکسـیدا (پەیوەنـدیی بە بیروەریی منداڵی دەکات) و دەڵێت "منیش کچەکەی ترم لەئامێز گرتبوو، مەمکە بچکۆڵەکانیم خستبووە ناو دەمم وەکو منداڵی ساوا دەممـژی، نـاوە نـاوەش گەزەیەکی نەرمـم لە گۆیەکـانی دەدا، لەگەڵ ئـازاری گەسـتنی گـۆی مەمکەکانی، هەڵـدەبەزیەوە و بە دەنگی بەرز دەیوت، وەی نانە". (شەوانی باکۆ، ٨٦).

ڕۆمــاننووس کە لە بنەڕەتــدا بــۆ چــێژ گەشــت دەکــات، لەم ڕێگەیشەوە پەیوەندی بە ژمارەیەک بابەتی دیکەی گرنگی (سیاسی، مـێژوویی، مـرۆیی، نەژاد و جوگرافیـا و کـۆمەڵایەتی و ئـابووری و سیاسەتی نێودەوڵەتی... تاد) وەکو بەها و واتا و مەبەست دەکات.

٢-١٩ لاوازبوونی پەیوەندیی نێر و مێ لەبەر گێڕانەوەی سێکسی

بۆچی ئافرەت، یان پیاو لەژێر کاریگەریی ڕاگەیاندنی سێکسی، ڕۆمانی سێکسی. و فیلمە ڕووتەکاندا لەخۆشەویستی و بایەخدان بە ڕەگەزی بەرانبەریان دوور دەکەوەنەوە. بۆچی، کە مرۆڤ ڕووداوە هەقیقیەکانی نێو ڕۆمانە سێکسیەکان دەخوێنێتەوە (ڕەفتاری توندی پیاوان، یان چێژی سێکسی. پیاوانی لا بێ بەها دەبێت)، یان (جەستە و بەهای ئافرەتی وەکو ئەفسانە و چێژ و کاریگەریی) وەکو پێویست نابێت، ئافرەتیش بەهەمان شێوە، کە سەیری ئەم شتانە دەکات و ئافرەتی جوان، ئافرەتێکی کە جەستەی خۆی پێشکەشی پیاوێک دەکات، بێ ئەوەی هیچ زەمینەیەکی خۆشەوستی لەنێوانیاندا هەبێت، چۆن لە بەها و پێگەی ئافرەت بوونی خۆی دەڕوانێت.

بۆ نموونە: ئەو پیاوانەی زۆر سەیری وێنەی ئافرەتە سەرنجڕاکێشەکان دەکەن، کەمتر خواست و گوزارشتی خۆشەویستی و ئیلتیزامیان بەرانبەر هاوسەر و ئافرەتە دۆستەکانیان دەردەبڕن، ئەو پیاوانەی بەزۆر سەیری فیلمە ڕووتەکان دەکەن، زۆربەیان بەکەمی لەجەستە و شێوە و هەڵسوکەوتی سێکسی هاوسەر و خۆشەویستەکانیان ڕازی دەبن. (Kenrick,D.T, Gutierres,S.E and Goldberg,L, , 1989, 67). لەهەمان کاتدا ئافرەتە گەنجەکانیش ئەوانەی سەیری وێنەی ئافرەتە سەرنجڕاکێشە جوانەکان دەکەن، متمانە بەخۆبوونیان لا لاواز دەبێت. ئەم بۆچوونەش لای (ماری سمیچ Mary Schmich) بەڕوونی لەستوونە ڕۆژنامەوانییەکەی بەناوی(wearSunscreen) لە ڕۆژنامەی (Chicago Tribune) گوزارشتی لێکراوە و گوتیەتی: " گۆڤاری ڕازاندنەوەی جوانیی مەخوێنەوە، هەر چەندە پتر ئەمانە

بخــوێنییەوە، وات لێ دەکــات هەســت بەوە بکەیــت کە تــۆ ناشیرینیت". (Zillman,D. and Bryant,J, , 1988, 53).

لەڕاستیدا سێکس، یان وێنە و نیشاندانی دۆخە سێکسییەکانی نێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) وێناکردنێکە لەپێناو گێڕانەوەی واقیعــێکی بەرجەســتەی ئەو هەفتــانەی کە ڕۆمــاننووس لەگەڵ هاوسەفەرە نزیکە هاوشارییەکانی خۆی لە شاری هەولێر، گەشتی چەنــد وڵاتــێکی جیــاواز و کەلتــووری جیــاواز و ژیــنگەیەکی نــوێی (گەشــتیاریی سێکسیـ) دەکەن، بەمەش هەقیقەتێکمــان بــۆ ڕوون دەبێــتەوە، کە زۆر خــزانە نێــو بــاوەشی ئــافرەتی ڕووت، بینیــنی جەستەی ڕووت، بەواتای زیادکردنی وزەی سێکسی. نایەت، چونکە ئەوانە "ڤیــاگرا " بەکــاردەهێنن، کەچی ئەو لەزەت لە (قســەکردن و گــوێگرتن لە چــیرۆکی ئــافرەتە لەشفرۆســەکان و مــاچ و دەســتدان لەجەستەی ئافرەتەکان دەکات).

ڕۆماننووس هێندە واقیعیانە و هەقیقیانە شتەکانی گێڕاوەتەوە، کتومــوت بیرەوەریــیەکی سەرنجڕاکێشیـ زیندووە، کەسـایەتییەکان کتومــوت خۆیــانن ئەوانەی (ئــێمە دەیانناســین)، (ئەوانەی نــاخ و هەڵسوکەت و برسیەتی سێکسی. و ڕەفتارەکانیان) لەنێو ڕۆمانەکاندا وێناکراوەتەوە.

ئەوان هێندە دەچنە باوەشی ئەو ئافرەتە جوان و نەرم و گەنج و چــێژ بەخشــانەی لە وڵاتە گەشــت بۆکراوەکانــدا هەن و لەگەڵیــان جــووت دەبــن، پێ دەچێت لەژێــر کــاریگەریی و لەزەت و چــێژی ئەو مــاوە کــورتە، هــیچ شــتێک لەبیرەوەرییەکــانی ژیــانی ڕابردوویــان، پەیوەنــدییە سێکســییەکانیان، خۆشەویســتیان بــۆ ئەو کەســانەی لەگەڵیاندا دەژین هانیان نەدات، یان لەڕاستیدا توانای ئەم جۆرە بیرکــردنەوە و بیرهاتنەوەیان لا لاواز بووبێت. وەکــو چۆن پیاوەکان بەهۆی ســەیرکردنی فــیلمی سێکسیـ و وێنەی جــوانی ســەرنجڕاکێش

ڕووتی ئافرەتان، توانای بایەخدان بە ئافرەت و جەستەی ئافرەتیان لا لاواز دەبێت، ئافرەتیش بەهەمان شێوە.

٢-٢٠ سێکس وەکو خواردن

بۆیە بەکارهێنانی (سێکس وەکو خواردن) پێگە و پیرۆزیی و بەهای جەستە و پەیوەندییەکانی نێوان نێر و مێ و کاریگەرییەکانی لەسەر خۆشەویستی لاواز دەکات.

لەکردەوەدا لەنێو هەموو ڕۆمانەکاندا وێنەیەکی ڕاشکاوانەی هەموو بیرەوەریی و ساتەکانی ئەوکاتە کورتەمان بۆ دەردەکەوێت، کە هەمیشە سێکس وەکو خواردن نمایش کراوە. لەڕووی پراگماتیکییەوە هەر وەسفێک، ئاخاوتن و کردەیەکی گێڕانەوەی نێو ڕستەکانی تایبەت بە ڕووداوەکان لەشێوەی بیرەوەریی شی بکەینەوە، ئەوەمان بۆساخ دەبێتەوە، کە بابەتەکانی نێو گەشتە ڕۆمانەکە (قسەکان، سێکس، پەیوەندییەکان، شتەکان، جەستەکان، بیرەوەرییەکان وەکو خواردن) لەپێناو تێرکردنی (خواست و چێژ و ئارەزووی نێرانە) نمایش کراون.

یان وەکو کەلوپەلە و لەڕێگەی هەندێک شتەوە ئاماژە بە خواستی سێکسی. و دروستکردنی ئەم جۆرە پەیوەندییە دەدرێت بۆ نموونە ڕۆماننووس لەسەر زاری (سەبری بازرگان)، کە دەزانین ئەو سەبرییە ناوی خۆی نییە و ڕەنگە بەشێکی زۆرمان بیناسین، دەڵێت "ئەو دوو ژنە سورییە کە هاتنە لام یەکێکیان ئیشارەتی بۆ لای دەرپێی ژنانە کرد و پێی وتم ئەوانە چین لە پشت سەری خۆت داتناون؟. منیش پێم وتن ئەوانە دەرپێی ژنانەن. کە وام وت، وتی (ئێ، ئێ، بلێ قوزدانن). کە وای وت، سەیرم پێی هات، چۆن شەرم لە خۆی ناکاتەوە، باسی قوزم بۆ دەکات، منیش خۆم تەریق نەکردەوە، وتم بەڵێ ئەوانە قوزدانن، وتی ئەگەر قوزدانێکم بدەیتێ دەرپێی خۆمت بۆ دادەکەنم، سەیری بکە و بەئارەزووی خۆشت

دەستی تێ وەربدە منیش بردمە پەنای شت و مەکەکان و دەستم خستە ناوی". (خانمباز، ٢١٤). لێرەدا سێکس لای ئافرەتەکە لەبری خۆراک و بەدەستهێنانی کەلوپەلێکە، لای پیاوەکەش خۆراکێکی ڕۆحیی و دەروونییە. لەهەمان کاتدا شاگردەکەی سەبری بازرگان بەسەرهاتێکی دیکە لەگەڵ ئوم عومەر دەگێڕێتەوە و دەڵێت "زۆرم لێ پاڕایەوە، بۆیە زگم پێی سووتاوە و بیست و پێنج هەزار دایە و بۆم تێخست.. تەنها دوو جار بۆم تێخستووە، ئێستا هیچ پەیوەندیم لەگەڵی نەماوە". (خانمباز، ٢١٨). لێرەدا سێکس واتایەکی دیکە دەگەیەنێت، شاگردەکە بانگەشەی ئەوەی دەکات (سکی پێی سووتاوە) بۆیە پارەی داوەتێ و بۆشی تێخستووە، ئەمە ئەوەمان بۆ دەردەخات لەم جۆرە پەیوەندییانەدا (سێکس و نان)، (برسیەتی سێکسیی و لەشفرۆشی) هاوتان. چۆن ئافرەتەکە لەپیناو بەدەستهێنانی شتێک (پارە و دەرپێی ژنانە) جەستەی خۆی پێشکەش دەکات، پیاوەکەش بۆ بەدەستهێنانی چێژ و تێرکردنی برسیەتی سێکسیی خۆی وەکو (بەزەیی) پارەی پێ دەدات و سێکسیش لەگەڵ ئافرەتەکە دەکات.

"ئافرەت سێکس وەکو بەشێک لە تۆڵەکردنەوە لە پیاوەکانیان بەکاردەهێنن، هەندێک ئافرەت لەم لێکۆڵینەوەی ئەمەریکییەکاندا دەڵێن: پەیوەندی سێکسیم لەگەڵ کۆنە خۆشەویستەکەم ئەنجام دا، هەرچەندە دەزانم هیچ هەستێکی بەرانبەرم نییە، بەڵام ئەمەم بۆ ئەوەیە تۆڵە لە هاوڕێیە نزیکەکەم بکەمەوە. یەکێکی دیکە دەڵێت مێردەکەم خیانەتی لێکردم و منیش پەیوەندییم لەگەڵ هاوسەری ئەو ئافرەتە دروستکرد کە پیاوەکەم لەگەڵ ژنەکەی ئەودا پەیوەندی دروستکردبوو و بۆ ماوەی سێ مانگ سێکسم لەگەڵ ئەنجام دا. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ، ٢٠١٨ ، ٢٠١). لەم ڕۆمانە کوردیانەدا ئافرەت بەدوای تۆڵە لە هاوسەرەکانیان ناگەڕێن، پیاوەکانیش نایانەوێت تۆڵە لە پەیوەندیی

گومانـاوی هاوسـەرەکانیان بـکەنەوە، بەپـێچەوانەوە، ئەوان وەکـو (برسـیەکی سێکسیـ) بەدوای دۆزینەوەی جەسـتەی نـوێی دیـکەی ئافرەتەوەن، لەپێناو چێژ و بەدەستهێنانی لەزەت و تێکردنی ڕەغبەتی سێکسـیان. دیـاردەی برسـیەتی سـێکس لای مـرۆڤ وەکـو هەمـوو بوونەوەرێـک وایە، ئەم "برسـیەتییە ڕۆحیـان دەکوژێـت، لەهەمـان کاتـدا برسـیەتی سێکسیـ هـانی هەمـوو بوونەوەرێـک دەدات بـیر لە زیـادبوون و زاوزێ بـکەنەوە". (الجـنس والجـوع، ٧-٧-٢٠١٨، https://aihammahmoud.wordpress.com/2018/07/07/%D8 /). کەچی لەم دەقانە ئامانج لە برسیەتی سێکسی، زاوزێ نییە، بەڵکو تێرکردنی چێژ و گەڕانە بـۆ دۆزیـنەوەی جەسـتەیەک چـێژ بەخـش لەپێنـاو دامرکاندنەوەی گڕی ناخی سـەرکوتکروایان. پیاوەکان لەم وڵاتـانەدا دەگەڕێـن لەپێنـاو تێرکـردنی پێویسـتی سێکسـیان. واتە ئەو کەسـانە کێشـەی سێکسـیان لە کوردسـتان هەیە، یـان لە(جـوانی ئـافرەت و لەزەتی سێکسیـ و چێژی مێینەکان) دوورن وەکـو برسـییەک ڕوو لە چێژی سـێکس دەکەن و گوتارەکەشیان بەجـۆرێکە کە ئەوان وەکـو شەریفێکی لە خوا ترساو ئەم کارانە دەکەن.

بەپێویسـتی دەزانـم لەم لێکـۆڵینەوە ئامـاژە بەهەنـدێک ژمـارەی سـەیر لە ئەمەریکا بکەم، کە پەیوەندی برسیەتی سێکسیـ هەیە. بۆ نمـوونە بەپـێی زانیارییەکانی ڕۆژنامەی واشنتن پۆسـت کە ئامـاژە بە زانیارییەکانی سـاڵی ٢٠١٨ دەکات گـوتیەتی : "تێکـڕای ئەو پیاوانەی لەساڵی ٢٠١٨ هیچ جۆرە سێکسێکیان نەکردووە گەیشتۆتە ٪٢٣، لەکاتێکدا ئەم ژمارەیە لە ساڵی ١٩٨٩ ٪١٩ بووە. ژمارەکان ئاماژە بەوە دەکەن ئەو پیاوانەی تەمەنیان لەنێوان ١٨-١٩ سـاڵی بـووە لە ٪٢٨یـان سێکسـیان نەکـردووە کەچی لەنێـو ئافرەتانـدا و لەهەمـان تەمەنـدا ڕێـژەکە گەیشـتۆتە ٪١٨. لەهەمـان سـاڵدا ٪ ٩ ئەوانەی چـل سـاڵی بـوون و ٪١٥ی پەنجـا سـاڵی و ٪٥٠ی ئەوانەی شەسـتیان تێپەڕانـدووە سێکسـیان نەکـردووە. پسـپۆڕان پێیـان وایە بڵاوبوونەوەی تەکنەلۆژیا کاریگەریی زۆری لەسەر جووت نەبوون و

دووركەوتنە لەسێكس هەبووە، بەتایبەتی لای گەنجان بەهۆی ئالودە بوونیان بە بەكارهێنانی یارییە ئەلەكترۆنییەكان لەتۆڕە كۆمەلایەتییەكاندا كردەی سێكس كردن كەم بۆتەوە. (تسجيل اعلى مستوى من الجوع الجنسي في الولايات المتحدة منذ ٣٠ سنة، https://arabic.rt.com/world/1010263-%D8%AA%D8%B3%D8%AC /).

لەنێو ڕۆمانەكەدا ئەو كەسایەتیانەی ئاماژەیان پێ دەكەن، لە تەمەنی گەنجی نین، هەرچەندە كچەكانی دەرەوەی وڵات گەنجن، بۆیە دوور نییە ئەمەش كاریگەریی هەبێت، كە پیاوەكان و كارەكتەرەكانی نێو ڕۆمانەكان لەڕووی سێكسییەوە برسی دەركەون.

لەنێو گێڕانەوەكانی ئەم ڕۆمانانەدا هیچ جۆرە تۆڵەكردنەوەیەك بەدی ناكرێت، پەیوەندیی سێكسی و ئەو پەیوەندیانەی لەنێوان پیاو و ژنەكاندا دروست بووە، پەیوەندییەكی (كاتییە، بەڕەزامەندی هەردوو لا (نێر و مێ)یەكانە و پێش وەختە ڕێكدەكەون بۆ ئەوەی بەیەكەوە جووتبن، لایەنی یەكەم (چێژ دەكڕێت/ نێر) و لایەنی دووەمیش (چێژ دەفرۆشێت/ مێ). لایەنی یەكەم (برسیی سێكسە) و (لایەنی دووەم برسی گەدە و گیرفانە، ئەم كارەی دەیكات وەكو بەشێك لەداهات و دەستكەوتی ڕۆژانە و كاركردن) دادەنێت.

زانایانی پزیشكی دەڵێن"شەهوەتی سێكسی جگە لەبرسێتییەكی ئۆرگانیك هیچی تر نییە، وەك برسێتی بۆ خواردن، كە دەتوانرێت تێر بكرێت كاتێك ژن و مێردەكە یەكتریان بینی، لەوانەیە دیدارێك لە نێوان هاوسەرەكاندا ڕوویدات، دیدارەكەش بە شێوەیەكی فەرمی ڕوویدات و دوای ئەم دیدارە كەمێك شەهوەتەكە كەم دەبێتەوە، بەڵام برسێتی سێكسی وەك خۆی دەمێنێتەوە، بەڵكو هاوسەرەكان یان یەكێكیان لە ئاواتەكانی تێربوون لە جۆرێكی تر جگە لە تەنیا بەتاڵكردنەوەی سێكسی زوو تێپەڕ". (كل العرب، ١٠-٨-٢٠٠٤، https://www.alarab.com/Article/319285). واتە ئەو برسێتییە

سێکسـیـیەی هەیە، بەردەوام دەمێنێـتەوە و پیـاو تـێر نابێـت لەو پێویستییەی هەیەتی.

لەم دەقـانەی ئـێمە قسـەیان لەبـارەوە دەکەیـن، جووتبـوون لەدەرەوەی هاوسـەرگیری و بەشـێوەیەکی خـێرایە، تەنیـا ئامانجیـان بەدیهێنانی چێژە، لەکۆتایسدا هیچ نیشانەیەکی تێربوونیان پێوە دیار نیـیە. ڕۆمـاننووس وەکـو ئەوەی بەرنـامەی هەبێـت کۆتـایی بە (برسـیەتی سێکسی_) نەهێنێـت، بـۆ ئەوەی بەشـەکانی دیـکەی ڕۆمانەکانی لەگەشتەکانی دیکە بنووسێتەوە، لەکاتێکدا چێژەکانیان بۆ ماوەیەکی کاتی دادەمرکێتەوە، بەڵام کۆتایی نایەت، نموونەی (ئازا) لە جووتبـوون لەگەڵ ئافرەتەکانـدا بەیەک جـار تـێر نابێـت، بەڵکـو چەند جارێک دەیەوێت لەگەڵیان جووتبێت.

لەبـارەی ئەم برسـیەتیيە سێکسـیيەی ڕۆمـاننووس ئامـاژەی پێ دەکـات، قسـەیەکی گشـتیمان لەبـارەی برسـیەتی سێکسی_ لای عەرەبەکان بیر دەهێنێتەوە کە دەڵێن "عەرەب لەنێو ڕۆشنبیرییەکانی جیهانـدا بـۆتە ڕەمـزی برسـیەتی سـێکس، بـۆ گێـل و بـرسی و سـەرکوتکراو و تینـوو و گەمژە و گیرۆدەی سێکس بین ئێمە لە چی دەچین؟ نازانم بۆچی سێکس بەسەر قسەکانی ڕۆژانەماندا زاڵە؟". (الجـــــوع الجنسی ــــــــــ عنـــــــد العــــــــرب، https://hawaaworld.com/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%88%D).

ئەم نموونە بۆ ئەوەیە بزانین سەرجەم گفتوگۆ و ڕووداوەکانی نێو ڕۆمانەکـانی (کەمـال سـەعدی) بـیرەوەری برسـیەتی سێکسی_ ئەو پیاوانەمـان بـۆ دەگێڕێـتەوە، کە ڕاشـکاوانە بـاس لە پەیوەنـدییە سێکسییەکانیان دەکەن، پیاوی کورد و کۆمەڵگەی کوردستانی وەکو کۆمەڵگەیەکی برسی بۆ سێکس و جووتبوون وەسفکراوە.

٢-٢١ سێکس و لەشفرۆشی

ئێمە کە باسی گوتاری دەق دەکەین، لەنێو دەقیشدا هەر تەنیا یەک بابەت و باس لەئارادا نییە، بەڵکو بەپێی پێکهاتەی شتەکان گوتارەکانیش هەمەجۆر دەردەکەون و لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)یشدا گوتاری سێکس وەکو چەند بابەتێک مامەڵەی لەگەڵ کراوە:

٢-٢١- ١ یەکەم: سێکس وەکو لەشفرۆشی

لەم باسەدا دەتوانین دەیان نموونە لەنێو دەقی ڕۆمانەکانی ڕۆماننووس بدۆزینەوە، کە ڕاشکاوانە و بێ ئەوەی بچێتە نێو درێژدادڕی و نیشاندانی هۆکاری ئاڵۆز و هەمەلایەنی زۆر سەبارەت بەدیاردەی سێکس فرۆشتن لەم وڵاتانەی گەشتیان بۆ دەکات وەکو (ئازەربایجان و ئەرمینیا و تورکیا و ئێران و میسر- و تەنیا لە سعودیەش لەکاتی حەجدا هەندێک لە عومرەکارەکان بیر و بینیان بەلای شەنگی و جوانی ئافرەتدا دەچێت) و لەتەک ئەوەشدا لەدەقەکەکاندا بێ شاردنەوە و بەڕاشکاویی و ئاشکرا و ڕاستەوخۆ کردەی سێکسی- بە شێوەیەکی هەقیقی و ڕاستەقینە نمایش کراوە. لەکردەوەدا وەکو توانج و ئاماژەپێکردن ناوی (گوندی لوبنانی) لە هەولێریش دەخوێنینەوە، کە ئەمەش بریتییە لە دیاردەیەکی نوێی لەشفرۆشی لە کوردستاندا، بێ ئەوەی هیچ کردەوەیەکی گێڕانەوە و وەسف و زانیاریی پتر لەبارەی ئەم شوێنە پێشکەش بکات.

دەگەڕێمەوە سەر بابەتێکی گرنگی توێژینەوەکانی (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون) کە لەبارەی ئافرەت و سێکس و هۆکارەکانی ئەم دیاردەیە ئەنجام دراوە، ئەم پسپۆڕانە لێکۆڵینەوەیان سەبارەت بە لەشفرۆشی، یان (سێکس بەرانبەر شتێک) کردووە و چەندین نموونەیان لەپێناو پێدانی زانیاریی دروست و دەرخستنی هەست و نیەت و مەبەستی ئافرەتەکان ئاماژە پێکردووە، وەکو:

ئامـاژە بەگفتوگـۆیەکی نێـو فیلمێـک دەکەن، کە دەڵێـت "کراسەکەم بۆ فرۆشتن نمایش کراوە، نەک من". ئینجا ئاماژە بە بەسـەرهاتی (ناتالی دیلانی تەمەن ٢٢) ساڵی دەکات، کە دەیەوێت دکتـۆرا لە پزیشـکی دەروونی خـێزان و هاوسـەری بخوێنێـت، بەڵام پارەی نییە، بۆیە خوشکی بیرۆکەی (لادانێکی شەرعی بۆ پەیداکردنی پـارە و دەرچـوون لەم قەیـرانە)ی پێشـکەش دەکات، بـیرۆکەکەش بریتییە لە بەدەستهێنانی پارە لەماوەی سێ هەفتە لەپێناو تەواوکردنی زانکۆ. بۆیە (دیلان) بڕیار دەدات (کچێنی) خۆی لەڕێگەی فرۆشتنی ئاشـکرا نمـایش بکـات، بـۆ ئەوەی پـارە پەیـدا بکـات و بەم پـارەیە "توێژینەوە لەبارەی بەهای سێکسی لای ئافرەت بکات". لەماوەی پێنج مانگـدا دە هەزار داواکاریی پێگەیشـت، نرخەکانیـان گەیشـتە چـــوار ملیـــۆن دۆلار. لەقســـەکردن لەبـــارەی ئەم تـــاکتیکەی بەکاریهێنـاوە گـوتیەتی: "بـڕوام وایە هەمووماـن، مـن و ئەو کەسـەی سێکسی لەگەڵـدا دەکەم، هەردووکمـان لەم ڕێککەوتـنە سـوودمەند دەبـین". (د. دیفیـد ام. بـاس، د. ســیندی ام، میســتون، ٢٠١٨ ،٣١٥). بڕوانە ڕۆژنامەی تەلەیگرافی لەندەنی (The Telegraph , (London), January, 12, 2009.)).

لەهەمـان کاتـدا چـیرۆکی (سـتیڤانی گـریچن) لەپێنـاو خوێنـدن و بەدەستهێنانی زانیاری پێش ئەوەی بەرازیل بەجێ بێلێت و بگەڕێتەوە ئەمەریکـا، لەگەڵ یەکێـک ڕێـک دەکەوێـت بچێـتە دارسـتانەکانی ئەمـازۆن، دەگیرێـتەوە لەوێ خـانووێکی جوانیـان لەنێـو دارسـتان دروســتکرد و هەر لەوێ ڕێککەوتـن لەگەڵ وەرگـێڕەکەی سـێکس بکەن، ئەو دەڵێت پەشیمان نیم لەوەی کردوومە، چونکە بەرانبەر سـێکس کـردنەکە، بـۆتە خـاوەنی بیرەوەریـیەکی سەرکێشـانە لەنێـو دارستانەکەی ئەمازۆندا، لەهەموو ژیانی ئەو بیرەوەرییە لەیاد ناکات، بەرانبەر بەو گانەی ڕوویدا. ئەمە بە ڕێککەوتن ناو دەبات. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ٣١٦).

لە توێژینەوەیەکی زانکۆی مەشیگاندا ڕاشکاوانە ئاماژەیان بەوە کردووە، کە (گریچن و دیلان) و هەروەها هەندێک لەو ئافرەتانەی سێکس دەکەن ئامانجیان بەدەستهێنانی سەرنجراکێشانی ڕۆمانسی، یان سێکس لەگەڵ کەسێکی دیکە نییە، بەڵکو زۆر بەسادەیی ئەوان دەیانەوێت بەرانبەر ئەو کارەی دەیکەن شتێک بەدەست بهێنن. (Kruger,D.J, 008, 12). واتە ڕوونە ئەم توێژینەوەیە هاوسەنگە لەگەڵ ئەو ئامانجەی لەم ڕۆمانە سێکسیانەدا لەکاتی گێڕانەوەی بیرەوەرییەکانی خودی ڕۆماننووس لەکاتی سەردان و گەشتەکانیدا ڕوویانداوە، لەوێدا بەڕاشکاوی ئاماژە بەهۆکاری بەدەستهێنانی (پارە و سەرچاوەی ژیانی دارایی) دەکرێت، کە ئافرەتەکان لەپێناویدا سێکس دەکەن، یان (سێکس دەفرۆشن و گان دەدەن).

ئەگەر بگەڕێینەوە سەر توێژینەوەکەی زانکۆی مەشیگان چەند هۆکارێکی سەرەکی لای ئەو ئافرەتانە ئاماژەی پێکراوە، کە سێکسیان کردووە، دەڵێن ئەم کارەمان کردووە لەپێناو ئەوەی:

- دەمویست پلە و پایەکەم زیاد بکەم.
- دەمویست فرسەتی کار بەدەست بهێنم.
- دەمویست پلە و ئاستی کارەکەم بەرەو پێشەوە ببەم.
- پێشکەشکردنی پارە بەرانبەر ئەنجامدانی ئەم کارە.
- دەمویست پارە بەدەست بهێنم.

بەرانبەر ئەو کارە مادەی هۆشبەریان پێشکەش کردووم. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ، ۲۰۱۸، ۳۱۷).

لەجیهانی ئیسلامیدا پەیوەندی سێکسی و پەیوەندیی کۆمەڵایەتی جۆرێکی دیکەیە "کۆچی دوایی کچە ئێرانییەکە، مەهسا ئەمینی، ناچاری کردم نووسینە بەسەرچووەکانم لەسەر ئیسلامی سیاسی لە ئێراندا، بە تایبەتی سیماکانی سیستەمی ئایینی شیعە کە بەسەر ژیانی کۆمەڵایەتی ئەوێدا زاڵن، وەبیر بهێنمەوە ئەم بیرهێنانەوە بێزارکەرە

وای کرد شتەکانم بیر بێتەوە، کە ئەوەندە ماوەیەکی زۆر نەبوو و تەنانەت لەبارەی مانگی ڕابردووشەوە نووسیبووم سەبارەت بە پارێزەری فەقێ و وەسوەسەی سێکسی ـ شازادەکانی گروپە جیهادییەکان و فیتنەی ژنان، کە پایە ڕادیکاڵییەکان تێک دەدات و تەنانەت دەشکێنێت. دامەزراوەکان کە تاکو ئێستاش مەلەفی ئەو ژنانە لەخۆدەگرن کە باسی خەتەنەکردن، باڵغبوون، پێگەیشتنی جەستەیی، دیاربوونی مەمکەکانی، بڕگەکانی هاوسەرگیری و سوڕی مانگانە نیشان دەدەن گرنگییەکی زۆر لەنێو کارنامەی فیقهی لە تارانی شیعە و کابول هەیە، ئەمەش لەلایەن تالیبان و پاکستان و ڕێکخراوی پەرشوبڵاوی ئەلقاعیدە زاڵ بوو، ئێستاش دەوڵەتی ئیسلامی (داعش) لە سوریا و عێراق پەیڕەوی دەکەن". (د. بلیغ حمدی اسماعیل، االربعاء ٢١-٩-٢٠٢٢، https://middle-east-online.com/%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%82%D8).

ئەوانە بەڕاشکاوی نە لەپێناو مادەی هۆشبەر و نە پلە و پایە و نەکاری ئیداریی و مووچەخۆریی، بەڵکو تەنیا لەپێناو (پارەیەکەی کەم) دەستیان بە لەشفرۆشی و نمیاشی جەستە کردووە. ڕاستە ڕۆماننووس دەیەوێت وەکو توێژەری کۆمەڵایەتی خودی خۆی نمایش بکات، بەلام ئەرک و پیشەکەی ناچێتە نێو بنج و بنەوانی لێکۆڵینەوە لەم دیاردانە، تەنیا ئەو نمایشی ـ کردەی سێکسی ـ و چۆنیەتی بەیەکگەیشتنی نێر و مێکان دەکات. لەگەڵ چەند ئافرەتێک دەئاخڤێت و دیدار دەکات و هەندێک لە پاشخان و مێژووی کەسیان ئاماژە پێ دەکات، ئەم کارەشی هەر تەنیا وەکو گێڕانەوەی وێنەکانی نێو ئاوێنەیە، نەک گێڕانەوەی هەست و نەست و ڕەفتار و کاردانەوە و بیرکردنەوە و بڕیارەکانی خودی ئەو کەسانەی لەنێو ئاوێنەکە دەردەکەون.

٢-٢١- ٢ دووەم: سێکس بۆ تێرکردنی چێژی برسی پیاو

ئەو ئافرەتانەی ئەم کارانە دەکەن، بێگومان بەشێوەیەکی ڕۆتینی خۆیان بیانەوێت، یان ئەو شوێنانەی بەزۆر ئەو کارانەیان وەکو پیشە و کار پێ دەکات، دەبێت "ڕۆژانە کردەی سێکسی- لەگەڵ دەیان پیاو بکەن، زۆربەی، یان هەموو پارەی کڕیارەکان (گانگەرەکان) دەچێتە نێو حیسابی خاوەنی شوێنەکانی لەشفرۆشی. (Brown, L. 2000).

لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)دا ئەم پەیوەندییە لەڕێگەی ئەو کۆمپانیا لەشفرۆشیانە ئەنجام نادرێت، بەڵکو زۆربەی هەرە زۆری پەیوەندییەکان لە شەقام و لەڕێگەی پەیوەندیی و سەردانی پێشتر و هەندێک برادەری کوردەوە دەست پێ دەکات، کە جاری تریش ئەم جۆرە سەردانەیان کردووە و ژمارەی تەلەفۆنی هەندێک لەئافرەتەکانیان لای خۆیان پاراستووە، بەشێوەیەکی دیکە دەتوانین بڵێین لەشەقام ئافرەتەکان دەدۆزنەوە، ئەمە پەیوەندییەکی جیاوازە لەوەی ئەو ئافرەتانەی تایبەتمەندن، یان لەڕێگەی کۆمپانیاکانەوە بەکرێ دەدرێن.

ئەمەش دوو ئامانج و شێواز و بیرکردنەوەی تێدایە:

یەکەمیان: پیاوەکان پارەیەکی کەمتر بە ئافرەتەکان دەدەن و هەر خۆشیان لە شەقام پەیوەندیی بەم ئافرەتانەوە دەکەن.

دووەم: ئافرەتەکانیش دیارە لەڕێگەی ئەم پارەی وەری دەگرن، پتر قازانج دەکەن، لەوەی بچنە شوێنە فەرمییەکان. دوور نییە پەیوەندی لەگەڵ پتر لە کڕیارێکیش بکەن.

ڕێک لەنێو ڕۆمانەکەدا لەیەک کاتدا پتر لە یەک پیاو جووتبوون لەگەڵ تاکە ئافرەتێک ئەنجام دەدەن نموونە (ئازا و کاروان) لەیەک کاتدا هەردووکیان لەگەڵ یەک ئافرەتدا سێکس دەکەن.

٢-٢١-٣ سێیەم: سێکس لە دەرەوەی وڵات

لە نێو کوردستان و ڕۆژهەڵاتدا هێشتا وەکو دەقە کلاسیکییەکان پیاو گوزارشت لە خواستی مێینە و جەستەی ئافرەت و چێژی مێ دەکات، نەک خودی ئافرەت. لەنێو دەقی ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)دا هەست بەوە ناکرێت لەنێو ئەو ئازادییەی لەم وڵاتانەی کە گەشتیان بۆ دەکات، ئافرەت لەپێناو بەدیهێنانی پارە و درێژەدان بەکارەکەی و لەترسی بێکاربوون ئازادانە گوزارشت لەخۆی دەکات، بەڵام بەهیچ شێوەیەک ئازدانە گوزراشت لە جەستە و سێکسی-خۆی ناکات، چونکە هیچ هەستێکی ئافرەتەکانی لە پرۆسەی سێکس و جووتبوون لەگەڵ پیاودا نمایش نەکردووە، ئەوەی هەیە تەنیا پیاوەکانن سێکس دەکەن و چێژ وەردەگرن و ئافرەتەکانیش چێژ دەبەخشنەوە، نەک بەدیهێنانی گوتاری سێکس.

نێرە برسییەکانی سێکس لە کوردستانەوە لەپێناو بەدیهێنانی چێژ، گوتاری گەشت و ڕابواردن لەپێناو گەیشتە بە چێژ بەکاردەهێنن. ئەم گوتارە هەرچەندە لە تەکنیک و فۆرمدا لای ڕۆماننووس نوێیە و جیاوازە لە گوتارە کلاسیکییەکان، لەهەمان کاتدا لەهیچ وێناکردن و گێڕانەوەیەکدا هاوسەنگی لە وەسفکردنی سێکس و ئاسودەیی و بەدەستهێنانی چێژ لەنێوان پیاوەکان و ئافرەتەکان بەدی ناکرێت.

ئافرەتەکان وەکو خواردن و کەلوپەل و جلەوبەرگ و کەرەستە بەکارهێنراون. پیاوەکانیش وەکو بوونەوەرێکی زیندووی چالاک و کارا بەشانازییەوە لەڕێگەی پێدانی (پارەوە) جەستەی ئافرەت بەهەموو واتا و مەبەست و چێژ و لەزەتێکەوە دەکرن. پیاوەکان هەڵگری هەموو وزە و کەرەستە و واتا و گوتار و خواستێکی سێکسین، ئافرەت خاوەنی یەک شتە، کە ئەویش لە واتا و گوتار و وزەکان دابڕێنراوە.

جیاوازیی تێڕوانین، وەکو بەکارهێنان نییە. لە گوتاردا هەموو وشـــە و گوزارشـــت و وزەیەک و وێناکردنێـــک پەیوەنـــدیی بە بەکارهێنانەوە هەیە. ئەمەش دەبێتە گێڕانەوەیەکی خاوەن وزە و دەکرێت ناخ و کردە و ڕەفتاری هەر یەکێک لەڕەگەزەکانمان نیشان بدات. مـن وەکـو خوێنەرێـک لەنێـو دەقەکانـدا (ئـافرەت) بە بـوونەوەرێکی بێ گیـان دەبیـنم، کە تەنیـا خـاوەنی (جـوانییە بێ خۆشەویستی).

٢-٢١-٤ چوارەم: چێژ وەکو بابەتێکی گەشتیاری

نامەوێـت بڵـێم بیرەوەریـیە ڕۆمانەکـانی (کەمـال سـەعدی) بانگەشـــەیە بـــۆ گەشـــتیاریی، بەڵام لەنێوەڕۆکـــدا، لە گوتـــاری گێڕانەوەکانـدا ئامـانجی گەشـتەکان ئەوەمـان بۆسـاخ دەبێـتەوە کە (گەشـتیاری) بـۆتە یەکـێکە لەدیـاردە باوەکـانی نێـو کـۆمەڵگەی کوردســتان، ئامــانجی گەشــتەکانیش چەنــد جــۆرێکە، لەنێویانــدا سێکس یەکێکە لە ئامانجە دیارە زەقەکان. "لەم ساڵانەی دواییدا بـازاڕی پیشەسـازی لەشـفرۆشی و گەشـتیاری سێکسی ـ گەشـەی کـردووە و خواسـت لەسـەر گەشـتکردن بـۆ چێژوەرگـرتنی سـێکس زیادی کردووە، لە سەرانسەری وڵاتەکانی جیهاندا، بە سەرچاوەیەکی داهاتیش دادەنرێت.   سروشتی ئەم پیشەسازییە چییە؟ هۆکارەکانی بەردەوامبوونی چین؟ چۆن دەکرێت نەهامەتی و نەهامەتی هەژار و کەم دەرامەت بقـۆزرێتەوە بـۆ ئەوەی خـزمەت بە دەوڵەمەنـدەکان بکرێت؟ لە تایلاند و لەشاری بانکۆک نزیکەی ٢٥٠ هەزار ئافرەت لە گەشتوگوزاری سێکسی ـ کار دەکەن سێیەکیان منداڵن". (ابراهیم الســـــــــــــــــــــــــــــــــــــــید، ١٠-٧-٢٠١٨، https://www.aljazeera.net/midan/intellect/sociology/2018/7/10).

ئەم دیاردەیە کە مێژوویێکی کۆنی هەیە و سەرچاوەکان وا باسی دەکەن ، کە "گەشـــتیاری سێکسی ـــ لە ناوەڕاسـتی سـەدەی

نۆزدەهەمەوە دەرکەوتووە و لەگەڵ سەرهەڵدانی چینی ناوەڕاستی ئەورووپی و کەڵەکەبوونی سامانەکەی و بڵاوبوونەوەی بیرۆکەی گەشتکردن بۆ دەرەوەی وڵات لەپێناو چێژوەرگرتن بووە، لەوانە کینیا، باشووری ئەفریقا و هەندێک لە وڵاتانی عەرەبی. جگە لە وڵاتانی باشووری ڕۆژهەڵاتی ئاسیا و ئەمەریکای لاتین. ئەوەی لەنێوان هەموو ناوچەکان هاوبەشە لاوازیی و سستی باری گوزەران و پاشان کەمی کرێی کار و بڵاوبوونەوەی هەژاریی و بێکاری لەو وڵاتانەدا پاڵ بە ژنان و منداڵانەوە دەنێت لەبواری لەشفرۆشیدا کار بکەن، ئەمەش دەرفەتێک بۆ گەشتیارانی ڕۆژئاوا دەڕەخسێنێت کە ئەزموونێکی سێکسی- ناوازە بەدەستبهێنن بەنرخێکی کەم." (ابراهيم السيد، ١٠-٧-٢٠١٨، https://www.aljazeera.net/midan/intellect/sociology/2018/7/10). لەنێو دەقی ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) ئەم گوتارە بە ڕوونی شیکراوەتەوە، یان وەکو هۆکار و بنەمایەکی سەرەکی لەگەشەکردنی دیاردەی گەشتیاری سێکسی- لە ئێران و ئازەربایجان و ئەرمینا و تورکیا و میسر- ئاماژەی بۆ کراوە. گەشتیار بەدوای بازارێکی گەرمی سێکسیدا دەگەڕێت. لەهەمان کاتدا هەندێکی دیکەش بەدوای چێژدا دەگەڕێن وەکو چۆن (ڕۆبەرت کە هاووڵاتییەکی هۆلەندییە) لەگێڕانەوەی ئەزموون و هۆکار و خواستە سێکسییەکانی خۆیدا دەڵێت "من حەزم لەوە نییە تەواوی هەفتەکە لەگەڵ یەک ژن بەسەر بەرم، بەڵێ زیاتر لە ٤٠ ساڵە هاوسەرگیریم کردووە و ژیانێکی خۆش دەژیم، خاوەنی خانوویەکم لە هۆڵەندا، دوو کوڕم هەیە، هاوسەرەکەشم قژ زەردە، بەڵام هێشتا کات لەگەڵ کارمەندانی سێکسی- لە تایلەند بەسەر دەبەم، هۆکارەکەی ئەوەیە، کە پێموایە حەز دەکەم شتێکی جیاواز تاق بکەمەوە". (هەمان سەرچاوە).

ئەوەی لە گوتاری دەقە کوردییەکان بۆمان دەردەکەوێت پێ ناچێت هیچ یەکێک لەگەشتیارەکان کەم دەرامەت بن، یان ڕەبەن بن، بەپێچەوانە ئەوان لەشێوە ژیانی ئاسایی نێو هەولێر ڕادەکەن، بۆ

ئەوەی بۆ ماوەیەکی کورت پەیوەندییەکی نوێی سێکسی- لەگەڵ ئافرەتی دیکە بدۆزنەوە و ئاسودەیی و چێژ بەخۆیان ببەخشن. دەتوانین بڵێین هەرچەندە ئەوان باسی شێوەی پێوەندیی خۆیان لەگەڵ خانەوادەکانیان ناکەن، بەڵام بەپێی ڕەفتارەکانیان بێت بێزارن لە پەیوەندیی شەرعی لەگەڵ ژنەکانیان و دەیانەوێت ئافرەتی نوێ بۆ چێژ پەیدا بکەن.

لەگێڕانەوەی بەسەرهاتێکدا دەڵێت "باوەشم پێداکرد و تێروپڕ ماچم کرد، دەستم خستە ناو سینگی و هەندێک مەمکانیم گوشی، پێم وت: لەوە زیاتر بەرگە ناگرم، تۆ زۆر جوان و شیرینی بۆچی نایەیتە ژوورەوە... دەستی بۆ درێژ کردم و وتی: زووکە سەد دۆلارەکەم پێبدە، با لەوە زیاتر دوا نەکەوم". (خانمباز، ١٦١). یان دەڵێت "مرۆڤ لەو تەمەنە زیاتر پێویستی بە خانمبازییە... مادام تۆ پارەی خۆت دەدەیت، ئەوان هەموو شتێکت بۆ دەکەن". یان دەڵێت "شوێنی جووتبوونەکەی بۆ دووریمەوە، وەکو کچێکی چواردە ساڵی لێکردمەوە.. تا دەڵێت بۆچی لەگەڵت هاتووم، تا لەگەڵت بم من موڵکی تۆم... کە وای وت بەیەکەوە چووینە ژووری خەوتن.." (خانمباز، ١٧١ - ١٨٣). بەگشت ئەوەمان بۆ دەردەکەوێت، کە لە گەشتەکاندا (سێکس لەپێناو چێژ) و (سێکس لەپێناو بەدەستهێنانی پارە) دوو مەبەستی بنەڕەتی نێو گوتاری دەقەکانن.

٢-٢١- ٥ پێنجەم: ئافرەتی گەنج لە شەقامدا

لەڕاستیدا لەگەشتنامەی ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)یدا لەتەک ئەوەی ئافرەت بەمەرامی سێکس لەهەندێک لە میوانخانە دیارەکانی شاردا دەدۆزنەوە، یان لە باڵاخانەکانی کرێ و شوێنی مانەوە بۆ هەفتەیەک خاوەن شوقەکان، یان هاوڕێکانیان، یان لە

یـانەی شــەوانە و هەندێکیشــیان لەڕاســتیدا لەشــەقام و پـارکە گشتییەکانی شاردا دەدۆزنەوە.

ئەو کـچە گەنجـانەی لەمـاڵ چـوونەتە دەرەوە و لەشــەقامدا دەژیـن، سـێکس لەپێنـاو بەدەسـتهێنانی پـارە و خـواردن و مـادەی بێ هۆشکردن ئەنجام دەدەن. (Tyler,K.A and Johnson, K.A, 2006,16). ئەمـانە خــاوەنی چــیرۆکی ئازاربەخشی_ ناخۆشــن، بەتایبەتی ئەو کچە هەرزەکارانەی لەماڵ دەرکراون و لەبەر سوکایەتی سۆزدارانە و جەستە، یان سێکس تـووشی دۆخێکی خراپ بـوون و ئەو کاتـانەی دەکەونە شـەقام وەکـو سـتراتیژێکی سـەرەکی سـێکس لەپێنـاو مـانەوە ئەنجـام دەدەن. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میســتون ، ٢٠١٨، ٣٣٠). واتە چەنــد ئامانجێــک و هۆکارێــک و مەبەسـتێک لە کـردەکەدا بەدی دەکرێت لەوانە (خـۆ دۆزینەوە لە شــەقام و لەپێنـاو پـارە و نـان، بەدەسـتهێنانی مـادەی هۆشـبەر و مانەوە).

لەم ڕۆمانـانەدا نێرەکان سـەدان هەزار کیلۆمەتر بە فـڕۆکە، یـان لەڕێـگەی وشـکانی و بـڕینی سـنووری چەنـد وڵاتێـک بە ئۆتۆمبێـل خۆیان دەگەیننە ئەو شوێنانەی جەستەی ئافرەتی تێدا دەدۆزنەوە، لەپێنـاو دۆزینەوەی ئـافرەتی جـوان و خـاوەن جەسـتەی ڕێکوپێـک و سـەرنجڕاکێش و کەسـانی خـودان چـێژی ورووژێـنەر، بە (پـارەیەکی کەم (دۆلار) ئەو کەســانە دەدۆزنەوە، بەئاســانی و بێ گــرێ لەگەڵ جـووت دەبـن و لەپێنـاو تێرکـردنی چـێژی سیکسی. خۆیـان و ئـافرەتە جوانەکانیش لەپێناو بەدەستهێنانی بـڕێکی کەمی (پارە و نان) لەپێنـاو (مـانەوەی خـۆی و هاوسـەر و منـداڵەکانی) ئەم کـارە دەکـات. ئەم جـۆرە ئـافرەتە سێکسی_ خۆیـان دەفرۆشـن، لەپێنـاو بەدەسـتهێنانی پاڵپشـــتی دارایی بــۆ خـــۆیی و خۆشەویســـتەکەی. یەکێــک لەو ئافرەتـــانەی لە شـــەقامدا دەژیــت، دەڵێــت "بەزۆری مـــن و خۆشەویستەکەم لەسـەر ئەرکی ئەو پیاوە دەژیـن کە مـن سێکسی_

لەگەڵ دەکەم، بەزۆری ئەو پیاوەم بەکاردەهێنا بۆ کڕینی مادەی هۆشبەر، یان بەدەستهێنانی مادەی هۆشبەر و مەی بەشێوەی ڕاستەوخۆ بۆ خۆم و خۆشەویستەکەم".
(www.salon.com/mwt/feature/200805//call-girl/.).

لەنێو ڕۆمانەکاندا زانیارییەکی گرنگی بە خوێنەرەکانی دەدات و پێیان دەڵێت لەم وڵاتانەدا گەشتیاری سێکسی ـ ئازادە، تەنیا لەهەندێک شوێندا ناوی پارک و شەقام و یانەکانی شەوانیش دەهێنێت، وەکو ئەوەی نەخشەی شوێنەکانی دۆزینەوەی و پەیوەندیی بە ئافرەتەکانیان پێ بدات، فێری ئەوەشیان دەکات نرخەکانیان و جۆری پارەی وڵاتەکان چۆنە، شێوازی قسەکردن و زانینی زمان لەگەڵیان زۆر گرنگ نییە، چونکە زمان نابێتە ڕێگر لە گەیاندنی پەیامەکانیان و ڕاپەڕاندنی گوتارەکانیان.

لەکاتی گێڕانەوەی چیرۆکی هەندێک لە ئافرەتەکان ئەوەمان بۆ دەردەکەوێت کە زۆربەیان بە ئاگاداریی و ڕەزامەندی خێزانەکانیان ئەم کارە دەکەن، لەپێناو بەدەستهێنانی شتێک.

٢-٢١-٦ شەشەم: بیرەوەریی هەنووکە

ڕۆماننووس لەپێناو نووسینەوەی بیرەوەرییەکانی و گەڕان بەدوای کەرەستەی هەقیقی و زیندوو گەشت دەکات، خۆی بەشداری کردەی سێکسییە، بەڵام دەیەوێت نیشانی بدات ئەو نووسینەوەی ڕۆمانی ژیاننامەییەکانی لا گرنگتر و سەرەکی ترە. دەقەکان و کات و شوێن و کارەکتەرەکانیش هەمووی زیندوون و پەیوەندییان بە سەردەمی ئێستا هەیە. منی خوێنەر نەک شوێنەکان، بەڵکو کارەکتەرەکانیش و شوێنی ژیانیان و کەسایەتی و شوێنی کاریشیان دەناسمەوە. هەموو شتەکان (بیرۆکە و ڕووداوەکان و کات و شوێن و کارەکتەرەکانیش پەیوەندیان بەم سەردەمەوە هەیە).

٢-٢١-٧ حەوتەم: شتەکانی ئێستا دەگێڕێتەوە

هەمـوو گـێڕانەوەیەک پەیوەنـدی بە بیرهێنـانەوەی شـتەکانی ڕابـردووە، ڕابـردووی نێـو ئێسـتا، ڕابـردووی نێـو دوێـنێ و ڕابـردووی کۆن) هەیە، کەچی ڕۆماننووس بەڕاشکاوی شتەکانی نێو ئێستامان بـۆ دەگیڕێتەوە، کە هێشـتا لەنێـو بـیرەوەریی و بیرهـاتنەوەی ئـێمەی خـــوێنەردا نەبـــوونەتە ڕابـــردوو. لەنێـــو هـــیچ بیرەوەریـــیەک و گێڕانەوەیەکدا ئەوە بەدی ناکرێت ڕۆماننووس باسی سێکس و چێژ لەسـەردەمی ڕابـردووی کارەکتەرەکـان بکـات، تەنیـا لەگێڕانەوەکـانی شـەوی (ئێریڤـان)دا نەبێـت، یەکێـک لەکارەکتەرەکـانی شـوفێری بەرپرسـێکی سـەردەمی بەعسـە، ئامـاژە بە سـێکس و فێربـوون و چـێژ وەرگرتنی سێکسی لەوکاتیدا دەکات و دەبێژێت: لەوکاتیدا فێری ئەم کارە بووە، هەروەها پەیوەندیی نێوان خێزانی بەرپرسە بەعسییەکان لەگەڵ کەسانی دیکە، لەپشت سەری مێردەکانیان بۆ تێرکردنی چێژی سێکسی خۆیان، یان تۆڵەکردنەوە لە مێردەکانیان نمیاش دەکات.

٢-٢١-٨ هەشتەم: سێکسی حەڵاڵ

هــیچ ئامــاژەیەک بە سێکسیـ حەڵاڵ (نێــوان ژن و مــێرد/ هاوسەر) نەکراوە. لەکاتێکدا کارەکتەرەکان بەتەمەنن، پێ دەچێت خیزانـدار بـن، واتە کارەکتەرەکـان گەنـج و هەرزەکـار نـین، بەدوای چـۆنیەتی (فێربـوون و ئاشـنا بـوون بەکـردەی سـێکس) و (گوتـاری سێکس)ەوە بن. ئەوان کەسانێکن هەمان کردەی سێکسیان لەگەڵ ئافرەتـانی دیـکەی جیـاواز لەوڵاتی دیـکە دووبـارە کـردۆتەوە و هاوسەفەری ڕۆماننووس بوون، لە گەشتەکانی دیکەیان بۆ دەرەوەی وڵاتدا.

٢-٢١-٩ نۆیەم: سێکس وەکو پیشە و بە ئاشکرا و یاساییە

لەنێـو ئەم دەقــانەدا گوتــارێکی ڕاســتەوخۆ بــۆ شــەرعیەتدان بەپەیوەندیی سێکسی. لەسەردەمی گەشت و پیشەسازی گەشتیاریدا هەیە، کە (ئــافرەت) لەم وڵاتــانەدا بەشــێوەیەکی یاســایی لەنێــو شەقامە گشتییەکاندا لەنێو پارک و باخچەکاندا بەئاشکرا لەبەردەم پۆلیس کڕیار بۆ خۆیان پەیدا دەکەن.

بـانموونەی کەنەدا بهێـنمەوە ئـافرەت لەم وڵاتەدا ئـازادە و مـافی یاســاییان پێــدراوە، کە جەســەتی خۆیــان بەهەر ڕێــگەیەک بێــت و دەیانەوێت بەکاربهێنن، شوێنی لەشفرۆشی و قەحپەخانەکان ئازادن و ئاشــکران، بەڵام دەســتدرێژی بەزۆر و تونــد لەشــەقامەکاندا قەدەغەیە و بەدژی یاسا دادەنرێـت. تـاکو دەگاتە ئەوەی هەنـدێک بڵـێن "ئـافرەت مـافی هەیە سێسـکی خـۆی بفرۆشـێت وەکـو چـۆن دەتوانێـت توانـای زیـرەکی خـۆی بە کۆمپانیـایەک بفرۆشـێت، بـۆ نمـوونە ئەو ئـافرەتە پـارێزەرە، یـان بەرهەمە داهێنراوەکـانی وەکـو هونەرمەندێک دەفرۆشێتە مۆزەخانەیەک، یان فرۆشتنی وێنەیەک لەلایەن وێنەگــرێکەوە، چــونکە زۆربەی خەڵــک دەتــوانن کــردەی سێکســی ئەنجــام بــدەن بێ ئەوەی بخــرێنە زیــدانەوە، بــۆیە ئەمە وایکـردووە سـێکس بە پارە شتێکی نایاسـایی بێـت". (French,D and Lee,L, , 1998). هەروەها (د. جوزیلین ئیلدرز) بەڕێوەبەری بەشی پزیشــکی ســەربازیی لەئیــدارەی ســەرۆک (بیــل کلنــتن) لە ئەمەریکـادا بۆچوونەکـانی لەم بـارەوە بەم شـێوەیە ڕێکخسـتبوو و دەیگـووت: "ئـێمە دەڵـێین دامەزراوەکان جەستەکانیان دەفرۆشـن، ئەمە چەنـدە جیـاوازە لەگەڵ ئەوەی، کە وەرزشـوانەکان جەستەی خۆیـان دەفرۆشـن؟ ئەوان جەستەی خۆیـان دەفرۆشـن، هەروەهـا نمایشــکەرانی جلــوبەرگ و ئەکتەرەکــانیش جەســتەی خۆیــان دەفرۆشن". (www.Sexwrok.com/coalition/whatcountrieslegal.html.).

ئەم جەستە فرۆشتنە لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) هیچ پاڵپشتێکی یاسایی و ئەخلاقی نییە، لەهەمان کاتدا بە ئاشکرا لەیانەی شەوانەدا ئافرەتەکان جەستەی خۆیان دەفرۆشن و بەسی زۆریشی. لەڕێگەی ڕێککەوتنێکی ئێجگار کورتی نێوان چێژ بەخشەکە و چێژ وەرگرەکەیە ئەنجام دەدرێت. ڕۆماننووس لەم گوتاری دەقەکەدا دەیەوێت ئەوەمان پێ بڵێت جیهانی سەرمایەداری هەژارەکانی بەجۆرێک هەژار کردووە، ئافرەتەکان بەئاشکرا و لەشەقامەکاندا بەئاشکرا جەستەی خۆیان، وەکو پێکهاتەیەکی ئازاد بفرۆشن و ئەم فرۆشتنەش وەکو هەر کەلوپەلێکی ئاسایی نمایش دەکەن.

٢-٢١-١٠ دەیەم : ڕۆماننووس توێژەرەێکی کۆمەڵایەتییە

یەکێک لەو بابەتانەی پەیوەندییان بەنێوەڕۆکی دەقی ژیاننامەیی هەیە بریتییە لە ئایدیۆلۆژیا، ئەو شتانەی پەیوەندییان بە تێڕوانین و فکری کۆمەڵایەتی و لێکدانەوەی دەروونی و شیکردنەوەی کۆمەڵایەتی و تویژینەوە لە ئایدیۆلۆژیا هەیە. ئایا بەڕاستی ئەم مەسەلەیە لە ئەدەبی (لەشفرۆشی و داوێنپیسی)دا چۆن لێک دەدرێتەوە، بەڕاستی داوێنپیسی.کردەیەکەی تاکە کەسییە و دابڕاوە لە ژینگە و دەوروبەری کەسەکە و پێکهاتەی کۆمەڵایەتی و دامەزراوەکانی دەوڵەت و سەرچاوەکانی یاسا لەکۆمەڵگەدا. لێرەدا ڕووبەڕووی پرسیارێکی بنەڕەتی و سەرەکی دەبینەوە ئایا "ژیان لە ژیاننامەدا دەق بەرهەم دەهێنێت، یان دەق دەبێتە بەرهەمهێنانی ژیان. لەهەمان کاتدا بەزمانێکی ڕوون و سادە و ئاشکرا دەنووسێت، گوزارشت لەخودی خۆی دەکات، بڕوای بەناوی خۆی هەیە و سەربەخۆیی خۆی بەرجەستە دەکات، کە دەڵێن (من) ئەوە ئەو خۆیەتی قسە دەکات، بڕاوی بە نێوەڕۆکی پیرۆزی ڕاناوی کەسی یەکەمی قسەکەر هەیە. لەهەمان کاتدا کارێکی نەکردەیە هەموو شتێکیش لەبارەی خود بگوترێت". (فیلیب لوجون، ١٩٩٤، ١٧).

بەشـێکی زۆری ئەو ئافرەتـانەی تـووشی لەشـفرۆشی دەبـن، یـان ئەوەتە (پیشـە)یان بۆتە ئەم کارە و مێرد و کەسوکارەکەی پێی دەزانن و نەک ڕێگەی لێ ناگرن، بەڵکو ئاسانکاریی بۆ دەکەن، یان ئەوەتە ئەوانەی بەهـــۆی تووشـــبوون بەنەخـــۆشی و دۆخی لەشـــفرۆشی "بەکەلکی مێرکردن و هاوسەرگیری نایەن، بەپێی نەریتە پێوانەییەکانی کۆمەڵگەکانیان". (Burley,N and Symanski, R, 1981). ناچار دەبن لەم پیشەیە بەردەوام بن.

بـۆ نمـوونە لە ئەفریقـا ئەو ئـافرەتە گەنجـانەی منـداڵیان هەیە، تـووشی کێشـەی زۆر دێـن لەکاتی دۆزینەوەی هاوسـەر، لەنێـو گەلی (گانـدا) لە (ئۆگەنـدا) تـووشی نـاخۆشی و ئاسـتەنگی زۆر دێـن تـاکو هاوســەر بــۆ خۆیــان دەدۆزنەوە هاوســەرگیری یاســایی لەگەڵ ئەو ئافرەتە قەدەغەکراوە کە منداڵیی هەیە. لە سۆمالیش گەلی (میلایۆ) لەڕووی مێژوویـــیەوە حەرامیـــان کـــردووە بـــۆ جـــاری دووەم ژنی تەڵاقدراو مارە بکرێتەوە و هاوسەرگیری نوێ بکات، بەتایبەتی ئەگەر هۆکاری جیابوونەکەیان زینا بووبێت. لە سۆمال و میانمار ئافرەتێک کە کـون کرابێـت دەرفەتی مێردکـردنی بەنـیمچە نەبـوو حیســاب دەکرێت، لەزۆر کەلتووری جیاوازدا ئەو ئافرەتانەی منداڵیان هەیە، ڕووبەرووی دۆخی قـــورس دەبـــنەوە لەو کاتـــانەی دەیانەوێـــت هاوسەرێک بۆ خۆیان بدۆزنەوە. لەبەر ئەوە دەبینرێت ئەمە دەبێتە هۆکارێکی سەرەکی ئەو ئافرەتانە لەپێناو پەیداکردنی سەرچاوە و دارایی ژیانیان ڕوو لە لەشفرۆشی بکەن. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ٢٠١٨، ٣٢٩).

لە ڕۆمانی (خانمباز)دا لە گفتوگۆ و گۆڕینەوەی زانیاریی لەگەڵ (شـەوکەتە فەنـدی) کە شـارەزاییەکی زۆری لە پەیوەنـدیی لەگەل ئافرەتە لەشفرۆشـەکان هەیە و وانیشـان دەدات، ئەو لە دەموچـاو و جووڵەی ئافرەتەکاندا دەزانێت چ جۆرە کەسێکن. (ڕۆماننووس) کە بەئاشـکرا و شـانازییەوە بە زمانی (مـن/ ڕانـاوی کەسی یەکەمی تـاک)

قسـە دەکات و بیرەوەرییەکانی خـۆی دەگێڕێتەوە دەڵێت" وتـم: مـن هەر لەبــنەڕەتەوە نەمویســتووە خانمبــازی بــکەم و هەر دەمەویٚ لەگەڵ ژنێـک ڕابـوێرم.. وتی: ئەی بـۆچی لای مـن وەکـو کەسـێک خـۆت پیشــان دەدا کە زۆر حەزی لە خانمبــازی بێـت. وتـم: مـن لەســـەرەتاوە کە خـــۆم واپیشـــاندا و گوێبیســـتی ســـەربردە خانمبازییەکانـت بـووم، مەبەسـتم ئەوە بـوو، بچـمە نـاو دونیـای خانمبازی و لەنزیکەوە لێی تێبگەم، دواییش تێکەڵی خەیاڵی ئەدەبیی خۆمیـان بـکەم بـۆ نووسـینەوەی ڕۆمانێـک بەنـاوی خانمبـاز ". (خانمباز، ٢٣٤- ٢٣٥).

لە ڕۆمانەکـانی دیـکەشی (حەج و عـومرە، شــەوانی ئێریڤـان و شــەوانی بـاکۆ)دا هەمـان ئەرک و پیشــەی بەخـۆی بەخشـیوە، کە ئەرکێکی ڕۆماننووس و لێکۆڵینەوە و ئاخاوتن لەگەڵ لەشفرۆشەکانی هەیە، بۆ ئەوەی لە نهێنیی و شـتە شـاراوەکانی ئەو ئافرەتـانە بگات، کە شــتیان لەبـارەیەوە دەنووسـێت، لەکاتێکـدا مـن پـێم وایە ئەو لەبـارەی (پیاوەکان) پـتر شـتی نووسـیووە، کـردە و مەرام و گوتـاری سێکسی ـ لای نێرەکان پـتر ئاشـکرا دەکات. گرنـگ ئەو نایشـارێتەوە لەپێنـاو گەیشـــتنە زانیـــاریی و شـــێواز و چـــۆنیەتی بیرکـــردنەوەی کارەکتەرەکان لەگەڵ ئافرەتەکانیش جووت بێت و دەستبازی بکات و لەگەڵیــان دانیشــێت و لەزەت لەچــێژی سێکسی ـ جەســتەیان وەرگرێت.

گوتــاری ئەو لێکــدانەوە و دەرخســتن و نمــایش و بەکــردەوە بەرجەسـتەکردنی کـردەی سێکسـییە لای کارەکتەرەکان، دونیـایەکی تـایبەتی دروستکردووە. ئەگەر بەوریایی نەیخوێنینەوە پتر لە ئەدەبی (داوێنپیسی و سوک سەیرکردنی ئافرەت) دەچێت، بەلای منەوە ئەو لەتـک پەیڕەوکـردنی ئەم سـەرەتایە، کۆمەڵێـک تەوەرەی دیـکەی گرنگ و هەستیاری لەنێو دەقەکانی بەکارهێناوە لەوانە:

- پیاوە برسییەکانی سێکس چۆن لەپێناو بەدەستهێنانی چێژی جووتبوون پشت دەکەنە (نەریت و ئایین و شێوازی پەیوەندیکردن و جۆری ئافرەتەکان).
- ئایین و پەیوەندی نێوان ئیمان و نوێژ و مزگەوت و سێکس تەوەرەیەکی دیکەی ئەم گوتارە ڕاشکاوایە کە ڕۆماننووس ڕاستەوخۆ کاری لەبارەوە کردووە.
- ئافرەت کەرەستەیەکی جەستەیی کاریگەرە لەنێو ڕۆمانەکاندا، بەڵام لەکردەوەدا ئەو باسی پیاوەکان و ناخ و هەست و ڕەفتار و دەروون و کاردانەوە و بینین و زەوق و ڕەغبەتی سێکسیان دەکات، لەم بوارەدا کەمتر بەلای ئافرەتەکاندا چووە.
- ئەو بەزمانی (من/ خۆی و کەسی یەکەمی تاک) کە دەکاتە خودی ڕۆماننووس و بەکردەوەش ئەو بەسەرهات و بیرەوەرییەکانی خۆی و پەیوەندییە سێکسییە ئاشکراکانی خۆی دەگێڕێتەوە.
- ئەو هەموو ڕاستییەک لەبارەی خۆی ئاشکرا ناکات، وەکو ئەوەی لەبارەی (شەوکەتە فەندی) و (ئاکۆ و ئەمجەد مەندیل) و (نەوزاد دۆخین) و (ئازا) و(کاروان) و (سەیاح پەقرەج) و (شاگردی سەبری بازرگان) و (سەبری بازرگان) و (نەوزاد بێخەم) و (شێخ فەرهاد) و ئەوانی دیکە دەگێڕێتەوە.
- لەهەموو ڕۆمانەکاندا ڕۆڵی ئەرێنی و سازاندن و بەیەک گەیشتن و شیکردنەوەی پەیوەندییە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئەخلاقییەکان دەبینێت، ئەو وەکو ڕێبەرێکی شارەزای گەشتیاریی و سەرناس و ڕێگە نیشاندەر بۆ چۆنیەتی مامەڵە لەگەڵ ئافرەتە لەشفرۆشەکان هەڵسوکەوت دەکات، لەکاتێکدا

پێ ناچێـت ئەمەی لەبـارەی خـۆی و پەیوەنـدییەکانی لەگەڵ ئافرەتەکـان دەیگێڕێـتەوە هەمـوو شـتە هەقیقەکـان بێـت، هەرچەنـدە ئەو ئـازادە لە نووسـینی ڕۆمانەکانیـدا هەقـیقەت و خەیاڵ چۆن تێکەڵ دەکات و چۆن بەسەرهاتەکان دەگێڕێتەوە، بەڵام لەبەر ئەوەی ئەو تەکنـیکی (ڕۆمـانی ژیاننـامەیی) پەیـڕەو دەکات، پێویستە هاوسەنگی لەڕاستی ئاشکراکردن لەبارەی (منی ڕۆماننووس) و (ئەوانی کارەکتەرە) دروست بکات.

٢- ٢٢ گان بەرانبەر گۆشت

دەگەڕێـمەوە سـەر ئەو دیـاردەی بـاوەی لەنێـو ڕۆمانەکـانی (د. کەمـال سـەعدی) تۆمـارکراون، بـۆیە دەڵـێم تۆمـار کـراون، چـونکە لەهەندێک شوێن و گێڕانەوەدا ئەو خۆی وەکو (شاهیدێکی بەشدار لەنێو ڕووداوەکان و کردەوەکانی سێکس و پەیوەندیی چێژ بەخشین) نیشان دەدات، بۆیە (تۆمار) لەم دۆخەدا کە بریتییە لە چاودێریی و نووسینەوە و گێڕانەوەی بەئەمانەتی گفتوگۆی کارەکتەرەکان لەگەڵ خـودی بنووسـدا، ڕێـک کـردەی (تۆمـاکردنی ڕووداوەکـان و بیرەوەرییەکانمان) نیشان دەدەن.

ڕۆماننووس لە (خانمباز)دا باسی خۆی دەکات و نایشارێتەوە لە شوێنێکی گشتی و لەبەردەم خەڵک و لەیانەی شەواندا بەم شێوەیە باسی پەیوەنـدی سێکسی۔ خـۆی لەگەڵ ئافرەتێکی گەنج دەکات و دەڵێت "لەئامێزم گرت و لە شـوێنی خـۆم هەنـدێک سـەمام لەگەڵ کرد، دوایـیش دەمم خستە نـاو دەمی و وەکو ئاشق ماچم کرد. کە ماچم کرد، پێی ناخۆش بـوو، وتی: ئێرە شوێنی کارە، ئەگەر بتەوێ ڕابوێریت، کات و ساتی خۆی هەیە، نیزامی کارکردن لێرە ڕێگامان پێ نادات لەگەڵ میوانەکان دەستبازی بکەین". (خانمباز، ٢٠٤).

لەباسێکی دیکەدا ڕۆماننووس لەبارەی هاوڕێیەکانی دەڵێت "لەیەکەم چرکە کە ئێوەم بینی لەکاتی وەرگرتنی کلیلی شوقەکە، هەمووتانم هەڵسەنگاند، پیاوە درێژەکە لە مرۆڤ نەدەچوو، وەکو ئاژەڵ هەڵس و کەوتی دەکرد، کە گەرماوەکەم پیشاندا، دەستی بۆ سمتم درێژ کرد و دەمی لێم نزیک کردەوە، ویستی ماچم بکات، بێ ئەوەی بزانێت من ڕازیم، یان نا. پیرە مێردەکەی تریش بەوە نییە کە پیرە، زۆر چاو حیزە، تا ڕۆیشتم چاوی لەسەرم لانەبرد. پێشتریش یەکتریمان بینیوە، ماوەیەک پێش ئێستا لەگەڵ هاوڕێیەکی لەخۆی بەتەمەنتر هاتنە ئێریڤان و شوقەیان لە من گرت. ئەوکات لەبەرچاوی هاوڕێکەی پەلاماری دام، ویستی بە زۆری سێکسم لەگەڵ بکات.

منیش وتم: ئەی تۆ چێت کرد؟

وتی: ئیشی ـ ئێمە وایە، هەندێکجار گەشتیاری وامان بۆ دێت، دەبێ بەرگەیان بگرین و تێیان بگەیەنین کە لێرە هیچ شتێک بەزۆری نابێت. ئەوانەی بۆ پارە سێکس دەکەن، زۆرن و شوێنەکانیشیان دیارە، زۆربەیان ژنی ڕووسی و ئۆکرانی و جۆرجین، هەندێکیشیان ئەرمەنی و ئێزدین. ماوەیەکیشە ژنی ئێرانیش بۆ سێکسکردن دێنە ئێرە و ماوەیەک لێرە دەمێننەوە و ئەم کارە دەکەن و هەندێک پارە بۆ خۆیان پەیدا دەکەنەوە و دوایی دەگەڕێنەوە وڵاتی خۆیان". (شەوامی ئێریڤان، ١١٧).

٢-٢٣ هەست کردن بەبێ دەسەڵاتی

لاوازیی هەست دۆخێکە مرۆڤ تووشی بارێکی دژوار دەکات، ئەگەر ئەم بێ دەسەڵاتییە ببەسترێتەوە بە ساتەکانی سێکسکردن، ئەوە مەسەلەکە ئاڵۆز و قورستر دەبێت. ڕۆماننووس لە وەسفێکی دیکەدا بەم جۆرە ساتی سەما کردن دەگێڕێتەوە و دەڵێت: "کە سەمام لەگەڵ سارا ئازەری دەکرد و لەئامێزی دابووم، هەستم بە بێ

دەسەڵاتی خۆم دەکرد، چونکە نەم دەتوانی گوزارشت لەناخی خۆم بکەم و ئەوەی دەمەویّ پێی بڵێم". (شەوانی باکۆ، ٤٦).

ئەم لاوازییە جۆرێکە لە دانپیانان، کە ئەو لە چرکەیەدا شتێکی پێویست بووە بەڵام بەهۆی لاوازیی و نەبوونیی ئەو خۆی بێدەسەڵات وەسف دەکات. ئەو ساتانەی پیاو دەخزێتە باوەشی ئافرەت و سنوورەکانی نێوان دوو جەستە دەسڕێنەوە، ئەم هەستە لەبەر ژمارەیەک هۆکار دروست دەبێت. گوتاری هەستێکی دەروونییە و ئەو ڕاستگۆیانە تۆماری کردووە.

٢-٢٤ شەرم

"کەسەیری چاوەکانی ئاکۆم دەکرد، دەمزانی لە من زیاتری پێ خۆشە، لەگەڵ ئەو کچە سەماکەرانە سەما بکات و دەستە ئارموشیەکانیان بگوشێت، بەڵام لەشەرمان نەیدەزانی چی بکات، لەوە دەترسا ئەگەر ڕۆژێک باسی نوێژ و ڕۆژووم بۆ بکات، ئەمەی بەچاو دابدەمەوە و گاڵتەی پێ بکەم". (شەوانی باکۆ، ٤٧).

لێرەشدا دۆخی دەروونی کەسەکان ئاماژە پێکراوە، گوتاری (شەرم و گاڵتەکردن و کردەوە و ئیمان و هەڵسوکەوتیان) بەرجەستەیە.

٢-٢٥ سەیرە

تا لەسەر زاری ئەحمەد ئەم قسە و بۆچوونە لەبارەی ئاکۆ بە ڕۆماننووس دەڵێت: "سەرم لەو برادەرەی تۆ دەرناچێت، ئەگەر مەشروب ناخواتەوە و سەما نەکات بۆچی هاتۆتە ئێرە؟!". (شەوانی باکۆ، ٤٧).

کەسێک کە سیفەتەکانی لەگەڵ یانەی شەوان و ڕابواردن نەگونجێت بۆچی ئەم جۆرە گەشتانە دەکات و دەچێتە شوێنێک کە لەگەڵ واقیعی ئەو ناگونجێت، یان ڕۆماننووس دەیەوێت ئەوەمان بۆ ئاشکرا بکات ئەو کەسە لەڕووی ئیمانەوە لاواز و دووڕوو و سەرلێشواوە.

٢-٢٦ تەگبیری کچەکان لە هەولێرەوە

(ئـازا) پـێش بڕیـاری سـەفەر لەگەڵ ڕۆمـاننووس قسـە لەبـارەی سـەفەری بـاکۆ دەکەن، دەڵێـت "ئەوە بـۆ مـن لـێگەڕێن، هەنـدێک سەماکەر دەناسم، لە چەنەقەلا ئەوانم ناسی، ژمارەی مۆبایلەکانیانم لەلایە، کە گەیشـتینە ئەوێ، پەیوەنـدیان پێـوە دەکەم و داوەتیـان دەکەم..." (شەوانی باکۆ، ١٠٠).

لە گوتاری چێژ بەخشی- ئەم وێنەکردن و گێڕانەوە سێکسـیانەی پــڕ لە جــووڵە و لەزەت و گەرمبــوونەوە و هەســتبزوێنی دەروونی ئەوەمان بۆ ساخ دەبێتەوە:

یەکەم: ڕۆماننووس دەیەوێت نیشانی بدات، ئەو هەر تەنیا ماچ و دەستبازی لەگەڵ ئافرەتەکان ئەنجام داوە.

دووەم: ئــافرەتەکە ڕۆمــاننووسی لەباوەشــکردووە، نەک ئەو ئافرەتەکەی لەباوەش کردبێت.

سێیەم: ئافرەت ڕووتە، جەستەی ڕووتە و یەکێکە لەو نمایشـە چێژ بەخشانەی، کە نیشانی دەدات پیاو دەتوانێت لەزەتێکی زۆر لەم دۆخ و وێنە و نمایشانە وەرگرێت.

چوارەم: گوتاری (ئازا) ئەوەیە کە پێشتریش ئەو بۆ هەمان دۆخ گەشــتی بــۆ ئەو وڵاتە کــردووە و پەیوەنــدیی تەلەفــۆنی لەگەڵ سـەماکەرەکانی ئەوێ هەیە، ئەمەش نیشـاندانی دەدات، کە پیـاوی کورد چەندە تامەزرۆی ئەم کەش و گوتارە سێکسیەیە.

پێـنجەم: (ئـاکۆ) خـاوەنی گوتـارێکی جیـاوازە، نـوێژ دەکـات و مەشروب نـاخواتە، کەچی دەیەوێـت بەشـداری لەم کەش و دۆخە

سێکسییە بکات، لەکاتێکدا ئەوانی دیکە ئەم ئامادەبوونەی (ئاکۆ) بەشتێکی نەگونجاو و نادروست دەزانن، گوتاری ئێرە، گوتاری ڕابواردن و لەزەت و تێکردنی چێژی سێکسییە، نەک (نوێژ و نەخواردنەوەی مەی و ڕانەبواردن).

شەشەم: کەسێک لەنێو ئەو قەرەباڵغییە و ئاپوورەی کچانی ڕووتدا، چۆن شەرم دەکات، ئەگەر شەرم دەکات بۆچی ئەم جۆرە گەشتانە دەکات، لەکاتێکدا ئەوان لەهەولێرەوە لەسەر ئەوە ڕێککەوتوون پەیوەندیی بە کچە سەماکەرە لەشفرۆشەکان بکەن و بۆ ڕابواردن دەچنە ئەم وڵاتە.

حەوتەم: ڕۆماننووس خۆی بەشەرمەزار دەزانێت بەهۆی نەزانینی زمانی ئافرەتە لەشفرۆشەکە، خۆی بەشەرمەزار دەزانێت و هەست بەلاوازیی دەکات، گوتاری سەرکۆنەکردنی خۆی تێدایە. ئەو خۆی سەرزەنشت دەکات، کە خۆی فێری تورکی نەکردووە، ئەگەر نا ئێستا دەیتوانی پڕ بەدڵی خۆی هەست و ناخی خۆی بە جوانی و بەهێزیی و کاریگەرییەوە بۆ ئەم ئافرەتە دەربڕێت. وەکو ئەوەی ئەو گفتوگۆ و دەربڕینی هەستەکانی گەشتی کردووە، نەک بۆ ڕابواردن.

لەکاتێکدا مافی هەموو مرۆڤ و گیانەوەرێکە سێکس بکات، بەڵام چەوسانەوەی ئابووری باڵادەست وای لە گەنجەکان کردووە، لەم مافە سروشتییە بێبەش بن و بۆیە لەچوارچێوەی نەریتی دواکەوتوو ڕێگە بەوە نادرێت لەدەرەوەی دامەزراوەی هاوسەرگیری سێکس بکرێت. (صالح بن الهوری، ٢٧ مارس ٢٠١٦، https://azulpress.ma/%D8%AA%D8%AD%D9%82% /). لەڕاستیدا زۆر لەو پیاوانەی لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) هەن، بێ ئەوەی ئاماژە بەم جۆرە گوتارە بکەن، بەڵام خۆیان بەچەوساوەی دامەزراوەی هاوسەرگیری و خێزان دەزانن، بۆیە لەکەشوهەوای خێزان ڕادەکەن و گەشت دەکەن و دونیایەکی دیکەی ئازادی پڕ لەچێژ و سێکس

دەدۆزنەوە و ماوەیەکی کورت بەخۆشی تێیدا بەسەر دەبەن، کە گوتاری خۆشی ئەم ساتانە گوتاری کردەی بەدەستهێنانی (ئافرەت و جووتبوون و چێژ و سەما و چێژ لە ئاخاوتن و گێڕانەوە)یە.

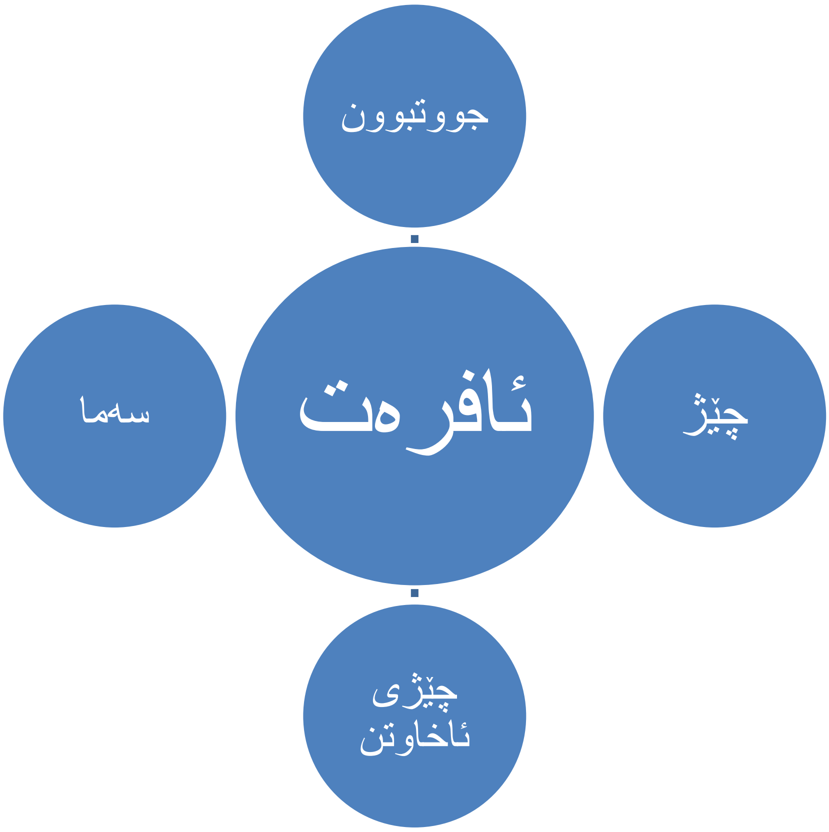

لە پیرۆ لەنێو هۆزەکانی (شاراناوا Sharanahua) دیاردەیەکی سەیر هەیە و ئەویش بریتییە لە ڕۆشنبیریی ڕاوچییەکان. بەواتایەکی دیکە ئەم کەلتوورە (گانە بەرانبەر پێدانی گۆشت). لە پیرۆ ڕاوچییەکان کەرەستەی سێکسی. خۆیان دەردەهێنن، تاکو ئافرەتێک پەیدا بکەن، ئەمەش لەڕێگەی پێدانی گۆشت بە ئافرەتەکان بەدەست دەهێنن. بۆیە (جانێت سیسکیند)، کە زانایەکی ئەنسرۆپۆلۆژییە و لێکۆڵینەوەی لەبارەی ئەم هۆزانە کردووە سەرسامی خۆی دەردەبڕێت و دەڵێت نەگەیشتۆیە هیچ بەڵگەیەکی یەکلاکەرەوە، کە ئافرەتەکان ڕەغبەتی سێکسیان لەپیاوەکان کەمترە، یان پتر، ئەوان ڕەغبەتیان ئەوەیە گۆشت بەدەست بهێنن. کەچی لەئاماژە بە قسەی ئافرەتێک لەنێو لێکۆڵینەوەکەیدا دەڵێت: پێدانی

شـتێک، یـان پێ بـژاردنەوەی دارایی بەرانـبەر سـێکس، پارێزگـاریی لەکـردەی سـێکس دەکات لەو کاتەی لەگەڵ پیاوێکی دەوڵەمەنـد دەخەوێت، ئەمە سەرنجراکێشە وەکو چۆن لەگەڵ پیاوێکی جەستە بەهێز دەخەوێت. واتە ئاسایشی دارایی هیچی لە ئاسایشی جەستەیی کەمتر نییە. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام. میستون، ٢٠١٨، ٣٢٠).

ئەگەر بگەڕێینەوە سـەر لێکـدانەوە مێژووییەکـان دوو دۆخی جیاواز، یان لەڕاستیدا ناهاوسەنگ لەبواری سێکسی. لەنێوان نێر و مێ، پیاو و ئافرەت دروستبووە، کە بەشێکی هەرە زۆری پەیوەنـدیی بەپێکهاتەی جەستەیی و ژینگەی کۆمەڵایەتی و پێگەی ئابوورییەوە هەیە. ئەم بـوارە لەنێـو پەیوەنـدییە ئایینەکـان و کـۆمەڵایەتی و تـاکەکەسی و خـێزان و کۆمەڵگەشـدا ڕەنـگی داوەتەوە، کە (پیاو پـتر بەدوای سێکس و ئەنجامدانی سێکسەوەیە) و (ئافرەتیش پتر بەلای فرۆشـتنی سێکسـەوە بـووە). واتە (پیـاو بەرانـبەر تێرکـردنی چـێژە سێکسـییەکانی و ئەنجامـدانی کـردەی سـێکس) شـتێکی داوەتە (ئافرەتەکە)، یان ئەو کەسەی سێکسی لەگەڵ کردووە. هەنـدێک ئەم دۆخە بە (خێر) لەڕوانگەی ئایینەوە دەبەستنەوە. تەنیا ئەوانەی (سـێکس لەگەڵ گیـانەوەر دەکەن، لەڕوانـگەی ئـایینەوە دەڵـێن خـواردنی بدێ بۆ ئەوەی گوناهـت پێ نەگات). واتە پێدانی شتێکە بەرانبەر ئەنجامدانی شتێک، کە (گوناهە، سنوور بەزاندنی سروشتی و پێشـێلی یاسـایی و ئەخـلاقی لەخـۆ دەگرێت و بنەمـای ڕێککەوتـنی شەرعی هاوسەرگیریی تێک دەدات).

٢-٢٧ بەدیهێنانی دوو شت

لە ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی)دا دوو بەدیهێنانی شت بەدی دەکرێت:

یەکەم: پیاوەکان لەپێناو بەدەستهێنانی چێژ، بیر لە (گەشت، دۆزینەوەی جەستەی جوان و شۆخ و شەنگ و ئینجا بەدیهێنانی چێژ) دەگەڕێن، ئەمەش زۆر بەئاسانیی و بێ هیچ گرفتێکی (یاسایی و کۆمەڵایەتی و کەلتووری و ڕەوشتی) لەڕێگەی (پەیوەندیی کەسی و لە شەقام و بەئاشکرا بەپێدانی پارە) بەدەست دەهێنن. (ئاکۆ) بەڕاشکاوی بە ڕۆماننووس دەڵێت "ئێمە پارەی خۆمان داوە، باهەندێکی تریش لەگەڵیان بین". (شەوانی باکۆ، ٨٧). لەهەمان دەقدا بەم شێوەیە دۆخێکی دیکەی بەدەستهێنانی چێژ لەڕێگەی پێدانی پارە دەکرێ. بەم جۆرە شتەکان دەگێڕێتەوە "کە وام وت، لەسەر جێگایەکەی هاتە خوارەوە، ویستی پەلاماری یەکێکیان بدات. توند دەستم گرت و پێم وت: نەکەی دەستی لێ بدەیت، ئەگەر دەتەوێ لەگەڵی بیت، سەد مەنانی بدەرێ، ئەوجا چێ لێدەکەیت بیکە.

کە وام وت، بەسەرسوڕمانەوە وتی: تۆ چی دەڵێی، سەد مەنات زۆرە، بەو بڕە پارەیە دوو ڕۆژ نان دەخۆین. وتم: کەواتە لێیان دوورکەوە و بچۆوە ژێر سەرچەفەکەت و بۆ خۆت بخەوە. من ئەوانەم بۆ خۆم هێناوە نەک بۆ تۆ. ئەویش وتی: ئەی تۆ چەند پارەت پێداون؟

وتم: سەد دۆلارم پێیان داوە، ئەگەر تۆش دەتەوێ لەگەڵ یەکێکیان بیت، دەبێت سەد مەناتی بدەیتێ. وتی: نابێ سەد دۆلارەکە لەجیاتی منیش بدەیت؟ وتم: من ئەو پارەیەم لەجیاتی خۆم داوە، ئەگەر تۆش بتەوێ لەگەڵیان ڕابوێری، دەبێ پارەی خۆت بدەیت. کەوام وت، چووە لای کەنتۆری جلەکان و سەد

مەناتی لە گیرفانی پانتۆڵەکەی دەرهێنا. پارەکەی بەلاوە زۆر بوو، لەتاوان، دەستەکانی دەلەرزین، دوو دڵ بوو لەوەی ئەو پارەیەی بداتێ، چەند جارێک دەستی هێنا پێشەوە و دواتر دەیکێشایەوە. .. ئەویش بەرقەوە سەد مەنتاکەی خستە ناو دەستی کچە ئەسمەرەکە و لە ئامێزی خۆی گرت و بردیە سەر تەختی نووستنەکە. جلەکانی خۆی داکەند و تەنیا بە فانیلە و شۆرتێک مایەوە و دەمی خستە ناو دەمی و لێوەکانی دەمژی. بەدەستێکی مەمکەکانی دەگوشت و دەستەکەی تریشی. خستبووە ناو قوزی و میتکەی دەگوشت....". (شەوانی باکۆ، ٨٥).

لێرەدا و لەدەقەکانی دیکەشدا ئەم جۆرە دۆخە دووبارە دەبنەوە و نموونەیەکی ڕاستەقینەن کە ئافرەتان لەپێناو پارە جەستەتی خۆیان دەفرۆشن و تەنیا کێشەیەک لەبەردەم هەندێک لەپیاوەکان نرخەکەیە، کە لەڕاستیدا پارەیەکی ئێجگار زۆریش نییە.

دووەم: ئافرەتەکان لەپێناو بەدەستهێنانی (پارە) جەستەی خۆیان دەفرۆشن. لەسەرجەم دەقەکانی (کەمال سەعدی) هیچ جۆرە هۆکارێکی دیکە لای ئافرەتەکان بەدی ناکرێت، کە جەستەیان دەفرۆشن، تەنیا (پارە) نەبێت.

لەهەمان کاتدا (عیزدەین چاو حیز) بەسەرهاتی پیاوێکی کوردی بەتەمەن دەگێڕێتەوە، کە لەیەکێک لە گەشتەکانیان هاتوونەتە ئێریڤان و لەوێ دەچنە لای ئافرەتێک، بەم جۆرە بیرەورەییەکانیان وەکو شتێکی ڕاستەقینە دەڵێت : "بۆیە لەگەڵی هاتووم پیاوێکی بەتەمەنە و تەندروستی زۆر باش نییە، نەشتەرگەری دڵی بۆ کراوە، ئەگەر ماندوو بێت تەندروستی تێک دەچێت. کەوام وت، لەمەبەستم گەیشت. وتی: مەبەستت ئەوەیە سێکسیش بکات و هیچیشی_ لێ نەیەتە، وایە؟. هاورێکەشم وتی: بەڵێ ئەوەم دەوێ. ئەویش وتی: بۆ کەسی وەکو تۆ، گانی بەپێوە باشە. ئەویش وتی ئەوە

چۆن دەبێت؟ ئەویش وتی: تۆ ناتەوێ بتشێلم و دوایش گانی خۆت بکەیت و هیچیشت بەسەر نەیەت؟ برادەرەکەشم وتی: بەڵێ هەر ئەوەنـدەم دەوێ، بەڵام شـتێکی تـریش هەیە حەزدەکەم بیزانیـت. ژنەکەش وتی: چیـیە؟ ئەویـش وتی: مـن تەنهـا پـانزە درامـم پێـیە. ژنەکەش پـێی وت: تـۆ دەتەوێ بەپـانزە درام بتشـێلم و گانیشـت بدەمێ. ئەویش وتی: مـن و تـۆ هەردووکمـان کـوردین، لەبەر خـاتری کوردایەتی، ئەو بڕە پارەیەم لێ وەربگرە و هیچ دەنگ مەکە. ئەویش پارەکەی لێ وەرگرت و لەگەڵی چووە ژووری شێلان و منیش چوومە ژووری پێشوازی و لەوێ چاوەڕێم کرد.

منـیش بەپێکەنیـنەوە بەعـیزەدین چـاو حـیزم وت: پـێم نـاڵێی گانکردن چ پەیوەندییێکی بە کوردایەتییەوە هەیە"، (شەوانی ئێریڤان، ١١٠-١١١).

لەم گێڕانەوەیەدا گوتاری ڕاپەڕاندنی چەند مەبەستێکمان بۆ ڕوون دەبێتەوە، لەوانە:

یەکەم: پیـاوێکی بەتەمەن سەرکێشیـ بەژیـانی خـۆی دەکـات، لەپێناو چێژ وەرگرتن لەڕێگەی جووتبوون لەگەڵ ئافرەتێکدا.

دووەم: ئـافرەتەکە کـوردە، لەپێنـاوی پـارەدا جەسـتەی خـۆی دەفرۆشێت، ئەو چێژ بەرانبەر پارە بە پیاوێکی بەتەمەن دەفرۆشێت.

سێیەم: کـوردەکە دەیەوێـت پـارەیەکی کەمـتر لەنرخی ئاسـایی بە ئـافرەتەکە بـدات و ئەویـش بە پـارەکە ڕازی دەبێـت، جۆرێـک لە هەست و سۆزی هاوکاریی تێدایە.

چوارەم: ڕۆماننووس (کـوردایەتی و گانکردن) وەکـو دوو بەهـای جیـاواز بەیەک دەبەسـتێتەوە و لەهەمـان کاتیشـدا گومـان دروسـت دەکـات. پیـاوەکە لەپێنـاو گەیشـتنە مەبەسـتە کەسـیيەکەی زاراوەی

(کـــوردایەتی) بەکاردەهێنێـــت، ئەمەش ســـووکایەتییە. گوتـــارەکە لەکـــردەوەدا کـــردەی ســـووکایەتی و بەنـــزم ســـەیرکردنی ئەم زاراوەیە ڕادەپەڕێنێت. پەیامی گوتارەکە ڕوونە، کە مرۆڤ لەهەموو دۆخێکدا دەیەوێـت لەپێنـاو بەرژەوەنـدی خـودی خـۆی پەنـا وەبەر هەمـوو شتێک ببات. ئەو کوردایەتی بەرانبەر (چێژ) وەرگرتن لە جەستەی ئافرەتەکە بەکار دەهێنێت.

لە پـیرۆ ڕاوچیـیە هەقیقییەکـان لەڕێـگەی نمایشیـ ئەنـدامی نێرینەیان و پێدانی گۆشت دەستکەوتی ڕاوەکانیان، ئافرەتەکان ڕازی دەکەن لە گەڵیان جووتبن، ئەمە نەریتێکی باوی ئەم هۆزانەیە. لەنێو دەقی (شـــەوانی ئێریڤـــان)دا ڕۆمـــاننووس (پیـــاوێکی نەخـــۆش) و (کـوردایەتی) و (پـازدە مەنـات) بە ئـافرەتەکە دەبەخشـێت، لەپێنـاو بەدەستهێنانی ڕەزامەندی جووتبوون.

سـێکس و جەسـتە، کـڕین و فرۆشـتن، داهـات و دەسـتکەوت و پێـدان و وەرگـرتنی شـتێک بەرانـبەر شـتێک لەنێـو (سـەیرکردن، بەکارهێنـانی زمـان و گفتوگـۆ و ئاخاوتنەکان و دەسـتلێدان و کـردەی هەقـیقی سـێکس) لەنێـوان نـێر و مێـدا بەدی دێـت. ئەمـانەش هەرچەنـدە کـردەیەکی مرۆیی و هەستێکی شاراوەی ناخەکی سـەیر و کـاریگەریی خـودی مـرۆڤە، لەهەمـان کاتیشـدا کە دێـتە دەرەوەی جەســتە، ئاســاییە وەکــو جەســتەیەکی هەســتپێکراوی بیــنراوی دەرەوەی نێو جەستە هەقیقییەکە هەستی پێ بکرێت. بۆ نموونە:

هەموو کەسێک هەست بەوە دەکات دیاردەی لەشفرۆشی لەنێو هەنـدێک شـوێن لە هەولـێر و شـارەکانی دیـکەدا قەدەغەی نـیمچە هەسـتپێکراوە. لەنێـو (ڕاگەیانـدن و فیلمەکانـدا، لەنێـو ڤیـدیۆکانی گـۆرانی و وێـنە فۆتـۆگرافیی و تەنیـا لە هەڵسـوکەوت و ڕەفتـاری هەندێک کەس و قسەی ڕۆژانەدا هەست بە بزواندن و جووڵاندنی هەستی سێکسیـ دەکرێت. ئەمە لەکـردەوەدا جەسـتەی سێکسـییە

لەدەروەی جەستە هەقیقییە سێکسییە سروشتییەکەدا بەکاردێت. هەمــوو ســاتێک و چــرکەیەک سێکسیـ شــەرعی ڕێگەپێــدراوی هاوسەرگیری دەبینرێت، هەستی پێ دەکرێت و بقەش نییە، بەڵام دیسان کردەیەکی بقە و قەدەغەکراوە.

لە ڕۆژهەڵاتدا بینینی جەستەی ئافرەت/ مێ قەدەغەیە، بۆیە ئەو گەنجانەی خەون بە سێکسەوە دەبینن، دەیانەوێت یان خۆیان بۆ (بەهەشـت بەکوشـت بـدەن، کە پـڕە لە حـۆری)، یـان دەیانەوێت بەرەو (بەهەشتی ئەوروپای پڕ لە سێکس و جوانی و ئافرەتی ڕووت) سەرکێشی بکەن و بە قاچاغ بچنە ئەو وڵاتانە. لەکاتێکدا لەم وڵاتانە بینینی جەستەی ئافرەت شتێکی ئاساییە، ئەو لەزەت و کاریگەریی و کارتێکردنەی نییە، کە لای نێرێکی ڕۆژهەڵاتی هەستی پێ دەکرێت. بەواتـایەکی دیکە جەسـتەی قەدەغەنەکـراوی ئـافرەت هەمـان ئەو کـاریگەرییەی نیـیە، کە جەسـتەی قەدەغەکـراوی داپـۆشراوی ژێـر بـاڵاپۆشی ڕۆژهەڵاتی هەیەتی. جەسـتەیەکی ڕووت، زۆربەی نهێنـیە چـێژ بەخشــەکانی ســادە و ئاســایی دەردەکەون، بەڵام جەســتەی داپـۆشراو، پـڕە لەنهێـنی چـێژ بەخـش. ئەمەش وایکـردووە نـێری ڕۆژهەڵاتی برسی بینینی جەستەی ئافرەت بێت.

ئافرەت لە ئەمەریکا هەموو لاشەی لەدەرەوەیە، بەڵام نایەوێت کەس گۆی مەمکی ببینێت و ئەمەی پێ عەیبە، بە پەڕۆیەکی تەنک و بچووک تەنیا کەرەستەی زاوزێ و مەمکی داپۆشیووە. لە فیلمەکاندا پیاوەکـان بەڕووتی دەردەکەون و کۆمیـان بەدەرەوەیە، بەڵام گەر و گونیـان کەمـتر بەدیـار دەکەوێـت. لە ڕۆژهەڵاتـدا خەون بینـین و شەیتانی بوون، ئەنجامدانی سێکسە لەنێو خەوندا. واتە لەڕێگەی خەونەوە فـێر دەبـن و سـێکس بەکـاردەهێنن، لەکاتێکـدا لە ڕۆژئـاوا سـێکس دیـاردەیەکی ڕۆشـنبیرییە، لە قوتابخانەکان دەخوێنـدرێت، دیـاردەیەکی بــقە و مەترسـیداری سزا بەخشیـ ئـاییی و ئیمـان و کۆمەڵایەتی نییە.

پێمان سەیر دەبێت کە (شێخ ڕەزا) ئەوها بەزەقی ناوی ئەندامی نێرینە و مێینە دەهێنێت و کارەکتەرەکان جوێن بارانی سێکسی-دەکات. زۆر لەشاعیرەکانی دیکە بۆ ئەوەی خۆیان لەم قەدەغەبوونە بپارێزن، وەسفی جوانی و شۆخی کچ و دڵدارەکانیان دەکەن. لەچیرۆکدا باسی لەزەت و لێکنزیکبوونەوە دەکەن، بەڵام ناگەنە ئەوەی کردەی سێسکی و ڕووتبوونەوە و وەسفی جەستە بکەنە گوتاری دەقێکی ئەدەبی. (فەرهاد پیربال) لە ڕۆمانەکانیدا باسی ڕابواردن و چێژ دەکات، بەڵام ناگاتە بەکردەوە نیشاندانی کردەی سێکسی-، یان ئەدەبێکی داوێنپیسی- بەرهەم ناهێنێت، یان بچێتە خانەی دەقی سێکسی. هەر (فەرهاد پیربال) لە (منداڵباز)دا وەسفی ئەم دیاردە و هۆکارەکانی لەنێو کۆمەڵگەی هەولێر دەکات، ئەمە تاقە دەقە کە بەم تایبەتمەندیی و ناوونیشان و ڕووداوەکانییەوە باسی ئەم دیاردە سێکسییە بکات. (فەرهاد پیربال) وەکو فەلسەفە و هۆکاری دەروونی و کۆمەڵایەتی و سیاسی شیکاری ئەم دیاردەی لەنێو ڕۆمانەکەی کردووە. ئەوەی ئەو دەیڵێت پتر فەلسەفەیەکی بێ فەلسەفە و تیۆرە. ئەو بەرەو شیکاری دیاردەکان چووە، ئەو کۆمەڵگەی شیکار کردووە و کەسەکان شیکار دەکات، ئەو هونەری ڕۆمانی بەقوربانی گێڕانەوەی و تێکەڵی لەنێوان ژیاننامە و ڕۆمان و داهێنانی ئەدەبی نەکردووە.

لای (کەمال سەعدی)یش تایبەتمەندییەکی هەیە و گرنگییەکی زۆر بە (گێڕانەوە و تەرخانکردنی دەق بۆ گەیشتنە سێکس و دۆزینەوەی سەرچاوەکانی سێکس و ئینجا سێکسکردن و ئینجا ئاشکراکردنی ناخ و ئاراستە و گوتاری نێرانەی پیاوی کوردستانی بەشێوەیەکی هێندە سادە کردووە، ئەگەر وریا نەبین لێمان تێکەڵ دەبێت، لەنێوان (فکری دەق و گوتاری ڕاپەڕاندنی پەیامێکی کۆمەڵایەتی و ئەخلاقی و ناکۆکیی دەروونی مرۆڤەکان) و گێڕانەوەی بیرەوەریی گەشتکردن.

ڕۆمــــاننووس لە ناوونیشــــانەکانییەوە نمایشــــێکی ڕاشــــکاوی پەیوەندیکردن و بەدەستهێنان و ئەنجامدانی سێکس دەکات، تاکو دەگاتە هەمـوو وێنـاکردن و گفتوگـۆ و گـێڕانەوەی بەسـەرهاتەکان و وەسـفی کەسـەکان و هەتـا نـاوی هەنـدێک لەکارەکتەرەکانیشی ـ پەیوەنـدییان بە سێکسـەوە هەیە وەکـو (عـیزەدین چـاو حـیزن) و (نەوزاد دۆخین)... تاد.

لە ژیاننـامە نووسـینەوەدا "ڕاسـتگۆیی نووسـەر بەرەسـەنایەتی لە گوزارشت و دەربڕین دەبەسترێتەوە" (محمد غنیمی هلال،١٩٦٢، ٧٧٦).

دەتـوانم بڵـێم یەکێـک لەبنەمـا و کەرەسـتە و هۆکـارە دیارەکـانی ســـەرکەوتووی دەقنـــووس لەم دەقـــانەدا ئەوەیە بێ تـــرس، بێ شـاردنەوە، بێ بـادانەوە و گوێـدانە پەیوەنـدییە کەسـییەکانی لەگەڵ کارەکتەرە زینـدووە هەقیقییەکان بەشـێوەیەکی ڕەسـەن و دروسـت کـردار و سـیفەت و ڕەفتـار و ڕەغـبەت و دەسـتبازیی و جووتبنەکـانی هەمـــووانی هێنـــدە لەنـــزیکەوە نمیـــاش کـــردووە، مـــرۆڤ کە دەیـانخوێنێتەوە وەکـو ئەوەی لەدیـار فیلمـێکی سـینەمایی ڕووتـدا دانیشتبێت.

ئەم ڕاستگۆییە، بەشێکی بنەڕەتییە لەسەرکەوتن و چێژ و ئازایەتی و ڕەچـاونەکردنی پەیوەنـدیی کەسی لە گـێڕانەوەی بەسـەرهات و پەیوەندییەکانیان لەگەڵ ئافرەتە لەشفرۆشەکان و نیەتی نێرانەیان بۆ دامرکاندنەوەی ناخی گڕگرتووی سێکسیان لە ڕێگەی (بینین، دەست لێدان، ماچکردن، دەستدانە ئەندامی زاوزێی ئافرەتە داوێنپیسەکان و خستنەناویان) ئەمانەش لە ڕێگەی (پێدانی پارە)، (یان خۆشەویستی وەکـو پەیوەنـدییەکانی سـەیاح پەقـرەج لەگەڵ دوو ئـافرەتی خـێزانی یەک پیاو) و (نامە نووسینی ماستەر) و (گەشتکردن)... تاد.

٢-٢٨ لەشفرۆشی پیشەیە

لە وڵاتە گەشـــتیارییەکاندا، لەو وڵاتـــانەی بـــاری ئـــابووری و داهاتیان کەمە، دیاردەی لەشفرۆشی باوە، تەنیا هەندێک ئەمە بە (پیشـە و کارێکی ڕەوا) دەزانـن. ئافرەتێکی تەمەن ٣٦ ساڵی لە نیڤادا دەڵێـت "بـۆ مـاوەی سێ سـاڵ خەریـکی کـاری لەشـفرۆشی بـووم، کارەکانم بەباشی ڕانەدەپەڕاند، کڕیارەکانم بێزار دەبوون، بەڵام توانیم دەست بەکارەکەمەوە بگرم، ئەو ماوەیە بە بەشێک لەژیانی سێکسی خـۆم دانـانێم، ئەمە تەنیا "پیشـەیەک" بـوو لەمـاوەیەکی پێویسـتدا کردم. هیچ شوێنێکم نەبوو ڕووی تێ بکەم، ئافرەتەکانی دیکەش بۆ مـن وەکـو خێزانیـان لێهـاتبوو". نـاتوانین وەکـو مەسـەلەیەکی ئایـدیۆلۆژی سـەیری ئەم شـتانە بکەیـن، بەڵکـو نەریتە ئەخـلاقی و سیاسـییەکان لەبارەی لەشـفرۆشی پەیوەستە بە تواناکانی ئافرەتەوە بۆ بەدەستهێنانی سـەرچاوەکانی ژیانیان، لەچوارچێوەی دیاریکردنی دابـونەریتە کـۆمەڵایەتیی و ئایینیەکانـدا. (د. دیفیـد ام. بـاس، د. سیندی ام، میستون، ، ٢٠١٨، ٣٢٥).

لەڕۆمانی (خانمباز)دا دەیان ئاماژەی لەم جۆرە بەدی دەکرێت، کە ئافرەتەکان لەپێناو (پارە) وەکو پیشـەیەکی باوی ئەم سـەردەمە کاری لەشـفرۆشی دەکەن، ئافرەتێکی عەرەبیش بۆ تێرکـردنی چێژی خۆی دەچێتە شوێنەکەی شەوکەتە فەندی، ئەوانە لەڕاستیدا بەپێی زانیارییە ئاماژە پێکراوەکانی نێو گێڕانەوەی بیرەوەرییەکانی ڕۆماننووس کە نەک هەر تەنیـا ئاگاداری پەیوەنـدییە سێکسـییەکانی خـۆیەتی، بەڵکـو وردەکـاری پەیوەنـدیی و کـردەی سێکسی- ئەوانی دیـکەش دەزانێت و موو بەمووی بابەت و ڕەفتار و هەڵسوکەوت و چۆنیەتی چوونە لای ئافرەتەکانیش دەزانێت و ڕووداوەکان بەچـاوی خـۆی دەبینێـت، کـردەی زۆربەی سێکسـەکان لەیەک شـوێنی بچـووکی هاوبەشدا ئەنجام دەدرێن. لەم ڕۆمانەدا لە گفتوگۆیەکی کراوەی بێ

پەنادان و شاردنەوەی زانیارییەکان دەڵێت: "وتی: بارێک بکەوین، ئەوسا ژمارەی تەلەفۆنی خۆمت دەدەمێ. وتم: دەمەوێت تاکو بەیانی لەگەڵم بمێنیتەوە. وتی: دەزانم، لەیلا پێی وتوومە، تۆ چۆنت پێ خۆش بێت، وا دەکەم، بەڵام دەبێ دوو هەزار جونەیم بدەیتێ.

وتم: کە هاتیتە لام، ئەو پارەیەت پێدەدەم. وتی: بەڵام پێویستە ئێستا سەد جونەیم وەکو پێشەکی بدەیتێ نەوەکو پەشیمان ببیتەوە و لەگەڵ کچێکی تر دەربچیت. منیش دەستم خستە ناو گیرفانم و سەد جونەیم بۆ دەرهێنا و دامە دەستی: وتم: هیوادارم لەگەڵم ڕاستگۆ بیت، بەڵێنەکەت بەجێ بهێنیت". (خانمباز، ٢٠٦- ٢٠٧).

لەم گوزارشت و گێڕانەوە و زانیاریانەی باسی وردەکاریی چۆنیەتی ڕێککەوتنی خۆی لەگەڵ (کچێک !!) نەک (ئافرەتێك) دەکات، لێرەدا ئەو وشەی (کچ) بەکاردێنێت، کە ڕوونە ئەمە وەسف و پێناسەی کەسایەتی ئەو کەسە دەکات کە (کچە)، گەنجە، (ئافرەت) نییە، مێردی نەکردووە، یان کون نەکراوە، یان زۆر گەنجە. ئافرەتەکە لەپێناو بەدەستهێنانی بڕێک پارە لەگەڵ (ڕۆماننووس) ڕێک دەکەوێت کە هەموو شەوەکە تاکو بەیانی لەبڕی (دوو هەزار جونەیە) کە پارەیەکی میسرییە لەگەڵی بمێنێتەوە، ئەو چی و چۆنی پێخۆشە لەگەڵی دەکات.

لەهەمان کاتدا لە دۆخێکی دیکەدا ڕۆماننووس پێچەوانەی (سێکس بەپارە) بەسەرهاتێکی دیکەمان بۆ دەگێڕێتەوە، کە کچێک پاکیزەیی خۆی پاراستوە و لە یانەی شەوانەش کار دەکات، دوا گوێگرتن لە چیرۆکی ناخۆشی ئەم کچە کە لەلایەن دۆستێکی هەڵخەتێنراوە، سەد دۆلاری ئەمەریکی پێ دەدات، بۆ ئەوەی بەم پارەیە بگەڕێتەوە وڵاتی خۆی، یان بەڵێنی پاراستنی کچێنی خۆی پێ بدات و دەڵێت "کچێکی پاکیزەیە، هاوڕێیەکی فێڵی لێ کردبوو بەناوی کارکردن لەگەڵ خۆی هێنابووی بۆ ئەوێ، ئەو کچێکی بەشەرەف

بوو، نەیدەویست کاری لەشفرۆشی بکات، بۆیە بەزەییم پێی هاتەوە، ئێستاش کە بیرم دێتەوە، زۆر خەفەتی بۆ دەخۆم. سەد دۆلاری ئەمەریکیم دایە و پێم وت: هیوادارم خۆڕاگر بیت، خۆت بەدەستەوە نەدەیت و بۆ پارە لەگەڵ هیچ کەسێک نەخەویت. ئەگەر خۆت ویستت لەسەر نەبێ، کەس ناتوانی بەزۆری خۆی بکاتە خاوەنت. بەزۆر پارەکەی لێ وەرگرتم، بەڵێنی پێدام کە ئابڕوی خۆی بپارێزێت و بۆ پارە لەگەڵ کەس نەخەوێت". (خانمباز، ٢١١).

لەنێو جیهانێکی بێ سنووری لەشفرۆشیدا ئەم ئافرەتە چۆن بەم جۆرە دەیەوێت خۆی بپارێزێت، دەقنووس چۆن بیرۆکەی هاندانی کچەکەی بۆ دێت، بۆ ئەوەی خۆی ڕابگرێت و خۆی بەدەستەوە نەدات و بۆ پارە جەستەی خۆی نەفرۆشێت. لەکاتێکدا ئەو خۆی (جەستە کرە). جیاوازییەکی گەورە لەنێوان گوتاری (گەڕان بەدوای دۆزینەوەی کچێک بۆ شەو ڕابواردن) و گوتاری (هاندانی کچێک بۆ پاراستنی پاکیزەیی و ئابڕووی خۆی) هەیە. بۆیەشە (سەبری بازرگان) بەڕاشکاوی ئەو گومان و گریمان و نەگونجانەی بەم شێوەیە پێ دەڵێت "تۆ چوویتە میسر ـ ڕابوێریت یان بۆ ئەوەی ببیتە توێژەری کۆمەڵایەتی و چارەسەرکردنی کێشەی ئەو لەشفرۆشانە؟!". (خانمباز، ٢١١).

لەبیری نەکەین ئەدەبی ڕۆمانی گێڕانەوەی بیرەوەریی، پشت بە کەرەستەی جۆراوجۆر دەبەستێت لەوانە :

یەکەم: ئەدەبی سۆزداریی، دوای ئەوە سۆز ملکەچی سۆز لەکاری هونەریدا دەبێت، لەوە دەردەچێت کە هاوارکردن و سەرسامبوون و گریان و وشە بۆ دەربڕین و گوزارشتی ڕاستەوخۆ بێت، ئەگەر دەربڕینێکت لەنێو گوزارشتی ئەدەبی بینی لاواز بوو، پێویستە لێی دەرباز بیت.

دووەم: ئەدەبی گوتـار، ئەمە سـوود بەخشـینە، شـیعری ئـایینی دەگـرێتەوە، جـۆری دیـکەی گوتـاری سـیاسی و چـیرۆک و شـانۆ و مەسەلەی گشتی و شوێنی لەشفرۆشی نیشان دەدات.

سـێیەم: ئەدەبی دڵخۆشـکردن لەوانە شـانۆگەری تـرس و پێکەنیناوی و شیعری خۆشەویستی.

چـوارەم: ئەدەبی فێرکـاریی. پـارچە شـیعرێکی بەرز و جـوان کە لەگەڵ ئەزمـوونەکە ناگونجێـت، کەچی ئەمە لەڕاسـتیدا مەبەسـتی خودی شاعیر نییە. (عبدالعزیز شرف، ١٩٩٨، ٣٣-٣٤).

لەم جۆرە دەقەدا لەهەندێک شوێن بە خەیاڵ و دەستکرد بێت، یان ڕاستی ئەم جۆرە جیاوازییە لەگێڕانەوەی بەسەرهاتەکاندا بەدی دەکرێـت. وەکـو پێشـتریش ئاماژەمـان پێکـردووە ڕۆمـانی ژیاننـامە هەقـیقی و خەیاڵیشـە. نووسـەر دەتوانێـت لەتەک گـێڕانەوەی بیرەوەرییەکانی خۆی، ژیانی کارەکتەرە هەقیقییەکان بۆ دروستکردنی کەشێکی سەرکەوتوو، وێناکردنێکی ئەدەبی گونجاو، زمانێکی کاریگەری گێڕانەوە لە ڕۆماندا خەیاڵ تێکەڵی واقیع بکات، بەڵام نابێت ئەوە لەبیر بکات، بابەتەکان دەگەڵ یەکدا نەگونجاو بن، یان بیرۆکەی یەکەم بیرۆکەی دووەم ڕەت بکاتەوە.

ئەم چوار خاڵەی ئاماژەمان پێکردووە، دەکرێت بەشێک بن لە کەرەستەکانی پێکهاتە و دروستکردنی کەشێکی گونجاو لەنێو دەقدا، لەهەمان کاتدا دەکرێت ئەمانە ببنە هۆکار بۆ شێواندنی دەقەکەش، کاتێک هاوسەنگی و بەیەکەوە هەڵنەکردنی بابەتەکانی تێ دەکەوێت.

٢-٢٩ سیاسەت و باڵادەستی پیاو

لەمێژوودا ئافرەت قوربانی نێو سیاسەت بووە، گەلێک دیاردەی سیاسی هەن هانی بڵاوبوونەوەی بەدڕەوشتی و تێکچوونی شیرازەی کۆمەڵایەتی خێزان دەدەن، تەنیا هەندێک سیاسەتی ئابووری هەیە، بەکردەوە بەکارهێنانی ئافرەت وەکو کارگەر و سەرچاوەیەکی ئابووری و داهاتی خێزان و تاک نمایش دەکات. ئەو وڵاتانەی ئابوورییان خراپە و داهاتی تاک زۆر نزمە، منداڵ و ئافرەت وەکو دوو کەرەستەی سیاسی بەکار دەهێنرین لەپێناو داوێنپیسی. و لەشفرۆشی و سەربازیی و بڵاوبوونەوە و فرۆشتنی مادە بێ هۆشکەرەکان و تاد. تەنیا بازرگانی بەسێکس یەکێکە لەو دیاردە بەربڵاوانەی جیهانی ئەمرۆی بەخۆی مژوول کردووە. بەکارهێنانی ئافرەت لەبواری هەواڵگریی و چاودێریی بەسەر کەسان و دامەزارە و دەوڵەتە نەیارەکانی یەکتر.

لەنێو سیاسەتدا ئافرەت وەکو کەرەستەیەکی هەرزان بۆ بەدیهێنان و ڕاپەڕاندنی جۆرێک لەگوتاری سیاسی و خواست و چێژی پیاو بەکاردەهێنرێت، ئافرەت لەزۆر بواردا دەبێتە قوربانی و کەسێکی ڕاوکراو. "ئافرەت وەکو کەرەستە و کەلوپلە، وەکو شتێکی سێکسی. مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت، بەپێی بۆچوونەکانی هەندێک بیرمەند ئەمە بۆتە هۆکار بە ئەوەی لەنێو سیاسەتدا پێگە و باڵادەستی پیاو بەسەر ئافرەتدا بەهێز و پتەو بکات". (Dworkin, A and Levi,A, , 2006).

لە وڵاتێکی وەکو بۆرما و پاکستان و هیندستان و کەمبۆدیا و تایلەند بازرگانی کردن بە سێکس شتێکی بەربڵاوە. ئافرەتە گەنجەکان دەکرێنە ئامانج و وایان لێ دەکرێت لە دۆخێکی هەژاری خراپدا بژین، لەم بوارەشدا سیاسەتێکی هەمەجۆری پڕ لە فرتوفێڵ بەکاردەهێنن، لەوانە پێدانی گفتی زۆر، کە دۆخی ژیانیان باش

دەکەن و کاریان بۆ دەدۆزنەوە و یان باس لە پێدانی هەندێک پارە بە دایک و باوکی کچەکان دەکەن تاکو هانیان بدەن باشتر بەکاریان بهێنن، یان فرۆشتنیان بەشوێنی لەشفرۆشی فراوانتر بێت، ئەمەش بەگشتی لەرێگەی بەرتیل و پارە بە پۆلیس و پاسەوانی سنوورەکان ئەنجام دەدرێت. (د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، ۲۰۱۸، ۳۲۸). بۆ زیاتر زانیاری لەبارەی بازرگانی کردن سێکس و سیاسەت و دەسەڵاتی پۆلیس لەم وڵاتانەی ئاماژەمان پێکردووە، بڕوانە (Burley,N and Symanski,R, , 239, 1981, 74).

ترەمپ و سزای یاسایی بەهۆی دەستدرێژی سێکسی- دژی ئافرەتێک، کە ئەمە بەئابڕووچوونێکی نوێی ئەم سەردەمە دادەنرێت، ئابڕووچوونەکانی (بیل کلنتن) لەوێ بوەستێت. گەلێک لەڕووداوە سیاسییەکانی دونیا پەیوەندیی سێکسی- ژێربەژێریان تێدایە و دواتر دەبێتە کارتێکی سیاسی دژی یەکتر بەکاری دەهێنن.

(ئیشلی ئەلیکساندرا دوبری) بانگەشەی ئەوەی کردووە، کە لەیەک جار ئەنجامدانی کردەی سێکسی لەگەڵ (ئیلیوت سبیتزر)ی پارێزگاری نیۆیۆرک ۳٤۰۰ دۆلاری وەرگرتووە. لەکاتێکدا ئەو ئافرەتانەی لە یانەی (The Emperors Club VIP) کار دەکەن لەهەر کاتژمێرێکدا نزیکە ۱۰۰۰-۳۰۰۰ دۆلار لەبڕی جوانی و سەرنجراکێشان و شارەزاییان لەم کارە وەردەگرن. کەچی ئەو یانانەی ئەم ئافرەتانە بەکاردەهێنن نیوەی پارەکە بۆخۆیان دەبەن.

سیاسەت هەتا ئێستاش پتر لەژێر هەژموونی کەسایەتی و عەقڵیەتی پیاو دایە، ئەمە وایکردووە پیاو بەهەموو هێز و توانایەوە چاو ببڕێتە جەستەی ئافرەت بەواتای (سێکس). بۆیە ئەم سیاسەتەی پیاو لەبارەی ئافرەت پەیڕەوی دەکات، بەشێکی پەیوەستە بە (جوانی و چێژی سێکس و ورووژاندنی سێکسی- و جەستەی خودی ئافرەتەوە).

با لامان سەیر نەبێت هەندێک جار ئافرەت هەر تەنیا لەپێناو پارە لەشی خۆیان نافرۆشن، بەڵکو وەکو ئامرازێک بەکاری دەهێنن بۆ بەدەستهێنانی کار و پلەیەکی موچەخۆری، یان پلە بەرزکردنەوە و گۆڕینی پیشە و پلە، هەروەها دیاردەیەکی دیکە بەناو "دابەشکردنی ڕۆڵ Csating Couch " کە جۆرێکە لەقسەی نەستەق لەبارەی ئەکتەرەکـان و چـۆنیەتی پێشکەشـکردنی خـزمەتی سێکسی_ بە دەرهێنەرەکانیـان لەپێنـاو ئەوەی ڕۆڵێکیـان لەنێـو فیلمەکانیـان پێ ببەخشـن. (مـارلین مـۆنرۆ) دان بەو ڕاستییەدا دەنێت و ئاشـکرای دەکات، کە سێکسی لەگەڵ پیاوە خاوەن دەسەڵاتەکان کردووە، بۆ ئەوەی ئاسانکاریی بۆ بکەن تاکو بچێتە نێو جیهانی هۆلیۆد و ڕۆڵی سـەرەکی لە فیلمەکـان پێ بـدەن، هەرچەنـدە ئەمە جـۆرێکە لە لەشفرۆشی. لەهەمان کاتدا (جۆلیا فیلیپس) کە مەدالیای ئۆسکاری بەدەستهێناوە و لە کتێبەکەی بەناوی (You'll Never eat Lunch in This Town Again) دان بەم ڕاستیەدا دەنێت. ئەمە هەر لە ئەمەریکادا وا نییە، بەڵکـو لە هیندسـتانیش هەمـان شـت ڕویـداوە. لە بەرنـامەی تەلەڤزیـۆنی "مەترسـیدارترین داواکراوەکانی هینـد" لەپێنـاو پێـدانی ڕۆڵ لە بۆلیـۆد هەمـان شـت جەخـتی لێکراوەتەوە. ساڵی ٢٠٠٦یش لە چین ئەکتەری چینی (شـانگ یـو) ئەویش دان بەوەدا دەنێت لە ڕێگەی سێکس لەگەڵ بەرهەمهێن و دەرهێنەرەکـان ڕۆڵی پـاڵەوانی لە فیلمەکـان بەدەسـتهێناوە. (www.npr.org/templates/story/story.php?storyld-6924667).

کێشـەکانی ترەمـپ و ئەو پەیوەنـدییە سێکسـیانەی هەیبـووە، بەشی زۆریـان پەیوەنـدیی بە هـێز و پـارەوە هەیە. لەدوایین دادگـایی کردنـدا "**دۆناڵد ترەمپ، سەرۆکی پێشووی ئەمەریکا ڕایگەیاند چاوەڕێ دەکات دەستگیر بکرێت. دادگەی نیویۆرک لەدۆسیەی ترەمپ و دوو ژن دەکۆڵێتەوە، کە گوایە، "بەرتیلی "پێداون بۆ ئەوەی پەیوەندیی سێکسی نێوانیـان ئاشـکرا نەکەن و ترەمـپ لە ئابڕووچوونەکـانی بپـارێزن.**" ئەمە هەواڵی مـانگی ئـازاری ٢٠٢٣ بـوو، ترەمـپ لەسـەر تـوڕە

کۆمەڵایەتییەکەی خۆی، لە پۆستێکدا باسی لەوە کرد، چاوەڕێ دەکرێت دەستگیر بکرێت. بەکردەوە دادگای مەنهاتن تۆمەتەکەی دژی ترەمپ ساخکردەوە و سزای دارایی درا.

لە ٩ی حوزەیرانی ٢٠٢٣ سەرۆکی پێشووی ئەمەریکا داوایەکی نوێی دژی نووسەر (جین کارول) تۆمار کردووە، کە مانگی ڕابردوو بەتۆمەتی دەستدرێژی سێکسی. و سووکایەتی بڕیاری دا بەبڕی پێنج ملیۆن دۆلار وەکو باج بداتە ئەم ئافرەتە نووسەرە. پارێزەرەکانی ترەمپ دەڵێن بڕیاری دادگا درۆی تێدایە، بۆیە داوای پێداچوونەوە دەکەن.(https://aawsat.com/%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%A7%D9%84).

لە نێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعیدی)دا باسی پەیوەندییەکانی لە هەولێر و گەشتکردنەکانی بۆ چەند وڵاتێک بەمەبەستی بینین و کۆبوونەوە و جووتبوون لەگەڵ ئافرەتە لەشفرۆشەکان دەکات. لەوێ بەدوای دونیای ئاڵۆز و ڕابواردن و سێکس و مێژوو و جەنگ و ناکۆکی سیاسی نێوان وڵاتەکاندا دەگەڕێت، سەردانی بەشی کوردی ڕادیۆی ئێریڤان دەکات. لە ڕۆمانی شەوانی ئێریڤاندا لەشێوەی گێڕانەوەدا باسی مێژووی سیاسی و کۆمەڵایەتی و جەنگی نێوان (ئەرمینیا) و (ئازەربایخان) دەکات. لەنێو ڕووداوەکانی دیکەدا باسی هەندێک گەشتیاری سیاسی دەکات.

دەڵێت: "پیاوە عەرەبەکە لەقسەکردن و ڕەفتاری دیاربوو، بەرپرسێکی گەورە، یان کەسێکی دەوڵەمەندبوو، ئەوانی دانیشتبوون، حیسابیان بۆ قسەکانی دەکرد. بەکاروانم وت: تۆ هەست ناکەیت ئەم ژنە هاوڕێی ئەو پیاوە زەنگینەیە؟ ئەویش وتی: بەڵام ئەو پیاوە زۆر بەتەمەنە، سێ تەمەنی ئەوی هەیە، لەپیریان دەموچاوی چرچ و لۆچ بووە. وتم: ئەو بەدوای پارەکەوەیەتی، کاری بە دەموچاوی نیە!" (شەوانی باکۆ، ١٢٨)، یان دەڵێت: ئەم دوو تاوەرانە هی دۆڵاند ترەمپی سەرۆکی ئەمەریکایە. دیارە ئازەربایجانیش وەکو وڵاتی

ئێمە لەژێر هەژمووونی ئەمەریکایە؟ گوتی: پێشتر بەشێک بووین لەیەکێتی سۆڤیێت، بەڵام لەساڵی ١٩٩٠ ئەمەریکا پشتگیری کردین بۆ جیابوونەوە و ڕاگەیاندنی سەربەخۆیی، لە بەرامبەردا لەو کاتەوە هەژمووونی لەسەر دەسەڵاتی سیاسی پەیداکردووە و دەستی بەسەر نەوتی ئێرە داگرتووە و دۆناڵد ترەمپیش ئەم دوو تاوەرە بازرگانییەی لێرە دروست کردووە. (شەوانی باکۆ، ١٢٥).

یان لەکاتی تێپەڕینیان بۆ گەشت لە ئێران ئەم گفتوگۆیە سیاسییە لەنێوان کوردێکی دانیشتووی ئەودیو و گەشتیارەکان دروست دەبێت : "کە ئێوە لە باشووری کوردستان لە ٢٠١٧/٩/٢٥ بۆ پرسی سەربەخۆیی کوردستان ڕیفراندۆمتان کرد، ئێمەی کوردانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، بە پەرۆشەوە چاودێریمان دەکردن. ئەوکات لە سەتەلایتی کوردستان گوێم لەو سرووده نیشتیمانییە بوو، بەو بۆنەیەوە پەخش کرا." ئەم ئاخاوتنە ئاراستەی (کاروان) کراوە، کە هونەرمەندێکە و سرووودی بۆ ڕیفراندۆم گووتووە و لەم گەشتەدا بەشدارە کە بۆ (باکۆ) دەچن و لەوێ دوور لە سیاسەت و هونەر خۆیان تێر دەکەن.

مەبەستم ئەوەیە هەرچەندە ئەم ڕۆمانانە بۆ بابەتی (سێکس و ڕابواردن) لەنێو بیرەوەریی گەشتیاریدا تەرخان کراون، بەڵام دووریش نین لە بابەتی سیاسی و گێڕانەوەی ڕووداوی سیاسی و مێژوویی، یان بوونی چەند کارەکتەرێک کە نمایشکەری دۆخی سیاسی و کەسایەتی سیاسین، لەوێشدا لە نێو گەشتەکەدا ئامادەن. دووانیان کە بەرپرسی مام ناوەندی کوردن و لەهەرێمەوە بۆ گەشت چوونەتە ئەو وڵاتانە، بە وێنەگرتنەکانی (ئاکۆ) تەنگاو دەبن و نایانەوێت وێنەی ئەوان لەهیچ شوێنێک بڵاوبێتەوە. وێنە ڤیدیۆیەکی (ئاکۆ) دەربکەوێت، چونکە دواتر ناحەزەکانیان لێیان لە هەڵلا دەدەن و تووشی کێشە دەبن.

لە ڕۆمـانی (خانمبـاز)دا (ڕۆمـاننووس) کە خـۆی کـارەکتەری سـەرەکی گـێڕانەوەی بەسـەرهاتەکان و گفتوگـۆیە لەگەڵ کارەکتەرە هەقیقییەکـان (شـەوکەتە فەنـدی) کە خەباتکـارێکی سیاسـییە و خانەنشینی سویسرا و هەرێمی کوردستانیشە دەڵێت: "جارێ با واز لەگێڕانەوە و تۆمارکردنی سەربووردە سیاسییەکان بێنین، هەندێک بـاسی ژیـانی خانمبـازی خـۆتم بـۆ بکەیـت؟ وتی: منـیش ئەوەم پێ خۆشـە، چـونکە لە سیاسـەتکردن لە دەربەدەری و ماڵوێرانی بەولاوە هـیچم پێ نەبـڕا، ئەگەر ئەقـڵی ئەمـڕۆکەم هەبـووایە، بـۆ یەک سەعاتیش کاری سیاسیم نەدەکرد". (خانمباز، ١٧).

ڕۆمانی ژیاننامە وایە، بابەتێکی هەقیقی و کەسایەتییەکی هەقیقی و شـوێنی ڕاسـتەقینە و کات و بەسـەرهاتی واقیعی بەکار دەهێنێت، قسـەکەر بیرەوەریـیە ڕاسـتەقینەکان بەکەمێـک تێکەڵکـردن لەگەڵ خەیاڵی هونەریانەی ڕۆماننووسی و دەربڕین و وێناکردنی هونەریانەی ئەدەبی دەگێڕێـتەوە. (ڕۆمـاننووس) پـاڵەوانی قسـەکەری سـەرەکی ڕۆمانەکەیە، هەر خۆی شتەکان دەگێڕێتەوە، تۆماری بیرەوەرییەکانی خۆی کردووە و دەڵێت: "بڕیارم دا گشت بەسەرهاتە خانمبازییەکانی تۆمـار بـکەم و لە نـزیکەوە چـاودێری بـکەم و بـیکەمە پـاڵەوانی ڕۆمـانێکم لەبـواری خانمبـازی دوور لە ژیـانە سیاسـییەکەی". (خانمباز، ١٩).

(عـیزەدین چـاو حـیز) لەگـێڕانەوەی بیرەوەرییەکـانی لەگەڵ بەرپرسانی سەردەمی بەعس لەپێش ڕاپەڕینی ١٩٩١دا دەڵێت: "ناڵێم هەموویـان، بەڵام زۆربەی ئەو بەرپرسـانەی کە کـارم لەگەڵیـان کـردوون گەواد و ژن حـیز بـوون، خۆیـان لە گـێلی دەدا، دەزانی بـۆ؟ وتی: چونکە لە ڕێگەی ژنەکانیانەوە دەچوونە پێشەوە. منیش وتم : کە گرتە ڤیدیۆکەی نێوان سەرۆکی ئەنجوومەنی تەنفیزی و ژنەکەی بڵاوبـۆوە، چی ڕوویـدا؟. وتی: حکـوومەت سـەرۆکی ئەنجـوومەنی تەنفیزی لە پۆسـەتکەی بەخشی. و بۆ پلەیەکی تـر بەرزی کـردەوە و

وەکو ڕاوێژکاری ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بۆ شاری بەغدا گوێزرایەوە". (شەوانی ئێریڤان، ٣٧).

لەکردەوەدا سیاسەت و سێکس دوو بابەتی ئاڵۆز و تێکەڵکراوی دونیای ئێستان. ئەم ئاراستەیە لەهەندێک بواردا وەکو بابەتێکی ئایدۆلۆژیش لەنێوان گروپە سیاسییەکاندا بەکاردێت. گروپیە ئایینییەکان بەمەبەستی ڕیسواکردن و هێرشکردنە سەر عەلمانیەت ئەم بابەتە دەبەستنەوە بە ئازادی کۆمەڵایەتی و ئازادی ئافرەت، تەنیا باڵاپۆشی و مۆدێرن بە دژە ئیمان دادەنێن.

عیلمانییەکانیش دەیانەوێت کۆیلەبوونی ئافرەت بە ئایین ببەستنەوە و ئایین بەسەرچاوەیەکی ڕاستەوخۆی پاشکەوتن و دابڕان لە هاوچەرخبوون و بەکارهێنانی جلوبەرگ و کارکردن و بەشداری ئافرەت لەبوارە جیاکانی کۆمەڵگە دابنێن. لایەنە چەپڕەوەکان هێرش دەکەنە سەر هەردوو ئاراستەی ئیستغلالی سەرمایەداری و ئایینی و بەکارهێنانی ئافرەت وەکو کەرستە و کەلوپەل بۆ گەرمکردنی بازاڕی سیاسی و بازرگانی و بەرهەمهێنان و کۆیلەکردنی ئافرەت. هەندێک نووسەریش ئافرەت وەکو کەرەستەیەک بۆ ڕازاندنەوە و ورووژاندن لەنێو دەقەکانیان بەکاردەهێنن، کە لەڕاستیدا لەجیاتی داکۆکی لەمافەکان ئافرەت، ئافرەت وەکو کەرەستەیەکی هەرزان بۆ نمایش و کارتێکردن لەسەر خوێنەرەکانیان بەکاربهێنن. باسی جوانی ئافرەت و ئافرەت وەکو جەستەیەکی پڕ چێژ و مردن بۆ ئافرەت دەکەن، لەپێناو بەکارهێنانی ئافرەت وەکو جەستەیەک لەشێوەی کەلوپەلێک، نەک وەکو کیانێکی سەربەخۆی خاوەن ئیرادە.

لەم ڕۆمانانەی (کەمال سەعدی) زۆر بەدەگمەن هەست بە بوونی ئافرەت وەکو (کیانێکی سەربەخۆی خاوەن ئیرادە) دەکرێت، بەشی هەرە زۆری ئافرەتەکان لەپێناو ئەوەی وەسفی (پیاوە برسییەکانی سێکس) بکات، کردۆتە کەرەستەیەکی هەرزان و

جەستەیەکی ئاسان بۆ بەدیهێنانی گوتاری (ڕاوی سێکسی. بە پارە) و گەیشتنە مەبەست لەڕێگەی (پارە) و تاکە نمایشێکی خۆشەویستی لەنێوان خودی ڕۆماننووس و کچێک دەگێڕێتەوە، کە لەویشدا هیچ هاوسەنگیی و گونجانێک لە تەمەن و خانەوادە و کەلتوور و ئیمان و فکری جیاوازی نێوان خۆی و کچەکە بەدی ناکرێت، بۆ؟

یەکەم: قسەکەری پیاو خێزاندارە و کوڕەکەی گەنجە و کچەکەش لەتەمەنی منداڵەکانی ئەو دایە.

دووەم: کچەکە ئیماندارە و بڕوای بەئایین و ئیسلام چوونە حەج و عومرە هەیە، ئەویش پێچەوانەی ئەو بڕاوی بەم سەرەتا و شتانە نییە و بەدوای ڕابواردن و گەشت و دۆزینەوەی جەستەی نوێی ئافرەتە.

سێیەم: کوڕی پیاوەکە هەڕەشە لەباوکی دەکات، کە بەم شێوەیە سزا و ئازاری دایکی دەدات.

چوارەم: پیاوەکە بۆ ئەوەی دڵی کچەکە بەدەست بهێنێت دەچێتە عومرە و لەوێ دوعا دەکات، ئەو کچەی بەنیسب بێت و هەر بۆ ئەوەش چۆتە عومرە، نەک بەجێهێنانی ئەرکی ئایینی. کەچی دوای سێ ڕۆژ لەگەڕانەوەی عومرە بۆ ڕابواردن و پشوو دەچێتە گەشتێکی تورکیا، کە پڕە لە ئافرەتی ڕووت و سەر دەریا و ڕابواردن و شتی دیکە.

ئەم هەموو ڕووداوانە چۆن بەیەکەوە دەقەومێن، دوو پیاوی کوردی سەر بەئیخوانیش لەم سەفەرەدا دەبنە هاو سەفەری ڕۆماننووس و دەچنە تورکیا. لەوێدا هەندێک گەنجیان لێ پەیدا دەبن، دەیانناسن و لەو کاتەشدا بیرە دەخۆنەوە و بەدیار ئافرەتی نیوەڕووت دانیشتوون و چێژ وەردەگرن. هەر لەم شوێنەدا بۆ

ئەوەی هەقیقەتی خۆیان بشارنەوە دەڵێن "وامان زانی حزبی ئیسلامی لە تورکیا، ئێرەی وەکو سعودییە لێکردووە و ئافرەت هەموو باڵاپۆشن". ئەم دووڕووییە لە سیاسەتدا بەواتای دووڕوویی لە ئیمانیش دێت. دوو حاجی ئیسلامی سیاسی کە هەردووکیان کەسانی هەقیقین، بۆ پشوودان و چێژ و بینینی ئافرەتی ڕووت ئەم گەشتە دەکەن، لەکاتێکدا ئەوان لە دوو بواردا زیان بە ئیمان و بڕوای خۆیان دەگەیەنن: یەکەم: هەردووکیان سەردانی ماڵی خودا و حەجیان کردووە. دووەم: ئەوانە لە حزبە ئیسلامییە سیاسییەکاندا کار دەکەن.

٢-٣٠ کوردایەتی و سێکس

لە ڕۆمانەکانی (کەمال سەعیدی)دا هەستی کوردایەتی و گەشت و مەعریفە لەبارەی دۆخی سیاسی کورد و سێکس بەرجەستەیە. نووسەر لەهیچ هەنگاوێک لەبیری نەکردووە کە کوردە، یان هەستە مرۆیی و هەتا سێکسییەکانیشی ـ بەشێوەیەک لەشێوەکان پەیوەندییان بە کورد و زمان و کەلتوور و ڕەوشتی نێرانەی کوردەوە هەیە، نایەوێت هەستی کوردایەتی لاواز نیشان بدات، لەهەمان کاتیشدا پێی وایە لەنێو دونیای گەشتی سێکسیدا هیچ پەیوەندییەک لەنێوان کوردایەتی و چێژی سێکسی نییە.

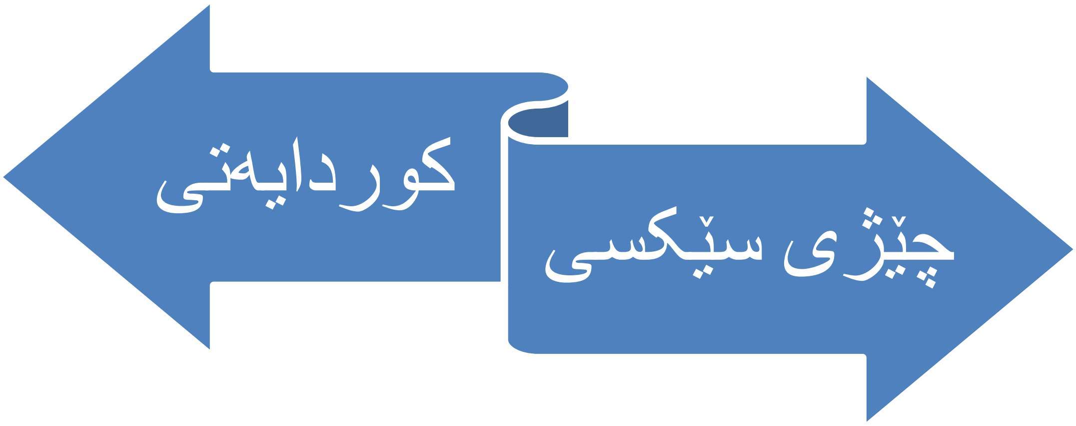

ئەو لە ڕۆمـانی (شـەوانی بـاکۆ) ئـافرەتێکی جـوان لەگەڵ پـیرە پیاوێکی عەرەب دەبینێت و بۆیان ساخ دەبێتەوە ئافرەتەکە کوردە، لەئاکامـدا لەنێـوان (ڕۆمـاننووس و کـاروان) گفتوگـۆیەک ئەنجـام دەدرێـت، کە دەمـاری کـوردایەتی دەبزوێنێـت و دەڵـێن: "کـاروان سـەری هێنـا ژێـر گـوێم و پـێی وتـم: بەخـتم نەبـوو، بە عەرەب تـێ گەیشتووم کەچی کورد دەرچوو. منیش لە قاقای پێکەنینم دا و وتم: خەمێکیشـمان بـۆ پەیـدابوو، بە بەرچـاوی ئێمەوە لەگەڵ ئەم پیاوە عەرەبە بەسـاڵاچووە دانیشـتووە و دەخـواتەوە. (ئـازا)ش وتی: ئەوە کەی کێشـەیە، کەیفی خۆیەتی لەگەڵ کێ دادەنیشێت و دەخواتەوە، خوا دەیکرد سەماشی لەگەڵ دەکرد و لەگەڵیشی دەخەوت، ئێمە بۆ خـۆشی هـاتووین، بـۆ کـوردایەتی نەهـاتووین تـا خەفەتی لێبخـۆین، (کاروان)یش گـوتی: چۆن خەفەت نەخۆم، دەمێکە چاوم خستۆتە سەری، ئەو دەشیزانی کە ئێمە کوردین، ئەوجا حیسابی پوشکەیەکی بۆ نەکردین". (شەوانی باکۆ، ١٢٩).

لەم گوزارشـــت و گفتوگـــۆیەدا ڕۆمـــاننووس و کـــاروان و ئـــازا بەیەکەوە قســـــە دەکەن، هەر یەکەیـــــان لەڕوانـــــگەیەک و لەچوارچێوەی مەبەستێکی کەسی تایبەت، یان گشتگیر دەئاخڤن.

ڕۆمـانووس بە نـیمچە گاڵتەیەکەوە دەڵێـت (خەمێکیشـمان بـۆ پەیـدا بـوو). گوتـاری ڕۆماننووسـیش گـرنگی پێ نەدانی بـابەتێکی لەم جۆرەیە.

ئـازا پـێی وایە ئەمە کێشـەی ئەوان نـیيە ئـافرەتێکی کـورد لەگەڵ پیـاوێکی عەرەب بخـواتەوە و سـەما بکـات و لەگەڵیشیـ بخەوێـت. گوتاری (ئازا) بەگرنگ سەیرکردنی نەتەوە و ڕەگەز نییە.

کـاروانیش بەو نیـازەی پـێی سەرسـام بـوو و ژنەکەش هـیچ بـایەخێکی بەو نەداوە، ڕقی هەسـتاوە و کـوردایەتی جـووڵاوە. واتە هەڵوێستێکی نیمچە هەڵپەرستانەی هەیە.

لەباسی (ڕیفرانـدۆم) شـوفێرە کـوردەکەی ڕۆژهەڵاتی کوردسـتان هەسـتێکی قـووڵی نەتەوەیی دەردەبڕێـت، یـان بـوونی ئێزدیـیەک لە قەسابخانە لە ئێریڤان و کاردانەوەی ئەو بەرانبەر بەکورد بوون.

خوێنــدنەوەی ئەم جـۆرە گوتــارانە بەلای ئـێمەوە پێویســتە لەدەرەوەی سانســـۆر و باڵادەســـتی دامەزراوە ســـەرەکییەکە خۆسـەپێنەکانی نێـو کـۆمەڵگە ئەنجـام بـدرێت. چـونکە (هەسـتی نەتەوایەتی) و (چـێژی سـێکس) لەهەر جوگرافیا و کەلتـوور و لەنێـو هەر نەتەوە و نەژاد و جـۆرە مرۆڤێـک بێـت، چەنـدیش لەهەنـدێک گوتــاردا بەیەکەوە ببەســترێنەوە، بەڵام لەکۆتایــدا دوو چەمــک و مەبەست و ئامانجی جیاوازن.

لەم سـەردەمەدا (گەشتی سێکسی) وەکو سەرچاوەیەکی داهـاتی نەتەوەیی و نیشـــتمانی ســـەیر دەکرێـــت، هەنـــدێک وڵات هاووڵاتییەکانیــان لەســـەر ئەم جـــۆرە بازرگــانیی و بەرهەمهێنــانە ئابوورییە دەژین و گەشتوگوزار و سێکس وەکو سەرچاوەیەکی گرنگی نیشــتمانی دادەنــێن. لەکاتێکــدا (شــەوکەتە فەنــدی) لە ڕۆمــانی (خانمباز)دا کە دوای تێکچوونی شۆڕش دەگوازرێنەوە بۆ خوارووی عـێراق، لەوێـدا لەبەر هەڵوێسـتی سـیاسی و کـوردایەتی نایەوێـت لە کردەی سێکسی بگلێت.

"ئەوکــوردانەی لەگەڵــم بــوون، کێیــان لەوانە بەدڵ بــووایە، دەستیان دەگرت و دەیانبردە ناو خێمەیەکی ترەوە و سێکسی لەگەڵ دەکـرد، بەڵام مــن تەنهــا دەســبازیم لەگەڵ دەکــردن و لەتــرسی تەندروستی خۆم سێکسم لەگەڵ نەدەکردن. بەڵام برادەرێکی کـورد

لە بەڕێوەبەرایەتی مالیەی شەترە لەگەڵ کوڕی کاوێس ئاغا ئیشی-دەکرد، جارێک هاتە لام وتی: (چەند ژنێک لای من هەن، وەرە با بەیەکەوە لەگەڵیان ڕابوێرین؟). منیش وتم (نایەم)، بەڵام ئەو پێداگیری کرد وتی (تۆ گەنجیت بۆ نایەیت)، منیش بەقسەم کرد، چووم هەندێک لەگەڵیان دانیشتم، بەڵام سێکسم لەگەڵ نەکرد. لەدڵی خۆمدا وتم (من کادێرێکی سیاسیم، چاودێریم لەسەرە، لەوانەیە ئەم دانیشتنەیان بە مەبەست بۆم ڕێکخستبێت و ئەم ژنانەیان بۆ ئابڕووبردنی من هێنابێت) بۆیە سێکسم لەگەڵیان نەکرد و بەجێم هێشتن). (خانمباز، ٣٧).

لەتەک ئەوانەشدا هەمان کارەکتەر قوتابی گەنجی زانکۆ دەستخەرۆ دەکات و بەکاریان دەهێنێت، ئەو قوتابییە کچانەی لە بەشە ناوخۆییەکانی سەر بەحکوومەتی هەرێم دەمێننەوە، لێرەدا لەناو کوردستاندا هیچ هەستێکی نەتەوەیی بەرجەستە نابێت، کاتێک پیاوەکان کچەکان بەکاردەهێنن. ئافرەتی سووری و ژنە عەرەبی ئاوارە لەپێناو چێژ بەکاردەهێنرێت، یان پەیوەندی نێوان (سەبری بازرگان و خەبات) قسەکانی سەیاح پەقرەج .

٢-٣١ زمان و سێکس

لە گوتاردا زمان ئەرکەکان ڕادەپەڕێنێت، ئەرکی پەیوەندیکردن و وەسف و گێڕانەوە و گەیاندنی پەیام و شیکردنەوە. لەنێو ڕۆمانەکەدا زمانی گوتاری سێکس وەکو دامەزراوەیەکی خاوەن دەسەڵات و بڕیار دەرناکەوێت، بەڵکو بەکارهێنراوێکە لەپێناو تێرکردنی چێژی دەسەڵاتی نێرسالاری.

بۆ نەبۆتە دامەزراوە، چونکە ئەو کەسانەی گەشت دەکەن و دەیانەوێت لەڕێگەی بەکارهێنانی زمانەوە نەک هەر جەستە بەڵکو عەقڵ و دڵ و ناخی ئافرەتەکانیش بدوێنن، بەڵام لەبەر ئەوەی زمانی

ئەو وڵاتانە نازانن، بۆیە هەوڵدەدەن بە ئینگلیزیی زەمینەی ئەو پەیوەندییە دروست بکەن.

وەکو چۆن گوتار ئەرکی جیاوازی لە گەیاندنی پەیامەکان هەیە، زمانیش بەهەمان شێوە ئەرکی جیاواز ڕادەپەڕێنێت. لە ڕۆماندا زمان هەر تەنیا ئەرکی گێڕانەوە و دیالۆگ نییە، بەڵکو ژمارەیەک ئەرکی دیکەی هەیە، لەوانە ئاخاوتنی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ، وەسفی کەسەکان و شتەکان، دەرخستنی بیرۆکە و لێکدانەوەی شتەکان. زمان دەربڕی دۆخی هوشیاریی و وریایی و هەروەها ناهوشیاریی و بێ ئاگاییە.

زمانی گوتار دەکرێت زمانێکی ڕاستەوخۆ، یان ناڕاستەوخۆ بێت، لەم ڕۆمانانەی (کەمال سەعدی) لەزۆربەی شوێنەکان و گێڕانەوە و وەسف و گفتوگۆکاندا زمان بەشێوەی ڕاستەوخۆ بەکارهێنراوە، بۆیە خوێنەر لە لێکدانەوەی (مەبەست و پەیام و واتاکاندا) زۆر تووشی گرفت و ئاڵۆزیی نایەت.

(سەبری بازرگان) لەبارەی ئافرەتێکی عەرەب بەناوی (ئوم عومەر) دەڵێت " ئەو خەڵکی شاری بەغداد بوو، کە هاتە لام بەناوی ئوم عومەر خۆی پێ ناساندم، کە هەندێک پشووی دا، ئەویش وەکو ژنە سورییەکە دەستی بۆ لای دەرپێ کورتەکانی ژنان درێژکرد وتی (ئەمانە کوس کوسین؟) منیش وتم (بەڵێ ئەمانە کوس کوسین) ئەویش وتی (دەزانی لە سوریا بە قۆزی شام دەڵێن کوس کوسی؟) کە ئەمەی وت زانیم دەیەوێ لەگەڵی ڕابوێرم، بەڵام خۆم لە گێلی دا...". (خانمباز، ٢١٥). لێرەدا لەڕێگەی بەکارهێنانی سیاسەت و ڕەوانبێژیی و قسەی باوی نێو خەڵک هەندێک دەستەواژەی سێکس و ئەندامی مێینە بەکاریێنێت و دەیەوێت ئەوە نیشان بدات، کە ئافرەتەکە ئارەزووی سێکس لەگەڵ سەبری

بازرگـان دەکـات. واتە زمـانی (دەربـڕین) و (توانـای تێگەیشـتن) لە (مەبەستی بەکارهێنانی ئەم زاراوانە) هاوبەش و هاوسەنگە.

لە گفتوگـۆیەکی ڕاسـتەوخۆ دەگێڕێـتەوە " وتـم: هەر کەسـێک ئازادە چۆن بیر دەکاتەوە، منیش وەکو ئەمجەد مەندیل لەگەڵ ئەوە نیم بیانگێم.

ئەویـش وتی: ئەگەر نەیانگێیت خـۆ بۆنیشـیان ناکەیـت؟ وتـم: ئەوا حەزم لێیە لەگەڵیان دانیشم وبەیەکەوە بخۆین و بخـۆینەوە و بیاندوێنم.

ئەویش وتی: بۆچی تۆ لەزمانیان دەزانی؟

وتـم: لەڕێـگەی بەرنـامەی گۆگـڵ ترانسـلێتەرەوە قسـەکانم وەردەگـێڕا سـەر زمـانی ئەرمەنی، یـان ئینگلـزی. ئەویـش وتی: زمـانی تـورکی و فارسیشی ـ تێـدایە؟ وتـم: هەمـوو زمانەکانی تیایە بە زمـانی کوردیشەوە". (شەوانی ئێریڤان، ١٣٩).

لەم زانیاریانەی نێو گوتاری بەکارهێنانی زمان وەکو ئامرازێک بۆ ڕاپەڕانـدنی کـردەی پەیوەنـدیکردن و گەیانـدنی مەبەسـتی سـەرەکی لەنێـوان قسـەکەر و گوێگرەکانیـدا. گەیشـتۆتە ئەوەی (زمـانی ئەلەکـترۆنی) لەپێنـاو قسـەکردن لەگەڵ (عەقـڵ و دەروونی) کەسەکان بەکاربهێنرێت.

لە ڕۆمـانی (شـەوانی بـاکۆ)دا "ئیشـارەتی بـۆ ژنێـک کـرد، لەنزیک ئـێمە لەگەڵ هەنـدێک گەشـتیاری عـێراقی دانیشـتبوو، بە عەرەبی قسـەیان لەگەڵ یەکـتری دەکـرد. وتی: مـن حەزم لەو ژنە کـردووە، چاوەکانی دەڵـێی فنجـانی قـاوەن، زۆر جـوانن، ڕانەکانی خـڕ و پـڕ و ئەسـمەرێکی خـوێن شـیرینە دەمێکە چـاوم خسـتۆتە نـاو چاوەکانی و چاوەڕێی ئاماژەیەکی ئەو دەکەم تا سەمای لەگەڵ بکەم....... دوای

ماوەیەک درێژەدان بەم قسانە کاروان کە گوێی لەوە دەبێت ژنەکە جگارەی کێنتی عەرەبی دەکێشێت و پاکەتێک جگارەی کێنتی لە گیرفانی دەرهێنا و هەڵی دایە پێشی. و بەزمانی عەرەبی پێی وت: ئەم پاکەتە بۆ خۆت بێت. ژنەکەش بۆی هەڵدایەوە و بە زمانی کوردی پێی وت: بۆ خۆت بێت، بە گارسۆنەکە دەڵێم پاکەتێکم بۆ بێنێت". (شەوانی باکۆ، ١٢٨).

لێرەدا لەبەکارهێنانی زماندا لەتەک بیناکردنی لایەنە هونەرەییەکەی ڕۆمانەکە لە (وەسف، گێڕانەوە، گفتوگۆ، گەیاندنی مەبەست، زمانی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ) زمانی گوتاری دەقەکە لەپێناو بەدیهێنانی مەبەستێکی گرنگ کە (کردەی پەیوەندیکردنە) قسەکەرانی نێو ڕۆمانەکە، یان دەبێت زمانی ئەو وڵاتانە بەکاربهێنن، کە سەردانیان دەکەن و لەگەڵ ئافرەتەکان دەئاخڤن، یان دەبێت زمانێکی نێوکۆیی وەکو ئینگلیزیی بەکاربهێنن، یان پەناو وەبەر زمانی عەرەبی بەپلەی یەکەم ببەن، کە ژمارەیەک عەرەب لەم شوێنانە کاری شوفێریی و نیشاندانی شوێنەکان دەکەن، یان لەکردەوەدا زمانی کوردی دەزانن. لەهەمووشی گرنگتر بەکارهێنانی گۆگڵە بۆ وەرگێران لەزمانەکاندا. ئەمەش وا دەکات مرۆڤ لەڕێگەی زمانی وەرگێرانی ئەنتەرنێت، هەموو سنوورەکانی بشکێنێت، کە زمان دروستی دەکات. لێرەدا زمان دەبێتە ناسنامەی کەسەکان، هەرجەندە زمانی گۆگڵ و وەرگێڕانی ئەلەکترۆنی ئەم سنوورە ناهێڵێت، بەڵام لەتەک کردەکانی دیکە (پەیوەندی و گەیاندنی زانیاریی و پێناسەی کەسەکان و شتەکان) ئامرازێکی گرنگی سیاسیشە بۆ لەیەکتر گەیشتن و ئەنجامدانی کردەی (گفتوگۆ و یەکتر دواندن و یەکتر ناسین).

زمانی ئاخاوتنی کارەکتەرەکان بەشێوەیەکی گشتی زمانێکی فەرمیی، یان نیمچە فەرەمییە، واتا زمانی جوێن و شکاندن و سوکایەتی و زمانی بازاڕ، یان ناوچەیی و میللی بەشێوەیەکی سنووردار

بەکارهێنراوە. ئەم جۆرە زمانە وا نیشان دەدات، کە گوتاری دەقەکان گوتارێکی فەرمی و بەئەتەکێتە، لەهەمان کاتدا لە ناوهێنانی ئەندامە نێرینە و مێینەی پیاو و ئافرەت کە بەزەقی و ئاشکرایی ناویان دەهێنێت، ڕەنگە لەدەرەوەی لێکۆڵینەوەی زانستی ئەم جۆرە وشانە بە جۆرێک لە ئەدەبی (سووک و ناشیرین و دوور لەئەدەبی ئاخاوتنی گشتی دابنرێت)، بەڵام ڕۆماننووس ئەو سنووری (شەرم، ترس، دابونەریتە کۆمەڵایەتییە باوەی هەڵوەشاندۆتەوە و ئازادانە هەموو ئەو وشە قەدەغەکراوانەی نێو زمان بەکار دەهێنێت)، کە لای خەڵک لەنێو گوتار و ئاخاوتنی فەرمیدا بەگشتی بقە و قەدەغەکراون. لەکاتێکدا هەمان وشە و زاراوەی قەدەغەکراو، ڕۆژانە لەنێو زمانی نافەرمی و ئاخاوتنی گشتی خەڵکدا بەکاردەهێنرێت.

زمانی گوتاری دەقەکان سووکایەتی بە ئافرەت و جەستەی ئافرەت نییە، بەڵکو لەپێناو پێویستییەکانی بەدەستهێنانی جەستەی پڕ چێژی ئافرەت وەکو (جەستەیەکی جوان و وزە بەخشی سێکسی) بەکارهێنراوە. لەکاتێکدا لە ئەدەبی سێکسیدا بایەخ بە خۆشەویستی جوانی نادرێت، بەقەد ئەوەی گرنگی بە ڕەغبەتی چێژ دەدرێت، ئەم زمانە لەنێو مەبەست و پەیانی دەقەکانی (کەمال سەعدی)دا باڵا و بەهێز و کاریگەرە.

خودی ڕۆماننووس خۆی لە دۆخێکی (لاواز و پەشیمانیی و هەستکردن بە گرنگی زمان) دەبینێتەوە و لەو چرکە هەستیارەدا دەگەڕێتەوە نێو ئەو بیرەوەریانەی لەنێو ڕۆمانە بیرەوەرییەکاندا دەیگێڕێتەوە. ئەو لەبەرانبەر (سارا ئازەری) زمانی تورکی نازانێت، ئەم نەزانینی تورکییە دەبێتە هۆکارێک بۆ ئەوەی هەست بەپەشیمانی و شەرمەزاریی بکات، چونکە پێویستی بە بەکارهێنانی زمانێکە بۆ ئەنجامدانی گفتوگۆ و لەیەکترگەیشتن و یەکتر دواندن و دروستکردنی پەیوەندیی.

ڕۆمـاننووس لەسـەر زار و بەهەسـت و دەروونی خـودی خـۆی دەڵێت: "سارا ئازەری لێمان نزیک بۆوە وبە زمانی تورکی سڵاوی لێکـردین و لەبـارەی پڕۆگـرامی گەشـتەکەمان قسـەی بـۆ کـردین. ئەوانەی زمـانی تورکیـان دەزانی، سـەری خۆیـان لەقانـد و بە زەردەخەنەیەک وەڵامیان دەدایەوە. منیش لێ تێنەگەیشتم، وەکو کەڕولاڵ لە بەرامـبەری وەسـتابووم، لەدڵی خۆمـدا دەمـوت (دوو وشەی تورکیم بزانیبایا، بۆ ڕۆژێکی وا باش بوو. تا لەبەر جوانییەکەی موجامەلەم بکردبا). بەڵام ئەفسـووس ڕقـم لە تورکیای عوسـمانی داگیرکەر دەبـۆوە، هەر بۆیە ڕۆژێک هەوڵـم نەدا فێری زمانی تـورکی بـم. تەنـانەت لەدوای ڕاپەڕینـیش سـەرۆکی زانکـۆ پـێی وتـم: دوانـزە کورسی خوێندنی دکتۆرمان لە تورکیا بۆ تەرخان کراوە یەکێک لەو کورسییانە دەدەینە تۆ، ساڵی یەکەم کۆرسی زمانی تورکی وەردەگرن، دواتر دەست بە خوێندن دەکەن.

کە سەرۆکی زانکۆ ئەوەی پێ وتم، لە جیاتی سووپاسگوزاری بم و بۆ خوێندن بچمە تورکیا، بەڕەقی وەڵامم دایەوە و پێم وت: دەتەوێ بەو ئـاخیرەی تەمەنـم بـبمە تـورانی و لەبەر خـاتری بڕوانـامەیەک بەزمانی تورکی بدوێم.

ئەگەر دەمزانی ڕۆژێک دێت، خۆم لەبەرامبەر شاجوانێکی ئازەری دەبینمەوە، قەت لەو فرسـەتەم باز نەدەدا، لەبەر خـاتری ئەو خـۆم فێری زمانی تورکی دەکرد". (شەوانی باکۆ، ٢٣).

لەم گوتارەدا هەر بەتەنیا بایەخ و گرنگی زمان لە گەیاندنی پەیام و دەق ئاشکرا نابێت، بەڵکو نێوەڕۆک و فکر و هەڵوێست و کەسایەتی مرۆڤیشمان بۆ بەدیار دەکەوێت، ئەم گوتارە لەڕاستیدا گرنگی ئیمان بە دۆزێک و جەستە و چێژی ئافرەتمان نیشان دەدات، وەکو:

یەکەم: ڕۆمـــاننووس لەبەر ڕەتکــردنەوەی هەڵوێســـتی کـــۆنی عوسـمانییەکان، ئامـادە نەبـووە دکتـۆرا لەتورکیـا بخوێنێـت و زمـانی تورکی فێر بێت.
دووەم: کەسـێکە، کەسـایەتی خـۆی بەسـتاوەتەوە بە ڕووداوە مێژووییەکان و بۆیە لای گرنگ نەبووە هیچ جۆرە پەیوەندییەک لە گەڵ تورک لەڕێگەی بەکارهێنانی زمانی تورکی ئەنجام بدات.
سێیەم: جوانی جەستەیی و چێژ و شۆخی ئافرەتێک ، وا دەکات هەمـان کەس واز لەهەمـوو بیرکـردنەوە و لێکـدانەوەکانی پشـووی خۆی بهێنێت و ئارەزووی فێربوونی زمانی تورکی بکات.
چـوارەم: مـێژوو و سیاسـەت و مـافی نەتەوە، هێنـدەی (چـێژی جەستەیی ئافرەتەکە) کاریگەریی دروست نەکرد، تاکو ڕۆماننووس خـۆی بە پەشـیمان و لاواز نیشـان بـدات، بەرانـبەر ئافرەتێـک. لە دۆخی یەکەمـــدا بەهــێزە، کەچی لەبەرانـــبەر جەســـتەی جـــوانی ئافرەتەکە خۆی بەشەرمەزار و لاواز دەزانێت.
پێـنجەم: زمـانی (کـارتێکردنی ئـافرەت) لە زمـانی (سیاسـەت) کاریگەرترە.
شەشـەم: گوتـاری ئەم جـۆرە بیرکـردنەوەیە دەرخستنی (بـایەخ و کـاریگەریی ئـافرەت و جـوانی و چـێژی جەسـتەی ئـافرەتە، لەسـەر چۆنیەتی بیرکردنەوەی پیاو).
بۆیە زمانی چێژی سێکسی. لەنێو دەقی ئەدەبیدا، ئەو زمانە نییە، کە لەنێو دەقە پیرۆزەکاندا هەیە، کە هەمیشە زمانی خۆشەویستی و جوانی دەخەنە پێش زمانی چێژ.

٢-٣٢ ئایین و سێکس

یەکێک لەو بابەتە بڤانەی لەنێو ڕۆمانەکانی (کەمال سەعدی) دا ئاماژە پێکراوە و پێویستی بە لێکدانەوە و شیکردنەوەی ورد هەیە، پەیوەنـدی نێـوان ئیمـان و نـوێژ و سێکسی- گەشـتیارییە، یـان ئەو کەسـانەی نـوێژ دەکەن و لەپێنـاو تێرکـردنی (چـاو و دڵ و چـێژی

سێکسی.) گەشت دەکەن و بەشداری هەموو ئەو کارانە دەکەن، کە کەسێک بێ بانگەشەی ئایین ئەنجامی دەدات.

بەپێی هەندێک لێکۆڵینەوە دەڵێن جیاوازی سەرەکی لەنێوان ئایین و ئەدەبی سێکسی، بریتییە لەجیاوازیی نێوان ئامراز و ئامانج. لە کتێبی پیرۆزدا (سلێمان) وەسفی خۆشەویستی و جوانی دەکات و مەبەستی نیشاندانی چالاکی سێکسییە لای مرۆڤ و ئاماژە بە خۆشەویستی و جوانی وەکو ئامانج دەکات و سێکس ئامرازە، کەچی لە ئەدەبیاتی سێکسیدا بەپێچەوانە داڕێژراوە، چالاکی سێکس ئامانجە، کەچی خۆشەویستی و جوانی تەنیا دوو ئامرازن و دەشتوانرێت پشتگوێ بخرێن. (اندرو شانکس، https://ar.thegospelcoalition.org/whats-the-difference-between-erotica-and-song-of-solomon/). لەمەدا ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە، کە لەدەق پیرۆزی ئایینی و لە دەقی ئەدەبیشدا سێکس و خۆشەویستی و جوانی ئاماژەی پێکراوە، بەڵام بەشێواز و ئامانجی جیاواز.

بەپێویستی دەزانم ئەم زانیاریانەی (حەمە سەعید حەسەن) بەجۆرێکی دیکە لەبارەی (ئایین و ژین) باسیان دەکات بەکورتی لێرەدا ئاماژەی پێ بکەین، کە چ جۆرە پەیوەندییەکی سەخت لەنێوان (دەسەڵات و ژن، ئایین و ژن) وەکو چالاکی سێکسی. هەیە، ئایا لەم پەیوەندییەدا هیچ شوێنێک بۆ وەسفی خۆشەویستی و جوانی هێڵدراوەتەوە، کە دەنووسێت: "خەلیل عەبدولکەریم (١٩٣٠ - ٢٠٠٢) کە زانایەکی ئیسلامناسی میسرییە، گەلێک کتێبی لەبارەی دیرۆکی ئیسلامەوە نووسیوە، بەتایبەتی ئیسلام لە سەرەوەختی سەرهەڵدانیدا. قورەیش لە خێڵەوە بۆ دەوڵەتی ناوەندی، دەوڵەتی یەسروب، ئیسلام لە نێوان دەوڵەتی مەدەنی و دەوڵەتی دینیدا و ڕەگوریشە دیرۆکییەکانی شەریعەتی ئیسلام، هەندێک لە کتێبەکانی ئەو زانایەن و گەلێک کتێبی تریشی. هەن کە نزیکەی هەموویان بە پی دی ئێف لە گووگڵدا بەردەستن.

خەلیل عەبدولکەریم لە لاپەڕە ١٢٩ی کتێبی (عەرەب و ژن)دا دەڵێت: "هۆکاری سەرەکیی بڵاوبوونەوەی ئیسلام، بە تاڵانی هێنانەوەی سەبایا بوو." سەبایا کۆی (سەبی)یە. سەبی ئەو ژنە جوانەیە، کە سەروەختێک لەشکری ئیسلام شوێنێک داگیر دەکات، بە دیل دەگیرێت. لەشکری ئیسلام بۆ نموونە، بۆچی (ئیسپانیا)ی فەتح کرد؟ بۆ بە سەباباکردنی ژنانی جوانی ئەوێ. ژنێک کە بە دیل دەگیرا، ئیدی جەنگاوەری لەشکری ئیسلام، ئازاد بوو لەوەی چۆن لێی سوودمەند دەبێت، هەر لە سێکسکردنەوە لەگەڵیدا، تا فرۆشتنی وەک کۆیلەیەکی سێکسی- و تا بە دیاری بەخشینی بە دۆست و ناسیاوانی، بەڵام پێنجیەکی سەبایا، هەقی شەرعیی میری باوەڕداران بوو، سەروەختی جاهیلی سەرۆکخێل چواریەکی دەبرد.

وەک چۆن مەیدان هەیە تایبەت بە فرۆشتنی ئاژەڵ، ئاوایش لە قەڵەمڕەوی ئیسلامدا، گۆڕەپانی تایبەت بە فرۆشتنی سەبایا هەبوو. ئەوە مافی کڕیار بوو، سەبی بە ڕووتی ببینێت و تەناتەت دەست بۆ هەستناسکترین شوێنی جەستەیشی- ببات، وەک چۆن قەساب بەرلەوەی مەڕ بکڕێت، دەستی بۆ دەبات. کە داعش شنگالی داگیر کرد، ئافرەتانی جوانی ئەوێی کە خوشکانی ئێمە بوون، بە دیل دەگرت و دەیبردن لە بازاڕەکانی موسڵ و ڕەققەدا دەیفرۆشتن. ئەوە مافی سەربازی لەشکری ئیسلامە، ئافرەتی وڵاتی فەتحکراو، بە تاڵانی ببات، بەڵام هەقی ئەوەی نییە بیکوژێت، ئیللا مەگەر شەڕی لەشکری ئیسلامی کردبێ". (حەمە سەعید حەسەن، https://www.facebook.com/profile.php?id=100090810527179).

سێکس دیاردەیەکی مێژووییە، لەگەڵ ژیان پەیدا بووە، بەڵام نهێنییەکانی سێکس وەکو زۆر شتی دیکە ئاشکرا نەبووە. مێژووی سێکس و پەیوەندییە سێکسییەکان، پەیوەندییەکە بەستراوەتەوە بە مێژووی بیرکردنەوە و لێکدانەوە و پێویستییەکانی خودی مرۆڤەوە. ئەو کاتەی مرۆڤ لەدەرەوەی هوشیاری و بیرکردنەوەدا بوو،

سێکسیش وەکو زۆر لە بوارەکانی دیکەدا هەر تەنیا ئامرازێک بووە و مـرۆڤ نەیزانیـوە بـۆچی و لەبەرچی بەکـاری دەهێنێـت، پێ ناچێـت پێش موڵکایەتی تایبەتیش سێکسیش خاوەنداریەتی تایبەت و خودی هەبـوو بێـت. جووتبـوون لەنێـوان ڕەگەزی نـێر و مێ، سزادان و چاودوێری و قەدەغەکردنی لەسەر نەبووە، چێژێکی جەستەیی بووە، پێویستییەکانی مرۆڤی پڕکردۆتەوە، بەڵام کە موڵکایەتی تایبەت دێتە ئاراوە، سێکسـیش دەچێتە چوارچێوەیەکی دیکەی جیاواز و ئیدی مرۆڤەکان ئەو ئـازادییە ڕەهـا و بێ سـنوورەیان نامێنێت، بێ گوتـاری چـاودێریی و خاوەنـدارێتی و ناسـینەوە و مـۆرکردن و ناسـینەوەی منـداڵ و نەوەکـان ئەم چـێژە لە سـێکس وەرگرێـت، کە لەقۆنـاغە مێژووییەکانی دیکەدا هەیبووە.

لەسـەردەمی ئەنتەرنێـت و پیشەسـازی گەشـتاریی سێکسـیدا خەریەکە بەشـێوازێکی دیـکە ئەو سـنوورە بشـکێت، کە سـێکس و ڕەگەز مـوڵکی تایبەتمەنـدی هەبێـت، لە زۆر وڵاتی وەکـو کەنـداوی عەرەبی و تایلەند و تورکیا و ئازەربایجان و ئەرمینیا و میسر و لوبنان خەریکە (سێکس) وەکـو هەر کەلوپەلێکی دیکەی نیشتیمانی بەکار دەهێنرێـت و دەبێـتە بەشـێک لەکەرەسـتەیەکی ئاسـایی و هەمـوو کەسـێک دەتوانێـت بەکاری بهێنێـت (بەکـرێ) بگرێـت. لە دوای تایلانـد دوبەی بەیەکێـک لە شـوێنە گەورەکـانی لەشـفرۆشی دادەنرێـت، پـتر لە ١٥ ناوەنـدی بەنێوبـانگی هەیە و لەهەمووـیان بەناوبانگتر یانەی (Cyclone)، کە بەناوی (نەتەوە یەکگرتووەکان بـۆ لەشـفرۆشی) نـاسراوە. بـۆ نمـوونە سـاڵی ٢٠١٧ کەنـاڵی (Discovery) ڕاپـۆرتێکی لەبـارەی شـەوانی دوبەی بڵاوکـردۆتەوە و ئاماژە بەوە دەکات کە چۆن کچێکی ١٩ ساڵی لەبارەی سێکس و داهاتی نەتەوەیی دەڵێت: "ڕۆژانە لەشفرۆشی بەبێ ڕەزامەندی خۆی لەگەڵ پـتر لە ٣٠ پیاو لە ئیمارات ئەنجام دەدات، بـۆ ئەوەی پارە بەدەسـت بهێنێـت، پاڵپشـتی گەشـتوگوزار و ئـابووری وڵاتەکەی بکات".(https://www.aljazeera.net/midan/intellect/sociology/2018/7/10/%D8%A7%D)

. بۆ ئەمە دەبەستینەوە بە ئایین و چۆنیەتی ئەنجامدانی سێکس، کە ناشەرعییە، لە زۆر وڵاتی عەرەبیدا پەنا وەبەر ئەم بازرگانییە دەبرێت لەبەر ئەوەی پێیان وایە لەم رێگەیەوە داهاتێکی ئاسان و خێرایان دەست دەکەوێت.

وەکو (کریس ریان)ی مامۆستای زانکۆی وایکتۆ لە نیوزیلاند دەبێژێت "ئەم کارە سێکسیانە قازانج بۆ زۆر کەس دەگەیێنێت لەوانە هوتێلەکان و هێلی فڕۆکەوانی و تاکو دەگاتە لای بچووکەکان و یانەی شەوانە و هوتێل و شوفێری عارەبانە و تاکسییەکان و خاوەن کارەکان، ئەوانە و چەندانی دیکە لە کرێکاری سێکسیـ ئافرەتەکان قازانج دەکەن".
(https://www.aljazeera.net/midan/intellect/sociology/2018/7/10/%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8)

ئایینە ئاسمانییەکان بەشێوەیەکی گشتی ئافرەتان بە گوناهەوە دەبەستنەوە، وەک سەرچاوەی هەموو گوناهەکان و سەرچاوەی جادووگەری و خراپە و سیحر وێنایان دەکەن. ئەورووپای مەسیحی لەسەدەکانی ناوەڕاستدا شەڕێکی بێوچانی دژی ئافرەتان ئەنجام دا، ئافرەتیان وەک نیشانە سوورەکانی جادووگەرە باڵگرتووەکان بەسەر ئاگردا نیشان دەدا، کە دەبنە سەرچاوە بۆ ئەوەی پیاوەکان ڕابکێشن بۆ ناو تاڵاوی خراپەکاری و لە شانشینی خۆشەویستی خودایی دەریان بهێنن و بیانخەنە نێو دۆزەخی خراپەکاریی. بۆیە هیچ سەیر نییە، کە تاکو ئێستاش پەیوەندی سێکسیـ وەک دۆزەخ وەسف دەکەن. (الجنس فی الدیان بین القداسة و النجاسة، (https://www.dw.com/ar/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%86%D8%).

بۆ پەیوەندی نێوان سێکس و ئایین لەکۆنەوە تاکو ئێستا دەتوانرێت سوود لەم سەرچاوانە وەربگرێت کە باس لەو بەیەکەوە بەستن و کاریگەریی و کارتێکردن و کاردانەوە و بەکارهێنانە لەڕووی مێژوویی و کەلتووری و ئیمان و فکرەوە هەیە: (جیفری بارندر،

الجنس فی ادیان العالم، ترجمة نوردین بهلول) و (بول فریشاور، الجنس فی العالم القدیم، ترجمة د. فائق دحدوح، ١٩٩٩). (آ.س. کون، الجنس من الاسطورن الی العلم، ترجمة منیر شحود،١٩٩٢)، (لیز مانیش، الحیاة الجنسیة فی مصر القدیمة، ترجمة رفعت السید علی،٢٠٠٢)، (کاظم الحجاج، المرآة والجنس بین الاساطیر والادیان، ٢٠٠٢)، (هاستنغز دونان، فیونا ماغوان، (ترجمة د. هناء خلیف غنی، انثروبولجیا الجنس، ٢٠١٧) . دەیان کتێبی دیکە بەزمانی ئینگلزیی و عەرەبی. لەم بوارە چاپ و بڵاوکراونەتەوە، کە بیروبۆچوون و لێکدانەوەی مێژوویی و کۆمەڵایەتی و کەلتووری زۆریان لەبارەی سێکس و ئایین و ڕەهەندەکانی نێو کۆمەڵگە تێدا شیکراوەتەوە.

لەباسی ئیمان و نوێژ و خواپەرستی و شەوی سووردا ڕۆماننووس بەڕاشکاوی هەندێک بابەتی باسکردووە، کە خوێنەر ناچار دەبێت لەسەریان بووەستێت و بپرسێت ئەمە چۆن ئەم پەیوەندییە پێچەوانەیە لەگەڵ یەک هەڵدەکەن و بەیەکەوە دەگونجێن.

(ڕۆماننووس) کە خۆی بەشدارە و لەکردەی سێکسیدا و نزیکە و ئاگاداری گفتوگۆیەکانە و شتەکان دەگێڕێتەوە: "دوای کاتژمێرێک نەوزاد دۆخین لەژێر پەردە سوورەکە هاتە دەرەوە و گەڕایەوە لامان و وتی: قوزێکی نازداری هەبوو، هەندە تەسک بوو، دەتوت کێری پیا نەچووە.

ئەمجەد مەندیلیش بە تەوەسەوە وتی: جا بۆ نالێی پەردەی کچێنیشی مابوو!.

ئەویش وتی: ئەگەر باوەڕ ناکەیت، لەگەڵ یەکێک لەو ژنە سەماکەرانە بڕۆ و تاقیان بکەنەوە. ئینجا دەزانیت قوزیان تەسەکە یان نا.

ئەویش وتی: من وەکو تۆ نیم، لە خوا دەترسم، ئەوەی تۆ دەیکەیت زینایە و لە گوناحە گەورەکانە، هەرگیز خودا لێت

نابوورێـت. ئه‌ویـش وتی: ئه‌ی ئه‌وه‌ی تـۆ ده‌یکه‌یـت چ نـاوێکی لێ ده‌نێیت ئه‌فه‌ندی؟!.

منـیش وتـم: ئه‌گه‌ر بـاسی ئـایین بکه‌یـن، به‌ڕای مـن هـیچ جیاوازییان نییه، ته‌مه‌شای ئه‌و ژنه ڕووتانه بکه‌یت، یان بیانگێیت، ته‌نها سه‌یرکردنی ژنێک به نیگای شه‌هوه‌ته‌وه له ئایینی مه‌سیحی دا به زینا داده‌نرێت و ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌یه که ئیجلیلی مه‌تی (٥:٢٨) پێمان ده‌ڵێت: که تێیدا هـاتووه ((هه‌ر که‌سـیک سـه‌یری ژنێک بکات به مه‌به‌ستی شه‌هوه‌تکردن، ئه‌وا له دڵی خۆیدا زینای له‌گه‌ڵ کردووه)).

ئه‌مجه‌د مه‌ندیلیش وتی: مادام ئه‌وه ده‌زانیت، بۆچی ته‌ماشایان ده‌که‌یت؟

منیش وتم: من وه‌کو تۆ که‌سێکی دوور ڕوو نیم، له‌لایه‌ک نوێژ بکه‌م و جـومعه و جه‌ماعه‌ت بکه‌م و مـانگی ڕه‌مه‌زان به ڕۆژوو بـم، له‌ولاشـه‌وه به ڕووتی له‌گه‌ڵ ژنی له‌شـفرۆش ده‌سـتبازی بـکه‌م و شه‌وانیش بچمه یانه‌ی شه‌وان و ته‌ماشای جه‌سته‌ی ڕووتیان بکه‌م و له‌ژێر لێوه‌کانیشم ناوی خودا و دانه دانه‌ش ده‌نکی ته‌سبیح ئاودیو بکه‌م.

به‌م شـێوه‌یه تـا کـاتژمێر سـێو نیـوی به‌یـانی به‌دیـار ئه‌و ژنه سـه‌ماکه‌رانه مـاینه‌وه، دوایی گه‌ڕایـنه‌وه شـوقه‌که‌مان". (شـه‌وانی ئێریڤان، ١٣١- ١٣٢).

له‌م گێڕانه‌وه‌یه‌دا چه‌نـد که‌سێک ئاماده‌ن (خـودی ڕۆمـانووس، ئه‌مجه‌د مه‌نـدیل، نه‌وزاد دۆخـین و سـه‌ماکه‌ره‌کان). شـوێن (یـانه‌ی شـه‌وانه). بـابه‌ت (بـریتییه له گفتوگـۆ و قسـه‌کردن له‌سـه‌ر ئـایین و سـێکس)، نمـوونه (ئـایینی مه‌سـیحی و نـوێژکردن و ته‌سـبیحات و به‌ڕۆژوو بـوونی ئه‌مجه‌د مه‌نـدیله). هۆکار (دوو ڕوویی که‌سانێکه له نێوان ئیمان و سێکسدا)، ئه‌نجام (درێژه‌دان و به‌رده‌وامبوونه له‌سه‌ر سـه‌یرکردن و چێژ وه‌رگـرتن له بینیـنی جه‌سته‌ی ئافره‌تی ڕووت و بێ هه‌ڵوێسـتی و دووڕوویی و خـۆ بێ ده‌نگکـردنی که‌سـێکی ئیمانـداره به‌رانـبه‌ر ئه‌و قسـانه‌ی (نه‌وزاد و ڕۆمـاننووس) بـۆ شـکانه‌وه‌ی ئه‌و

دەیـکەن. گوتـاری ئەم جـۆرە گفتوگـۆ و ئاخـاوتن و ڕەخنەگـرتن و شیکردنەوە و نموونە هێنانەوە بریتییە لە:

یەکەم: ڕۆماننووس خۆی بەکەسێکی نوێژکەری ئیمانداری وەکو (ئەمجەد مەندیل) دانانێت، (نەوزاد دۆخینیش) کەسێکی ئایینی نییە و بانگەشـەی ئیمـان و نـوێژکردن ناکـات. (ئەمـجەد مەنـدیل) کە دەڵێت (ئەمە زینایە و خوا سزات دەدات)، لە ڕوانگە و سۆنگەیەکی ئیماندارانەی ئیسلامییەوە قسە دەکات، لەکاتێکدا خۆشی بەشدارە لەچێژ وەرگرتن لە جەستە و پەیوەندیکردن لەگەڵ ئافرەت، ئەمەش وەکو ڕۆماننووس پێی دەڵێت (ئەو ئیماندارێکی دوو ڕووە!!).

دووەم: ڕۆمـانووس لە وەسـفدا پێمـان دەڵێـت کە (ئەمـجەد ئیسـلامە و نـوێژ دەکات و ڕۆژوو دەگرێت)، لەکاتێکدا لە ئامـاژە بە دەقی ئـایینی نمـوونەی (ئینجـل) دەهێنێـتەوە، لەکاتێکـدا دەبـووایە دەقێکی ئیسـلامی بهێنێتەوە، چـونکە ئەوان ئیسـلامن. مـن پێم وایە ڕۆمــاننووس بــۆ ئەوەی خــۆی لە لێکــدانەوە و شــیکردنەوە و کـاردانەوەی ئیسـلامییەکان بەدوور بگرێـت، نمـوونەی ئیـنجلی هێنـاوەتەوە، بەو واتـایەی مەسـیحییەکان میـانڕەوترن و کراوەتـر و ئاسانترن بۆ گفتوگۆ لەبارەی سێکس و ئیمان.

سێیەم: ئەوان بەکردەوە بەپێی چەمک و حووکمی ئیسلامی (زینا) دەکەن، لەکاتێکــدا لای مەســیحییەکان (ســەیرکردن بە نــیەتی شـەهوەتیش وەکـو سـێکس وایە)، کەچی ئەم کارەکتەرە ئیسـلامیانە لەهەمـوو بوارەکـانی سێکسـدا (بینـین، دەسـتلێدان و دەسـتبازیی و جووتبوون و چێژدا) هیچ سنوورێکیان بۆ خۆیان دانەناوە، لەم کاتەدا تەنیا (ئەمجەد مەندیل) بیر لە سزای خـوا و بیرهێنـانەوەی بنەمـای شـەرعی ئایین دەکاتەوە، لەهەمان کاتدا خۆشی هیچ ئیلتزامێک بەم ڕێسا و حووکمانە ناکات.

چوارەم: ڕۆماننووس وامان نیشان دەدات، کەشوهەوای یانەکە و کاریگەریی سێکس لای ئافرەتە لەشفرۆشەکان و برسیەتی سێکسی لای پیاوە کوردە گەشتیارییەکان هێندە بەهێز و ورووژێنەرە چێژ بەسەر ئیماندا زاڵ دەبێت و کەسە نوێژکەرەکانیش ئەو ئیلتزامە ئایینە پشتگوێ دەخەن، کە لەکاتی ئاساییدا پێیەوە پابەندن و لێی دوور ناکەونەوە.

دەگەڕێمەوە سەر باسێکی گرنگ، ئافرەت لە ئایینی جووەکاندا بەم شێوەیە باسی کراوە: "دڵخۆشکردن و چێژوەرگرتن لە ژنەکە لە ئایینی جووەکاندا کارێکی واجبە و ئەگەر نەکرا، دەکرێت هۆکارێک بێت بۆ ئەوەی ژنەکە داوای جیابوونەوە لە مێردەکەی بکات. جوو سێکس بە بابەتێکی پیرۆز دەزانێت و لە دەقی کتێبی پیرۆزدا دەبێژێت تۆوەکە بەفیڕۆ مەدە". (https://www.dw.com/ar/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%86).

ئەگەر باسی ئیسلام بکەین هەندێک پێیان وایە "ئیسلام وەک ئایینی یەکتاپەرستی لەبابەتی سێکسدا لیبرالترین ئایین دەردەکەوێت و ئەمەش ڕەنگە بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنەر گەشەکردنی هێزی سەلفییەکان پشان بدات، کە چۆن دەیانەوێت ئافرەت لەنێو جل و بەرگی ڕەش و لەژێر پەردەی ڕەشەوە بشارنەوە، بە جۆرێک کە دەیانەوێت ئافرەتەکان جەستەی دڵرفێن نیشانی پیاوان نەدەن و سەرنجیان ڕابکێشن، بەڵام نابێت لەبیرمان بچێت، کە دروشمی جیهادی سەلەفی ئەمڕۆ ئەوەیە "بمرە ئەی موجاهید تا لەڕۆژی زیندوو بوونەوەدا لەگەڵ حۆرییەکان جووت دەبیت." ٧٢ حۆری کچی پاکیزەی ڕەنگ سپیی چاو ڕەشت دەدەنێ و کچێنی خۆیان لەدەست نادەن، هەرچەند پیاوەکە لەگەڵیان جووتبێت، ئەوان کچێنیان نوێ دەبێتەوە. ڕەنگە لێبوردەیی ئیسلام لە بابەتی سێکسدا بۆ ئەوە بێت کە پێغەمبەری ئیسلام ژمارەیەکی بێ کێبڕکێی ژنی هێناوە، بۆیە هاوسەرگیری بووە بە داب و نەریت لای موسڵمانان، بەگوێرەی قسەکانی پێغەمبەری خودا دەڵێت: (هاوسەرگیری بکەن

و ئەم کـــردەوەیە زۆر بـــکەن، چـــونکە مـــن ستایشـــتان دەکەم). هەروەک چـــۆن دەقی قورئـــان رێـــگەی بە پیاوێـــک داوە چـــوار هاوسەرگیری بکات و یان لەگەڵ ژمارەیەکی بێسنوور لەو ئافرەتانە جـووتبن کە دەیـانکڕن، یـان وەک کـۆیلە خاوەنـدارێتیان دەکەن". (https://www.dw.com/ar/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D).

لە گـێڕانەوەی دۆخـێکی دیکە کە هەرچواریـان گفتوگـۆ لەبـارەی پەیـدا کـردنی ئـافرەتی لەشـفرۆش دەکەن و بەپـێی قسـەکانی رۆماننووس (لەیلا و دۆستێکی ئەویان) پەیدا کردووە، لەئاکامدا ئەم گفتوگۆ و هەڵوێستە دێتە ئاراوە: "ئەمجەد مەندیلیش وتی: منیش بەشـداری نـاکەم، ئەو نـوێژانەی لـێم رۆیشـتوون دەیـانگێڕمەوە". (شەوانی ئێریڤان، ١١٣).

کـارەکتەرێکی دیـکەش بەنـاوی (عـیزەدین چـاو حـیز) لەنێـو رۆمـانەکەدا هاوسـەفەری رۆماننووسـە، ئەویش بۆ ئەوەی نیشـان بـدات (حـاجییە)، کەچی بەکـردەوە حەجی کـردووە، بۆ دەرخسـتنی ناسنامەی خـۆی سـێکس دەکات. لە نێو دەقەکەدا رۆماننووس کە خۆشی چۆتە عومرە دەگێڕێتەوە "منیش ڕووم لە عیزەدین چاو حیز کـرد و پـێم وت: ئەوە بە ڕاسـتیتە حەجـت کـردووە؟ وتی: بـۆ لـێم ناوەشـێتەوە؟ منـیش وتـم: تـۆ هەمـوو ژیانـت مێ بـازییە، هەر لەو کاتەی لە بەغدا بوویت، تا گەڕانەوەت بۆ کوردستان، هیچ نەمایە نەیکەیت. ئەویش وتی: لە کۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو چوومە حەج. ئەمەی وت و هەناسـەیەکی قـووڵی هەڵکێشـا و هـیچ قسـەی تـری نەکـرد. منـیش وم: ئەم هەناسـە قـووڵە چی بـوو، دەڵـێی لەو ڕەفتارانەی ئێستات پەشیمانی؟ منیش وتم تۆ باسی چی دەکەیت؟ وتی: پەشـیمان نیم، خەفەت بۆ ئەوە دەخۆم کە چۆن لە سـعودیە ژنە لوبنانییەکەم نەگا". (شەوانی ئێریڤان، ٩٠).

گوتاری ئەم وێناکردن و گێڕانەوەیە ئەوەمان بۆ نمایش دەکات:

یەکەم: عیزەدین چاو حیز کەسێکە حاجییە و موسلمانە، بەڵام هەمیشە بەدوای چێژ و سێکسەوەیە، پێچەوانەی ئیمان و ئایین هەڵسوکەوت دەکات.

دووەم: لەکردەوەکانی پەشیمان نییە، بەڵکو خەفەتبارە چونکە ئافرەتێکی لوبنانی لەدەست چووە سێکسی لەگەڵ بکات.

سێیەم: سێکس هێندە زاڵە، لەکاتی حەج و خۆ پاککردنەوەشدا شوێنی ئیمان و خواپەرستی گرتۆتەوە.

چوارەم: ئەم کارەکتەرانەی لەکردەوەدا کەسانی دوور لە ئیلتیزام بە (ئیمان و ئیسلام و خواپەرستی و ڕێنماییە ئایینیەکانن).

لەهەمان کاتدا (عیزەدین چاو حیز) کە خۆی حاجییە و چۆتە ماڵی خودا بە (ئەمجەد مەندیل) دەڵێت "ئێرە و نوێژکردنیان نەوتووە، تۆ دوێنێ شەو لەگەڵ ژنی لەشفرۆش بە فانیلە و دەرپێ کورت دەسوڕایتەوە، کەچی لێمان بوویت بە سۆفی و نوێژ دادەبەستیت!". (شەوانی ئێریڤان، ٨٩).

ڕۆماننووس لە ڕۆمانی (شەوانی باکۆ)دا پتر باسی کەسایەتی و پێگەی زانستی و تێڕوانین و تێگەیشتنی خۆی لەبارەی ئایین و شەرعیەت و سێکس و چێژ و مزگەوت و ئیمانداری دەکات، کە دەڵێت: " لەڕاستیدا من هیچ کێشەیەکم لەگەڵ مزگەوت نەبوو، بەڵکو جۆرێک هەستیاریم لەگەڵ کۆلکە مەلاکان بەگشتی و مەلای ئەو مزگەوتە بە تایبەتی هەبوو. ماوەیەک لەگەڵ هاوڕێیەکم دەچوومە ئەو مزگەوتە، پێش ئەوەی نوێژی جەماعەت دەست پێ بکات، دەچووینە ژووری مەلای مزگەوتەکە و لەگەڵی دادەنیشتین، چایە و ساردمان دەخواردەوە و باسی هەندێک بابەتی ئایینیشمان دەکرد. جارێک وتم: هەرچەند من لە حوجرەی مزگەوت نەمخوێندووە، بەڵام بەقەد نیوە مەلایەک لە شەریعەت دەزانم.

ئەویش وتی: لە کوێ فێربوویت؟ وتم: هەر خۆی ئێمە لەچوار ساڵی خوێنـدنی زانکـۆ، چـوار بـابەتی سـەرەکی شـەریعەتی ئیسـلامیمان خوێنـدووە، تەنهـا ئەوەنـدەش نـا، بەڵکـو بە حـوکمی وەزیـفەکەم، پەیوەنـدییەکی باشـم لەگەڵ زانـای ئـایینی هەبـووە و زۆر شـتیان لێ فێربـووم. منـیش نـاوی سێ لەو مامۆسـتایانەم، پـێی وت. کە گـوێی لەنـاوی ئەوان بـوو، وتی: هەرچەنـدە ئەوان لە جـامیع و لـئەزهەر خوێنـدوویانە و دکتۆرایـان لەشــەریعەت هەیە، بەڵام تێڕوانینــێکی مارکسیان بۆ ئایین هەیە و بە کەیفی خۆیان چەمکە ئایینییەکان لێک دەدەنەوە، هیچ بەهایەکیان بۆ ئاینی پیرۆزی ئیسلام نەهێشتۆتەوە.

منیش وتم بەداخەوە بۆ تۆ، وامزانی باش لە ئایین دەگەیت، بۆیە لەلات دادەنیشتم، ئەگەر بمزانیبایە ئەم بێڕیزییە بەرامبەر ئەم زانا و دانا گەورانە دەکەیت، ئامادەنەدەبووم بۆ یەک چرکەش لەگەڵت دابنیشم. (شەوانی باکۆ، ٩- ١٠).

لە باسی گێڕانەوەی کات و بەسەرهاتێکی دیکەی بیرەوەرییەکانی نێـو ڕۆمـانەکەی ڕۆمـاننووس لەبـارەی (ئـاکۆ)ی هـاوڕێی دەڵێـت "هەنـدێک دادەوەر و داواکاری گشـتیمان لەگەڵ بـوو، کە گوێیان لە یانەی شەوان بوو، خۆیان دزیەوە و لەگەڵمان نەهاتن. ئاکۆش گوتی مـن تەنهـا لەگەڵتـان بـۆ بـازاڕی بـاکۆ دێـم، بـۆ یـانەی شـەوان نـایەم، دانیشـتن لەو شـوێنانە حەرامە، مـن کەسـێکی نـوێژکەر و ڕۆژووگـرم، لەوەتەی خـۆم ناسیوە سەرم بەشوێنی وادا نەگرتووە. وتـم: خەڵکی ئێرە زۆربەیـان موسڵمانن، وابزانم مزگەوتیشی ـ لێیە، دەتـوانی بچیتە مـزگەوت، یـان بگەڕێیتەوە هوتێـل، تـا دێینەوە بـۆ خـۆت هەر نـوێژ بـــکە". (شـــەونای بـــاکۆ، ٢٩). لەگەرمەی تێکەڵبـــوون لەگەڵ ئافرەتەکـان و کەشی پـڕ لەچـێژ بەخشیـ بـاکۆ، ڕۆمـاننووس بـۆ گێڕانەوەی بەسەرهاتێکی خۆی و ئاکۆ لەهەولێر دەڵێت "لەبیرتە پار، مانگی ڕەمەزان بوو چووینە پارکی شانەدەر، لەوێ دوو کچی جوانمان ناسی، پیاسەمان لەگەڵ کردن و دواییش وێنەمان لەگەڵ گرتن، من

بڕێک پارەم پێدان و تۆش تەسبیحەکەی دەستت دایە یەکێک لە کچەکان و پێت وت: ئەم تەسبیحەت بۆ یادگاری دەدەمێ، تا منت بیر بێتەوە". (شەوانی بکاۆ، ٣٣). هەر لەباکۆ ڕۆماننووس مزگەوتێک کە منارە و گومبەتی نییە بۆ ئاکۆ دەدۆزێتەوە و پێی دەڵێت "چیت دەوێ وا مزگەوتم بۆت دۆزیەوە، دەتوانی لەمەودوا ڕۆژانە بێیتە ئێرە و بە جەماعەت نوێژەکانت بکەیت. هەر لەنێو ئەو مزگەوتەدا ڕێوشوێنی توندی ئەمنیان گرتۆتە بەر و پێم وت: وا دەزانن ئەوەی بچێتە مزگەوت تیرۆریستە و خۆی دەتەقێنێتەوە، بۆیە ئەم ڕێکارە ئەمنییە توندەیان گرتۆتە بەر. ئاکۆ دەڵێت: ڕاستیت دەوێت منیش ترسام، بەخێرایی نوێژەکەم کرد و هاتمە دەرەوە، نەوەک لە کامیری مزگەوتەکە کە دەمبینن بە کەسێکی خراپ لێم تێ بگەن". (شەوانی باکۆ، ٥٣).

کەباسی دوو کەسی دیکەدا بەناوی (جاهید و ئیبۆ) دا ڕۆماننووس ڕوو لە یەکێکیان دەکات و دەڵێت "تۆ بەهەڵە هاتوویت بۆ ئێرە، دەبوو بۆ مەککە و مەدینە بچێت، لەجیاتی گەشتکردن بۆ ئێرە حەج و عومرەت بکردبا! لەم قسانەدا بووین ئیبۆ هاتە لامان، ڕووی لە جاهید کرد و پێی وت: من کاری خۆم لەگەڵ ئەو ژنە تەواو کرد، ئەگەر تۆش حەزت لێیە، بڕۆ لای، هەندێک لەگەڵی ڕابوێرە. کە وای وت: جیهاد هەستایە سەر پێ، ڕووی لە ئێمە کرد و وتی: دەمزانی ئیبۆ لەبیرم ناکات. ئاکۆش دەڵێت: هەموو جڵەوی ئەقڵیان لەدەست کێریانە". (شەوانی باکۆ، ٥٧). لەگفتوگۆیەکی دیکەدا لەگەڵ (ئاکۆ) بەم شێوەیە بیروبۆچوون و هەڵوێست و تێڕوانییەکان بۆ سێکس و چێژ و ئایین ئاراستەیەکی ئایدیۆلۆژیی و فکری وەردەگرێت کاتێک دەیانەوێت وێنە لەگەڵ کچەکان بگرن، ئاکۆ دەڵێت : "لەبەر باوکم ناتوانم وێنەیان لەگەڵ بگرم، ئەگەر لەگەڵ ئەوانم ببینێ، سەرزەنشتم دەکات. منیش وتم: ڕەحمەت لە خاڵت لەهەموو کەسێک باشتر تۆی دەناسی، لەبیرتە

کە وتی` (بڕوای پێ مەکە، کە دەچێتە مزگەوت نوێژ دەکات، ئەو لەترسی باوکی نوێژ دەکات، دەنا باوەڕی پێی نییە). کە ئەمەم وت ئاکۆ وتی: واز لە قسەی خاڵم بێنە، ئەو کەسێکی کۆمۆنیستە، باوەڕی بەم شتانە نییە، بۆیە وا دەڵێ، ئەگەر تۆ حەزت لێیە وێنەیان لەگەڵ بگرە و واز لەمن بێنە". (شەوانی باکۆ، ٦٢).

لە ڕۆمانی (حەج و عمورە)شدا لەپەیوەندیی نێوان مەیی و ئایین و ئیماندا دەڵێت "حاجی فازل ئیشارەتی بۆ من کرد و وتی: ئەو برادەرەش وەکو ئێمە تازە لە عومرە گەڕاوەتەوە، پێی وتن: بەپێی فەتوای زانای ئاینی حەسەن تورابی بیرە حەرام نییە... حاجی فازل و حاجی ئەنوەر بیرەکانیان بە خێرایی فڕ کرد لەشەرمان ئەوێیان بە جێهێشت". (حەج و عومرە، ١٢٢). (حاجی فازل و حاجی ئەنوەریش بەرامبەر ژنە سەماکەرە ڕووتەکان دانیشتبوون. حاجی فازلیش وتی: یەکەم جارە بێینە تورکیا، ئێمە وامانزانی وڵاتێکی ئیسلامییە وەکو سعودییە خەڵکەکەی خۆیان داپۆشیوە، بەوە هەڵخەڵەتاین کە حزبی (عداله و تەنمیە)ی ئیسلامی حوکمڕانن".(حەج وعومرە ، ١٢٨- ١٢٩).

گوتاری ئەم گێڕانەوە و بیرەوەریانەی لەنێو دەق ئەم ڕۆمانە و ئەوانی دیکەش کە لێرەدا ئاماژەمان پێ نەکردووە، ئەو ڕاستیەمان بۆ ساخ دەکاتەوە، کە ڕۆماننووس لەنێو گوتارەکەدا:

یەکەم: پێکهاتەی گوتارەکە بریتییە لە (لەقسەکەر و قسە بۆکراو و پەیام و کەرەستەکانی گەیاندن و ئامانجیش پەیوەندیکردنە لەنێوان کەسەکان لەنێو دەقەکە و لەدەرەوەی دەقەکەدا). لێرەدا قسەکەری یەکەم خودی ڕۆماننووسە، کە کەسێکی هەموو شت زانە، ڕاستە وەکو پاڵەوانێکی ئەفسانەیی و ڕزگارکەر دەرناکەوێت، بەڵام پاڵەوانێکە لەزۆر شتدا پەکی ناکەوێت و ڕێنوێنی (فکری و گەشتاریی و ئاییني و سێکسی_ و دۆزینەوەی ئافرەتە بێگانە

لەشفرۆشەکان و چۆنیەتی دواندنی ئافرەتەکان.. تاد) دەکات، ئەو خاوەنی گوتارە سەرەکییەکەیە و گوتارەکەی ئاراستەی گوێگرەکانی دەکات و مەبەست و پەیام و شێواز و تەکنیکیشی- بۆ ڕاپەراندنی گوتارەکە هەیە.

دووەم: شێوازی نێو گوتاری ڕۆمانەکان پشتیان بە (تەکنیکی گفتوگۆ لەشێوەی (وتم، وتی، گێڕایەوە و گێڕامەوە) بەستووە. گفتوگۆ لەنێوان کارەکتەرەکانی نێو ڕۆمانەکە هەیە، من وەکو خوێنەر لەهەندێک شوێندا بێزار دەبم لەم شێوازە باوە و دووبارەی کە هەمیشە دەڵێت (وتم، وتی) و ئینجا شتەکان بۆ گوێگری نێو دەقەکە و خوێنەرەکانی دەگێڕێتەوە. ئەو پێمان دەڵێت ئەو لەشێوازی بیرکردنەوە لەبارەی ئایین جیاوازە و خاوەنی بڕوانامەی زانکۆیە و بڕوای بەکرانەوە و گونجاون و قوبڵکردن هەیە، مەلایەکەش نوێنەرایەتیی مەلایەکی کەمزان و توندڕەو و دژ بەکرانەوە و خوێندن و ئەکادیمی بوون لە زانست دادەنێت.

ڕۆماننووس خۆی لەڕاستیدا باسی خۆی و کۆلکە مەلایەک دەکات. ئەو لەشەریعەتی ئیسلامی دەزانێت و متمانەی بە زانیاریی و شێوازی ئاخاوتن و گفتوگۆکانی مەلاکە نییە. چونکە لەم گفتوگۆیانەدا مەلاکە بەو قسانەی دەیکات بنەمای لەیەکترگەیشتن و ڕێزگرتنی بەرانبەر ڕەت دەکاتەوە و زاناکانی ئەو بوارە بە (کۆمۆنیست) تاوانبار دەکات. لەڕوی پراگماتیکییەوە کە شیکاری نێوەڕۆک و شێواز و تەکنیکی گوتاری ڕۆمان دەکەین، ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە قسەکانی (مەلاکە) حووکم و بڕیاری پێشوەختەی تێدایە، واتە خاوەنی کردەی بڕیاردان و حووکمە، بەڵام ڕۆماننووس خاوەنی کردەی (گومان و پرسیار و شیکردنەوە و لێکدانەوەیە). ئەمەش لەشێوازدا گوتارێکی زانستی و گوتارێکی ئایینی نیشان دەدات.

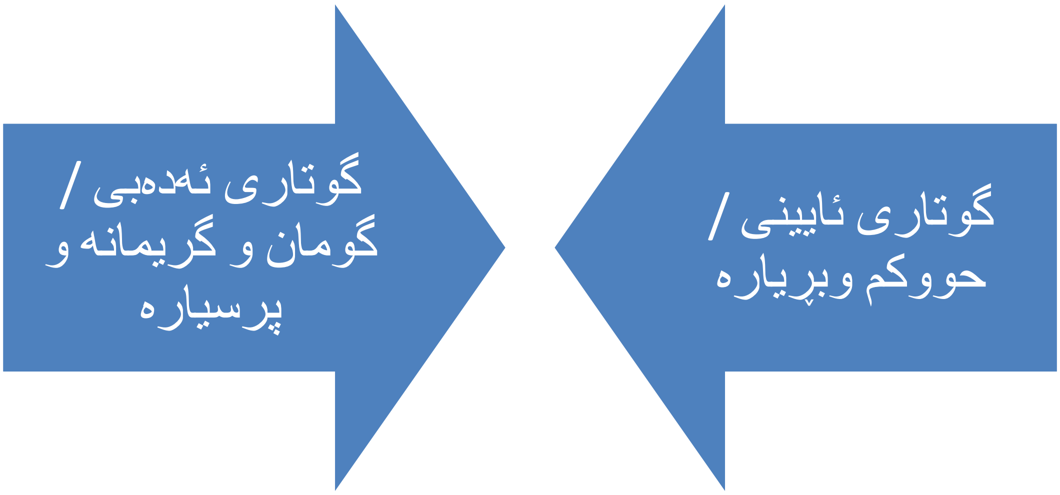

سـێیەم: پەیـامی گوتـاری ئەم چەنـد نمـوونەیەی لەنێـو دەقەکە وەرمانگرتووە، کە دەکرێت بەشێکی دیاری نێو پێکهاتە و مەبەست و پەیامی گشـتی ڕۆمـانەکەش وەسـفیان بکەیـن. بـۆیە دەبینین مەلای مزگەوت دژی خوێنـدەوارە خاوەن بڕوانامەکانی بـواری شـەریعەتە و بە (کۆمۆنیست) وەسفیان دەکات. واتە لەڕاستیدا پەیامی گوتارەکە وەسـفکردنی دوو ئایـدیۆلۆژیا و دونیـای جیـاواز و تێڕوانیـنی فکـری جیاوازە.

چوارەم: کەناڵەکانی پەیوەندیکردن بریتیيە لەکردەی ڕاپەڕاندنی چۆنیەتی گەیاندنی پەیامەکان لەنێوان (ڕۆماننووس و گوێگرەکانی نێو دەقەکە) و (خوێنەرەکـــانی دەرەوەی دەقەکە). ئـــێمە بەڕوونی هەســـتکردن بەو شـــتە دەبینـــین کە (ڕۆمـــاننووس لە تەکنـــیکی گـێڕانەوەدا) لەنێـو گوتـاری دەقەکانـدا خـۆی قسـەکەر و خـاوەنی پەیامەکانە، لەگەڵ کارەکتەرەکان دەئاخڤێت، ئامانجیش گێڕانەوەی بەسەرهات و بیرەوەریی هەمووانە بۆ خوێنەر بەگشتی.

پێـــنجەم: لە گوتارەکەیـــدا شـــێواز و تەکنـــیکی گـــێڕانەوەی ڕاستەوخۆی پەیڕەو کردووە، گوتار لەڕاستیدا یان ڕاستەوخۆیە، یا ناڕاستەوخۆ. ڕۆماننووس لە ناوهێنان و وەسفی کەسەکان و ڕەفتار و بیرکردنەوە و قسەکردنیان و لەنێوان ئیمان و سێکسیشدا ڕاستەوخۆ

شتەکانی دەربڕیوە. کە باسی ئایینداری و نوێژ و سێکس دەکات، نایشارێتەوە کە خۆی و هەندێکی دیکەش چوونەتە حەج و عومرە، بەڵام لەزەت لە چێژ و جوانیی و ڕووتی جەستەی ئافرەت وەردەگرن، لە ناوهێنانی هەندێک لە ئەندامەکانی جەستەی نێر و مێ ڕاستەوخۆ ناویان دەهێنێت.

شەشەم: مەبەستی ئەم شتانەی لەنێو گوتارەکەدا هەیە لەچەند شتێکدا کۆ دەکرێتەوە (سێکس لای دیندار موسڵمانەکان کاریگەرترە)، (ئاکۆ لەبەر خاتری باوکی نوێژ دەکات و وێنە لەگەڵ کچەکان ناگرێت)، (خاڵی کە کۆمۆنیستە باش کەسایەتی ئاکۆی ناسیووە و دەڵێت لە بارەی سێکس و ئافرەت و نوێژکردن بڕوای پێ مەکەن). (مەی خواردنەوە بە قسەی حەسەن تورابی زانای ئیسلام حەرام نییە)... تاد ئەمانە بەکردەوە بەشێکن لە مەبەستەکانی گوتاری دەقەکانی ڕۆمانەکانی کەمال سەعدی، کە دەیەوێت نیشانی بدات مرۆڤە خۆ بەئیسلام زان و ئیماندارەکان چەندە کەسانی دووڕوو، گۆڕا و ناسەقامگیرن لە کەسایەتی و ئیماندا، لە گێڕانەوەی ئەم بیرەوەریانەسدا بڕوا ناکرێت شتی لەخۆڕا و دەستکردی بۆ کارەکتەرەکان دروست کردبێت.

ئەمەش ئەوەمان پتر بۆ ڕوون دەکاتەوە، کە لە ئاییندا (خۆشەویستی و جوانی) وەکو ئامانج پێش (سێکس) وەکو ئامراز دەکەوێت، واتە کەسانی خاوەن بڕوای بڕواداری ئایینی نابێت دەستەمۆی سێکس و چێژ ببن، بەڵکو پێویستە خۆشەویستی وەکو بنەمای سەرەکی جووتبوون و پێکهێنانی خێزان بەکاربهێنن. لەکاتێکدا دەقی ئەدەبی ئامانجی نمایش و وروژاندن و بەکارهێنانی سێکسە، لەهەمان کاتیشدا خۆشەویستی و جوانی تەنیا وەکو کەرەستە و ئامرازێک بەکاردەهێنن. لەکردەوە لەم جۆرە ڕۆمانە سێکسیانەدا بەکردەوە (سێکس و چێژ) وەکو گوتاری بنەڕەتی دەقەکەیە دەردەکەوێت، دەقنووس ئەگەر بۆ نیشاندانی نیازپاکی و

خۆشـاردنەوە لەنێـو گەمەی تەکنـیکی گـێڕانەوە سـادە زەقەکـان هەنـدێک نـیمچە نیشـانەیەکی (ڕێزگـرتن و ئاخـاوتن و هەسـتی چـێژ بزواندنێکی مرۆیانەی) نیشان دابێت، بەڵام نەیتوانیوە ئەمانە بکاتە ئامـانجی سـەرەکی نێـو دەقەکـان، بەڵکـو ئامـانج و مەبەسـت و کەرەستەکە بریتییە لە گوتاری سێکس و چێژ، نەک خۆشەویستی و جوانی.

٢- ٣٣ پاڵەوانی ڕۆمانەکان

لەم چەنـد ڕۆمـانەدا قسـەکەری سـەرەکی (مـن/ خـودی ڕۆماننووسـە)، ئەو ئەوە ناشـارێتەوە کە خـودی خـۆشی لەهەمـوو ڕووداوەکاندا بەشداره و لەبەسەرهاتەکاندا تەنیا چاودێر و بینەرێکی ئاسایی خودان توانا و زاکیرەیەکی بەهێز نییە، بەڵکو بکەرێکی بەهێز و شارەزا و ئەزموونداڕ و کارا و کاریگەریشە.

لەڕۆمـانی (خانمبـاز)دا کە پـاڵەوانی نـیمچە سـەرەکی (شـەوکەتە فەنـدیی)ە، ناتوانێـت پـێگەی گـێڕانەوە و دەسـەڵات و توانـا و وزەی گێڕانەوە لەخودی نووسەری ڕۆمانەکە داگیر بکات. پێگەی نووسـەر و بەشـەکانی ڕۆمـانەکە هێنـدە لەژێر کاریگەریی و خواسـت و حەزی نووسەر دایە، هەموو کارەکتەرەکانی دیکە ئازادی ئاخاوتن لەدەست دەدەن و ملکەچی ئیرادەی ڕۆماننووس دەبن.

ڕۆمـاننووس لەگفتوگۆیەک لەگەڵ نەوزاد بێخەم دەڵێت: مـن هـیچم لەگەڵ ئەو نەکـرد، تەنهـا مەبەسـتم ئەوە بـوو بـزانم ئەو ژنە لەشفرۆشانە بۆچی و لەپێناوی چی وادەکەن. هەر بۆیەش خۆم لەو ژنـانە نزیـک کـردەوە، بـۆ ئەوەی لەنـزیکەوە گـوێم لە چـیرۆکی ژیـانی ئەوان بێت. بۆ ئەوەی ئەو چیرۆکانە تێکەڵی خەیاڵی ئەدەبیی خۆم بکەم و بیکەمە ڕۆمانێک.

کە ئەمەم وت، نەوزاد بێخەم وتی: من وەکو ئێوە خانمباز نیم، تا بکەومە ناو ڕۆمانەکەوە، بەڵام ئێوە هەر هەمووتان دەبنە کاراکتەری ناو ڕۆمانەکە. ئەمەی وت و ڕووی لە من کرد و وتی: بەڵام هەر ڕۆمانێک پاڵەوانێکی هەیە، نازانین کێ لەوانە دەبێتە پاڵەوانی ڕۆمانەکەی تۆ؟

منیش وتم: هیچیان نابنە پاڵەوان.". (خانمباز، ٢٤٨- ٢٤٩). لەم ئاماژەیەدا ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە کە ململانێیەکی ئاشکرا لەنێوان کارەکتەرەکان و خودی ڕۆماننووس هەیە، بۆ ئەوەی ببنە پاڵەوانی سەرەکی، بەڵام ڕۆماننووس دەیەوێت بڵێ کەسیان سەرەکی نین، ئەو ئەم پێگەیەی بۆخۆی کۆنترۆڵ کردووە، ئەوانی دیکەش لەهەندێک شوێندا بەشدارییەکی کورت و لاوەکی لە گێڕانەوەکان دەکەن.

لەنێو ڕۆمانەکاندا منی خوێنەر شوێن و کارەکتەرەکان هەر هەموویان دەناسمەوە، کە کەمێک دەستکاری ناوەکانیان کراوە، تەنیا قسەکانیان کتومت ئاخاوتن و شێوازی گوتنەکانیانە. ڕۆماننووس ڕاستگۆیانە و بەشێوەیەکی هەقیقی و ڕاستەوخۆ لەنێو خەیاڵی ئەدەبیدا ڕۆمانی ژیاننامەی نووسیوە، کە پشت بە هەقیقەت و ڕاستی و شتی واقیعیی دەبەستێت. نەک هەر ئەوە ئەو کردەوە و ڕەفتار و دۆخی دەروونی و تەنیا ئەو قسانەی ڕۆژانە لەنێو بازاڕیشدا لەنێو دووکانێکی جلوبەرگ فرۆشتندا ئەنجام دەدرێت دەگێڕێتەوە. قسەکەرە نێرەکان هەموویان پیاوی شێتبووی سێکسن، بە شێوەیەکی ئەدەبی و لەچوارچێوەی هونەری گێڕانەوەی بیرەوەرییدا شتەکانی گێڕاوەتەوە.

من وای دەبینم ڕۆماننووس هێندە بەخێرایی و زوو زوو سەردانی وڵاتە گەشتیارەکانی کردووە، ئەوەی بۆ ئەوەیە لەپێناو نووسینەوەی ڕۆمانێک لەیەک کاتدا دووجار، یان پتر لەوە، دوو شوێن، یان پتری

لەنێو گێڕانەوەکانی بەکارهێناوە، ئەمەش وایکردووە (تەکنیک و زمانی نووسینەوەی دەقەکە) لەهەندێك بواردا وەکو پێویست نەبن، دەکرا گونجاوتر و بەهێزتر و کاریگەرتر زمان لەگێڕانەوەی شتەکان بۆ (وەسف، گێڕانەوە، لێکدانەوە و چوونە ناخی ڕووداو و وەسفی کارەکتەرەکان) بەکاربهێنێت.

لێرەدا گێڕانەوە (نەوزاد بێخەم و سەیاح پەقرەج و عومەر و کاکە سوور و سەبری بازرگان) و (شەوکەتە فەندی) و (حاجی فازیل و حاجی ئەنوەر و جیهاد و ئیبۆ) و (ئاکۆ و ئەمجەد مەندیل) و (نەوزاد دۆخین) و (عیزەدین چاو حیز) و (کاروان و ئازا) و (فەرهاد پیربال) و ئەوانی دیکەش کەسی هەقیقین.

لە ڕۆمانی (شەوانی باکۆ) و (شەوانی ئێریڤان) و (حەج و عومرە)شدا هەمان کارەکتەر و کەسانی هەقیقین، تەنیا ناوەکانیان کەمێک دەستکاری کراوە.

(ڕۆماننووس) بۆ ساخکردنەوەی ئەم شێوازیی نووسینە، ڕاشکاونە لە وەڵامی پرسیارێکی (شەوکەتە فەندی)، کە لەشێوەی گێڕانەوەی بیرەوەرییەکانیدا ئاماژەی پێکردووە، دەڵێت: "من لەسەرەتاوە کە خۆم وا پیشاندا و گوێبیستی سەربردە خانمابزییەکانت بووم، مەبەستم ئەوەبوو، بچمە ناو دونیای خانمبازی و لەنزیکەوە لێی تێبگەم، دوایش تێکەڵی خەیاڵی ئەدەبیی خۆمیان بکەم، بۆ نووسینەوەی ڕۆمانێک بە ناوی (خانمباز)". (خانمباز، ٢٣٥).

لەگێڕانەوەیەکی دیکە و لەزۆر شوێنی دیکەی ڕۆمانەکانیشدا ئاماژە بەوە دەکات، کە ئەو سێکس ناکات، دەیەوێت تەنیا دەستبازیی و ماچ و مووچ و قسەکردنی لەگەڵ ئافرەتەکان هەبێت، بۆیە دەڵێت "دوای ئەوەی باسی ژیانی تایبەتی خۆی بۆ کردم، وتی:

ژمارەی منت لایە، هەر کاتێک ویستت پەیوەندیم پێوە بکە، دێمە لات و سێکست لەگەڵ دەکەم. منیش وتم: من نامەوێ سێکس بکەم، تەنها حەزم لێیە لەگەڵت دانیشم و بەیەکەوە بخۆین و بخۆینەوە و کەشێکی خۆش وەرگرین. ئەویش وتی: تۆ پارەی خۆت دەدەیت، چۆنت پێ خۆش بێت وا دەکەم. منیش وتم: لەم یەک دوو شەوە پەیوەندیت پێوە دەکەم. ئەوەم وت و باوەشم پێداکرد و دەمم خستە ناو دەمی و لێوە تەنک و گەرم و نەرمەکانیم ماچ کرد و گەڕامەوە لای نەوزاد دۆخین". (شەوانی ئێریڤان، ٤٧).

هونەری نووسینەوەی ڕۆمانەکە بریتییە لە تەکنیک و نووسینی شێوازی ڕۆمانی ژیاننامە، واتە نووسەر خۆی شتەکان دەگێڕێتەوە، نەک هەر قسەکەری سەرەکییە، بەڵکو بەکردەوە بەشدارە لە ڕووداوەکان و هەموو ئەرک و پەیام و دەسەڵاتێکی هەیە، خۆی باسی خۆی دەگێڕێتەوە، وەکو چۆن کەسێک لەڕێگەی نووسینەوەی بیرەوەرییەکانی باسی خۆی دەنووسێت و دەگێڕێتەوە.

لەتەک ئەوەشدا نایشارێتەوە، کە ئەو ئامانجی لەهەموو گفتوگۆ و بەشداریی لەنێو ڕووداوەکان و بابەتەکان و پەیوەندیکردن لەگەڵ کارەکتەرەکانی دیکە و ئاخاوتنیان و تێکەڵبوون و شارەزابوون لە مێژووی کەسەکان و شێوازی بیرکردنەوەیان لەبارەی سێکس و ئیمان و خواپەرستی و کەسایەتی ناجێگیریان بۆ ئەوەیە (شارەزایی مێژووی بەسەرهاتی ئەوان بێت، دواتریش لەشێوەی ڕۆمان شتە سێکسییەکان و چێژ و گوتاری ئەو بابەتانە بنووسێتەوە).

ئەو بەشێوەی (من)، (خۆم)، وەکو (توێژەر)، (ڕۆماننووس)، (شاهید و بەشدار لە ڕووداوەکان)شتەکان دەگێڕێتەوە. (ئەو)ی بەکارهێنراویش کە بەکردەوە بەشداری نێو ڕووداوەکانە، نووسەر هیچ کارێکی نەکردووە لە کەسایەتی ئەوانی دیکە کەم بکرێتەوە، تەنیا ئەوە نەبێت (ڕەفتار و خولیا و بینین و تێڕوانین و پێکهاتەی دەروونی

و فکـری) کەسـەکانی وەکـو خـۆی گـێڕاوەتەوە. ئەم وەکـو خـۆی شتەکانی گێڕانەوەتەوە، لەهەمان کاتدا لەهەندێک شتدا هەست بە ناهاوسەنگی لەگەڵ ئەو شتانە دەکرێت، کە پەیوەندیان بە خودی خۆیەوە هەیە. هەقیقەت مەرج نییە خزمەتی ڕاستگۆیی بکات، وەکو چۆن درۆ مەرج نییە خزمەتی هەقیقەتی درۆ بکات. ئەوەی لای من ڕاستە لای یەکێکی دیکە هەقیقی نییە و بەپێچەوانەش مەرج نییە درۆش هەموو کاتێک درۆیەکی هەقیقی بێت.

٢-٣٤ دیماهی و پووختە

- من ڕۆمانەکانم خوێندەوە شتە بڤەکانم بە ڕاستگۆیی بینی، ئەو ڕاستگۆییەی هەندێک جار دەکەوێتە ژێر سانسۆری خودی کەسەکان و دەوڵەت و کۆمەڵگە و خێزان و دامەزراوە ئایینەکان، کەچی لای (کەمال سەعدی) دامەزراوەکانی دەسەڵات و سانسۆر تێکشکاون و خودەکان ئازدکراون و هەموو ئەو شتانە دەگێڕنەوە کە قەدەغەن. (سێکس و چێژ و سیاسەت) سێ کوچکەی قەدەغەکراوی نێو کۆمەڵگە و دەسەڵاتن. ئەمانە کاریگەرییان لەسەر بیرکردنەوە و ڕەفتار و ڕەوشتی دەروونی مرۆڤەکانیش هەیە. نووسەر هێندە بەزەقی شتەکان دەگێڕێتەوە، وەکو ئەوەی ئێمە لەدیار فیلمێکی بەدڕەوشتی و داوێنپیسی- (تاپۆ) دانیشتبین. ئەم بەڕاشکاویی گێڕانەوە و نمایشانە توانا و وزەی وێناکردنی ئەدەبی لاواز دەکەن.

- پێش هەر ئاخاوتن و لێکدانەوەیەک پێم وایە کارەکەی من پەیوەندی بە دروستکردنی ژمارەیەکی کۆدی تایبەت بە سێکس

و چێژ و دامەرزاوەکانی چاودێریی هەیە. کە من کارم کردووە ئەم کۆدانە ببنە بنەمایەک بۆ چۆنیەتی قسەکردن لەبارەی سێکس و چـێژ وەکـو زانسـت و کەلتـوورێکی مـرۆیی و بـایۆلۆژی و کۆمەڵایەتی، نەک وەکو (سزا و شاردنەوە و کردەی درندانە). ئەمەش پەیوەندیی بەوەوە هەیە، کە هەموو کەسێک سەری زار و بنی زاری سێکس و ئاخاوتنە لەبارەی چێژ، کەچی بە قەدەغە کراویش دادەنرێت.

- (کەمال سەعدی) زۆر بەسادەیی هەندێک مەسەلەی فکری زۆر قـووڵی لەبـارەی (سـێکس و تـاک و چـێژ و لەشـفرۆشی و ئافرەت و برسیەتی پیاو و سەرکوتی کۆمەڵگە و ئایین.. تاد) بۆ باسکردووە، هەندێک جار مرۆڤ لەناخی خۆشیدا حەز ناکات بیریان لێ بکاتەوە.

- (کەمال سەعدی) ئازایەتییەکی بێ وێنەی نیشان داوە، کە هەر تەنیـا جەسـتەی ڕووتی جـوانی ئـافرەتی لەنێـو دەقەکانیـدا بەکارنەهێنــاوە، وەکــو ئەوەی لەئەدەبی کلاسـیکی کوردیــدا بـاوبووە، نەخـێر ئەو لەجیـاتی (جەسـتە) ڕاشـکاوانە ئامـاژە بەهەمـوو شـێوازەکانی (کـردەی هەقـیقی سـێکس و چـۆنیەتی گەیشــتنە چـێژ) دەکـات، ئەمەش تەنیـا لە ئامـاژەی تەنیـا (ڕووداوێک) بەدی ناکرێت، بەڵکو سەرجەمی دەقەکانی (جگە لە حەج و عـومرە کەمـتر) هەمـووی بـۆ کـردەی سـێکس و چـۆنیەتی پەیوەنـدیکردن بە ئـافرەتە لەشفرۆشـەکان تەرخـان کـراوە. واتە بەتەواوی ئەدەبێکی (داوێنپیسی-) ڕووتە لە چەمکە

گشـــتییەکە، لەهەمـــان کاتـــدا ئەدەبـــێکی مرۆیـــانەی دوورە لە سووکایەتی و ناشیرین باسکردنی ئافرەت و سێکس.

- ئافرەتەکـان کە لەشفرۆشـن هەموویـان لەپێنـاو (پـارە) وەکـو بازرگـــانی سێکسیـــ و پیشـــەیەکی دارایی و ئـــابووری لەنێـــو وڵاتەکەیانـــدا جەســـتەی خۆیـــان دەفرۆشـــن، ئەمەش لەم سـەردەمەدا بە پیشەسـازیی گەشـتیاری سێکسیـ دادەنرێـت و کارێکە لەزۆر وڵاتـدا ڕێگە پێدراوە، ئـافرەت جەسـتە و چـێژ و سێکسی ـ خـۆی لەپێناو باشـترکردنی سەرچاوەی دارایی و داهاتی خۆی وڵاتەکەی بەکاردەهێنێت.

- ڕۆمـاننووس بە جۆرێـک لەجۆرەکـان یاسـا و ڕێسـا و بۆچـوونە فیکرییەکانی سەردەمی (حەمورابی) بۆ چێژ وەرگرتن لە (ژیان) و (ئـافرەت) و (سـێکس) بەکارهێنـاوە، یاسـاکەی حەمـورابی بەم شێوەیە:

جلـوبەرگی جـوان لەبەر بـکە و ژیـان بەخـۆشی بەسـەر بەرە و خواردن و خـواردنەوەی زۆر بەکاربهێنە و گۆرانی بڵێ و سەما بکە و بەخـــتەوەر بە و لەکۆتایشـــدا لەپێنـــاو چـــێژ وەرگـــرتن لەبــاوەشی ئافرەتەکانـدا بنـوون. لەسـەر جەم گێڕانەوەکانـدا ڕۆمـاننووس لەپێناو بەخـتەوەریی (هەمـوو ئەو کەرەسـتە و هۆکار و مەبەسـت و چـێژ و گـــۆرانی و ســـەماکردنانەی چـــێژ بەخشـــن) لەگەڵ ئافرەتەکـــان بەکارهێناوە بۆ ئەوەی پیاوەکان بگەنە باوەشی ئافرەتە جوانەکان و لەکۆتایشـدا چێژ وەرگرن و بەخـۆشی ژیان بەڕێ بکەن و بەخـتەوەر بن.

- ڕۆمـاننووس لەهەمـوو ڕۆمانەکانیـدا قسـەی لەبـارەی (ئـایین و لەزەت و سـێکس) کـردووە، ئەمەشی پـتر لەڕێـگەی کەسـایەتی (ئاکۆ/ ئەمجەد مەندیل) و (حاجی ئەنوەر و حاجی فازیل) و (ئیبۆ و جیهـاد) دەرخسـتووە، نـاتوانم ئەوەش بشـارمەوە (خـۆشی کە چـۆتە عـومرە) نـوێنەرایەتی و نمایشیـ ئەم نـاکۆکی و گونجـان و نەگونجـانە دەکات. ئەوانە لەیەک کاتـدا وەکـو کەسـانی خـاوەن ئیمان و سەردانی کەری حەج نمایش کراون و بەکردەوەش وان، لەهەمـان کاتـدا بەدیـار (ئـافرەتی ڕووت و لەپێنـاو چـێژ و کـردەی سێکس) دەچنە وڵاتە گەشتیارەکانی و وەکـو ئێران و ئازەربایجان و ئەرمینیا و تورکیا و میسرـ و سعودیە. لەڕاستیدا ئەمە بـابەتێکی یەکجـار بـڤەیە، چـۆن ئەو کەسـانە بەم ئاسـانییە کە نـوێنەرایەتی بـزاڤی ئیسـلامی سیـاسی دەکەن و هەمـیش نـوێنەرایەتی کەسـانێکی خـاوەن بـڕوا و ئیمـان دەکەن، دەکەونە داوی کامیرای نووسـین و بیرەوەرییەکانی (کەمال سەعدی).
- ئەو لەمـاوەیەکی کەمـدا ڕۆمانەکـانی بەدوای یەکـدا نووسـیوون، ڕەنگە ئەم هەموو ڕۆمان و ماوە کورتە هۆکارێکی گەورە بێت، بۆ

ئەوەی نووسـەر وزەی جواننـووسی و ورد بیرکـردنەوە و گەڕان بەدوای تەکنـیکی ڕۆمـاننووسی کەم ببێـتەوە. نووسـەر ئەوەی نووسیویەتی دەقە، دەقیش شایستەی خوێندنەوەیە، بەڵام مەرج نیـیە هەمـوو دەقەکـان وەکـو (خانمبـاز) تەڕ و پـڕ ڕووداو و بەجووڵە و ورووژێنەر بن.

- ئەو تەکنـیکی گـێڕانەوەی لەڕێـگەی (وتـم و وتی) بەکارهێنـاوە، لەهەنـدێک شـوێندا ئەم شـێوازە بـێزارکەرە، دووبـارەیەکی زۆری پێوە دیارە. خـوێنەر بۆ ئەوەی تین و تاوی خوێندەوەی پتری لا دروست بێت، ئارەزوو دەکات، نووسەر تەکنیکی گێڕانەوەکەی بگۆڕێت. لەزۆر شوێن هاتووە: (من وتم ئەو شتە بەم جۆرەیە) و (نەوزاد، یـان ئـازد، یـان ئـاکۆش وتی: ئەم ئافرەتـانە پـاک و جوانن...). ئەمە لای خوێنەر شێوازێکی چەند بارەیە.
- زمـانی نووسـینەکانی نووسـەر لە زۆر شـوێندا تـام و دەنـگ و دەربڕینی ناوچەیەکی پێوە دیارە بەکورتیەکەی زاری (هەولێر)ی پێوە دیارە. ئەگەر ئەم شێوازە لەسەر زاری کارەکتەرەکان بووایە، پێم وابوو کارێکی ئاسایی دەبوو، بەڵام لە گێڕانەوە گشتیەکانیشدا کەوتـوّتە ژێـر ئەم کـاریگەرییە. بـۆ نمـوونە کاتێـک ئامـاژە بە ئافرەتەکـانی سـلێمانی دەکـات، بێ ناوهێنـانی شـارەکە دەیتـوانی لەڕێـگەی بەرکارهێنـانی دوو دەسـتەواژەی خـودی سـلێمانی بە خـوێنەر بڵێـت ئەم ئـافرەتە خەڵـکی کـامە شـارە. واتە هەنـدێک لەشـێوازی ناڕاسـتەوخۆی بـۆ وەسـف و گێڕانەوەکـان بەکاربهێناباتە.
- لە شـوێنێک دەڵێـت ئافرەتەکان لەشی خۆیان بـۆ پارەیەکی کەم دەفرۆشـن، بەڵام (دز نـین)، واتە (دزی) کـردەوەیەکی ئێجگـار قـێزەوەن و ناشـیرنە، بـۆیە وەکـو داکـۆکی و وەسـفێکی ئەرێـنی

ئافرەتەکـان دەبێژێـت ئەمـانە دز نـین. لەڕووی پراگمـاتیکییەوە پێمـان دەڵێـت (دزی) لە (لەشـفرۆشی) خـراپترە. لەکاتێکـدا لە میسر ئافرەتێک فێڵی لێ دەکات و سەد دۆلاری لێ وەردەگرێت و خۆشی لێ دەشارێتەوە.

- ڕۆماننووس دەیەوێت نیشانی بدات ئەو تەنیا لەپێناو نووسینی ئەم ڕۆمانـــانە و گـــێڕانەوەی بەســـەرهاتی ژیـــانی ئـــافرەتە لەشفرۆشـەکان ئەم گەشـتانە دەکات و لەگەڵ ئافرەتەکان کـۆ دەبێـــتەوە و دەســـتبازیان لەگەڵ دەکـــات، واتە دەیەوێـــت نووســـینێکی ئەزمـــوونیی، دەقـــێکی ئەزموونـــداری بەکـــردەوە بنووسـێت و واش نیشـان دەدات، کە ئەو لەگەڵ ئافرەتەکـان جـووت نەبـووە، (زینـا)ی نەکـردووە، لەکاتێکـدا ئەو خـۆی نوێنەرایەتی تێکشکاندنی ئەم قەدەغە و سانسۆرە ئایینە دەکات. پێم وایە لەم بـوارە سـەرکەوتوو نەبـووە و ناتوانێـت بـڕوا بەمـنی خوێنەر بهێنێت، کە سەیاح پەقرەج ئاسا، ئاوی تێ نەکردبێت.
- ڕووداوەکـان وروژێـنەرن، بەدوای یەکەوەن، بەڵام ئەمەم بـۆ ڕوون نـابێتەوە، بـۆچی ئەو وەکـو سـەرقافلەی نێـو هەمـوو ڕۆمانەکان گەشتێک دەکات و دەگەڕێتەوە و هەولێر و جارێکی دیـکەش لەگەڵ هەنـدێک هاوسـەفەری نـوێی دیـکەی بـۆ تەواوکردنی بەشێکی دیکەی ڕۆمانەکە گەشتێکی نوێ دەکاتەوە.
- گوتـاری ڕۆمـانەکە شـیکردنەوەیەکی دەروونـیی زەقە، پێکهـاتەی دەروونی کارەکتەرەکـــان جیـــاوازە، وەکـــو خـــۆشی لەڕووی دەروونیـیەوە لەوانی دیـکە جیـاوازە. بـۆیە دەتوانرێـت لەڕووی سێکسی- دەروونی و کـۆمەڵایەتی و لە ڕوانـگەی تیـۆری جیـاوازی ئەم بوارە لێکۆڵینەوە لەبارەی ئەم دەقانە بکرێت.

- گوتارێکی دوور لەڕەخنەگرتنی ڕاستەوخۆیە، گوتارێکی شیکارییە، گوتارێکی گریمانەیی و هەڵگری پرسیارە، ئەو پرسیارە سادە قووڵانەی ڕەنگە لەهەندێک شوێن خودی ڕۆماننووسیش مەبەستی نەبووبێت، بەڵام زمان پڕە لەنهێنیی و پەیام و مەبەست. زمانی گوتار بریتییە لە زمانی بەکارهێنان، گوتاریش بریتییە لە ڕاپەراندنی ژمارەیەک مەبەست بەشێواز و تەکنیکی جیاواز.
- دەقەکان بەیەک دەچن، ئەم بەیەک چوونانەش هەموویان نیشاندەری گوتاری (چێژ و سێکس و ئایین)، بەواتایەکی دیکە ڕۆمانەکان کە بیرەوەریی و ژیاننامەن، بەیەکەوە بەستراون و ژیانی خودی ڕۆماننووسمان بۆ دەگێڕنەوە. لەبەر ئەوە گوتاری هەر یەکێکیان تەواوکاری ئەوی دیکەیانە. خانمباز ناسنامەیە بۆ شەوانی ئێریڤان و شەوانی باکۆ. (شەوکەتە فەندی) نەخشە ڕێگایەکی بێ کۆتایی بۆ گەشت و دۆزینەوەی ئافرەتی لەشفرۆش و چێژ و سێکس دادەنێت، نووسەریش دەیانووسێتەوە و بەدوایاندا دەچێت و وڵات بەوڵات بەدوای ئەو جۆرە ئافرەتانەدا دەگەڕێت.
- گوتاری ئەم ڕۆمانانەی (کەمال سەعدی) کۆششە بۆ ڕزگاربوون لەناخی خودی خۆی و ناخی هەر یەکێک لە کارەکەتەرەکانی و پەیوەندی کردن بە ناخێکی دیکەی ئازاد لەدەرەوەی جەستەی خۆیان. مرۆڤ هەستێکی قووڵی لەبارەی چێژ و سێکس تێدایە، ناتوانێت بە ئاشکرا و دوور لە سانسۆری خودی و سانسۆری دامەزراوەکانی نێو کۆمەڵگە نەک سێکس بکەن، بەڵکو گوزارشت لە هەست و نەستی سەرکوتکراوی خۆشیان بکەن، بۆیە هەوڵدان بۆ ڕزگاربوون بە سەرکێشی دادەنرێت.

- لە شیکردنەوەی گوتاری ئەم دەقانە دەگەینە ئەنجامێک، کە گوتاری بینین لای پیاو، گوتارێکی سێکس سالارانەی نێرانەیە، ئەمەش وەکو هێزە مەزنە کۆلۆنیالیزمییەکان، هەمیشە بەدوای داگیرکردن و کۆیلەکردن و بەکارهێنان و چێژ لەپێناو ئارامی بەخشین بەخۆیەتی، لەهەمان کاتیشدا چەوسانەوە و بە سووک سەیرکردنی لایەنە داگیرکراوەکەیە. من وای دەخوێنمەوە (کۆمەڵگە و خێزان و دەوڵەت و ئایین) لەنێو ئەم ڕۆمانانەی (کەمال سەعدی)دا هەڵگری بیرۆکەی کۆلۆنیالیزمی نێرسالارییە بۆ داگیرکردنی جەستەی ئافرەت.
- گوتاری بینین وەکو هێزی سەرەکی و یەکەم لەنێو دەقەدا بۆ بەدیهێنانی کردەی پەیوەندیکردن بە ئافرەت لەلایەن پیاوەکانەوە بەکارهێنراوە. ئەم گوتارەش لە کۆتایدا تەنیا (بینینی جەستە و دیوی دەرەوەی جەستە) دەگرێتەوە، نەک ناخ و دەروون و تێگەیشتن لە چۆنیەتی بیرکردنەوە و هەست و نەستی ئافرەتەکان. ئەمەش بەکردەوە بینینە لەپێناو (چێژ و سێکس بەچاو و دواتریش جووتبوون).
- لایەنێکی گرنگی ڕۆمانەکە لای من ڕەنگە هەندێک بە کەموکورتی دابنرێت، ئەویش ئەوەیە هێندەی باسی دەروون و ڕەفتاری پیاوە برسییەکان و چێژی سێکسیان دەکات، هێندە بەلای زەوق و چێژ بەخشین بەئافرەتەکانەوە نەچووبێت. لەڕاستیدا ئەمە ئەوەمان بۆ دەردەخات ئافرەتەکان وەکو کەرەستەوە و شت و ئامێر وان، هیچ چێژێک لەو کارەی خۆیان وەرناگرن، بۆیەش باسیان ناکات، تەنیا بێزاربوون نەبێت.

٢- ٣٥ سەرچاوەکان:

کێبەکان:

١- ا.س. كون، الجنس من الاسطورة الى العلم، ترجمة د. منير شحود، دار الحوار للنشر والتوزيع، اللاذقية، سوريا، طبعة الاولى ١٩٩٢.
٢- آ.س. كون، الجنس من الاسطورن الى العلم، ترجمة منير شحود،١٩٩٢.
٣- ابراهيم الحيدرى، النظام الابوى واشكالية الجنس عند العرب، دار الساقى، بيروت، لبنان، الطبعة الاولى، ٢٠٠٣.
٤- ابراهيم صحراوى، تحليل الخطاب الادبى،دراسة تطبيقية دار الافاق، الجزائر، ط١، ١٩٩٩.
٥- احمد زكى عثمان، كولين – رابنو، العنف الجنسى-كوسيلة للحرب يعززها غياب اليات العقاب، مجلة الانسانى العدد ٥٩ صيف ٢٠١٥ .
٦- احمد مداس، تحليل الخطاب الشعرى فى منظور اللسانيات النصية، مذكرة لنيل شهادة الماجستر تخصص نقد الادبى، جامعة محمد خضير بسكرة الجزائر،٢٠٠٤.
٧- احمد منور، رواية السيرة الذاتية فى الادب الجزائرى المعاصر، ابن الفقير انموذجا، مجلة المساءلة، مجلة فصلية، يصدرها اتحاد الكتاب الجزائريين، عدد ١، ١٩٩١.
٨- آرثر كورتل، ت، قاموس اساطير العالم، ترجمة سهى الطريحى، الموءسسة العربية للدراسات، بدون سنة.
٩- آريك فوروم، اللغة المنسية، ترجمة حسن قبيسى- المركز الثقافى العربى، بدون سنة.

١٠- ایفلین لارکیش، من البراغماتیة الی التحلیل النفسی، منشورات اصوارت جدیدة فی التحلیل النفسی، باریس، ١٩٨٣.
١١- باسکال کینیار، الجنس والفرع،ترجمة روز مخلوف، ورد للطباعة والنشر والتوزیع، دمشق، سوریا، الطبعة الاولی ٢٠٠٧.
١٢- برونسلاف مالینوفسکی، السحر والعلم والدین، ترجمة محمد الجورا، دار الحوار اللاذقیة،بدون سنة
١٣- بول فریشاور، الجنس فی العالم القدیم، ترجمة فائق دحدوح، مطبع جواهرالشام، دار نینوی، طبعة الاولی ١٩٩٩ .
١٤- پرۆفیسۆر دکتۆر کەمال سەعدی مستەفا، ڕۆمانی ژیاننامەیی، چاپخانەی تاران، هەرێمی کوردستان، ٢٠٢٣.
١٥- ثیودور رایک، سایکولوجیا العلاقات الجنسیة، ترجمة ثائر دیب،ار المدی للثقافة والنشر، سوریة، دمشق،٢٠٠٥.
١٦- حفیظة احمد، بنیة الخطاب فی الروایة النسائیة الفلسطینیه، منشورات مرکز آوغریت الثقافیة، طبعة الاولی، ٢٠٠٢.
١٧- د. دیفید ام. باس، د. سیندی ام، میستون، النساء الوقوف علی الدوافع الجنسیة من الثار الی المغامرة، ترجمة احمد الناصح، مکتبة الفکر الجدید، ٢٠١٨.
١٨- د. عبدالعزیز شرف، ادب السیرة الذاتیة، موءسسة الاسراء والتوزیع، القاهیرة، ١٩٩٨.
١٩- داجید لو بروتون، سوسیولوجیا الجسد، ترجمة عیاد آبلال، ادریس المحمدی، دار روافد للنشر والتوزیع، قاهرة ، مصر،طبعن الاولی، ٢٠١٤.

٢٠- داڤيد لوبروتون، انتروبولجيا الجسد والحداثة، ترجمة محمد عرب صاصيلا، الموءسسة الجامعة بيروت، طبعة الثانية، ١٩٩٧.
٢١- ديفيد ليندن، التزاوج والسلوك عند البشر والحيوانات، ترجمة خالد البدرانى، دار جداول للنشر، بدون سنه.
٢٢- رمضان بسطاويسى. محمد، الفسلفة والجنس، مجلة العصور الجديدة، عدد ٥ يناير ٢٠٠٠.
٢٣- روبرتس سميث، ت، ديانة الساميين، ترجمة عبدالوهاب علوب، المجلس الاعلى للثقافة، القاهيرة، بدون سنة.
٢٤- رينيه جيرار، العنف المقدس، ترجمة سميره ريشا، مركز دراسات الوحدة العربية، بيروت، الطبعة الاولى، ٢٠٠٩.
٢٥- زهيرة بنينى، جمالية الخطاب الادبى على ضوء الدراسات النقدية الحديثة، ١٦٥ (file:///D:/الادب%٢٠والسعر/١٣.pdf).
٢٦- سعيد يقطن، انفتاح النص الروائى، المركز الثقافى العربى، لبنان، بيروت، ط ٢، ٢٠٠١.
٢٧- شهرزاد قصارى، جوهر حنان منصورى، السيرة الذاتية فى رواية الفراشة لهنرى شاريير بين والواقع والمتخيل، رسالة ماجستر، جامعة اكلى محند والحاج، كلية الادب وللغات، قسم اللغة العربية والادب العربى، الجزائر، ٢٠٢٠.
٢٨- عبدالسلام المسدى، المصطلح النقدى، موءسسات عبدالكريم بن عبدالله للنشر والتوزيع تونس، ١٩٩٤.
٢٩- عبدالله محمد الغذامى، ثقافة الوهم مقاربات حول المرآة والجسد واللغة، المركز الثقافى العربى، بيروت، الطبعة الاولى١٩٩٨.

٣٠- عبدالعزيز شرف، ادب السيرة الذاتية، منشورات االهرام للنشر والتوزيع، قاهرة، مصر، ١٩٩٢.

٣١- عراج الهوارية، تقاطع النقد والابداع فى الداب العربى المعاصر، رسالة ماجستر، جامعة الوهران، كلية الاداب واللغات والفنون، قسام اللغة العربية وادابها، جزائير، ٢٠١٢.

٣٢- على عبدالحليم حمزة،الجنس وابعاده جدل القداسة والاغواء والعنف، رياض الريس الكتب وانشر، الطبعة الاولى، حزيران/ مايو ٢٠٠٣.

٣٣- غاستون باشلار، جماليات المكان، ترجمة غالب هلس، الموءسسة الجامعة للدراسات والنشر والتوزيع، بيروت، لبنان طبعة الثانية، ١٩٨٤.

٣٤- فريدريك انجلس، اصل العائلة والملكية الخاصة والدولة، دار الفارابى، بدون سنة، ٣٢.

٣٥- فواد حسين احمد، ئافرەت لە هۆنراوەی کوردی دا، مطبحة الجاحظ، بغداد، بێ ساڵ.

٣٦- فيليب لوجون، السيرة الذاتية الميثاق والتاريخ الادبى، ترجمة وتقديم عمر حلمى، المركز الثقافى العربى، بيروت، الطبعة الاولى، ١٩٩٤.

٣٧- فيليب لوجون، السيرة الذاتية، الميثاق والتاريخ الادبى، ترجمة عمر حلمى، منشورات الثقافى العربى، بيروت، ١٩٩٤.

٣٨- فيليپ لوجون، السيرة الذاتية الميثاق والتاريخ، ترجمة عمر حلمى ، المركز الثقافى العربى، بيروت، الطبعة الاولى ١٩٩٤.

٣٩- کـاظم الحجـاج، المـرآة والجـنس بـين الاسـاطير والاديان،موءسسـة الانتشـار، بـيروت، لبنـان، طبعـة الاولى ٢٠٠٢.
٤٠- كرس شلنج، الجسد والنظرية الاجتماعية، ترجمة منى البحر ونجيب الحصادى، دار العين للنشر، ٢٠٠٩.
٤١- كوستى بندلى، الجنس ومعناه الانسانى، الطبعة الرابعة، منشورات النور. بدون سنة.
٤٢- کەریم شارەزا، ئافرەت لەروانگەی کۆن و شیعری هاوچەرخی کوردییەوە، بەیان ژمارە ٥٨ی ١٩٧٨ ساڵی ١٨.
٤٣- کەماڵ سەعدی، حەج وعومرە، هەولێر، ٢٠١٩.
٤٤- کەمال سەعدی، خانمباز، چاپخانەی منارە، هەولێر، ٢٠١٩ .
٤٥- کەمـال سـەعدی، شـەوانی باکۆ،چاپخـانەی تـاران ، هەولـێر، ٢٠٢٠ .
٤٦- کەمال سەعدی، شەوانی ئێریڤان، چاپخانەی تاران ، هەولێر، ٢٠٢٣ .
٤٧- ليز مانيش، الحياة الجنسية فى مصر القديمة، ترجمة رفعت السيد على،جماعة حور الثقافية، الطبعة الاولى، ٢٠٠٢.
٤٨- مالـک شـبل، الجـنس والحـريم روح السـراری السـلوكيات الجنسـية المهمشـة فى المغـرب العـربى، ترجمـة عبـدالله زارو،افريقيا الشرق، المغرب، ٢٠٠٦.
٤٩- محمد غنيمى هلال، المداخل الى النقد الادبى الحديث، مكتبة الانجلو المصرية، القاهيرة، ١٩٦٢.
٥٠- محمدی مەلا کەریم، خەباتی شیعری کوردی لەپێناوی ئازادیی ئافرەتان دا، گۆڤاری بەیان ، ژمارە ٢٥ .

٥١- ممدوح سراج النابى، رواية السيرة الذاتية فى مصر، درساة فت التاصيل و التشكيل، منشورات الهيئة العامة لقصور الثقافة، القاهرة، مصر، ٢٠١١.
٥٢- ناصر بركة، ادبية السير الذاتية فى العصر الحديث فى اليات اشتغال النصوص ومرجعياتها الفعلية، رسالة دكتوراه، كلية لاداب واللغات، جامعة الحاج الخضر، الجزائير،
٥٣- نورالدين الس، الاسلوبية وتحليل الخطاب، دراسة فى النقد العربى الحديث، تحليل الخطاب الشعرى السردى، ج ٢، دار هوسة للطباعة والنشروالتوزيع، الجزائر، ١٩٩٧.
٥٤- هاستنغز دونان، فيونا ماغوان، انثروبولوجيا الجنس، ترجمة د. هناء خليف غنى، بيروت، طبعة الاولى ٢٠١٧.
٥٥- هاستنغز دونان، فيونا ماغوان، انثروبولوجيا الجنس، ترجمة د. هناء خليف غنى، بيروت طبعة الاولى،٢٠١٧.
٥٦- يولان شانج، ت، ترجمة احمد عمر شاهين، مجلة العصور الجديدة، عدد ٥ يناير ٢٠٠٠.

- **ماڵپەڕە ئەلەکترۆنییەکان و تۆڕی کۆمەڵایەتی:**

١- إعادة اكتشاف فلسطين في العهد العثماني - بشارة دوماني • مجلة حكمة(hekmah.org)
https://hekmah.org/%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B2%D8%A7%
٢- الصفحة (aljazeera.net)
https://www.aljazeera.net/midan/miscellaneous/science/2021/
٣- hhro.org/%المر
https://www.hhro.org/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1%
٤- ويكيبيديا، الموسوعة الحرة(wikipedia.org)
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9
5- World Association for Sexual Health (WAS) (worldsexualhealth.net)
https://worldsexualhealth.net/wp-content/uploads/2015/05/WA %

٦- الصفحة (aljazeera.net)
https://www.aljazeera.net/midan/miscellaneous/science/2021/

٧- ئێرۆتیكا(basnews.com)
https://www.basnews.com/so/babat/392002
٨- النساء في بلاد ما بين النهرين القديمة - موسوعة تاريخ العالم (worldhistory.org)، Joshua J. Mark، ترجمة سامى م. الاطرش، اكتوبر ٢٠٢٢،
https://www.worldhistory.org/trans/ar/2-2081
٩- www.sexwrok.com
www.Sexwrok.com/coalition/whatcountrieslegal.html.
١٠- ابراهيم السيد، السياحة الجنسية.. صناعة تكشف عورة العالم المتحضر، جزيرة نيت، ١٠-٧-٢٠١٨،
https://www.aljazeera.net/midan/intellect/sociology/2018/7/10
١١- اندرو شانكس، ما الفرق بين الأدب الجنسي ونشيد الأنشاد؟ - ائتلاف الإنجيل(thegospelcoalition.org)
https://ar.thegospelcoalition.org/whats-the-difference-between-erotica-and-song-of-solomon/
١٢- ايمن رمضانم استشارى طب نفسى: ممارسة الجنس تتم بالعقل وليس العضو الذكرى، ١٩ مارس ٢٠١٧، ماڵپه‌ڕی اليوم السابع،
https://www.youm7.com/story/2017/3/19/%D8%A7%
١٣- تسجيل اعلى مستوى من الجوع الجنسى فى الولايات المتحدة منذ ٣٠ سنة،
https://arabic.rt.com/world/1010263-%D8%AA%D8%B3%D8%AC/
١٤- الجنس فى الديان بين القداسة و النجاسة،
https://www.dw.com/ar/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%86%D8%
١٥- الجنس والجوع، ٧-٧-٢٠١٨،
https://aihammahmoud.wordpress.com/2018/07/07/%D8/
١٦- الجوع الجنسى عند العرب،
https://hawaaworld.com/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%88%D
١٧- الحرة، تقرير صادم.. "الجنس من اجل البقاء" فى مخيمات السورية، ١١ ابريل ٢٠٢٢،
https://www.alhurra.com/syria/2022/04/11/%D8%AA%D9%82%D

١٨- حەمە سەعدی حەسەن، پارە و پاروو، ڕۆژنامەی ڕێگای کوردستان، ژمارە (١٣٤٤) سێشەممە ١٣-٦-٢٠٢٣، ٨
١٩- حەمە سەعید حەسەن،
https://www.facebook.com/profile.php?id=100090810527179
٢٠- حەمە سەعید حەسەن، سایتی باسنیوز،
٢١- حەمە سەعید حەسەن، سایتی باسنیوز،
https://www.basnews.com/so/babat/392002
٢٢- حەمە سەعید حەسەن، ئێرۆتیکا، ماڵپەڕی باسنیوز، ڕۆژی ١١-١١-٢٠٢٧،
https://www.basnews.com/so/babat/392002
٢٣- حەمەسەعید حەسەن، پرچی زێرینی خۆر، فێیس بووکی تایبەتی نووسەر،
https://www.facebook.com/profile.php?id=100090810527179
٢٤- حەمەسەعید حەسەن،گەنجینەیەکی گەڕۆک، ٨ی حوزەیرانی ٢٠٢٣، فێیس بووکی تایبەتی نووسەر،
https://www.facebook.com/profile.php?id=100090810527179
٢٥- د. بليغ حمدى اسماعيل، المقال الممنوع عن الهوس الجنسى-لامراء الوصاية، االربعاء ٢١-٩-٢٠٢٢،
https://middle-east-online.com/%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%82%D8
٢٦- د. تهانى سنديان، المراة والزواج فى التشريع الحمورابى،
https://arabthought.org/ar/researchcenter/ofoqelectronic-article-details?id=1354&urlTitle
٢٧- د. شاكر نابلسى- المرآء اكثر اغراء بالحجاب، الاحد ١٢ نوفمبر ٢٠٠٦، ايلاف،
https://elaph.com/Web/ElaphWriter/2006/10/186409.htm
٢٨- دى. دەبليو، دراسة: مكانة المرآة فى عهد الفراعنة وصلت لدرجة التقديش، سياستى DWى ئەلمانى
https://www.dw.com/ar/%D8%AF%D8%B1%D8%A7%
٢٩- رضا جواد الهاشمى، نظام العائلة فى العهد البابلى، جامعة البصرة، بدون سنة، ٤٠
٣٠- رنا مولود شاكر، تطور مفهوم الحرية فى الفكر الامريكى المعاصر، جامعة بغداد، مركز الدراسات الاستراتيجية و الدولية، ٢،
https://www.iasj.net/iasj/download/b34600bd44653719

٣١- سليمان الريسونى، العقاب بالجنس، ٢٤-٨-٢٠١٧،
https://www.maghress.com/alyaoum24/936598
٣٢- شاخەوان صدیق، دیدارێک لەگەڵ شێرزاد حەسەن، سایتی دەنگەکەان، ٥ کانوونی دووەمی ٢٠١٨،
https://dengekan.info/archives/5473
٣٣- شاخەوان صدیق، سایتی دەنگەکان،
https://dengekan.info/archives/5473
٣٤- شادى عبد الحافظ، هل الحب مجرد مناورة من اجل الجنس؟ ١٧-٧-٢٠٢١،
٣٥- شادى عبد الحافظ، هل الحب مجرد مناورة من اجل الجنس؟ ١٧-٧-٢٠٢١،
https://www.aljazeera.net/midan/miscellaneous/science/2021/
٣٦- شريعة حمورابى،
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D8%B9%D8%A9_%D8%AD%D9%85%D9%88%D8%B1%D8%A7%D8%A8%D9%8A
٣٧- صالح بن الهورى، دحر الجوع الجنسى والفقر والجهل والمرض امل الشباب المغربى اليوم، ٢٧ مارس ٢٠١٦،
https://azulpress.ma/%D8%AA%D8%AD%D9%82% /
٣٨- العنف الجنسى والعنف القائم على نوع الجنس، يونسف،
https://help.unhcr.org/turkiye/ar/social-economic-and-civil-matters/sexual-and-gender-based-violence/
٣٩- غازی حەسەن، چیرۆکە سریالییەکانی ترەمپ چۆن ئەمەریکا دەکاتە دۆزەخ، ڕۆژنامەی خەبات ١٧ی نیسانی ٢٠٢٣،
https://xebat.net/ku/?p=161530.
٤٠- فیلیپ ڕۆس، جیهان وەکو پرسیار، وتوێژ لەگەڵ میلان کۆندێرا، وەرگێڕانی زەردەشت نوردەین، ٢٨ شوباتی ٢٠٢٢، سایتی ئازاد بوون،
https://azadbun.com/archives/6393
٤١- كامل جابر، العقاب الجنسى فى الفولكلور،
https://www.jadaliyya.com/Details/28455
٤٢- كل العرب، الشبق الجنسى- هو جوع الرجل الى كل النساء وجوع المرآة الى كل الرجال، ١٠-٨-٢٠٠٤،
https://www.alarab.com/Article/319285
٤٣- المرآة فى حضارة وادى رافدين، منظمة حمورابى لحقوق الانسان،
https://www.hhro.org/%D8%A7%D9%84%D9%85%

٤٤- وادى الجنس: قطاع التكنولوجيا مورد اساسى لفاتيات الليل فى امريكا،
https://arabic.cnn.com/middleeast/2014/07/13/money-silicon-valley-prostitution

٤٥- ويكيبديا، الجنس والدين،
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9

٤٦- ويكيبيديا، العاطفة عند الحيوانات،
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B9

٤٧- يوسف زرا، المرآة فى الاساطير الرافيدينية،
https://mardutha.com/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1%D8%

▪ سەرچاوە ئینگلزییەکان:

1- Bem, D.J, Exotic Becomes Erotic: A Developmental Theory of Sexual Orientation, Psychological Review 103: 320, 1996.

2- Blumstein, P and Schwartz, P, American Couples: Money, work, sex, New

3- Brown, L. sex Slaves: The Trafficking of Women in aisa, Londaon: Virago Books, 2000.

4- Burley, N and Symanski, R, women Without: An Evolutionary and Cross-Cultural Perspective on Prostitution in R. Symanski, The Immoral Landscape: Female Prostitution in Western Societies Toronto: Butterworths, 239, 1981.

5- Buss, DM. sex Differences in Human Mate Preferences: Evolutionary Hypotheses tested in 37 Cultures, Behavioral and bran sciences 12:1, 1989.

6- C. W. Moeliker, “The first case of homosexual necrophilia in the mallard Anas platyrhynchos (Aves: Anatidae),” DEINSEA 8 (2001): 243–47

7- C.T. Onions, The Oxford Dictionary of English Etymology, Oxford 1966 .

8- Dworkin, A and Levi, A, Intercourse, New York, Basic Book, 2006.

9- French, D and Lee, L, Working: My Life as a Prostitute, New York: W.W. Norton, 1998.

10- Herz, R.S, and Cahill, E.D, Differential Use of Sensory Information in Sexual Behavior as a Function of Gender, Human Nature 8:275, 1997.

11- Hummert, M.L, Crokett, W.H, and Kemper, S, Processing Mechanisms Underlying the Use of the Balance Schema, Journal of personality and Social Psychology 58:5, 1990.

12- Joseph Epstein Article Title “The Art of Biography” Website Name and Publisher: the wall street Journal, Inc. Date Published: 1. Jan 2016, URL https://www.wsj.com/articles/the-art-of-biography-1451514816, Access Date: January 30, 2021

13- Kenrick, D.T, Gutierres, S.E and Goldberg, L, Influence of Erotica on Ratings of Stangers and Mate, Journal of Experimental Social Psychology 25: 159, 1989.

14- Kruger, D.J, Young Adults Attempt Exchanges in Reproductively Relevant Currencies, Evolutionary Psychology 6:204, 2008.

15- Meston, C.M, Trapenll, P.D and Gorazalka, B.B, Ethnic, Gender, and Length of Residency Influences on Sexual Knowledge and Attitudes, Journal of Sex Research 35: 176, 1998.

16- Paul Murray Kendall, Article Title: Biography, Website Name: Encyclopaedia Britannica, Publisher: Encyclopaedia Britannica, Inc. Date Published: 10 March 2019, URL: https://www.britannica.com/art/biography-narrative-genre, Access Date: January 30, 2021

17- Professor Dame Hermione Lee Article Title: “What is biography?” Website Name: The British Academey Date 6 Access Date: January 30, 2021/Published: 7 JUL 2020, URL: https://www.thebritishacademy.ac.uk

18- Shaver, P.R and Mikulincer, M, A Behavioral Systems Approach to Romantic Love Relationships: Attachment, In Caregiving, and

sex In R. Sternberg and K Wies (eds), The New Psychology of Love New Haven Conn: yale University Press, 2008.

19- Slater, L, Overcome in P. Derrow (ed), Behind the Bedroom Door, New York: Bantam Dell, 2008.

20- Sternberg, R. J. A triangular theory of love. Psychological Review, 1986.

21- Student auctions Off Virginity for Offers of More than 2.5 $ Million, The Telegraph (London), January, 12, 2009.

22- Turner, B.S, Regulating Bodies: Essays in Medical Sociology., London Routledge, 1992.

23- Turner, B.S, Religion and Social Theory, London, Heinemann Educational Books, 1983.

24- Tyler, K.A and Johnson, K.A, Trading Sex: Voluntary or Coerced? The Experiences of Homeless Youth, Journal of sex Research 43: 208, 2006.

25- W. Bailey and M. Zuk, “Samesex sexual behavior and evolution,” Trends in Ecology and Evolution 24 ,2009.

26- William, G.p and Kleinke, C.L, Effects of Mutual Gaze and Touch on Attraction, Mood, and Cardiovascular Activity, Journal of Research in Personality 27:170, 1993.

27- Zillman, D. and Bryant, J, Pornography’s Impact on Sexual Satisfaction, Journal of Applied Social Psychology 18:438, 1988.

***